1964 ÁPR 26.

1021

KOSZTA JÓZSEF EMLÉKEZETE

Apja brassói mészárossegéd volt, két bátyja asztalos meg csizmadia. Ő maga festőmázoló inasként kezdte pályáját, azután fényképészinasnak állt, végül pedig a magyar parasztság és az alföldi tájak egyik leghivatottabb realista festője lett.

Fényképészműhelyben ismerkedett a színekkel: fényképeket színezett. De ugyanott arcképeket is kezdett rajzolni. Lassan így talált útjára. De 24 éves korában került csak szabályos festőiskolába. Megtakarított pénzén, Bécsben. Onnan jutott Benczúr Mesteriskolájába, majd a budapesti Mintarajziskolába, ahol Lotz Károly és Székely Bertalan tanítványa lett. Hányatott élete során azután kikerült Münchenbe, ahol szembeszegült Piloty pátoszával; a plein-air vonzotta, s Bastien-Lepage nyugodt, leíró, s mégis hangulatot árasztó művészete. A francia művész hatása alatt talált rá saját egyéniségére, s 1897-ben a Műcsarnok téli tárlatán már ezt mutatta fel *Hazatérő aratók* című méltán feltűnést keltő szép festményével.

A két iskolával: Nagybányával és Szolnokkal egyaránt belső rokonságot mutatott kiteljesedő művészete. Nagybányához elsősorban a szabadtéri festés, a táj változó pillanatainak rögzítése iránti előszeretete fűzte, Szolnokhoz pedig nemcsak a közvetlen alkotói kapcsolat, hanem a szegényparasztság ábrázolásának tematikája is. Az ő festészetében az aratókat, a kukoricatörőket, a tányértörlő parasztasszonyokat áttüzesítette a belső indulat, amely kialakította mind erőteljesebb színvilágát is.

Amikor azután elszakadt festőtársaitól és Szentes mellett egy tanyára költözött, a színek ereje tovább fokozódott. A festő, a mesterré mélyülő s magasodó Koszta József már nem kereste a motívumok változatosságát, hanem az elnyomott parasztság indulatait át tudta vinni a tárgyakra is: a sötét környezetből kivillanó parasztházai ezt érezteték, ezt tükrözték.

Hazatérő aratók; részlet.

Ami a legmegragadóbb művészetében, az az összeforrottság, szinte azonosulás szegényes környezetével. Ezt tudta zamatos festői módon, erőteljes színkezeléssel közel hozni a nézőkhöz is. A magyar Alföld, a tikkasztó nyári napok, a feudális nyomásra összezsugorodó sorsok festője lett: külföldi sikerei is erre vezethetők vissza, s talán arra is, hogy a valóság mellett két forrásból is táplálkozott művészete: a zaklatott lelkiismeretű korabeli európai festők formai újításaiból, és a magyar népművészet színvilágából.

Legszebb, örökbecsű művei drámai erővel tárták fel az elnyomott nép és saját nyugtalan indulatainak színekben érvényre jutó belső izzását.

Megérte még a felszabadulást. És 1949-ben bekövetkezett halála előtt méltán jutalmazott egy hosszú, küzdelmes pályát a Kossuth-díj kitüntetése. Mélységesen átérzett, demokratikus ihletettségű, korszerű, szuggesztív alkotásai nagy kincsei a magyar művészetnek.

A lexikonok és a sokáig hitelesnek tartott forrásmunkák adatai szerint éppen száz éve született. Igaz, újabb kutatások kiderítették, hogy ez az időpontmeghatározás helytelennek tekinthető: Koszta József három évvel idősebb volt, mint ahogy rövid önéletrajzában maga vallotta. Emlékezzünk meg róla, századik évfordulóján annak a napnak, amelyet ő tartott születése napjának!

M.-K. E.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZABADSÁG

gyében

s

Shakespeare ugyanis filozófus költő és a színpadon is az. Módszere az, amit kedves hőse, Hamlet, így fejez ki: *„Látszatot nem ismerek!"*

Ő, a színpadi látszatok nagy teremtője, csakugyan elmondhatja ezt magáról, s minden paradoxon nélkül. A drámai feszültségnek eredeti forrását leli abban, hogy mindig érezteti: a világ nemcsak az, ami felületén éppen jelen van. Ezt a leckét nem győzzük tanulni tőle. Az emberben és a társadalomban feszülő, lefojtott vagy ígéretes geológiai erőket is minden pillanatban éreztetnie kell annak, aki többet akar, mint portrét vagy tájképet fényképezni.

És a dráma éppen nem fényképezés.

A lényegretörésnek shakespeare-i módszerét megfigyelhetjük párbeszédeiben és monológjaiban. Váltakozóan hol a mély részvét, hol egy bölcs objektivitás álláspontján van. (De semmi sem oly idegen tőle, mint a szentimentalizmus és a közöny.) S ez a változó nézőpont kifejeződik a dialógusnak abban az állandó mozgásában, amely a dolgokat hol szívközelből, hol történelmi távlatból tekinti. (Van-e meglepőbb hangváltás, mint a Hamleté, midőn halott apját öreg vakondoknak titulálja? S van-e merészebb és igazabb felismerés, mint a Marxé, aki épp ebben a „hangváltásban" a történelem legdirektebb megjelenését érzi? — „felismerjük az öreg vakondokot, amely oly gyorsan tud túrni a föld alatt, felismerjük a nagy úttörőt — a forradalmat.")

A líra és a gondolat mellett van még egy harmadik elem, amely elválaszthatatlan a drámától — s amelytől szintén eléggé elszoktatott minket a polgári dráma —: *ez a tett.* Nem a „cselekményre" gondolok, amely sablonok szerint is konstruálható

FARKAS ALADÁR RAJZA: MAMA.

A felsőoktatási intézményekbe május 15-ig fogadják el a jelentkezéseket

A Művelődésügyi Minisztérium részletesen szabályozta a felvételt a felsőoktatási intézményekbe. Az intézkedés szerint a felvételi kérelmeket a felsőoktatási intézmények május 15-ig kötelesek elfogadni. A jelentkezőknek felvételi vizsgát kell tenniük

lános iskolák, illetőleg a szakmunkástanuló-intézetek képesítés nélküli pedagógusainak felvételi kérelmét fogadják el. A képesítés nélkül alkalmazott vagy alkalmazandó pedagógusok jelentkezését másfél éves munkaviszony hiányában is elfogadják a böl-

SZENTENDRE

Marosán Gyula retrospektív kiállítása

MűvészetMalom, Szentendre

2006. október 14. – november 26.

Marosán Gyula (Budapest, 1915. február 1. – Torontó, 2003. május 10.) a magyar festészet történetét máig meghatározó Európai Iskola művészeivel indult, majd a *Kállai Ernő* vezette, „Elvont Művészek" csoportjában állított ki, azonban 1956-ban elhagyta az országot, és haláláig Kanadában élt. Amellett, hogy a kezdeti kemény kontúrokkal határolt geometrikus, majd alapvetően az oldott organikus lírai absztrakt festészet, az 50-es évektől a hagyományos (figuratív és nonfiguratív) grafika határozta meg a munkásságát – a képzőművészet aktuális trendjeire ráérezve, szinte kortársait megelőzve vett részt a mail-art „mozgalomban", készített konceptuális munkákat, pop-artos kollázsokat, képverseket, fotogramokat, később performanszokkal, videó művekkel és számítógépes grafikával is kísérletezett. A szobrászatban is számos sajátos újítást alkalmazott, pl. festett kavicsszobrokat készített, hungarocell „faragványokat" alumíniumból öntött ki, rézlemezből pop-artos kompozíciókat hajlított.

A MűvészetMalom kiállítása Marosán életművének hangsúlyos korszakait mutatja be. A több mint 200 alkotást bemutató kiállításon az Artchivum Gyűjteményében őrzött műveken kívül láthatóak lesznek a Magyar Nemzeti Galéria; a Deák Gyűjtemény, Székesfehérvár; a Vass László Gyűjtemény, Veszprém; Mezei Gábor Gyűjtemény és Reich Gyula Gyűjtemény Marosán-anyagának válogatott művei is.

A kiállított alkotások túlnyomó részét a Kanadában készült festmények teszik ki, de az anyagban hangsúlyosan szerepelnek a művész egyedi grafikái, kollázsai és sokszorosított grafikai sorozatai is. A kiállítás alkalmából 256 oldalas, több mint 400 alkotást bemutató kötet jelenik meg.

A retrospektív kiállítás mellett a művész Mikrokozmosz című szoborsorozata valamint az 1978–1980 között készült, *Kassák Lajos*nak ajánlott grafikai mappája a Magyar Képzőművészeti Egyetem epreskerti Parthenon-fríz termében látható 2006. október 31. és november 11. között (1063 Kmety György u. 26-28.).

Muladi Brigitta művészettörténész, a kiállítás kurátora
MűvészetMalom, 2000 Szentendre, Bogdányi u. 32.,
nyitva 10–18 óráig. Hétfőn a látogatás ingyenes.

MISKOLC

Munkácsy és kortársai, valamint mit festene ma Munkácsy?! Kortársak Munkácsy szellemében.

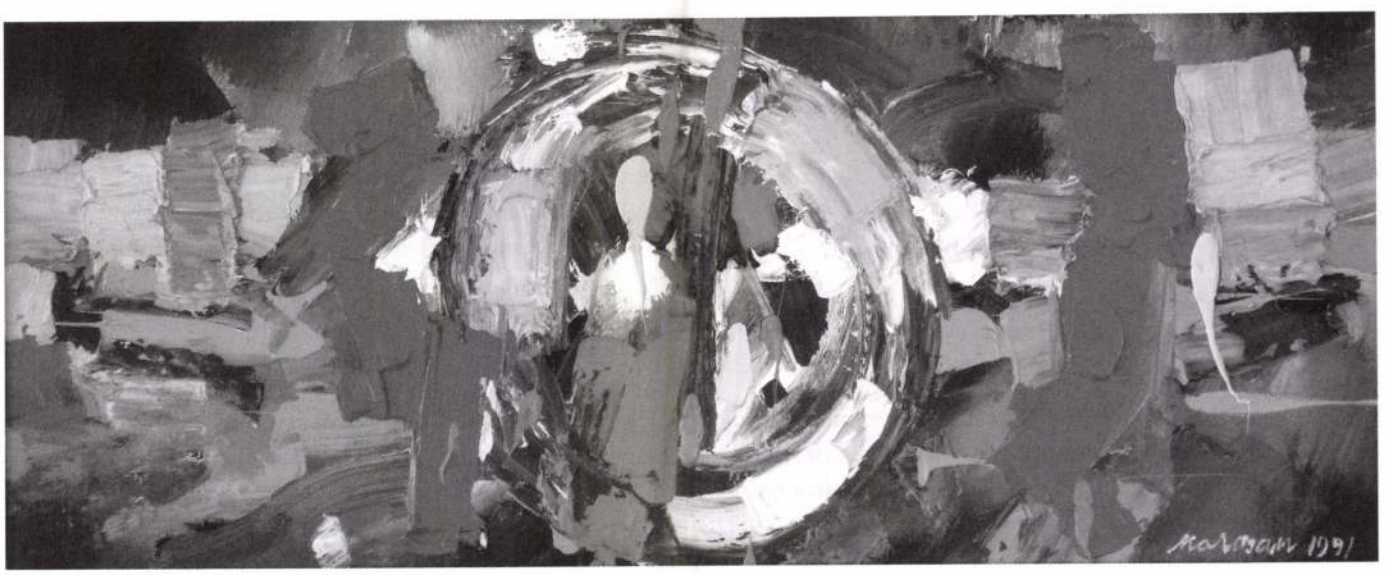
Herman Ottó Múzeum

2006. október 18. – november 26.

A Munkácsy jelenség újabb-eddig feltáratlan-elemeit mutatta be a nemrégiben oly sikerrel megrendezett Nemzeti Galériabeli Munkácsy kiállítás. Többek között a XIX. századvég életkép fogalmának újraértékelése, az idill és a portré formai jegyeinek megváltozása mind új megvilágításba helyezték a nagy magyar mester életművét.

Most, hogy a vándorkiállítássá szelídített Munkácsy végre megérkezik Miskolcra, érdemesnek tartanánk ismét a nagyközönség figyelmének középpontjába visszaterelnünk magát az életművet. Felvillantva Munkácsy korának művészeti törekvéseit, párhuzamba állítani hazai kortársainak alkotásaival, és izgalmas kontextusba helyezni kortárs magyar képzőművészek munkáin keresztül.

Ezért szervezendő kiállításunk nem Munkácsy remake, nem is hommage, hanem a Munkácsy paradoxon – drámai realizmus versus idill – köré szerveződik. Munkácsy drámaiságát, (a fehér villanás a mélybarna grundból) illetve a babalátogatás, az idilli világok, néha kissé malíciózus bemutatására való törekvését

szeretnénk megidézni a mester művein, kortársainak alkotásain és mai korunk alkotóinak szemével. Tehát a „Munkácsy és Kortársai, valamint a Mit festene ma Munkácsy?! – Kortársak Munkácsy szellemében." címmel rendezendő dupla tárlatunk műfajilag és szemléletileg egyaránt kor- és önreflexió Munkácsy és életműve örvén.

A RadaR – Európai Kortárs Művészetért Egyesület szervezésében. 1092 Budapest, Ráday utca 8.

www.radarart.com

SÁROSPATAK

Lőrincz Zsuzsanna kerámikusművész kiállítása

Múzsák Temploma, Sárospatak

2006. szeptember 29. – 2008. január 30.

Az Egyesült Államokban élő kerámikusművész a kilencvenes évektől állít ki Magyarországon és dolgozik hazai művésztelepeken. Művészeti tanulmányait a Washington Egyetemen, New Yorkban a Columbia Egyetemen, Bostonban a Radcliffe Főiskolán és a posztgraduális képzést, Oxfordban végezte. „Mindent megtanult, ami elsajátítható a mesterségbeli tudás területén. Tanulmányai idején meghatározó erőt jelentett számára a keleti művészet, a Zen filozófia meditatív gondolkozása illetve a korai mínoszi művészet háromszög formában komponált, absztrakt idoljainak mágikus ereje és egyszerűsége. E komponensekből alakította egyéni világát.

Művészetére jellemző a fehér és feketékre épülő monokróm szemlélet. Mérséklettel alkalmazott színvilága, formáinak plasztikus erejét hangsúlyozza és erősíti. Formái, kötélcsomókra emlékeztető tárgyai, szimbolikus jelentéseket sugallnak. Belső feszülésekre vagy fellazulásokra utalnak és önanalíziseknek is tekinthetjük." *(Konok Tamás megnyitó szövege)*

A pataki tárlaton a kilencvenes illetve kétezres évek raku és mázas kerámiái mellett szerepelnek a Genius loci ihlette, idén készült darabok, a Vár-tál és Vár-háromszög-ek. A mintegy 70 tárggyal bemutatkozó művész legjelentősebb alkotásai tekinthetők meg Sárospatakon.

Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma, Sárospatak

GYŐR
Városi Művészeti Múzeum

Radosza Attila győri grafikus, festőművész kiállítása

Megtekinthető: 2006. október 26 – november 26.

Kompozíciói lelki, érzelmi történéseket sejtetnek, anélkül, hogy konkrét történeteket beszélnének el és azonosítható fizikai formákat vagy formarészleteket, adott térbeli viszonyokat jelenítenének meg, vagy valamely meghatározható időre utaló motívumokat tartalmaznának.

Műveiben a szín, a forma, a vonal, a tónus, a fény és az árnyék, a sík és a plasztikus, a strukturális és fakturális, az optikai és a tapintási értékek dialektikus kapcsolatban állnak egymással, feszültségeket teremtenek vagy oldanak, formai és tartalmi ellenpontokat, ritmikai és vizuális összefüggéseket hordoznak.

Alkotásaiban azokat a lehetőségeket keresi, amelyek a képzőművészet hagyományos kifejezésmódjának határain belül még felfedezésre várnak. Olyan klasszikus képzőművészeti médiumok közötti területet, amely egyszerre bír mindazokkal a művészeti minőségekkel, mint külön-külön a festmény, a rajz vagy a plasztika. (N. M. J.)

Cziráki Terem:

Válogatás a Városi Művészeti Múzeum kortárs gyűjteményéből

Nyitva: 2007 január 31-ig

A Városi Művészeti Múzeum fennállása óta gyűjti a napjainkban született, kiváló alkotásokat. Számos nagyszabású korábbi kiállítása is ezt a célt szolgálta mindazon túl, hogy átfogóan bemutatta a művészek eddigi életművét. A 90-es évek című kiállítás sorozata országos figyelmet keltett. Ez a sorozat indította el a múzeum új gyűjteményének művészettörténetileg is kiemelkedő jelentőségű kiszélesítését. A mostani kiállításon az utóbbi három évben múzeumba került művek közül látunk néhány remek alkotást a kortárs művészet reprezentatív alkotóitól és a nemzetközi gyűjteményéből.

SZENTES

Koszta József főművei köz-és magángyűjteményekben

Koszta József Múzeum

2006. szeptember 29 – 2006. november 12.

Napjaink muzeológiájában a neves festők műveiből összeállított, nagy hanggal beharangozott kiállítások korát éljük. A kiadós reklámtevékenység gyakran valóban felfokozott érdeklődést, az érdeklődők kígyózó sorát eredményezi a múzeumok előtti tereken, utcákon. Ezek mellett gyakorta fordulnak elő olyan tárlatok, ahol a nyilvánosság elé kerülő művek minőségéhez kétség sem fér, a belépőjegyet vásárlók száma mégis alatta marad a sokéves átlagnak. Vélhetően ez lesz a sorsa annak az alkalmilag összeállt kollekciónak, amelyet szeptember utolsó munkanapján, az ünnepélyes megnyitón *Bereczky Loránd,* a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója ajánlott a jelenlevők figyelmébe, a Szentes város főterén álló, felújított, impozáns műemléképület, a volt megyeháza emeletének múzeumi szárnyában. Erre a tisztségre mintegy predesztinálta őt az a tény, hogy ehhez a rendhagyó kezdeményezéshez az általa vezetett intézmény kölcsönözte a legtöbb művet,

szám szerint ...., szinte majdnem mindegyiket raktárból. Beszédes a többi statisztikai adat is. A pécsi Janus Pannonius Múzeum két, a kaposvári Rippl-Rónai József Múzeum, a miskolci Herman Ottó Múzeum és a székesfehérvári Szent István Király Múzeum egy-egy képet bocsátott rendelkezésre. Vidéki viszonylatban azonban rendhagyónak számít, hogy magántulajdonban levő művek is közkinccsé válhatnak, még ha csak rövid időre is. A tulajdonosok közül egyedül a szentesi illetőségű Dobos Gyűjtemény gazdája vállalta a nyilvánosságot. Néhány művet viszont a Kieselbach Galéria, a Mű-Terem Galéria, a Nagyházi Galéria és a debreceni Villás Galéria szíves közvetítő tevékenységével sikerült az érdeklődők szeme elé varázsolni, hiszen akinek ekkora érték van az otthonában, érthető, hogy biztonsági okokból nem kívánja kilétét felfedni. Kijár tehát a köszönet mind a tulajdonosoknak, mind a galériáknak! Megkülönböztetett hála illeti a Nemzeti Kulturális Alap azon döntéshozóit, akik bizalmat és anyagi támogatást szavaztak a kiállítás megvalósítását célzó pályázatnak.

A 20. századi magyar festészetet kedvelők számára különleges csemegének ígérkezik, hogy ennyi korai Koszta-képet együtt láthatnak, pl. a *Mátyás király találkozása Beatrixszal,* a *Háromkirályok,* ill. a *Vihar előtt* (l. a mellékelt illusztrációt) c. képeket, valamint a nagybányai művésztelep felfogásával rokon festményeket. Egyidejűleg élvezhetik a mester érett korszakának az alkotásait is, s nem csak a virágcsendéleteket, de pl. kukoricatörést megörökítő színkompozíciókat is. Ez a most éppen szezonját élő mezőgazdasági munkafolyamat (csak nem oly személytelenül, mint a mai viszonyok között!) gyakorta volt témája az Erdély távoli vidékéről származó, de Szentesen meggyökeresedett, s hosszú évtizedeken át, szinte haláláig itt alkotó festőművésznek.

Jelen írásnak nem lehet célja Koszta Józsefnek, az Alföld kiemelkedő kolorista festőjének méltatása. Pedig a téma igencsak fontos, ennek illusztrálására itt, most elegendő, ha megemlítjük (finis coronat opus), hogy a kezdeményező *dr. Szinyei Merse Anna,* a Magyar Nemzeti Galéria főmuzeológusa volt, aki egyben a kiállítás kurátora is. Az, hogy ez a kiállítás megvalósult, főként az ő férfias elánjának köszönhető. Történt ez annak ellenére, hogy gyakran kényszerült Don Quichote helyzetébe, – magam pedig Sancho Panzáéba. Ez a szereposztás mintegy ismétlődik a kiállítás katalógusa esetében. Anna asszony a Szerző, jómagam pedig az ő szövegének kivonatát fordítottam németre. Mindketten arról álmodunk azonban, hogy nemsokára – valahol – Koszta József műveinek megtekintése érdekében állnak majd sorba az emberek. Bízunk benne, hogy álmunk valóra is válik, mert tudjuk, Koszta „többet érdemel". Meggyőződésünk, hogy ennek az álomnak a valóra válásához az első komoly lépést a mostani szentesi tárlat jelenti.

Szabó János József

BÉKÉSCSABA

„Otthonainkból" kiállítássorozat keretében

GABUREK KÁROLY (1936–1986) békéscsabai festőművész

A Magyar Festészet Napja és a forradalom 50. évfordulója tiszteletére

Munkácsy Mihály Emlékház

2006. október 19. – november 20.

A magángyűjteményekből válogatott tárlatot megnyitotta *Banner Zoltán* művészettörténész és *dr. Frankó Károly,* a család képviselője.

Gaburek Károly Békéscsabán született, élt és alkotott. 1955–60 között végzett az Iparművészeti Főiskola díszítőfestő szakán. 1956 október 23-án mámorosan vett részt társaival a magyar történelem legnagyobb eseményén, s a bukás után sem tudott elmenni. Ő itthon akart emberhez méltó életet, művészetet teremteni. Így élte a vidéki, tűrt festők sorsát. Az alföldi, Körös menti táj atmoszférájának ihletett tolmácsolója, a táj szépségéről, az emberi élet értékeiről fogalmazza meg gondolatait. Képein a szülőföld és az emberek szeretete nyilvánul meg. Kompozícióit mozgalmas, dekoratív hatású formavilág és erőteljes, szinte harsány színskála jellemzi.

1956 Békéscsaba

Ifjúsági Ház Art Caffé Galériája (Békéscsaba, Derkovits sor 2.)

2006. október 20 – november 16.

A forradalom 50. évfordulója tiszteletére, helyi művészek számára meghirdetett képzőművészeti pályázatra érkezett művekből nyílt kiállítás. A tárlaton vendégként debreceni képzőművészek *(Makoldy Sándor, Cs. Uhrin Tibor, Győri László, Rácz György)* 56-os témájú alkotásai is szerepelnek.

A pályázatot az Ifjúsági Ház hirdette meg a forradalom évfordulójára a békéscsabai alkotók számára. Egy pályamű, amelyik a leginkább felidézi 1956 eszmeiségét, elnyeri az 50 000 Ft-os díjat. Emellett Debrecen és környékén alkotó mesterek témához kapcsolódó képei is kiállításra kerültek.

Mészáros Zsuzsa

KECSKEMÉT

Népi mesterségek művészete pályázat kiállítása 2006

Népi Iparművészeti Múzeum

2006. október 13. – 2007. február 1.

Háromévente kerül meghirdetésre az Országos Népi Kismesterségek Művészete pályázat. A pályázatra beérkezett munkák a szakértő zsűri válogatása és értékelése után kerülnek a látogatók elé. A kiállításon a hagyományos népi iparművészeti ágakon (szőttes, hímzés, fazekasság, faragás) kívül rekedt, vagy kevéssé művelt kézműves- és háziipari tevékenységek hagyományait és technológiáját megmentő, megújító és azokat továbbfejlesztő alkotások láthatók.

CSORNA

„Rábaközről – Rábaköznek" – a rábaközi népművészet hagyománya és továbbélése

Csornai Múzeum – Premontrei Rendház

Nyitva: 2006. december 20-ig

Csorna város 35 éves jubileumi rendezvénysorozatának kiemelkedő eseménye az alsószeri csornai gazdacsalád XIX. századi lakáskultúráját reprezentáló kiállítás. A kamara kiállításon látható tárgyegyüttes a Csornai Múzeum gyűjteményében nyilvántartott évszámos, és mesterjegyes XIX. századi tárgyakból ad válogatást.

A faragott és festett bútorok (kelengyeláda, „ómárium" sarokpad) a XIX. századi rábaközi mintakincs archaikus változatait szemléltetik. A mestergerendán (1805) és a tulipános, rozettás (1812) mángorlókon, vajmintázón a rábaközi vésett faragás ötletgazdag mintakincseivel ismerkedhetnek meg a látogatók.

A múzeum – elmúlt tíz évének – új szerzeményeiből válogatott néprajzi tárlat ékessége a változatos öltéstechnikával, és mintakinccsel készített hímes lakástextilek és viseletek látványa. Ezt a szent sarokban elhelyezett festett, – tulipános, rózsabimbós 1890-ben készült – sarokpad, s a felette látható szakrális tárgyak sokasága teszi teljessé. A boltíves kamaraterem egyik oldalszárnyában a múlt, a másikban a reprezentációs tárgyak mai példányait készítő népi iparművészek alkotásai szemlélhetők (Csorna, Bogyoszló stb.).

Pintér Jenő Népművészet Mestere (Bogyoszló) bútorfaragásain a rábaközi mestergerendák XVIII–XIX. századi mintakincsének átörökítésével ismerkedhetünk meg.

Ángyán Csilla csornai fazekas, népi iparművész zöld- barnamázas főző,- és tárolóedényei a változatos rábaközi formakultúra méltó bizonyságai.

Székely Erzsébet népi iparművész alkotásain, az egykori kelengye tárgyak – jegykendőtől a halottas lepedőig – változatos mintaelemeit és öltéstechnikáit mutatja be. A legkedveltebb növényi formák: gránátalma, szőlő, rózsa, tulipán. Ezeket páros állatábrázolásokkal (madár, páva, galamb stb.) és életfa motívumokkal gazdagítanak.

A kiállítást *Pákay Gusztáv* kosárfonó tárgyai, és *Erdélyiné Horváth Gabriella* népi iparművész (viseletkészítő) kasmír, zsinóros és kékfestő női öltözetei teszik változatossá.

A jubileumi év alkalmával megrendezett kiállítás országos sikerét és népszerűségét fokozza a csütörtökönként (14–16-óráig) megtartott „Tűvel, késsel, verőkével" kézműves foglalkozások sorozata.

Itt az érdeklődők a mintagyűjtésen kívül megismerkedhetnek a rábaközi hímzés gazdag hagyományával, s a változatos öltéstechnikákkal.

V. Szalontay Judit

ZALAEGERSZEG

„Mindenki szem a láncban" – Így éltünk az ötvenes években

Göcseji Múzeum

2006. október 20 – 2007. január 27-ig

Az 1956-os forradalom 50. évfordulója megünneplésére a Göcseji Múzeum *„…mindenki szem a láncban" – Így éltünk az 1950-es években* címmel kiállítással készült. Ennek első eleme ez, amely egy hosszú távra tervezett sorozat része a szocializmus egy-egy évtizedének, a 60-as, 70-es és a 80-as évek világának bemutatására.

Koszta József

4.pl.

VIII.9. 16,35.h. O.

Emlékezés Koszta Józsefre.

1021

Koszta József az alföldi festészet óriása Brassóban született. Családja a hét falu egyik községéből Tatrangról vette eredetét igy hát Barabás Miklsó,Gyárfás Jenő,Pál László, Székely Bertalan után és Nagy István mellett ő is az erdélyi nagy hegyek aljáról indult élete és müvészete utjára. Gyermek és ifjukora élményei különleges szépségü erdélyi tája adta, s bizonnyára ezek az élmények maradtak festői emlékezésének forrásai késő öregségéig.Szülővárosa fölött a Cenk-hegy monumentális tömege magaslik.Roppant gerince felfogja és szétszórja a nap sugarait a városra mély kékes árnyékot terit. Másfelől viszont a sik vidék simul Brassó határához, elszort tanyáival, alföldies jellegével talán előkészitője lehetett Koszta későbbi, szinte egész életét betöltő érdeklődésének, amelylyel az alföldi táj és emberi életét figyelte, ábárzolta. A táj és szini élménynek a kettőssége. A komor sötét hegy, s a napfényes sikság mély árnyakkal,vakitó fényekkel váltakozó világa sejtet valmit a müvész drámai látásnak eredetéről. Korán elszánta magát a müvész pályára,de nehezen indulhatott el választott utján. Szegénysége akadályozta,de nem is akadt senki, aki tanáccsal, utbaigazitással szolgált volna a tétovázó ifjunak.Fényképész inasnak áll be,s ez nem is szokatlan kezdés egy fiatal festő akarnok részére abban az időben. Fél év alatt kitanulja a mesterséget, s legfontosabb fogásait,különösen a retusálástés a szinezést érti, azután otthagyja a mesterét a brassói Suller Józsefet,és maga lát kenyere után.Arcképfestésből fényképezgetésből zsugorgat össze annyit,hogy külföldön kezdje meg tanulmányait,valamelyik áhitott

Leopold Mozart

A.pl.

VIII.9. 16.35.h. 0.

Salzburg Rosenstr. 9.

Lieber Freund!

Ich habe Ihnen schon vor einiger Zeit geschrieben, und Ihnen gesagt, daß ich Ihnen Ihre Violine, die Sie mir geliehen haben, wieder zurückschicken werde. Ich habe sie aber noch nicht zurückgeschickt, weil ich sie noch nicht recht brauchen kann. Ich habe sie zwar schon ein paar Mahl gebraucht, aber es ist mir noch nicht recht. Ich habe sie nicht recht in meine Hand bekommen können, weil sie mir zu groß ist

akadémián. 1882-ben 21 éves korában iratkozik be a bécsi akadémiára, Grigenkel tanár osztályára.Egy év után azonban visszatér Kolozsvárra, ujabb egy év után a pesti minta rajziskolát látogatja, két évfolyamon át. Ujabb három évi szünet után, 22o korona ösztöndijjal Münchenbe kerül. 1891-ben iratkozik be Hackel professzor iskolájába, de érdemes idéznünk saját szavait is, erről az időről.

Szakadatlan munkával éjjel-nappal tanultam,hogy helyrehozzam, amit idehaza fiatalos könnyelmüséggel mulasztottam, mint annyi más elkapatott tehetség. Voltaképpen nem a mestereim tanitottak, hanem a Bajor főváros csodálatos mükincsei és az a lenyügöző példa, hogy a német akadémikusok milyen szorgalommal igyekeztek pótolni azt, ami tehetségükből hiányzott. A müncheni ösztöndij lejárta után Benczur Gyula mester iskoláját látogatta három éven át.Ezidő alatt aratta első jelentős sikerét. Hazatérő aratók képével 1897-ben a Mücsarnok téli kiállitásán ehyeri a mübarátok 15oo forintos diját. Három évvel később pedig Párisban nyer vele. A mübarátok dijából Olaszországba megy, de csak néhány hónapig marad,mert mint Lyka Károly irja, bár ismeretséget kötött az ünnepélyes klasszikus müvészettel, ez az ismeretség csak felszines volt. Nem hagyott benne nyomot Itália müvészete. Holott keservesen összekuporgatott pénzén majd minden évben ott volt Velencében, Firenzébe Rómába. Ezekről az utjairól csak egy ceruzavonást sem hozott magával, az olasz müvészet végig idegen és hatástalan maradt számára. Többet kapott már Nagybányától, főleg Ferenczi Károlytól. Koszta maga irja erről.

akadémián. 1882-ben 21 évesen kerésben írattkezik be a bécsi akadémiára, Grigerrel karácsonyára.Egy év után azonban visszatér Kolozsvárra, újabb egy év után a pesti mintarajziskolát látogatja, két évfolyamon át. Újabb három évi szünet után, 22o koronás ösztöndíjjal Münchenbe kerül. 1891-ben írattkezik be Lieberl professzor iskolájába, de érdemes tanulmányait csakhamar megszakítja, errõl az idõrõl.

Szakadatlan munkával eljárt-napjai tanulmányozásával, saját ideáinak finálása körüljárásával telnének, mint annyi más elkapatott tehetség. Vándorképpen mas a mesterein tanítottak, barnán a Major Károlyra gondolsz-ezen mûvészet új nyelvének példája, hogy a nemet akadémikusok milyen szorgalommal ügyeskedtek pótolni azt, ami tehetségükbõl hiányzott. A müncheni ösztöndíj lejárta után Benczur Gyula mester iskolájába látogatta három évon át. Majd utána Párizsba ment. "Szabóra" mintegy kényvel 1897-ben a Műcsarnok téli kiállításán ugyvett a müvészetek 1500 forintos díjára. Három évvel késõbb pedig Párisban nyer vele. A müvészek díjának Olaszországba megy, de csak hónapig marad,mert mint Lyka Károly írja, bár tanulmányait szeretett az umbriai klasszikus müvészettel, ez az ismeretség csak felszínes volt, Nem hagyott benne nyomot igazán müvészete. Holott összevesen összehasonlított példáin majd minden évben ott volt Velencében, Firenzében a Bábu. Mesterül ez utjairól csak egy gyümölcsöt sem hozott magával, az olasz müvészet végig idegen és betûsztalan maradt számára. Többet kapott már Münchentõl, főleg Feuerbach Károlytól. Ennyit mga irja erről.

-Nagybányán két izben voltam, 1902 téli félévében több kisebb dolgot festettem. 1903-ban egy két alakos képet. Itt ismerkedtem meg a nagybányai müvészekkel, határozott befolyással voltak rám, mert az emlitett két alakos képet mindenki Ferenczi képnek tartotta, amig az aláirást meg nem nézte. A nagybányaiak mindig a maguk emberének tartottak, és a nagybányai kiállitáson maga Ferenczi szedte össze mindazokat a képeket, amelyeket kiállitott, mint Nagybányán hosszabb ideig tartózkodó festőét. Ennek ellenére igaz az is,hogy Koszta nem szivesen volt Nagybányán, nem volt társaságbeli ember, nem szerette a szakmabeli csoportosulásokat, müvészet elméleti kérdésekkel nem sokat törődött. Nem igen lelte hát örömét a végtelen vitákban. Hamarosan vissza is tért az Alföldre, Szolnokra a müvésztelepre,de hamarosan onnan is tovább megy Abony,Cibakháza,Gyömrő,majd Szentes nyujt átmeneti otthont a müvésznek. Ezidőtájt készült képei, mint a Vizhordó, a Kosaras lány,a mezőn, egyre melegedő szineket,tömörülő formákat mutatnak. Olyan liraiságot, önfeledt festői örömet, amely már előremutat az érlelődő életmü felé. Ezidőtájt már mestere a szinnek, kolonista a javából, kiforrott tehetség. Egyénisége azonban még nem határozott, még csak tapogatózik a kifejezés felé. De ez érthető is, hiszen ez az a periódus, amikor végleg elszakad minden müvészi előzményétől, elsősorban Nagybányától.Talán ezért is keresi a magányt,faluszéli düledező házakban, földes parasztszobákban, tanyai kunyhókban. Ebben a környezetben semmi sem feszélyezte. Az anyagi igénytelenségben érezte magát a legjobban. Amikor 1905-ben egyetlen történelmi kompoziciójára megkapja a ..-dijat,

amely két éves gondtalan munkálkodást biztositott a római villában, ő nem ott telepszik meg,hanem Róma környéki falvakban, üti fel a tanyáját. Ekkor már itt is fest. Többek között a Három királyok c. képét. De ezen kivül több tájképe is készült ekkor Itáliában Róma környékén, Velence mellett. Érdekes,hogy ezeken a képein mennyire kihalt,elhagyatott magányos a táj a tenger.Mintha nem szerette volna a tájat, amit festett, vagy éppen a maga idegenbeli elhagyatottságának érzését festette volna a tájba. Ez utóbbi inkább a valószinü, mert hiszen három évvel később Párisban is ilyen kiverten él,kerül mindenkit honfitársait is. A muzeumokat látogatja, órákhoss át ül a muzeumban rendszerint Goya képei előtt. Elmult már 5o éves amikor ismét az Alföldet járja, Cegléd, Csorvás Félegyháza és Kunszentmárton vidékét. Keresi azt a tájat, ahol végleg vagy legalább is hosszabb időre letelepedhetne. Vonzza a kedves alföldi táj,tudja,hogy a müvét csak itt tudja kiteljesiteni. Azt vallája, a piktor, aki nem a természetben mélyen a földben gyökeredzik az nem az igazi, a kiagyalt kép soha sem lehet jó technikailag tán érdekes de nincsen igazi sulya.Végülis megtalálja a neki való táji természeti környezetet Beregháton, s itt végre nekikezdhet java életmüve megalkotásának. Ez az életmü ezek az alkotások a jellegzetesen éles szin ellentétekre, épitett táji és alapos kompoziciók a malmos képek, a faluvégek, a kukorica törők sora hatalmas és máig sem szünő vitákat inditottak el. Éles birálat és elragadtató dicséret az a két véglet, amely Koszta alkotásai körül összecsapott. Idézzük talán mindkét véleményt. Bernáth Aurél szerint Koszta az erős alföldi napsütést akarta ér-

zékeltetni, de amint irja Van Gogh magasrendü és ihletes fényábrázolása után Koszta megoldása naiv és provinciális. Ő egy ház villodzó fehérséget az ellentéttel éri el. Majdnem feketére festi az eget, csirájában fojtva meg ezzel mindazon festői lehetőségeket, amit a világos szinskála nyujtott volna. Milyen festői modulációt lett volna érzékelhető ilyen szuroktengerben. Minden egészséges festői rezdülésnek meg kellett fulladni ebben a montómiában ami ezen kivül ellenálhatatlanul vitte a lélek nálküli ismétlésekbe is. Foglya lett saját fefedezésének, ami annál keservesebb, mert maga a felfedezés nagyon kisjelentőségü. Képei/ minden igyekezetük ellenére nem közvetitik a napos tájat, éjszakai napsütés mondta valaki az ilyen képekről. A másik véleményt Bényi László fejtette ki Kosztáról irott monográfiájában. Sötét egei azzal nyerik meg csatájukat, hogy alkotójuk e valótlanságba belélehelte festői szándékának igazságát, őszinteségét, életet adott a sötétségnek. Kiemelte a sötétet, mint a világos ellentétét. Trópusi egeiben a zöldet a sárgát a kéket a szürkét a türkizek a bordók legvakmerobb árnyalatai izzanak, nyugtalanitják a sötétség mélyét és nem hagyják belefulladni az egyöntetőség unalmába. S ha elmondhatjuk, hogy a fehér falak ragyogásáért kellett egeinek elborulniok, akkor bizvást mondhatunk igy is, a komor egekben élő szineit csak az előtér buja ragyogása teszi izgalmassá, sejtelmessé. Házak és alakok vakitó villámszerü villogása nélkül az égháttér sötét drámája indokolatlan festői izgágaságnak tünnék. Koszta festményeinek párbeszédében megszünik az ég és föld, a magas és mély ellentéte. Egyetlen térbe helyezi a festői eseményt,

amelyben a sötét és világos kötetlen tágasságában küzd egymással olykor még a közel és távol fogalmát is kétségessé téve számunkra. Hiszen sötét ege néha oly ijesztően közeli mégis oly hitelesen szalad szemünkbe. A 2o-as évek elején sikeres kiállitása után nagyobb pénzösszeghez jutva végre teljesül régi vágya. Saját tanyájára költözik, a Szentes melletti u.n. Várfokon..Ekkor már elindul a siker, neves müvészek ismert mügyüjtök Szinyei Merse Pál Petrovics Elek, Emes Marcell,Biró Henrik vásárolják képeit. A kritika is elismerően ir róla, fényképét első oldalon közlik a lapok. Némely kritikus a felső foktól sem riad vissza és a poraiból megelevenedett Munkácsy a magyarrá lett Goya szenzációját emlegeti. Koszta József maga nem rendül meg az üdvrivalgás közepette sem. Azzal a tiszta tudatossággal, amellyel megalkotta müvét vall hivatásáról. Az a feladat vár rám, mondja,hogy bármi legyen is az ára a müvészi kifejezésnek azt a formáját szolgáljam, amelyet minden idegszálammal tiszta magyar müvészetnek éreztem,amely a kegyetlenül mellőzött Pál László és az igazi nagyságában talán még ma sem ismert Munkács Mihály legjava müveit küldötte előre örök példaként. Haláláig azon igyekezett, hogy ezt a hivatását betöltse. Müvelt egész élete munkáját éppen ez a szándék teszi hazai és egyetemes viszonylatban is maradandó értéküvé. Koszta realista. Realizmusának sajátos tartalma azonban nemcsak a puszta valóság,hanem ebből a valóságból nagyranőtt látomása. Azt pedig eredeti egyéniségének,sajátos látásmódjának hasonlithatatlan izeivel átszött forró drámaisággal közvetiti olyan költői és valóságos festői nyelven, amely félreérthetetlenül és téveszthetetle-

nül csak az ő vásznain él. Nagykort élt meg. 1948-ban 87 éves korában hunyt el. Utolsó évei nehezen, kényszerü kinós munkátlanságban teltek. A nagy beteg müvész az ablaknál üldögélve már csak mint ő mondotta, gondolatban festhetett. Közvetlenül halála előtt még két örömteljes esemény deritett fel 1948-ban az elsők között Kossuth -dijal tüntették ki a kormányzat, s ugyan az évben megrendezték gyüjteményes kiállitását a Nemzeti Szalonban. Szentesi elárvult tanyája ma üresen áll, körötte az egybeszántott földeken nyoma sincs egykori kedves kukoricásának, amelynek mindig érintetlenül kellett állnia, hiszen kedvenc modellje volt. Még sem mult el nyomtalanul remekmüvek tették halhatatlanná emlékét.

Ambrus Tibor müsora hangzott el.

-.-.-.-.-.-.-

Kozka József Jenő
Sohrokucsei Filep 1958 jan. 12.-
Sokra.-

1021

1976.X.9. 12,00 N.

Déli Krónika

- Koszta kiállitás Miskolcon. Juhász Pétert hallják.

- Az alföldi iskola egyik legegyénibb hangu festője Koszta József alkotásaiból nyilik kiállitás ezekben a percekben Miskolcon a Hermann Ottó Muzeum képtárában. Koszta József művészete, bár pályája elején sokan gunyolták, éjszakai napsütésnek nevezték festészetét nem szorul magyarázgatásokra. A művészettörténet már régen kijelölte helyét nemzeti festészetünk nagyjai között. A Munkácsy-

hagyományt és a nagybányai iskola művészetének tanulságait ötvözte egységbe. Képein belső, ősi paraszti indulatok feszülnek és fojtott drámákat hordoznak az alföldi tájak és az alföldi embereket megörökítő vásznai. Művészetének értékét jelzi a Kossuth-díj is, amit röviddel 1949-ben bekövetkezett halála előtt az elsők között kapott meg. Koszta József műveinek jelentős részét a róla elnevezett szentesi muzeum őrzi. A Koszta József Muzeum és a Miskolci Hermann Ottó Muzeum közös rendezésében most a művész csaknem minden alkotását állították ki a muzeumi és műemlékvédelmi hónap alakalmából. És az ezekben a percekben megnyiló kiállitás nemcsak nagy érdeklődésre számithat, hanem az októberi rendezvény-sorozat egyik legjelentősebb borsodi kiállitása is.

Koszta József festőművész

1021

A SZERKESZTŐSÉG POSTÁJÁBÓL

Lesz-e Koszta-szoba Szentesen?

Szentes, Zrínyi u. 2.

Az alig ismert utca házának falán kis emléktábla jelzi, hogy itt élte Koszta József — Szentes nagy festőművésze — életé utolsó éveit. Az emlékezés Szentesen egyre halványul, pedig még csak 27 éve halt meg, 88 éves korában a művész. Emléktáblájáról évek óta hiányzik a babérkoszorú.

Azt mondják: az alacsony termetű, tüskehajú, zárkózott ember nem volt népszerű. Nem is törekedett arra. Eggyé lényegült a paraszti életformával. Tanyáján élt és alkotott. A hazai és külföldi elismerés mellett is életvitele azonos maradt a paraszti szegényekével.

A háborús évek viszontagságai és a kiábrándultság nagyon megviselte az idős művészt. A felszabadulás után az úgynevezett Várfoki tanyából beköltözött a városba.

Vajda Imre és felesége voltak a Koszta-házaspár gondozói életük utolsó éveiben. Ők emlékeznek a „művész úrra", ahogy ők hívták, és feleségére Annára.

Nagyon szeretetreméltó emberek voltak. Az ismeretség jóval a háború előtt kezdődött, s végig megmaradt. A „papuka" — ahogy felesége nevezte Koszta Józsefet — a paraszti élet komor, zárt világában élt. Ezt mutatta be minden szépítés és stilizálás nélkül. Végigjárta kora művészeti világának központját, Párizstól Rómáig, de az ünneplések után mindig sietett visszatérni tanyájára.

Felesége, Annuska kemény munkával gondoskodott a művész számára a gondtalan alkotás légköréről.

Amikor a város már felszabadult — 1944 őszén —, az idős házaspár feladta a nehéz, magányos tanyai életet. Beköltöztek Szentesre. Egyik talicskán a beteg művészt tolták, a másik talicskában összegöngyölt festményei voltak. Felesége Linát, a tehenet vezette.

A Zrínyi utcai házban Vajdáék féltő gondoskodása mellett békésen, magukba zárkózva élték életük utolsó éveit. A művész agg korában is festegetett. Vajdáék emlékezete szerint ezeknek az éveknek valamelyikében festette Koszta a „Muskátlis lány"-t.

Vajdáék fölött is eljárt már az idő, de ma is nagy szeretettel emlékeznek a művészre. Lakásukban még megtalálható Kosztáék néhány bútora. A falon a művész egy virágcsendélete hat mélységesen a szemlélőre. A komor, sötét háttérből szinte harsognak az erőteljes színek. Értékes a Koszta-tanulmány is, névjegy nélkül; — címe: „Mátyás fogadja Beatrixet."

Koszta József Budapesten alussza örök álmát nagyjaink soraiban, a temető Jókai-parcellájában. Felesége sírja Szentesen, a Kálvária temetőben van.

Koszta József egy sokszor elmondott végakaratát gondozói így idézik:

„Ha majd meghalunk, lakásunk legyen fiatal művészek szerény otthona; olyan művészfiataloké, akiket megragadott az Alföld és a falusi élet varázsa. A Koszta-szoba legyen szerény és emlékeztető hagyaték."

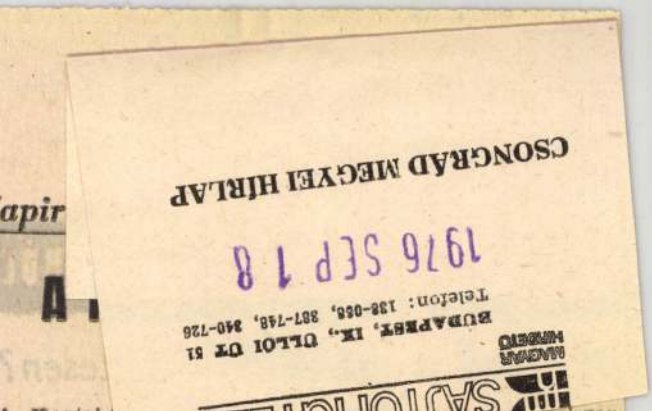
Fény és árnyék vonul végig minden Koszta-képen. Fény és árnyék; fény az, hogy Koszta József számos festménye a Magyar Nemzeti Galériában látható, az árnyék, hogy a Koszta-szobából nem lett semmi, mert a művész halála után lakót költöztettek bele.

Talán egyszer, ha kiteljesedik Szentesen a Koszta-kultusz, akkor a Kossuth-díjas művész emléktáblájára visszakerül a babérkoszorú, és a művész kívánsága is valóra válik:

Lesz Koszta-szoba:::

FOGAS PÁL

Napir

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
1976 SEP 18
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-058, 387-748, 340-726
MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ

A Kontakt
rában is lez
rábbi beszél
szegező taggyűlések. Ezeken számos elvi, gyakorlati kérdés és javaslat is elhangzott. Most a munkásoknak a várospolitikával kapcsolatos észrevételeit gyűjtjük egybe és ezekre adunk választ a helyi tanács segítségével, illetve a megadott felvilágosítással.

Ebben az esetben a nyilvánosság azért is indokolt, mert a gyári munkások kérdései egyben kifejezik a városi lakók, a kerületben élő emberek igényeit is. Másrészt a szentesi tanács által kapott információ számos várospolitikai ügyben ad eligazítást.

Kérdés: Általában csak magántelkek kaphatók igen magas áron a városban. Miért gátolja a közművesített telkek hiánya a kertes családi házak építését?

Válasz: A házépítésre alkalmas telkek vízzel, villannyal, járdával stb. való ellátása nagy anyagi befektetést igényel. Ezért, de a közművek gazdaságos kihasználása érdekében is, jelenleg előtérben állnak a társas lakóházak, legtöbbször emeletes kivitelben. Az ötödik ötéves terv időszakában kétszáz társaslakóház építésére van lehetőség — a közművesítésre kijelölt telkek alapján — a Hámán Kató úti lakótelepen. Ettől függetlenül — szintén a tervidőszakban — a város területén 330 kertes szaládi ház építésére lesz telek. Ebből 118 parcellát a Hámán Kató úti lakótelepen, 70—80-at a Nagyhegyen lehet majd felhasználni, a többi pedig a közművesítés alatt álló újabb utcák és utcarészek révén, valamint telekmegmozgatással jut az igénylők birtokába.

[illegible] segélyen levő fiatal anyák részére miért nem szervez a tanács illetékes osztálya gyermeknevelés tanfolyamokat?

Válasz: Ilyen kívánság teljesítésének nincs akadálya. Viszont az üzem vagy más intézmény jelölje meg a tanfolyam helyét és a résztvevők számát. A szervezési előkészületekre azért is szükség van, mert az előadások elfoglaltságot jelentenek a kisgyermekes édesanyáknak és a városi tanács egészségügyi osztálya csak határozott kérésnek tud eleget tenni.

Kérdés: Úgy tűnik, hogy a tanácsi értékesítésű lakásokat nem minden esetben a rászorulók kapják meg, s kevés köztük a munkás. Nem kellene a helyes elveket jobban alkalmazni a lakáselosztásnál?

Válasz: A tények egyértelműen rávilágítanak a lakáselosztás helyességére és arra, hogy nem egységes az informáltság a Kontaktgyárban sem. Az elmúlt években, még pontosabban a negyedik ötéves terv időszakában a tanácsi értékesítésű lakások hatvan százalékát fizikai munkások kapták a városban és ezek több mint 25 százaléka fiatal házas volt! A jelenlegi tervidőszakban növekszik a bérlakások és a tanácsi értékesítésű lakások aránya és ez lehetővé teszi, hogy a munkások is több lakáshoz jussanak a rászorultság figyelembevételével. Egyébként jövő év január elsejétől az OTP-lakások juttatása is névjegyzék alapján történik, vagyis az elosztást megelőzi a társadalmi elbírálás, a közszemlére tett névsor és ennek alapján dönt majd a tanács végrehajtó bizottsága.

Útkarbantartások, fe

Előtérben az olcsó, célszerű m

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
1976 NOV. 12.

Kántor József, festő-művész
1021

ÉSZAK-MAGYARORSZÁ

A múzeumi hónap tapasztalataiból

Mintegy két hete ért véget az idei múzeumi hónap a Borsod megyei Múzeumi Igazgatóságon, s a figyelem már az 1977-es esztendő felé fordul: készül az új év munkaterve. A múzeumi és műemlékvédelmi hónap azonban mégsem merülhet feledésbe. Igen sok gyakorlati tapasztalattal szolgált a múzeológusoknak, túl azon, hogy a nagyközönség számára is rendkívül sok művelődési, ismeretszerzési lehetőséget adott.

— *Mit hozott a múzeológusok számára az októberi múzeumi ónap?* — Kérdésünkre *dr. Szabadfalvi József*, a Borsod megyei Múzeumi Igazgatóság vezetője ad tájékoztatást.

— Elsőként a tömegkapcsolatok erősödését, mint igen fontos tapasztalatot kell megemlítenem. Erősödtek kapcsolataink Miskolcon és a megyében egyaránt. Különösen jó hatásúnak ítéljük a Lillafüredi Állami Erdei Vasúttal már hosszabb idő óta fennálló kapcsolatunk további erősítését. A vasút diósgyőri telephelyén rendeztük meg a miskolci képzőművészek kiállítását és több előadást is tartottunk ott, valamennyit igen nagy érdeklődéssel fogadták. De hozhatnék hasonló példát a tömegkapcsolat erősítéséről vidékről is. Például a szerencsi múzeum kiállításait mintegy húsz szocialista brigád látogatta, több ankét, kötetlen beszélgetés keretében ismerkedtek a brigádtagok a látottakon túl a múzeum egyéb munkájával.

— *Kiemelte a szerencsi kiállításokat és egyébként is hangsúlyozta a kapcsolatok vidéki erősödését. Tudna még erről valamit mondani a múzeumi hónap kapcsán?*

— A megyében valamennyi múzeumnál, gyűjteménynél igen sok és nagysikerű rendezvény-sorozat jelentkezett. Általában a múzeumi hónapban jelentősen megnövekedtek a vidéki hálózati rendezvények, kiemelkedő példa ismét Szerencs, valamint Ózd. Szerencsen a múzeumi hónap során hét nagy figyelmet érdemlő találkozó, előadás, kiállítás volt, szocialista brigádvezetők találkozója három alkalommal is a már említett kiállítások kapcsán, sőt a helyi általános iskolával közösen új kezdeményezés is született: a múzeumi mozi. Igen értékesek voltak az ózdi rendezvények, a különböző gyártörténeti bemutatók, a megváltozott munkáséletmódról szóló kiállítás, a többféle néprajzi és gyártörténeti jellegű rendezvény. Kelemér, Gömörszőlős, Mezőkövesd, Leninváros, Hejőkeresztúr, Tokaj, Széphalom ugyancsak sok értékes, nem egyszer a helyi jellegen túl mutató rendezvénnyel hívta fel magára a figyelmet. Ebben az időszakban nyolc időszakos kiállítás várta a látogatókat a nagyszámú, állandó kiállítás mellett, és bizton megállapíthatjuk, hogy októberben a Borsod megyei múzeumi hálózat igen jelentős előrelépést tett közművelődési funkcióinak teljesítésében.

— *Csongrádi vendéganyag szerepelt Miskolcon a múzeum képtárának kiállításán. Erről legyen szíves tájékoztatni.*

— Új színt jelentett a Borsod megyei és csongrádi kapcsolat. Ez múzeumunk életében friss kezdeményezésnek számít. A szentesi Koszta József Múzeum állandó kiállításának anyagát kaptuk kölcsön, így láthatta a miskolci közönség Koszta József alkotásait, s ennek cseréjeként a mi képtárunk gyűjteményéből kölcsön adtuk A magyar grafika mesterei című válogatásunkat.

— *Halloztunk a múzeum és a Nehézipari Műszaki Egyetem kapcsolatáról is.*

— Mint korábban az Észak-Magyarország hírül adta, a Nehézipari Műszaki Egyetem bányamérnöki karáról dr. Csókás János professzor és a geofizikai tanszék munkatársai kutatásokat végeztek a mi abaújvári ásatásainknál. Ennek a geofizikai eszközökkel történő archeológiai kutatásnak a részleteit itt most szükségtelen elismételni, hisz a lap is beszámolt róla. Mindenesetre egy újfajta együttműködés alapjait vetettük meg, és az egyetemmel való javuló kapcsolatokat jelzi, hogy a múzeumi hónap során kiállítást rendeztünk az egyetemen a műemléki és régészeti kutatásoknál alkalmazott geofizikai módszerekről és ugyanebben a témakörben ankét is volt, amelynek egyik előadója a már említett dr. Csókás János professzor, a másik pedig Gádor Judit régész, múzeumunk munkatársa, az abaújvári ásatás vezetője. Itt említem meg, hogy a mérések Abaújvárott most is folynak, hihetőleg hasonlóan eredményesek lesznek, mint a korábbiak.

— *Az eddig említettek valóban azt tanúsítják, hogy sokat hozott a múzeum „konyhájára" is a múzeumi hónap. Mi az, amivel a múzeum segített más szerveket?*

— Nagyrészt ez már az eddigiekből is kitűnik, de megemlítem még az iskolai és egyéb gyűjtemények segítése érdekében végzett munkánkat: munkatársaink 43 különböző gyűjteményt mértek fel iskolákban, művelődési intézményekben, s adtak tanácsokat azok kezelőinek, sőt megyei szintű tanácskozáson is gondolatot cseréltünk e gyűjtemények lelkes ápolóival, kezelőivel.

(bm)

SZAK-MAGYARO

A beszámoló taggyűlések elé

Párttagságunk ünnepi eseményekre készül. Rövidesen országszerte, megyeszerte megkezdődnek az új tagkönyvkiosztó taggyűlések, méltó és ünnepi befejező aktusaként annak a nagy munkának, amely a párt valamennyi alapszervezetében a tagsági könyvek cseréjét előkészítette. Miközben azonban megkülönböztetett módon, ünnepi érzelmekkel készülnek alapszervezeteinkben erre a napra, figyelmüket egy pillanatra sem terelik el életünk hétköznapi eseményeiről, tennivalóiról és már most, november közepén megkezdik az előkészületeket a januártól sorra kerülő beszámoló taggyűlésekre. Így a különböző gazdálkodási egységek területén működő pártalapszervezetek politikai munkájának középpontjába a tervfeladatok megvalósításának szervezése, a végrehajtás ellenőrzése került. Más szóval: előtérbe került a párt gazdaságszervező, ellenőrző tevékenységének mércéje is.

Nem véletlen, hogy a pártalapszervezetek vezetőségeinek egyik legnagyobb gondja most az, hogy milyen módon értékeljék gazdaságszervező munkájukat, annak a sokrétű politikai tevékenységnek az összegezését, elemzését, amelyet 1976-ban, az V. ötéves terv első évének sikeres megvalósítása érdekében végeztek. Az alábbiakban néhány gondolatban a végzett munkát összegző beszámoló előkészítésének módszertani kérdéseivel foglalkozunk.

Az értékelés lényegét minden pártszervnél és alapszervezetnél meghatározza a Politikai Bizottság augusztusi ülésén elfogadott minősítés az 1976. évi népgazdasági terv végrehajtásának első féléves tapasztalatairól. „Az 1976. első félévi gazdasági fejlődés fő eredményei a terv céljainak megfelelnek" — hangzik a Politikai Bizottság megállapítása. Az ország egész gazdaságára vonatkozó pozitív megállapítás arra kell, hogy ösztönözze a pártalapszervezetek vezetőségeit, hogy saját, illetve az alapszervezet gazdasági munkát segítő, ellenőrző tevékenységét is kritikusan és önkritikusan vizsgálják. Javasoljuk ezt, mert bár országos szinten a fő tendenciák a terv céljainak megfelelnek, de a különböző gazdálkodási területeken a terv megvalósítása során még napjainkban is gonddal, a meglevő ellentmondások közepette folyik a munka.

Az a helyes tehát, ha a vezetőség beszámolójában nagyobb teret kap a gazdaságpolitikai kérdések elemzése, a helyi gazdálkodással összefüggő eredmények, problémák és feladatok részletes vizsgálata. E munka elvégzéséhez kiindulópont a saját cselekvési programjuk; ezért önkritikusan elemezzék, hogyan segítette a program a tervfeladatok végrehajtását, megfelelően orientált-e és mozgósított-e a helyi tennivalókra. Mutassák be azt is, hogy a párttagság hogyan segítette a belső tartalékok feltárását, hasznosítását, a gazdálkodás javítását, a párttagok példamutatása, helytállása mennyire ösztönözte a pártonkívülieket a jobb, eredményesebb munka végzésére.

Az értékelésnél térjenek ki rá, hogyan tettek eleget a minőségi követelményeknek, az adottságokhoz való alkalmazkodásnak, az élőmunka, az eszközök, s valamennyi erőforrás teljesebb kihasználásának; folyamatosan értékelték-e az üzemegység gazdasági helyzetét, az időszerű gazdasági feladatokra választ tudtak-e adni, s időben sikerült-e a politikai munkát a legfontosabb feladatokra irányítani. Mérjék fel, hogy sikerült-e előbbre lépni abban, hogy a dolgozó kollektívák vállalásai és teljesítései jobban összhangba kerüljenek a helyi célkitűzésekkel.

Különösen a mezőgazdasági üzemek területén működő alapszervezetek beszámolóiba kerüljön bele az is, hogy az aszály okozta károk ellensúlyozására megtettek-e mindent, ami a helyieken múlott. Mind a saját munkájuk, mind a gazdasági vezetés tevékenységének értékelésénél törekedjenek a konkrétságra, a fő figyelmet a tendenciák megállapítására, a fejlődést fékező jelenségek feltárására és kiküszöbölésére irányítsák. Ugyanakkor térjenek vissza az elmúlt beszámoló taggyűlésen elhangzott észrevételekre, s mondják el, mit sikerült megoldani a gondokból, problémákból és hasznosítani a javaslatokból. Ily módon is buzdítsanak az ésszerű kezdeményezésekre, dicsérjék meg a jól dolgozó kollektívákat, ostorozzák a hibákat.

A munka értékelése, minősítése legyen egyben megalapozója az 1977-re tervezett gazdasági feladatok politikai segítésének is. Az 1977. évi gazdasági munkát segítő politikai célkitűzések kijelölésénél továbbra is alapul szolgál a Központi Bizottság 1975. novemberi határozata az V. ötéves népgazdasági terv irányelveiről. Eszerint segítsék elő, hogy az 1977. évi vállalati, üzemi tervek az V. ötéves tervben foglalt gazdaságpolitikai célokkal összhangban készüljenek el és tervezzék meg a végrehajtás folyamatos ellenőrzését. Erőteljesebben törekedjenek az egységes szemlélet kialakítására, ezzel is elősegítve, hogy a gazdaságpolitikai szervező és ellenőrző munka hatékonysága a megnövekedett követelményeknek megfelelően tovább erősödjön. De nem hagyhatják figyelmen kívül a párttagokkal folytatott beszélgetések tapasztalatait sem. A beszélgetések gazdaságpolitikai tanulságai felbecsülhetetlen szemelpolitikai értéket jelentenek az alapszervezetek számára. A határozatok helyi végrehajtásáért felelősséget vállaló, kezdeményező és cselekvőkész türelmetlenséget, a valóban forradalmi, kommunista szenvedélyességet bátorítsák tovább, váltsák ezt a politikai energiát további hatékony cselekvéssé.

Markovics Ferenc

lelkem, virágillatként lebegtet felette.

A magyar Alföld ihletett művésze

Koszta József születésének 100. évfordulója

1021

Az újabb magyar festészet egyik legegyénibb hangú, legjellegzetesebb hangvételű egyénisége, az Alföld világának, népnek és tájnak ihletett festője Koszta József. Brassóban született — első gyermekkori élményeit a Barcaságnak a városhoz símuló tájai nyújtják számára. Szegény mészáros nyolcadik gyermekeként rendkívül nehezen indul el pályáján: előbb fényképezést tanul, majd egy helybeli piktor tanítgatja; Kolozsvárra kerül s itt e két szakmából: az arcképfestésből és a fotografálásból gyűjt össze annyi pénzt, hogy 1882-ben Bécsbe ment tanulni. Bécs után a budapesti Mintarajziskola következik, majd München, majd ismét Pesten, Benczur mesteriskolájában fejezi be tanulmányait. 1879-ben szerepel először kiállításon: a Hazatérő aratókkal elnyeri a Műbarátok 1500 forintos ösztöndíját. A kép még a müncheni akadémián tanultak hatását mutatja — festői felfogásának finom naturalizmusa a magyar zsánerfestészet hagyományaival ötvöződik. Ezt az elbeszélő hangnemet azonban rövidesen felváltja nála a megjelenítő, tömören érzékeltető, összefoglaló előadásmód.

Bontakozó művészete új impulzust kap 1902-ben nagybányai tartózkodása idején. Ott készült jellegzetes műve a Domboldalon, a nagybányai pleinair megjelenése. Rövid itt-tartózkodása után visszatér az Alföldre, a Tisza környéki községekben él. Ez időben születő művei már ezt a világot mutatják: hatalmas messzenyúló síkság, a látóhatár felett szélesen terülő ég, s az alakok a látóhatár fölé magasodnak. Korai korszakának (1904 körül) legmonumentálisabb darabjait alkotja ekkor: a Mezőn, a Vízhordók, majd egyik legszebb: a Három királyok. Színei már izzóbbak lettek, a formák tömörek — de ez az előadásmód még nem a drámát, a lírát érzi e világból. Képei azonban nem aratnak sikert. A századforduló korának a Népszínház cifra parasztjaihoz szokott közönsége nem tudott mit kezdeni Koszta képének világával, mélyről fakadó, őszinte realizmusával: összeegyeztethetetlen volt az idillikus álromantikával képeinek igazsága. Bátran helyezhetjük e műveket Móricz fiatalkori művei: a Hét krajcár, a Sárarany, a Fáklya mellé.

Az 1910-es évek elején végleg Szentesen telepedik le. Itt jut el művészetének fordulópontjához. Ez új periódusát, a sötét háttérből kiragyogó zöldek, sárgák, fehérek, vörösök jellemzik a komor hátteret épp az előtér buja ragyogása teszi ilyen sötétté. A szentesi határ messzi távolságai, nyitott mennyboltja, az Alföld éles, fényei, egyhangú perspektívája emelkednek itt képpé — rögzítve mintegy az időtlenséget, szimbólummá emelve a mozdulatlanságot. A magyar festészet csodálatos gyöngyszemei születnek ekkor: a Kukoricatörők (több változatban is), a Kislány vázával, a Tányértörölgető nő, a Muskátlis kislány, a Ruhaszárítás. Ezek a képek hozzák meg végre az ötvenesztendős festőnek az elismerést: 1917. Ernst múzeumbeli kiállítása után új Munkácsyként, magyar Goyaként emlegeti a kritika, s képei gyorsan elkelnek.

Több mint három évtizeden át festi a Szentes környéki tájat, soha el nem únva annak változásait, mindig mélyebbre hatolva e világ lényegében. Ecsetje elől a tájképeknek, a kompozícióknak gazdag sora kerül ki — képeit egyre szélesebb ecsetjárással, egyre sűrűbb színekben festi. Megszűnik a gazdag részletezés, a belső rajz, minden plasztikai forma: csupa nagyon világos és égő szín kerül a mély fekete árnyak mellé; a kép a legszélsőbb ellentétekből épül fel.

Művészetében eredeti egyénisége, sajátos élményvilága fejeződik ki; a valóságon alapuló látomásai drámai képekké formálódtak ecsetje alatt, melyekben a paraszti lét súlyos, küzdelmes problémáit jelenítette meg. A nép megbecsülését fejezte ki e nagyszerű művészet iránt kormányunk, midőn — halála előtt, mintegy utolsó akkordként — 1949-ben Kossuth-díjjal ismerte el művészi munkásságát.

Lánez Sándor

1964 MÁJ — 4
TOLNAMEGYEI NÉPÚJSÁG
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

nem jajgattam egynél se!

— Kínoztak vele? — kérdezte naívul a fiú.

Kacagtak, leghangosabban Bajnok.

— Magam csináltam!

— Magad?!... Én ilyet még sose láttam.

— Talán nem hiszed?

— Én csak azt mondtam; nem láttam még ilyet. — Nagyon lassan elővette cigarettatárcáját, odakínálta Bajnoknak. Az megnézte, fitymálóan fintorgott.

— Fecskét szívok! — Elővette tárcáját, rágyújtott, idegesen nagyokat szippantott.

— Ne, ne csináld most! Nem akarom! — kérlelte Züzü.

De a fiú csökönyösen szemmeltartotta Bajnokot, s mert annak nem akaródzott mozdulni, monoton, közönyös hangon megkérdezte:

— No, hogy kell csinálni?

— Szóval, nem hiszed?... Kételkedsz?! — mondta hisztériásan Bajnok. Aztán könyökben behajlítva bal kezét, hirtelen lendülettel odanyomta égő cigarettáját az egymás fölött sorakozó rózsaszínű hegek fölé.

— Juj, — sikoltott egy lány.

A többi közelebb hajolt, pisszenés nélkül csodálták Bajnokot, akinek állán összerándultak az izmok.

Enyhén érződött a megpörkölt nyers hús émelyítő szaga.

Néhányan tapsoltak.

Bajnok eldobta a kialudt csikket, s győztesen mosolygott a fiúra. Az csak szívta a cigarettát.

— Igyunk valamit! — mondta aztán Bajnok. — Ugyse meri ez megtenni!

A fiú végre megmoccant, s idegfeszítő lassúsággal felhúzta karján a kabátujjat.

— Ne! Nem szabad! — könyörgött Bora. — Te ne csináld ezt!

megfájdult a feje, és h
Láttam, hogy sápadozo
beoltottad a cigit!

Táncoltak. Szöszi hc
hogy a fiú úgy érezte, s
még közelebb fészkelőc
latra szorosan zárta kö
jával.

— Ugy, úgy! — duruz
— Nem Bora való tel
rosszul lesz egy cigi
hanem én!

A fiú hallgatott, nem értette világosan Szöszit. De jó volt vele táncolni, borzolta idegeit a fiatal nő felajánlkozása. S már nem érezte annyira Bora hiányát. A pálinka és az előbb aratott győzelem is részegítette. Látta, hogy azzal az egyetlen mozdulattal elfogadtatta magát a társasággal.

Tíz órát fújtak a gyár dudái, de az asszony még ébren volt. Öntudatlanul is odafigyelt a kürtök ismerős kórusára, és külön kihallotta belőlük a keleti villamosközpont lágy dallamú tercét, mely mindannyiszor gyermekkorára emlékeztette, a Pokolhegy tetején álló barakkra. Apjára emlékeztette, a fekete, lobogó tekintetű, különös emberre, akit oly nagyon szeretett. Mindössze hét esztendős volt, amikor anyja egy választási gyűlésen csendőrsortűz áldozata lett, s apjuk a három gyereket is magával hozta Zsábarétről Endrődtelepre.

A hosszan kitartott terc most is a gyermekkor képeit hívta elő, de emlékezete ernyőjén nem tudtak megélesedni a képek, mert elfedték őket mai gondjai.

Ott állt a nagyszoba ablakában, mely szembenézett a gyárakkal. A toronyház nyolcadik emeletéről ritka szépségű látvány volt az éjszakai város.

Tíz óra elmúlt, és még sem a fia, sem a férje nem jött meg. Férjéről sejtette, hogy a szüleinél

dal!

A fiú pizsamakabátjába bújt, a cipőjét kezdte kifűzni.

— Egyáltalán hol voltál ilyen soká?... Éjfél van, rég ágyban volna a helyed!

A fiú piszmogott a cipővel; föl sem nézett anyjára.

— Hol voltál, felelj hát!

— Züzüéknél.

— Az kicsoda?

— Egy lány.

— Mindjárt gondoltam!

— Akkor miért kérded?

Az anya keze kissé megemelkedett, de fékezte haragját. Megpróbált nyugodtan, halkan beszélni, hisz döbbenten kellett tapasztalnia, hogy ez a fiú, ha lehet, talán még távolabb van tőle, mint az első este, amikor hozzájuk költözött.

— Fiam, anyáddal beszélj tisztességesen!... Hol lakik az a Züzü?

— Itt a József Attila-telepen.

— És kik voltak ott?

— Lányok, fiúk.

— Bora is?

— Igen.

— Miért jöttetek össze nála?

— Táncoltunk, beszélgettünk.

Az anya megfogta a fiú kezét, felszakította a ragasztó keresztszalag másik ágát is. Fia meginit elhúzta volna a karját, de ő nem engedte, megnézte a sebhelyet.

— De csúnya! Egy odaérintett cigaretta nem éget ekkora sebet!

(Folytatjuk)

Negyven éve halt meg Csánki Dezső történész

A magyar történettudomány kiemelkedően nagy alakja, Csánki Dezső 1933-ban Budapesten hunyt el. A megyénkből elszármazott Márki Sándor mellett ő az, aki országosan is a legkiválóbb történészek sorába tartozott.

Füzesgyarmaton született 1857-ben, és életének különböző szakaszaiban is vissza-visszatért szülőföldjére. Jogi és bölcseleti egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, ám a jogi vagy a tanári életpálya helyett hivatásos gazdaságtörténeti kutatónak készült. Oknyomozó módszerességgel kívánta feltárni a Kárpát-medence gazdaságtörténetét a magyar honfoglalástól a múlt század végéig

Csánki Dezső fő érdeme, hogy a történészek sorában elsőként ismerte fel a történelmi földrajz szemléletének megalapozását. A történelmi földrajz valamely tájat, tájrészt, helységet nem a geológiai múlt, nem is a jelen arculat, hanem a történelmi korok környezetváltozása szempontjából vizsgál: egy-egy táj vagy helység egykori környezetrajzát rekonstruálja, a környezetváltozás előidéző okait, körülményeit kutatja. E tudomány a korszerű történettudományok fontos segédtudománya.

Ezzel a szemlélettel dolgozta fel Füzesgyarmat és Szeghalom középkori és XVIII. századi adatait *A régi Szeghalom és Füzesgyarmat népességi és birtok-statisztikája* című tanulmányában, melyet a Békésvármegyei Régészeti és Közművelődési Társaság szeghalmi vándorgyűlésén, 1891. október 18-án dr. Karácsony János, a társaság főtitkára olvasott föl.

Az *Országos Levéltár* Csánki szervezőkészsége folytán lett korszerű tudományos kutatóintézet 1881-től, amikor ő lett annak irányító főtisztviselője.

Szerkesztette a *Levéltári Közlemények* című folyóiratot, mely több nyelven jelent meg. Mátyás király udvaráról írt nagyszerű tanulmányával 1884-ben megnyerte a Tudományos Akadémia pályadíját. E műve alapján egyúttal megbízást kapott Teleki József *A Hunyadiak kora Magyarországon* című nagyszabású művének folytatására és kiegészítésére. Sok irányú szervező, alkotó és tudományfejlesztő munkásságának elismeréseképpen lett 1891-ben az Akadémia levelező tagja, majd a századforduló évében az egyik legtekintélyesebb történész-akadémikus.

1890 és 1913 közt folyamatosan összeállította a Hunyadi-kor Magyarországának történelmi földrajzát. Majd ezt követően írta meg Nagy Lajos korára vonatkozó, mindmáig megbízható hitelességgel eligazító gazdaságtörténeti tanulmányait. Azután Lajos apjának, Károly Róbertnek európai viszonylatban páratlan gazdaságpolitikai koncepciójára hívta fel az európai történészek figyelmét. Később az Árpádok korának gazdaságtörténete felé fordult: minden pátosztól mentesen mutatta be Géza és I. István korát.

Csánki Dezső kitűnő tollú ismeretterjesztő író is volt. Népszerű Mátyás-rajzolataival például közvetlen arra serkentette a sárréti szülőhelyére látogató — vele rokonságban álló — Koszta József festőművészt, hogy kedvet kapjon Mátyás és Beatrice házasságkötése mozzanatainak festő-illusztrálására.

A manapság fellendülő helytörténeti kutatás idején fontosnak tartjuk felhívni a figyelmet Csánki Dezső munkáira, mint kiváló adatforrásokra is.

Egyébként Csánki Dezső évtizedekig irányította ügyvezető elnökként a *Történelmi Emlékbizottságot*, miközben alelnöke is volt a *Magyar Történelmi Társulatnak*. Alelnöke volt emellett a *Magyar Néprajzi Társaságnak*, és nagymértékben gazdagította mindmáig élvezetes históriai néprajzi ismertetéseivel ezt a tudományt is.

Szülőfaluja, Füzesgyarmat, születésének 50. évfordulóján díszpolgárává választotta sok dicsőséget és hírnevet szerzett fiát. Halálának 40. évfordulóján bízvást remélhetjük, a községi vezetés módot talál arra, hogy szülőházát emléktáblával jelölje meg.

Miklya Jenő

dig őrizte a kapuját.

S hányan vannak még olyanok, akik éveken át könyvelik az üzembe érkező anyagokat, de nem látták a gyártást, számolják a teljesítményeket és béreket, de nem voltak azok között, akiknek a neveit és keresetét rendszeresen papírra rójják. Sok munkás keveset tud arról, hogy a keze munkája hová kerül, mennyiért tudják eladni, s mit mondanak róla a vevők. A szomszéd műhelyről olykor-olykor még csak tudnak valamit, de az iroda életéről jóformán semmit. Igaz, személy szerint ettől látszólag nem lesznek szegényebbek.

Ám a társadalom valójában szegényebb marad, ha a közösség tagjai szűkebb környezetükbe zárkózva élnek, dolgoznak egymás mellett, és csak mechanikusan, saját helyük, szerepük ismerete nélkül teljesítik a társadalmi munkamegosztásban kapott feladatokat. Az állampolgár nem tudhatja sajátjának az országot, ha nem érzi magáénak a sokkal szűkebb környezetét, azt a vállalatot, szövetkezetet, községet, amelyikben él és dolgozik. Az ország szeretete, a hazafiság csak az üzemi és lakóhelyi mikrovilág ismeretére, szeretetére épülhet.

Csakhogy a tulajdonosi tudat nem automatikusan fejlődik ki az emberekben. Ahhoz ösztönzésként kedvet, érdeklődést kell kelteni bennük, hogy szívesen ismerkedjenek a munka- és lakóhely életével, jövőjével, problémáival. Ismerjék meg a gyár gazdasági helyzetét, műszaki és anyagellátási gondjait. Mindezek hatását megtalálják ugyan a maguk szűkebb világában is, mert érzik a gépük mellett, érzik a keresetükön. De mennyire más, ha mindennek az összefüggéseit, okait is tudják! Ha ők is elmondhatják az észrevételeiket, vitatkozhatnak a különböző terveken, elképzeléseken és lehetőségeken.

Ha az ember azt tapasztalja, hogy egy döntés megszületése előtt az ő véleményét is mérlegelték, akkor máris félig-meddig sajátjának érzi az ügyet, mert személy szerint valami köze volt a végleges álláspont kialakításához. Aki közreműködőnek tekintheti önmagát, az a határozat értő magyarázója, a közös feladat népszerűsítője lesz. S eközben önmaga is megváltozik, mert a nagyobb közösséget érintő problémákhoz fűződő személyes kapcsolata kialakítja a feltételes reflexét arra, hogy a saját mun-

Békés m. Népújság
1973 AUG 4-?
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-148, 340-128

problémák gyakran olyan szakzsargonban hangzanak el — töméntelen adattal megspékelve —, mintha nem is magyarul beszélne az előadó.

Nem a legszerencsésebb módszer az sem, ha a dolgozók tájékoztatása kizárólag 2—300 személyes gyűlésekre korlátozódik. A nagy nyilvánosság előtt sokan nem szólalnak meg, s nem is mindenki juthat szóhoz. Ezért nemrégiben egy vasipari üzem és egy tsz főkönyvelője új módszerrel kísérletezett. Mindketten sorra járták az üzemegységeket, ahol tömören ismertették a vállalat helyzetét, s azután elemezni kezdték a meglátogatott üzemegység munkájának pénzügyi jellemzőit, a selejt, a bér, az állásidő, a rezsi költségeit. Ebből olyan parázs vita kerekedett, hogy a főkönyvelők alig győztek jegyezni a sok észrevételt az önköltségcsökkentés lehetőségeiről. Másnap volt mit mondaniuk a műszaki kollégáiknak, akik ugyan majdnem minden nap ottjártak az üzemben, de a megszokás már eltompította kritikai érzéküket.

Gondolatkörünk csattanójának tartogattuk az öreg portás történetének végét. Nyugdíjasként ő is megismerte a gyárat. S az egyik kerítés menti műhelyben, ahol az apró alkatrészeket gyártják, megkérdezte, hogy miért az új lemezekből vágják, darabolják, amikor egy másik üzem tízszer ekkorányi hulladékdarabokat küld az olvasztóba. Ő naponta látta ezt a portán, de akkor kellő ismeret híján nem segíthetett.

Ha később is, most ezt megtehette, tevékeny köze lehetett a kollektíva munkájához, amelynek eredményét az ilyen „hétköznapi" tettek százai, ezrei alakítják.

Rátkai J. István

Michelangelo, párizsi kommün, méréstechnika — diafilmen

A hangosfilm, hanglemez és magnetofon mellett egyre nagyobb a diafilmek szerepe az ismeretterjesztésben. Iskolák, munkás- és parasztakadémiák, különböző tanfolyamok egyaránt szívesen használják szemléltetésre a *Magyar Diafilmgyártó Vállalat* filmjeit.

Az idén mintegy 30—35 *ismeretterjesztő diafilm* készül. *A Shakespeare-, Galilei- és Michelangelo-évfordulókra mindhárom világhíresség életéről, munkásságáról diát készítenek.*

A képzőművészeti tárgyú filmek programjában *Koszta József munkásságá*ról, a *Szőnyi emlékkiállítás* és a *firenzei Uffizi-képtár* anyaga szerepel a programban.

Nagy létesítményeink közül az idén a *Dunai Cement- és Mészműveket*, az *alsózsolcai épületelemgyárat* mutatják be. Gyakorlati tanácsokat adnak a *házikertek* gazdaságos beosztásáról, a *vitaminok* szerepéről és a *konyha* kémiájáról készült munkák.

A földrajzi témák közül a *Német Demokratikus Köztársaságról, Aggteleki-cseppkőbarlangról* és *Jósvafőről* készül diafilm.

A politikai tárgyú témák közül a *párizsi kommün történetét* dolgozzák fel. Néhány technikai problémát részletez majd az *Ismerkedés a műanyagokkal*, az *Elektromikroszkóppal az atomok nyomában*, a *Törpe óriások* és a *Mérés nélkül nincs technika* című diafilm. *(gy)*

1964 JAN 1 8

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

férjhezmenne 45—50 évig férfihoz. Fényképes leveleket vá-szolok. »Boldogság« jeligére a tapolcai hirdetőbe.

32 éves tanító, házasság céljából megismerkedne egy rendes, művelt nővel 28 éves ig. Lakás szükséges. »Februári esküvő 39366« jeligére. Felszabadulás téri hirdetőbe.

Keresek egy olyan nyugdíjas hölgyet, aki ötven és hatvan között van, házasság céljából. Bővebbet »Erős 39372« jelígére: Felszabadulás téri hirdetőbe.

47 éves, 168 magas, egyedülálló, lakással rendelkező dolgozó nő megismerkedne, házasság céljából, egyedülálló férfival. »Megértés 53316« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Független, 37 éves, barna nő emiton kerest a házasság céljából, diplomás férfi ismeretségét, házasság céljából. »Pedagógus 4497« jeligére, a kiadóba.

VEGYES

SZÉDÜLÉS

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kossta József

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

1964 ÁPR 30.

Évforduló-naptár

1021

100 évvel ezelőtt, 1864. április 30-án született Koszta József Kossuth-díjas festőművész. Már első műveiben paraszt témákat választott (Hazatérés). Az I. világháború után Szentesen telepedett le; itteni képei a mély tónusokból elővillanó erős színeikkel az alföldi tájak és tanyák világának drámai ellentéteit hangsúlyozzák ki (Kaszáló lány, Hazatérő aratók, Fehér házak, Kukoricatörés). Emlékét Szentesen múzeum őrzi.

Magyar Hirdető
SAJTÓMÚZEUM
Budapest V., Petőfi Sándor u.
Telefon: 188-298, 188-307

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

zakoktató irányításával szerelés folyik.

A magyar Alföld ihletett művésze

Koszta József születésének 100. évfordulója

1021

Az újabb magyar festészet egyik legegyénibb hangú, legjellegzetesebb hangvételű egyénisége, az Alföld világának, népnek és tájnak ihletett festője Koszta József. Brassóban született — első gyermekkori élményeit a Barcaságnak a városhoz simuló tájai nyújtják számára. Szegény mészáros nyolcadik gyermekeként rendkívül nehezen indul el pályáján: előbb fényképezést tanul, majd egy helybeli piktor tanítgatja; Kolozsvárra kerül s itt e két szakmából: az arcképfestésből és a fotografálásból gyűjt össze annyi pénzt, hogy 1882-ben Bécsbe ment tanulni. Bécs után a budapesti Mintarajziskola következik, majd München, majd ismét Pesten, Benczur mesteriskolájában fejezi be tanulmányait. 1879-ben szerepel először kiállításon: a Hazatérő aratókkal elnyeri a Műbarátok 1500 forintos ösztöndíját. A kép még a müncheni akadémián tanultak hatását mutatja — festői felfogásának finom naturalizmusa a magyar zsánerfestészet hagyományaival ötvöződik. Ezt az elbeszélő hangnemet azonban rövidesen felváltja nála a megjelenítő, tömören érzékeltető, összefoglaló előadásmód. Bontakozó művészete új impulzust kap 1902. nagybányai tartózkodása idején. Ott készült jellegzetes műve a Domboldalon, a nagybányai pleinair megjelenése. Rövid itt tartózkodása után visszatér az Alföldre, a Tisza-környéki községekbe él. Ez időben születő művei már ezt a világot mutatják: hatalmas messzenyúló síkság, a látóhatár felett szélesen terülő ég, s az alakok a látóhatár fölé magasodnak. Korai korszakának (1904 körül) legmonumentálisabb darabjait alkotja ekkor: a Mezőn, a Vízhordók, majd egyik legszebb: a Három királyok. Színei már izzóbbak lettek, a formák tömörek — de ez az előadásmód még nem a drámát, a lírát érzi e világból. Képei azonban nem aratnak sikert. A századforduló korának a Népszínház cifra parasztjaihoz szokott közönsége nem tudott mit kezdeni Koszta képének világával, mélyről fakadó, őszinte realizmusával: összeegyeztethetetlen volt az idillikus álromantikával képeinek igazsága. Bátran helyezhetjük e műveket Móricz fiatalkori művei: a Hét krajcár, a Sárarany, a Fáklya mellé.

Az 1910-es évek elején végleg Szentesen telepedik le. Itt jut el művészetének fordulópontjához. Ez új periódusát, a sötét háttérből kiragyogó zöldek, sárgák, fehérek, vörösök jellemzik a komor hátteret épp az előtér buja ragyogása teszi ilyen sötétté. A szentesi határ messzi távolságai, nyitott mennyboltja, az Alföld éles fényei, egyhangú perspektívája emelkednek itt képpé — rögzítve mintegy az időtlenséget, szimbólummá emelve a mozdulatlanságot. A magyar festészet csodálatos gyöngyszemei születnek ekkor: a Kukoricatörők (több változatban is), a kislány [illegible], a Tányértörölgető nő, a Muskátlis kislány, a Ruhaszárítás. Ezek a képek hozzák meg végre az ötvenesztendős után új Munkácsyként, magyar Goyaként emlegeti a kritikus, s képei gyorsan elkelnek.

Több mint három évtizeden át festi a Szentes környéki tájat, soha el nem unva annak változásait, mindig mélyebbre hatolva e világ lényegében. Ecsetje alól a tájképeknek, a kompozícióknak gazdag sora kerül ki — képeit egyre szélesebb ecsetjárással, egyre sűrűbb színekben festi.

Művészetében eredeti egyénisége, sajátos élményvilága fejlődik ki: a valóságon alapuló látomásai drámai képekké formálódtak ecsetje alatt, melyekben a paraszti lét súlyos, küzdelmes problémáit jelenítette meg. A nép megbecsülését fejezte ki e nagyszerű művészet iránt kormányunk, midőn — halála előtt, mintegy utolsó akkordként — 1949-ben Kossuth-díjjal ismerte el művészi munkásságát.

Lánc Sándor

amint egymás mögött, sorban, sorokban
messze az eddigi városon túl is
hirdetik a várost!
Háztömbök, toronyházak.
Repülőt kíván, történelmi távlatot sugalmaz
képe e mozdulatlan vonulásnak.
Háztömbök, toronyházak.
Hófehér állóalakok
a zöld tavaszi mezőben,
a barna őszi mezőben.
Halhatatlanúl tiszta ritmus ez, —
a korok sok ezer eredménye
így magasodik — mindig a maga helyén
— az emberiségben,
s mint végtelen híd, ível többször is végig a földön
és kifut, s már ott folytatódik az égben!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
NÓGRÁDI NÉPUJSÁG
1964 MÁJ — 1.

Pihenő munkás

lapodott
tanult em
vel a döly
ség összef
dül a k
végén bú
Márton lá
re feltűnő
mint hajdá
je, ki a tö
ször társalg
Szüz Máriáv
láthatatlan
vesztette el
beri józanságát.

Az erdei tisztáson egymáshoz ragasztott asztalok

embereit, cserbenhagyta őt mindenki: a pártszervezet, a járás, a borbarátok. A hadvezér megtette kötelességét s mehet vissza a téglagyárba szalagcserepet meózni. Az indokot mondvacsináltnak találta: „elmulasztotta a szakmai átképzést, távolmaradt az elnök-képző iskolától". Hogy az istenfejében jusson ideje tanulásra, ha hajnaltól napestig tsz-vadembereket kell idomítania! Barna Bercinek bizonyosan jobb keresztania van, valahol a megyénél!

MINEK IS jött le az ünnepségre! Hogy hagyja magát gúnyolni, kinevetni! A meghívás is Banda Berci ravaszságára vall. Ha nem küld meghívót, most ő lenne fölényben, adhatná

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Koszta József

LOBOGÓ

1964 JUL 29.

1021

JÚLIUS 29
SZERDA
MÁRTA

TIZENÖT ÉVE, 1949. július 29-én halt meg Koszta József Kossuth-díjas festőművész. Lotz Károly és Székely Bertalan tanítványa volt. Az I. világháború után Szentesen telepedett le. Az alföldi tájat, a tanyák világát, a paraszti munkát drámai ellentétektől terhes színekkel ábrázolta (Hazatérő aratók, Muskátlis lány). Szentesen emlékét a nevét viselő múzeum őrzi.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-294, 188-307
Koszta József
IFJÚ KOMMUNISTA
1964 MÁR

1021

KOSZTA JÓZSEF

Száz évvel ezelőtt, 1864. április 27-én született Koszta József festőművész, a Kossuth-díj legelső kitüntetettjeinek egyike. Az egykori brassói fényképészinas az alföldi szegényparasztság festőjeként vonult be a magyar művészet történetébe. A rajzolgató, festegető fiatalember tehetségére felfigyeltek, támogatással került a Képzőművészeti Főiskolára, Székely Bertalan és Lotz Károly keze alá, majd Benczur Gyula mesteriskolájába.

Nem egészen fiatalon, 1900-ban állította ki első ízben képeit. Díjat is nyert. A következő években a nagybányai, később a szolnoki művésztelepen dolgozott, megjárta Rómát, Párizst. 1917-ben Budapesten rendezett gyűjteményes kiállításának sikere egy csapásra nagy festőink sorába avatta.

Az első világháború után a Szentes környéki tanyavilágban telepedett le. Ettől az időtől fogva festészete tárgyát szinte kizárólag az alföldi táj, a tanyák világa, a parasztok mindennapjából vett kifejező életképek, néha tragikusan komor jelenetek töltik ki.

Koszta József, a magyar festészet egyik forradalmára. Festői mondanivalójának tartalma — az alföldi élet festményekben történő megörökítése — és kifejezésmódja Móricz Zsigmond írásaival tartja a rokonságot. Amikor Koszta József — csaknem 15 évvel ezelőtt — 1949. július végén, 85 éves korában elhúnyt, az egész ország meggyászolta. Hazánk kiváló művészfiának emlékét életműve és a nevét viselő szentesi múzeum őrzi.

lenes politikai [illegible]
feladatokkal kellett megbirkózniuk. Tapasztalataik azt bizonyítják, hogy a demokratikus és haladó ifjúsági szervezetekre támaszkodva sikerült új alapokra helyezett nemzeti hadsereget létrehozniuk. Elsősorban Ghanára, Guineára és Malira gondolunk. Ezek az országok azért léphettek fel bátran a gyarmatosító imperialista országok zsarolásával és beavatkozási kísérleteivel szemben, mert *katonáikat az imperializmus elleni gyűlölet, a világ szabadságszerető országai és a gyarmati elnyomás ellen küzdő afrikai testvéreik iránti szolidaritás szellemében nevelték.*

Feleleveníteni Afrika hősi történelmét

A guineai JRDA (demokratikus ifjúsági tömörülés), a *ghanai Pionírok Szervezete* és a *Mali Ifjúsági Szövetség* (J. US-RDA) az elmúlt esztendők során különböző formákat alakított ki a fiatalok hazafias nevelésére, hogy az ifjúságba beleoltsák a haza iránti szolgálatkészséget, s a fiatalembereket felkészítsék a katonai szolgálatra. *A hazafias nevelés alighanem a legfontosabb* a felsoroltak között, hiszen a gyarmati uralom évszázadai során az idegen hódítók igyekeztek megsemmisíteni az

GUINEA EGYIK FALVÁBAN GYAKORLATRA INDULNAK A JRDA-NAK A MILICIÁBA DELEGÁLT TAGJAI

„Bőröndmúzeumok" utaznak vidékre

Sajtófogadás a Csók Galériában

Ma délelőtt a Csók Galériában sajtófogadást tartott a Képcsarnok Vállalat. A Művelődésügyi Minisztériummal közösen programot dolgoztak ki a képzőművészeti alkotások falura juttatása és fokozott propagálása érdekében.

Bemutatták az első „bőröndmúzeumot"; egy, az autó tetejére rakható kis fémládában alumínium lemezekből összehajtható (illetve szétnyitható) kiállítási falat. Ezen az állványon 12 színes reprodukciót és tizenöt rézkarcot láthatnak a tanyasi nézők. A festők: Színyei, Munkácsy, Ferenczy Béni, Rudnay, Hollósy Simon, Glatz Oszkár, Koszta József, Fényes Adolf, Csontváry, Szőnyi, Derkovits. A rézkarcok mai élő művészek alkotásai. A reprodukciókból és a rézkarcokból vásárolhatnak is a kiállítás látogatói. Egy magnetofon is tartozik a felszereléshez, és így élőszóval történik a „tárlatvezetés". Három példány készült el a bőröndmúzeumból, első alkalommal Békés, Csongrád és Hajdu-Bihar megye népművelési autóinak adják át, hogy a tanyasi könyvcserék és mozielőadások ideje között kiállítást is nézhessenek az érdeklődők.

Bemutatták ma délelőtt egy járási kultúrház mintaklubszobáját is, amit a Képcsarnok rendez be, első alkalommal Polgáriban.

ESTI HIRLAP
1964 ÁPR. 7.
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

lyesebben „ki
nem" felkiál
dugót alkot;

2 a New
érkező
ros határána
meghúzzák
állítják a vo
okoznak torl

3 végül többen azt tervezik, hogy *nem szállnak ki a földalatti kocsijaiból*, és így teszik lehetetlenné az utasforgalmat.

A négerek vezetői hangoztatják, hogy a mai tüntetés az elmúlt néhány hónap egyik legimpozánsabb megmozdulásának ígérkezik.

Sztrájk Kongóban

Tegnap bérsztrájkba lépett az Union Miniére belga társaság 18 000 kongói munkása és bányásza.

1504 APR
1021

Száz éve született Koszta József,

a magyar Alföld ihletett művésze

Az újabb magyar festészet egyik legegyénibb hangú, legjellegzetesebb hangvételű egyénisége, az Alföld világának, népnek és tájnak ihletett festője Koszta József. Brassóban született. Rendkívül nehezen indul el pályáján: Kolozsvárra kerül, s itt két szakmából: az arcképfestésből és a fotografálásból gyűjt össze annyi pénzt, hogy 1882-ben Bécsbe ment tanulni. Bécs után a budapesti Mintarajziskola következik, majd München, majd ismét Pesten, Benczur mesteriskolájában fejezi be tanulmányait. 1879-ben szerepel először kiállításon: a *Hazatérő aratók*kal elnyeri a Műbarátok 1500 forintos ösztöndíját. Bontakozó művészete új impulzust kap 1902-ben, nagybányai tartózkodása idején. Ott készült jellegzetes műve, a *Domboldalon*, a nagybányai pleinair megjelenése. Rövid itt tartózkodása után visszatér az Alföldre, a Tisza környéki községekben él. Korai korszakának (1904 körül) legmonumentálisabb darabjait alkotja ekkor: a *Mezőn*, a *Vízhordók*, majd egyik legszebb: a *Három királyok*.

Az 1910-es évek elején végleg Szentesen telepedik le. Itt jut el művészetének fordulópontjához. A magyar festészet csodálatos gyöngyszemei születnek ekkor: a *Kukoricatörők* (több változatban is), a *Kislány vázával*, a *Tányértörölgető nő*, a *Muskátlis kislány*, *a Ruhaszárítás*. Ezek a képek hozzák meg végre az ötven esztendős festőnek az elismerést: 1917-ben Ernst múzeumbeli kiállítása után új Munkácsyként, magyar Goyaként emlegeti a kritika.

Több mint három évtizeden át festi a Szentes környéki tájat. Képeit egyre szélesebb ecsetjárással, egyre sűrűbb színekben alkotja. Csupa nagyon világos és égő szín kerül a mély, fekete árnyak mellé; a kép a legszélsőbb ellentétekből épül fel. Témavilága teljesen leszűkül a tanya életére, — ekkor keletkeznek öregkori festészetének remek darabjai: a *Tanya*, a *Hazatérők*, a *Putrik piros fejkendős nővel*, s mintegy búcsúzásképpen, az utolsó, az öregkori *Önarckép* (1940 körül).

Művészetében eredeti egyénisége, sajátos élményvilága fejeződik ki; a valóságon alapuló látomásai drámai képekké formálódtak ecsetje alatt, melyekben a paraszti lét súlyos, küzdelmes problémáit jeleníti meg. Kormányunk — halála előtt, mintegy utolsó akkordként — 1949-ben Kossuth-díjjal ismerte el művészi munkásságát.

L. S.

HÍRLAP

NAPRÓL NEPI

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
ZALAI HÍRLAP

A napokban újrafestették Zalaegerszegen a „zebrákat". A tavaszi újrafestésre a gyalogosok testi épségének fokozott védelme érdekében került sor.

A gépjárművezetők szeretnék, ha a jövőben csak a „zebrát" használnák a gyalogosok az úttest egyik oldaláról a má-

1964. április [illegible]
napja. A Nap kél 4 óra 36 perckor, nyugszik 18 óra 48 perckor. A Hold kél 18 óra 30 perckor, nyugszik 4 óra 52 perckor.

1964. április 27. Hétfő. ARISZTID napja. A Nap kél 4 óra 34 perckor, nyugszik 18 óra 50 perckor. A Hold kél 19 óra 35 perckor, nyugszik 5 óra 13 perckor.

Időjárás

Várható időjárás vasárnap estig: Változó felhőzet, kevesebb helyen esővel. Élénk, a Dunántúlon időnként erős északi, északkeleti szél. Hűvös marad az idő. Várható legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 2—6, legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap 8—12 fok között. Távolabbi kilátások: A jövő hét elején talajmenti fagyok várhatók. (MTI).

Ma

A Rádió Kossuth-adóján: 6.10: Kellemes vasárnapot! Zenés műsor. — 7.15: Falusi életképek. — 8.10: Operettrészletek. — 9.00 Édes anyanyelvünk. — 9.05: Tánczene. — 10.10: Nagy énekesek életregénye. — 11.00: Irány Tokió! — Újság-

Koszta József

21.	Olvasó leány	900.—
22.	Női fej	600.—
24.	Tavaszi piac	1000.—
25.	Kertben	800.—
26.	Virágcsendélet	400.—
27.	Szélmalom	800.—

Lásd lent!

Csók István

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK

MAGYAR MESTEREK MŰVEIBŐL. II.

KATALOGUS

Csók Isvánt
Glatz Oszkár
Fényes Adolf
Koszta József
Kunffy Lajos dr.
Pécsi Pilch Dezső
Szőnyi István
Vaszary János
Vass Elemér

festőművészeknek gyűjteményes kiállításáról, a Soproni Képzőművészeti Kör rendezésében, a szinházi festőteremben Sopronban.

1931. április hó 18—26.

Rábaközi Nyomda, Sopron. 1817.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285

Magyar Nemzet

Kovács Gönci
1952. MÁJ. 29.

276

A kevesek kultúrájától a tömegek kultúrájáig

A legutóbbi két vasárnapon zsúfolásig megteltek a Hősök terén lévő régi Műcsarnok rendbehozott, átépített termei. Tömegérdeklődés mutatkozott a *Tavaszi Tárlat*-on kiállított képek és szobrok iránt.

E sorok írója, aki nemrégiben Szegeden volt, meggyőződött arról, hogy ott szinte ugyanilyen érdeklődés tapasztalható. A szegedi Kultúrpalotában, amely most a »Móra Ferenc Múzeum« nevet viseli, vasárnap délelőtt tömegek tekintették meg *Koszta* József és az alföldi festők képeit.

Az *Állami Könyvterjesztő Vállalat*-hoz beérkező adatok arról tanúskodnak, hogy hatalmas mennyiségű könyvet adnak el olyan vidéki városokban is, ahol azelőtt majdnem lehetetlen volt könyvet elhelyezni.

A budapesti színházakban állandóan gyarapodik a közönség. Az utóbbi hetekben csak elővételben lehetett jegyet szerezni a Néphadsereg Színházába, »*A harag napja*« előadásaihoz és a Katona József Színházba, »*A fösvény*« felújításához. A tömegérdeklődés tehát mind egy új magyar szerző, *Sándor* Kálmán, mind a halhatatlan francia vígjátékíró, *Molière* darabjával kapcsolatosan megmutatkozott.

Mindezeket az örvendetes tényeket csak akkor értjük meg igazán, ha összehasonlítjuk a multtal!

*

A Magyar Nemzet néhány nap előtt ismertette *Móricz* Zsigmond »*Gyalogolni jó*« című riportgyüjteményét, amely a nagy író halálának tizedik évfordulója alkalmából látott napvilágot. Ebben a riportgyüjteményben találjuk azt az érdekes és olyan sokatmondó beszámolót, amelyből kitűnik, hogy 1923. augusztusában egyetlen szépirodalmi és tudományos könyvet sem adtak el az akkor körülbelül 65.000 lakosú Hódmezővásárhely legnagyobb könyvesboltjában.

Móricz Zsigmond, amikor távozott az üzletből, a következőket jegyezte fel noteszébe: »Kimondhatatlanul vigasztalan érzés vett erőt rajtam. Egyáltalán az utóbbi években írónak könyvkereskedésbe bemenni kiállhatatlanul elcsüggesztő: csak a panaszt s a keserűséget hallani, üres boltokat látni, ahol napszám el lehet tanyázni, és egy lélek sem jön be. Álltam, álltam a hódmezővásárhelyi könyvespult mellett s hallatlanul szégyeltem magamat. Kinek írunk?... minek írunk?... Vagy csak önámítás ez az egész magyar irodalom?... Ki vesz bennünket komolyan? Írókat?... mi egymást Budapesten, s ezzel kész?... Kisújszállásra még a híre se jut el az új könyveknek. Kabára még az a hír sem, hogy van könyv a világon... Ez az a felemelő kultúrfölény?«

Így festett 1923-ban, a *Horthy-fasizmus* korszakában az a »*kultúrfölény*«, amellyel nap-nap után annyit hencegtek az úri Magyarország miniszterelnökei és kultuszminiszterei!

De a *ferencjózsefi* Magyarországon sem volt más a helyzet. *Ady* Endre arról írt a *Budapesti Napló* 1906. január 25-i számában, hogy szűkebb pátriájában, a Szilágyságban sem az urak, sem a papok nem ismerték az olyan új magyar értékeket, mint *Bródy* Sándor és *Ignotus*. A vidéki magyar közönség más rétegei sem hallották meg az új idők új dalait. Ady Endre ezeket a sorokat fűzte a szomorú tényekhez: »Mi a magyar publikumot semmiért sem okoljuk. Gazdaságban, politikában visszasüllyesztették. Szerencsétlen, nehéz sorsú fo[illegible] jus 1-én felhívást bocsátott ki a *Debrecen* hasábjain és ebben előfizetőket keresett saját kiadásában megjelenő *Még egyszer* című verskötetéhez. A fiatal költő kísérlete kudarccal végződött. Nem jelentkezett annyi előfizető, amennyit a nyomda megkívánt. Három évvel később Ady Endre, aki akkor már ismert nagyváradi újságíró volt, de még mindig nem jelentett »üzlet«-et a kapitalista kiadóknak, újabb felhívással fordult a közönséghez és a verskötet végre megjelenhetett.

*

Móra Ferenc és *Juhász* Gyula sokszor keseregtek azon, hogy Szegeden majdnem lehetetlen könyveket eladni. Az irodalmi folyóiratok sem jutottak közönséghez. De nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy milyen szűkek voltak a fővárosi irodalmi és művészeti élet szektorai is.

A *Nyugat* folyóirat, amely *Ady* Endre, *Babits* Mihály, *Móricz* Zsigmond, *Kosztolányi* Dezső, *Tóth* Árpád és az akkori legjobb írók műveit közölte, rekordot ért el 1500, vagy 2000 példánnyal és csupán egy-egy haladóbb felfogású »mecénás« segítségével tudta fenntartani létét. *Kiss* József lapja, *A Hét*, szintén megszűnt volna, ha nem akadnak »előkelő« pártfogói. Persze, ezeknek a »pártfogásoknak« mindig *politikai* áruk volt.

Nagy szó volt az úri Magyarországon, ha valamely verskötet 1000, egy regény pedig 3000 példányban megjelenhetett. A kiállítások terén még rosszabb volt a helyzet. Amikor a Párizsból visszatért *Rippl-Rónai* a Royal-szálló egyik kis termében bemutatta új műveit — saját feljegyzései szerint —, még néhányszáz ember sem volt kíváncsi ezekre a képekre.

A vidéki városokban a múzeumok többnyire »corpus separatum«-ot jelentettek. Az emberek elsétáltak előttük és látogatók legfeljebb olyankor akadtak, amikor az iskolásokat évente egyszer kivezényelték. Móra Ferenc, aki író és múzeum-igazgató volt egyszemélyben, keservesen panaszolgatta, hogy Szegeden lehetetlen nagyobb tömegeket a múzeumba csalogatni. A magyar vidék egyik legérdekesebb múzeumában vasárnaponként is szinte kongtak az ürességtől azok a termek, amelyekben az avarok és gepidák korának kiásott emlékei kerültek közönség elé.

*

Milyen nagy utat kellett megtennie a magyar népi demokráciának, hogy eljussunk odáig, ameddig már eljutottunk! Szászorosan kell értékelnünk *kultúrforradalmunk* vívmányait, ha — összehasonlítás céljából — időnként visszatekintünk a tegnapba és a tegnapelőttbe!

Az Állami Könyvterjesztő statisztikái ma azt bizonyítják, hogy Hódmezővásárhelyen, Kisújszálláson és *mindazokon a helyeken, ahol azelőtt kultúrsivatag volt, ma három nap alatt több könyvet adnak el, mint régente hosszú hónapokon keresztül.* Azelőtt — mint Móricz Zsigmond hódmező[illegible] helyi riportjában olvass[illegible] polgármester, a váro[illegible] nokok, a bírák, a t[illegible] zők, az ügyvéd[illegible] is alig vásárol[illegible] pedig munkás[illegible] rasztok és hal[illegible] tömegei tódul[illegible] boltokba. A [illegible] könyvkereske[illegible] sában elmo[illegible] mondnak, ho[illegible] feljebb »n[illegible] Mahler« ir[illegible] azonban

követeljük annak a gyalá
rendelkezésnek a visszavon
amellyel börtönbe juttatták
igazság bajnokát. André
ideiglenesen elnémították
nem némíthatták el a fr

A magyar nép tá
a kocsed
és André Sti

A koreai agresszió megi
lása óta egész népünk e
gesen, többször emelte fel
kozó szavát az újabb háborús
mesterkedések, az úgynevezett
nyugatnémetországi keretszer-
ződés és az amerikai imperia-
listák különböző gaztettei miatt.
Sokezer tiltakozó táviratot érke-
zett az Országos Béketanács-
hoz a baktériumháború ellen s
táviratok ezreit indították út-
nak újabban a kocsedószigeti
szörnyűségek ellen. »Követeljük a
hadifoglyokkal való emberséges
bánásmódot és szabad hazatéré-
süket!« — így írnak a többi
között a Szegedi Vízmű, Eger
kiskereskedelmi vállalatainak
dolgozói, a pátyi iskolásgyer-
mekek szülői és egész sor köz-
ség, város tanácsa, legkülön-
bözőbb vállalatai. A szegedi

tuk az amerikai imperialisták
újabb aljas gaztettét, amit a
koreai és kínai hadifoglyokkal
szemben elkövetnek.«

A tiltakozással egyidejűleg a
termelőmunka fokozásával, ha-
zánk erősítésével is válaszol
dolgozó népünk. Ezt fejezi ki
a Bács-Kiskun megyei távirat,
melyben a dolgozók a mező-
gazdasági munkák maradékta-
lan elvégzését ígérik. A június
1-i nagy béketalálkozó előtt or-
szágszerte békegyűlések ezreit
tartják s ezeken is tiltakozó
táviratok serege született meg
a kocsedoszigeti borzalmak, a
nyugatnémet keretszerződés el-
len és André Stil letartóztatása
miatt. (MTI)

Cedenbal lett a Mongol Népköztársaság miniszterelnöke

Ulan Batorból jelenti a TASZSZ, hogy a Mongol Népköztársaság nagy népi hurljának elnöksége *Cedenbalt*, a Mongol Népköztársaság eddigi miniszterelnökhelyettesét, a Mongol Népi Forradalmi Párt főtitkárát *miniszterelnökké választotta meg.*

A népi erők nem nézik tétlenül hadifogoly bajtársaik lemészárlását

— mondotta Nam Ir tábornok

Keszonból jelenti az *Új Kina* tudósítója: A fegyverszüneti tárgyalásokat folytató teljes küldöttségek május 27-én, kedden újból megkezdték üléseiket. *Nam Ir* tábornok, a koreai-kínai küldöttség vezetője erélyesen tiltakozott az április 10-i véres incidens ellen, amelynek során az amerikaiak több mint 60 koreai és kínai hadifoglyot meggyilkoltak, illetve megsebesítettek Kocsedo szigetén. Nyomatékosan figyelmeztette az amerikaiakat, hogy *ne folytassák őrült előkészületeiket a hadifoglyok további mészárlására.* Hangsúlyozta: a koreai néphadsereg és a kínai népi önkéntesek nem fogják tétlenül nézni, hogy fogságba esett bajtársaikat az amerikaiak kényük-kedvükre lemészárolják.

Változások a román kormányban

Bukarestből jelenti az *Agerpres*, hogy a Román Népköztársaság nagy nemzetgyűlése elnökségének május 27-i rendeletével felmentették Vasile *Lucát* a minisztertanács elnökhelyettesi tiszte alól.

A nagy nemzetgyűlés elnökségének egy másik rendelete felmentette Teohari *Georgescut* miniszterelnökhelyettesi és belügyminiszteri tisztéből. Az új belügyminiszter az eddigi belügyminiszterhelyettes, Alexandru *Draghici* lett.

A tuniszi bej tárgyalásai Senik volt miniszterelnökkel

Párizsból jelenti az *MTI*, hogy a tuniszi bej megbeszéléseket folytatott a tuniszi francia helytartó által annakidején letartóztatott Senik-kormány két tagjával: *Senik* volt miniszterelnökkel és *Materi* miniszterrel. Ezek a megbeszélések *nagy feltűnést* keltettek.

Közben — mint az *Union Française d'Information* jelenti — folytatódnak a *bombarobbanások.* Bomba robbant Kairouanban a csendőrség épületében és Bab-Saadun benzinkútjánál is.

Készül az ifjúság a pénteki nagy fémgyűjtésre

Pénteken indul döntő rohamra Budapest és az ország népe a fémgyűjtési terv teljesítéséért és túlteljesítéséért. A DISZ a fővárosban is *több tízezer egyetemi hallgatót, középiskolás és ipari tanulót, úttörőpajtást mozgósít* ezen a napon. A kerületi tanácsok akció-
...ságai és a tömegszervezе-
...den eddiginél jobb ne-
...lvilágosító munkával
...ztosítani a sikert.
...kongresszus út-
... tapasztala-
...va fokozza
...ti a házi agi-
...szorozza a
...asági fon-
... kisgyűlések
...zottak csü-
...gyszer la-
...ják há-
...ak a fel-
... előkészü-

tollheggyel

A XII. kerületben régóta szemet szúrt egy plakát, mely az egyébként nagyon is hasznos analfabéta-tanfolyamot hirdeti. A plakátnak — mely a többi kerületekben is látható — persze nem tartalma szúrt szemet, hanem csak egyetlen szava: az, amely a tanfolyam »beindulásáról« (!) beszél. Érdekelne ezek után bennünket, hogy a plakát szerzője melyik kerületben iratkozik be a tanfolyamra...

Felhős idő, több helyen esővel

Várható időjárás csütörtök estig: Felhőátvonulások, több felé, főként az ország nyugati és északi megyéiben még további esők. Időnként élénkebb délnyugati, nyugati szél. A hőmérséklet alig változik.

Lósport

A csütörtöki galoppversenyekre jelöltjeink a következők: I. Bu-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Koszta József

NÉPSZAVA

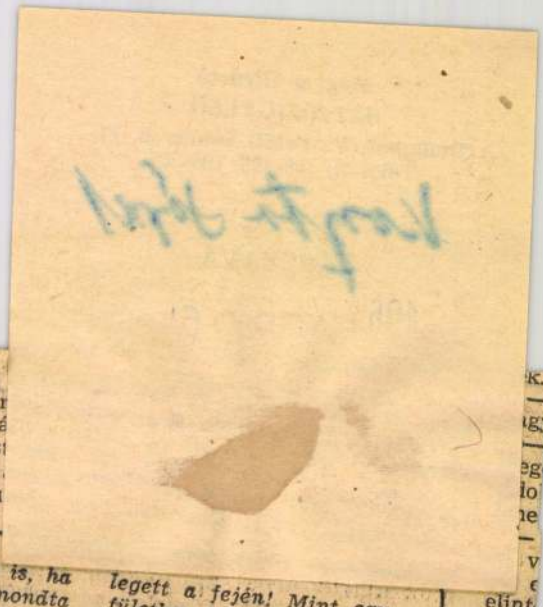
1964 ÁPR 26.

Koszta József jubileuma

Jubileumot ünnepelünk akadnak rajtuk, mert április 27-én: Koszta József nemcsak festette, hanem élte is a egyik leghivatottabb fes- föld népének életét. Szá- tőjének születésnapját. mára a festés mindenna- Vitatott dolog ugyan, pos kemény munka volt, hogy a századikat-e? Né- küzdelem az anyaggal an- hány éve megjelent élet- nak az életérzésnek kife- rajza meggyőzően érvel jezéséért, amely benne és amellett, hogy százhárom nemzedékek során át a esztendeje született, de a parasztságban élt. lényegen — az ünnepelt egyéniségének és életmű- Keveset ragadott meg a vének vitathatatlan érté- valóságból, de azt olyan kein ez mit sem változtat. mélyen, hogy eljutott az egyéni, nemzeti vonáso- Különös kis emberke kon túlmutató egyetemes volt. Szűkszavú és hara- emberi értékekig. Az út, gos, művésztársai között amelyen járt, nem az idegen. egyetlen járható, de egyi- ke azoknak, amelyek a Erdély hegyei közül művészet ormaira vezet- jött, mégis gyökeret tu- nek. Ezért ünnep szá- dott verni az alföldi sik- munkra minden alkalom, ságon. Megjárta Rómát, amely életére és munkás- München, Párizst, szinte ságára emlékeztet. érzéketlenül ment el mű- vészi vonzásuk mellett, s H. L. egy kis szentesi tanya meg egy kukoricatábla igénytelen látványában lelt az életigazság és a művészi szépség kiapad- hatatlan forrására.

Mit ábrázolt? Feleségét, Annuskát piros virággal a hajában, tányért törülget- ve vagy a mezei munka szerszámaival, tanyai vis- kókat, szikrázó napfény- ben, felettük tintakék ég- gel, munkába görnyedt embereket, száradó ruhát, s néha önmagát is, előbb fiatalos hetyke tekintet- tel, később keserű ránccal a szája szögletében. Mind- ezt tömör, nehéz formák- kal, súlyos, szinte robba- násig feszülő színellenté- tekkel.

Képeinek népiessége nem a népviseleti látvá- nyosságoknak, a táj jel- legzetes motívumainak ábrázolásából fakad. Ilyesféle külsőségek nem

Nem
ány r
ttal á
most
tott
csúztu

zz oda is, ha
. — mondta
edetten szem-
mást, ahol a
ozott.

y az éppen
ányban van,
ndta nevetve
: kinézetű. —
a szállt ám,

elpatlant. Al-
nor s a pipa
ezet egyszer-
szehúzott sze-

legett a fején! Mint egy fületlen lábas — s úgy kacagott a többiekkel együtt, hogy majd megfulladt.

— A másik diák újra csak azt ismételte, hogy a vonat Pestre is mehet, ha éppen kedve tartja. A társa pedig mekegve ismételte: »Tyerentyen kiszáll?«

— Pipát veszek, eskűszöm, s akkor az esz betűt tyének mondom majd...

S nevettek újra. Egészen Pestig, amíg a vonat méltóságosan be nem gördült a Keleti pályaudvarra. Ekkor készülődni

lőször a kabák fel, majd lecsomagokat.

diákforma fiú

apom! — s beaz ülések alá.
úsan megnézte
liszelgő kalapoyikben sem isagáéra. Hanem
rtóban volt egy
kalap. Zsíros
s nagyon koán madárszárny

ismerte ki mak.

n ez az öreg

majánem sírva

sinálok én ezzett a társára.
összekuporodtt. — Bizomá-
Kapsz érte húsz

egy kis zökkevégállomáshoz
asok készültek
ől. Köztük a
, kalap nélkül.

elint
nek.
mag
tam?
is?!
szégy
akko
kat
ni.
Most
mara
lág.
Az
s az
Kofá
vát.
dolg
hatn
ri j
árus
ba, r
term
ben
rám
kofá
már
más
csak
szöv
lesz
más
szív
Su
tett
vos,
kap
hull
kofa
gott
dalr
A
cinc
kém
varc
A
köv

1977.IV.1. 12,00 N.

Déli Krónika

1021

- És most egy beszélgetés következik. Koszta emlékkiállitás Gyulán.

- Tanya piroskötényes nővel, Tanya tehénnel, Putrik napraforgóval, Mákvirágok között, Koszta József allotásai közül néhány megkapó kép, melyek a gyulai Dürer teremben láthatók egy kiállitás-sorozat részeként. Annek cime: Nagyalföldi festők bemutatása. A ma nyiló tárlat rendezője Koszta Rozália festőművész igy vall a névrokon elődről Koszta Józsefről.

- Egy olyan kis képfelületen, mint amekkorákat Koszta József festett olyan drámát létrehozni olyan kevés és szerény motivummal szinte varázslatnak tünik. Egy-egy tanya sötétzöld fával, kukoricaföldde vagy egy-egy tovasuhanó felhővel egy mindennapi embernek nem mond semmit. De amikor Koszta mindezt olyan érzékenyen és tulfütötten megfesti, akkor szinte lehet érezni azt a remegést, azt a feszültséget, mint amit ő érzett. Én ugytudom elképzelni, hogyha behunyta a szemét, akkor is látta a movtivumot és csak a legfontosabbat, azt rakta fel a vászonra, de engem az elep meg, hogy annak ellenére, hogy kevés ecsetvonással, de m inden essetvonás ugy él, szinte vibrál, ezt hát nem lehetutánozni. És más hiába fest egyszerü motivumokat hiányzik a töldés, akkor nincs érzés benne.

Koszta József festőművész
Kossuth-díjas

1021

23.
1973. I. 22.2o D. /12/ Petőfi.

Mesterek - mestermüvek.

- Ambrus Tibor olvassa fel irását Koszta József festőművészről.

- Koszta Józsefet, az Alföld festőinek legnagyobbjai között tartjuk számon. Most, halála után 24 esztendővel el kell gondolkodnunk azon, milyen keveset tudunk róla. A festőt, a müvészt ismerjük ugyan, hiszen a müvek fenntartás nélkül vallanak róla, de valami hüvös messzeségbe maradtunk mindeddig alkotójuk személyétől, emberi lényétől. Talán zárkózott természete, harapós különcsége tette,hogy anekdótáknál, furcsa kis történetkéknél egyéb nem igen maradt fenn róla. De talán más arcát látjuk meg, ha az egyetlen jóbaráthoz, Rudnai Gyulához irott egyik levelének egy sorára gondolunk. "Sokszor szeretnék veled eldiskurálni mindenről, irta, dehát csak egyedül buslakodom." Különös lénye, ebből fakadó magánya, nyomasztó egyedülléte okát emberi müvészi habitusa magyarázza. Drámai látása, kontrasztos szineinek viharzása, szünni nem tudó izgalma, indulatos festésmódja sokat elárul erről. S egész élete, müvészi kibontakozásának kinosan hosszu, lassu folyamata is sejtet valamit nyomasztó küzdelmeiből. Koszta József 1861 március 27-én Brassóban született. Családja, az egyik hétfalusu Csányi községből Tatrangból származott a városba, amelynek környéke, természeti környezete első élményeit adta. Brassó határánál kezdődik a Barczaság sik vidéke, az elszórt tanyák, a mezei élet, aratás, kukorica törés, szénahordás igy korai a későbbi

alföldi életében ujra megelevenedő emlékei lehettek. S mindennek kontrasztja maga a város, a fekete templom, a tornyosodó Czenk-hegy komor szinvilága lopta bele a későbbi alföldi képek napsütésébe a fekete árnyékokat, a sulyos kékeket, zöldeket, a szinek drámai erejét. Koszta József nem volt könnyen, hirtelen kibontakozó tehetség, másfél évtizedes kemény munkával készült fel müvészi hivatására, járta a külföldi akadémiákat, München, Róma, Párizs festőiskoláit, majd a századfordulónNagybányán is hosszabb időt töltött. Egy nyilatkozatában mondta el. A nagybányai müvészek határozott befolyással voltak rám, egyik képemet mindenki Ferenczi képnektartotta, ameddig az aláirást meg nem nézte. A nagybányaiak is mindig a maguk emberének tartottak, és a nagybányai kiállitáson Ferenczi maga szedte össze azokat a képeket, amelyeket kiállitott, mint Nagybányán hosszabb ideig tartózkodó festményt. Kosztát azonban elsősorban a mezei paraszti életforma érdekelte, és szinte elbüvölte az Alföld kik vidéke, a látóhatár fölé magasodó alakokkal. Mindenek előtt pedig a nehéz munkát végző ember látványa, a fáradtan hazatérők alakja. Ezért hagyta el Nagybányát, ezért költözött először Szolnokra, majd még délebbre, Szentes környékére. Itt, ebben a tájban, a táj emberei között érett teljessé festői kifejezése, mélyen emberi hiteles ábrázolásmódja. Tanya-szomszédai, ismerősei, alkalmi modelljei, és beszélgető társai ugy emlékeztek rá, mint csöndes, türelmes, halkszavu emberre, ki szerette a gyerekeket, a kis állatokat, a virágokat. Különös ellentéte ez mindannak,

amit a Japán kávéház művész asztalának anekdótázói, Koszta Józsefről beszéltek, és irtak. Hogy közismert volt szükszavu, megorva, kötekedő természetéről, hirtelen mérvü felcsattanásairól. Igaz, nem nagyon kereste a festő kollegák társaságát, ha nagyritka feljött Pestre, kora reggel belátogatott a Japán-kávéházba, vagy a Fészekbe, hogy nyugodtan nézegethesse a művészeti folyóiratokat. Ilyenkor is hazulról hozott magával elemozsiát posztószür tarisznyában. Piros kendőből bontogatta elő a szalonnát, csirkét, még akkor is, amikor képeti már tekintélyes összegekért vásárolták. Olykor fél napot is elüldögélt anélkül, hogy megszólalt volna, máskor hirtelen indulataival döbbentette meg asztaltársait. Ennek is köszönhető talán, hogy tisztelője ugyan sok volt, barátja viszont alig. Talán csak egy, Rudnai Gyula. Előtte teljes érzelmi fütöttségében kitárulkozott, sőt ezt az érzelmi fütöttséget, kettejük pikturájának rokonságaként ismerte fel. Azt irta egyszer Rudnainak, mi ketten más anyagból vagyunk gyurva, mi ketten igazi magyar pikturát csinálunk, abban igazad van, talán ezért is volt, hogy sirtam, amikor a leveledet elolvastam. Rudnai már öreg korában elmondta egyszer, hogy a müvészetről, pikturáról legszivesebben mindig a kis Kosztával szeretett beszélni. Nem állt ez a beszélgetés másból, nézték Rudnai képeit, és Koszta hosszas szemlélődés után ennyit mondott: Ez az, ez az. Mindketten tudták mit is jelent az ez az, a valódi, a művészlényén átszürt élmény müvészi kifejezésénk megszólaltatását értették ezen, ez az értés volt müvészi rokonságuk köteléke.

Mindkettejük müvészetének eredete és mozgatója az eleven élmény, és a formai érzelem volt. Koszta József gyébként gyakran hangoztatta, hogy a kigondolt, hideg képeket nem szereti, a müvészetnek az érzelemhez kell szólnia. Ő maga igy is alkotott, ennek azonban nagy ára volt. Egész lényét, viharzó szenvedélyének szolgálatába kellett állitania, mint mondta, olyan felindulásban dolgozom, hogy egyszer holtan fogok összeesni a festőállvány előtt. Telán lesz, aki csodálkozik azon, hogy ezt a magas hőfoku festészetet a csendes, nyugalmas tanyai élet, s a Tornyai által nagy csöndnek nevezett alkonyi táj váltotta ki belőle. De ugy hiszem megtudunk erről is valamit magától a festőtől, aki egyszer egy interjuban ezt válaszolta arra a kérdésre, hogy miért éppen a Szentes melletti lapos tanyát - hogy speciálisan miért lakom éppen Szentesen, arra csak azt válaszolhatom, hogy ez az a táj, amely leginkább és legegyetemesebben viseli magán a magyar táj jellegzetességeit. Csak itt érzem jól magam, csak itt tudok igazán dolgozni. Annyira magáévá tesz, és áthasonlitott a föld varázsa, hogy talán élni sem tudnék már nélküle. Hogy ez a mély vonzalom, ez a vételen szeretet mennyire élő és valóságos volt benne, még szavainál is nagyobb erővel teljesebb nyomatékkal fejezi ki képein. A festménye által - magából a valóságból fakadt, vaskos, harsány -. Kukorica töröket ábrázoló ledkegvesebb képein tapasztalhajtuk e -. Ezeken szinte zsufolódik a sok apró részlet, amely együtt és egyenkint is alkotója a festés érzéki örömének. A megtört, rostos szárak napfényü ragyogása, szinte trópusiasan sötét képnek mutatja a kis darab eget, amely kilátszik a szárak ren-

getegéből. Az előtérbe nyuló barna kezeket, az inas karok ritmikus mozgását, a munkába feledkező emberek meghajtott fejét, gyengébben festi, és szinte megigézett gyönyörüséggel a szoknyák piros, fehér, lila foltjait, a kukoricás tömegének narancsos sárgáját, a déli nap fekete árnyékát. Szinérzékenysége ezeken a képeken különösen rendkivüli és szép. Ugyanilyen megragadó a munkálkodó emberek, asszonyok jellemzésének mélysége, őszintesége. Komolyság, szelidség és végtelen türelem árad ezekből az alakokból, mozdulataikból, még az arcokból is, bár ezek vonásait az erős napfény némi árnyékfoltokra tagolja, kifejezésük mégis hiánytalan. Talán ez a jellemábrázoló készség magyarázza, miért is lehetett Koszta József kitünő portréfestő. Önarcképei hosszu sora, asszony, és gyermekportréi - Igaz soha sem kereste - nem gyönyörködtetni akar, számára a jellegzetes volt a szép. Ha valamit keresett, a tipusban, az sokkal inkább a mindennapos, az általános volt. Asszony, és leányportréi szinte mindegyikén ott találjuk kedvenceit, a virágokat. Pipacsot, buzavirágot, muskátlit. Szines foltjai nemcsak diszitenek, jellemeznek is, modellt és festőt egyaránt. S ha már ezeknél a festményeknél tartunk, had emeljek ki egyet, a hosszu sorból, a muskátlis leány képét. Azért éppen ezt, mert ez a bájos festmény adott alkalmat arra, egy kiváló müvészettörténésznek, hogy felfedezze, ezt a képét Koszta Velasquez Margaréta Thereza infánsnő portréja hatására festette. A két festmény, a modell beállitása között valóban - mégis nehezen hihető, hogy a szuverén művész Koszta

közvetlen Velazquezi hatásra komponálta volna a Muskátlis leányt. A kevés hasonlóság mellett, szembetünőek a különbségek, a Muskátlis leány ül, ölében tartja a cserép virágot, ruhája egyszerü, arcán léelgzet visszafojtott türelem, tekintetében kis csodálkozás. Nyoma sincs ezen a képen az ünnepiességnek. Koszta ugyan elmondta magáról, hogy Velazquezt is mbgposan megnézte annak idején, s amit megtanulni igyekezett tőle, az volt, hogyan gyujtja ki a lelket az arcon. A többi, a hasonló, pusztán leutánozható külsőség, a tagyegó szinek, a beállitás, ezeket pedig Koszta aligha kölcsönözte másoktól,akár a legnagyobbaktól sem. Ha van valamelyes Velazquezi inditéka a képnek, talán ennyi, kis parasztlány szépsége, bája, versenyre kelhet az aprócska infánsnőével. Koszta Józsefet ma már legnagyobb mestereink között tartjuk számon, életmüvét a magyar, és az egyetemes müvészet nagyértékeként ismerjük. Mégse hiábavaló, ha a muló időben változó divatos áramlatok hullámzásában ujra, és ujra elmondjuk, mi teszi müvét maradandó értéküvé. Realizmusa, életszerüsége, a valóságból nagyranőtt látomása. Eredetie gyéniségének, sajátos élményvilágának izzása heviti müvészetét, amelyben Koszta hatalmas erővel lobogtatja fel a való élet, és az igaz müvészet drámáját. Nem magyarázgatott, meg sem alkudott, izes, és fanyar, vaskos és kifinomult, költői és valóságos festészetével, csak megmutatta a tájat, és népét, amely muzsája volt, és modellje, örök ihletője, és egyetlen célja müvészetének. Koszta Józsefnek hossz élet adatott osztályrészül, késő öregségében alig dol-

gozott már, a különben mindig tevékeny, szüntelen alkotó művész. Halála előtt egy évvel érte élete utolsó öröme, az első kitüntetettek sorában ő is átvehette az ujonnan alapitott Kossuth-dijat, amelyet életmüvével érdemelt ki. Ezután szentesi otthonában már csak az elmulást várta. Ekkortájt járt nála a monográfusa, Bényi László művészettörténész, őt idézem most. Egy alkalommal képeket nézegettem nála, irja, töpörödött öreg ember volt már, réveteg, tétovázó, nem igen beszélt. Egyszerre csak mégis váratlan erővel mutatott egyik festményére. Ezen még dolgoznom kell. Ugyan már szólt rá Annuska a felesége, miért mond ilyet, hiszen már évek óta nem fest. Türelmetlenül rázta meg a fejét, hát miért tette ezt Annuska, festek én, csak gondolatban. A hatalmas szellem, a motor, ami képzeletét hajtotta nem tudott leállni, forgott, forgott, és kinozta őt üres forgásával, amikor az ecset már kihullott a kezéből. 1949 juliusában halt meg Koszta József, 68 éves korában. Halálával, végleg elárvult régi otthona, a Szentes melletti Lapos tanya. A művészettörténet emlékezik reá, ez az emlékezés azonban felemás, nem egyértelmü. Vannak, akik a multba tünő epizódként nézik életmüvét, vannak, akik olyasmit keresnek müvében, amit Koszta nem is szándékozott belefesteni. Megérteni, méltányolni azok tudják igazán, akik átérzik, és átélik, amit képeiben kifejez.

- - - - - - -

Kedves hallgatóink. Ambrus Tibor müsorát hallották.

1021

A sánta kisöreg

A közeli napokban odahaza jártam szűkebb hazámban, a csongrádi vidéken. Szokásom, hogy így, ünneptájt, nagyritkán hazatérek, hogy megnézzem, kiket találok még „felül" a régiek közül, és kik azok, akik már megtértek a föld alá. Egyre kevesebb az ismerős idefent, és egyre több odalent.

Két sírt keresek fel különös szeretettel a temetőben, apámét és a mellette nyugvó sánta kisöregét, akik jóbarátok voltak az életben, és talán odalent is cimboráskodnak a nagy unalomban. A sánta kisöreg Török bácsi, a postakézbesítő. Apámon kívül mindenekelőtt neki köszönhetem, hogy még az élők között vagyok, és nem emésztett el a tűz az első világháború utolsó esztendejében, amikor összedűlt nálunk a búboskemence, és Török bácsi, a postás vette észre a bajt. Már lángban állott a Kétágú utcai házacska — és menne a három gyermek.

Apánk már a negyedik éve a front mögött. Azért mögötte, mert legénykorában a szelevényi szélmalom vitorlája úgy fültövön vágta, hogy még az ágyúszót sem hallotta meg, így hát nem volt jó másra, mint hogy a lovakat őrizze a front mögött. Török bácsi mindjárt az elején belekóstolt a nehezébe, a kárpáti harcokban lábafejét vette egy srapnel, műlábat kapott, és befogadták a postához kézbesítőnek. Első eszmélésemben már úgy szerepel Török bácsi, hogy fából-vasból lábafejével ütemesen verdesi a járdát, amikor megjelent a frontról jött levéllel, amely mindig így kezdődött: „Szeretett kedves feleségem és drága gyerekeim, tudatom veletek, hogy jól vagyok, amit szívemből kívánok nektek is." És így végződött: „Isten veletek, a távolból. Csókol apátok."

Már utolsó évében dübörgött a háború, de apám még mindig a lovak őrzésével szolgálta a hazát. Egyik nap anyám jól befűtötte a kemencét kukoricaszárral, hogy jó meleg legyen a három apró gyereknek, ő pedig elment a város másik felébe, Gebulához, a szatócshoz. Ez volt az egyetlen boltos, aki még hitelezett, sót, petrót, süvegcukrot. Igaz, anyám mindig meg is fizette tartozását, ha felserdültek a csirkék, kislibák.

Messze volt a bolt, hosszú az út, de a szoba már jó meleg, egyszál pendelyben hancúroztunk a paticsfalak között. Egyszercsak összezuhant a búbos, szétfrecscsent a benne izzó zsarátnok, felgyújtotta a szanaszét heverő párnákat, dunnákat, támadt hirtelen olyan, de olyan füst és maró bűz, hogy bennünket már a halál szele suhintott meg. Lángot fogott a bútor, az ajtó hasadékai tódult a füst kifelé.

És éppen akkor bicegett el a ház előtt Török bácsi, a postás, ment a hivatalba, a kézbesítéshez. Aminthogy nem félt ő a háborúban, úgy most sem ijedt meg a lángoktól, betörte egyetlen nekifutással az ajtót, és a füstgomolyban elsőnek bennünket kiáltott. Mi a félelemtől már alig-alig eszméltünk, de ahogy ránk bukkant, fel a hátára és kifelé a szabadba! Méteres volt a hó, farkasordító a hideg, ám éppen az élesztett bennünket, a csípős, friss levegő, a serkentő hóillat, a nagy-nagy büdösség után.

Ahogy kihordott bennünket az egyetlen szobából, a szomszédok menten pártfogásukba vettek bennünket, a házzal azonban nem tudtak mit kezdeni, porig égett biz' az. Így lettünk földönfutók, mire apám hazatért a frontról, csak a kiégett falakat találta.

Hát így köszönhetem én az életemet a sánta kisöregnek, akiről azonban ennél jóval nagyobb hőstettet is feljegyzett a krónika. De ez már a „front" utáni időre esett.

Amikor a román intervenciós csapatok eljutottak a Tiszáig, és a vörösöket átszorították a folyón, Török bácsi egyszeriben halász lett, persze, a postáskodás mellett. Csónakot fabrikált, és estébe hajló délutánokon lement a Körös torkolatához, bevette magát a vízbe, és merítőhálójával vallatta a vizet. Fogott is szépen, még nekünk is juttatott igen gyakran az aranysárga kárászokból, pontyokból.

Ám a halászat — ez már a történelem dolga — csak ürügy, fedőfoglalatosság, afféle elterelő hadmozdulat volt. Török bácsinak ugyanis megvoltak a maga összeköttetései a Tisza partján állomásozó vörös ütegekkel. Amint ráesteledett a környékre, ladikjával átkelt a magyartési oldalra, ahol már a román csapatok garázdálkodtak. A műlábas parasztember nem keltett feltűnést, úgy esett, hogy napokig odavolt, és csak akkor került elő, amikor a szomszédoknak is feltűnt, hogy hiányzik a postás bácsi. Mint később megtudtuk, bebarangolta a kistőkei, zalotai és jaksori tanyákat, be-beköszönt ide is, oda is, barátai, elvtársai voltak mindenfelé.

Egyszer majdnem rajtavesztett. A román tiszteknek valahogy feltűnt az országutat rovó parasztember, „szagot vettek", és nyomába eredtek Török bácsinak. Ő, szegény, a zalotai csárda jégvermében húzódott meg, két nap és két éjszaka, mígnem elmúlott a veszély.

Ám talán éppen ekkor vitte a legértékesebb „anyagot" a csongrádi parton készenlétben álló tüzéreknek. Annyi bizonyos, a Felső-réti, Orgovány-tanya mögött beásott román ütegállást két óra leforgása alatt ripityomra lőtték a csongrádi vörösök. Jól megrajzolta a terepet a sánta kisöreg. (Ez a tanya arról nevezetes egyébként, hogy Koszta József festőművész a harmincas években itt rendezte be műtermét.)

Így, fél évszázadnál is távolabbról, lepergett előttem ez a múlt a horpadt sírnál, amelyet repkény kuszál be, fonnyadt fű takar.

BALOGH JÓZSEF

VASÁRNAP,
1974. JÚNIUS 16.

A közös tanácsú községek kialakításával az 1970-es népszámlálási adatok szerint — eddig — 31 359 lakos, 24 könyvtári szolgálati hely 6 C-típusú, 10 D-típusú és 1 B-típusú könyvtár került új helyzetbe.

Az átszervezés óta 237 négyzetméterrel nőtt az érintett intézmények alapterülete. A növekedés Kiszomborról (gyermekrészleg kialakítása), Ferencszállásról, Nagyérről, Pusztamérgesről, Sándorfalváról adódik. A sándorfalvi nagyközségi tanács önálló, korszerűbb épületet biztosított a könyvtár számára, amely a Petőfi-évforduló kapcsán meg is nyílt. Az alapterület-növelés része tanácsaink koncepciózus könyvtárfejlesztési programjának, amely végrehajtását — már a távlati terv elkészülte előtt — egyes helyeken elkezdték.

A közös tanácsú községekben az állományegységek száma is kedvezően alakult, közel 10 ezerrel nőtt a kötetek száma, csak az utóbbi esztendő alatt.

A kép tehát kedvezőnek tűnik. Mi az, ami még kedvezőtlen? Nem kielégítő még a könyvtárak alapterület-fejlesztése, amely több helyen az erőfeszítések ellenére sem éri el az országosan elfogadott normákat (Csanádpalota, Ferencszállás, Öttömös). Az előrehaladás természetesen függ a helyi tanácsok anyagi lehetőségeitől, más — a lakosság kommunális ellátása szempontjából — előresorolt egészségügyi alapellátást, vagy a közoktatást biztosító feladatok megoldottságától.

A személyi ellátásról már most azt mondhatjuk, hogy a székhelyközségből a tagközségbe kiutazó „vándorkönyvtáros"-sal, heti 2—4 órában, nem lehet megoldani a könyvkölcsönzés feladatait.

A makói járás Ferencszállás és Klárafalva tagközségeiben e megoldás miatt átmenetileg lényegesen csökkent az olvasók száma. A tagközségeknek helyben lakó, széles és intenzív tömegkapcsolatokkal rendelkező, képzett könyvtárosokra van szükségük. Elsőnek ismerte fel ezt a makói járási hivatal és a könyvtárhálózat vezetése, s közbenjárásukra megszüntették a székhelyközségekből a tagközségekbe kiutazó „vándor"-könyvtárosi munkaköröket.

Helyi könyvtárosok kaptak megbízást.

Mivel foglalkozik a székhelyközség egyik könyvtári munkatársa? Az egyik könyvtáros módszertanilag segíti a tagközségi könyvtáros szakszerűbb munkáját. Így ezek a centrumok (például Kiszombor) kis módszertani központok is lesznek, de

Csongrádmegyei Hírlap

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JUN 16

helyközség [illegible] vonni, fiókként működtetni. A tagközségben tömegkapcsolatokkal rendelkező, képzett könyvtáros lakjon.

2. A tagközségek könyvállományát a székhelyközségben központilag kezeljék (leltár és raktári katalógus szerint). Az állományvédelem előírásait fokozottabban be kell tartani.

3. A tanács által biztosított könyvbeszerzési és egyéb költségeket a székhelyközségben kezeljék, a tagközségek lakossága érdekeinek szem előtt tartásával. A tagközségek számára letétbe kihelyezett könyvek értéke ne legyen kevesebb, mint korábban volt. Ellenkezőleg, épp oly felelősséggel fejlesszük a könyvállományt, mint azelőtt, s így a tanácsi hitelek felelős felhasználásával több tízezer lakost juttathatunk korszerűbb könyvtári ellátáshoz a székhely- és a tagközségekben.

4. A módszertani felügyelet megszervezésében a járási feladatokat ellátó könyvtárhálózati központok (Szeged, Makó, Szentes város könyvtárai) fokozottabb figyelmet fordítanak a székhelyközségekre, a tagközségek munkájának megszervezésében.

5. A székhelyközségek könyvtárait mind személyi, mind tárgyi feltételeikben erősítsük, hogy betölthessék felelős, magasabb követelményrendszerben végzett feladataikat.

A közös tanácsú községek könyvtári ellátásának megszervezésében eddig még taposatlan utakon járunk, de bontakozik a színvonalasabb ellátást biztosító nagyközségi könyvtár koncepciója, amely a korszerűsített települések központja lesz.

CSENKE LÁSZLÓ

1021

Koszta József Kossuth-díjas festőművész

1974.VII.29. 6,00 N. /6/

Reggeli Krónika II.

- Karsai Eleket halljuk.

- 25 esztendővel ezelőtt 1949 julius 29-én halt meg Koszta József festő a Munkácsy tradiciót folytató ugynevezett alföldi irányzat egyik legjelentősebb képviselője. A Bécsi Müvészeti Akadémián, majd a budapesti Mintarajz Tanodában tanult Lotz Károly és Székely Bertalan taniványa volt, majd Benczur Gyula mesteriskolájába került. Koszta több izben hosszabb időt töltött külföldön Rómában és Párizsban is dolgozott, de müvészete itthon a Szentes környéki kis tanyáján bontakozott ki. Itt festette legszebb képeit, melyeken a falusi tájakat, a dolgozó parasztok világát örökitette meg ecsetjével. Ismertebb képei: A mezőn, a Három királyok, a Kukoricatörők, a Hazatérő aratók. Koszta József 1948-ban 88 esztendős korában ott volt az első Kossuth-dijasok között. Emlékét ma Szentesen muzeum őrzi .

1974.VII.29. 6,00 N. /6/

Bernáth Nyolcas IV.

- Kornel Elekes halála.

- 29 esztendővel ezelőtt 1974 július 29-én halt meg Kossa József
festő a Munkácsy tiszteletét folytató ugyanvasesett alföldi irányzat
egyik legjelentősebb képviselője. A Dézsi Művészeti Akadémián, majd
a budapesti Mintarajz Tanodában tanult Deák Ébnéry és Székely Bertalan tanítványa volt, majd Benczúr Gyula mesteriskoláját kereste.
Kossa több ízben tanulmányútra ment Münchenbe és Párizsban is dolgozott, de művészete itthon a Szentes környéki táj tanulmányozásából fejlődött ki. Itt festette legszebb képeit, melyeken a falusi
világot, a dolgozó parasztok világát örökítette meg emotívével.
Lemorzsolt képeit A mezőn, a Kövön kiválnak, a Kukoricatörők, a
Használt mestők. Kossa József 1918-ban 50 esztendős korában ett
volt az első Kossuth-díjasok között. Emlékét ma Szentesen múzeum
őrzi.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Csongrádmegyei Hirlap
1974 MÁJ 21

Koszta József festő-művész
1021

Vasárnap délben Vásárhelyen

Megnyílt a X. Dél-alföldi Tárlat

A KOSZTA-EMLÉKÉREM ÚJ JUTALMAZOTTJA: CSIKÓS ANDRÁS FESTŐMŰVÉSZ — SZENTES LAKOSSÁGA AZ EDDIGI KITÜNTETETTEKET FELSZABADULÁSUNK 30. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL EGY REPREZENTATÍV KIÁLLÍTÁS RENDEZÉSÉRE KÉRTE FEL

A megnyitás pillanata. (Balról jobbra: dr. Dömötör János, dr. Ágoston József, Mészáros Júlia és dr. Gilicze Lajos

Egy-egy jelentős esemény kérlelhetetlenül figyelmeztet valamennyiünket a múló időre. Úgy tűnik, *csak most* jött létre a Magyar Képzőművészek Szövetsége Dél-magyarországi Területi Szervezete, hogy egységbe fogja Békés és Csongrád megye képzőművészeit, s megalakulásával Dél-alföldi Tárlat néven lehetőséget nyújtson évenkénti bemutatkozásaiknak. Idén jubileumi tárlat megrendezésére került sor: *a X. megnyitásának voltunk tanúi vasárnap délben, a vásárhelyi Tornyai János Múzeumban.*

A tavaszi képzőművészeti idénykezdés rangos eseménye egy évtizede megyénkben a Dél-alföldi Tárlat megnyitása — az idei sem volt kivétel. A két megye párt-, tanácsi vezetőinek, intézményei képviselőinek, képzőművészeinek, valamint nagy számú közönségének jelenlétében *dr. Dömötör* János múzeumigazgató kérte fel *dr. Ágoston* Józsefet, az MSZMP Csongrád megyei Bizottságának titkárát a kiállítás megnyitására. (A megnyitó beszédet lapunk május 26-i, vasárnapi számában közöljük.)

A Dél-alföldi Tárlat alkalmával került átadásra a *Szentes város Tanácsa által alapított Koszta József-emlékplakett is.* Érdemes idézni néhány gondolatot a Koszta-plakettet átadó *dr. Gilicze* Lajosnak, a szentesi tanács vb-titkárának beszédéből:

— E tárlat létrehozása és évenkénti megrendezése adta annak a lehetőségét, hogy a nagy művészi hagyományokkal rendelkező, szomszédos Hódmezővásárhely e rangos eseményén — ha szerényen is —, de emlékezni tudunk a *mi* városunk nagy festőjére, Koszta Józsefre — Kosztára, aki itt élt és alkotott a Tisza-parti tanyák között, s akinek alkotásai hírnevet szereztek megyénknek, a magyar művészetnek.

— E tárlat nemcsak az Alföld művészeti életének lett egyik kiemelkedő eseménye, de biztatólag hatott a környékre, közte Szentesre is — arra a városra, ahol *ugyancsak szeretik a szépet, és ahol mindjobban lehetősége nyílik a művészet felkarolásának, a művészeti alkotások bemutatásának.* Koszta hagyatéka szellemében ma már Szentes is mind nagyobb szerepet *kap* és *vállal* a művészet propagálásában és támogatásában.

— A Koszta-emlékplakett alapítása mellett ez évben szép és korszerű kiállítási termet hoztunk létre, felépült és átadásra került már egy műteremmel ellátott művészlakás, és leraktuk annak a lakóépületnek az alapját is, ahol ugyancsak két műtermes lakás várja majd az arra érdemes alkotót.

— A város lakói nevében hadd tolmácsoljam: *meleg szeretettel várjuk mindazokat a művészeket, akik eddig a Koszta-emlékérem tulajdonosaivá váltak, hogy városunk felszabadulása 30. évfordulóján, a Szentesi Hetek alkalmával állítsák ki az új kiállítótermünkben legszebb alkotásaikat,* és ezzel is bizonyítsák, hogy méltóak voltak az emlékéremre.

E szép és figyelemreméltó felkérés után közölte: *Németh* József, *Szalay* Ferenc, *Fejér* Csaba, *Hézső* Ferenc, *Koszta* Rozália, *Fülöp* Erzsébet, *Zoltánfy* István után, 1974-ben a végrehajtó bizottság a Koszta-emlékérmet és a vele járó munkadíjat a Képzőművészek Szövetsége Dél-magyarországi Területi Szervezete által felkért zsűri javaslatával teljes mértékben egyetértve *Csikós* András festőművésznek ítélte.

Csikós András festőművésznek dr. Gilicze Lajos átadja a Koszta-emlékplakettet

A plakett átnyújtásakor a jelenlevők melegen ünnepelték a fiatal, de tehetséges festőművészt.

A jubileumi tárlat megnyitása dr. Dömötör János zárszavával ért véget.

A X. Dél-alföldi Tárlat anyagát júniusban Szegeden, júliusban Szentesen is bemutatják.

— szc —

Napirenden:

és a munkaszervezés orszerűsítése kezeti ágazatokban

ézgyűlést tartott a MESZÖV

tegnap Szege- megye közel viselő ÁFÉSZ i küldöttek. A ve küldöttgyű- gy évre szóló leti felelősség- ssel irányítsák ti ágazatának nkáját, és eb- k a további

ilését *Hunyad-* övetség elnöke rett *dr. Paczuk* lnökhelyettese, pártbizottság ászló, a SZÖ- tsz Józsefné, a gának titkára, ei főügyész he-

eli tájékoztató osítással jóvá- ségének írásos táson igen *reá- atok képviselői és önkritikus az előrelépésre. égénél a helyi, a szolgáltatá- k a küldöttek.* zték, hogy két tőüzemmel, 12 ást, két helyen ssel és 11 t tagjaival ser- , ezek szép ott a kérdés szövetkezetéből ervezett sertés- távolról sincs fogyasztók fo-

lyamatos tőkehús- és húskészítmény-ellátása.

A gazdálkodási előrelépést hátráltatja sok ÁFÉSZ-nél az *alacsony fejlesztési alap.* A megye szövetkezetei közül csupán háromnál haladja meg ez az összeg az egymillió forintot. Egyik-másik helyen nem is a nagyösszegű beruházásokra van szükség — hiszen a jelenlegi ötéves tervben számos korszerű ABC-áruházat hoztak tető alá —, hanem *a munka- és üzemszervezés színvonalának gyorsabb ütemű javítására.* Ott van a modern üzletház, ugyanakkor hiányzik belőle a kiskonténeres rakodóberendezéstől a szalámiszeletelő gépig szinte minden korszerű kereskedelmi berendezés. Elmaradtak a szövetkezetek a szakmai fejlesztéssel is, nincs megoldva például a boltvezetők képzése, továbbképzése. A sok kis ÁFÉSZ nem tud megfelelő hatékonysággal fellépni a beszerzési piacon sem. *A megoldatlan problémák közé tartozik még a falusi vendéglőkben a közétkeztetés megszervezése.*

A takarékszövetkezeti küldöttek többek között javasolták: központi intézkedéssel tegyék lehetővé *a felhasználatlan kölcsönkeretek átcsoportosítását,* mert például Földeákon sem tudnak kielégíteni 300 ezer forintos, főleg termelési rendeltetésű kölcsönigényt. A garázsszövetkezeteknél viszont véglegesen pontot kellene tenni a területek értékesítésével kapcsolatos vitákra.

A küldöttgyűlés elismeréssel nyugtázta a három szövetkezeti ágazat eddigi jelentős eredményeit, de egyben kimondta, hogy *a következő, az ötödik ötéves tervre máris meg kell tenni a szükséges előkészületeket egy-egy szövetkezet tevékenységének alapos elemzésével, a munka- és üzemszervezés korszerűsítésével.*

mennyiségű ilátás

ektől eltérően alakul

termelési volumene megyénkben alig több mint egyötöde az állattenyésztés termelésének. Az ágazat eredményei évek óta alig változtak. Tavaly a korábbinál kissé gyorsabban nőtt a vágómarha- és tejtermelés. Az állomány lassú ütemben növekszik (elérte az 1966—1970. évek átlagát), ezen belül a közös gazdaságokban az átlagosnál gyorsabb az állománynövekedés.

A kiskertek szerepe

A zöldség- és gyümölcstermelés — az évenkénti, gyakran igen jelentős ingadozásoktól eltekintve — szintén nem változott az utóbbi öt évben. A friss fogyasztású zöldség és a gyümölcs döntő többsége a kiskertek termeléséből adódik. Múlt évben mindkét ágazatban csökkent a termelés, s a tsz-ekben az átlagosnál is nagyobb mér-

s a múlt évben már egy tizedével volt kevesebb az egy foglalkoztatottra jutó termelési érték. A szövetkezeti bruttó jövedelem a termelésnél lényegesen mérsékeltebben nőtt, sőt a kiemelkedően jó 1969. évihez viszonyítva a múlt évben 8 százalékkal kevesebb volt. A nyereség, a múlt évi 35 százalékos növekedéssel is csupán 84 százaléka a négy évvel korábbinak. A jövedelem felhalmozásra fordított hányada egyharmadával volt több az egy évvel korábbinál, de még mindig jelentősen kevesebb az 1969. évinél. Állóeszköz-állományuk közel kétszerese a négy év előttinek, amihez nagymértékben járult hozzá — az utóbbi években ugyan csökkenő, de még mindig igen jelentős összegű — a beruházásokhoz nyújtott állami támogatás.

Időnként visszaesés

Termelőszövetkezeteink az utóbbi években meglehetősen kiegyensúlyozatlanul — gyakran a már elért magasabb színvonal visszaesésével, illetve egyes gyenge gazdaságok erőteljes fellendülésével — fejlődtek. A kedvezőtlen

A munkapad

Tanúja voltam egy jelenetnek, amikor egy munkás betanított egy gépet. Drága, bonyolult automata előtt állt az esztergályos, a mérnökök, a matematikusok vették körül, amint dolgozott. A munkadarab forgott, a kés marta az anyagot, úgy ahogy az esztergályos parancsolta, de közben egy magnetofonszerű szerkezet is működött a gép mellett. Ahogy az esztergályos elkészült, ellépett a masina mellől, valaki a magnetofonhoz nyúlt, visszatekerte a szalagot, s aztán bekapcsolta a készüléket, és ekkor — zene helyett — úgy „szólalt meg" az automata, hogy lépésről lépésre leutánozta azokat a műveleteket, amelyeket korábban esztergályosunk végzett.

Ezt az eljárást nem olyan régóta alkalmazzák. Érdekessége, hogy korábban pontos, számítási módszerekkel igyekeztek helyettesíteni az embert, és a programot diktáló mágnesszalagot aprólékos és nagyon hosszadalmas munkával készítették. Most *egy ügyes munkás, percekre lerövidítheti a programozást,* s így sokkal hatásosabb az automata is.

Korunkban, amikor egyre bonyolultabb gépek szolgálják az embert, könnyen elterjedhet egy olyan elmélet, amely szerint a varázsló tudósok, a precíz mérnökök, és a hidegen logikus matematikusok veszik át a vezető szerepet, azok, akik emberek helyett gépemberek után áhítoznak. A szalagvezérléses esztergagép „betanításának" példája nem az egyetlen, amely rácáfol erre.

A munkások nélkülözhetetlenek a termelésben, ezt mindenki elismeri. Miért mégis, hogy sokak körében a munkáspálya nem jelent tekintélyt. Évezredes örökség terhe ez, s fontos feladatunk, hogy szívós munkával napról napra csökkentsük ennek hatását.

Jelenthet-e a munkáspálya karriert? A munkások más szót használnak ugyan, de saját előrejutásuk lehetőségeit értékelve nagyon jól tudják, hogy mit lehet elérni a munkapaduk mellett.

Jól ismerek egy javítóműhelyt, ahol egy nagy gyár gépeit tartják karban. Több mint száz lakatos és forgácsoló szakmunkás dolgozik ott. A művezető egy öreg szaki, aki már akkor sem volt fiatal, amikor elvégezte az esti technikumot. Ha behoznak egy gépet javításra, ő az első, aki szétszedésébe kezd. Nos, ez a művezető *jól ismeri az embere-*

„Kiváló Termelőszövet

Ünnepi k
Ferencsz

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 MÁR 15
KÉPES ÚJSÁG
Budapest

Koszta József, Kossuth-díjas festőművész.

1021

zsef ecsetjétől. Hanem halálosan komolyan vett és soha, semmiért sem feláldozott – feláldozható – őszinteség.

De mindenütt azt is mondták művészetére: „egyedülálló". Van benne igazság. Ha Koszta József elődjeit, művészettörténeti előzményeit keressük: meglehetősen nehéz dologra, csaknem reménytelen feladatra vállalkozunk. Bécsben is, a müncheni akadémián is tanult, mint sok más kortársa. Csakhogy növendéktársaival ellentétben, rá csak a mesterség – mondhatnám: a festészettechnikai alapfogások – megismerése ragadt; és semmi sem az „akadémizmus szellemé-ből". Ugyanígy járt Benczúr pesti mesteriskolájával (1897). Még a – szerinte: csak egynapos – nagybányai látogatásával (1902) is. Vagy római tanulmányi éveivel (1905–1907).

Amit csinált – festett –, azt nem a külső példák követő parancsára, ám önmagától és önmagából, belső kényszerből, szorongató kényszerűségből tette. Ezért válhattak sajátosan magyarrá művei; lett – a külföldiek szemében: egyedülállóan – magyar a művészete.

Legfeljebb francia hatásokat fedezhetünk fel képein. Azokat is csak annyiban, amennyiben a művészettörténetben először a franciák voltak a „kendőzetlen természetfestés" hívei és hirdetői. Egy nagy francia festő, Millet (1814–1875) azonban egészen szorosan összevethető Koszta festészetével. Ő is csak annyiban, tudniillik, amennyiben Millet is a „kendőzetlen természetfestést", a paraszti élet bensőséges világának ábrázolásában kereste és találta meg. Rokonsága Kosztával: ennél nem közelebbi.

Sőt! – ennyi rokonság található Koszta és a spanyol Velazquez (1599–1660) festészete között is. Aki más világban élt és gondolkodott ugyan, mint Koszta. Nem parasztlányokat, hanem infánsnőket festett. De a színek keresésének őszinteségében és megválasztásának az ábrázolandó formafelületekkel teljes összhangot teremtő indokoltságában: ők ketten, az évszázadok távlatából is, valamilyen természetes kapcsolatba kerültek egymással.

Tessék! – a Pipacsos lány című Koszta-festménnyel kapcsolatban gondolhatunk akár Millet-re, akár Velazquezre is. Mégis, e remekmű annyira jellegzetesen és követhetetlenül, utánozhatatlanul Koszta-alkotás, hogy párját nem találjuk a művészettörténetben.

A színei ismétlődnek. A teljesen sötét háttér „átírása", annak hirtelen világosabbra fogott változatával: ez a rékli, amelyet a lány visel. A rékli árnyékolódása a lány felsőtestének bal oldalán – színben – teljesen azonos az „egész árnyékot" képviselő háttérrel. Az arc árnyékolódásában pedig, az alsókar színe tér vissza. Mindez – érdekes módon! és szinte váratlanul! – nem tompítja, ellenkezőleg! – feltüzeli, megtüzesíti, felfokozza e festmény színvilágát. Egységessé teszi a kompozíciót, s ugyanakkor: végtelenül egyszerűvé, természetessé és őszintévé.

Egyszerűen, természetesen és őszintén formálja meg a parasztlány – végtelenül emberi – alakját. Egyetlen kiugró szín rajta – és a kompozícióban – a piros: a két piros pipacs, kétoldalt a lány hajában (és a harmadik, már halványabb, kuszáltabb, „szomorúbb" változatban, a leány kezében). Ez a felső piros szín mindennek, amit a képen látunk, az ellentéte. Van benne valami vidámság, természetes játékosság. De nézzük csak! – minden más ellentmond neki. Legfőképpen a lány arca, amelyen nem játékosságot, hanem komorságot, belső szomorúságot látunk. Egy nehéz élet, egy szép után vágyakozó, ám azt soha el nem ért élet tükörképe ez a leányarc. Egy drámát hordoz magában a kép: sőt tragédiát, színekben elbeszélve. A hangulat, ami róla árad felénk, megindító: balladai.

Koszta József visszavonultan élt. De csak a „művészeti élet" zajától, zajongásától, tülekedéseitől vonult vissza. Valójában benne élt a magyar hétköznapok sodrásában. Az élet sűrűjében. A parasztok között. Szolnokon, majd Cibakházán, és végül – legtovább – Szentesen élt és dolgozott. Ki nem mozdult onnan.

Csak alkotott.

Nyolcvankilenc éves volt, amikor életművének méltó elismeréséül megkapta a Kossuth-díjat.

Simon Gy. Ferenc

TAVASZA

És a rabok, a szabadságra évezredе áhítozók, meghallották a hívó szót: önmaguk szavát.

Lassan benépesült a Pilvax. Gyorsan benépesültek a pesti utcák. Ifjakkal. Idősekkel. Örömük határtalan volt. A tömeg zúgott. És a lázas arcok, a tisztító esőtől csatakos emberfők felett szállt, dobbant a szó:

A magyarok istenére
Esküszünk —

És esküdtek. És cselekedtek. A haza oltárára, az emberiség színe elé helyezték a szabadság első, pirosló rózsáit.

Az első tetteket.

De ez még mindig csak az „el
lökés" volt. A kezdet. Az ünnep.
nap. Az eset. Következtek a hétkö
napok. A cselekvés további pillan
tai; órási; áldozásai; áldozatai.

Következett a szüntelen harc.

Hiszen a következetes harc nélk
a forradalomra nem ragyog fel
elkövetkezendő napok pirosló h
nala.

A győzelem.

A jövő.

Simon Gy. Fere

szél

DARVAS JÓZSEF:

1942. március 15.

S mikor 1942 januárjában a Savoy kávéház különtermében először össze írók, újságírók, művészek, tudósok, hogy a függetlenségi és szaba harcos szellem ébresztésére megalakítsuk a „Történelmi Emlékbizotts megint csak sokan nem sejtették, hogy ki hívta őket oda?

„Földalatti aknamunka" volt ez? Hát, ha aknamunka a helyesen feli nemzeti feladatok szolgálatában minél többet cselekedni, az életet is ko tatni, s minél több számottevő embert s rajtuk keresztül minél nagyob megeket megmozdítani, akkor az volt. Örökre büszke lehet erre az „a munkára" a kommunista párt.

1942. március 15-én a „Történelmi Emlékbizottság" megkoszorúzta P szobrát.

Mikor mi, az Emlékbizottság tagjai odaértünk a szoborhoz, percek többezres tömeg zárkózott körénk. Tízesével, huszasával sétáltak edd munkások a környező utcákban s lent a Dunaparton, és egyszerre, s adott jelre, megszállták a szobor körüli teret. Jelszavak szálltak, és dübö ve zengett a tömeg: „Rabok tovább nem leszünk!" „Éljen a független, mokratikus szabad Magyarország!" „El Németországtól!" „Hozzátok honvédeinket!" „Le a háborúval!"

Csodálatos és megrázó élmény volt többezres tömegkórus zúgó hang szabadon származni hallani ezt, amit addig csak

És végül este 7 órára

a Szentes Berekhát 25. számú volt „ Lakos-tanyai"; most

Farkas Dániel és fia házához

EMLÉKHELY AVATÁSRA

Leleplező szókat szól:

DR. VÖRÖS GABRIELLA

megyei múzeum igazgató.

99 710 SzVSz Nyomda Szentes Tel./fax: 63/314-567

Koszta József első szentesi tanyai műterme. (Berkecz István grafikája)

MEGHÍVÓ

A szentesi Koszta József Múzeum
meghívja Önt és kedves Barátait
névadója halálának 50. évfordulóján,
1999. július 29-én, csütörtökön 11 órára
a Kerepesi (Fiumei úti) temetőben - 35. parc.

Koszta József síremlékéhez.

Megemlékezést tart:

BÉNYI LÁSZLÓ

a Magyar Nemzeti Galéria ny. osztályvezetője

Majd Szentesen du. 6 órára

a Koszta József Múzeumba

„A mi Kosztánk“

c. dokumentumtárlat megnyitására.

Ünnepi tárlatvezetést tart

RÓZSA GÁBOR

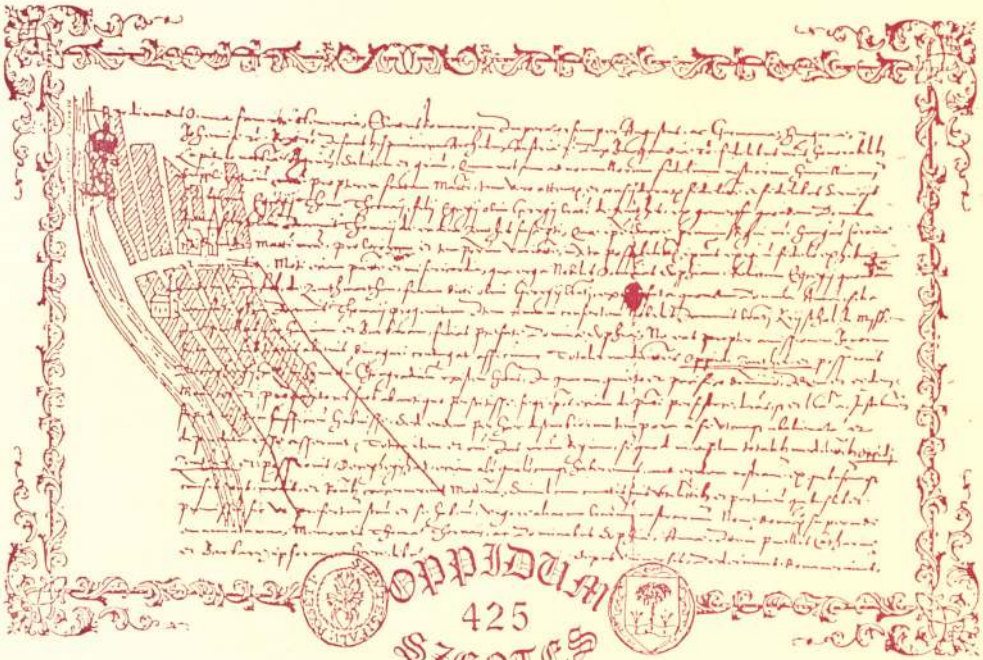
a kiállítás rendezője

SZENTES

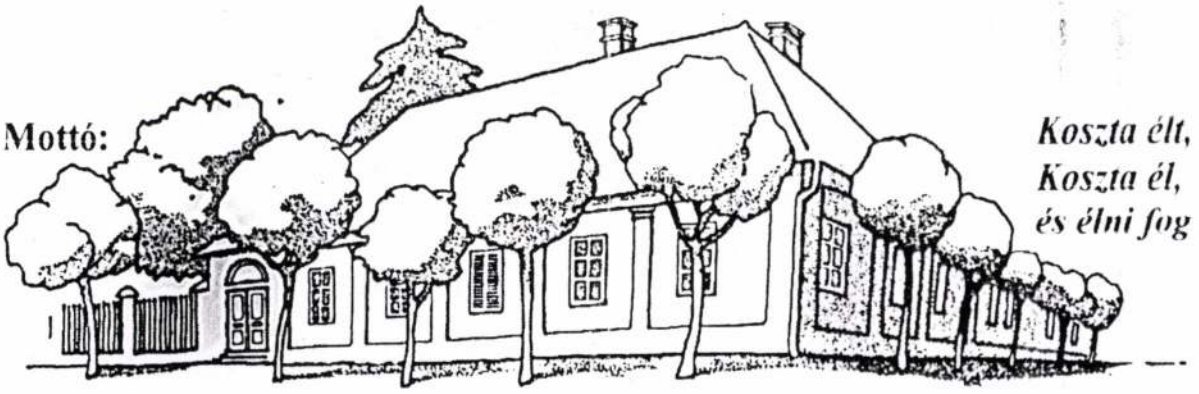
I. Ferdinánd 1564-ben kelt adománylevele a város régi térképével és címereivel

Szentesi Városvédő és Városszépítő Egyesület

KOSZTA JÓZSEF MÚZEUM
Péter Pál Polgárház Gyűjtemény
H-6600 Szentes, Petőfi Sándor u. 9.
Rózsa Gy.
6600

OPPIDUM
425
SZENTES

Mottó: *Koszta élt,*
Koszta él,
és élni fog

„PÉTER PÁL" POLGÁRHÁZ MÚZEUM

a Koszta József Múzeum Helytörténeti Gyűjteménye

Szentes, Petőfi utca 9. H-6601 Pf. 52. Tel.:(63) 316-678

Kelt 1999. július 9-én, Veronika, Lujza és Lukrécia, valamint görög Pankrác és óhitű Dávid napján, pénteken

Ikt. sz.: 1601/99.RG

Hiv. sz.: -

Tárgy: szokatlan formájú, „előzetes"

Marosiné Szabó Julia
mb. főmúzeológus

Kedves Barátunk !

Szokatlan formájú „előzetes" meghívónkba burkoltam kis kérésecskémet. A minap - meglepetésünkre - kiváló állapotban találtam szentesi nagyjaink sírjait a Kerepesi temetőben, így **Koszta József halálának 50. évf**ordulóján, július 29-én csütörtökön de. 11 órakor koszorúzást tartunk, melyet temetőjárás is követ. Felkeressük még Hegedűs László festő, Horváth Mihály püspök és Tóth József színész síremlékeit. Szeretném, ha a múzeum mikrobuszán kívül, melyben már egyetlen hely sincs, ismeretséged, beosztásod (vagy szívjóságod) révén „szponzorálnál" egy járművet, hogy városunk ne szégyenkezzék a fővárosban...

***„A mi Kosztánk"* c. tárlatunkhoz,** mely egy teljes évig lesz látogatható a Koszta József Múzeum kis kamaratermében, az alábbiakat kérem ~~kölcsönözni~~

Barátaid címjegyzékét kérem, hogy meghívhassam őket a temetőbe és ide is!
(Látható gyűjtőmunka. Sajnos személyek nem jutott)

A csatolt levelezőlapon várom szíves válaszodat a férőhelyek, illetve a remélt tárgy(ak) vonatkozásában, legkésőbb f. hó 20-ig beérkezően, hogy a helyi lapban meghirdethessem, illetve a forgatókönyvben figyelembe vehessem.

Mély tisztelettel:

Rózsa

Mell.: válasz-levlap

ezelye - par exemple
az INVITATIO

Koszta József első szentesi tanyai műterme. (Berkecz István grafikája)

MEGHÍVÓ

A Szentesi Koszta József Múzeum
meghívja Önt és kedves Barátait
névadója halálának 50. évfordulóján,
1999. július 29-én, csütörtökön 11. órára
a Kerepesi (Fiumei úti) temetőben - 35. parc.

Koszta József síremlékéhez.

Megemlékezést tart:

BÉNYI LÁSZLÓ

a Magyar Nemzeti Galéria ny. osztályvezetője.

Majd Szentesen du. 6 órára
a Koszta József Múzeumba

„A mi Kosztánk”

c. dokumentumtárlat megnyitására.

Ünnepi tárlatvezetést tart
RÓZSA GÁBOR
a kiállítás rendezője.

És végül este 7 órára
a Szentes Berekhát 25. számú volt „Lakos-tanyai”, most Farkas Dániel és fia házához

EMLÉKHELY AVATÁSRA

Leleplező szókat szól:

Dr. Vörös Gabriella
megyei múzeum igazgató.

Gleizes, Albert 11, 12, 19, 23, 24, 25, 124, 201, 203, 205, 206
Gogh, Vincent van 75, 101, 121, 124, 187
Greco, El 169, 193
Gris, Juan 201
Grosz, George 10, 12, 13, 16, 70, 81, 94, 99–100, 103–107, 200
Gulácsy Lajos 183–184

Hartnacke, Wilhelm 229, 230, 232
Hatvany Ferenc 159–160
Haulisch Lenke 241
Haupt, Albrecht 117
Heckel, Erich 7
Heemskerck, Jacoba van 101
Heine, Heinrich 148, 241
Hodler, Ferdinand 97, 118
Hofer, Karl 80, 118
Holbein, Hans 220
Hollósy Simon 139
Hummel, Erdmann 118
Huszár Vilmos 81, 201–203, 212

Imre Sándor 74, 238
Ingres, Jean Dominique 10, 70, 90, 159, 162
Iványi Grünwald Béla 126, 141, 142

Jándi Dávid 168

Kampmann, Walter 81
Kandinsky, Wasili 7, 9, 21, 31, 81, 101, 102, 118, 151, 207
Kassák Lajos 16–17, 28, 167, 198, 208, 212–213, 214, 235
Kádár Béla 82, 199, 200, 210
Kemény Alfréd 46, 241
Kernstok Károly 126, 163–164, 165, 171, 172
Kerschbaumer, Anton 80, 81
Kerschtein, Max 89
Kirchner, Ernst Ludwig 80, 81, 82
Klee, Paul 9, 81, 114, 118, 151
Kmetty János 160–161, 162, 163
Knaus, Ludwig 138
Kokoschka, Oskar 8, 156, 172
Komját Aladár 167, 198
Konijnenburg, Willem 201
Korda Vince 168
Koszta József 134, 141, 142
Kőröstói–Kriesch Aladár 201
Kubin, Alfred 118
Kustodieff, Boris 45

Laurencin, Marie 161
Lehel Ferenc 184
Lehmbruck, Wilhelm 9, 74–80
Leibl, Wilhelm 89, 138
Lenin, Vladimir Iljics 44
Léger, Fernand 14, 19, 21, 25
Liebermann, Max 7, 80
Lindner, Werner 91
Lissitzky, El 32, 92, 95, 118
Lochner, Stephan 88, 89
Lotz Károly 136
Lukomskij, G.K. 117
Lunacsarszkij, Anatolij 45
Lyka Károly 132

Macke, August 8
Madarász Viktor 125, 131, 132–133, 137, 190
Maillol, Aristide 75, 77, 79
Manet, Edouard 7, 119, 120, 140
Marc, Franz 7, 124, 151, 191, 192, 195
Marcoussis, Louis Casimir 12, 25
Marées, Hans von 75, 97
Matisse, Henri 85, 87, 99, 118, 124, 151, 154, 158, 159, 161, 163, 173, 178, 180
Mattis Teutsch János 199
Márffy Ödön 96–99, 165, 173–174
Medgyes László 147, 157–158, 162, 182
Mednyánszky László 142
Meidner, Ludwig 8
Medunetzky, Konstantin 46
Mészöly Géza 139
Michelangelo 224
Millet, Jean Francois 176
Minne, George 77
Moholy–Nagy László 14–16, 28, 33, 46, 81, 92, 93, 96, 100, 102, 118, 203, 209–212, 213, 214, 241
Molnár Farkas 81, 213

1021

1984. IX. 1. 20.00 TV-1/JÁ

Tv-híradó 1.

- A görög mitológiában Páris aranyalmájáért licitál a három istennő. Héra uralkodást, Pallas Athene valamennyi művészet birtoklását, Aphrodite pedig a legszebb földi asszony szerelmét ajánlja. Ezen a mondabeli árverésen Aphrodite lett a nyertes, amiből aztán ki is tört a hadd-el hadd, még pedig Trójánál. A Bizományi Áruház őszi aukcióján aranyalmát ugyan nem, de valódi ritkaságokat kínálnak megvételre. Az ajánlatokat forintban mérik, még pedig faló és kardcsörtetés nélkül.

- Annyi muzeális értékű, feltünően gazdag képanyag még soha sem szerepelt a Fővárosi Bizományi Áruház Vállalat árverés előtti kiállitásán, mint ez alkalommal. Példa rá a trónoló Szent Anna Máriával és Kis Jézussal cimü XV. századi spanyol munka, az őszi aukció legdrágább darabja. Olyan ritkaság, amelyhez hasonló nem valószinü, hogy valaha is előkerül még az országban. Feltehető, hogy a negyed millió forint kikiáltási ár után versengenek majd érte a muzeumok. Hasonlóan gyönyörü XVII. századi spanyol, vagy esetleg olasz munka a Szent József álma cimü olajvászon, amelyet mint Murilló képet csaknem 60 éve egyszermár elárvereztek Budapesten, az akkor még felismerhető szigno alapján. Ugyanebből a korból egy holland mester férfi képmása is védettként kerül majd az árverés színhelyére. S a kiállitás gazdagságát indokolhatnánk a nevek felsorolásával, a nagyhirü nagybányai iskola mestereitől Koszta Józsefen, Nyilassy Sándoron, Mednyánszkyn, Egri Józsefen, Tornyain, Nagy Istvánon át Orbán Dezsőig és Abanovák Vilmosig. Akitől egyszerre három munka is idekerült, az egyik védett. A festmények, grafikák mellett a 10. ékszer és a XI mumizoantikai aukció több száz darabos kollekcióját is kiállitották a MOM Müvelődési Házában egészen a XI-én kezdődő több napos árverésig,

Koszta József

Magyar Nemzet
1985. III. 24.

Aki a falat sárral kente

125 éve született Koszta József

Talán furcsa, hogy a Koszta József születésének 125. évfordulójára készült írás egy festő, Bényi László munkásságának ismertetésével kezdődik, ám nevük mostanra szinte összekapcsolódott a magyar művészettörténetben. Bényi Lászlónak köszönhetjük, amit ma Koszta József életéről tudunk.

Bényi nemcsak festő, hanem műtörténész, sőt: a művészeti élet egykori szervezője is. Az ő munkája volt a felszabadulás utáni első nagyszabású Munkácsy-kiállítás, ő rendezte Zichy Mihály és Székely Bertalan műveinek a bemutatóját, az alföldi festők tárlatát. Könyvet írt Zichy Mihályról, Rudnay Gyuláról, Paál Lászlóról és persze Koszta Józsefről.

Hét születésnap

Koszta és Bényi találkozása a művészettörténetben nem volt véletlen. Segítette az azonos festői látásmód. *„... képeivel ma egy olyan pontra érkezett, ahol Tornyai, Koszta, Endre Béla jelzik magyar vonatkozásban az út mérföldköveit ...”* írták Bényiről egy 1963-as kiállítása kapcsán.

Ez a rokonszenv vezette el Kosztához, ennek köszönhető, hogy tízévi gyűjtőmunka után, 1959-ben megjelent a róla szóló monográfiája. Most, Koszta József 125. születési évfordulóján tehát Bényi László a legilletékesebb a művész megidézésére. Az ő érdeme, hogy pontosan ismerjük születésének dátumát: *1861. március 27-ét.*

— Valóban *hét* különböző születési időpont fordult elő a lexikonokban, a tanulmányokban, sőt az okmányokban — mondja. — Koszta maga is pontatlanul töltötte ki a kérdőíveket, esetleg rosszul emlékezett születése dátumára. Bizonyos azonban, hogy a március 27. a hiteles dátum, ez szerepel az eredeti anyakönyvön, amint erről az 1954-es erdélyi tanulmányutam során meggyőződhettem.

— *Kosztáról írott monográfiáját a számtalan, személyes vonatkozású adat teszi élvezetes olvasmánnyá.*

— Nagyon sok mindenkivel volt még alkalmam beszélni mind a festőtársak, mind a család tagjai közül. Ők segítettek a lehető legpontosabb Koszta-kép kialakításában. 1948-ban találkoztam is a nyolcvannyolc éves művésszel; akkori munkahelyemen, a Kultuszminisztériumban a nagy öregek — Egry, Rudnay, Pór Bertalan, Koszta — istápolása is a feladatom volt. Koszta festészetét az 1948-as nemzeti szalonbeli nagy gyűjteményes kiállításán ismertem meg behatóbban. Művészete mély benyomást tett rám. Utánanéztem, s láttam, hogy az életműről nem készült még tudományos feldolgozás, ezért fogtam bele a munkába. Az itthoni művészek közül alkalmam volt beszélni Koszta talán egyetlen igaz barátjával, Rudnay Gyulával, első tanítványával, Perlott Csaba Vilmossal, valamint Diener Dénes Rudolffal, Ferenczy Bénivel — aki Kosztának Ferenczy Károlyhoz fűződő kapcsolatáról mesélt — és Hermann Lipóttal, aki a Koszta-anekdotákat mondta el. Erdélyi tanulmányutam során nagy segítséget jelentett a család, szívesen bocsátották rendelkezésemre a birtokukban levő dokumentumokat, s elmondták, amit tudtak.

A tanya

— *Kosztáról meglepetés azt olvasni, hogy Brassóban született, hiszen ízig-vérig az Alföld festője volt. Melyek ennek a furcsa pályának a legfőbb állomásai?*

— Koszta lassan érő tehetség volt, a magyar festők közül talán az övé a leghosszabb tanulási időszak, csak bevezető szakasza *tizenöt* évig tartott. Későn, ötvenhat évesen robban be a magyar festészetbe, az 1917-es Ernst múzeumbeli gyűjteményes kiállítása hatalmas siker volt. *„Egy poraiból megelevenedett Munkácsy és egy magyarrá lett Goya szenzációja.”* — írta a sajtó. A kolozsvári fényképészinas útja valóban hosszú volt idáig. Tanulmányait a bécsi akadémián kezdte meg 1882—83-ban, mint Griepenkerl festőosztályának a vendéghallgatója. Majd 1885-től két évet töltött el a budapesti Mintarajziskolában, 1891-ben Münchenbe ment, onnan visszatérve Benczur mesteriskolájának lett a növendéke. 1902-ben Nagybányán találjuk. Kétségtelenül hatással volt rá a plain-air festészeti iskola, valójában azonban egyetlen művészi csoportosulásban sem érezte jól magát. Igazi élettere a legközvetlenebb paraszti környezet volt. Az 1910-es években római ösztöndíjat kapott, majd párizsi, ezt követően pedig belgiumi és hollandiai tanulmányúton járt. Látható, hogy sokféle hatás érte, s művészetének éppen az adta meg jellegét, amint ezeket *saját stílusává érlelte.* Művészi különállásának az oka, hogy az ő világát a mezei élet, a mezei munka, a parasztember jelentette, s e világ tolmácsolására kizárólag saját, egyénivé alakított hangját érezte alkalmasnak. Szükségszerűen kellett lépésről lépésre követnie egyre gazdagodó mondanivalóját.

— *Furcsa, bogaras ember hírében állt.*

— Világéletében tüskés, visszahúzódó ember volt. Ahogy nőtt az elismerés, úgy fokozódott magábazárkózása. A húszas évek elején *tanyát* vásárolt Szentes határában, Várfokon. Az istállóból alakított ki magának műtermet. Igénytelenségét mi sem bizonyítja jobban, mint a következő történet. Annuska, a felesége, aki hosszú életén át hűséges, kitartó társa és türelmes modellje volt, egyszer meglepte. Kimeszelte a műtermet. Koszta dühös lett, felmarkolt egy darab sarat, azzal kente a tiszta falat, s közben szidta Annuskát: tönkreteszed a műtermet az erős reflexekkel. Szívbéli barátjával, Rudnay Gyulával közösen dédelgették egy *művésztelep* felállításának a tervét, amely soha nem valósult meg. Levelezésük festők között szokatlan kapcsolatot tükröz. Művészetről szinte alig esett szó benne, mivel *erről Koszta nemigen beszélt.* Rudnay mesélte, hogy festményeivel szemközt állva, Koszta csak ennyit mondott: *Ez az, ez az!* S ennyiből is megértették egymást. A paraszti életmód Koszta számára nem felvett póz volt, hanem művészetének és egyéniségének a tartozéka. Szentesi tanyájáról egyszer így vallott. *„Összes munkám, amellyel feltűnést keltettem, mind-mind tanyai alkotásaim. A magyar táj színei, hangulatai annyira lenyűgöző hatással vannak rám, és annyira idekötnek, hogy úgy érzem, másutt nem is igen tudnék dolgozni.”* Több mint harminc évig festette ezt a vidéket, így ami Kosztában megvolt, mint művészi szándék, s ami a tájban megvolt, mint művészi anyag, az évtizedek folyamán tökéletesen összeért.

Hagyatéki leltár

— *Megnyugtatónak érzi-e az életmű feldolgozását, helyét a magyar művészettörténetben?*

— Bizonyos, hogy hiányzik az oeuvre-katalógus, ezért az életműről, a festői fejlődésről alkotható kép nem lehet teljes. Nagyon sok a lappangó festmény is. Koszta halála, 1949. július 30. után Tombor Ilona fogott hozzá a hagyatéki leltár elkészítéséhez, s ebben még körülbelül *százhetvenöt* kép szerepelt. A hagyatékot a család a szentesi múzeumnak adta, ide már csupán *harminc* festmény került. *Hová tűnhetett a többi?* Én kerestem többfelé, de nem sok eredménnyel. Koszta nagyon féltette a vásznait. Találkozásunkkor Annuska épp arról beszélt, hogy mindig attól rettegett, meglopják. Az ostrom alatt a kukoricába rejtette el őket a padláson, s mikor beteg lett, akkor is csak a képeivel együtt volt hajlandó menni a csongrádi kórházba. Egyszóval vagy száz festménynek *nyoma veszett.* Nemrégiben Bécsben jártam, ahol egyik festő barátom, Karl *Stark*, aki nagy Koszta-rajongó, és gyakran leránduI a szentesi múzeumba is, azt mesélte, hogy annak idején *bagóért árult egy bécsi* műkereskedő Koszta-képeket, méghozzá nagyon sokat. Sajnos lehet, hogy éppen az eltűnt festményekről van szó.

Koszta József emlékét ma a brassói családi sírboltban, valamint az egykori abonyi lakóházán elhelyezett emléktábla, a szentesi múzeum, Borsos Miklós Szentesen látható domborműve és két utca neve őrzi

Hanthy Kinga

a KISZ XI. kongresszusa

A KISZ központi bizottsága szerdán ülést tartott az ifjúsági szövetség székházában. A tanácskozáson részt vett és felszólalt *Petrovszki* István, az MSZMP KB párt- és tömegszervezetek osztályának vezetője. A testület meghallgatta *Hámori* Csaba első titkár tájékoztatóját az MSZMP Központi Bizottsága 1986. március 18-i üléséről; ezután *Szandtner* Istvánnak, a KB titkárának előterjesztésében megvitatta és elfogadta a KISZ központi bizottságának előzetes jelentését az ifjúsági szövetség 1986. május 23. és 25. között megtartandó XI. kongresszusára, valamint a határozattervezetet és a szervezeti szabályzat módosítására tett javaslatot.

Nem érvényesül eléggé a teljesítménybérezés hatása a téeszekben

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek, különösen az utóbbi években, sokat tettek *belső érdekeltségi rendszerük korszerűsítéséért;* a jól bevált megoldásokat el kell terjeszteni és az újabb módszerek bevezetését is fel kell karolni — ezt állapította meg a TOT elnöksége, amely szerdai ülésén a téeszek érdekeltségi viszonyait és a közös gazdaságokban alkalmazott vállalkozási formák hatásait elemezte.

A testület elé terjesztett írásos anyag megállapította: a központi elvonások növekedése, továbbá az anyag- és energiaköltségek emelkedése a téeszeket arra is késztette, hogy a keresetszabályozást — *új belső érdekeltségi formák kidolgozásával és alkalmazásával* — tovább korszerűsítsék. A szövetkezetek többnyire a költségek csökkentésében kínálnak a korábbinál nagyobb anyagi érdekeltséget dolgozóiknak. Magának a nagyüzemi érdekeltségnek mozgástere — az ár- és költségviszonyok kedvezőtlen alakulása miatt — szűkösebb lett, ami megnyilvánul abban is, hogy újabban kevesebb lehetőség nyílik a termelői alapok bővítésére. Esetenként — bizonyos szövetkezetcsoportokban — a vagyon felélése vált jellemzővé. Az üzemekben egy év alatt több mint tíz százalékkal nőtt a nullára leírt állóeszköz-állomány, és *csökkent az állatállomány értéke.*

A téeszekben a fizikai dolgozók mintegy 75 százaléka teljesítménybérben dolgozik, s ez az arány magasabb, mint az iparban vagy az építőiparban. *A teljesítménybérezés ösztönző hatása azonban nem érvényesül kellőképpen,* mivel a normakövetelmények nem az üzemi elképzelésekhez igazodtak, hanem a keresetszabályozás által kínált lehetőségek szerint alakultak.

Szállodát avattak Bükfürdőn

Szerdán felavatták a Danubius Szálloda és Gyógyüdülő Vállalat bükfürdői Thermál Hoteljét. Az avatóünnepségen részt vett *Somogyi* László építésügyi és városfejlesztési, valamint *Juhár* Zoltán belkereskedelmi miniszter, Bo *Holmberg* svéd közigazgatási miniszter, Anders Ragnar *Dromberg*, Svédország budapesti nagykövete és Gösta *Hedmark*, a szállodát felépítő svéd ABV cég exportigazgatója. A megjelenteket *Gellai* Imre, a Danubius vezérigazgatója köszöntötte. Juhár Zoltán mondott avatóbeszédet, majd Bo Holmberg szólalt fel.

Az ünnepség után a vendégek megtekintették az új szállót, megismerkedtek a gyógyászati szolgáltatásokkal, az aktív pihenést, szórakozást, sportolást szolgáló létesítményekkel.

Szovjet tudósok veszprémi tájékozódása

A Magyar Tudományos Akadémia vendégeként hazánkban tartózkodó szovjet tudósdelegáció — amelyet Konsztantin *Frolov*, a Szovjet Tudományos Akadémia alelnöke vezet — szerdán Veszprémbe látogatott. A szovjet műszaki és természettudományok neves képviselőit *Nemecz* Ernő, a Veszprémi Akadémiai Bizottság alelnöke tájékoztatta a hat észak- és közép-dunántúli megye tudományos életéről, az akadémiai bizottság tevékenységéről. A vendégek ellátogattak a Nehézvegyipari Kutató Intézetbe, ahol *Nádasy* Miklós igazgatóhelyettes a növényvédőszer-kutatás és a korrózióvédelmi kutatás legújabb eredményeiről számolt be. A műszaki kémiai kutató intézetben *Markó* László akadémikus, az intézet igazgatója tájékoztatta a szovjet tudósokat.

A fővárosi tanács végrehajtó bizottsága előtt

Várnegyedbeli közlekedési gondok, a Váci utca átépítése

A Várnegyed lakóházainak felújításáról és a Váci utca rendezéséről tanácskozott mai ülésén a fővárosi tanács végrehajtó bizottsága. Az Ingatlankezelési és Építési Főigazgatóság előterjesztése szerint a program alapvetően jó minőségben teljesült. Javult a lakásállomány összetétele, a lakossági ellátás színvonala. A felújítás során megszüntették a szükség- és komfort nélküli lakásokat, és a félkomfortos lakások száma harmincháromról hétre csökkent. A jelentés azt is megjegyzi, hogy a három, lebontásra ítélt lakás lakói erről az előkészítés hiányosságai miatt csak késve szereztek tudomást. 125 ház renoválása fejeződött be, három épület átadása májusra halasztódott. A huszonkét magántulajdonú lakóépületből tizenötnél kellett a homlokzatot is rendbe tenni, a harminc középület közül huszonhat szorult külső felújításra. *A műemléképületek folyamatos karbantartását a jövőben kiemelt feladatként kezelik, ezért korszerűsítik a Várgondnokság szervezetét.*

A Várnegyedben persze még mindig van elég bosszúságot okozó, rendezetlen ügy, példaként említhetjük *a közlekedés megoldatlanságát* vagy a *kevés üzletet.* Ez kényelmetlenséget okoz az itt élőknek és a turistáknak egyaránt. Ahogy a Váci utca évek óta tartó építését sem fogadják kitörő örömmel a csövek és építőanyagok között botorkálók. A sétálóutca eddig felújí-

HETÉNYI 4!

MTA MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KUTATÓ CS.
Iktatás kelte: 1986. VII. 17.
Iktatószám: 618/1986
Ügyi. tárgy: db

Magyar Tudományos Akadémia
Művészet Története Kutató Csoport
Budapest
I.Uri u.62 sz.

Tisztelt Cim!

Alulirott tisztelettel kérem Önöket,hogy szivesked jenek tájékoztatni arról,hogy Koszta József és Koszta Rozália festőművészeken kivül szerepel e nyilvántartásukban egy harmadik Koszta nevü festönk,ugyanis öt évtizedes mügyüjtői tevékenységem alatt nem egy esetben találkoztam "Koszta" jelzésü festményekkel s egyértemüen állithatom,hogy minden esetben azonos mester munkáiról van szó,de a magyar szakirodalomban nem találok még utalást sem arra,hogy lenne egy harmadik Koszta nevü festönk.
Az is egyértelmü,hogy nem Koszta József képeinek a hamisitásáról van szó s igen kvalitásos müvek azok melyekkel találkoztam.
Ma is van a birtokomban egy virágcsendélet/5o x 38 cm/kép,melynek hátoldalán Kánya Kálmánnak szóló ajánlás volt olvasható,ugyanis a kép sérülése miatt időközben fel lett kasirozva s igy az ajánlás nem olvasható.
Feltételezhető az is,hogy esetleg e festő határainkon kivül él stb.
Szives válaszukért előre is a leg hálásabb köszönetemet fejezem kis s maradtam
Szeged,1986,julius hó 11-én

teljes tisztelettel

/Joó József/
672o Kölcsey u.5 sz.

KOSZTA József festő

MM

1925. 53. l. (r.e.: Romai carm. kiáll.)

232-33. l. (kéziratok a külföldön)

284 (u.a.)

433-4 (a francia Társ londoni kiáll.)

582 (kézir. a külföldön)

1926 126-27. (a kéziratok az 1926. decemberi ülés kiáll.-on)

(1927) 297-9 (a francia Társ brüsszeli kiáll.)
301-2

1928. 400. l. (a francia kézirat megérk. 1927-ben)

1929 176-9 (a Társaság-i kézirat kiáll. a svéd fejlődés)

1934. 172. l. (kézirat)

Mielőtt azonban ebben az üg
kintettel a székesfőváros sulyos any
esztendőben is parancsolóan irja elő
kérjük a Műemlékek Országos Bizottsá
datokkal támogatott pénzügyi előirány
ros tanácsa részére. Ennek hiányában
ról, milyen lenne annak a tehernek a r
zottsága átiratában foglaltak teljesi
na.

A pontos, számszerü adatok b
mében meg fogja a komoly tárgyalásoka

B u d a p e s t, 192

Közp. nyomt. XXVI. cs. 3. sz.

Koszta József

festőművész

* **Kiadták a művészeti aranyérmeket.** *Hóman* Bálint kultuszminiszter a napokban nézte meg a Műcsarnokban rendezett Nemzeti Képzőművészeti Kiállítást, hogy döntsön: kiknek ítélje oda az állami kisaranyérmeket. A kultuszminiszter határozata alapján *Koszta* József festőművész és *Pátszay* Pál szobrászművész kapta az állami kisaranyérmet.

Új Magyarság

1935 V.9

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
1975 NOV 13
Magyar Szó

Koszta József festőművésza.

1021

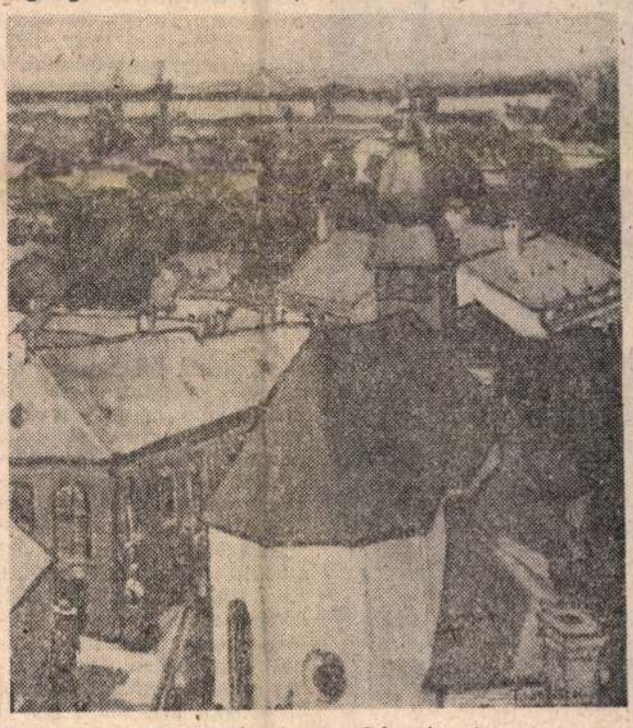
A jelenkori magyar művészet kezdete

A Nagybányai Művésztelep belgrádi tárlata

Belgrádban, a Modern Művészet Múzeumában megrendezett tárlat a múlt század végén és századunk elején a „magyar Barbizonban" kialakult festészetet antologikusan mutatja be. Huszonegy festő 52 műve ad áttekintést a Nagybányai Művésztelep mozgalmáról, amely azonos az akadémizmus elleni nehéz harccal. Az összehasonlító kutatások a művészeti mozgalom eszmei kiterjedését is vizsgálni akarják, s ez a tárlat is beletartozik ebbe az elképzelésbe. Nagybánya hatása Vajdaságra is kiterjedt, és azon át hatott a jugoszláv művészetre. Egyébként a modern művészet első hullámai Magyarországra és a délszláv területekre Münchenből érkeztek.

A délszláv művészek a szlovén Ažbe, a magyarok pedig Hollósy Simon magán iskolájában tanultak Münchenben. Így alakult ki az akademizmus elleni harc, és pedig a szabadság, a természet, a fény, a közvetlen megfigyelés művészi elveinek jegyében. A plein-air forradalmiságot jelentett az akademizmussal szemben, és a nyomdában következő impresszionizmus kivívta a művészet önállóságát „autonóm plasztikai struktúra" lett. Minderre a tér és az idő szempontjai szerint kell tekinteni. 1874-ben a „Societé anonyme", ahogy magukat az impresszionista mozgalom hívei nevezték, rendezte meg első tárlatukat, és utána több mint húsz évre született meg Nagybányán, (1896) a hasonló mozgalom, a magyar impresszionizmus. „Szegényen, magára hagyatva néhány művész kivonult Nagybányára"... „Első kiállításaikon a hivatalos és a nem hivatalos körök részéről egyaránt csodálkozva és értetlenül nézték az új, levegős színben pompázó, önkényesen megválasztott tárgyú festészetet... Akkor még a francia impresszionizmus alkotásait csak kevesen ismerték."

Ha a társadalmi, lélektani és művészi ellentmondásaival együtt nézzük a Nagybányai Művésztelep szerepét, akkor először is el kell ismerni jelentőségét, a „műcsarnoki festő-reakció, Benczúr és az akadémizmus többi követője elleni harcát". „Fénnyel, levegővel", pillanatváltozásaival, tehát a forma által győzi le az akadémikus realizmust, és az ide jét múlt történelmi festésze tet, nem pedig a tartalommal. Az impresszionizmus megelégedett a látszattal, nyomás-elmélete, a minden prekoncepciót, apriorisztikus esztétikai elvet sutba vető szubjektivitása eleve kizárta az általános érvényű kereső megoldásokat. Az ‚én így látom' jelszava a művészet mércéjének a szuve-

Koszta József: Nagybányai utca

nem kutatta a tárgyakat a térben, vagyis társadalmi valóságukban.

„Az impresszionisták, amikor kiábrándultak a Párizsi Kommün után, akkor a harmadik utat keresték. A festészet és a látvány összefüggéseinek kutatásai felé fordultak. A tematika, a gondolati tartalom iránt bizonyos közömbösséget mutattak. A természeti tárgyakat nem testiségükben, hanem a napot, a fényt, a levegőt előtérbe hozva, színbeni föloldásban ábrázolták. A vonal és a tömeg elveszíti jelentőségét a festményen, a tárgyak formája megiazul, oldottabbá válik, és a laza ecsetvonásokkal felrakott fénylő színek lesznek a művész eszközeivé" (Művészeti lexikon).

Fülep Lajos az impresszionizmusról mondta: „Az idealizmusnak és szenzualizmusnak sajátságos keveredése valamilyen monizmusba". Németh Lajos ugyanerről a következőket jelenti ki: „Az impresszionizmus bérén látást, és ezzel a szubjektív szuverenitást tette meg".

Történelmileg tekintve Nagybánya szerepére, a legjelentősebb, hogy előkészítette a XX. század művészetét Magyarországon. Az akadémikus realizmust a „természettel" helyettesítette. Hollósy, és követői Bastien Lepage nyomában, eleinte az úgynevezett „kifinomított naturalizmust" művelték. Művészetük bizonyos rokonságot mutatott a holland polgári festészettel, csak a képeket több fény árasztotta el. Különösen kedvelték az ellenfény alkalmazását, ami a sajátos magyar kifejezésmódra vezetett. A teljes fényben ragyogó tárgyak a fény-árnyék ellentétei, a világos és sötét színek nagy ritmusait eredményezik, és gyakran „az ember és a táj" drámai viszonyai jelennek meg a képeken. Nagybányán az 1896—1906 között működő első korosztály jelentette a művésztelep virágkorát. Ekkor dolgozott Hollósy Simon, Réti István, Koszta József, Ferenczi Károly, Thorma János, Iványi Grünwald Béla stb. 1906-tól második nemzedék az úgynevezett neoisták újították meg a nagybányai iskolát. Ide tartozik Czobel Béla, Perlott-Csaba Vilmos, Tihanyi Lajos, Ziffer Sándor, Bornemissza Géza stb. Cézanne, Gauguin és Matisse tanítása alapján a természettől mind függetlenebb stilizáció elvét képviselték, és stílusjegyein konstruktivista törekvések, erős kontúrok, dekoratív formák voltak. Ez megfelelt a kor ízlésének, vagyis az ipari termelés és a természet akkori kizsákmányoló viszonyainak, amiből kimaradt a társadalomnak jó része. 1912-ig már világos lett a régi plein-air és a neoisták konzervatív-haladó viszonya, amiből hiányzott (mind az egyikből, mind a másikból) a szocialista eszmeiség. A munkásosztály akkor kezdte vívni politikai harcát, és a kultúrára még nem hatott.

A nagybányai iskola 1935-ig létezett és vezetője Thorma János, majd Mikola András, Börtsök Samu, Krizsán János stb. volt. Művészetükből ad ízelítőt a belgrádi kiállítás.

ACS József

ÍREK

senygépkocsik pilótái a néhány száz méteres verseny-
ercek alatt átszáguldanak, a tömeg megkapja a várt
a pilóta pedig a sorssal technikai pókert játszik, amely
eset, hogy több mint 300 kilométer sebességre felgyor
felrobban. Jeneti a karosszériát mindenestül, a pilóta és
n vagy a közönség sorai kö-
ényképfelvétel

TILTAKOZNAK A GÖRÖG RÉGÉSZEK

A Görög Archeológiai Társaság többi négy tagja is lemondott, ily módon csatlakozott tizennégy kollégájához, akik erélyesen tiltakoznak az ellen a kormányhatározat ellen, hogy gyárakat építsen a Píloszban. Így az Archeológiai Társaságnak mind a tizennyolc tagja ellenzi, hogy a műemlékekben gazdag vidéken hajógyárat, acélműveket, cement gyárat és más hasonló létesítményeket építsenek. A Píloszi-öböl lakói azonban tüntettek a görög kormány határozatával való szolidaritásuk jeléül, és azzal vádolják a régészeket, hogy „azt szeretnék, hogy ez a

ALUMÍNIUM-SZERKEZET MOSZKVAI ÉPÜLET SZÁMÁRA

A most épülő 116 méter magas 35 emeletes moszkvai Központi Turistaotthont a niši Djuro Salaj gyár látja el alumínium-szerkezettel. A niši gyár már megkezdte az alumínium szerkezetek gyártását, a munka értéke 45 millió dinár. A Djuro Salaj hasonló alumínium-szerkezeteket gyárt egy leningrádi szálloda és még néhány más szovjet városban épülő középület számára.

A KÖZUTAK KALÓZAI

Az utóbbi években oly divatos repülőgép-eltérítés után újabb hasonló üzletág kezd virágozni az Egyesült Államokban. New York környékén a Luchese család néven ismert maffia tagjai teherautókat térítenek el — természetesen a már előre eladott rakománnyal együtt. Ez a trükk, az amerikai szállítómunkások szakszervezetének elnöke szerint rendkívül jövedelmező. Évente átlag csaknem egymilliárd dollár értékű áru tűnik így el az utakról. A „szorgalmas" Luchese család rendkívül pontosan kidolgozott terv szerint működik. Az értékes árut szállító teherautó tartalmát és útirányát bejelentő segítőtárs általában 3000 dollár jutalmat kap. A teherautót eltérítő két vagy három sofőrruhába öltözött egyénnek 2—3 ezer dollár a jutalma, az egyszerű rakodómunkás pedig napi néhány száz dollár bérért dolgozik. Ami az ügyet — legalábbis egyelőre — egyszerűvé teszi, hogy a törvények teherautó-eltérítésre nem ismernek külön paragrafust. Ha a vállalkozásba valahol hiba csúszik, és az eltérítők rendőrkézre jutnak, csak lopás címén folyik ellenük eljárás. Ennek pedig nem túl súlyos a büntetése. Így történhetett meg, hogy a Luchese-család nyolc tagja az utóbbi öt év alatt tizenhét esetben volt lopás miatt büntetve, de még így is maradt idejük a munkára.

KOSOVÓI AKKORDOK

Az idén három időpontban rendezik meg a Kosovói akkordok elnevezésű prištinai zenei fesztivált. Az ismert rendezvény november 14-én kezdődik a gyermekdalok előadásával, utána november 26-án folytatódik, a Kosovo nemzeteinek és nemzetiségeinek népzenéje nyomán írt dalok bemutatásával. A fesztivál zárórészét december 27-én rendezik meg, ekkor a beérkezett és kiválasztott nyolc könnyűzenei szerzeményt adják elő jeles énekesek.

PIONÍR-SZOLIDARITÁSI HÉT

Tízezer táskát vietnami társainknak! jelszóval szervez mozgalmat a Jugoszláv Gyermeknevelési és Gyermekvédelmi Tanács a jövő hónap 8-a és 14-e között rendezendő pionírszolidaritási hét keretében. Az ország pionírjai szolidaritásukat fejezik ki majd az árván maradt vietnami társaik iránt. Korábban hasonló szolidaritási akcióval segítették az algériai, bangladesi és vietnami gyermekeket, valamint szkopjei és banjalukai kis társaikat.

A FÖLDRENGÉS ELŐJELEI

Egy csoport szovjet tudós a Pamíron megvizsgálta a földrengést megelőző jelenségeket. Megállapították, hogy a heves földlökések előtt, mint amilyenek 1966-ban sújtották Taskentet, megváltozott a mágneses mező. Felfedeztek egy újabb törvényszerűséget is, amely megelőzi a földrengést: a föld alatti hévizekben annál jobban nő a radongáztartalom, minél inkább közeleg a földrengés.

FÉLPERCENKÉNT EGY BŰNTÉNY

New Yorkban az idén háromnegyed év alatt 30 másodpercenként történt egy bűncselekmény: gyilkosság, erőszakolás, rablás vagy fegyveres támadás. A New York-i rendőrség közleménye szerint ez idő alatt összesen 97 797 különféle bűncselekmény történt, 10 százalékkal több, mint a múlt év azonos időszakában.

A HŐMÉRSÉKLET TEGNAP 13 ÓRAKOR

PALIĆS	ZOMBOR	VRBÁSZ	ÚJVIDÉK	KIKINDA	VERSEC	LJUBLJANA

Kosta Jóvály

Hódmezővásárhely - Nyíredi Galéria
avatása

Nyíregyháza 1985. IX. 30.

Kosztа József

— **Kosztа Józsefre** emlékeztek — születésének 125. évfordulója alkalmából — március 27-én, csütörtökön Abonyban. Az ünnepségen délután 3 órakor a Ceglédi út 25. számú épületen elhelyezett emléktáblájánál Heiling György művésztanár tart megemlékezést.

Magyar Nemzet 1986. III. 28.

Kosztka József.

A lubarettí magyar képzőművészeti kiállításon szerepelt.

Szabad Nép, 1952. ápr. 22.

Kossta József, Kossuth-díjas festőművész

17.30

Csütörtök

TIT Szabadegyetem

a magyar művészet a XX. században 3.

Az alföldi iskola és az I. világháborús időszak | Perlmutter Izsák, Iványi Grünwald, Rudnay Gyula, Kossta József, Vaszary János, Mednyánszky László |

Előadó: Bodnár Éva.

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. december.

MDK

Koszta József

1897-ben "Hazatérők" c. olajfestményével nyerte el a Műbarátok Ösztöndiját.

Dalműbarátok, 57.lap

Koszta József

Hazatérők 1880.

– tépr. –

A Tyihomirov: Iszkusstvo Vengrii IX – XX.

Moszkva 1961. Képjegyzék. 103.

MDK

Koszta József

Fürdő után. 1895 körül
o.,v. 63x91 cm. MNG Ltsz.: F.K.6174

Hazatérők.1898.
o.,v. 115x141 cm. MNG Ltsz,: 1596

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 35.1.

Koszta József MDK

Szerepelt az Orsz. Magy. Képzőm. Társulat második (és utolsó) Vándorkiállitásán. 1910-ben.

Dr. Zsadányi Guido: Szolnoki Művészek az 1910es felvidéki vándorkiállitásokon.

JÁSZKUNSÁG.1963. jun. 78-81. lap.

Koszta József MDK

Szerepelt az 1906 évi első vándorkiállitáson. /Eger, Miskolc, Kassa, Sátoraljaujhely, Eperjes, Debrecen , Gyöngyös/.

Dr. Zsadányi Guido: Szolnoki művészek az 1910-es felvidéki vándorkiállitáson.

JÁSZKUNSÁG 1963. jun. 78. 1.

Koszta József, festő (1861-1949) M.D.K.

A budapesti, bécsi és münchen képzőművészeti akadémiákon tanult: Lotz és Székely mesterei voltak, több nyarat töltött Nagybányán, ahol Ferenczy Károly művésztelepe volt nagy hatással rá. Végül is Alföldön talált témát és annak lírai és emberi festette rendkívül erőteljes színvilággal és összetartással. A magyar festészet legjellegzetesebb vonásai tükröződnek műveiben. A kiállításon két képe szerepelt.

Twentieth Century Hungarian Art
Paintings, sculpture and graphic works
Intr. Trevor Southon
The Arts Council of Great Britain at the Royal Institute Galleries, Piccadilly, 1967

J. és G. o.

Koszta József

a Szinyei Merse Pál Társaság tiszteletbeli és rendes tagjai műveiből a Kultuszminisztérium és a Képzőművészek Szabad Szervezete rendezett kiállítást. Több, mint hat évtizedes munkásságának legnevezetesebb darabjai voltak együtt. Az alkalomból a Szinyei Társaság a Fészek Clubbal együtt a mester születésének ünnepi megnyitását is rendezte. (1948-ban.)

A Szinyei Merse Pál Társaság történi jelentése – Magyar Művészet, 1948 16. évf. 2.sz. 84.l.

Koszta József
festőművész

Magyar Képzőművészeti Kiállitás - Genfben a Muzeumban - Madame Florentin kritikus irja: Ennek a titokzatos drámával teli országnak heves emlékeit idézi fel Koszta József,kinél a szin hatalmas és a kezelés gazdagsága az érzelmi állapot legmagasabb feszültségévé fokozódik.

Nemzeti Ujság
1929.X.3.

Kosztka

Kérjük a „Nagyalmási pártos tradíciósat – a Tárlatot a Közművelődési Intézmény

Nógrádi 1966 aug. 19 Zoltán

Konta József

festőművész

Barcelonai képzőművészeti kiállitás - képével szerepel. Táj képekkel s figurális alakokkal szerepel. -

Magyarság
1929.VII.10

M.D.K.

Koszta [József]. festő

„Határőr arcképe (1857)... egy fontos témakörben változás kialakulását... a készülő virtuóz mozgalmát érezteti..."

Zádor Anna vitaindító előadása a MTA ankétján "Az ujkori magyar művészet periodizációjának problémái"-ról
Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XVI. évf. 1. sz.
5. old

Kartá.

„A magyar Alföld a művészetben és a költészetben" c. aug. 20-án megnyíló vándorkiállításon a tárgyképes festmények bemutatására kerül.

Vilmányok, 1951. Aug. 16.

Kosztka.

A vásárhelyi múzeumban megnyílt „Az Alföldről képben és versben" c. képzőművészeti kiállításon az Alföldet tükröző festményét mutatják be.

Vásárhely, 1951. Aug. 19.

MDK

Koszta, festőm.

Magy.remekművek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921. máj.

8 l.

MDK

Koszta ,festöm.

Göteborgs Morgonpost nov.8.: Rohmdal prof. válogatta ki a stockholmi anyagból a Göteburgban bemutatott magyar képzöm.-i. anyagot. K. a modern irány követöje.

Kiemeli "Tengeritörés" c. müvét.

A stockholmi magy.képzöm. kiáll./1928/ a svéd sajtóban. -MIP 1929 3. sz. 178.l.

Koszta MDK

1957 nov. 7-én nyilik a Koszta-Tornyai, Nyilasi kiállitás és Tokácsli Lajos: Szentes a Müvész Szemével c. kiállitás.
Ez alkalommal leleplezik Örkényi Strasszer István emléktábláját.

--: Hánom müvészeti esemény Szeged.
Csongrádmegyei hirlap. 1957. okt. 31.

Koszta József

Szerepel a nürnbergi magyar
kiállításon

Neuvreti Lajos 1929 II. 28

Konta József

szerepelt a fiumei Tőzsaság kiállításán.

PV 1926. I. 24.

Konta József, festő

MTA

Konta-kép is szerepelt a párizsi kiállításon.

(Jencsik): A Petit Palaistól a Hősök teréig 2

ESTI HÍRLAP 1966. júl. 28.

Kosztka József.

A kolozsi művésztelep 25. évi megalakulását kiállítással ünnepeli meg, melyen művei szerepelnek.

Magyarság, 1927. szept. 18.

Koszta József

Műcsarnok kiállításán. "Nyolcvan elsőrendű magyar képzőművészek" neve szerepelt.

PH. 932. II. 20.

Korda József, festő

l.: Kelle Sándor

Tüskés T.: Képzőművének ..... 341-349.

JELENKOR, Pécs, 1976. április XIX/4.

Kosztolányi József, jezsuita

l.: Kőrizs József

Apró f.: Vélemények ..... [2] ... 93-96

TISZATÁJ, Szeged, 1976. június XXX 6.

Kosztolányi József

Kosztolányi műveinek nagy részét
jelzik a magyar és európai iro-
dalom nagyjaihoz, különösen Mikszáth
Kálmán realisztikus - realista látás
módjához.

Brestyánszky Ilona: A művészet nagyon a lélekben.
Vörös Lobogó, 1976. május 22. - 16 oldal.

Kovács József

115 évvel ezelőtt Brassóban
a Magyar parasztságért –
Kósa Kovács József kalandos
életét természetes emlék volt.

Brestyánszky Ilona: A múlton elgyötrve a lélekhez.
Nő Ed. Lapja 1976. május 22 – 16 oldal.

Kosztics József

„Vukoncatörök"
„Rukoncátitás"
„Tanya"

Bretzgauszky Károly: A mindenki nályon a lélekkel.
Mühely 1976. május 22. - 16 oldal.

Kosztolányi József

Képeinek kolorációs anyaga fokozódott időkkel. A hangulat egyre komorabb egyre feszültebb lett. Színvilága mind harsogóbb, sivítóbb.

Prestyánszky Ilona: A művészet mélyén a lélekben.
Nők Lapja, 1976. május 22-16 oldal.

Kovács József

A brassói szolgacsaládból származó segéd legkisebb fia József művészi hitvallással képezte magát gyermekkorától a festészetben.

Brestyánszky Flóra: A művészi pályán a lélekkel.
Vörös Lobogó, 1976. május 22. — 6. oldal.

Kosztolányi József

Kosztolányi tájképei, csendéletei is egyre monumentálisabbak. Egyéni művészete a romantikus szemlélet jellemzi.

Brestyánszky Klára: A művészet mélyén a lélek... Nők Lapja, 1976. május 22 - 16 oldal.

Kossa József

A második világháború regéletei magyar megoldásban. Még megérte 1948-as gyászemlékes kiállításait a Kossuth díjat is. 1949 július 30-án halt meg Kossa József.

Breszlyánszky Flóra: A művész mélyén a lélekben.
Nők Lapja, 1976. május 22 - 16 oldal.

Kosztolányi József

Kosztolányi József, neve a kutatás évek óta egyértelműen mutatott. Az összehasonlító kritikai kiállítás és a személyi kiállítás alkalmával a tanulmányt elmélyítve, az emlékezés előtt a tanyára hívódik.

Bretyánszky Flóra: A művészet mélyén a lélekhez.
Nők Lapja, 1976. május 22 - 16 oldal.

Kosztolányi József

Festésmódjait a művészi szavai
így összegezi: A képen a természet
együttes megjelenése legyen. A mű-
vészet nyíljon a lélekhez.

Bretz Jánosné Ilona: A művészet nyíljon a lélekhez.
Nők lapja, 1976. május 22–16. oldal.

Hosztia József

Hosztia művészetének felismerhető sajátossága mindkívüli színeiben, képein sötétebb és világosabb színfoltok kiszámított egyensúlya áll fenn.

Bretz Gábor Zlinszky Aladár: A művész nézőpontja a ládához. Vörös Lapja, 1976. május 22 – 16. oldal.

Kosztka József

1906-ban festett képeit a Három királyok imádása című találta a Kosztka saját kezű munkájaként. A nagy művészi képeit a betlehemi játékok ihlették.

Bretyánszky Ilona: A művészi ösztön a bölcsőben. Nők lapja, 1976. május 22 – 16. oldal.

Kosztka József

Kosztka József művészete fordulópontján 50 éves korát, Ezért kortársainak nyitányai a sötét színek közé kivilágító, fehérekkel megfestett szélmalmos képei.

Bretyákszky Ilona: A művész árulója a bélyegben.
Nők Lapja 1976. május 22 – 16. oldal.

Kostka József

Az első világháború évek végén szántalan veszteségben örökítette meg a parasztság mindennapi életének keserűségét.

Brestyánszky Ilona: A művész világa a képeiben
Nők Lapja, 1976. május 22-i, 6. oldal.

Vosta József

Szentes határában tanyát vá-
sárolt a művész, ott tanya mögött
mechanikus hírdetőt. Sok képét mere-
ven e téma.

Trestyánszky Ilona: A művész napjai a Kékcsillagban
Vörös Lapja, 1976. május 22-16. oldal.

Kosztolányi József

A művész feleségmodellje,
élettársa Aranyka keresztnevével, kedves kenyérrel megkeresztelte Kosztolányi számára a művészi lehetőséget kínálót.

Brestyánszky Ilona: A művész mélyén a lélekben
Vörös Lapja, 1976. május 22-16. oldal.

Kosta József

1902-ben a szegfalvai művésztelepen Kosta Ferenczy Károly körébe került, művészete halasdal volt Kostáéra.

Bretzgáuszky Ilona: A művész mélyén a tájban
Vol Lapja, 1976. május 22-16. oldal.

Vostra József

1901-ben a Nagybányai művésztelepen készült Ferenczy határsára Vostra „Csigalépcső" „Domboldalon" című műve.

Prestyánszky Gloria: A művészet nélkül a lélekhez. Bécs Kappa, 1976. május 22-16. oldal.

Moszkva József

1907-ben római tartózkodása alatt festette Moszkva a „Kapáló nő"-t. Ezen a képen szinte harsognak a színek.

Prestyánszky Mária: A művészi nőkép a lélekben. Nők Lapja, 1976. május 22. - 16. oldal.

Kosztka József

1996-ban festette Erdélyben
Kosztka a „Harctérre érőkről"
annak képét, az élethűn jellegzetes
alkotás megfejtésétől a közönség
végét.

Bretyánszky Ilona: A művész nagyot alkotott
Nők Lapja 1976. május 22 – 16. oldal.

Kosztolányi József

1896 után Németországban tanult
Kosztolányi Oberwesselbe utazott
ahol megismerkedett a klassz
lányokkal. Majd újból a nyomor-
gás évei következtek.

Bretyánszky Ilona: A művész mélyére a lélekben
Vol Lessa 1976. május 22 - 16. oldal.

Uorska József

Uorska vejárta a művészképzés
akkori központjait a Budapesti
Mintarajziskolát, Münchent, Bar-
cson Mesteriskoláját.

Brestyánszky Ilona: A művészi pályán a lánchíd
Nők lapja, 1976. május 22 – 16 oldal.

Kosita József

Kosita először festőképészmek készült, majd 1882-ben Bécsbe utazott, hogy a képzőművészeti Akadémián tanuljon tovább.

Brestyánszky Ilona: A művész mélyen a lélekben
Nők Lapja, 1976. május 22 – 16 oldal.

Kosztra József

Pályakezdésének körülmények, a nyomasztó gondok, amelyek eltiredelem át kísértik, természetét nyomasztották, keserűségig, gyanakvóvá tették.

Brestyánszky Ilona: A művészet világa és időtlen Nők Lapja, 1976. május 22-16 oldal.

Uosits József

Uosits képeinek első díjasát
Párizsba és Romániába is elpatett.
1896-ban visszatért Erdélybe
ahol a magyarországi iskola
tagjai dolgoztak.

Brestyánszky Ilona: A művész szólítja a lakókat
Nők Lapja, 1976. május 22 - 16 oldal.

M.D.K.

Koszta József

A Szinyei Társaság tizedik kiállitásán a Nemzeti Szalonban szerepel alkotásaival a müvész. A "Szinház Szeme Füle" rovatban Berend Ilona: "Kiállitások" cimmel számol be a tárlatról.

Szinház, Bp. 1948. febr. 24. -márc. 1.
IV. évf. 9. sz

Koszta [ ], festő

Legeden a Műgyűjtők Klubjában Koszta-
műveket is kiállítottak.

— : Kulturális hírek

4

Népszabadság, Bp. 1971. aug. 3.

Kaszta József
festőművész

Képes Kfalg. 1944. dec. 24.

Kazda József

az alföldi piktúra jelentőségét újabb hívalo egyenesekkel ismerik fel. Köszönik a művésznek is.

P.S.: A vásárhelyi művésztelep.

Tétfi Népe, 1944. jul. 10.

Kassák József — festőművész

A múlt század közepén az ostrák Pettenkofen fedezte fel Szolnok festői tájait, a következő generáció hasai művészeit is megihlette a táj, többek között Bihari Sajtot, Kassák Józsefet, Fényes Adolfot.

Népújság, Eleve, 1945. szept. 14.

Kosztka József

Az alábbi piktúra jellemzőjét újabb expresszionista ismerőseimnek köszönhetem. Olyanok, mint Makovecz Ferenc, Kosztka József és Nagy Gyula.

Palmer Gottlieb: a városhelyi művésztelep.
Nagyrád, 1945. aug. 3.

Kosztka Fertőműves

A Mezőgazdasági Szakközépiskolában Kalocsán rendezték meg az „Alföld a festészetben" c. kiállítást, melyen részt vesz a művész alkotása.

V. M.: V. Duna menti Falvak Fesztivál.
Petőfi Népe, 1975. júl. 25.

Kosztka József

Sírjánypor

Kosztka József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Kosta József

Művei emlitve

Magyar kiállitás londonban

Magyar Nemzet 1948 I. 4.

Kovata József

említve

Ünnepélyben részesítették a művészek
a 70- éves Bíró Henriket
Újság 1936 I. 28.

Kosztka József

képei emlitve

Több képet a miskolci Múzeumnak
Művelt Nép 1956 VII. 15

Kosta József

említve a XX. Velencei Biennalén

Az új európai művészet
Magyar Szemle 1936 IX.

Kosta József

emlékére

Révai 7 és Szuirnov beszéde
a szovjet festők kiállításán
Magyar Nemzet 1949 X. 2.

Kósta József

emlékére

Beszélgetés Munkácsy titkáról

Haladás 1950 VI. 1.

Kossuth József

Kossuth-díjat kapott

A Kossuth-díjasok
Szabad Nép, 1948. márc. 14.

Kosztka József

Tájkép, olajfestm.

Nemz. Sportház, MKépzőm.
Kat. Katalógus: 1945 aug

Koszta József

Mongyan tanya, olajfestm

Nemz.Sportbiz.MKépzőm
Kiáll.Katalógus1945aug.

Koszta

"A téli tárlat" c. beszámolónak "A föld" c. fejezetében tárgyalja Lázár Béla a tájképek földjének ábrázolását. A müvész munkájánál elismeri a föld jellegzetességének kidomboritását, de helyteleniti a zöld fü szintétől élesen elütő sulyos kékes árnyékokat, melyek rontják a hatást.

Otthon, Bp. 1903. december hó
33-41. lap

Kosta Vörös
festő

~ Beacsúr tanítványa a Mesterisk.-ban.

Telepy Katalin: Beacsúr 21.
Lorinc 1970.

Kosta József

festő

Rajzi munkássága nem számottevő.

Dévényi Iván: Kortárs Képzőművészeti Lexikon
Corvina 1970.

Kosztolányi Józsefről

utcát neveznek el Hódmezővásárhelyen.

A nap hírei.

Magyar Hírlap, 1969. április 27. 8. l.

Kossa József

halálának 20. évfordulóján az V. dél-alföldi tárlat kódmerő-vásárhelyi megnyitóján megemlékeztek a művészről a Tornyai János Múzeumban, vasárnap délelőtt.

Megnyílt az V. Dél-alföldi Tárlat.

Magyar Hírlap, 1969. május 5. 8. l.

Kosztka József festő

110 éve született

Képpatava 1971 március 27
J. Gy.

Kosta József festőművész

a szalatei tanyavilágot Kosata emelte föl a magyar festészetben, a kor megértette ezt.

„Kosaras nő" (rézk.)

Hordányi Barna: A szárnadfordulós festői az Alföldön.

Somogyi Néplap, 1975. febr. 11.

Kassák József festőművész

Magyar-osztrák közös tárlat nyílt meg Szolnokon, a városi galériában: Szolnoki művészet Pettenhafertől Fényes Adolfig" címmel, melyen látható alkotása.

Magyar Hírlap, 1944. máj. 23.

Cegléd

Gál Sándor művészetén Tornyai, Koszta és Nagy István hatása érezhető.

Forrás 1973/5-6/66

Sümegi:Bács Kiskun megyei képzőművészek

KOSZTKA JÓZSEF, festő

Hódmezővásárhelyen 1969. április 18-án utcát nevezték el róla. 109.old.

DOMOTOR JANOS: Vásárhely utcanevei/Történeti áttekintés/ 91.old

A Móra Ferenc Muz.Évkönyve, 1971-1. Szeged, 1971

Konta József „Jók"

A század elején Nagykanizsán lakott.

dr. Kuczor László: Nagykanizsán orvos kíséri Lorenz Ludwikot 406-412.

Élet és Tudomány, Bp. 1975. febr. 28.

XXX
9

Konta József (festő)

1861. márc. 27-én született.

Néprajz, 1975. márc. 27. 103 erf. 73a. 8p.

Konta József (festő)

Neve említve.

Népszava, 1975. márc. 7. 103. évf. 56. sz. 4. p.

Kapta József "Petőfi-művész"

Kint a tájban a magyar Kerek Alföldnek
közepe táján egy parányi tanyán
a falusi élet elmaradottságát, a XX. sz. elején
felnőtt képzőművészetében erős lépésekkel
új drámai szemléletet az alföldi Kertész
munkásságában, a művész életművében.

Láttuk, hallottuk.

1975. I. 26. 12.02 N. Petőfi

Konta József festő

kerepel.

↓

— : Kép aukció! 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. máj. 10.

Kosztka József (1861-1949)

„Szüreti ebéd" Olaj, vászon 51×65

Jelenleg lent jobbra: Kosztka

Védett, műkereskedői ár: 35 000 Ft.

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Kosztka József (1861-1949)

„Tyúk" Olaj, karton 35 x 48

Jelenleg lent lebbre: Kosztka

Védett, a vételi ár: 20000 Ft

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Kosta József

„Tengerpart" Olaj, vászon 29x39

Jelenlegi helye: Kosta J.

Védett, ritkaságszám: 15 000 Ft.

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Konta József

Dortmundban sokat ér mopar festésnek c. kiállításon nem szerepelt szépe.

A Hét, 1973. szept. 21. 4. old. 38 sz. 10 p.

Kosztka József

Nerdu, o.v. 52×66

30. Miskolci Kisgaléria
1973.

Kosta József

Virágfesztelélet, o. 42×31
Leány, kajában virággal, o.v. 51×41

30. Művészeti Képzőművészeti
1973.

Kosta Józsefné

1949. júl. 29-én halt meg.

Nemesnádudvar, 1974. júl. 28. 102. evk. 175. sz. 1 lap.

Kosztka József, jelű

Tengerpart c. festményét kétmarkán adták el.

— : Befejeződött a 36. képaukció 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. május 22.

Kozsla Gézáról festőművészről

a művészről közlésről adlagozott
Szolnokon. az ismert „Muslátlis le-
ány" c. művét (említve) is itt festette.

Bellyi László: Szolnok, a művész-város,
Tolbi Népe, 1945. szept. 26.

Korda József festőművész

Az antik festőket követően Szolnokon dolgoztak a következő generáció kiváló művészei is, mint Deák Ferenc, Lajos Bihari Sándor Bálint Pál, Korda József. — „Mulatóhelyi leány" c. művét is itt festette (említve).

Dalgozók Lapja (Kolozsvár), 1945. szept. 21.

Kovats József festőművész

A Galéria új otthonában a Vásban megnyílt az első időszaki kiállítása a 125 éves szolnoki festőiskola élő feldolgozásának történetét eleveníti meg. — A művész tényleg még a mesterétől vette, de a megjelenítést illetően már teljesen új szellemben gondolkozott.

Tasnádi Attila: Kovats az új Galériában,
Népszava, 1975. nov. 16.

Kassta József festőművész

Szolnokon többször is dolgozott Kassa-
ta József, itt festette ismert „Munkátlan Ede-
ny" c. művét is (említve). „Harcátvevő avató"-nak
tervezőjében viszonttér Dedák Elemérhez. (említve)

Bényi László: Szolnok, a művészváros.
Békésm. Népújság, 1975. dec. 14.

Kosta József, festőművész.

A szalonki táj elő- avatták festővé- felfedezése után itt dolgoznak a hivatásos művészei is, akik- mindig a látható valóságból, az életből vagyunkodva beszéltek a művészetről- kérdezték a művészt is, aki többször dolgozott itt. „Munkálkodás közben" c. (csoportos)

Bényi László: Szolnok, a művészváros.
Hajdúkerületi Napló, 1971. szept. 28.

Kosztolányi József festőművész (1864–1949)

Az Alföld tája és népe több műve az ihletője. Szobrából három dél-alföldi művén mutatkozik ki. Egyik a Szabadtéri kőtípuskiállítás szegénysorsú rajztanárának megnyomorított és lázadó indulatát drámai erővel ábrázoló műve.

Szeleki Zoltán: A Dél-alföldi plein-air festészet kérdései, Művelődés, Szolnok, 1975. jún. 44. old.

Koszta József

festőművész

A barcelonai világkiállitás nemzetközi képzőművészeti kiállitása Arte Moderna osztályán III.osztályu érmet nyert kiállitott müve.

Pesti Hirlap
1929.X.23.

Koszta József

festőművész

A barcelonai világkiállitáson a kiállitás III.esztály érmét kapta festménye: Fiatal leány

Az Est
1929 X.23.

KOSZTA JÓZSEF

gyüjteményes kiállitása /A vallás- és közoktatásügyi minisztérium és a Képzőmüvészek Szabadszervezetének rendezésében./ 1948. október 23. -án nyilt meg a Nemzeti Szalonban /V., Sztálin tér/

Kiállitások. - Magyar Müvészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 44. l.

Konta József (1861-1949) (1.)

Baromfiudvar. o. karton, 36×47 cm. J. b. l.: Konta). Kőnyomtatás.

Bogyót. o. v. 52×64 cm. J. j. l.: Konta.

Konta József Múzeum kertje

Hozsánnás. o. v. 73×96 cm. J. j. l.: Konta. Konta József Múzeum, Szentg. [illegible]

Mesterségünk a képzőművészetben. A Kat. kev. Matolcsi János. Bp. 1959

21.1.

Kosztka József

művei láthatók a Szovjetunió Képzőművészeti Akadémiájának moszkvai székházában, ápr. 4-én megnyílt „Az Alföld festészete" c. kiállításon.

(Magyar Nemzet, 1967. IV. 6. 4. o. hasáb)

Konta József (1864–1949)

Honlelio° orvosi, vegyész.

„konta" cr. 474×318 mm.

Ltsz.: 1957.5309

Magyar tanáj s'orvosok. A XIX és a XX
század. Alkat. bev. Oelmacher Hugo. 31.
Bp. 1959

MDK

Koszta József

Hazafelé, of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Mücs. 1957.

Knopp M.D.K.

Müve a Szépmüvészeti Muzeum modern magyar képtára megnyitó 19o6-os kiállitásán.

A Szépmüvészeti Muzeum 19o6-1956. Bp. 1956. 169.1.

Kosztolányi Dezső

Kosztolányi emlékkönyvet alapított a szegedi Tanárképző (+5000 Ft) melyből az első évi nyugdíjas ébredőknek adnak

Nyugat 1966 jan. 11.

Kossuth József festő

A Szentesi Múzeumban

állandó kiállítási terem

nyitó művével

Nejmana 1965 máj. 19

Koszta József MDK

Hazatérő aratók, olf.

Táj tehénnel, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Kosta J.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1893.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis

1945. ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

Rósza József.

Kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Galéria anyagából a kolozsvári Szépművészeti Múzeumban. Öt festő a modern magyar művészet előddei közül címmel. A kiállításon Rósza József ritkán látható tűnődő alkotásai is szerepelnek. A kiállítás anyagát előzőleg Bukarestben mutatták be.

Észak-Magyarország 1973/237 4old.

Koyla József

szerepel az "Öt festő a modern magyar művészet elődei közül"c.kiállitáson,melyet a kolozsvári Szépmüvészeti Muzeumban rendeztek.

Magyar Nemzet 1973 október 1o

4.old.

Kosztka József festőművész

a Magyar Nemzeti Galéria a hódoltsági múzeummal való együttes felül kiállítását még előzőleg bemutatta a Bibó utcában a XX. sz.-i festészetünkből való válogatást az előmúlt egy fél esztendőben. Az „Öt magyar festő"-társaság alkotásai láthatók

Salpuár Zoltán: Öt festő a modern magyar képzőművészet előzői közül.

Uránia, 1973. okt. 14.

Konta József

A modern-magyar testkultúra előfutárai c-nek a román-magyar kulturális kapcsolatok keretében kiállítást rendezték művelődési.

A Hét, 1973. szept. 21. 4. elg. 38 n. 10 p.

Kovács József

alkotásait a bukaresti Atheneul Teremben
- majd a Kolozsvári Szépmüvészeti Muzeumban
mutatják be

Magyar Nemzet 1973 szeptember 12
4.old.

Koszta József

Az Ernst Muzeum-M.N.G. kiállitásám, melyet Magyar müvészet 1895-1945 c. rendezte k meg szerepelt Fényes Adolf, Koszta József, Rudnay Gyula, Tornyai János, Mednyászky László, Nagy István alkotásai.

Magyar Hirlap 1969.2.évf 264.sz.

Koszta József, Kossuth-díjas festőművésszel (1861–1949).
Páloi Judit: Munkácsy-díj után. Kiss György műtermében.

„Tornyai, Koszta, Munkácsy festészetén nevelkedtem, apától gyakorlásban, egy-egy esetben, az alföldi festészet jelen van a piktúrámban. A mai napig szeretem az indulati festészetet, nagyra becsülöm Kohán György művészetét." – mondja Kiss György.

Művészet, 1989., január, 38–old.

Vosta József

festőművész

Az alföldi festőnek szentelnek dalokat a Fiatal hivatású, Tévénézők.

TV. Kiadó 2.
1980 XI. 29 21.40

Vörös János

festőművész

„Legenda" c. albuma a negedi művészeti
Iskola Ferenc gyűjteményéből.

Béke és Megyei Népújság,
1982. 04. 23.

KOSZTA JÓZSEF

Műgyűjtők Galériájának 4. aukciója a Jókai Klubban. Belvedere. I. /1989/1./ 1.n.

Az aukción Tanya című festménye szerepelt.

KOSZTA József

91 9. 38

10. 27, 32, 37

Új Művészet

KOSZTA József

96, 97, 142, 177, 188

Cltványi 1991

-

llami közbenjárást a föld-
rül. Pozsony, 1902, Alkalay

jogszabályainak gyüjteménye 1.
ogi K.

rendelet és magyarázata.
Könyvtár

t fontosabb vámoknál a Német-
kötött uj kereskedelmi
llott változások. H.é.ny.n.

Kosztka József, Kossuth-díjas
festőművész (1861–1949).

Kosztka József szenvedélyes súlyos, fekete ecsetvonásai alatt villogó tanyái, sárban bújdokló kunyhósorai – a valóságnak festett tárnai ellenvetésről vallott. (emlékezés).

Heves i Somlo,
1981. 1/4 6-old.
Cifra Péter: A megyeiek kötődni tájképfestészetéről.

KOSZTA József

négy festménye található a Perčić gyűjteményben

ld. Perčić 113. p. + ill.

SE ÉPÍTÉSZ MUNKÁSSÁGÁHOZ

MIHÁLY

és a zálogösszeghez írható építési költségeinek felbecsüléséhez már akkor szakértő kőműves mesterek kiküldését kérte a királytól.[4]

Tőrös április 8-án Pozsonyból írt latin nyelvű levelében tolmácsolta az uralkodónak a fejedelem kérését, mellékelve írását: „Az erdélyi fejedelem... leveléből megérti Felségtek, mit kíván egy tapasztalt fundáló Felső-Magyarországra, egyben Erdélybe való kiküldése dolgában. Vékony ítéletemmel úgy vélném, hogy e részben kedvére kellene tenni a fejedelemnek, és Philibertus fundálót, aki Pálffy

Kosztka József

Magyar Zoltán kiállítási a képeit
Isola Galleriában

Magyar Nemzet 1986. IV. 1.

Kosztolányi József

Az Alföldi Galéria

Népszava
1985. X. 26.

Kovács József László

L: Németh József

Vadas József: Parasztok ikonok

12.

Élet és Irodalom 1986. máj. 28. XXX/13

Kosztka József

Magyarok a Kolhoz Galíciában

Ukrajna 1985. I. 11.

Koszta József, kossuth díjas

Fő művei (1861–1949)

Az alföldi mesterek, elsősorban a szabadkai Tornyai János és a Thorma mellett alt Koszta József festészetében fontos szerepet játszott a tájélmény és egy finom kompozíciós tagolás is jellemző.

Nevesi Szemle

„Irodalom, Művészet"

1981. 1., 2–3. old.

Szakirodalom: Magyarság, és az alföldi művészet.

KOSZTA JÓZSEF

emlitve ld. Barcsay Jenő

Moldvay Győző: Emlékek Vásárhelyről. Beszélgetés Barcsay Jenővel

UJ TÜKÖR 1982. XIX. évf. 24. sz. 28. o.

havi törv. munkaidőnek megfelelő [illegible]

A dijazás számitásánál alapulvett munkaidő: hónap.

A jogviszony tartama: -tól -ig.

A feladat irányitója:

A szerződéshez szükséges előzetes engedély kelte, száma:

ifizetésre kerülő dijból progressziv jöv.adó és községfejl. hozzájár. kerül
ónásra.

apest, 197.....

....

megbizott megbizó

KOSZTA JÓZSEF

portré és repr.

ld. Gink Károly

Művek és alkotók

UJ TÜKÖR 1980/XVII/39.sz.10-11.o.

ZENEAKADÉMIA

1985. május 19-én, vasárnap este 1/2 8 órakor

PESKÓ GYÖRGY

orgonaestje

BACH: c-moll fantázia és fúga, BWV. 537.

Sei gegrüsset, Jesu gütig — partita, BWV. 768.

G-dúr preludium és fúga, BWV. 541.

KOSZTA József

SCHÉNER Mihály : Gondolatok Kohán Györgyről. = Uj Auróra, 1983/3. 88.p.

Tornyai és köre igy Koszta hatása Kohánra.

Kosztka József, Kossuth-díjas festőművész (1861–1949).

Sági Sándor festőművész tanulótársa, 1917-ben írta ezt. Művészetére az alföldi iskola jellemző. – Kosztka József vásárhelyi tanyájának szomszédságában élt és a nagy művészt mesterének tekintette.

Nyírő (Veszprém), 1984. szept. 22.

Thoszta József
festő
(= Bolmok)

Magy. Nemzet 83. VII. 19. k.

Vasárnapi Újság

Kiadóhivatal

Szeretnék előfizetni a
"Mai Magazin"-ra.

Jó napot!

1978. XII. 12.

KOSZTA József

SINKÓ Katalin: Az Alföld és az alföldi pásztorok felfedezése a külföldi és a hazai képzőművészetben. = Etnographia, 100. évf. 1/4.sz. 1989

146.p.

148.p.

Mocka József

Falurész

Kossa László József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt

Kosztka József

Virágcsendélet

Kosztka József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Fehérhúsos leány

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Pipacsos leány

Koszta József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 ok.

Koszta József

Virágos mező

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt

Kosztka József

Kismodell Piri

Kosztka József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Házsorlátás

Koszta József Gyüjt. Kiál
Nemzeti Szalon 1948 okt

Koszta József

Vízben tükröző házak

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt

Kosztka József

Önarckép

Kosztka József Gyüjt. Ki.
Nemzeti Szalon 1948 okt

Koszta József

Falurészlet

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 o

Kosztka József

Havas táj

Kosztka József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok.

Koszta József

Három királyok

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt

Koszta József

Három királyok

Koszta József Gyüjt. Kiál
Nemzeti Szalon 1948 okt

Koszta József.

Szénagyűjtés

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nem-e tiszalon 1941 8 9

Kosztka József

Házatérők

Kosztka József Gyűjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 o

Koszta József

Kukoricatörők

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Kosztka József

Kukoricatörők

Kosztka József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Szélmalmok

Kosztа József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Kati

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 o

Koszta József

Boglyás fák

Koszta József Gyüjt. Ki
Nemzeti Szalon 1948 o

Koszta József

Patakpart

Koszta József Gyüjt. Kia
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Kiskert

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Kenolós lányka

Koszta József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kosta József, festő

Hódmezővásárhelyen szerepel az egykori nagybányaiak kiállításán.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1971. szept. 7.

Konta János, festő

A nézőtérhelyi őszi tárlat vitrájában:

Megemlítve.

Rózsa Gyula: Egy katalógus s egy kiállítás

7.

Népszabadság, Bp. 1971. okt. 15.

Koszta József, festő

Kukoricatörők c. festménye 40 000 ft-os kikiáltási ár helyett 75 000 ft-ért kelt el.
(BÁV közleménye)

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1971. dec. 16.

Koszta József

Részlet

Koszta József Gyűjt. K.
Nemzeti Szalon 1948 o.

Koszta József

Utcarészlet

Koszta József Gyüjt. K.
Nemzeti Szalon 1948

Koszta József

Téli nap

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 o

Koszta József

Kislány boglya közt

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok.

Koszta József

Lány fekete tyúkkal

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt

Koszta József

Cigánytelep

Koszta József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Fehér bivzak

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Muskétás kislány

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Kalapos önarckép

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Kopirgáló tyúkok

Ko szta Jó zsef Gyüjt. Kiáll
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Tompa tájképpel

Kosztа József Gyújt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

„A nagy kukoricatörők"

Koszta József Gyűjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Ruhakárítás

Koszta József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Korda József

Parasztasszony piros kendővel

Kossa József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Tájkép, fehérblúzos alak piros kötennyel

Koszta József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kocka József

Tompavészlet három fehér házzal

Kocka József Gyüjt. Kiáll
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kosztka József

Tájkép egy világos és egy sötét
hodyával

Kosztka József Gyüjt. Kiáll
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kosztka József

Szonyegvetők Gyűjteménye

Kosztka József Gyűjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kosztka József

Tanyarészlet két boglyával

Kosztka József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Tájkép világos éggel, kis tehénnel

Koszta József Gyüjt. Kiá-
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Korda József

Ujságpapírok három kis alakkal

Koszta József Gyüjt. Ki
Nemzeti Szalon 1948 o

Koszta József

Önarckép

Koszta József Gyüjt. Ki
Nemzeti Szalon 1948 o

Kosztka József

Virágcsendélet

Kosztka József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt

Koszta József

Virágcsendélet - primulák

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Három rózsa

Koszta József Gyüjt. Ki
Nemzeti Szalon 1948 o

Kosztka József

Virágcsendélet

Kosztka József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Virágcsendélet, fehér rózsa

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 o

Koszta József

Virágcsendélet, szekfük

Koszta József Gyüjt. Ki
Nemzeti Szalon 1948 o

Koszta József

Virágcsendélet, violák

Koszta József Gyüjt. K.
Nemzeti Szalon 1948 o

Kosztka József

Virágcsendélet, rózsák

Kosztka József Gyüjt. Ki.
Nemzeti Szalon 1948 o k

Koszta József

Virágcsendélet, fehér jázminokkal

Koszta József Gyüjt. Kiá.
Nemzeti Szalon 1948 ok.

Koszta József

Tengerparti részlet

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Kosztka József

Tájkép kis patakkal

Kosztka József Gyűjt. K.
Nemzeti Szalon 1948 o.

Kosztka József

Őszi táj nyárfával

Kosztka József Gyüjt. K.
Nemzeti Szalon 1948 o.k.

Kosztka József

Tompaérzelet két kis fehér tehénnel

Kosztka József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Kosztka József

Ligánypusztai napraforgóval

Kosztka József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 ok.

Koszta József

Ligánypusztai jegenyékkel

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

A tyúk

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Szekfűs leány

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Tanyajelenet fehér libákkal

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Vidékpesztélet munkátlival

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Tanyajelenet tyúkokkal

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Kontra József, ferences

Megemlítve.

Dömötör János: Kontra György 644–651.

Élet és Tudomány, XXVIII. évf. 1973. 14. sz. 6.

Kosztka József, festő

szerepel az albumban.

Bodri Ferenc: Képzőművészeti krónika
- Magyar festészet ..... 548-553.

JELENKOR, Pécs, 1972. június XV/6.

Kosztka József, festő

Neve a Modern Magyar Képtár plakettjén.

—: A pécsi képzőművészet története (14)
285-288.

JELENKOR, Pécs, 1972. március XV/3.

Kosta József
festő

Kosta feleségének leányával teríttette
meg ezt a hőst a csendes munkálkodás és tűnődés atmoszféráját, amely-
ből a művész a parasztlány és asszony
portréit festette.

Szelesi Zoltán: Nézzük meg együtt.....
Művészet, 1973. augusztus - 28. oldal

Konta József, festő

A Fészek klubban a Csongrád megyei kiállításon szerepel.

— Hb

8.

Népszabadság, Bp. 1973. júl. 1.

Kosztka József
festő

A magyarországi festők felfogását és sajátos felfedező természetszeretetünket Kosztka Józsefre is hagyatékul hagyományozta.

Szelesi Zoltán: Nézzük meg együtt.....
Művészet, 1973. augusztus - 28. oldal

Kosztka József
festő

Szuetus hármujela tanyáján lekelepedve tette magáévá az alföldi parasztság vágyait és szorgos kemény életét. Erre példa a „Kapáló nő" is.

Szelesi Zoltán: Nézzük meg együtt.....
Művészet, 1973. augusztus - 28. oldal

Kosztka József
festő

A Lucs gyújtemény egyes példányainak megállapítása Kosztka József festését valószínű cserkész az „Atmuska" című mű.

Szelesi Zoltán: Nézzük meg együtt.....
Művészet, 1973. augusztus - 28. oldal

Kontuly József
festő

Kontuly a magyar paraszti világban hűen tükrözi mindennapi életét és környezetét megjelenítő képeit ismerjük.

Szelesi Zoltán: Nézzük meg együtt....
Művészet, 1973. augusztus - 28. oldal

Moszta József
festő

„Kapáló nő" (repro)

Szelesi Lóránt: Nézünk Meg együtt . . .
Művészet, 1973. augusztus — 28 oldal

Thorma József
festő

Mértalás.

Bobély László: Thorma József
Művészet, 1972. július - 20 oldal

Rozsa József

Legismertebb művei:

66. sz. „Magyar tánya", Nap!

A vésnyeki Sportbizottság és a Magyar

Kézműves Szövetkezet közös kiadása, Budapest, 1945.

Kozta József

Bemutatott műve:

61. sz. „Tájkép," olaj.

A Nemzeti Sportbizottság és a Magyar Képzőművészek Szabadpraktizálóinak Kiállítása, Budapest, 1945

Konta József, festő

Rácz István gyűjteményében volt a Szélmalom c. képe.

Szabadi Judit: Képgyűjtés a hitvallás 158-161.

JELENKOR, Pécs, 1971. február XIV/2.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 JUN 2-

Népszava

Koszta József

1971

Aczél György Csongrád megy

Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára csütörtökön Csongrád megyébe — Szentesre látogatott.

Aczél György a helyi vezetők társaságában a szentesi Koszta József Múzeum kiállítási termében, ahol megtekintette az intézmény birtokában levő Koszta-festményeket, néprajzi tárgyakat és a fametszeteiről ismert *Drahos István* emlékszobáját.

A Kertészeti Kut tézet szentesi kuta másán Aczél Gy tájkörzet új papr táival ismerkedett

Délután a szente József Színházte értelmiségi aktí kezlet mintegy 500 vevőjének adott t tatást az időszerű sekről.

A KB titkára s látogatásának befe ként a helyi Árpá kertészeti üzemébe látogatást. *(MTI)*

ga fő
lóját a
ntű szo
tárgyalá
ről és
jóváhagy
döttségnek a tár-
kon kifejtett nagy-
munkáját.
egvitatás eredmé-
t leszögezték, hogy
tárgyalások, ame-
a szovjet vezetők
onyid Brezsnyev,
zj Podgornij és
ej Koszigin foly-
1972. május 22-től
a Szovjetunióban
látogatása idején
d Nixonnal, az
lt Államok elnö-

együttműködésre vonatkozó szovjet—amerikai egyezmények és egyéb megállapodások *összhangban állnak mind a két állam érdekeivel, mind pedig az emberek legközvetlenebb létszükségleteivel, s teljes egészükben békés célokat szolgálnak.* A Szovjetunió kívánatosnak tartja az Egyesült Államokkal való kereskedelem, széles körű gazdasági

Kosztka Józsefet

A BÁV 24. művészeti lépaukciójának
főrészletét képezte, összesen 350 eredeti
fot.-ét.

Magyar Hírlap, 1942. máj. 25.

Kozma József

a Kortárszeti Kutató Intézetben rendezett vársalkiállítás kiállítási helyiségében „vársalémdáji" képe szerepel. (emlékére).

D. Kiss János: Vasárnapra budatétényi vársaligetben.
Magyar Hírlap, 1972. máj. 29.

Kosztka József

Képei szerepeltek az 1904-es

Téli tárlaton.

„Boldogító anyagait meleg leheg̈ fogja körül,
mint valami vibráló fluidum, mely puhít,
melynek közelsége lágyít s alóla meleg, dús
hömpölyök feladnak

Fülep Lajos A müvészet forradalmától a nagy forradalomig
Bp. Magvető 1974 29. old.

Kosta József

Neue exitve.

Bernáth Aurél : Kisebb világok - Bp. 1974. 196p.

Kosta József

Neve említve.

Bernáth Aurél: Kisebb nőalakok — Bp. 1974. 39 p.

Thorsten
Az általánosságban „alföldinek"
nevezett romantikus irányzat kapcsán.

Bojár Iván: Találkozások találkozásra

Magyar Hírlap 1972/25 6old.

Kasztá József

1899-ben a kor neves képző-művészeinek aláírásával - a művész aláírásával is - ellátott kérvény felett döntött a kultuszminisztérium a szolnoki művésztelep létesítéséről.

Rideg Gábor: Szolnoki Galéria
Vépenava, 1942. jún. 8.

Kosta József †

kritika

↓

→ Kurucz D. Ostvát †

MŰVÉSZET 1985/5/36

Kossuta József, Kossuth-díjas festőművész (1861-1949).

dr. Dömötör János, a vásárhelyi Tornyai Múzeum igazgatója beszél a város kulturájáról. — Az első rajztanára a Munkácsy-fordulóhoz kötődik és Tornyaihoz, aki tulajdonképpen az első nagy egyéniség Kossuta és Nagy István mellett, azoké a realistáké, akik a parasztság világát ábrázolták, Benczúr tanítványai, a hétköznapok gondjaitól is szabadak.

Szellem a tájban.

1983. X. 24. 3-műsor 20.25 (Berkenye).

Korsta József Kossuth-díjas festőművész (1861-1949).

Takács Zoltán (festőművész) a tapolcai Kiállítóteremben okt. 30-ig látható. A művész festészetének gyökerei a magyar piktúra nagy elődeihez vezetnek vissza: Lotz Károlyhoz, Korsztához, Nagy Istvánhoz.

Veszeli Lajos: Takács Zoltán kiállítása Tapolcán. Napló (Veszprém), 1983. okt. 16. 5. old.

Korzta József, Kossuth-díjas festőművész (1861–1949). A 1) folytatás

Új állandó kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Galériában művészetünk eredményeit, fejlődését a kezdetektől máig bemutató kiállítás. — Az első rész a századforduló teljesítményeit vázolja fel helyes elképzelésben Látkatja Ferenczy Károly, Fényes Adolf, Korzta József életét, — itt az árnyak is pontosak.

Losonczi Miklós: XX. századi festészet és szobrászat.
Nógrád, 1983. okt. 11.

Korzta József, Kossuth-díjas festőművész (1896–1949). 2. folytatás.

Új, állandó kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Galériában, mű-vészetünk eredményeit, fejlődését a középkortól máig bemutató kiállítás. — Ha elégedettek is lehetünk Tornyos Adolf és Korzta József művészetének helyes arányú feltárásával, Tornyai háttérbe kerül és bár Medgyessy sok szoborral szerepel, de nem egy helyen. Ez zavaró.

Losonczi Miklós: XX. századi festészet és szobrászat.
Nógrád, 1983. okt. 11.

Kozma József, Kossuth-díjas festőművész (1861-1949).

Megnyílt a Magyar Nemzeti Galériában a XX. sz.-i festészet és szobrászat c. új állandó kiállítás. – Az első rész a századforduló teljesítményeit vázolja jól helyes elhelyezésben kattintja Ferenczy Károly, Fényes Adolf, Kozma József értékeit, itt az arányok is pontosak.

L. M.: XX. századi festészet és szobrászat.
Dolgozók Lapja, 1983. okt. 9.

Vessza József

Rohbandásig sürített feszültség jellemzi képeit

Pogány Ö. G.: Varnecz D. J. működéséről; Művészet, 1970. 5. sz. 35. l.

KOSZTA

Egyik műve kiállítva Nyíregyházán a Művészeti Hetek alkalmából.

Korokmay Gyula: A nyíregyházi képzőművészet élet 1971 első felében.

SZABOLCS SZATMÁRI ~~SZEMLE~~, 1971. 3. 95. lap.

Koszta József

Gélmalom

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Pompei hölgyek piros alakokkal

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Korda József

Rózsés leány

Kosztka József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Kosztka József

Munkátlis leány

Kosztka József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt

Koszta József.

Sötét fák

Koszta József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt

Kosztka József

Menyecske

Kosztka József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt

Kosztka József

A nagy kár

Kosztka József Gyűjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 okt

Rosztoczy József
festő

Méltatás

D. Fehér Zsuzsa: Hódmezővásárhely művészetéről.
Művészet, 1973. november - 25.oldal

Koszta József

Nem elemzi az aukciójegyzéket.

Engel Károly: Aukciókritika; „Műgyűjtő", 1973/4. sz. 56. l.

Kossa József

Neve megemlítve.

Kanar Imre: Tóvári Tóth István 10 p.

Kosta József

Neve emlékre.

Kosta József

Tanya. 1920 körül. olaj, vászon, 54 X 65 cm.
M. Nemzeti Galéria tulajdona.
(nincs repro.)

Telepy Katalin: Tájképek a Magyar Nemzeti Galériában
Bp. 1973.

26 kép

Kosta László

fk. fő"

~ művészi vacsorák a kaposvári művészetben.

Képzőművészeti almanach 3 108.
Corvina 1972

Kossta József

Szerepel a kaposvári múzeum gyűjteményében.

Szabó Júlia: Rejtett kincsek a kaposvári múzeumban; Kelet-Magyarországi Évkönyv 3, Debrecen 1972, 108. l.

Rozsda József

A Hajdúböszörményi Galéria közönsége bronzaira pirosan fogadja az ismert „alföldiek" műveit, melyek közül néhány igen jól képviseli alkotójuk. Az alföldi pikhira legjobbjainak eredményeiből értékes válogatást sikerült összeállítani. így Rozsda József életművébe korlátozás képek engednek betekintést.

Forgány O. Gábor. A hajdúböszörményi képtár megnyitása.

Alföld 1972/8 95 old.

Ghoszka József
festő-

Első harai magyasiheret 1917-ben
a 8 éves munkahelyéről készült képek kortalp. A kiállítás
az Ernst Múzeumban volt

Borsa Lívia: A munkácsi lány és festője
Nők Lapja, 1968. május – 19 szám

Thorma József
festő –

Thorma József a „Gondolkodó”-ról
című képét egy munkás 8 éves
kislányáról készítette a Nemzeti
Múvészeti Lapok

Benyi László: A munkáslány és festője
Nők Lapja, 1968. május – 19 oldal

Hosszú József
festő.

1916-1917-ben festette Hosszú a nagyoki művésztelepen a libé-kat őrző kislányról egy képét valamint az „Etetővő kislány" is akkor készült.

Benyi László: A munkáskislány és festője.
Nők Lapja, 1968. május 19 száma

Thorma József
festő -

Thorma a nagybecskereki művésztelepen
1916-1917-ben rajzokat és tanul-
mányokat készített a „Munkáslány"
modelljéről.

Bényi László: A munkáslány és festője
Nők Lapja, 1968 május - 19 oldal

Kosztka József
festő.

1916-ban festette Kosztka József
a „Munkátlanság" című képet
egy nyolc éves munkanélküli kislány-
ról Szolnokon.

Benyi László: A munkátlanság és festője
Nők Lapja, 1968. május - 19 oldal.

Koszta József

A MIÉNK uj tagjai: Körösfői Kriesch Aladár, Márk Lajos, Mihalik Dániel, Nagy Sándor, Nyilassy Sándor, Olgyay Ferenc, Perlmutter Izsák, Pór Bertalan, Szlányi Lajos, Thorma János, Ujváry Ignác, Zemplényi Tivadar, Zombory Lajos, Boruth Andor, Czigány Dezső, Galimberti Sándor, Gulácsy Lajos, Herrer Caesar, Jávor Pál Katona Nándor festőművészek.
Beck Ö. Fülöp, Gách István, Gárdos Aladár, Kallós Ede, Ligeti Miklós, Pásztor János, Simay Imre, Szamovolszky Ödön, Telcs Ede, Vedres Márk szobrászművészek.
A modern művészet ügye végre diadalt aratott és képviselői bevonulnak a Mücsarnokba, s igy a jó müvek olyan bőviben lesznek, mint most a rosszak.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 11. XX. évf. 15. sz. 255-256. lap.

Koszta József

"Megbecsülte a M.I.É.N.K.-et,- chef d'oeuvrejét küldte el" - irja Tövis, a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitáson szereplő müvészről, ugyancsak M.I.É.N.K. cimmel, a Művészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1909. febr. 21. XX. évf.
8. sz. 138-139. lp.

Koszta József

A Müvészet c. rovatban Tövis:"A tavaszi kiállitás" cimmel irja: "ebben a formájában, ahogy ma mutatkozik, ez az utolsó tavaszi tárlat a Mücsarnokban, a müvészet főrendiházában." Most végre megváltozott a helyzet, s a modern müvészet ügye győzelmet aratott. A MIÉNK ugyanis, mely számarányra kicsiny, de értékben eddig is a leggazdagabb csoportja volt a magyar müvészetnek, a napokban tagjai közé avatott harmincegy müvészt,-huszonegy festőt és tiz szobrászt- s igy közel hatvan főre erősödött, ami müvészetpolitikai kérdésekben számbelileg is megadja neki ezután a döntő sulyt, mely esztétikai valőrje révén eddig is joggal megillette volna.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 11. XX. évf.
15. sz. 255-256. lap.

Koszta József

1945-ben Holló László, valamint a Déri Muzeum igazgatója Sőregi János meg akarták rendezni a muzeumba menekitett müvekből a kiállitást.A terv nem valósult meg.Tanácskérő levelet irtak Medgyessynek,Bernáth Aurélnak,Pátzay Pálnak,Koszta Józsefnek.

Alföld 1977-3-46
Sz. Kürti Katalin: Holló debreceni művészkapcsolatai

Kontra József

Méltatás.

Balla Erzsébet: Beinji kávéló festménye.
Új Tükör, 1978. június 18 - 3 lap.

Mészáros József

Méltatás

Pogány Ö. Gábor: Mattioni Eszter...
Új Tükör, 1978. május 21–23. lap.

Koszta József

A 44. művészeti képaukción szerepelt alkotásával.

Magyar Hirlap 1977-294-8

Koszta József

Szentesen rajzolta és festette le az Alföld szépségeit

Magyar Hirlap 1978-2o5-6

Kristó Nagy I:Egy művésztelep ne yedszázada

Kaszka József, festő

L.: Rudnay Gyula

Bényi L.: Rudnay Gyula 142-146

Élet és Tudomány, Bp. 1978 kéz. 3. XXXIII/5

Kossta József

„Kossta úrral"

o. v. 86x60 cm J. l. j.: Kossta

Védett. Vételári ár: 75 000 Ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Kosztka József

„Vízparancsolat" o.v. 40,5 x 30 cm

J. l. b. Kosztka.

Vételár: 20.000 Ft.

BÁV 45. Képaukció Budapest, 1978. május

Kosztka József

„Tájkép parasztasszonnyal"

O.v. 53×66 cm J.l. p.: Kosztka J.

Vdett.

Várható ár: 30000 Ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Kosztka József (1861-1949)

„Szentesi tanya"
o. lenolaj 35x50 cm J. k. l.: Kosztka
Védett. Vételi ár: 40000 Ft

BÁV 45. képaukció Budapest, 1976. május

Horta József, festő

L.: Holló L.

dr. Maksay Lóránd: Holló László 1006–1009.

Élet és Tudomány, Bp. 1977. évf. 12. XXXII/32

Kosztka József, festő

l.: Fényes Adolf

Pataky J.: Mennyit ér „a hely szelleme?" 10-11

Kritika, Bp. 1978. jún. 78/6.

Kosztka József. Építőmérnök.

Nagyjainknak annál nevezetesebb tartozott Rudnay Gyula mint Tormay, Kosztka, Knüdy, Csörsz Zsigmond, stb.

Bényi László: Száz éve született Rudnay Gyula. Élet és Tudomány, Budapest, 1948. febr. 3.

Kopka József

3

Ipartelepen telepedett le,
innen is nyugdíjba vonult tanyalakóvá
vált.

Népszava 1972 július 8 8.old.

Kosta József 4

„Hatalom"
„Karrierista törés" a lépcső emelője

Népszava 1972 július 8 8.old.

Kovács József

5

„Parasztudvar"
„Munkás leány" c. képei emlékére

Népszava 1972 julius 8 8.old.

Kovács József

Neve említve a 71. oldalon

Bálint Endre Hatvagyok naplójából
Bp. Magvető 1972

Kovács József

Festészete bátor és megértő. Olyan, mintha
egy szűkmarú, tapasztalt öreg paraszt beszélne
hazáról, földjéről, fáiról.

Bálint Endre Hazugságok naplójából
Bp. Magvető 1972

25. old.

Kosztolányi József

Nevére emlékezve, művei szerepelnek

a Gimnázium Társaság 10. Vallomásán a

Nemzeti Galériában

Bálint Endre Hazugságok naplójából

Magvető Bp.1972

73.old.

Kovács József

73 éve halt meg

Mátyfalva 1972 július 29

4. old.

Kossta József

Kati Korsóval c. képe a Hidas-gyűjteményben van.

Szobadi Judit: Ferenczytől Czóbelig; Művgyűjtő, 1972. 2. sz. 11. l.

Kosztka József festőművész

Lyka Károly látta fel a fiatalemet arokra az 1860-as 70-es években működött művészekre, akikének újító festésére előbb magasnövésű! Nem a nagyközönség törekvéseitől, mint a művész is.

Nagy Tibor: Kernstok Károly
Élet és Tudomány, Budapest, 1973. dec. 21.

Kosztolányi, Dezső

L.: Berény R.

Tamási Á.: Kőrieltek ... 9.

Nemzetünk, Bp. 1975. nov. 16.

Kosztka József (1861-1929)

„Szentendrei táj" o.v. 48x56

J. l. j. Kosztka J.

Kikiáltási ár: 45 000 Ft

BÁV 39. Kéaukció katalógus 1976 május

Horváth József

"Falusi vége"

"Muskátlis lány"

Brestyánszky Ilona: A művészet nőjön a lélekhez.

Nők Lapja, 1976. május 22 - 16 oldal

Vesztia József

Hazai és külföldi ünnepségek, emlékkiállítások, művelődési anyagok sikeres közreműködője és szervezési tapasztalatai alapján, az istállóból átalakított műtermében nagyon közvetlen légkört teremtett.

Vesztia Klára: A mélyén indiánok a lélekben. Joh. Sopra, 1976. május 22. – 16 oldal.

Koutta József
1864-1954

1

Münchenben tanult, majd
Nagybányán és Párizsban folytatta
tanulmányait.

Népszava 1972 julius 8 8.old.

Kaffka József

2

Első színpadi „Hatalom" alatt" c.

képével (1897) alatta

Népszava 1972 julius 8 8.old.

Kovács József

Mezőcsáti kórus

Műsorfüzet 1972/4. sz. 23. l.

Kosta Jónuš

Vaše milítve

Kutná 1971 február
22. old.

Kossuth József

Fiatalkori alkotása, a Mezőn ülő lány magyarországi hagyományt követ. A monumentális alak Ferenczy óvodai szociális érzékenységű nőalakjaival szemben az érett Kossuth felé mutat, a szürkék még uralnak.

Theisler György: Szilágyi Dezső szobrászművész; Művészet 1972/11. sz. 24. l.

Kossta József

Korai műve, a Pihenők szerepelt a kiállításon.

Apró Ferenc: A Szegedi Műgyűjtők Klubjának III. kiállítása; Műgyűjtő 1972/4.sz. 21.l.

Korzla József, kisb

L. Tényes Adolf

Bodri F.: Művészeti könyvszemle

803-807

Jelenkor, Pécs, 1978. sept.

XXI/9

Koszta József festőművész

A művész a két világháború közötti kapcsolódott az Alföldi (vásárhelyi) alkotókörhöz

cikk: „Tornyai János festőművész" címszó alatt

Neuberger Róbert cikke: „Parasztbarátiskon a Tisza partján" címmel Egyetemi Lapok, 1978. X. 2.

Kosztka József

Művei a Nemzeti Galériá-
ban vannak.

Kovács Dezső: A művészetek pártfogása és . . .
Művészet, 1980. május – 46. lap.

Koszta József

1941-es vázlata

Hima Margit

MŰVÉSZET 1985/1/64

KOSZTA JÓZSEF, festő

A mezei munkából való hazatérés motivuma Európaszerte is
ismeretes volt. Kernstok innen meritett. De amagyar müvés
szek tárgya és témafelfogása lényegesen eltért. DEÁK-ÉBN
NEr LAJOS és KOSZTA JÓZSEF hazatérőként aratókat ábrázol
nak, s mindkét alkotást a tárgynak idillikus felfogása
jellemzi. A mezei munka fárasztó voltát, a szegényparaszti
sorsot szántszándékkal mellőzték képeikről. 381.old.
24-25. jegyz

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Károly "Hazafelé" cimü képéről 373.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanulmányok Pest megye Múzeumaiból, Szentendre, 1975

KOSZTA JÓZSEF, festő

"HAZATÉRŐ ARATÓK, c.müve.-1897.- Olaj. Magyar Nemzeti Galéria.- Szöveg: 381.old. 25.sz. jegyz.

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Károly "Hazafelé" cimü képéről 373.old

STUDIA COMITATENSIA,3. Tanúlmányok Pest megye Múzeumaiból, Szentendre, 1975

KOSZTA JÓZSEF, festő

"MEZEI MUNKÁSOK", c.művéhez "Haztérő aratók"c.képének ta
nuséga szerint ő is Deák-Ébnertől kapta az első ösztönzés
az alakitás módjába, a tárgy felfogásába belejátszott
már a"Hazafelé"hatása is. Az aratókat ábrázoló kép elren
dezésében, az alakok haladási irányában/Koszta tükörképe
sen felcaerélte/a tömör kompoziciában, komolyságában sze
szemben a "Hazatérő aratók"még kedélyeskedő hangulatával
mutatja, hogy mily változást volt képes előidézni Kern
stok. 388.old. 47.jegyz.11.kép.

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Károly "Hazafelé" cimü képé-
ről 373.old

STUDIA COMITATENSIA, 7. Tanulmányok Pest megye múze-
umaiból, Szentendre, 1975

Floszta

Halldór Gal.

M. Kiriac
1986. II. 11.

Kosta József, Kesh

megemlíthe.

Todor Andrási: Bixahodós a könyv jövőjében 6.

Élet és Irodalom Bp. 1985 nov. 1 XXIX/44

Kosta

75 éve született Kohán György

Hevesi Imre 1985/12

Koszta József, Kossuth-díjas festőművész (1861–1949).

Bányai Erzsébet tizenkét éven át Gyulafehérváron tanult Reithoffer Jenő műhelyében, akit ~~Szoky~~ Székely Bertalan tanítványa volt. —

Bányai Erzsébet festőművész képeire kerdtek felfigyelni. Elsősorban a szakemberek: Koszta József, Berthá László, Kunwald, Istvánffy, Kolozsvárott kiállításokon szerepelt.

Szűts László: Asszonyaink — művészetünk.
Szabad Föld, 1984. jan. 21.

Kosztka József, festő

a: Derkovits

Vadas József: Derkovits nevében 12

Élet és Irodalom, Bp. 1985. szept. 6. XXIX/36

Korta

A debreceni Déri Múzeum kincsei

Alföld 1987

Kossta József Kossuth-díjas festőművész (1861–1949).

a századfordulón több művész és műpártoló szervezet művésztelep építését kérelmezte a kultuszkormányzattól. — 1901-ben megalakult a Szolnoki Művészeti Egyesület, 1902-ben a régi szolnoki vár helyén megindult a művészeti élet a 12 műteremben. — Kis idő múlva csatlakoznak a kolónia alapítása óta ott dolgozó művészekhez Klimó János, Jávor Pál, Mádor István, Grüll Péter és Kossta József.

Kőhidi Erika: A szolnoki művésztelep száz éve.
Petőfi Népe, 1981. febr. 11.

Koszta József, festő

L: Czóbel

Kopi M: A Nemzeti Galéria csoportkiállítása.. 87-89
Nyíregyházi; Debrecen, 1979. jún. XXX/6.

Kloszka József festőművész

A XXV. Vásárhelyi Őszi Tárlat alkalmával a művész és Hódmező-vásárhely kapcsolatáról emlékeznek meg a cikkírók

cikket l. „Dr. Dömötör János muzeumigaz gató" címszó alatt.

Dr. Dömötör János cikke: „25 éves a Vásárhelyi Őszi tárlat" címmel

Élet és Tudomány 1978. X. 6

Koszta József

A művésznevek felsorolásának folytatása:

Magyar Mannheimer Gusztáv, Kunwald Cézár, Várady Gyula, Udvary Géza, Iványi Grünwald Béla, Kléh János, Knopp Imre, Edvi Illés Aladár, Koszta József, Szüle Péter, Miesz Frigyes, Rudnay Gyula, Czencz János, Orbán Antal, Horvay János, Medgyessy Ferenc.

A tárlaton bemutatott alkotásokról szóló kritika birálata, méltatása vagy csupán megnevezése külön cédulákon szerepel az alkotó művészek neve alatt, hivatkozással Koszta József nevére.

Élet, Bp. 1917. dec. 2. IX. évf. 48. sz. 1171-1172. lap.

Koszta József

m. sign.-val /Margitay Ernő/ "Az Ernst Muzeum meglepetése" cimmel számol be az ott rendezett kiállitásról.
Zombory Lajos komoly, szorgalmas festő, akinek vásznai minden kvalitásuk mellett is kettős hatást keltenek. A szolnoki magyar tájak közül szinte kikivánkoznak néhol a germános ökrök.

Koszta József müvei harmonikusak. Tájképei magyarok. "Ha komorak is, alaphangjuk mutatja egy erős, sokat átélt -és nem örömet, könnyü sorsot átélt-elsőrangu magyar tehetség munkáját". Jól esik látni két magyar művész őszinte sikerét.-fejezi be a kritika.

Élet, Bp. 1917. okt. 7. IX. évf. 40. sz.980. lap.

!1!

Koszta József

A Képzőművészeti Társulat a Számüvészeti Muzeumban a "rosszvilágitásu helyiségekben zsufolta össze a Téli tárlatra beküldött müveket. A kiállitást "karácsonyi vásár"-nak nevezi, olyanok számára, akiknek sem érzése, sem értelme nincs a müvészi szép megértéséhez, viszont pénze van.."- mondja Margitay Ernő a tárlatról szóló kritikájában.
Néhány kivétel:
Tatz László, Povinecz Erzsébet, Siligai Ferenc, Mednyánszky László, Katona Nándor.
A nevek felsorolását lásd: a !2! sz. cédulán

Élet, Bp. 1917. dec. 2. IX. évf. 48. sz. 1171-1172. lap.

Koszta József

A Szépmüvészeti Muzeumban rendezett Képzőmüvészeti Társulat kiállitásán szereplő müvészek munkáját Margitay Ernő méltatja s felsorolja a kivételesen jókat:

Edvi Illés Aladár borjukat ábrázoló akvarelljei

Koszta József: "Kukoricatörés" csupa müvészet c. vászna,

A szobrok közül:
Orbán Antal: "Bajtársak" c. katonai siremléke "csupa erő és csupa érzés"

Medgyessy Ferenc: "Fiatal anya" c. szobra.

Fenti kritikában szereplő teljes müvésznévsort lásd: Koszta József nevénél.

Élet, Bp. 1917. dec. 2. IX. évf. 48. sz. 1171-1172. lap.

Kassta József, festőművész

Halló László életműve a munkácsy, tornyai, Rudnay, Kassta nevével fémjelzett nemzeti festészetünket gyarapította.

dr. Ujházy László: Az Alföld festője, Halló László.
Élet és Tudomány, Budapest, 1977. aug. 12.

Kassák József, festőművész

a BAV hagyományos képanyagot meglepő beállításban szerepelnek a művész alkotásai.

TV-Híradó,

1974. IX. 10. TV, 19.30 óra.

Kosta József festőművész

A szolnoki művésztelep most ünnepli alapításának 75. éves évfordulóját. – Az ötletek, Petterbaffa és a Munkácsy Kunstverein megalapításának 1902. évi 12 millásával kapcsolatban. Kosta Józseftől ferenczy Károlyig hosszú sor művészeinek egész életműve és tevékenysége meg a szolnoki iskolát.

Déli krónika

1977. IX. 4. Kossuth 12.00, Ka.

Kosáta József, festőművész

Az elmúlt 45 évben hazai pikturánk sok jeles képviselője - mint Bihari J., Kosáta J., Fényes A. neve fémjelezte a szolnoki művésztelepet.

TV-Híradó

1974. IX. 8. 1930 N.

Kosztka József

Kosztka „Szentesi negénysoros" című fekete-fehér-zöld foltkiállításának megnyitója a Magyar Nemzetben.

Salamon Nándor: Dévényi János megnyitóbeszéde.

Művészet, 1978. április-2 lap.

Korniss József

Dévényi Iván gyűjteménye
nek első darabjai közé tar-
tozik Korniss képe.

Salamon Nándor: Dévényi Iván új gyűjteménye.
Művészet, 1978. április - 2. lap.

Kovács József

Volgyessy Ferenc gyűjteményében
volt a művésznek képe.

Salamon Nándor: Debreczy Ferenc műgyűjteménye.
Művészet, 1978. április - 2 lap.

Kosztolányi József, festő

L. Kőnyi Tamás

– : Kü

S.

Népszabadság, Bp. 1977. dec. 15.

Kmetty József

a magyar festőtörténet különleges. A tájban fejezi fény s a tárgyas, áttekinthetetlen árny különleget ábrázoló merész ma más törvényeket jelent. Képei vegyülnek a tájnyei Társaság Kiállításán a Nemzeti Szalonban.

Rabinovszky Máriusz: Kiállítási beszámoló
Szabad Művészet 1948/3 116.p.

Kritikák és képek Bp. Corvina 1976

87. old.

Kosta József (1861-1949)

„Bous ert" O. Zerkon 50 x 61

J. l. j. Kosta J. Védett

1. ár: 45000 Ft

-FOTO-

BÁV 41. Képaukció Budapest 1976. december

Kosta József

„Utazás rendelet" o.v. 35,5 × 46,5

I. 1. Zöldjén: Kosta J.

1. ár: 25000 Ft.

BÁV 41. Képaukció Budapest 1976. december

Kovács József

„Julcsa" o.v. 63x45

J. l. j. Kovács J. 1. ár: 20000 Ft

BÁV 41. Képaukció Budapest 1976. december

Kovács József

„Kukoricatörés" o. karton 73×51

J. l. f. Kovács 1. ár: 35000 ft.

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976.december

Koyta József

A mesterei hallották egyedül Koyta
József tehetségét olyan művésznek,
aki művészetét identitással,
ami művészetének helyet biztosít a nézőben is.

Bálint Endre: Új Művészet felé
A Képzőművészeti Társaság 10. kiállítása a Nemzeti Galériában
Kultúra és Képzőművészet Budapest 1976

Ss. old.

Kosztta József

KOSZTA JÓZSEF festőművész kiállítása tegnap nyílt meg Gyulán. A tárlaton — amely május 22-ig tekinthető meg — a festőművész hagyatékából mintegy 40 festményt állítottak ki.

Magyar Hirlap 1977/78/lo

Korzla József, festő

L: Major Máté

Lánczi S.: A szoc. képzőm. csoportja 998-1002.

Telefonkönyv, Dics, 1977. nov. XX/11

Kosztka József, jezsuita

L. Kenessey D. János

Tandi Lajos: Kenessey D. Jánossal. 92-96.

Timotáj, Szeged, 1978. jún. XXX II/6.

Kpszta József 1.

Az Ernst Muzeum uj kiállitásának megnyitására indult Bálint Lajos és már az utcán az ismerősök a nagy sikerről számoltak be. A sok gratuláló között csak hitetlenül bólintott, mikor Ernst Lajos vagy a muzeum igazgatója Lázár Béla ujra odament hozzá és közölte hogy megint eladták egy képét. Ő maga sem értette nagy sikerét. Ez a kiállitás 1917-ben volt.

Bálint Lajos: Ecset és véső, Szépirodalmi Könyvkiad. Budapest 1973 1o8.1o9 old.

1.

Koszta már festőakadémiai növendék korában, amikor az első ösztöndijat kapta, nem volt hijával a hivatalos elismerésnek. Jóformán nem volt olyan festői dij, amit legalább egyszer el ne nyert volna. A Társulat nem egyszer kapja tőle a segélyt kérő beadványokat, amelyekben a müvész egyre azon panaszkodik, hogy egyetlen képe sem kelt el. Éhség és nyomoruság akadályozza munkájában. Nem keresett kapcsolatot sem a közönséggel sem a müvész világgal

Bálint Lajos: Ecset és vés ő, Szépirodalmi Könyvkiad. Budapest 1973 11o. old.

Pályája kezdetém Benczur mesteriskolájában is dolgozott,de ezkk joggal nem érezték a maguk emberének, s éppugy közö bös volt az uj stilusok képviselői számára is.Még a nagybányaiak sem nagyon lelkesedtek érte,aikor azzal a kivánsággal jelentkezett ,hogy egy ideig ott akar dolgozni közöttük.

Bálint Lajos:Ecset és vésö,Szépirodalmi Könyvkiad. Budapest 1973 11.old.

Anyagi gondjai közzött kétségbeesetten már arra szánta rá magát,hogy rajztanár lesz.A Képzőművészeti Akadémiának,vagy akkori nevén a Mintarajziskolának két tanszéke volt.A müvészképző és a rajztanárképző.Ez utóbbiba javarészt kisebb képességü növendékek iratkoztak be,akiket ide könnyebben felvettek Némi elkeseredés élt Kosztában,hogy ilyen favágómunkára szánta el magát.

Bálint Lajos:Ecset és vésö,Szépirodalmi Könyvkiad. Budapest 1973 111.old.

Szinyeihez, a Mintarajziskola akkori igazgatójához azzal a kéréssel fordult Koszta,hogy vegye fel a rajztanárképző növendékei közé,mert diploma nélkül rajztanár nem lehetett senki.

Bálint Lajos:Ecset és véső,Szépirodalmi Könyvkiad. Budapest 1973. 111.old.

A magyar paraszti világ és a magyar tanyai élet festője akart lenni. Nagy fejlődésen ment át, amig eljutott ahhoz a széles és néha brutális ecsetkezeléshez és szenvedélyesen dramatikus szinvilághoz, mely későbbi képeit jellemezte.

Koszta több izben járt külföldön tanulmány céljából de rendszerint üresen jött haza .

Bálint Lajos: Ecset és vész, Szépirodalmi Könyvkiad. Budapest 1973. 114.old.

Apja iparos, s ő maga is iparosnak indult. Mázolóinas, majd fényképész lett. A fényképészetet már a piktura iránti vágyakozása váltotta fel. Anya paraszti származásu. Alföldi festőnek könyvelte el a mütörténet. De ennél is meghatározobb, hogy paraszti festő volt. Mikor ötvenéves korában azzal a váratlan és együntetü sikerrel beérkezett, ez azt is jelentette, hogy végéet ér korábbi nyomoruságа.

Bálint Lajos: Ecset és véső, Szépirodalmi Könyvk. Budapest 1973 115.old.

Koszta József 8.

Két izben dolgozott Nagybányán.De a nagybányaiak kivétel nélkül a nagyváros légköréből kerültek k maguk választotta vidékre,s nem élték a vidéki életformát, és visszatérhetnek saját világukba.Koszta mikor hetvennyolc éves korában meghalt,már jó néhány éve nem dolgozott.

Bálint Lajos:Ecset és véső,Szépirodalmi Könyvkiad. Budapest 1973. 116.old.

Koszta József

Rudnay javarészt vidéken dolgozott, s igy némi lelki rokonságot tartott Koszta Józseffelmaki különben ~~ix~~ meghitt barátja volt.

Bálint Lajos:Ecset és véső,Szépirodalmi Könyvkiad-Bp.1973 95.old.

Vaszata József.
A Nagybányai művésztelep egykori festőinek alkotásaiból nyílt kiállítás vasárnap a Hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban. A kiállított egyebek között Vaszata József és mások alkotásait mutatják be.

Magyar Hírlap 1971/248 Sold.

Kossuta József
alkotásai is részt vettek a szegedi mű-
gyűjtők körében a Bartók
Béla Művelődési Házban.

Műgyűjtők, fotóművészek találkozása
Szegeden.

Magyar Hírlap 1971/213 Pold.

Kozta József

működött állandó jelleggel a Nemzeti Golépia-mutatója kc.

Benza László, Gyarmati György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 13351

6821

Koszta József, festő

ESZTERGOMI KIÁLLITÁSOK, 1945-1960.

1947. aug. 15-től.-"Művészetünk Nagybányától napjainkig" A Kiállitást a Fővárosi Képtár anyagából Bényi László válogatta össze.-/Városi Tanács diszterme/.-Koszta mü is szerepelt azon. -193.old

ZOLNAY LÁSZLÓ: Esztergomi kiállitások, 1945-1960
193.old

Esztergomi Évlapjai, Annales Strigonienses, 1960.
Bp. 1960

KOSZTA JÓZSEF, festő

ESZTERGOMI KIÁLLITÁSOK, 1945-1960

1954. máj. 30.-Völgyessy Ferenc főorvos képgyüjteményének bemutatása, az esztergomi Fürdő-Szállodában.-Rendezte Mucsi András.-Ezen Koszta Mú is szerepelt.
193.old

ZOLNAY LÁSZLÓ: Esztergomi kiállitások, 1945-1960
193.old

Esztergom Évlapjai,-Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

Koszta József

Lakatos Arthur és Zádor István müvészeket az "egészen ujak" között emliti meg kritikájában —m. sign.-val a Müvészet c. rovat. Külön elismeréssel méltatja a müvész "Domboldalon" c. képének esti szin-elrendezését, a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitásról.

A HÉT, Bp. 1907. okt. 20. XVIII. évf. 42. sz. 708. lap.

Kosztolányi József, festő

Nepemlékére.

Az élő cserép
– : A Hódmezővásárhelyi Majolikagyár
Kiállítása 106-108.

TISZATÁJ. Szeged, 1973. március XXVII. 3.

Konta József, festő

Negyedikre.

Dér Endre: Konta Rozália negyedi kiállításáról

95.

TISZATÁJ. Szeged, 1973. május XXVII 5.

Konta József, festő

Bukaresti kiállítása nyílt.

—: Nemzetközi kisplasztikai biennálé
a Művelődésben 7.

Népszabadság, Bp. 1973. szept. 12.

Konta József, festő

Kolozsvárott állítottak ki műveiből.

— : Htk

8.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 10.

Korda József, festőművész

Magyar Nemzeti Galéria kiállítása.

Az „ezeréves part" eldőlte Vaszary képül pár évtizeddel leginkább egy párizsi indítékú piktúrával. Tornyai és Korda drámai hangja festészetével mellett olyan képviselők voltak az utódok közt, mint Kádár György és Kmetty Dezső.

Láng Sándor: Képzőművészeti krónika.
Jelenkor, 1977. 1. 69. old.

Konta József, fest.

L.: Munkácsy M.

(karanpsis): Tv-noten 2.

Esti Hirlap, Bp. 1976. okt. 25.

Kosztka József, 1956

L.: Simon Béla

Tuskés T.: Képzőművének ..... 55-62.

JELENKOR, Pécs, 1976. január XIX/1.

Kontra József, festő

L. Kontár Gyula

P. Szűts J.: köveg .... 7.

Népszabadság, Bp. 1976. szept. 29.

Népszabadság, Népszabadság,

Kassata József, festőművész

Knotty János levelében írásban: Kecskeméten
kétszer lakott, 1912 nyarán és télen. Olgyai
Ferenc és a telep lakója volt. Ő és Iványi képviselték a művészi szellemet. — 1919. augusztus havában ismét a telepen nevelgeskedett,
ott lakott akkor Kassata és Tornyai is.

Knotty János: Cikkek a mezei múzeum, 1974. június.

Petőfi Népe, 1974. márc. 16.

Kosztka József, kerk

d: Kő Pál

Láncz Sándor: Képzőművészeti krónika 68-73. o

Jelenkor, Pécs 1977. jan. 1/xx.

Koszta József festő M.D.K.

Csendélet. 1930 k. MNG

Tanya. 1930-as évek, magántulajdon,

Tanya boglyákkal. 1935-1940 között, Koszta J. Muze
Szentes.

Asszony tehénnel. 1937 k. ism helyen,

Munka közben. 1930-as évek, MNG

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 29.1.

Koszta József festő M.N.K.

Ruhaszárítás. 1920-as évek. Magántulajdon.

Tanya. 1920-as évek. MNG

Kakas és tyuk. 1930 után. MNG magántulajdon

Baromfiudvarban. 1930 k. "

Virágok. 1920-as évek. Móra Ferenc Muzeum, Szeged.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 29.1.

Koszta József festő M.D.K.

Muskátlis ~~lány~~.kislány. 1917 k. MNG.

Kalapos önarckép. 1920k. MNG.

Női arckép. 1920-as évek, MNG

Tanya hajnalban. 1920 k. Ism. helyen.

Kislány babával. 1920 k. Magántuljdon.

Ablaknál. 1920 k. MNG

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 29.1.

Koszta József festő M.D.K.

Kukoricatörés. 1915. MNG

Kukoricásban. 1917 k. Magántuljdon.

Kukoricaaban. 1917. MNG.

Virágos rét. 1915-1920 között. Magántulajdon.

Kati vázával. 1917. Magántulajdon.

Mákszedők. 1915-1920 között. "

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 29.1.

Koszta József festő M.D.K.

Fehér házak, 1930-as évek, v. Koszta J. Muz. Szentes

Hazatérők. 1940-es évek. " " "

Önarckép. 1940. " " "

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 30.1.

Koszta Józssf festő M.D.K.

Hazatérő aratók, 1897. repr.

Vizhordók. 1903. repr.

Domboldalon. 1902. repr.

Mezőn, 1904. repr.

Kosaras lány, 19o%. repr.

Kapáló nő, 1907 k. repr.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 1-6 kép

Koszta József festő M.D.K.

Fehér házak. 1930-as évek vége. repr.

Hazatérők. 1940-es évek. repr.

Önarckép. 1940 repr.

Aradi Nóra: Koszta. Bp. 1965. 46-48 kép

Koszta József festő M.D.K.

Baromfiudvarban.1930 k. repr.

Virágok. 1920-aa évek. repr.

Csendélet. 1930 k. repr.

Tanya. 1930-as évek. repr.

Tanya boglyákkal 1935-1940 között. repr.

Asszony tehénnel. 1937 k. repr.

Munka közben. 1930-as évek. repr.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 39-45 kép.

Koszta József festő M.D.K.

Leány muskátlival. 1920 -as évek. repr.

Teregető nő. 1930 -as évek. repr.

Falu vége. 1920 után. repr.

Ruhaszáritás. 1920 -as évek. repr.

Tanya. 1920 -aa évek. repr.

Kakas és tyuk. 1930 után, repr.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 33- 38. kép

Koszta József festő M.D.K.

Női arckép. 1920 -aa évek . repr.

Tanya ğajnalban. 1920 k. repr.

Kis lány babával. 1920 k. repr.

Ablaknál. 1920 k. repr.

Annuska. 1920 -as évek. repr.

Tányértörölgető nő. 1919. k. repr.

Olvasó nő. 1920 -aa évek. repr.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 26-32. kép

Koszta József festő M.D.K.

Kukoricásban. 1917. repr.

Virágos rét. 1915-1920 között. repr.

Kati vázával. 1917. repr.

Mákszedők. 1915-1920 között. repr.

Muskátlis kislány. 1917 k. repr.

Kalapos önarckép. 1920 k. repr.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 20- 25. kép

Koszta József festő M.D.K.

Szélmalom. 1910-es évek. repr.

Szélmalom. 1910a es évek. repr.

Szélmalom. 1910- es évek. repr.

Önarckép. 1920 k. repr.

Parasztudvar, 1915 k. repr.

Kukoricásban. 1917. k. repr.

Kukoricatörés, 1915. repr.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965.

13- 19. kép

Koszta József festő M.D.k.

Háromkirályok . 1906-1907. repr.

Mezei munkások. 1909-1910. repr.

Borus est. 1910. repr.

Vihar elött. 1909. repr.

Krumpliszedők. 1910-es évek. repr.

Magános fa. 1910 k. repr.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 7-12. kép

Tornyai János festő M.D.K.

Juss,
Bus magyar sors,

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 5.l.

Koszta József festő M.D.K.

1896-ban rokonainak látogátására a Sárrétre ment, itt egész müvészi érdeklődése a szabad természet és a Parsztság élete felé fordult.

1897. Hazatérő aratók, itthon és külföldön dijazva, 1902-ben közelebbi kapcsolatba került a nagybányai müvészteleppe, a közeli Felsőbányán dolgozott rövid ideig, hamarosan visszatért az Alföldre

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 12-13.l. /

M.D.K.

Koszta József festő

A müvész anyja, 1882. o.v. ism helyen, repr.
A festő kollégák némely ike lenézte, amiért"kitalálta az éjszakai napsütést "
Munkácsy Mihályt tartotta példaképének,
1917, nagysikerü kiállitása,
Legbensőbb müvészbarátja Rudany Gyula.
30 é en át élt a szentesi tanyavilágban, istállóból alakitott magának mütermet.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 5-10. l.

M.N.K.

Koszta József festő

Retusálással gyüjtött pénzt 1882-1883-i rövid bécsi tanulmányutjára,

3 évvel később kerültek egy kolozsvári boltkirakatban először képei - 2 portré - nyilvánosság elé.

1885-és 1888 között - megszakitásokkal - a budapesti Mintarajziskolán végzett tanulmányokat

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 11-12.l. · / .

M.D.K.

Koszta József festő

1861-ben született Brassóban ipracs családból.
15 éves korában festő és mázoló mesterséget tanult,
hamarosan fényképészinas lett, majd festeni kezdett, helybéli vándorpiktortól kapván az első utmutatást.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 12.1.

Koszta József festő M.N.K.

Vázát tartó Kati -kép,

Muskátlis kislány,

Kislány babával,

Tányértörülgető nő

Csónakok, 1906-1907, o.v. repr.

Ablaknál,

Aradi Nóra: Koszta Bp. 1965. 24-25.l.. / .

Koszta József festő M.D.K.

A Mezei munkásokra kapott dij segitségével 1910-ben Párizsba utazik, majd Belgiumba és Hollandiába.

Szélmalom-képek,

Kukoricatörés, 1915 és 1917 között

Mátyás és Beatrix találkozása, /vázlat / 1907 k.

Kukorica-törés-képek

Aradi Nóra: Koszta, Dp. 1965. 18-21.l. 7.

Koszta József festő M.N.K.

Önarcképek,

Felesége , Annuska arcképei,

Virá gos rét,

Mákszedők,

Ruhaszráitás , 20-as évek,

Aradi Nóra: Koszta Bp. 1965. 22-23.l. * / .

Koszta József festő **M.D.K.**

Mátyás és Beatrix találkozása

Kapáló nő,

Tanulmány a Mátyás és Beatrix találkozásá-hoz, 19o?.
temp. p. repr.

Mezei munkások 1909-10,

Vihar elött

./.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 15-19. l.

Koszta József festő **M.D.K.**

1904. Mezőn,

1899. Csiga-biga,

1903, Kosaras lány,

1902. Gondokba merülst , o.v. is , h. repr.

Háromkirályok, x1905

1905-ben e gyházi tárgyu ~~xxxxxx~~ kép festésére kötelező ösztöndij, Rómában / Fraknói-ösztöndij/

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 15-16.l. ./ .

Koszta József festő M.D.K.

Abony, Tibakháza, Szolnok azok a főbb állomáshelyek az első világháboruig itthoni festőmunkája kötötte. A nagybányaik köréből való távozása után érlelődött meg benne az elhatározás, hogy az Alföld festője lesz.

1902. Domboldalon / nagybányaias kép /

1903. Vizhordók, ./.

13-14. l.

Áradi Nóra: Koszta. Bp. 1965.

Koszta József festő

A fővárosban nem t udott megmaradni, de Rómában
Párizsban sem érdekelte a képtárakon kivül ma-
ga a város,
még Makóra is csak rövid időre ment.
Csigabiga, 1899. o.v. Kolozsvár, Képtár, repr.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 10-11.1.

M.N.K.

Koszta József festő

Tanára: Greguss Imre, Lotz Károly, Székely Bertalan,

1891-ben ösztöndijjal Münchenbe jutott, ahol Hackl és Diez voltak tanárai.

Hazatérése után Benczur mesteriskoláját látogatta.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 12. l. ·/ .

Kosztka József

A Szegedi Társaskör tiszteletbeli tagjává választotta

Pesti Hírlap 1937 II. 4

Kossuth József festő

a Szinyei Társaság tiszteletbeli

tagjává választották

Nemzeti Újság 1937 I. 31

M.D.K.

Thorma József
festő

Ruharaszárítás 1920. körül.
(olaj)

Dr. Bodnár Erzsi: Festőink és a nyár.
Nők Lapja, 1967. aug. 19-24 lap.

Kovalik József
festő

M.D.K.

Miltárés.

Bauer Jenő: Benigi László képkiállítása.
Művészet, 1967. július - 37 lap.

M.D.K.

Korda József
festő

Anató festészete Korda
művészetét ideiri

Barcsay: Anató János kiállítása . . .
Művészet, 1964. július - 33 lap

Korda József
festő-

M.D.4.

Utalás

Porgány Ö. gábor: Ernst György kiállítása Szegeden.
Művészet, 1967-június - 42 lap

Kossuth József

működésének 50. évi

kerek emlékünnepe

Lajosmegy 1937 II. 4.

Kossa József

Szobrát helyezi el az Ernst Múzeumban a Kisfaludy Társaság Ernst Lajos emléktáblájának leleplezésén.

Magyarság 1937 X. 23

Kosztka József

Kereszteléskor Szinyei Társaság
Ernst Lajos emlékkiállításán
az Ernst Múzeumban

ESJ 1937 X. 17

Kosta József
festő.

M.D.

Műveit bemutatják a
tárlaton.

D. Fehér Imre: Az alföldi festészet...
Művészet 1967. július - 8 lap.

Koszta József

MDK

Kukoricaszedők, repr.

Miccsanok 1959 Az Alföld a festészetben

Kosztka József

Készpel a bécsi Künstlerhaus
magyar kiállításán

Lyisaja 1937 III. 6.

Kosztka József

festőművész

Barcelonai világkiállitás - képzőművészeti kiállitása - kiállitási palotában - képével szerepel.

Tájkép

Nemzeti Ujság
1929.VII.21.

M.D.K.

Koszta [József], festő

művein kívül a Szinyei Merse Társaságnak.

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina 32. old.

MDK.

Koszta József

Moszkvai kiállitási hir

Népszabadság 1967 márc.11.

Koszta József

A mezőn, repr.

Kukoricásban, repr.

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Koszta

Festőművész

Írverési Csarnok sokoldalúlliviss - Festőtehetség-
pénztár Írverési Csarnokában - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1933.II.26.

Kosta József

festőművész

A Nürnbergi magyar művészeti hét alkalmából rendezett képzőművészeti kiállitás anyagából Nürnberg város megvásárolta: Ablak dél c. képét

Magyarság
1929.IV.30.

Kozma József

róla említve a 286. oldalon

Művészettörténeti Értesítő
1972/4

Konta József, festő

Egy korai képe, a Pihenők látható a tárlaton.

Kacsó Katalin: Kiállítási napló – Műgyűjtők kiállítása

93–96.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. október XXVI/10.

Kontra József, festő

Megemlítve. (Szabó Imre
készítette a Kontra-érmet.)

Bodri Ferenc: Szabó Imre művészete
82-87.

XXVI

TISZATÁJ. Szeged, 1972. december 12.

Konta József. Jeső

Megemlítve.

Ortutay Gyula: A XIX. Vasárhelyi Ólmi Tárlat
megnyitása 87-89.

XXVI
TISZATÁJ. Szeged, 1972-december 12.

Konta József, festő

Négy műve szerepel.

– : Aukción előtt kiállításon 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. dec. 2.

Kosztka József, festő

Megemlítve.

P. Szűcs Julianna: Frank Frigyes képei a Művész-
Kolóniáról 7.

Népszabadság, Bp. 1973. febr. 23.

Kosta József, festő

Megemlítve. (Hatása.)

Nagy Zoltán: Kelet-magyarországi képzőművészek a Nemzeti Galériában 7.

Népszabadság, Bp. 1973. jan. 19.

Kovrta József

a BÁV dec. 12-és 13.-án rendezi a 29.-ik karácsonyi képaukció-ját, melyen alkotása szerepel-ni fog.

Somogyi Néplap, 1992. dec. 3.

Kontra József, Jenő

Megaulichus. (Telepy K.: Tájhelyek....)

—: Új könyvek

1574.

Élet s Tudomány, Bp. 1973. aug. 17.

XXVIII
33.

Kosta József, Jerő

Megemlítve. (Mátyás és Beatrice házasságkötésére vonatkozó mínai.)

Nagy Tibor: Kedves Élet és Tudomány!
1346 és
1340.

Élet és Tudomány, Bp. 1973. júl. 20.

XXVIII
29.

Koszta József MDK

Kukoricatörés, akv. p. 42x3o

Tornyai János Muzeum 1965. 2o év szerzeményei

Kaszta József
festőművész

Műtermében mesterképzőművészeti tanácsadás-
Kubinyi Ágoston s. k. képével szemben. —

Magyarország
1929 III. 6.

M.D.K.

Koszta József

Bóka László: "Ledőlt az elefántcsonttorony" c. beszámolójának keretében hozza a lap a müvész fényképét abból az alkalomból, hogy megkapta a Kossuth-nagydijat.

Szinház, Bp. 1948. márc. 16-22. IV. évf. 12. sz.

Koszta József

Rőzsés lány

Festmény, reprodukció

Népművelés, 1963 12. szám, 33. lap

Koszta József.

1861–1949. Szentesen élt, magyarosan

Múzeumi szótár.

Népművelés, 1963 12. szám, 32. lap.

Koszta József

Impresszionista

The Hungarian Quarterly, Vol I No.1. 1936.

(François Gachot)

MDK

Koszta József

Örményi M.: Rajongó levél - képekről és szobrokról.
Magyar Nők Lapja 1942. márc. 1. 15.l.

MDK

Koszta József

Lyka K.: A Szinyei Merse Pál Társaság kiáll. Magyar Művészet 1926. 1. sz. 2.l.

MDK

Koszta József, festőm.

Vasárnap délután. Olf.

KMT. 19el.Tav.nemzetk.kiáll. 32.1.

Koszta József MDK

Ebéd a mezőn, olf.

Mezei munkások, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

MDK

Koszta József

Domboldalon c. festm. repr.

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat.

MDK

Koszta József

Táj fehérruhas alakkal. 1907 körül
o.,v. 92x68 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festok.
Budapest 1962. Kat. 35.1.

MDK

Koszta József

Hazafelé, o.f.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat. Műcsarnok.1940 Dec.15-1941 Jan.12. 5.1.

MDK

Koszta József

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Koszta József

Havas táj, of.

MNG. Magyar forradalmi müvészet. Mücs. 1957.

Kig/i/tsu

MDK

Koszta József

A mezőn, repr.

MMG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

NDK

Koszta József

Kukoricásban, repr.

NSG. Magyar forradalmi művészet. Müncs. 1957.

MDK

Koszta József

Kukoricásban, of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

Koszta József

Munkásságáról diafilmet készítenek a Magyar Diafilmgyártó Vállalatnál.

Népszava, 1964 január 18. 8. lap.

MDK

Koszta József

A Szinyei Merse Pál Társ. Értesitője. 1927. febr. 3. sz.

MDK

Koszta József

Hazafelé, repr.

Modern magyar festőművészek.

M.D.4

Kosztolányi József
levele

Méltatás.

Tóth Béla: A debreceni és hajdú-bihari megyei ...
Művészet, 1964. április – 39 lap

M.D.K.

Koszta [József] festő

nevét említi:

SZ.Kürti Katalin: Vásárhelyi tárlat 1968 - Debrecenben

ALFÖLD, Debrecen, 1968. XIX.évf. 7. sz. 67. old.

Kopta József

a „Nagy Alföld" csoporthoz tartozott, a nagybirtokon bezárt parasztság feszültségét vízi motívumra

Haldr Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966. 284.l

M.D.K.

Koszta József, festő

nővér emlék

Perneczky, Géza: Geschichte der ungarischen bildenden Kunst

Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/.

Bp. 1966. 363 l. 26 t. 297. old.

Kosta József

Rózsás lány, Pirosfenekű lány, (vagy)
Fehérfenekű alá c. képe (rézk.)
a pécsi Képtárban van

Ronnay Ferenc: A alföldi
festőnő a pécsi Képtárban

Jelenkor 1968 IV. 339 old.

M.D.K.

Kovács József
festő

Életrajz

Bérces András: Kollégiumi művészeti munkássága
Művészet, 1968. július – 3½ lap.

Kaszta József

alföldi festő, dolgozott Nagybányán.

Artner Tivadar: Évszázadok művészete. Bp. 1969.
Gondolat k., 605 l., ill.

482.l.

Koszta József

Tanulya. (1920 k. (repr.)

Kukoricatörők. 1930. Budapest, Nemzeti Galéria. (repr.)

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., ill.

536. l.

Konta József

(1861–1949) (2)

Karlas és Igát. o.v. 34,5 × 49,5 cm.
j.b.l.: Konta. Volpesy Ferenc tul.

Kapálók (ényn. o.v. 93 × 80 cm.) j.l.:
Konta. M.V.6. dlm.: 58.381 LV.

Kukoricásban. o.v. 82 × 75 cm.
j.b.l.: Konta). Knirsch József tul.
lap.

Művészadattár a Képzőművészetben.
A Kat. bev. Matolcsi János.
Bp. 1959

22.l.

Koszta József (1861-1949)

Munkátlis kislány. Olaj, vászon, 92,5 x 66 cm. – MNG. ltsz. 7424.

Tanya. Olaj, vászon, 54x65 cm. – MNG. ltsz. 54.183T.

Szerepelt a magyar művészet kiállításán Párizsban főpavilonbeli kiállításon rendezett kiállításain. (Kat. 193-194.sz.)

A magyar művészet kiállításán Párizsban Bp. 1866. Kat. bev. Andrási N., Gerevich K.-né, Johanna J. – Bp 1866. – 31 l., 20 t. – 25. l.

Kosztka József (1861–1949)

Tájképtörlő nő. Olaj, vászon, 80×70 cm.
Jelzés jobbra lent „Kosztka J."– MNG.
Ltsz. 65.330 T.
Kukoricatörők. Olaj, vászon, 93,5×83,5 cm.
Jelzés balra lent „Kosztka J."– MNG.
Ltsz. 56.236 T.
Szerepelt a Magyar művészet kiállítása
Párizsban Képművészeti Múzeumban
rendezett bemutatóján. (Kat. 195–196. sz.)

A magyar művészet kiállítása Párizsban Bp. 1966.
Kat. ker. Aradi N., Gerevich L.-né, Solymár T.
Bp. 1966.– 31 l., 20 t.– 25. l.

Kosztka József

Kukoricatörők. (repr.)

A magyar művészet kiállítása Párisban. Bp. 1966.
Kat. bev. Aradi N., Gervich I.-né, Gólyár I.
Bp. 1966. 51 l., 20 t.

Koszta József (1861–1949)

Falurészlet. Olaj, vászon, 51,5 x 71 cm.
Jelzés jobbra lent „Koszta" – MNG.
Lt. 12. 51. 73 T.

Szerepelt a magyar művészet bemutatóin Párizsban Szépművészeti Múzeumban rendezett kiállításain. (Kat. 197. sz.)

A magyar művészet bemutatója Párizsban Bp. 1966. Kat. ker. Aradi N., Genthon I., Gerevich L., Szőnyi T. – Bp. 1966. – 31 l., 204 t.

26. l.

M.D.K.

Kosza [József], Jenő

nevét említi:

Szij Rezső: Szentváriné Lapról

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII. (XIX.) évf. 6. sz. 70. old.

Thorma József
festő

M.D.V

Tersánszky Jenő gyermekkorából
gyakran szerepelt Thorma mun-
kája.

Devecseri Gábor: Tersánszky Jenő és a képzőművészet
Művészet, 1968. június - 20 lap.

Konta János
(1861–1949)

Lenau tyúkol. o.v. 60×50 cm. j.l.: Konta. Kniesch Jenő hagy.

Mezei munkák. o.v. 115×84,5 cm. j.l.: Konta elmosódva.
dr. Hajós Lajos hagy., Heller

Reprodukció: Mezei munkás

Mesterfokon a képzőművészetben. A Kat. kev. Matolcsi János. Bp. 1959
22. l.

M.D.K.

Koszta József festő

1864-1948

Kukoricatörés, repr.

A Szépművészeti Muzeum , 1906-1956, Bp. 1956. 287.kép

260.l.

M.D.K.

Koszta József festő
1864-1948
Muskátlis lány,
kis repr.

A Szépmüvészeti Muzeum 19o6-1956, Bp. 1956. 29o. kép
26o.l.

Konta József

Rózsés lány [Repr.] v.o. 73 x 50 cm I. terem
Pirosrendős lány, v.o. 49 x 44,5 cm "
Fehérkendős nő v.o. 49,5 x 33,5 " "

Pécs (Janus Pannonius Museum) Modern magyar képtár. Forgács Hanna Emlékkiállítás, Bevezető Gyula Romváry Ferenc. Pécs 1964

Kostka

Szegedi a XX. sz. eleji festészete és
szobr. c. könyv. Szeged

Szerk. bizottság: A XX. sz. magy. fest.
és szobr. c. könyv. Szeged

Tiszatáj 1966 VI. sz. 503 old.

M.D.K.

Koszta József

A "Siess Adj Segits" akció keretében vett részt az Ernst Muzeum kiállitásán, amelyet a művészek rendeztek "Képzőművészek a hadifoglyokért" - cimmel.

Szinház, Bp. 1947. jan. 8-14. III. évf. 2. sz.

Koszta József festő M.N.K.

Leány muskátliva,

Olvasó nő,

Annuska,

1930 körül kisméretü csendéletek,

Hazatérők, 1940 k.

Az elsők között kapta meg a Kossuth-dijat , 1948.

Aradi Nóra: Koszta Bp. 1965. 25-26.l. ./ .

Koszta József festő M.T.K.

1948 gyüjteményes kiállitása,

1949-ben halt meg Szentesen 88 éves korában,

Müvei kiállitáva: Barcelona, Berlin, Drezda,

Leningrád, London, Milánó, Moszkva, Prága, Róma,

Stockholm,

Aradi Nóra: Koszta Kp. 1965. 26-27.1.

Koszta József festő

Hazatérő aratók, 1897, MNG

Vizhordók, 1903 Móra Ferenc Muzeum , Szeged,

Domboldalom, 1902, MNG

Mezőn, 1904, MNG

Kosaras lány, 1903 MNG

Kapáló nő, 1907 k. Marosvásárhely, Képtár,

Aradi Nóra: Koszta Bp. 1965. 29.1.

Koszta József festő M.D.K.

Háromkiárlyok, 1906-1907 MNG

Mezei munkások, 1909-1910 , magántulajdon,

Borus est, 1910, MNG

Vihar elött, 1909 , MNG

Krumpliszedők. 1910-es évek

Magányos fa, 1910 k. Letét a MNG

Aradi Nóra: Koszta Bp. 1965. 29.1.

Koszta József festő M.D.K.

Szélmalom. 1910-es évek. Koszta József Muzeum, Szent

Szélmalom. 1910-es évek, Magántulajdon.

Szélmalom. 1910-es évek, "

Önarckép, 1920 k. MNG

Parasztudvar, 1915 k. ismeretlen helyen.

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 29.1.

Koszta József festő M.D.K.

Annuska. 1920-as évek, MNG

Tányértörölgető.nő. 1919 k. MNG

Olvasó nő. 1920-as évek, MNG

Leány muskátlival. 1920-as évek, magántulajdon,

Teregető nő. 1930-as évek, "

Falu vége. 1920 után. MNG

Aradi Nóra: Koszta, Bp. 1965. 29.1.

Kosta József, festő

MDK

A Szentesen élő művész a lelkes megyei közé tartozik.

– ff –: Szolnoki művének kiállítása

2. l.

ESTI HÍRLAP, Bp. 1962. okt. 12.

Koszta József festö

M.D.K.

Müve a MNG gyüjteményébe került

2 kép:

Tájkép szélmalommal, Leány az erdöben

Csangeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Kp. 1965.

162. l.

M.D.K.

Koszta József festö

Műve a Galéria tulajdonába került

1 kép

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1962-1963-as évben

Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. köt. 1965. 162. l.

MDK

Koszta József

Szolnoki művésztelep kiáll. Múz. 1961. V.

Koszta József „festő"

nevét említi:

Kádár Zoltán: Magyar festők Itáliában, Kiállítás
a Déri Muzeumban
ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII.évf. 12. sz, 80. old.

M.D.K

Kontra József
festő

1916-ban festette Kontra József a „Munkátlan lány"-t az akkor 8 éves Katókáról.
(Ma Molnár Sándorné)

Bacsó Károly: A munkátlan lány és festője
Kis Hapja, 1968. május 11 - 18 lap.

Koszta

Terepel a BAU IV. múzeumi aukciójén

Magyar Hírlap 1961 IX. 16

Horta József
festő

M.D.V.

Munkácsi Lajos
Amikor a vadkörte
Virág előtt
} rajza

Benjy László: A munkácsi Lajos és festője
Nők Lapja, 1968. május 11. – 18 lap

Thorton József
festő

M.D.K.

Az Ernst Museumban levő
1917 es kiállitásán az összes
képeit az első hét napon meg-
vásárolták.

Belügi Szabó: A munkásság harcai és festője
Dóri Lapja, 1968. március 11 - 18 lap

M.D.

Ilonka József
festő

1917-ben volt a Művészház
az első kiállítása, amikor a Kalóházról
készült képeit mutatta be.

Berkes László: A munkásélet kalauza és festője
Új Szó, 1968. május 11 – 18 kép.

M.D.K

Kmetty József
festő

Kmetty József 1916-1917-ben
a nagyrőcei művésztelepen több-
képet festett, rajzot és tanulmányt
készített az akkor 8 éves állami
gondozott Kalókáról.

Berény Károly: A munkácsi lány és festője
Nők Lapja, 1968. május 11 – 18 kép.

M.D.V.

Vlonta József
festő

1916-1917 között festette a
műveit a rohuthe műtéte-
telepen a „Gondolkodó"-t.

Benigi Lenke: A munkácsi Lang és festője
Vák Lajos, 1968. május 11 - 18 lap.

MDF

Konta József
festő

A modern művésztelepen
1916-1917 között festette az
művében az „Elsüllyedő hitsíkok"-at
a mai Magyar Szemlélet.

Benigi kiállító: A munkácsi kiállítás és festője
Nők Lapja, 1968. május 11-18 lap

M.D.

Kosztka József
festő

Kiállítás

Kerekes Fülöp tanulói képzőművészeti csoport
Aszód 1978. április. – 39 kép

MDK

Koszta József

az előszóban neve emlitve

A magyar müvészet kiáll. Párizsban. Szépm. Muz.

1966.

MDK

Koszta József

Kukoricatörők, repr.

A magyar művészet kiáll. Párizsban. Szépm.Muz.
1966.

M.D.K.

Klonka József
festő

Méltatás

Pernecky géza: képanalízis kísérlete
Élet és Irodalom, 1968. július 6-12 lap

MDK

Thorma József
festő

Méltatás.

Kunszery Gyula: A tantárgyak kapcsolata.
Élet és Irodalom, 1968. szept. 21 - 4 lap.

Koszta József festö

M.D.K.

/ 1864 - 1949 /

Az Alföldet, és annak lakóit ábrázolja.

A kukoricásban,

Fehér házak. / MNG

Lyka: A művészet története, Bp. 1965. 224-225.1

M.D.A.

Koszta József festő

Kukoricatörés, rerp.

[illegible]yka: A művészetek története, [illegible]pé 1965. 248. kép

Konta József

Konta emlékéremmel tüntették ki Balázs Ferenc festőművészt.

Magyar Nemzet, 1967. VI. 14. 4. o. Hírek.

Kosztolányi

Dutka Mária: A Nemzeti Galéria kiállítása. Magyar festők Itáliában.

Magyar Nemzet, 1967. IV. 8. 4. o.

MDK

Koszta József

Muskátlis kislány, o.

Tanya, o.

Tányértörlő nő, o.

Kukoricatörők, o.

Faluvége, o.

A magyar művészet kiáll. Párizsban. Szépm.Muz.
1966.

MEK

Koszta József

Önarckép, o.

Vizhordók, o.

20. sz.i m. festészet és szobrászat N.Gal.
k és Móra F. Mus. Szeged 1966.

M.D.K.

Koszta József

A Solymosi Képszalon kiállitásán szereplő müveit a kritika kiemeli.

Szinház és Divat, Bp. 1922. ápr. 13. VII. évf. 16. sz. 23. lap

Donta József

„Muskátlis lóny" (1917 körül) c. művét említi és pimes tóblóvközli

Magyar mesterművek, Gyulapest, 1966.

Bev.: Kőhegyi Éva

Koszta József MDK

Kapáló, olf.

Mezőn, olf.

Táj, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

Koszta József MDK

Táj, olf.

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Koszta József MDK

Havas táj, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Koszta József MDK

Cigányputrik, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Koszta József MDK

Kukoricatörés, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi müvészet

Koszta József MDK

Őszi táj, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Koszta József MDK

Falusi házak, olf.

Cigányputrik, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Koszta József

Vihar előtt, olf.

Táj vizzel, napraforgóval, olf.

Kapáló nő, olf.

Mucsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Koszta József MDK

Virágcsendélet, olf.

Tájkép alakkal, olf.

Hazatérő két nőalak, olf.

Kukoricatörés, olf.

Műcsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Koszta József MDK

Malom, olf.

Vizhordók, olf.

Leány virággal, olf.

Virágok, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Koszta József MDK

Kati vázával, olf.

Kakas és tyuk, olf.

Téli táj boglyával, olf.

Barimfiudvar, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Koszta József

Ruhaszáritás, olf.

Önarckép, olf.

Tanya, olf.

Fehér házak, olf.

Műcsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Koszta József MDK

Tányértörölgető nő, olf.

Muskátlis kislány, olf.

Mezőn, olf.

Leány fekete tyukkal, olf.

Műcsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Korta Jónas

Több műve Ybl Ervin ajándékaként
a nádasdladányi múzeumba
került

Népmese 1965 aug. 24

H.D.K.

Hosszú József
festő

Méltatás.

Pogány Ö. Gábor: Ezüst György kiállítása Szegeden.
Művészet, 1967. június – 42 kép

Koszta József MDK

Tányértörlő 1919 körül, repr.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Koszta József MDK

Önarckép, 192o. körül, repr.

Ruhaszáritás, 192o-as évek, repr.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

M.D.K.

Gyarda József
festő -

Az alföldi festészet kitűnő
alakja, a parasztélet hű
ábrázolója, „A Rukoszántás"
és a napi életet valóstatója.

Dr. Bodnár Éva: Festőink és a nyár
Nők Lapja, 1967. aug. 19. 16 kép

Koszta József

1949. - ben halt meg a szentesi kórházban(Mázolóinasként, m
majd fényképészként kezdte. Bécs, Párizs, Belgium, Itália
tanulmányutjának állomásai.
Első gyüjteményes kiállitásakor /1917 Ernst Muzeum/ a
sajtó egy uj Munkácsy érkezásáról ir.

Bence Gyula: Koszta József emlékezete

Rajztanitás 1959. V.sz. 16.1.

KOSZTA JÓZSEF

oeuvre-je, összehasonlitva Nagy István tájképeivel: tematikus rokonság, hangulati különbség.

Elekfy Jenő: Nagy István 1873-1937. Magyar Müvészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 20. l.

Koszta József

A barcelonai Arte Moderná-ban rendezett nemzetközi
müvérlat zsüri je bronzéremmel honorálta müvét

Magyar Hirlap
1930.II.9.

Koszta József

A barcelonai Arte Moderné-ban rendezett nemzetközi
müvészlaton müve aranyérmet nyert.

Magyar Hirlap
1930.II.9.

KOSZTA JÓZSEF

"Kendős leányka" cimü festményét a Müvészeti Tanács megvásárolta.

Müvészeti Tanács hirei. - Magyar Müvészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 44. l.

MDK

Koszta József

Muskátlis lány, repr.

A Magyar Nemzeti Galéria 1965.

M.D.K.

Kerekes József
festő

Mikus Gyula művészete Kerekes József életművészetét is kiviszi.

Szíj Gyula: Kerekes festőművésze.
Művészet, 1967. június - 26 lap.

Uitz Tivadar

festőművész

A barcelonai világkiállítás III. osztályú érmét kapta: Fiatal leány c. olajfestménye

Nemzeti Újság

1929. X. 23

Konta József
festő

M.D.K

Sokszor alapos mozgalat – festőanyag
mozgalat jelen esetben – tanuskodik
arról hogy nem eredeti művel állunk
szemben.

Bényi Rezső: Jegyzetek a Szépművészeti Múzeumi
Műveket, 1967. június – 34 lap.

Kosztka József

keresztelő a Szinyei Társaság
tiszteletére az Ernst Múzeumban

Pesti Napló 1937 X. 17

MDK

Koszta József

Kisleány korsóval, o.

Szélmalom, o.

20.sz.i művek bp.i műgyüjteményekből, N.Gal.1963. jul.

MDK

Koszta József

Kakas és tyuk, o.

Szélmalom, o.

Baromfiudvar, o.

20.sz.i művek bp.i műgyüjteményekből, V.Cal.1963. jul.

Thorma János
festő

MDP

Irodalom

Vidor Zoltán: Holló László festőművész;
Művészet, 1967. június - 35 lap.

Kovats József

festőművész

A budapesti világkiállítás III. osztályú érmét nyerte „Fiatal leány" c. műve. –

Magyarság

1924. X. 23

Korsta József

festőművész

Barcelonai világkiállitás nemzetközi képzőművészeti kiállitása - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.VI.9.

Koszta József MDK

Kukoricásban, olf.

Hazafelé, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

Kosta József, festőművész

Ellek Artúr kritikus gondozta 1911-ben a fiatal festőt, első kiállítási katalógusát és a képzőművészeti kritikusnak új értelmet adott. Nagy Balogh művészetének első apostola volt és Kosta tradicionális színeinek formanyelvét, mint személyes drámai kifejezését jellemezte.

Rába György: Balázs és társai lüktető emlékezetében. Napjaink, 1976. aug.

KOSZTA JOZSEF, festo

A Tompa gyüjteményben néhany szép kép van a szentend rei festészet köréből. Több mutatja az európai iskolát. Sőt az alföldi festők közülKoszta, Fornyal, Nagy István Rudnay és Holló László is fontos alkotásokkal szerepel nek az anyagban. 38.old

hallama Erzsébet: Modern Magyar képtar Pécsett 37.old

Múzeumi Magazin, 1969. 2.sz. Bpest.

KOSZTA JÓZSEF, festő

A legtöbb hamisitója Kosztanak,Ripplnek,van,s akitől le, legjobban fél,az Oulacsy,tömérdek valódi képe és rengeteg utánzata van magá ngyüjtők tulajdonában.Mednyánszky is mintegy 5000 képet festett,s szinte lehetetlen utánanézni ezek sorsának. 43.old

FENCSIK FLÓRA: A kérdőjel eltünik 42.old

Múzeumi Magazin, 1969. 1.sz.

Koszta József, festő

— AZ ALFÖLDI FESTŐMŰVÉSZEK sorozat keretében tegnap Gyulán a Dürer-teremben kiállítás nyílt Koszta József alkotásaiból. A tárlaton — amely május 22-ig tekinthető meg — a festőművész hagyatékából mintegy 40 festményt állítottak ki.

—: Hí

8,

Népszabadság, Bp. 1977. ápr. 2.

Kovács József, festő

L:Kohán György

Láncz Sándor:Képzőművészeti krónika 347-351.o.

J E L E N K O R, P É C S 1977.ápr. 4 / XX:

KOSZTA JÓZSEF, festő

A szentesi Koszta József múzeumot Csallány Gábor alapította 1894-ben, és egy nagy régészeti gyűjtemény alapjait vetette meg. A múzeum névadója az itt élt nagy magyar festő/1861-1949/. 54.old

Sz.GY.: Tornyai János Múzeum 54.old

Múzeumi Magazin, 1969.2.sz.

KOSZTA JÓZSEF, festo

A Koszta József-emlékkiallitas a Müncsenben,Bécsben,Budapesten tanult mester legszebb alkotasaiból ad atte kintést az életmüre.A Parizst is megjart müvész egy Szeged Szentes környéki tanyan telepedett meg,s itt festette jellegzetesen alföldi képeit. 54.old

SZ.GY.:Tornyai János Múzeum 54.old

Múzeumi Magazin, 1969.2.sz.

KOSZTA JÓZSEF, festő

A parázsló barnáknak,éles sárgáknak,füstös türkizek nek,csillogó árnyaknak más az értelmük boross Géza nál, mint Tornyai Jánosnál,Nagy Istvánnál,Ábrahám vagy Kosz ta József szentesi tanyájának felgőzölt udvarában.A cselekede tek,jellemek emberöltőkön át se nagyon változtak,de az ábrázolt ak lélekvilága mégis másról értesít. 67.old

FOGÁNY Ö.GÁBOR: Boross Géza emlékkiállitása 65.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 3.sz.

KOSZTA JÓZSEF, festő

Pettenkofent Szolnokon a festők hosszú sora követte. Előb a bécsiek,majd hosszabb-rövidebb időre a magyarok Mednyánszky László,Böhm Pál,Aggházy Gyula,Deák-Ébner Lajos,Bihari Sándor,Spányi Béla,Révész Imre s akövetkezők közül Koszta József,Fényes Adolf,Kernstok Károly, Vaszary János. 5.old

Molnár Aurél: Az Alföld századai 3.old

Művészet, Múzeumi Magazin, 1972. 1.sz. Bp.

Shorter József

Méltatás.

Dömötör János: Régi pesztiak nyíró díjestje.
Népszava, 1976. november 27 - 6. oldal.

Koszta József

"Termékeny ugar" cimmel Vadas József Tóth Menyhért festőművész kiállitásáról számol be, amelyet a Műcsarnokban rendeztek. Művészetével kapcsolatban megemliti a nagyar tájfestészet nagyjait: id. Markó Károlyt, Szinyei Merse Pált, Ferenczy Károlyt és Réti Istvánt, valamint azokat, akiknek elképzeléseit folytatja: - Nagy István, Koszta József, Tornyai János- de nem azonos uton, mint Vadas kritikája mondja: „legfőbb ihletője szülőföldje, az alföldi táj és benne az alföldi ember." Külön kiemeli mesterét Vaszary Jánost és annak művészetét, hatását Tóth Menyhértre.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. nov. 2o. XX. évf. 47. sz. 12. lap.

Fenti cikket lásd: Tóth Menyhért nevénél.

Konta József verse

L.: Rudolf László

P. Kiss J.: Rudolf ---- 7.

Népszabadság, Bp. 1976. dec. 3.

Kosztolányi Dezső

L.: Rippl-Rónai J.

–: Mi várhat?

16.

Népszabadság, Bp. 1977. febr. 10.

Korda György Kétkönnyűsúlyú

Hódmezővásárhelyen született. Tanulmányai

Kordát, kabin művével kitüntetett vá-

sárhelyi realista képzőművészet.

TV- híradó

1976. X. 12. 19.30 N.

Koszta József

A Csongrád megyei képzőművészek tárlatán a Fészekben részt vett Koszta József, Szentest, Nyilassy Sándor, Szegedet, Tornyai János, Endre Béla, Pásztor János Hódmezővásárhelyet képviselte. Gergely Sándor Juhász Gyula szoborportréval szere pelt

Magyar Hirlap 1973/182/6
Havas: Kiállitásró l kiállitásra

Koszta

Mindent beszürkíteni feketébe, a félhomályok sejtelmes igézete, hogy az ellentét erejénél fogva szebben csendüljön fel egy-egy világos szín. Paál László, Tornyai János, Koszta, Nagy István, Rudnay, művészetének egy szakaszán Ferenczy Károly is Czóbel Béla festettek így.

Dési Huber István: Művészeti írások
Kossuth Könyvkiadó 1975 233.o.

Koszta

Ferenczy Károly,Rippl Rónai,Koszta,Vaszary,
Nagy István,Tronyai János müveiben megejt
az ecsetvonások viharos lendülete,a faktura
dus,sainte erőszakos megmüvelése.

Dési Huber István:Müvészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 231.o.

Koszta

Munkácsy és Pál László, a fiatal Rippl-Rónai, Koszta, az ujabb generációban Nagy István, Czóbel, a legujabban Barcsay festettek vagy festenek igen feketén, ez jelentős kedélybeli állapot kifejeződése festészetünkben.

Bálint Huber István: Művészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 186.o.

Koszta

a nagybányai festőiskola hatása látszik

Tornyai, Koszta tájképeink

Magyar Hirlap 1973/185/6

Koszta

Az Alföld/i festők Koszta, Nagy István, Holló László, később Kohán, Kurucz, Némexth József a sötét,szigoru világban keresték a nayságot, humánumot.

Forrás 1969/1/72

Kristó Nagy I:Párizs és Kiskunmajsa között

Kontra József, festő

L.: Jelenits Adolf

Egri Mária: A makovecz festőiskola
1988-1994.

Élet és Tudomány, Gy. 1995. okt. 17. XXX/42.

Kontra főnek, lesz!

L.: Nik Béla

—: Egy műpártoló ... ?

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. jan. 6.

Kovács József, Jerő

l. : Nyilassy Sándor

Kelesi Zoltán : A Dél-alföldi ... 75-78.

JÁSZKUNSÁG, Szolnok, 1975. márc.-jún. XXI 1-2.

KOSZTA JÓZSEF, festő

Később nőalakjainak azt az arcpirját,mely jellegzetesen Koszta,alighanem egy századforduló körüli női arcképről vette át ,s alighanem Kernstoktól kapta az ösztönzést a faktúra szinte áthatolhatatlan sürüségéhez,mely aztán egyik jellemzője lett piktúrájának.Hogy szineire is ki hatott,két"ÖNARCKÉP"-akvarell összevetésével tudnánk a legmeggyőzőbben bizonyitani. 389.old.

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Károly "Hazafelé" cimü képéről 373.old.

STUDIA COMITATENSIA. 3. Tanulmányok Pest megye muzeumaiból, Szentendre, 1975.

KOSZTA JÓZSEF, festő

"ÖNARCKÉP", cimü müve.-Kosztára hatással volt Kernstok Károly.Kosztának későbbi nőalakjainak arcpirját,mely annyira jellegzetesen Koszta,Kernstoktól vette át.Hogy szineire mennyire hatott,azt két"Önarckép"-akvarell összevetésével tudnánk a legmeggyőzőbben bizonyitani. 389.old.

HORVÁTH DÉNA: Kernstok Károly "Hazafelé" cimü képéről 373.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanulmányok Pest megye müemlékeiből, Szentendre, 1975

KOSZTA JÓZSEF, festő

"MEZEI MUNKÁSOK" című műve. Olaj,vászon,115x84,5 cm.
Jelezve jobbra lent:Koszta.-Szántó
Lajos tulajdona.-Szöveg 388.old.
11.sz.kép. Fekete repr.

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Károly "Hazafelé" című képéről 373.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye muzeumaiból, Szentendre, 1975

Kosta József, festő

l.: Fényes Adolf

Egri M.: Pestenkívülről... — 84-87.

JÁSZKUNSÁG, Szolnok, 1975. nov. XXI. č. 4.

Koszta József

"A Szolnoki Müvésztelepről" cimmel Décsey Géza ir az ott dolgozó müvészekről, felsorolva és értékelve müvészetüket, valamint sorra veszi azokat a müvészeket is, akik a müvésztelep megalapitása előtt is hosszu ideig dolgoztak Szolnokon:
Böhm Pál, Aggházy Gyula, Deák Ébner Lajos, Perlmutter Izsák, Koszta József, Bihari Sándor, Hegedüs László, Kléh János, Jávor Pál, Mihalik Dániel, Olgyay Ferenc, Szlányi Lajos, Zombory Lajos, Fényes Adolf, Vidovszky Béla Szüle Péter.
Az itt feltüntetett tizenhat müvész munkája, müvészetének méltatása, minden névnél külön szerepel. A nevek folytatását lásd: a -2-. sz. cédulán. ÉLET,Bp.1925. juni.2. XVI.évf. 13. sz. 245-247. lap.

Koszta József

Az itt felsorolt, s a kritika szerint: kiemelésre méltó, neves müvészek Szolnokon dolgoztak hosszabb ideig a müvésztelep alapitása előtt is:
Ligeti Antal, Pataky László, Bruck Miksa, Edvi Illés Aladár, Kacziány Ödön, Knopp Imre, Kosztolányi Kann Gyula, Mednyánszky László, Nádler Róbert, Paczka Ferenc, Spányi Béla, Tölgyessy Artur, Vágó Pál, Zemplényi Tivadar.
Koszta József müvészetéről mondja a kritika: "Szolnokon fejlődött modern festővé, itt szerezte népies tárgyu képeinek áttüzesedő szineit, előadásának magyaros lendületét."

ÉLET, Bp. 1925. juni. 2. XVI.évf. 13. sz. 245-247. lap.

Koszta József (1861-1949)

Parasztlány o.v. (1930 k.)
Tájkép kápolnával o.v.

Dévényi Iván műgyüjteményének kiállitása a
Győri muzeumi képtárban 1977.

Kosztka József, festő

l: Tornyai János

dr Dömötör János: Plohn József 755-758.

Élet és Tudomány, Bp. 1978. jún. 16 XXXIII/24.

Konta József fm

-> Meggyes László fm

MŰVÉSZET 1985/11,12/

/18,19,

20

Kosztolányi József festőm.

→ Gyárfás Sándor 52

MŰVÉSZET 1985/8/8,9

Kosztka József, Kossuth-díjas festőművész (1861–1949).

Diószegi Balázs szellemi rokonait az alföldi festészet klasszikusai között kell keresni: Endre Béla, Tornyai, Kosztka, de legfőképp Nagy István, Rudnay és Koszta, akik nagy hatással voltak rá és példaképek lettek.

T.P.: Beszélgetés Diószegi Balázzsal a nyíregyházi évekről. Kelet-Magyarország, 1982. nov. 24.

Vörös József, Kossuth-díjas festőművész (1861–1949)

Az utóbbi időkben Boldizsár István visszatért az alföldhöz. Nyaranta Mindszenten dolgozik, ma is szorgalommal fest, szeretettel örökíti meg derűs olajképein a tanyai életet. Mindszentről írta 1946-ban egyik levelében: „Néha jól látom, hogy Kovács és Tornyai mit akartak itt kifejezni."

Kovács említése: Boldizsár István 85 éves.
Békés Megyei Népújság, 1982. júl. 31.

Kosta József, Kossuth-díjas festőművész (1861–1949)

A második világháború előtti Magyar Nemzeti Múzeum festménnyel gyarapodott, melyeket a Művelődési Minisztérium vásárolt a hagyatéki árverésektől a múzeumnak. A képek között Aba Novák Vilmos, Csók István, Kosta József, Tichy Mihály munkái találhatók.

Jó napot!

1982. VI. 12. 11.25 /FA/.

Kosztá József festő

l. Máttis Teutsch János

[Vadas J.]: Egy temérdes expresszionizmus 13

Élet és Irodalom Bp. 1983. szept. 9. XXVII/36

Kosztolányi, Dezső

L: Réti István

Vadas J. Ferenc vallomásai kondásról

Élet és Irodalom Bp. 1983. nov. 11. XXVII/45

13

Kozta Jósef: Jestő

L: Hollló László

_: Aukció hónomat

6.

Esti Hurlan Bp. 1981 szept 2

Kosztolányi József, festő

l. Szabó Lajos

Vadas József: A vigyor apokalipszisa

13

Élet és Irodalom, Bp. 1984. aug. 10. XXVIII/32

Koszta József

Sz.T.II.K.Budapest, Sz.T.K.Bradfort, Bruxelles, Sz.T.K.Békéscsaba
A Szinyei Társaság rendes tagjainak 1926. évi művészi és irodalmi működése.
Jeszenszky: Szinyei Társ.Ért.1927.II.

látható, püspöki ornátusban, kezében pásztorbottal. Lapszéldíszítés mint 7a lapon.

99b lap: (De sancto Nicolao) Egy miniatura (41×32 mm), amelyen *Szent Miklós* ábrázolása látható, püspöki ornátusban, amint megáldja a dézsában álló imárakulcsolt kezű három ruhátlan kisgyereket. Lapszéldíszítés mint 7a lapon.

100a lap: (De sancto Huberto) Egy miniatura (40×31 mm), amelyen *Szent Hubert* ábrázolása látható. Zöld lombos erdőben a szarvas előtt térdepel Hubertus; a szarvas agancsai közt keresztenfüggő Krisztus. A szent csizmája piros, rövid zekéje kék, derekán aranykürt lóg. Mögötte két kutya fekszik. Lapszéldíszítés mint 15b lapon.

100b lap: (De sancto Germano) Egy miniatura (41×31 mm), amelyen *Szent Germán* ábrázolása látható püspöki ornátusban, kezében pásztorbottal. Lapszéldíszítés mint 15*b* lapon.

101a lap: (De sancto Ludovico) Egy miniatura (40×33 mm), amelyen *Szent Lajos* ábrázolása látható. Hermelinbélésű kék köpenyben, fején aranykoronával, a szent balkezében aranykormánypálcát, jobbjában aranybotot tart. Az aranybot végén esküre tartott jobbkéz. Lapszéldíszítés mint 7*a* lapon.

101b lap: (De sancto Lupo) Egy miniatura (40×33 mm), amelyen *Szent Lúpusz* ábrázolása látható püspöki ornátusban, kezében pásztorbottal. Lapszéldíszítés mint 7a lapon.

102a lap: (De sancto Egidio) Egy miniatura (40×32 mm), amelyen *Szent Egyed* ábrázolása látható. Zöldelő tájban, a feketecsuhás szent jobbkezében nyitott könyvet tart, míg balkezével nyíllal sebzett őzet simogat. Lapszéldíszítés mint

Kassta József, Kossuth-díjas festőművész

a szécsényi Kubinyi Ferenc Múzeumban kiállítást rendez. A megnyitóünnepségen az időközben elhunyt Sós Ilona hagyományőrző a múzeum alapítója Kassta Józsefet, Ada Novák, Egri, Deák-Ebner festőművészek.

ablak.

1981. T. 23. TV. 18.01 (Kiné).

Kossuth József, Kossuth-díjas festőművész

A vásárhelyi művésztelep első virágkorában tulajdonképpen gyermekkorában élte – végül ő tőle ~~el~~ az alföldi realisták nevén vonul be a magyar művészettörténetbe. Tornyai mellett a másik két nagy, Koszta és Nagy István munkásságát is ide kapcsolva.

– Kostának igaza volt abban, hogy „aki megtalálja a festészetének témáját és megtalálta hozzá az otthonát, az megcsinálta festészetének felét" – mondja Bavanyó Sándor.

Festőiskolák nyomában.

1980. X. 25. Kossuth 13.30 /Áné/.

Korda József, festő

megemlítve

84-85.

Simon Terézia: József Attila mintázása közben

Jászkunság, Kolnok, 1980. márc. XXVI/1-2

KOSZTA JÓZSEF

Koszta József közbejárására került Keszthelyre 1941-ben Mikus Gyula festőművész.

Összeállitotta:

Z.Szabó Ágnes: Veszprém megye képzőművészei. MŰVÉSZET,1980.február - XX 14.lap.

Koszta József

Kamarakiállitás nyilt a régi szolnoki művésztelep alkotóinak müveiből aszolnoki Damjanich János Muzeumban, ahol a művész alkotásai is szerepeltek.

Magyar Hirlap 1979/189/19

Koszta József, festő

EMLÉKÜLÉST RENDEZNEK vasárnap Szentesen, Koszta József halálának 30. évfordulója alkalmából; a rendezvényen Bényi László, Dömötör János, Pogány Ö. Gábor és Szelesi Zoltán mond beszédet.

8.

-: Hír

Népszabadság, Bp 1979 okt. 6.

Kosztolányi József, Kecskemét

L: Ernst György

Molnár Zsolt: Ernst György képei 147-149

Új Auróra, Békéscsaba, 1979. 2

Kozma József festő

L: Csontváry

883-884

Németh L: A Csontványosok „tulajdonítható" képeiről

Jelenkor, Pécs, 1980. okt.

XXVII/10

Koszta József

Koszta József (1861–1949): Kossuth-díjas festő, az alföldi iskola egyik jellegzetes képviselője. Festészete a plebejus realizmus expresszív változata. Drámai színellentéteken alapuló művészetében főként az alföldi tanyák világát és lakóit jelenítette meg.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim Bp. Corvina 1977.

Kosztka József, psb

L. Gulácsy

Dolcsó : Tárlat, árverés előtt 8.

Népszabadság, Bp. 1979 dec. 7

Kozta József festő

d: Molnár József

hús q: Decemberben ötvenedmagával kétszáz kalapács alatt 4.

Esti Hírlap, Bp. 1979. nov. 30.

Koszta József, festő

Tárlat a régi szolnoki művésztelep alkotóinak műveiből

A régi szolnoki művésztelep alkotóinak műveiből nyílt meg vasárnap kamaratárlat a szolnoki Damjanich János Múzeumban. A Zagyva-parti művésztelep több mint százéves múltját, nagy hagyományait idézik Koszta József, Fényes Adolf, Zádor István, Borbereki Kovács Zoltán, Szlányi Lajos művei. Az osztrák Tina Blau festményei arra utalnak, hogy a bécsi festőiskola számos reprezentánsa választotta alkotói színhelyül a romantikus alföldi tájat.

A festményekből és különböző dokumentumanyagokból álló kiállítást dr. Elek István hagyatékából rendezték.

7.

-: Tárlat a régi szolnoki művésztelep ... -
Népszabadság, Bp. 1979. aug. 14.

Koszta József

Alkotásával gazdagodott a Kubinyi Ferenc Muzeum, miután Dr Soós Ilona végrendeletében gyüjteményét a szécsényi muzeumra hagyta.

Magyar Hirlap 1980/4/27/2

Kosztka József (1861-1949)

„Virágrendelet" o.v. 50x40 cm

J. l. j.: Kosztka. Kikiáltási ár: 60000 Ft

BÁV 51.Képaukció katalógus,Bp.1980.május

Kosta József festőművész

Kiss István festőművész korán találkozhatott a szomszédságban, szintesen festő Kosta Józseffel, de még a közelből jövő Nagy István festészetével is.

Sabor Antal: Vándorlástól Fehérvárig.
Fejér Megyei Hírlap, 1948. ápr. 23.

Kosztka József, festőművész

Bényi László Rudnayról és Kosztkáról írott monográfiájának köszönhető, hogy az elfeledi piktúráról ma mély és alapos képünk van.

Lasnádi Attila: Bényi László képei a Csók Galériában.

Népszava, 1978. jún. 2.

Kovács József, festőművész

a karácsonyi képaukción a hazai képzőművészetet a művein is képviselik.

Déli Krónika

1978. XII. 2. Kossuth 12.00

Horváth József

Méltatás.

Pap Gábor: A meg nem gondolt gondolat.
Művészet, 1978. december - 22. lap.

Kosztolányi József

Képeinek mély tiszta színei, egyszerűsítő szerkesztésmódja érzékelhető a szín erejével.

Kristó Nagy István: Szokatlanról, jól és rosszul
Művészet, 1978. december - 30 éves.

Kosztolányi József

A fiatal hódmezővásárhelyi művészekről gyűjtenek a magyar festészet népi plebejusi vonalához, örökségéhez, egy a művészekhez is hőtik.

Domiter János: A vásárhelyi találkozók...
Művészet, 1978. december - 14. lap.

Kostra József

Kosza keresi a cselekményben, vinkát a színek vibrálásának dramaturgiájában látta az Alföldet és a táj nyugtalanságával kerte ki a társadalmi feszültséget.

Dömötör János: A vásárhelyi társalok . . .
Művészet, 1978. december – 14. lap.

Koszta József

Sztrakoniczky Károly: "Képzőművészeti Szemle" c. irásának folytatása:
A Nemzeti Szalonban mutatták be müveiket: Plány Ervin, Zádor István, Jávor Pál, Raáb Ervin, Bednár János és Hódy Géza. A kritika mindegyik művész munkáját külön értékeli.
Sok érdekességet adnak a kiállitásnak: Joachim Ferenc, Kőváry Szilárd, Koszta József és Székely Andor képei.
A Művészház tárlatán szerepelnek: Zichy István gr. "Ménes" c. képét hozza a lap. Hermann Lipót, Kövér Gyula, Páldi Zoltán képei nivós eredményeket nyujtanak. Zitter Sándor, Csáktornyai Zoltán, Szigeti Jenő és Ferenczy Valér müveiben a kritika szerint- nagyon sok szépséget lehet látni.

ÉLET,Bp.1910.dec.18. II.évf. 49. sz. 760.775. lap.

Koszta József

"Képzőművészeti Szemle" cimmel Sztrakonicszky Károly három kiállitáson szereplő művészekről, valamint a Mücsarnok, a Nemzeti Szalon, a Művészház kiállitásainak egymáshoz való viszonyáról ir. A három kiállitás három művészgenerációt jelent, de a művészetpolitika három álláspontjának is mondható.
"A Mücsarnok téli kiállitása az öregséget, vagy a konzervativizmust, a Szalon a férfikor mérsékelt haladását képviseli, a Művészház pedig a fiatalság lelkesülő realizmusát tolmácsolja."
Majd rátér az egyes kiállitások hibáira, állapotára. Közülük először a Mücsarnok, azután a Szalon, s végül a Művészház következik. Hibáik mellett, értékükről is beszámol.
ÉLET, Bp.1910. dec. 18. II.évf. 49.sz. 760.lap.

Kosztka József festőművész

A 20-as években Holló László többször kiállított a Művészben, ekkor alakult kapcsolata az alföldi festőkkel, Kosztka Józseffel, Tornyai Jánossal.

Szabó Ernő: a Holló László-emlékszobában.
Hajdú-Bihari Napló, 1978. márc. 12.

Kosztka József

Kosztka stílusa és festésmódja a nagybányaias plein air-től visszahanyatlik a múlt századi realizmus drámai kontrasthatásaihoz.

Theisler Gyorgy: Tanulmányok és kritikák.
Művészet, 1973. december - 7. lap.

Hosszú József

Hosszú pályakezdésekor igen erős nagyapai Ferencsy hatás alatt állott.

Fleischer György: Találkozások és kitalálgatások.
Művészet, 1978. december - 7. lap.

Kosztka József

„Tanya" című képe egy naptár oldalon. (nepro)

Szélyes András: Fából készített művek.
Új Tükör, 1978. december 31 - 28. lap.

Rosta József

Az alföldi festészetről, mint
a magyar képzőművészet sa-
játos „iramvonalairól" a műves
műhelymunka nyomán beszélge-
tünk.

Domotor János: A vásárhelyi találatok . . .
Művészet, 1978. december - 14. lap.

Kassai József

Méltatás.

Mengyhart László: Előkép-élőkép-pillanatkép.
Művészet, 1978. december - 10. lap.

Korda József, festő

L: Németh József

88-92.

Gregus a Tereus. Németh Józsiel

Tiszatáj, Szeged, 1979. febr. XXXIII/2.

Koszta József, festő

L.: Csikós Andrásnál

Olaszi I.: Csikós Andrásnál ... -- 93-96.

Tiszatáj, Szeged, 1978. nov. XXXII/11.

Kosztolányi Dezső

L.: Tornyai J.

Tarnóczi A.: Hódmezővásárhely .... 89-92.

Tiszatáj, Szeged, 1979. nov.

XXXII/11

Kosztolányi József

Kosztolányi műveiből hiányzik a harmincas évekre jellemző egyre-magasabbra patetizmus és a teatrális deklamáló szenvedélyesség.

Theisler György: Tanulmányok és kritikák. Művészet, 1978. december - 7. lap.

Kostolányi József

A Kostolay-képek témája a nem az alföldi táj, hanem a kisvárosi parasztli munkahelyét és színterét idéző táj.

Thaisz György: Tanulmányok és kritikák. Művészet, 1978. december. 7 lap.

Kosztolányi József

Méltatás

Szabó Ernő: Pogány derű, a címadó versről szóló dolgozat.
Új Tükör, 1979. január 21–22. lap.

Kosztka József (1861-1949)

„Szentesi látkép" o.v. 60x75 cm
J.l.j. Kosztka J. Védett.
Kikiáltási ár: 45 000 Ft

„Tyúk" o. karton 35x49 cm J.l.j. Kosztka
Védett. Kikiáltási ár: 40000 Ft

BÁV 47. Képaukció Bp. 1978. december

Kosztolányi József

Méltatás.

Losonczi Miklós: Jakamb Erzsébet festményei.
Új Tükör, 1978. július 9 - 3 lap.

Kosztka József Kossuth-díjas festőművész (1861–1949).

Ségi Sándor festőművész első tanítómestere a maggal képviselő jelentős egyéniség, a természet lényegét is olvasni tudó Kosztka József volt.

S. GY. F.: Ségi Sándor.
Képes Újság, 1983. júl. 16.

Kosztka József, festőművész.

Sági Sándor festészetének kibontakozásáról háromtényező hatott: szülőföldjének, a Tiszatájnak az emlékanyaga, Kosztka József és Boldizsár István példája, a két festőművész lelkesítő, kollegiális figyelme szerencsésen egészítette ki egymást Sági Sándor magára találásának éveiben. – Írta egyik cikkében Tolnai V. Gábor.

Pellionisz Valéria: A természet szerelmese.
Pesti Műsor, 1949. jún. 6.

Konta [József], jezs.

Megemlítve.

Dr. Berei J.: Akadomjánky Béla kisléleki élete
146-147.
Tiszántúli Irodalmi Intézet, Szeged, 1979. 79/1.

Kovács József, kőb

Megemlítve.

B. Szepka M: Régi beszélgetés Kohán György-gyel 11-22.

Új Auróra, Békéscsaba, 1978. ápr. 78/1

Koszta József MDK

festményei szerepeltek a Gyulán az Erkel Ferenc Múzeumban rendezett kiállításon.

óó : Az "Alföld nagy festői" Gyulán

Békésmegyei Népujság. 1964 okt. 25

Thorma József festő.

Az alföldi iskolához tartozó mester volt.

Pogány Ö.Gábor: A XIX.-XX.század művészete.
Művészet, 1971.október - 12.oldal

Korda József
festő

Korda drámaisága érződik
Mikola András „Koratavasz"
című művén.

Banner Zoltán: Mikola András.
Művészet, 1971. december - 16. oldal

Kapta József

a BÁV Karácsonyi képaukciójan
„Kukoricatörők" c. festményért 45 ezer
Ft.-t fizettek. (emlékezés)

Balgaróki Lapja, (Kaméndrom) 1976. dec. 16.

Nyolcvan

Megismerte az európai művészet forrásait, elsajátította a korszerű művészi kifejezési formákat, de hazatérve nem utánozta a külföldieket és tanítványait, hanem a magyar művészet fejlődéséhez kapcsolódva alkalmazta mindazt, amit

Dömötör János: Vásárhelyi művészek

Alföld 1971/10 66 old.

Koszta József

Két alakos tájkép

Koszta József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Krumplihámozók

Koszta József Gyűjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Álló alak virággal

Koszta József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Sárga tehénnel

Koszta József Gyűjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kosztka József

Kosaras leány

Kosztka József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Tanyarészlet

Koszta József Gyűjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Tanyarészlet

Koszta József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Stoppoló leány

Koszta József Gyűjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Két leány a mezőn

Koszta József Gyűjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kosztka József

Tanyarészlet kapáló alakkal

Kosztka József Gyűjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kosztka József

Napsütötte lilaszoknyás alakkal

Kosztka József Gyüjt. Vall.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Tanyarészlet két fehér házzal

Koszta József Gyűjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Korda József

Tájkép

Korda József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kosztka József

Tájkép világos éggel

Kosztka József Gyüjt. Kiáll
Nemzeti Szalon 1948 okt

Koszta József

Tájkép két gereblyéző alakkal

Koszta József Gyűjt. Kiáll
Nemzeti Szalon 1948 okt

Koszta József

Tanyajészlet, két boglya egy alakkal

Koszta József Gyüjt. Kiáll
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kosztka József

Kosztka című virággal

Kosztka József Gyűjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Asszony tyúkkal

Koszta József Gyűjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Koszta József

Rózsaszínblúzos lány kávéscsészével

Koszta József Gyüjt. Kiáll
Nemzeti Szalon 1948 okt

Koszta József

Fehérblúzos kislány

Koszta József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kosztka József

Tanyakészlet

Kosztka József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 ok

Koszta József

Négy alakos tájkép

Koszta József Gyüjt. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1948 okt.

Kosztka József

Liszámpuntok

Kosztka József Gyüjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 o

Koszta József

Tanyakészlet virágzó fával

Koszta József Gyűjt. Kiá
Nemzeti Szalon 1948 o

Korda József

Tompaverset egy vlakkal

Korda József Gyüjt. Kia
Nemzeti Szalon 1948 o

Kovács József

Szerepel „A XX. századi magyar festészet" c. táblatörténet

A Nemzeti Galériában

Dr. Töpl. Rádai

1971 III. 14

Kozsta József

Tanya-fellegjáróból merített Nagy Istvánt.

Solymár I.: Nagy I. emlékkiállítása a Képzőműv. Alkotóház 1, Csorna 1969, 36. l.

Kosta József

Két képpel szerepel a „Munkásőr és Föve" c. kiállításon a Metőföldi Művelődési Központban

Napjaink 1971 julius
4.old.

Kosztka József (1861-1949)

„Szerelmeskedő" o. v. 51 x 65 cm
J. l. j.: Kosztka.
Valódi a.: 45000 Ft

BÁV 44. Képaukció Budapest, 1977. december

Kosta József

„Virágcsendélet" o.v. 50×40 cm

j. l. j.: Kosta

Vételár: 30000 Ft

BÁV 44. Képaukció Budapest, 1977. december

Kossta József

„Tanya az Alföldön"

o. karton 40,5 x 65,5 cm

s. l. j.: Kossta S.

Kikiáltási ár: 35 000 Ft

BÁV 44. Képaukció Budapest, 1977. december

Kozsta József

festőművész

Barcelonai világkiállítás - képzőművészeti kiállítása - kiállítási palotában - képével szerepel.

Tájkép

Nemzeti Ujság
1929. VII. 21.

Kosta Imre

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi mütárlaton aranyérmet kapott

Pesti Napló
1930.II.9.

Kontz József

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi műtárlaton bronzéremmel honorálták művét.

Pesti Hirlap
1930.II.9.

Kosztka József

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi műtárlaton aranyérmet kapott.

Pesti Hirlap
1930. II. 9.

Kovács József

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi
műtárlaton bronzéremmel honorálták egy művét-

Pesti Napló
1930.II.9.

Koszta

Koszta, Rudnay, Tornyai rokona volt
Holló László a népélet minden szépitès mentes
, valósághüségre törekvő ábrázolásában

Magyar Hirlap 1977/55/8
Wagner: Holló emlékezete

Korzka József, festő

megjelent: Bényi László: Korzka József c. könyve.

- : Új könyvek 1118.

Élet és Tudomány, Bp. 1977. szept. 2. XXXII/35.

Koszta József

Koszta József: Berekháti részlet

— : Képeslapok

1110.

Élet és Tudomány, Bp. 1977. márc. 2. XXXII/35.

Rippl-Rónai József festő

L.:Rippl-Rónai József

Dévényi Iván:Bernáth Mária:Rippl-Rónai József 765-767

jul.-aug. XX/7-8

Jelenkor, Pécs, 1977.

Kosuta József festőművész

A MOM művelődési házban rendezik a BNV 42-ig tartani képzőművészeti napok egyik szerepel az alföldi festők közül Kosuta József, Rudnay Gyula munkái is.

Esti Magazin

1974. V. 24. Kossuth, 11.30 Ke.

Kosztka József (1861-1949)

„Tengerben fürdőző gyerekek"
O.v. 27x37. Jobbra: Kosztka
Védett. Valószínű ár: 12000 Ft

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Kosztka József

„Önarckép" o.v. 25 x 20 cm

J. l. 6. Kosztka Tervezési ár: 12000 Ft

BÁV 42. Képaukció Budapest, 1977. május

Kosztka József (1861-1949)

„Tél az Alföldön" o.v. 59,5×64 cm

J.l.j.: Kosztka

Vételár: 50000 Ft.

BAV 43. Képaukció Budapest 1977. szeptember

Koszta József

Hollósy Simon, Glatz Oszkár, Vaszary János, Koszta József, Anna Margit, Korniss Dezső, Kernstok Károly, Spányi Béla, Csók István, Gulácsy Lajos, Mednyánszky László, Szőnyi István, Victor Vasarely, Czóbel Béla, Kmetty János, Bálint Endre, Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, Benedek Péter, Ilosvai Varga István, Mattioni Eszter, Molnár C. Pál, Istokovits Kálmán, Boldizsár István, Bortnyik Sándor, Keserü Ilona, Kondor Béla, Deim Pál, Schaár Erzsébet művészek munkái szerepelnek az utóbbi évek aukció-kiállításain.

A művészek nevének felsorolása a 2.-es cédulán folytatódik.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 2o. XIX. évf. 38. sz. 13. lap.

Koszta József

A művésznevek folytatása az 1.-es számú cédulaáról:
Munkácsy Mihály, Derkovits Gyula, Nemes-Lapérth József, Ámos Imre, Ferenczy Károly, Rippl-Rónai József, Ferenczy Noémi, Kelety Gusztáv.
Vadas József: "Mecénás-e a műgyűjtő?" címmel az aukció-kiállitásokon szereplő alkotások árának és értékének alakulásáról, a tárlat lefolyásáról, a művek értékeléséről ad részletes képet.
Az erről szóló cikket lásd: Munkácsy Mihály nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 2o. XIX. évf 38. sz. 13. lap.

Rosta József

Rövidebb-idejű szolnokon dolgozott a művész.

Egri Mária: Szolnoki jubileum.
Tükör, 1977. június 26–24 lap.

Kozma József

Robusztus munkájával mél-
tán érdemelte ki hortobágyi élismeré-
sét.

Hajósy dr. Pál-Nemeth József
Ideiglenes Magyar Állam vezető

Kosztka József (1861-1949)

„Párizsi Uralat" o. v. 50x43

J. l. f.: Kosztka Védett 25 000 Ft.

FOTÓ

BÁV 40. Képaukció katalógus Bp. 1976 szeptember

Kosztolányi József
festő

M.D.K

Méltatás

Pogány Ö. Gábor: Hollós Lászlóról
Művészet, 1964. szeptember – 22 kép

Horta József
festő

H.D.K

Hun István fejlődésére hatással volt.

Pogány Ö. Gábor: Hun István
Művészet, 1964. január – 22 lap

MDK

Koszta József

me: Moderne ungarische Kunst is der Kunsthalle Bern.

Die Tat (Zürich), 1944.jan.26.

MDK

Koszta József

"Virágcsendélet", olajfestm
"Tájkép", olajfestm

Magyar Művészhetek Reprezentativ Képzőm.
Kiáll.1947.Jan. v.Ernst Múzeum. 6.l.

MDK

Koszta József

Kosaras leány, of.

Művészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

MDK

Koszta József

Kukoricatörők c. munkájáért az 1927 évi Magyar táj-és életképkiállitáson festészeti II. díjat nyert

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap 1927 évi Kincsesháza.

Konta József, festő

MDA

Nagybányáról indult el az alföldi
piktúra nagymestere, Konta József is.

Artner Tivadar: Műgyűjtők Kincsei a Galériában
8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. júl. 31.

Koszta József MDK

Mezei munkában, olf.

Műcsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

Koszta József MDK

Pihenés, olf.

Műcsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XV. [illegible]

szövarch.137.3.6

Koszta József.

Moldován István kikérdezéséből.
kikérdező:?

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41.

szövarch.1.3.ó

Koszta József.

barátsága Lázár Bélával.

Lázár Béla:Müvészekről.
Lá ár Béláné közlése.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.1.2.ó

Koszta József.

Szinnyei-Társaság.

Lázár Béla:Művészekről.

Lázár Béláné közlése.

Koszta József.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Keszta József.

Gyüjteményes kiállitását rendezte müveinek a Nemzeti Szalon 1948-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Koszta Jozsef.

A "Kut" müvészegyesület tagja.

Bende J: A képzőművészeti egyesület tröténete.
kézirat.

Keszta Jozsef.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeom 1937-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Koszta József.

Ösztöndijat kap a Mübarátok Köre-től 1891-ben.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek tröténete, kézirat.

Konta József, festő

Ef 1 Sándor képeiről felismerhetők, Konta József önarcképei.

Arthur Tomasov: Ef K Sándor kiállításán 2. l

Bp. 1962. nov. 1.

Kosta Jónet, „Jestő"

Szerepel az aukción

–: Munkácsy-festmény kikiáltási ára ... 2.

ESTI HÍRLAP

Bp. 1963. máj. 8.

MDK

Koszta József, festőm.

Dinnyeszátrak. Repr. 34.1.

Virágcsendélet. Repr. 34.1.

Magyar művészet. 1926. Képek. 34.1.

MDK

Koszta József, festőm.

"Önarckép" Kepr. 64.1.

Rónay Károly:

A Szépmíves. Képt. 1938X 1937/38.évi új szerzeménye:
Képes Krónika.1939. 24.sz. 63-64.1.

Koszta József MDK

Táncfa készen, olf.

Falurészlet, olf.

Mücsarnok 1919 Köztulajdonba vett mükincsek kiállitása

Koszta József

MDK

Tanya, olf.

Testvérek, olf.

Műcsarnok 1919 Köstulajdonba vett műkincsek kiállítása

MDK

Koszta József

"Kukoricatörés" c. műve. Repr.

KUT, 1926.dec.31. 6.sz. címlap

Konta József, festő.

Az alföldi festészet egyik megteremtője.

Róna Gyula: Vallomás falu- változó művészet

9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. nov. 27.

MDK

Kosztka József festőm.

"Kukoricatörés" Repr. Címlap.

KUT. 1926. dec. 31. I.évf. 6.sz. Címlap.

MDK

Koszta József, festőm.

"Legelön" Repr. 103.1.

A II. Nemzeti Kiállitásról.

Képzömüvészet. 1934.

MDK

Koszta József

D.Rózsaffy: Une promenade rapide au Musée des Beaux-Arts. A Mügyüjtő 1928. 8-9. sz.

MDK

Koszta József

Tájkép.
Faluvége.

III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.1935.
Márc.24-Máj.15.Műcsarnok. Kat. 6.1.

MDK

Koszta József

Kukoricaszedők.

III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.1935.
Márc.24-Máj.15. Műcsarnok. Kat. 8.1.

MDK

Koszta József, festöm.

kapta a Wolfner Gy. választm.tag 4ooo koronás díjából annak felét- 2ooo koronát.
"Kukoricatörök" c. olajfestményéért.

Kitüntetések. Műv. 1917/18 téli riáll.
Művészet. 1918. 32.1.

MDK

Koszta József

Eredeti művészi levelezőlap (1 rajz.)

Kézdi-Kovács László Atelier-kiáll.kat.Nemzeti Szalon.1911.febr. 12.1.

Koszta József
festő

Részt vesz Tripoliszban, a szindikátusok palotájának nagytermében rendezett magyar festészeti kiállitáson.

N.U.1939.VI.17.

Koszta József MDK

Hazafelé, olf.

Mücsarnok 1940/41 A magyar müvészetért c.kiáll.

Konta József

Szerepelt a XX. velencei biennálén.

Pesti Hírlap 1936. máj. 29.

Magyar művészet Velencében. Végh-Kovács László.

MDK.

Koszta József

Müvei a Báv áruforgalmában

Népszava 1966 máj.14.

Koszta József

nem festett nélkülözhetetlen kompozíciókat. A Tisza menti síkságot és a föld munkásait festette.

Artner Tivadar: Évszázadok művészete. Bp. 1965. Gondolat K., 605 l., ill.

536.l.

MDY

Horta József
festő

Életrajz

Tóth Endre: Festő lányok világa
Mű vészet 1968. július - 33 lap.

Koszta József festő M.D.K.

Müve az 1896-1906-os szerzeményezskor került a Szépmüvészeti Muzeum tulajdonába

azatérés

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 166.l.

Koszta József festő M.N.K.

Müve a Szépmüvészeti Muzeum háboru utáni gyarapodás között.

8 mü

Kukoricatörés

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 185.l.

Koszta József

Nagybányáról indult Hollós ideig nem tudott érvényesülni. Mikor felfedezték, nem jött a fővárosba, hanem Szentes mellett tanyát vásárolt képeiből élt és ott is élt évtizedekig parasztemberek módjára.

Artner Tivadar: A vezredek művészete. Bp. 1969. Gondolat K., 605 l., ill.

[35.1.

Koszta József festő M.D.K.

Müve az 193e-as években került a Szépmüvészeti Muzeumba

Muskátlis kilány

A Szépmüvészeti Muzeum 19o6-1956, Bp. 1956. 179.1.

Kossuth József

emlékkiállítása, Szentesen, a nevé-
ről elnevezett múzeumban

Halász Zoltán: La vie culturelle
en Hongrie, Budapest, 1966.

339 l

Koszta József

Müve szerepelt a sárospataki várban 1962-ben rendezett III. kiállitáson.

Képzőművészeti kiállitás Sárospatakon a Nemzeti Galéria anyagából.
Északmagyarország 1962. szept. 4. 4.l.

M.D.K.

Koszta József, festő

„ Cserép kürtlődök a „ Mátyás a Beatrix találkozásának" variánsaival, hogy végül a „ Három királyok" parasztmadonnáiban és a parasztpásztorokban csapódjék le mindaz, ami az ún. történelmi alakokkal való küzdelem hasznosítható tapasztalata volt. "

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik

Bp. 1968. Magvető, 200 old.

Konta József 1. [illegible].

1891-ben 200 Kr. ösztöndíjat kap Münchenbe utazik. Festésre Dietl, történelmi képek festője. A müncheni magyar körrel nem tart kapcsolatot.

1902-03-ban Nagybányára megy, ahol nem [illegible] önállóan dolgozik. Ott is Falsó bányapiac, és Francz Kornél tart vele kapcsolatot.

Sarkadiné, Klára Éva [illegible] - Konta - Rudnay, Gy. 1966 - (Bp. ein Künstlerroman). 15. l.

Konta József (1861-1946)

A brassói lepel zöldfestő,
1861-ben. Fiatalkori munkáira
1885-ben jegyzi fel először az Olcsavári ujsütő., Fő népnaptárjával,
fő képzőművészeti összefoglalásával szerzi
legjelentősebb 1882-83-ban a bécsi akad.
vendéghallgatója, 1884-ben Kolozsváron van. Utóbbi a bp.-i Mintarajziskola tanára, tanítványai: Pregun F., Lo G.),
Fekete B..

Sarkadiné, Klára Éva, Szőts-Konta-Rudnay.
Bp. 1966 - (Bécsi Műszeum).

Konta József 2. lap.

1905 - Fraknói díj, ami 2 évre olasz. tanulmányútra jogosít. Ott a felvett témákat dolgozza fel, ill. a reneszánsz halotti szobrászat életét, magyarországi vonatkozásait, bár ezek kevés dokumentálása miatt nem sikerül. 1910-ben Párizs, Bp. Jún. ott a Louvre-ban Goya és Delacroix hatása alá kerül.

Sarkadiné Klaics Éva, Iskola - Konta - Rudnay, Bp. 1966 - (A cím múzeumom). '16.

Konta József 4. lap.

Élete utolsó éveit betegen, ecetjét lelive, keserűen töltő. 1948-ban rendelt gyógyít. Zirk.-t.

Reprodukciók: Árvái, 1891, o.v., 120×1[illegible] cm. M.N.G.-9. old., Sokác parasztasszony, 1905, o.v. 62,5×50 cm, M.N.G., Zúzni és Coco, 1912. o.v. 71×87 cm. M.N.G., Téltavaszon, 1913 o.v., 64×89 cm. M.N.G., Kerentsa reggelije, 1932 o.v. 90×81 cm. M.N.G. Rhonyit hídi részlet, 1937, o.v., 90×123 cm; M.N.G. – Vájk

Sarkadiné, Klaus Éva, Gór-Konta-Rudnay Bp. 1966. Irod. mutatóval.

16. l.

Konta József 3./III.

Külföldi utazásai alig az Alföldön
telepítve, Erdély határ[illegible]ban.
Több mint 30 évet töltött.
— Első önálló kiáll.: 1917 Ernst Múz.-ban. 2 nappal
ezután repült elhalálozott. Önálló kiáll.
új munkáival rendezett: Külföldi kiállításon állandóan részt, Berlin,
London, Dresda, Brüssel, Velence, Milánó,
Stockholm.

Sarkadiné Hajós Éva, Gyó-Konta-Radnay
Gy. 1966. (Mű műveinek)

16.

Konta József

Virágcsendélet, olaj, 35×44
Tanya bogyókkal, olaj. 66×50
Szélmalom, olaj, 73×55,5
Kukoricás tanyával, o. 63×48,5
Kukoricatörő leány, o. 49×40
Virágcsend. o. 35×22
Virágok, o. 45,2×42
Primulák 65×50

Gouprádmegyei Képzőművészeti Kiállítás. Szeged. 1959. Kat. összeáll. Orsváth Béla.

MDK

Koszta József

neve eml.

Hólló László gyüjt. kiáll. Ernst Muz. 1967.

MDK

Kosztka József
festő

Munkája a kiállításon
nem szerepel.

D. Fehér Zsuzsa: Új magyar festészet.
Művészet, 1968. május – 40 lap.

MDK

Koszta József

neve előszőban emlitve

Alföldi festészet, Székesfehérvár 1966. Csók I.Képt.
okt.

MDK

Koszta József

Kapáló, repr.

Tájkép tehénnel, "

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I. Képt.

1966. okt.

MDK

Koszta József

Kapáló, o.

Kislány arcképe, o.

Cigánytelep, o.

Alföldi festőstet. Székesfehérvár, Csók I. Képt.
1966. okt.

MDK

Koszta József

Vihar előtt, o.

Mező, o.

Tanya, o.

Két fehér ház, o.

Alföldi festéstet. Székesfehérvár, Csók I. Képt.
1966. okt.

MDK

Koszta József

Tájkép tehénnel, o.

Téli táj szélmalommal, o.

Cigánylány, o.

Alföldi festőstet. Székesfehérvár, Csók I. Képt.
1966. okt.

Korzta

realista festő volt.

Kalocsay Károly: Műalkotás, kompozíció, stílus. Bp. 1961. Gondolat k. Franklin ny. 133 l., 52 t. (Gondolatok S.) 131. l.

Kosztka

Kerepesi o-, kapcsolat művészet pártja történetének" a Kép. műv. Lyceumban

Gerevich Károlyné: A magy. művész. párt tört. a Kép. műv. Lyceumban

kapcsolat/finis/ 1966 VIII. 20.

MDK

Koszta József

neve az előszóban szerepel

20. sz.i m. festészet és szobrászat M.Gal. és Móra F.Muz. Szeged 1966.

MDK

Koszta József

A Magyar Nemzeti Galéria 1965.

Koszta József MDK

Falusi utca, olf.

Mücsarnok 1910. Vándorkiállitás

MDK

Koszta József

A Szinyei-Társaság jub. kiáll. a N. Szalonban. Tél a Művészetben. /Bpest,194o/. 87.l.

Kosta

Müve nevével az Árverési
Csarnok Kraus Simon
aukcióján.

P. H. 929. X. 27.
P. N. 929. X. 27.

Koszta

Koszta József,festő

A szolnoki telep vendége volt.521.o.Az Alföld parasztjait és tájait festette.Nyers,darabos.Nagy tüzes foltokkal dolgozott.Hazatérés,Kukoricatörés,Parasztud udvar,stb.Nemz.Galéria.526-27.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a színház és a film.Minerva.1960.Bpest

Konta

Művével részt vett a debreceni városháza nagytermében rendezett képzőművészeti kiállításon.

m. 929. XI. 20.

P. H. 929. XI. 20.

MDK.

Koszta József

Kiállitási hir

Magyar "emzet 1967 ápr.6.

MDK

Koszta József

Kiállitási hir

Fényszóró 1967 ápr.12.

MDK.

Koszta József

Moszkvai kiállitási hir

Csongrádmegyei Hirlap 1967 ápr.6.

Kosztka József

Képeket az Ernst árverés
55. aukciójára

Lajos 1937 IV. 18.

Martin József
festő

MDK

A múltban Milánóban volt
kiállítása.

Tűzkő gátnál: Fáy György Kiskőrösi szlovák
Nemzetiségi, 1967. április-16 kép

Koszta József

"Parasztleány" c. műve az Árverési Csarnok aukciókiáll.-án.

P.H.930.X.10.

Koszta József, festő (1861-1949) M.D.K.

Oly sok magyar festőéhez hasonlóan, Münchenben tanulmányai után Bastien-Lepage hatása alá kerül, melyet oszlopos naturalizmusának ~~lőtt~~ egyéni sorsán tudott levetkőzni. Ettől kezdve egyéniségének és témaválasztásának a magyar Alföld táji varázsának, tősgyökeres magyar parasztfiguráinak örömteli. Az irodalmi való genre-felfogás távol állt tőle: drámai eseménymenet vagy tragédiával is ./.

Antal Kampis: Kusnt in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

312-313 old.

Koszta József, festő

M.D.K.

... a színek lecsillapulásával hatásával tudta érzékeltetni. Bár művészete egy sírón szomorú, mindig napfényt tükröző és gondolatébresztő (Kukoricatörés, Falusi udvar, Ferér lovas, stb.)

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

313. old.

„Ferér lovas" olaj (1830 után) 309. „
„Kukoricatörés, „ (1819)

M.D.P.

Koszta József, festő

nevét az 1948-ban a Fővárosi Képtár által rendezett bánya-vidéki vándorkiállítással kapcsolatban említi meg Pogány G. Gábor, akitől Holló László műveit a kiállítási katalógusba már a legjobb alföldi festői képeinek sorával merte.

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII. évf. 3. sz. 76 old.

Koszta József

Parasztudvara szerepelt a modern magyar festészet 1920-ban átrendezett kiállitásán.
Képeinek atmoszférája sulyossá, ragacsossá lett.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965. 35.1.

Kárta József

Készpel az „Alföldi mesterek"
c. kiállításon a békéscsabai
Csák galériában

Nyíregyháza 1966 X. 30 7 órakor

Kosztka

Károssal az „Alföldi festészet" c. kiállításon Kőkeresztelésről (emlékezik)

Nógrád 1966 okt. 12. 4old.

Kosta Vinf
Istállóvár

Müncheni magyar reprezentatív bálunk-
befejező estjén.-

Kemenesi vitéz
1929 II. 28

Kosztka József, Jertő

MDK

Szerepel a Vásárosbáival megnyílt
kiállításon.

Rózsa Gyula: „Nagyobb igazra sohse volt
méltó" 8.

Népszabadság Bp., 1967. okt. 14.

Koszta József

Müve kiállitva Miskolcon 1950. a MOK által 45 képből rendezett kiállitáson.

Megnyilt a Magyar Festőművészek Mesterei kiállitás a Muzeumban.

Északmagyarország 1950. aug. 20

MDK.

Koszta József

Kiállitási kritika

Zalai Hirlap 1967 aug.24.

M.D.K.

Koszta József

"Ragyogó fények és áthatolhatatlan árnyékok drámai küzdelme minden képe.
Az Alföldön él, témái körében életszemlélete egy a néppel"-irja a lap "Kossuth-dijas művészek villámlexikona" címmel.
Fényképét hozza a lap.

Szinház, Bp. 1948. ápr. 13-19. IV. évf 16. sz.

M.D.K.

Koszta József

Kossuth-dijas müvésztől fényképet kért a lap, melyet bemutat és megjegyzi, hogy ez az egyetlen felvétel a müvészről.

Szinház, Bp. 1948. márc. 30.-ápr. 5.
IV. évf. 14. sz.

MDK.

Koszta József

Kiállitási kritika

Népszabadság 1967 okt.14.

Kossta József festő MDK

Alföldi festő, tanári anyag. 21 old.

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX. századi képzőművészetéhez. 179.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1957. Szegedi Nyomda Váll. 1957

Koszta József

1927. a KUT kiállitásán szereplt. A csoportosulás tagja "szurkos szinességü napfényfestészet" - irja Rabinovszky.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán 1965. Bp.
192-197.l.

Koszta József

MDK

Rőzsés lány, olf.

Piroskendős lány, olf.

A pécsi Modern magyar képtár 1964

Koszta József MDK

Fehérkendős nő, olf.

A pécsi modern magyar képtár, 1964.

_KOSZTA_JÓZSEF

Mednyánszky László stb. elismertetése xx a nagybányaiak érdeme.

Nagy Ildikó:Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp.1964.3o l. 18 képmell. Az én muzeumom 5.

M.D.K.

Konka József, festő"

Nevét említi Lyka Károly a Szinyei Merse

Társaság kiállításáról írt beszámolójában

Idézve: Magyar Művészet, 1926. I. 1-2. old.-ról

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Pernoczky Géza,
Bp.1967. Corvina

174. old.

Kozma József, festő

M.D.K.

„ő a valódi művészeknek egyik típusa, megmaradnak a „valóságban" ábrázolás mellett..."

Dercsényi Balázs: Árkay Aladár,
Bp. 1967. Akadémiai Kiadó

6. old.

KOSZTA JÓZSEF/1864-1949/

Rudnai Gyula/szül.1878/, Nagy István/1873-1937/ alkotásai a szegényparasztság elkeseredettségét és forradalmi készülődéseit örökitették meg.

Végvári Lajos: Munkácsy Mihály Bp.1955.48 l.24 t. /1844-1900/.

Koszta József MDK

Rőzsés lány, repr.

Pécs, 1964. Modern magyar képtár

MDK

Koszta József

Kukoricatörés, o.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp.1952.

MDK.

Koszta József

Kiállitási kritika

Zalai Hirlap 1967 aug.24.

MDK

Koszta József (szül.1864)

Nő taligával. Vászon. 88x100.

Táj parasztházakkal. Jelz.lent jobbra: Koszta. Lemezpapir. 37.5x47.

Ülő nő a szabadban. Jelz.lent jobbra:Koszta J. Vászon. 48x51.

Ernst Múzeum aukciói. XV. 1921. 25.lap

MDK

Koszta József

Balaton, of.

Alkotás Művészház XIX. kiáll.

MDK

Koszta József

Eső után, of.

Reggeli napsütés, of.

Képzőm. Társ. 1909/1o. téli kiáll. kat. 42.l.

MDK

Koszta József

Tájkép, of.

Mária Jézussal, of.paszt.

Képzőm. Társ. 1909/10. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Koszta József

Tányértörlő leány, repr.

Beczkói Biró H. gyüjt. Magyar Müvészet 1931.
530.l.

MDK

Koszta József

F.J.: A Székesfővárosi Képtár uj szerzeményeinek kiáll. Pesti Hirlap 1943. márc. 6. 7.l.

MDK

Koszta József

Kukoricatörők, repr.

Műcsarnok 1917/18. téli kiáll. kat.

Konta József festő

Több képét megvette a Nemzeti Galéria.

– : Kis híradó 2.

ESTI HIRLAP, 61. 1963. máj. 2.

MDK

Koszta József, festöm.

/Egy berni kiállitás a jelenkori magyar művészetről./

J.S.: Une exposition à Berne d'art hongrois contemporain.
Gazette de Lausanne. 1944. jan. 26.

MDK

Koszta József

Vizhordók, repr.

Németh J.dr.: Szolnok és müvészete. Évk. KMT 1929. 48.l.

MDK

Koszta József, festöm.

Kapáló asszonyok. Kepr.

Csókássy.

MDK

Koszta József, festőm.

Krumplikapálók. Repr.

Gerő Ödön: A magyar népéletkép.
Magyar Művészet. 1927. 30.l.

Koszta József, festöm. MDK

Moderne ungarische Kunst. - A mai modern magyar művészet
Der Bund. Bern. 1944. jan.25. Rozgoli kiadás.

MDK

Koszta József, festőm.

19. Tájkép. Repr.

KMT 1915/16 téli kiáll. Kat.

400

Koszta József, festöm.

84.	Tehén.	-
85.	Zuzmar ás nap.	-
86.	Guggoló alak.	-
87.	Öszi nap.	-
88.	Havas táj.	"

Képzöm. Társ. 1913. tav. kiáll. Kt. 44.1.

Koszta József, festőm.

80. Velencei halászbárka. -
81. Genre . -
82. A szélmalom. -

Képzőm. Társ. 1913.tav.kiáll. Kat. 44.l.

MDK

Koszta József, festőm.

215. Munkánál. /Ablaknál ülő varró fiatal nő./

Repr.

Műcsarnok. 1904. tav. kiáll. Kat.

MDK

Koszta József, festőm.

58. Tanyai táj. Kepr.

KMTárs. 1907.tav.kiáll. Kat.

Koszta József, festőm. MDK

191. Eső után. Repr.

Képzőm. Társ. 1909/10. téli kiáll. Kat.

MDK

Koszta József, festöm.

17. Kosaras leány. Repr.

Képzöm. Társ. 1903/4 téli kiáll. Kat.

MDK

Koszta József, festőm.

1c. A mezőn. Repr.

Műcsarnok. 1904/5 téli kiáll. Kat.

MDK.

Koszta József

A Nemzeti Galériában lévő müveiről

Pestmegyei Hirlap 1965 ápr.18.lap -

Kosta József, festő

A szentendrei művésztelep
hagyományainak egyik őre.

Zsupán István: Kiállítás és aukció
a metrónál

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. dec. 8.

Konta József, festő MDK

Konta-kép is aukcióra kerül.

(–fenesik): Képkonjunktúra Magyarországon

ESTI HIRLAP, Bp., 1964. dec. 5.

MNK

Koszta József

Domboldalon. 1902.
o.,v. 120x149 cm. MNG Ltsz.: 2302

Ablaknál. 1903 körül
o.,v. 90x71 cm. MNG Ltsz.: 7963

Magyar Nemzeti Galéria. Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 35.1.

MOK

Koszta József

Krumpliszedők. 1904.
o.,v. 107.5x118.5 cm. MNG Ltsz.: 2577

Napkeleti bölcsek. 1905.
o.,v. 121x125.5 cm. MNG Ltsz.: 3692

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 35.1.

MDK

Koszta József, festön.

Hazatérés.

Mücs. -1897-98 téli kiáll. A kormány vásárlása.
Mücsarnok. 1898. 53.l.

MDK

Koszta József

A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása Brüsszelben. Magyar Művészet 1926. 5.sz./Standaard. 1926.máj.31./ 298,299.l.

MDK

Koszta József

A Szinyei Merse Pál Társaság tagjai 1940.

MDK

Koszta József

A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása Brüsszelben.
Magyar Müvészet 1926.5.sz./La Libre Belgique, jun.9./
301, 302.1.

MDK

Koszta József

A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása Brüsszelben.
Magyar Művészet 1926.5.sz. /L'Horizon, jun.5./
301.l.

MDK

Koszta József

Önarckép, repr.

Rónay K.: A Székesfőv. Képtár 1937/38. évi uj szerzeményei. Képes Krónika 1939. jun. 11.

Korsta József, festő

MDk

A Alföld festője.

Granasztói Pál: A Kecskeméti siillvdint 7.

NÉPSZABADSÁG, hn. 1963. aug. 11.

Kosztolányi József

emlékének Németh Emil
versei emlékére „Társaton" címmel.

Uj Idők 1963. 8-9.
1007. l.

MDK

Koszta József

Kukoricatörők, o.f.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1940 Dec.15-1941 Jan.12. 5.l.

Thorma József
festő

M.D.4.

Szélmalom c. műve szerepel a kiállításon.

Maróti Ernő: Magángyűjtők kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában
Műveket, 1963. november - 39 lap.

MDK

Koszta József

Résztvett a magyar művészek belgrádi kiállitásán, melyet a Cvijeta Zuzorics kiállitási csarnokban rendeztek.

Cikk: Magyar kiállitás Belgrádban.

Művészet, 1940. 33.sz. 47.l.

MDK

Koszta József

Miskolcon Hubay Andor kiállításával kapcsolatban került bemutatásra műve.

Bartus Ödön cikke.

Képzőművészet, 1930. 27.sz. 51.l.

Kovács József
festő

M.D.K.

Méltatás.

Farkas Loltán: Berényi László kiállítása Veszprémben
Művészet, 1964. október – 43 lap.

~~Rea Kovács v.~~

Kosztka József

Rippl Rónai J.

Rudnay Gyula

Vaszary János

soviele

auch

Neue Zürcher Zeitung.
Morgenausgabe. 1944.
Jan. 24. (Ungarische
Kunst der Gegenwart.) —

4.

Blaskó Vilmos

életrajzi adatai

Forrás:

Pajzs
Darabló

KOSZTA JOZSEF

Külföldi aukción:

J. Koszta: Windmühle.
Öl auf Leinwand, 42x59 cm. Bez.Koszta J.

Wien, Dorotheum
645. Kunstauktion, 10-18 Sept. 1984.
Katalogus 331.sz. Kép: Taf.208.

Kozma József festőművész

Patakí Gábor: Konzervatórium - Lagymányos
nélkül
1950-es évek művészete

Miskolc, 1982. március

Kosáta József festőművész

Sz. Kürti Katica: Medgyessy Ferenc emlékmúzeuma

Miskolc, 1982. április

Kovács József

Neve emlékére

Kérjük mindenkit

Vigília 1969 január
60. old.

Kozda József

Bárszky Pál: Kőpor Szuszkenőben

Művészet, 1983. november

Kossta József, Kossuth-díjas festőművész (1861-1949).

Shontesen a Kossta József Múzeum állandó kiállítása: a Kossta-gyűjtemény.

Makón, a József Attila Múzeum páldmintjén Makó vége festő fiának, Torma Imrének emlékkiállítása látható. A művek az alföldi mesterek tornyai, Kossta, Kohán és a többiek méltó művészi társaságá vált.

Programajánlatunk a hét végére.
Csongrád Megyei Hírlap, 1993. szept. 23.

Kosztolányi József, festő

L. Gadányi Jenő

Gadányi Jenő. Aforizmák és naplójegyzetek 70-76

Uj Írás, Budapest, 1984. június XXIV/6.

Kosta József

Egészségi állapot

Nyíregyháza 1984 / 3

Korta József

Mi vagyok Paal László konti
Beszélgetés Bényi Lászlóval

Magyar Nemzet 1985. VII. 20.

Kosta

Profán oltár előtt

(Kohán György)

Tiszatáj 1984/6

MDK

Koszta József

Zöldben, festm.

Fényes Adolf eml.kiáll. MNG. 1960

9 l.

MDK

Koszta József festő

Fényes Adolf eml.kiáll. MNG 1960. 13 l.

Koszta József

MDK

Zöldben, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

MDK

Koszta József

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ. 1903/4.évi téli kiállításán az állam megvásárolta Kosaras leány c.olajfestményét.

Művészet, 1904. 213.l.

Kondor József

Öt festménye 60 éves Ft.-ért kelt el az aukción.

Hétfői Hírek 1965. dec. 13.

Koszta József

MDK

Szinyei emlékünnepély. Szinyei Társ. Akadémia.
1941. febr.

MDK

Koszta József

Szinyei emlékünnepély, SzinyeimTárs. Akadémia.
1941. febr.

Kosztka Győrgy.

A szolnoki Művésztelep kiállításán szerepelt az Ernst-múzeumban.

Esti Budapest, 1912. Jún. 5.

Korta József

Kiáltt

Et 1929. IV. 28.

Korbe József

Kiállít

V.N. 1929. IV. 28.

Kosztka József

Kiállít

MO. 1929. IV. 28.

17

g.

Konta József

Kiállít

N. Ú. 1929. IV. 28.

Kozma József

Kiállít

P.H. 1929. IV. 28.

Kiszka József

Kilit

D. N. 1929. IV. 28.

Kozka József

Kiállít

Ujvár 1929 IV. 27.

Kosáka József

Kiákít

N.V. 1935. VI. 1.

MDK.

Koszta József

A Nemzeti Galériában lévő müveiről

Tolnamegyei Népujság 1965 ápr.18.lap -

MDK

Koszta József

Legelőn, olf.

Falu, olf.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Koszta József festő

M.D.K.

nevét, az első orosz képkiállítás megnyitásakor, a magyar festészet baloldali hagyományai közül említette Révai József

Láncz Sándor: A szocialista realizmus művészetéről 1949 - 1956

Művészettörténeti Értesítő, 1965. XIV. évf. 2. sz

110. old.

Koszta József MDK

Kukoricatörők, olf.

Mücsarnok 1940/41 A magyar müvészetért c.kiáll.

MIK.

Koszta József

Kiállitási hiradás

Keletmagyarország 1966 márc.1 .

MDK.

Koszta József

Művei Klinkó József gyüjteményében

Ország Világ 1966 máj.11.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁD MEGYEI HIRLAP

1966 JUN

1021

Ásat a szentesi múzeum

A szentesi Koszta József Múzeum idei terveiben szerepel a korábban megkezdett szegvár-tűzkövesi ásatások befejezése. A munka segítséget nyújt az eddigi tudományos értelmezés átfogó kialakításához és az e tárgyhoz kapcsolódó publikációk lezárásához. Az ásatásokra a nyári hónapokban kerül sor és körülbelül három hetet vesz igénybe.

Másik múzeumi hír: a nevezetes Koszta-gyűjtemény képeit a jövő évben valószínűleg újra keretezik. A közel negyven festmény ezzel egységes és korszerű külsőt kap.

A múzeumba az idén is érkeztek külföldi látogatók és újabb csoportok jelezték érkezésüket. A szakembereket elsősorban a népvándorláskori és az őskori anyag érdekli.

. SZEAC 6615, 3. S
206, 4. Makói VSE 51
zentesi Vízmű 4586.
Nők: 1. Makói VSE
. H. Textil 4066, 3. C
ád m. SI 3629, 4. Sz
Vízmű 3255, 5. SZEAC
onttal.
A győztesek és a j
redményei: Férfiak:

A makói *Béke Vegyesipari Ktsz* férfimunkaerőt keres

főkönyvelői állás

betöltésére. Feltételek: 5 éves gyakorlat, mérlegképes vizsga. Fizetés megegyezés szerint. Szövetkezeti mozgalomban való jártasság előny.
Jelentkezés a Ktsz irodájában Makó, Széchenyi utca 15. Telefon: 198.

M. 10-057

M.D.K.

Korda József
festő

A hódmezővásárhelyi festőiskola
első művelői közé tartozik.

Horváth Terézia: Hódmezővásárhelyi ősi tanulat
Művészet, 1964. január – 37 lap.

MDK

Koszta József, festöm.

" Mezei munkások " c. képére a 2000 koronás Rökk-dijat kapta.

Kitüntetések.
Művészet. 1911. 42.l.

MDK

Koszta József, festöm.

fények tüzes ragyogása káprázatat K.J. magyar táj-
jain és falusi virágain.

Ernst Muzeum.- Szinyei M.P.Társ. müv.tagjainak II.kiál
tása. - 1926.jan.24.-febr. 28. Kat.

MDK

Koszta József

Dinnyesátrak, repr.

Virágcsendélet, repr.

Magyar Művészet 1926. 1. sz. 34.1.

MDK

Koszta József, festöm.

58. Tanyai táj. Repr.

KMT 1907 tavaszi kiáll. Kat.

Korda József, festő

Nagy István jó barátja festette a szentesen élő Korda Józsefet.

Pernecsky Géza: Nagy István képeinek kiállítása Brnóban 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. dec. 4.

Konta József, festő

Dr. Weiss J. gyűjteményében Konta művei is találhatók.

Rónai Gyula: Egy műgyűjtő a múzeumban

8. l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. dec. 10.

Kovács József

a BÁV karácsonyi képaukciójára
„Kukoricatörők" c. festményét
45 ezer ft.-ért árverezték. (emlékül.)

Nyíregyháza, kegy., 1941. márc. 16.

Kosztka Gyula (1864-1954)

Az Alföld festője volt. Münchenben tanult, párizsi tanulmányúton volt. Első sikerét "Harcolók" c. képével aratta 1894-ben. Szentesen telepedett meg, innen is kirándult, tanulmányokat készített. "Harctéri" - "Kukoricatörés" - "Parasztudvar" - "Munkásleány" (emlitve)

Kampis Antal: A Magyar Képzőművészet Története.
Budapest, 1972. jul. 8.

KOSZTA JÓZSEF, festő

1910-ben ujabb képzőművészeti kiallitás Miskolcon. Teljes sikert hozott.-Koszta József is kiallitott.
290.old.

ZSADÁNYI GUIDO: Balogh Bertalan emlékezete/1870-1922/

A Herman Ottó Muz.Évk.-ve, XI. Miskolc, 1972

Kosztka József
festő

1927-ben a KUT művészei
közé tartozik a mester.

Erdős Jenő: Egy életpálya - 75 év.
MŰVÉSZET, 1973.április - 28.oldal

Kosztka József festő

Kosztka „Pihenők" című művét mutatták be a tárlaton

Szelesi Zoltán: A szegedi műgyűjtők kiállításán.
MŰVÉSZET, 1972. szeptember - 44. oldal

Kortárs költők, versek

Megemlítve.

Lacró Katalin: Lánk Emőke: Endre Béla
111 – 112.

XXVIII
9.

TISZATÁJ, Szeged. 1974. szeptember

Ybl Ybl József

festő

MDK.

Seres Béla Ybl-tal képpel is

szerepelhetik.

Bodnár Éva: Seres Béla

Művészet, 1965. október – 41 lap

Thorma József
festő-

M.D.K

A XIII. képaukción Thorma József
öt festményét vásárolták meg.

— : —

Művészet, 1966. január - 48 lap.

Kortárs József, festő

MOK

A kiállító fiatal festő nem monográfiát írt Kortárról.

Murányi-Kovács Endre: Jegyzetek kiállításokról

NÉPSZABADSÁG 1965. dec. 29.

MDk

Korta József, „Jest"

sikere volt az árverésen. Pásztor
tája 8000 ft. kikiáltási árról 22 000 -ért
kelt el.

–: 139 festmény található garnitúra a
Bizományi Áruház képaukciójában.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. dec. 8.

M.D.K.

Ghyczy József
festő

1945-52 között volt emlékkiállítása.

D. Fodor Zsuzsa: Módszeres képzőművészeti nevelést
Művészet, 1965. november - 48 lap.

Korda József, festő MTI

Az „alföldi festők" vezéralakjának munkásságát Kassai Nóra dolgozta föl.

– : A művészetek kisebbségben sorozat négy új kötettel gyarapodott 9

NÉPSZABADSÁG, BP. 1965. okt. 29.

Koszta József, festő

M.D.K.

nevét említi:

Bencze Gyula: Képzőművészetünk tegnapja, jelene, fejlődésének néhány kérdése

Művészettörténeti Értesítő, 1965. XIV.évf. 3.sz.

229. old.

Koszta József

MDK

Legelőn, repr.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Kosta József.

A magyar tájfestészet mestere.

Kis Újság, Budapest, 1951. Okt. 9.

Konta József

művei kerültek a székesfehérvári múzeum tu-
lajdonába Ybl Ervin hagyatékában.

Esti Hírlap 1965. aug. 24.

Kosta József, festő

Példa abban is, hogy valaki élt
vidéken.

Gyöngy István: Bemutatkozik a művész
nemzedék 8–9

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. nov. 14.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Konta József

1965 DEC 6.

NÉPSZABADSÁG

1021

139 festmény talált gazdára a Bizományi Áruház képaukcióján

A Bizományi Áruház Vállalat kedden a Budapesti Műszaki Egyetem nagytermében tartotta 13. művészi képaukcióját.

Az árverés jól sikerült: a 148 festmény közül mindössze 9 nem kelt el, a többi viszont jóval az együttes 425 000 forintos kikiáltási ár felett, összesen 702 000 forintért talált gazdára. Az árverés érdekessége, hogy a legnagyobb értékű művek — köztük Csók István egyik 20 000 forintra, N. Martinelli 15 000 forintra tartott festménye — megmaradtak. Nem vették meg Szinyei Merse Pál Balatoni kilátás című, 30 000 forintért kikiáltott festményét sem. Bruck Lájos tájképét viszont 800 forint helyett 3000 forintért, Derkovits Gyula Csónakosát ugyancsak 800 forint helyett 4000 forintért, Egry József hat képét összesen 17 000 forint „felülfizetéssel" vették meg. A legnagyobb sikert Koszta József képei aratták; öt festménye 32 000 forint helyett 59 500 forintért kelt el, s a művész Pipacsos tája hozta az árverési rekordot is: 8000 forint volt a kikiáltási ára és 22 000 forintért talált új gazdára.

tai: Megvalósult ter
suth). — Szanyi: Nyu
ország gazdasága (Köz
— Vinogradov: Rózsa
— Nesin: Fordítások
sek. — De Roberto: Az
(Európa). — Az egzisz
mus (Gondolat). — Lá
könyve, 1966 (Móra).
rácz: Népzenészek kön
neműkiadó).

Az enyhe idő tovább tart

1965. december 7. 13 óra

Európa időjárási hely-
zetének alakításában a

Kossa József, festő M.D.K.

Tornyai, Rudnay, Nagy Balogh, Nagy István „haladó művészete" mellett sorrétű bemutatásáf „követői Borsos Lajos „a sikerezés előcső művészeti művészetét és a Gresham kör népszerűsége helyett..."

Idézi:

Láncz Sándor: A szocialista realizmus művészetéből 1949-1956

Művészettörténeti Értesitő, XIV. évf. 2.sz.

134. old.

Konta József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1966 JAN 10

ESTI HIRLAP

ebben az évben.

KOSZTA EMLÉKÉREM. Négy évtizedet élt Szentesen és ott is halt meg Koszta József. A közelmúltban elhatározta a helyi tanács, hogy Koszta József képzőművészeti emlékérmet alapít. Minden képzőművész megkaphatja, aki alkotásaiban az alföldi táj szépségeit, az ott élő embereket örökíti meg. A díjjal ötezer forintos pénzjutalom jár.

Gépállomás helyén. Béké-
rendez

azon a vatikáni ünnepségen,
amely a lengyel keresztény-
ség millenniumával kapcso-
latos. Az ünnepség azonban
— mint a Trybuna Ludu

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 JAN 11.

NÉPSZAVA

Konta József

— Koszta József képzőművészeti emlékérmet alapított a festő szűkebb hazája, Szentes város tanácsa. Az új érmet és a vele járó ötezer forint jutalmat az Alföld kimagasló ábrázolóinak ítélik.

Koszta József festő M.D.K.

Müve külfö di kiállitásra kölcsönadva

A Nemzeti Galéria te veiről

Magyar Nemzet 196 . otktóber 13. 4.1.

Kovács József

„Kukorica Péter" c. képe
75 ezer forintot ért el a
BNV karácsonyi képaukcióján

Magyar Nemzet 1971 december 16
4. old.

Rosta József
festő

Életrajz

Fóthy János: M. Szabó Sándor.
Művészet, 1972. épület - 37 oldal

Koszta József

Nő muskátlival c. képe /5ox 38 cm/ az 1971. szept.
aukción 42 ooo Ft-ért kelt el. Kikiáltási ára 12 a
ezer Ft volt.

Engel Károly - Aukció-kritika; Mügyüjtő, 1972.
1. sz. 54. l.

Koszta József

Kukoricatörés, olaj

Műgyüjtő, 1971. 4. sz. 41. l.

Koszta József

Kukoricatörése szerepelt a szegedi műgyüjtők kiállitásán.

Szelesi Zoltán - A szegedi műgyüjtők kiállitása; Műgyüjtő, 1971. 4. sz. 4o. l.

Nyirkos József

Hollós László művészete kapcsolódik Nyirkos József alkotásaihoz.

fz. Nyirkos Vitalin: Hollós László mitológiai és Lenin-képei alkotásai

Alföld 1972/3 74 old.

Kassa

A Művésszövetség művészeink legújabb megyei szervezeteinek alakulásait követően is folytatódott, sőt ma is kimagasló eredmények születnek.

Péter Imre: Három megyei szervezet és a megyei művészek
Az Erdődi Múzeum és a művészek kiállításai

Népművelés 1969/11 3 old.

Kozda József

Kézölt zsines keresztkelio:

18. sz. „Muskotlis kislany", 1917 k., Maj,

vászon, 92.5 x 66 cm.

D. Fekete Zsuzsa és Prokopy O. Gabor: Magyar festészet a XX. században, Budapest, 1971

Kozma József

20. sz. szines reprodukció:

„Virágárusítás," 1920 k., olaj, vászon,
60 x 50 cm.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. században, Budapest, 1971.

Kopka József

a mezei munka jelenetekben, a napfénytől
lángra lobbant tanyákban a föld ősi erejét
valóságos fel.

D. Fehér László és Pogány Ö. Gábor:

Magyar festészet a XX században, Budapest,
1971. 131

Kopszta József

alföldi plein-airbe helyezett parasztasszonyait belső perspektivikus tragikum jellemzi őt.

D. Fehér Zsuzsa és Dobány Ö. Gábor:

Magyar festészet a XX. században, Budapest, 1975

124

Kopasz József

---

a fotográfiai-stilizáló és az expresszív ábrázolásmód alapjaihoz, mohult hí.

Dr. Fehér Lajos és Pogány Ö. Gábor.

Magyar festészet a XX. században, Budapest, 1975.

Kopasz József

Pásztorok pihenő képpel alkotott alföldi vonulóképben.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor:

Magyar festészet a XX. században, Budapest, 1971

94

Kozma József

A tantervi megrendülésből új stílust teremt.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor:

Magyar festészet a XX. században, Budapest, 1971

71

4/.

MDK

Kmetz József, festőm.

1920-ban megjelölődött óriási sikere s attól kezdve a legkiválóbb mesterek sorába került. Kmetz uj szemmel látta meg a magyar világot. Kmetz leányfejeket fest, merengő, fájdalmas fejeket, de minden formája színfoltból van összerakva. Minden színfoltja éles világitási ellentétekből van festve, a kontrasztok összecsapnak.

Lázár Béla dr.: Modern Képek Henrik gyüjteménye. Magyar Művészet 1931. 530-534.l. Képekkel.

Koszta József

MDK

Vihar előtt

Mücsarnok 1924 február-március

5/. Koszta József, festőm. MDK

Kolorisztikus hatásaival ugy játszik, mint a magyar dal, hol bánatos, hol vidám szinlátása elfinomulásának mesteri változata.

Lázár Béla dr.:Beczkói Biró Henrik gyüjteménye. Magyar Müvészet. 1931. 530-534.l. Képekkel.

MDK

Koszta József festőm.

Mind ritkábban jött a fővárosba, vidéken élt
s mint a nagybányaiak elmerült a természet, a p
paraszti emberek tanulmányozásába. Még kompozi-
ciókkal is kísérletezett. Így telt el 30 év.
" A szplniki művésztelepen nyomorgott, egy napon
felkeresett és megkért, jöjjek el hozzá Szolnokra,
-most uj mondanivalója van. Kincsekkel volt tele
műterme.l../

Lázár Béla dr.: beczkói Biró Henrik gyüjteménye.
Magyar Művészet 1931. 530-534.l. Képekkel.

3/.

MDK

Kosztka József, festőm.

"Lautaztam hozzá ..- néhány hét multva képe már az Ernst-Muzeum egyik termében ragyogtak. 1917.Háboru. Az elsők egyike,aki felismerte hatalmas tehetségét Beczkói Biró Henrik volt Ö és Jánoshalmi Nemes Marcell s néhány társuk a megnyitás elsö napján szétkapkodták az egész kollekciót./ Hatalmas sajtó-sikere volt. /

Lázár Béla dr.: Beczkói Biró Henrik gyüjteménye. Magyar Müvészet 1931. 530- 534.l. Képekkel.

1/. Koszta József, festőm. MDK

1894 óta szinte minden kiállitáson megjelent muzeumi vásárlásokkal is kitüntették, megjárta München, Párist, Rómát - volt a Benczúr-iskolában - de aközönség nem vett róla tudomást.
Már 5o éves is elmult, mikor hire kelt.

Lázár Béla dr.: beczkói Biró Henrik gyüjteménye.
Magyar Müvészet 1931. 53o - 534.1. Képekkel.

2/. MDK

Koszta József festőm.

Festészete a realista művészetszemlélet mellett hoz döntő érveket. Utmutatásaival szolgál e felé haladó ifjaink számára. - Ezt bizonyitja a Képzőm. Főisk. Munkaverseny kiállitása. /Andrássy-ut 69. Főproblémája: a szervezett társadalomban élő dolgozó ember megmutatása.

Székely Zoltán: A 88 éves Koszta József példát mutat.
Független Magyarország. 1948.nov.2.

1/. MDK

Koszta József festőm.

Erőteljes, keményszavu festő, a magyar valóság nagy kifejezőinkközé emeltük. - Az ujjáértékelés során méltán követi K.J. müveinek gyüjteményes bemutatása a Nemzeti Szalonban.

A 88 éves mestert a Kossuth díjjal tüntették k

Méltó müvész kapta ezt a legnagyobb kitüntetést.

Székely Zoltán: A 88 éves Koszta József példát mutat.
Független Magyarország. 1948.nov.2.

MBK

3/.

MDK

Koszta József festőm.

Alföldi tanyán élt, művelte a földet s a mély közvetlen kapcsolatból születtek a remekművek, melyeknek bövérü festőiségе egyedülálló a világon.

Székely Zoltán: A 88 éves Koszta József példát mutat.
Független Magyarország. 1948.nov.2.

Koszta József, festőm.

613. Ebéd a mezőn. Olf.

615. Mezei munkások. Olf.

Képzőm.Társ. 1910/11 téli kiáll. Kat. 59.1.

Koszta József, festő

MA

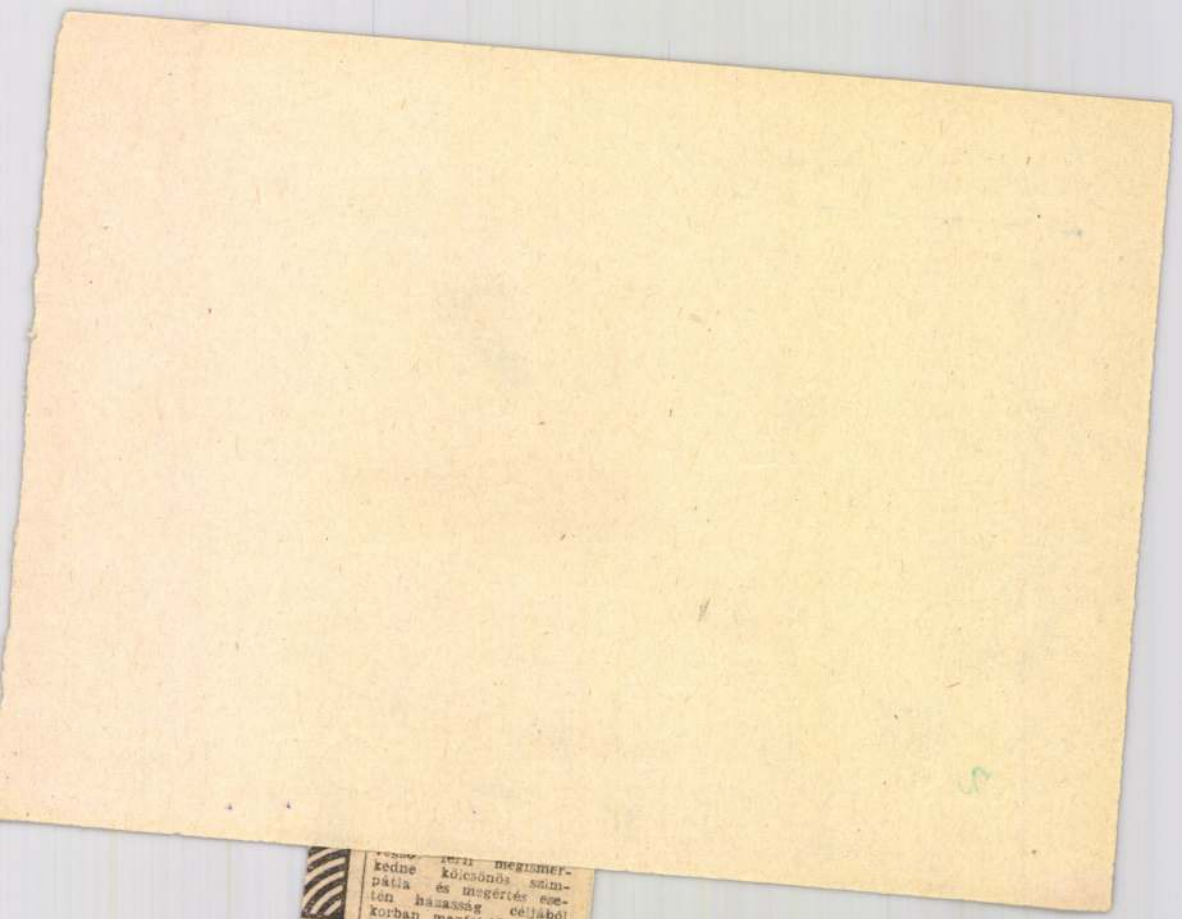
115 ÉVE született Koszta József festőművész, Kossuth-díjas. A Munkácsy-tradíciót folytató, az úgynevezett alföldi irányzat egyik legjelentősebb képviselője volt. Bécsben, majd Budapesten tanult. 1897-ben *Hazatérő aratók* című paraszti témájú életképével a Műbarátok ösztöndíját nyerte el. Ezt követően Rómában, Párizsban és Nagybányán dolgozott, több díjjal tüntették ki. Sok gyűjteményes kiállítása közül 1917-ben az Ernst Múzeumban rendezett aratott nagy sikert. Plebejus demokratikus szemléletű művészetét a paraszti témák, az alföldi táj drámai ábrázolása, az erős fényárnyékokra épített fokozott színvilág jellemezte. A húszas évektől kezdve Szentes melletti tanyáján élt, ott festette a paraszti életre jellemző drámai tájképeit, szófukar, erőteljes önarcképeit. 1937-ben a Szinyei Társaság tiszteletbeli tagjává választotta. 1949-ben halt meg. Szentesen nevét a múzeum viseli. Legjelentősebb művei a Magyar Nemzeti Galériában vannak.

Ma
– 115 éve

ESTI HIRLAP, 1

12.

dec. 27.

VERSEK

Májusi fagy

Májusi fagy... letört termésigéret...
Még este nótán szunyadt el az élet,
Körüle zsongott nótás tavasza,
S ma úgy ébredt, hogy elállt a szava;
Itt gyilkolás történt az éjjel!
Itt járt s végzett a bimbók tengerével
A kivirágzás ős ellenfele:
Heródes lelke.

Künn járok, — lehem fellegzik s a fákról
Cseppen a dér a korai sugártól,
Mintha a lombok könnye hullana.
Itt mindenegy fa sirató anya,
Sírnak a földek, zokognak a kertek,
A földes, kertes-emberek temetnek,
S a sötét fedelek ravatalok...
Barangolok.

Sosem volt még ily bús hajnali sétám,
A lélekború kérdve nehezül rám:
A virágzást, a szép gyönyörűséget
S a javak vesztét pótolják az évek,
De ér-e szebbet a megölt tavasznál
Az agg, ki léte zordon küszöbén áll,
És győzi-e még biztató reménnyel?...
Itt gyilkosság történt az éjjel!

Bárd Miklós

Anyát keresek

Minden szemben, minden szájban,
minden vágyban, vérben, tájban:
anyát keresek!

Minden újban, búban, hulltan,
megbékélten, összedúltan:
anyát keresek!

Minden érthetetlen szóval,
mindenféle rosszal, jóval:
anyát keresek!

Minden egyes éjszakával,
böjttel, könnyel, borral, bállal:
anyát keresek!

Azért, hogyha lázban látok
és felétek így kiáltok:
anyát adjatok!

Még akkor is, hogyha néktek
elbukik az üdvösségtek:
anyát adjatok!

Még akkor is, hogyha érte
számkivetés jut cserébe:
anyát adjatok!

Mert én minden szemben, szájban,
minden vágyban, vérben, tájban:
anyát keresek...

Urr Ida

Csak élni, élni

Az ember, oh az ember gyermek,
akit a sorsa hittel vert meg.
Szemén a fényt lilázza hályog:
hamis káprázat, torz tükör,
a színes gőzben szúnyog is ökör.
Oltárkő néki omló vályog,
melyet kigyúrt az út során a sárból.
Ha összegyűlt, egymásra rakta,
s multja bevonult a tornyos lakba.

És ott legott magának hódol.
Megrészegül a csengő szótól,
melyen rímelve csacska dalnok
hazud magasnak hantot, halmot.
Mélységnek cifráz hitvány vermet,
és végtelennek boltos termet.

Az önimádás templomában
ezer tarkára k oltár van.
Mindegyiken ott áll báván
aranyból egy-egy sárga bálvány.
Előttük áldoz kincset, szennyet,
díszes, dicső, hogy értük szenved.

Ha reng a föld s bedűl a templom,
zarándok-hely leszen a szent rom!
Ha törmelékét gyorsan összerójja:
új kort jelez az óra mutatója.

Ott zeng zsolozsmát újra meghajolva...
most is, hallod? hogy zúg az úr, a szolga:
csak élni, élni!
a lét tenyérnyi!
A módja mindegy: égbe vagy pokolba,
csak élni, élni!

Réz Gyula

Hármas jubileumra készül a Műcsarnok

A magyar művészi életben újabban egymást érik a jubileumok. Kiváló mestereink centenáriumai, nagy művészi események, érdemes művészeti intézmények évfordulói váltják egymást. Pedig, ha jubilálni annyit tesz, mint örvendezni, akkor bizony a mostoha sorsban vegetáló magyar művészetnek nincs sok oka az ünnepelgetésekre. De mert a jubileum emlékezést is jesekre. De mert ezek a jubileumok emlékezést is jelentenek, a mainál semmivel sem kövesebb talajból sarjadt győzelmi pálmák emlékünnepét és erőforrását a művészi idealizmus hősei, aszkétái számára — ezért a művészet mégiscsak jubilál és emlékezik.

A magyar képzőművészet hivatott első őrhelye, a Műcsarnok hármas jubileumra készül az 1936. évben. Nagyszabású modern s visszatekintő kiállítás s vele kapcsolatos ünnepségek fogják emlékezetessé tenni az elkövetkező esztendő művészeti programját, melyet most állít össze *Petrovácz* Gyula vezetése alatt a Múzeumok igazgatósága.

A 75 éves Képzőművészeti Társulat

1936 március 15-én, a magyar szabadságünnep napján tölti be legrégebbi művészeti intézményünk, a Képzőművészeti Társulat fennállásának hetvenötödik évét. Ennek a március 15-ének szimbolikus jelentősége van, mert nemcsak a modern értelemben vett művészeti élet kiindulópontját jelenti Magyarországon, hanem egyszersmind a magyar kulturális aspirációkat megbénító Bach-korszak évei után egy erőteljes, önálló célokat szolgáló nemzeti művészetpolitika hajnalhasadását is. A Képzőművészeti Társulatnak jutott az a feladat a hatvanas évektől, hogy felszántsa azt a kemény ugart, amelyet a magyar társadalomnak úttörő művészeink iránti közönye, sőt lebecsülése jelentett és úgyszólván előzmények nélkül magyar művészeti iskolát teremtsen. Az általa irányított fejlődés útja vezetett a Nagyhíd-utcai kétszobás „műcsárnokon" s az Akadémia öt termén át az Andrássy-úti régi s a városligeti új Műcsarnok hatalmas palotájához s a megalakulásakor 150 tagból álló kis egyesülettől a háború előtti közel kilencezres taglétszámú s anyagiakban bővelkedő Képzőművészeti Társulathoz. „Társulatunkat — mondotta *Ipolyi* Arnold egykori elnök 1883-ban, — nem csupán a művészet, de főleg a magyar művészet, a magyar műiskola előmozdítására igyekeztünk emelni. Ez a mi fő és speciális feladatunk. Mert művészetet az egész világ nálunknál sikeresebben fejleszt és gyakorol saját géniusza szerint. De *nekünk hazai nemzeti művészetünket kell fejlesztenünk nemzeti géniuszunk szerint.*" A társult sikerének titka abban áll, hogy ezt a nemzeti célgondolatot össze tudta egyeztetni az igazi haladás eszméjével és az érdekek kiegyenlítésének politikájával — amiben egy egymás értékeit kölcsönösen megbecsülő művésztársadalom volt segítségére — és kiállításain másmás formanyelvet beszélő, de mindig a tehetség és tudás tiszta fegyverét forgató művészgárda versnyzett az elismertetésért. A háborút követő évek az újrakezdés emberfeletti munkáját rótták a vagyonát s tagjai nagy részét elveszített Képzőművészeti Társulatra, amelynek helyzetét a gazdasági válság s a művésztársadalom áldatlan torzsalkodása még nehezebbé teszi. De még a mostoha körülmények között is imponáló sikereket ért el az elmult 15 év alatt rendezett időszaki és rendkívüli tárlataival, melyek között a Benczúr-, Lotz-emlékkiállítások, az angol, belga, nürnbergi nemzetközi kiállítások, az akt-, a táj- és népéleti kiállítások, nemzeti és más idénytárlatok élénk emlékezetében élnek a műbarát közönségnek.

Az 50 éves állami aranyérem

Fennállásának hetvenötödik éve küszöbén a magyar művészvilág és műbaráttársadalom joggal várja, hogy multja és hisadalom joggal várja, hogy ilyen mult és ilyen hivatás után a Képzőművészeti Társulat továbbra is legfőbb őre marad *a korszerű eggel mindig összeegyeztethető nemzeti hagyományoknak* olyan törekvésekkel szemben, amelyek az „európaiság" cégére alatt valójában defetizmust terjesztenek.

A legmagasabb magyar művészeti kitüntetés, az állami aranyérem is jubilál 1936-ban. 1886 szeptember 6-án kelt *Trefort* Ágostnak az a leirata, amelyben a kultuszminiszter a Képzőművészeti Társulat fennállásának negyedszázados évfordulóját megünneplendő, a magyar kormány elismerése jeléül s a társulat céljainak előmozdítására évenkint kiosztandó s mindenkor összesen 500 forint belértéket képviselő két-két aranyérmet alapított magyar és külföldi művészek abszolútbecsű műveinek jutalmazására. Nem érdektelen az ötvenéves magyar „medaille d'or" multjából néhány statisztikai adatot közölni. A nagy érem első magyar nyertese Eisenhut Ferenc festő, az utolsó ifj. Vastagh György szobrász volt. A nagy érmet 38 magyar és 27 külföldi művész kapta meg. A kis érmet pedig 49 magyar és 8 külföldi nyerte el. Első magyar nyertese Pállik Béla, legutóbbi Koszta József és Pátzay Pál volt. A nagy érmet a külföldiek közül elsőnek a német Böcklin Arnold, utolsónak az angol Hall Oliver kapta meg; a kis érmet elsőnek a német Hahn Hermann, utolsónak a német Smith Wilhelm nyerte el. A nagy érem legidősebb élő birtokosa Zala György, aki 1887-ben, egy évvel előbb jutott az érem birtokába, mint Munkácsy Mihály. Glatter Gyula volt a nagy kitüntetés Benjaminja, aki 26 éves korában kapta meg az állami kis aranyérmet. Ugyanezt Csók István 35 éves korában és Nádler Róbert 71 éves korában nem fogadta el. Az állami aranyérmeknek jelenleg 45 magyar tulajdonosa él. (18 nagy, 27 kis érem.) A külföldi aranyérmesek sorából megemlítjük a német Böcklin, Lenbach, Stuck, Marr, Zügel, a francia Ménard, Rombeaux, a belga Verhas, Courtens, Van der Stappen, Baertsoen, az angol Hall, Austen-Brown, a finn Gallén-Kalela, az olasz Rotta s az orosz Repin nevét.

A 40 éves Műcsarnok

Maga a Műcsarok épülete is jubilál jövőre. 1896-ban nyitotta meg I. Ferenc József király a Műcsarnoknak az ezredévi világkiállítással kapcsolatban első művészeti tárlatát. A képzőművészet elhelyezésére a milleniumi kiállítás keretében eredetileg csupán egy ideiglenes pavillont szántak s csak a Képzőművészeti Társulat ismételt sürgetésére határozta el a kormány, hogy a már kinőtt régi Műcsarnok pótlására a Városligetben, a főváros által felajánlott területen egy állandó, megfelelő épületet emel. A kivitelezéssel megbízott Schickedanz és Herzog építészek antik-reneszansz templomot építettek a Városliget bejárójánál, a Szépművészeti Múzeummal szemben, egy olyan kiállítási palotát, amely az Andrássy-úti régi épület világítási és méretbeli hiányai után európai színvonalú, modern követelményeknek megfelelő keretet adhatott a rákövetkező negyven év belés külföldi művészeti eseményeinek — egy szomorú négyéves megszakítással, mely alatt a Műcsarnok hadikórház volt s amely után a túlprodukció s a helyet kérő új irányzatok az épület további kiépítését követelik s a termeknek a mai képméretekhez szabott intímebb hatású beosztását.

Amikor az elmult másfél évtized művészi harcairól van szó, legtöbbször a Műcsarnok épülete szerepel azok középpontjában. Harc nélkül nincs művészi élet, de abban minden jóérzésű művész és műbarát egyetért, hogy azt nem mérges gázokkal, hatalmi versengéssel, hanem nemes tornán, a Műcsarnok porondján kell megvívni. Talán megadatik, hogy a jövő évi hármas jubileum ünnepies alkalomszerűséget és lehetőséget nyujt ennek az elvnek megfontodició, az elvek és érdekek s nagy nemzeti célok sérelme nélkül.

— **Gyomor- és bélbántalmak,** hasüregbeli vérpangás, izgékonyság, migrén, kimerültség, szédülés, szivszorulás, rémes álmok, ijedősség, általános rosszullét, a munkaképesség csökkenése sok esetben megszünnek, ha a beteg néhány napon át reggel éhgyomorra egy pohár természetes **„Ferenc József"** keserűvizet iszik. Az emésztőszervi bajok orvosprofesszorai általánosan dicsérik a **Ferenc József** víz enyhe és megbízható hatását s azt gyakorlatukban sűrűn rendelik.

A Csaba XV. tavaszi nagygyülése

Az orvoskari Csaba bajtársi egyesület szombaton délután tartotta a Margitszigeten XV. tavaszi jubileumi nagygyűlését. A Hiszekegy után *Radnóthy* Gábor dr. felolvasta a kormányzóhoz küldendő táviratszövegét, melyet a nagygyűlés közönsége állva hallgatott végig. Ezután *Bakay* Lajos dr. egyetemi tanár üdvözölte a megjelenteket. Azé az ország, akié a föld, — mondotta. — *A földnek óriási jelentősége van ennek a nemzetnek életében és a magyar ifjúságnak végre meg kell találni az utat a nemzetfenntartó elemhez, a föld népéhez.* Eddig tűrtük, hogy a vezetést idegenek ragadják kezükbe, olyanok, akiknek a mi fajiságunhoz semmi közük nincs.

A „Szittya" törzs átvette a Csaba sereglegének és pajzsának őrzését, majd Radnóthy Gábor dr. bejelentette, hogy a vezérség *Lendvay* Béla dr.-t a Csaba tiszteletbeli dominuszává választotta. Lendvay Béla letette az esküt és meleg szavakkal köszönte meg a megtiszteltetést. Ezután a nagygyűlés hozzájárult az ügyviteli szabályzat módosításához, majd Radnóthy Gábor dr. tartotta meg elnöki beszámolóját. Ismertette a Csaba multévi működését, végezetül pedig *élesen elítélte azokat, akik a magyar nép és a magyar ifjúság között, a keresztény magyarság között felekezeti alapon ellentéteket szitanak.*

Ezután az ügyvezető alvezér mondott beszámolót, majd *Halka* Sándor dr., a kulturális osztály vezetője arról beszélt, hogy a bajtársi élet sokszor idegen formái a *legutóbbi években megmagyarosodtak és az üres kereteket szellemi tartalom töltötte meg.*

A főkincstáros beszámolójából kitűnt, hogy az egyesületnek 3664 pengő *aktiv vagyona van.* Ezután az új tisztikart választották meg. Vezér lett *Radnóthy* Gábor dr., ügyvezető alvezér *Horváth* László, kulturvezető *Halka* Sándor dr. örökös tb. alvezér, nádor lett *Fodor* János, főkincstáros *Lévay* Károly dr., főlövészmester *Szánthó* Elek, a Gyula-szék elnöke: *Mészáros* Károly dr. egyetemi tanár és sajtóreferens *Németh* Gyula dr. A nagygyűlés a Himnusz eléneklésével ét véget. Utána kerti ünnepély vette kezdetét, melynek műsorán az államrendőrség zenekara *Szöllössy* Ferenc karnagy vezényletével, az egyetemi énekkar *Vaszy* Viktor vezényletével, *Orosz* Julia, *Budaházi Fehér* Miklós, *Alberth* Erzsi, *Krutsay* Erzsi, *Závodszky* Zoltán, *Kőhegyi* Béla szerepeltek nagy sikerrel. A kerti ünnepélyt magyaros ruhabemutató, majd tánc zárta be, mely a hajnali órákig eltartott.

Tavaszünnep a Kékestetőn május 18-án

Olvasóink kívánságának teszünk most is eleget, amidőn Magyarország legromantikusabb vidékén, a Mátrában, hazánk legmagasabb pontján, az 1.000 m. magas Kékestetőn a tavaszi pompában ragyogó vadregényes erdőben tavaszünnepet rendezünk.

Május 17-én, szombaton délután 5 órakor indulnak utazásunk résztvevői luxusautocaron a Mátrába; a Kékesre érkeznek 8 órakor, ahol 9 órakor ünnepi vacsora, majd tánc lesz. Visszaindulás másnap este 7 órakor Budapestre.

Részvételi díj: utiköltséggel, szállással, teljes ellátással és ünnepi vacsorával a Kékes luxusszállóban mindössze: P **24.80**

A korlátolt számu helyekre való tekintettel mielőbbi jelentkezést kér

az Uj Magyarság utazási irodája Rákóczi-út 30. félemelet. Telefón: 4—64—20.

CSODÁT MŰVEL A LEVEGŐ SÓJA

Irta: Kovrig János dr.

Az utazás mindig ad valami újat, érdekeset a figyelő ember számára. Igaz, néha sokáig várat a meglepetésre, mint ezen az úton, amikor Székesfehérvárról Veszprém felé igyekszik velem a mótoros-vonat. Útitársaimat már kitanulmányoztam, az ablak előtt rohanó tájat kémlelem. A roszszul lecsapolt mocsaras rétet, amely most, tavasszal is kopáran kívánja az esőt. Határán gyér búzatáblácskákkal panaszkodik a szomjas, sovány föld a csatornázóra, aki nyilván nem gondoskodott arról, hogy nemcsak a felesleges víz folyhasson le, hanem maradjon is vissza annyi, amennyi a kellő talajnedvesség fenntartására szükséges. Elég lett volna talán néhány zsilip a csatornában, amely itt kanyarog a vasút mentén. Szaporán szaladnak mögénk a zöldelő, keskeny földcsíkok, kétfelé válva, mint hullámfoszlányok a hajó oldalán. Paraszti földecskék pompáznak itten tavaszi színekben, néhol legelő, piros-tarka tehenekkel. Azután állomások, fehér falvak. Szín, ragyogás mosolyog a táj napsütötte képén. Szinte újjong az ember: tavaszba indult a hűséges, magyar föld, virul, igyekszik, hogy nyárig terméssé váljon az izzadságos rög. Ezen lehet hálásan sóhajtani egyet. Utána hamar visszazökken az ember ridegebb gondolatok közé: így volt ez minden esztendőben, — nyugtatja meg magát. És attól kezdve megszokottá, unalmassá válik a kép a vonat ablakában.

Már azon a ponton voltam, hogy abbahagyom a tájék nézegetését, amikor sötétzöld foltocskákkal tarka csíkok jelentek meg az ablak előtt, a menetirány baloldalán. Nem szeszélyesen, hanem pontos téglalapban, háromszögben, sötétebben zöldelt a búza, a rozs.

— Műtrágyázási kísérletek, — mondta egy zöldkabátos gazdaember és magyarázta, hogy a péti gyár végezteti azokat itten, kisgazdák földjén.

Pompás buzák az inotai égeményen

Az ablakhoz sietett mindenki, hogy lássa a csodát, amit a trágya művel. Gazdaútitársunk valóságos lelkesedéssel beszélt tovább:

— Egész Veszprémmegye figyeli ezeket a kísérleteket és okul rajtuk. Magam is vásárlója vagyok Pétnek, amióta látom, mit csinálnak, erre-utaztamban.

Egész gazdagyűlés támad a vonaton. Tárgyalják a péti só hasznát. Az egyik utas — zalai földbirtokos, — hévvel magyarázza, milyen óriási jelentősége van a nitrogéntrágyának a *fagykár csökkentésére.*

— Még néhány évvel ezelőtt Csiléből kellett hozatnunk műtrágyát: a csili-salétromot, ha gyorshatású nitrogén-trágyára volt szükségünk. Most termeli Pét, magyar földön, *magyar levegőből.* És olyan kiváló Pét „só"-ja, hogy a *fagytól fejlődésükben visszavetett növényeket rövidesen helyrehozza,* ha „fejtrágyának" alkalmazzuk...

A vonat megállt: *Inota.* Nem hallgattam tovább a gazdák vitáját, hanem hirtelen elhatározással kiszálltam, hogy megnézzem közelről a kísérleteket a következő vonatig. Harcsabajuszú, köpcös, barna atyafi bandukolt a bakterház mögött.

— A Rétrehajló-dülőbe megyek, megnézem a kísérleteket, — válaszolta a kérdésemre, hogy merre tart.

Meg is mondta a nevét becsülettel: Sas János bíró, Inotáról. Tisztének tartja naponta megtekinteni a péti gyár kísérleteit, amelyek hírnevet szereztek a községnek. A töltésen haladunk. Sárgán virít a kutyatej a rézsűn, édesen érzik a virágok nektárjának illata. Jár is a méh a kutyatejre, döngicsélő dandárokban. Útközben elmondja bíró uram, hogy harmadik éve szórat ki a gyár műtrágyát a vasút mellé. Most harminc kisgazda földjébe került és mindegyikben olyan hatásos, hogy már messziről látszik a műtrágyázás helye. Őszszel szórták ki a péti sót, de nemcsak nem mosódott ki a földből télen át, hanem, amint majd meglátjuk, ott mutatkozik legszebben, ahol legelébb alkalmazták.

Alig várom, hogy közelről láthassam a kísérleteket. De máris itt van Szabó Kálmán uram földje, lebocsátkozunk a töltésről. Kavicsos vályogtalaj van itten, hamar kiszáradó, vagy amint a bíró mondja: „égemény". Amikor száraz a tavasz, a termés silány, ha csak jó erőbe nem hozták a földet és a növény így jobban kihasználta a téli nedvességet. Valósággal kéri tehát ez a nitrogénszegény talaj a péti sót, még pedig ősszel. Félarasszal máris magasabb a búza Szabó Kálmán földjén, ott, ahol műtrágyát kapott. A vonatról főleg a haragoszöld szín tűnik szembe, de nemcsak ezzel büszkélkedik a péti sóval táplált, szabályos folt. *A búza bokrosodása hasonlíthatatlanul erősebb a műtrágyás földön, a levélzet dúsabb, a szár vastagabb, az egyenletesen fejlődött növényzet jobban beárnyékolja a földet, „beéredett állapotban" tartja, megakadályozza a talaj hirtelen kiszáradását.* Ugyanezt látom a többi parcellákon is. *Feltűnő a műtrágya hatása a rozsokon.* Míg a műtrágyázott rozs már szépen kikalászolt, addig, közvetlenül mellette, arasszal alacsonyabban, még hasban van a trágyázatlan rozs kalásza, sápadtan meredeznek a vékony növények, ritkán, „karózni lehetne őket", mint a gazdák mondják.

— Kipróbáltam tavaly a rétemen is a péti sót, — mondja Sas János. — Ötven kilót adtam ezer négyszögölre, de ki is vált már messziről! *Zöldebb, sűrűbb volt, mint a szomszédé, több here volt benne, a szénájának még az illata is más volt.* Olyan és annyi sarjút nem is kaszáltam még életemben: több volt, mint a széna. A szomszéd csikorgatta a fogát, hogy lepipáltam, pedig trágyázott ő is, de istállótrágyával.

Többet hoz a rét, a kert, a szőlő

Visszafelé való útunkban találkozunk Szabó Kálmán urammal, akinek földjét elsőbben láttuk. Amerikás ember, tíz éve, hogy hazajött Philadelphiából. Most éppen a „bulgárját" nézte meg. Így hívja a szorgalmas, tótszármazású Stefaneket, aki a tőle bérelt földön bulgár-kertészettel próbálkozik.

— Mondtam már a bulgárnak, vegyen péti sót, majd én jótállok érte. Kifagytak a szegény palántái. A műtrágya meghajtaná az új vetést, megtérülne a kár, ebben biztos vagyok.

Ezen diskurálunk, mialatt másszuk a falu dombját. Néhol Budaörsre emlékeztet ez a görbe község, kiemelkedő templomával, a kopasz kőheggyel a háta mögött. Bíró uram szőlejébe igyekszünk, itt van keletre a falutól, egy kődobásnyira. A fagy ugyancsak elbánt vele.

— Kivált a „madlány" sínylette meg az időt, az levedzett legelébb, — mondja a bíró. — Azért van bizodalmam az új hajtásokhoz is, erőre kapott a szőlőm tavaly óta. Pedig úgy volt már, hogy kivágom az egészet, annyira visszaesett. Gondoltam mégis: ha jó a péti só a gabonának, meg a rétnek, miért ne lenne jó a szőlőnek? Be is szórtam ősszel negyvenöt kiló péti sóval ezt a hatszáz négyszögölet. Hát *úgy megnyőtt a fája tőle, hogy öröm volt nézni,* döntöttem is, ahol kellett. Nagy termést igért tavasszal a regenyéje, hát elfagyott, no. Lesz azért még szüretelni való.

Így vigasztalja magát Sas János uram. Amerikai barátunk meg éppen ráduplázott. Bizonygatta, hogy a „nagy fagyra", ami a világot már évek óta sanyargatja, jön még jobb idő is.

— Az ipar konjunktúrája lejár és jövője lesz a mezőgazdaságnak, — állapította meg határozottan Szabó uram, akiből nyilván az elpusztíthatatlan amerikai optimizmus ütközött ki.

Lefelé menet, a dombról, érdekes kép tárult elénk: a Sárrét zöldes síkja, nyugatról a veszprémi dombok és ölükben a füstölgő, péti gyártelep. Tavalyi látogatásomra emlékezem. Magyarország legpompásabb gyára van Péten, olyan modern ipartelep, amilyent Amerikában is keveset látni. Automatikusan működik a rengeteg gépezet, a kitűnő berendezések, amelyek kiválasztják, tisztítják a levegő nitrogénjét, műtrágyává alakítják. Felejthetetlen élmény megfigyelni, *hogyan készül a péti sónak nevezett nitrogén-trágya a magyar levegőből.* A péti, vagy mondhatnám: *magyar levegő-só, nemcsak az országban mindjobban megbecsült, földgazdagító, termésfokozó, jövedelemszaporító anyag, hanem mindig nagyobb hírre tesz szert az egész világon.* Egyiptomtól Franciaországig használják, keresik az elsőrangú minőségű, magyar nitrogén-trágyát.

A péti gyár tőszomszédságában szinte természetes a levegő-só csodája, amelyet megfigyeltem Inotán, a székesfehérvár—veszprémi vasút mentén. A körülmények úgy akarták, hogy még mielőtt ezt a cikket kiszedték volna a nyomdában, az ország keleti szélére kellett utaznom, sokszáz kilométerre Péttől. Mily nagy volt meglepetésem és örömöm, mikor itt, messzi Szabolcsban is rábukkantam a péti só nyomára, nem is egy helyen, hanem minden jólkezelt gazdaságban. Elsősorban természetesen a *Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara nyíregyházai homokjavító gazdaságában.* A városi erdő mellett fekszik ez a kis „parasztbirtok", amelynek csodájára járnak az egész környékről.

— A kisgazdát nehezebb meggyőzni, mint a nagybirtokost. Mi tehát már külsőleg is igyekeztünk a kisbirtokhoz hasonlóvá válni, hogy a kisgazda otthon érezze magát nálunk, — mondja *Westsik* Vilmos, a gazdaság országosnevű, kitűnő vezetője.

A buza nem rontja el a „gyomrát"

Valóban ezt látom magam is, mikor Westsik vezetése mellett megtekintem a gazdaságot. Ez a nyolcvanegynéhány hold szerencsés módon magában foglalja a változatos, szabolcsi földek talajnemeit, főként azonban a homokot, amelynek problémája életbevágóan fontos az egész megye boldogulására. Keskeny földcsíkokat látok mindenütt, akár a parasztföldeken, a falvak határában. Mindegyik sáv más és más művelési módot, más kísérleti elgondolást szemléltet. A talajművelés, trágyázás, növényápolás kérdése, az elővetemény, a vetésforgó problémája rengeteg változatban áll előttem és bemutatja a gazdálkodás helyes, jövedelmező módját a különböző talajokon.

— Az őszi szántás előnyét ismét és ismét be kell mutatnom, hogy meggyőződjön róla a kisgazda, — mondja Westsik tanár úr. — És amikor megáll a paraszt a nyolcszoros kukorica-kísérlet előtt, amely kétségbevonhatatlanul bizonyítja, hogy az őszi szántásba vetett kukorcia jobban fejlődik, akkor nem lelkesedni kezd a kisgazda, mint a városi „gazdák" gondolják, hanem forrongani belsejében, hogy ime az ellenkezője igaz annak, amire apái tanították.

És így van a műtrágyával is. *A kisgazda, sőt nem egyszer a nagyobb birtokos is, képtelen különbséget tenni műtrágya és műtrágya között,* találomra, ötletszerűen alkalmazza és azután elkedvetlenedik az eredménytelenség miatt.

— *A búza és általában a növény, nem olyan botor, mint sok ember és sohasem rontja el a gyomrát,* — mondja nevetve a tanár úr. — Ha kevés a talajban a nitrogén, akkor a más, fontos táplálóanyagokból is arányosan kevesebbet vesz fel, *hogy meg ne ártson. Fontos tehát, hogy minden táplálóanyagból elegendő legyen a földben, különben kihasználatlanul marad az, amiből sok van, mert a kevés után igazodik a növény természete.* Olyan ez, mint az okos ember, aki bizonyos arányt tart be, mondják, a kenyér és a paprikásszalonna evésében: ha kevés a kenyér, kevesebb szalonnát és kevesebb paprikát fogyaszt hozzá.

Megsokszorozta a termést, legyőzte a fagyot a levegő sója

Valóban, még nagyon sokan nem tudják, hogy mi jobb: a szuperfoszfát, a kálisó, vagy a pétisó, amikor *a kérdés már magában teljesen hibás,* mert e legfontosabb táplálóanyagok nem helyettesítik, hanem *kiegészítik egymást* és csak arról lehet szó, hogy melyik van olyan kis mennyiségben a talajban, hogy miatta a többi táplálóanyagot nem tudja eléggé kihasználni a növény. *Hazai viszonyaink között a legtöbb esetben számolni kell a nitrogén hiányával, tehát a péti só használata majdnem minden esetben ajánlatos.*

— *Éveken át végzett kísérleteink szerűleg is bizonyítják, hogy a péti só nemcsak a termést fokozza, hanem mai ára mellett nagyobb jövedelmet is biztosít* — mondja Westsik. — A tavalyi rossz esztendőben a trágyázatlan búza 529 kiló szemet és 590 kg. szalmát adott kat. holdakint, míg péti sóval trágyázva 928 kiló szem és 778 kiló szalma volt az eredmény. Bárki könnyen kiszámíthatja, hogy milyen jövedelmet jelent ez, ha tekintetbe veszi, hogy ősszel és tavasszal kiszórva 50—50 kiló, tehát összesen egy métermázsa péti sót használtunk.

Bemegyünk az irodába, megnézem a könyvekben más évek eredményeit is. 1933-ban rozzsal végeztek kísérleteket. A trágyázatlan parcella szemtermése 484 kiló, a foszfor- és kálitrágyában részesített 754, a foszfor-káli trágyázott és 100 kiló péti sóval ellátott rozs pedig 1334 kiló szemet adott, tehát *két és félszer annyit, mint a trágyázatlan és majdnem mégegyszer annyit, mint a meg nem felelő módon, csak szuperfoszfáttal és kálisóval trágyázott rozs.* A péti só métermázsája 19 pengő 60 fillér, könnyen kiszámítható a jövedelmezőség.

Szakcikk kerekedne abból, ha pontosan leírnám mindazt, amit ebben a pompás, homokjavító gazdaságban tapasztaltam. Legjobban meglepett minden kísérlet között a péti sóval trágyázott búza több parcellája, amely színével, tömött, leveles állásával már messziről kitűnt. *A fagytól szemmelláthatólag kevesebbet szenvedtek ezek a búzák, mint amelyek péti sót nem kaptak.* A jó példán fölbuzdulva kezdik is már vásárolni Nyiregyháza környékén a pétisót nemcsak a nagybirtokosok, hanem a kisgazdák is. Csapatostul jönnek ide tanulni a *„bokrokban"* lakó tótszármazású *tirpákok* és a tanyarendszerhez hagyományosan ragaszkodó pompás, szabolcsi magyarok. A tanulás hatása máris meglátszik vetéseiken.

És így van ez jól, ha a magyar gazda munkája, a föld ösereje és a levegő sója mind együttműködik, hogy nyomában a magyar mező virágozzék fel, a magyar élet, amelyet a sors oly keservesen nehézzé tett számunkra.

Bőrkesztyü
női (nagy tölcséres) és férfi
lemosható
az összes szinekben
P 3.90
Minden párért felelünk
herczeg és fodor
textil-, uri és női divatáruháza
Budapest, VII., Thököly-ut 24. szám
Keleti pályaudvarnál.

WIEN HOTEL METROPOL
I., Franz Josefs Kai-Ring 33 Elsőrangu ház modern komfortal. Szoba S. 6·50-től.

ALAPITVA: 1833.
ARNHEIM S. J.
Gyár: Budapest, V., Árboc-utca 3. szám.
Telefon: 92-9-41
Mintaraktár:
Budapest, V., Gróf Tisza István-utca 20.
Telefon: 80-3-53. Interurban: 92-9-41.
Gyárt:
Pénzszekrényeket, tűzmentes könyv- és okmányszekrényeket, páncélszekrényeket, páncélszobákat, safe-deposit berendezéseket, vaskazettákat, szállodai szoba- és kabinzárakat, bevéső zárakat
Uj gyártási ágak:
Amerikai horizontális kartotékszekrények
Vertikális kartotékszekrények teljes kihuzott állapotban is mereven megálló fiókokkal. Tűzmentes, kerekeken tolható kartoték-kazetták könyvelő-gépekhez. Vas irodabutorok minden kivitelben
Árajánlattal és rajzokkal készséggel szolgálok

A X-ES AKNA FŐMÉRNÖKE

Az igazgató hűvös udvariassággal kezetrázott vele.

— Egyszóval a X-es akna nehéz helyzetben van. Önnek kell, *Korompai* elvtárs, rendbehozni a dolgokat. Jószerencsét!

Lehangoltan indult neki a dombnak. Többet várt, túl a hivatalos utasításokon valami melegebbet, emberibbet. Ha már ilyen nehéz feladatot bíztak rá.

A jegenyesor apró levelein aranyló fénnyel táncolt az áprilisi napsugár. Balra tömött fehér füstfelhők törtek elő a hosszú kéményekből, feje fölött halk egyhangúsággal gurultak a csillék.

Különös zárt, furcsa világ ez a kívülállónak. Neki nem. Hiszen élete első emlékei már a telephez fűzik, még írni-olvasni sem tudott, de apja, a várpalotai bánya mérnöke, már levitte abba a félelmetes, sötét világba, ahol az emberek kis lámpásokkal járnak s a lovak vakon húzzák a csillesorokat az olajosan fénylő szénnel. Igy gyermekkorában nem játszotta végig a gyárakban, a falun vagy a nagyvárosokban élő gyermekek megszokott játékait — én ez vagy amaz leszek —, nála ilyen kérdés soha fel sem merült, a család nem beszélt róla, ő sem, hiszen mindenki tudta, mi lesz belőle: bányász. Igy hát szinte természetes volt, hogy amikor eljött az idő, őt is elküldték Sopronba.

Tizennégy éve már, hogy zsebében a diplomával a pilisi bányákba került üzemi mérnöknek. Azóta bejárta az ország minden jelentősebb szénbányáját, mindig üzemben, mindig aknában dolgozott. Most Dorogról került Tatabányára.

*

Egy éve volt már műszaki vezetője a X-es aknának. Valamit javult a helyzet, de még kétségbeejtően hátul kullogtak. Az emberek is kedvetlenül dolgoztak, nem volt prémium, nem lehetett tisztességesen keresni, nagy szó volt, ha 40—45 ember a szénfalra került. A bányászok tudták, hogy Korompai érti a dolgát, jól is ismeri már az aknát, de egymásközötti beszélgetéseikben nem titkolták, hogy többet vártak tőle. Illetve nem is többet — *mást*. Nehezen fogalmazták meg ezek a szűkszavú emberek, hogy mire is gondolnak. Ők dolgoztak eleget, illetve annyit, amennyi szén volt, a főmérnök is állandóan a vájatokat búj ta és mégsem haladnak igazán. Egyszóval: *találjon ki már valamit* a főmérnök.

Korompai érezte ezt, de saját magát is haitotta a vágy: megmutatni a tröszt vezetőségének, »hiába vagytok bizalmatlanok, én mégis kihozok ebből az aknából valamit«. Mert támogatást, segítséget nem sokat kapott. »Mérnök, még hozzá régi, tudja, mi a dolga.«

Akkor már hetek óta búj ta az akna fejtési térképeit. Ezek a térképek a papír síkján mutatják meg piros, kék, sárga színekkel az egyes szinteken már megnyitott vájatokat, azt is, ahol már régen leszedték a szenet, azt is, ahol most dolgoznak. Egymásután vette ki a könyvtárból a Tatabányára vonatkozó régebbi szakkönyveket, hátha valami ötletet, útbaigazítást talál bennük. Nem egyszer a hajnali szürkület a könyvek és térképek között találta. Reggel azután leszállt az aknába és a helyszínen tájékozódott. Meggyőződése volt, hogy *valahol fel nem tárt szénterületnek kell lennie*, helyesebben olyan szénrétegnek, amelyet a korábbi művelés során egyszerűen bent hagytak, talán mert kevesebb volt a kalóriája, talán mert nehezen lehetett fejteni.

A bányászok figyelték. Tetszett is nekik a dolog, nem is. A lelkesebbje érdeklődve kérdezgette, kisütött-e már valamit, az öregebbek, akik úgy ismerték az aknát, mint a tenyerüket, csak legyintettek: »Tudjuk mi, hogy tisztára van az kaparva, mint a márvány.« A trösztnél se vették valami komolyan. »Csak végezze a munkáját, ahogy érkeznek majd a bányagépek, a X-es is kap belőlük. Ez aztán emeli majd a teljesítményt. *A bogaraival pedig hagyjon fel.*«

A végén már nem is igen mert beszélni terveiről, gúnyos mosolynál egyebet alig kapott. »Pedig valahol vastag szénrétegnek kell lennie.« Ezt zúgták fülébe a fejtőkalapácsok, és az éjszaka sötétjében a könyvekből és a gyűrött térképekből, mint a partravetett kagylóból a tenger zúgását, ugyancsak ezt vélte hallani.

Éppen egy éve lehetett, ötvenhárom elején, amikor otthon tán századszor került már kezébe az akna egyik metszete. A korai tavaszi szél meg-megzörgette az ablaktáblákat, amint lefelé rohant a Vértes felől a Dunának. Az íróasztali lámpa sárga körében élesen, szinte kárörvendően rajzolódtak ki a piros és kék vonalak. Korompai gondolatban ismét összehasonlította a rajzot az akna valóságos képével. Egyszerre csak azt érezte, hogy forróság önti el a fejét, aztán mintha elszibbadna keze-lába. Felugrott az asztaltól, nem dohányos, de most szívesen rágyújtott volna. Kitárta az ablakot. A szél távoli esőszagot hozott a szobába, a Hold előtt vad iramban száguldtak a szürke felhők s a sápadt fényben megingathatatlan nyugalommal vándoroltak végtelen pályájukon a fekete csillék. »Igen, megvan a tévedés! Itt kell lennie a szénrétegnek.«

Alig virradt, már lent volt az aknában. Néhány embert vitt magával és ráállította őket a vélt helyre. Délig mészkövön kívül semmit sem találtak. Korompai maga is fejtőkalapáccsal hol itt, hol ott próbálkozott. Délben megvárta a váltást és velük kísérletezett tovább. Mészkő és egy kis homok. Estére azonban az egész akna tudta, hogy Korompai valamit kutat egyik régen elhagyott vájatnál. A főmérnök izgalma fokozatosan átragadt a fiatalokra. Az öregek azonban mozdulatlanok maradtak. »Jobban ismerjük mi ezt az aknát.« Próbálta meggyőzni őket, lerajzolta nekik metszetben a szénfal elhelyezkedését, ezek azonban csak ingatták a fejüket.

Este a fürdő után mégegyszer átnézte a fejtési térképet. Nem lehet tévedés, jó helyen jelölte meg az eltűnt szénfalat. Két napon keresztül csak mészkövet találtak. A harmadik nap már üzentek a központból: »A bányából *alapanyagot* várnak, nem építőanyagot. Már mint szenet és nem mészkövet.«

Délután négy óra lehetett, amikor a lift a felszínre hozta Korompait. A szénpor alatt azonban diadalmasan csillogott a szeme. »Megvan a szén« — csak ennyit mondott telefonba a központnak. Másnap leszállás előtt néhány öreg bányász odalépett hozzá, kezetnyujtottak neki: »Derék dolog ez, Korompai elvtárs. Úgylátszik, már jobban ismeri az aknát, mint mi«. Aznap tíz ember állt rá az új szénfalra. Tizenkét méter széles 3000 kalóriás szénréteg. Bent a központban gyorsan számoltak. Harmincötmillió forint értékű szén került elő a régen elhagyott vájatból. Ma állandóan 75 ember dolgozik szénfalon a X-es aknában.

*

»Maga üstökön ragadta a szerencsét — mondta néhány hónap múlva az egyik régi bányász. — Magának, Korompai elvtárs, minden sikerül«.

— Talán azért, mert én csak abba fogok bele, ami sikerül.

De az öreg bányász csak tréfálódott. Az volt a véleménye neki is és a többieknek is, hogy Korompai tudja, hol kell megfogni a dolgokat.

A X-es akna nagy iramban tört előre. *A százszázalékot már régen elhagyták.* Ez pedig komolyan befolyásolja mind a 800 bányász hangulatát — és prémiumát. Kevéssel azelőtt, hogy a tatabányai tröszt megkapta a minisztertanács és a SZOT vándorzászlaját, a X-es aknát külön is kitüntették, mert március 16-án elsőnek fejezte be negyedévi tervét.

Nyoma sincs már a kezdeti bizalmatlanságnak. Korompait elismerik és nagyrabecsülik fölöttesei éppúgy, mint bányászai. Csak ő nincs megelégedve magával. Jóllehet, ma már csak egyetlen mező van abban az állapotban, amilyenben 1952-ben találta, de érzi, hogy tizenhat évi *szüntelen üzemi beosztás mellett nincs ideje továbbképezni magát a korszerű bányatechnikában*, az új és új eljárásokban. Kevés szabadidejében sújtólégbiztosító berendezéseken és új iszapolási megoldásokon kísérletezik. Egyik vesszőparipája a homok alatti művelés biztonságosabbá tétele, vagy ahogy ezt szaknyelven mondják: a műfőte kialakítás. »Harmincnyolc éves vagyok — mondja —, gyakorlatilag ismerek minden művelési módot s itt lenne az ideje most már a tudományos munkának. Az üzemi beosztás mellett bizony az ember elmarad a fejlődésben.« Aspirantúrára vagy technológiára szeretne menni. Ő maga sem csodálkozik azonban, hogy idáig nem engedték el a trösztől. De most már komoly ígéretek birtokában van.

*

Amikor a főmérnökök között az új versenyt kezdeményezte, abból indult ki, hogy az országnak olcsóbb és jobb szénre van szüksége. *Ezért dolgozta ki úgy a versenyt, hogy az elsősorban az önköltség csökkentésére, a béralap betartására, a minőség javítására és a gépesítés fokozott megszervezésére serkentse a részt vevőket.* Mennyi kényes kérdés merülhet fel egy versenyfelhívásnál is. Például napokon keresztül töprengett, hogy helyes-e a mennyiségi tervről áttérni a kalóriatervre. Kétségtelen az ország érdeke az, hogy a terveket *ne csak mennyiségre, hanem kalóriára is* teljesítsék. De — és itt jön a bökkenő. Nem vezet-e ez ahhoz, hogy a kalóriaterv teljesítése érdekében esetleg elhanyagolják a gyengébb minőségű szénrétegeket és elsősorban a jobb minőségű rétegekre állnak rá? Már pedig — s ez összefügg a kazánproblémával —, ha a kazánokat kisebb kalóriájú szénre terveznék, a finomabb, magasabb kalóriájú szénből nagy mennyiség szabadulna fel más célokra.

A verseny folyik. Dorogról is érkeztek már csatlakozási bejelentések. Most, május elsején, értékelik ki az első hónapot.

*

Kétszáz év telt el azóta, hogy a Sopron melletti pásztor »égő földre« bukkant. Hány magyar bányászgenerációk nőtt fel azóta állandó harcban a természet kiszámíthatatlan, hatalmas erőivel? Hány magyar bányásznemzedék fejtette ki szüntelen életveszélyben az ipar, a közlekedés felépítéséhez szükséges millió és millió tonnákat?

A bánya nagy ember és jellemformáló iskola, ahol megtanulják gyűlölni az üresen kongó nagy szavakat és értékelni a higgadt bátorságot. Az ország elismeréssel tartozik azoknak az »öreg« bányászoknak, akik a felnövekvő új generációt, az ifjú magyar bányásznemzedéket tudományra, férfias helytállásra, a becsületre nevelik.

Pethő Tibor

Aláírták az 1954. évi a magyar-kínai kereskedelmi egyezményt

A Magyar Népköztársaság és a Kínai Népköztársaság képviselői Budapesten április 30-án aláírták az 1954. évre szóló — két ország közötti — kereskedelmi egyezményt.

A szerződést magyar részről *Bognár* József bel- és külkereskedelmi miniszter, kínai részről *Huan Cen* nagykövet írta alá. Az aláíráson részt vettek a delegációk tagjai, a bel- és külkereskedelmi minisztérium, a külügyminisztérium képviselői, valamint a kínai nagykövetség tagjai.

A szerződés keretében — amely lényeges fejlődést mutat az 1953. évvel szemben — Kína különféle érceket, színes fémeket, bőröket, gyapjút, tollat, beleket, textilalapanyagokat, dohányt és más, ipari célra szolgáló kínai termékeket szállít Magyarországnak, amellyel szemben Magyarország tehergépkocsikat, autóbuszokat, hűtőberendezéseket, erőműveket, rádió-adóállomásokat, távközlő-berendezéseket, mérőműszereket, orvosi berendezéseket és orvosságokat szállít Kínának.

Az aláírás után *Bognár* József bel- és külkereskedelmi miniszter vacsorát adott a részvevők tiszteletére. (MTI)

Az Albán Népköztársaság új budapesti nagykövete

Tiranából jelenti az *ATA*: Az Albán Népköztársaság nemzetgyűlésének elnöki tanácsa kinevezte Piro *Kocit* az Albán Népköztársaság magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövetévé.

Fogadás a SZOT külföldi vendégeinek tiszteletére

A május 1-i ünnepségekre hazánkba érkezett külföldi vendégek tiszteletére a SZOT elnöksége április 30-án fogadást adott. A fogadáson megjelent *Hidas* István, *Kristóf* István, *Zsofinyecz* Mihály, az MDP politikai bizottságának tagjai, *Kiss* Árpád könnyűipari miniszter is.

Eredeti Verescsagin-képre bukkantak a Petőfi-ház pincéjében

Érdekes meglepetést tartogat a látogatók számára a most megnyílt Verescsagin-kiállítás. A nagy orosz haladó művész tudvalevőleg félévszázada halt meg egy Port Arthurnál felrobbant hadihajó fedélzetén. Egy hónappal később követte a sírba a mi Jókaink, aki lelkes híve volt az orosz festőművésznek s művészetének első propagátorai közé tartozott. A *Pesti Napló* 1898-as évfolyamának egyik száma hírt ad Jókai és Verescsagin beszélgetéséről.

— Ön kolosszálisan sokat dolgozott — jegyezte meg Jókai Verescsagin kiállításán.

— Többet, mint hinné — hangzott a válasz —, mert az ön számára is van egy kis skiccem!

Most, 56 év után — amikor mindkét világhírű mester halálának félévszázados fordulójára emlékezünk —, *előkerült az a szerényen skiccnek nevezett festmény*, amelyet a műtörténetírás eddig csak a fenti újsághír révén tartott számon. *Bacher* Béla, Verescsagin monografusa és az emlékkiállítás fáradhatatlan rendezője a kiállítás előtti napon rátalált a festményre *az egykori Petőfi-ház pincéjében*. Tájképet ábrázol az elragadó festmény s Verescsagin aláírásával Jókainak van dedikálva. Az értékes műtárgy egyúttal az egyetlen hazánkban levő eredeti Verescsagin-alkotás.

*

A nagy orosz kritikai realista mester emlékkiállítását pénteken délben a Művészeti Szövetségek Házában *Redő* Ferenc, a Szépművészeti Múzeum főigazgatójának üdvözlő szavai után *Pogány* Ö. Gábor, a Művészettörténeti Intézet vezetője nyitotta meg.

SZKANDER BÉG

Színes, történelmi film

RENDEZŐ: JUTKEVICS

Szovjet és albán filmművészek közös alkotása

Bemutatja április 29-től:

CORVIN, ZUGLÓI, TÁNCSICS (Csepel)

A romándi „egyéniek"

Hóviharos téli éjszakán történt. *Weingartner* János romándi paraszt kétségbeesetten zörgette meg a szomszéd gazda, *Vági* József ablakát.

— Jóska, ha Istent ismersz, fogd be a lovakat — esdekelt —, vágtass át Szentlászlóra orvosért. Rosszul van az aszszony. A bába azt mondta, ha nem jön az orvos, hát...

— Nem tehetem János — hajolt ki az ablakon Vági —, nincsenek a lovaim megpatkolva.

Weingartner nem várt további magyarázkodást. Keserű szájízzel indult más fogatos gazdák után. Nem volt szerencséje. Ebben az ítéletidőben nem akadt fogatos ember, aki a kilenc kilométeres útnak neki mert volna vágni.

— Hát nincs segítség? — nézett körül a lihegő Weingartner tanácstalanul. A haragvó sötétségben fehér pontra, a Szabadság tsz irodájának virító táblájára tévedt a tekintete. Hiszen ezeknek is van fogatjuk! — villant át az agyán. — A tsz lovai tán csak meg vannak patkolva! Rohant a tsz elnök házához. *Koller* Ottó, a Szabadság elnöke csodálkozva bámult a keményen dörömbölő késői vendégre, aztán rákiáltott:

— Nem tudtál mindjárt idejönni? Emberéletről van szó!

— Dehát Ottó... én sose jöttem hozzátok. »Egyéni« vagyok...

Koller választ sem adott, gyorsan kapkodta magára a téli gúnyákat.

— Mit akarsz? — aggodalmaskodott a felesége. — Csak nem magad akarsz befogni?

— Befogni? Kocsival még ítéletnapjára se érnék vissza.

Meleg bundasapkáját mélyen a szemére húzva ugrott fel a tsz motorbiciklijére.

Koller hamarosan visszatért az orvossal. Izzadt ruhája ráfagyott a hátára. De Weingartneréknél még a hajnal első derengése előtt kinyílt a konyhaajtó, fehérköpenyes orvos szólította a türelmetlen apát:

— Nézze meg a gyermekét — mutatott a sivalkodó csöppségre. — Ne féljen, nem lesz semmi hiba.

*

A hír hamarosan szárnyra kelt a kis bakonyi faluban. Néhány nap múlva *Underdorf* András, amikor feleségét kórházba kellett szállítani, már egyenesen a tsz-irodába kopogtatott be. A segítség most sem maradt el. Most már két ember, két egyéni gazda dicsérte a Szabadság tsz elnökét s a szövetkezeti parasztok szívét.

— De nagyra vagytok azzal a segítséggel — epéskedett Baranyai Ernő ötholdas gazda. — Pedig ha igazán segíteni akarnának, nem néznék el, hogy küszködünk a darálással.

Hát ez igaz. A Szabadság tsz-nek két villanymotoros darálója van, az egyénieknek meg öt kilométerre, Veszprémvarsányba kell a darálnivalót szállítani. Hogy ez nincs rendben, való igaz. Weingartnernek is szeget ütött a fejébe.

— Hát kértük valaha is? — kérdezte tétován. — Gyere velem — fordult hirtelen gondolattal Baranyaihoz — menjünk a tsz-irodába!

És a szövetkezet tagjaival nem volt nehéz megértetni, hogy a hóakadályos úton milyen komoly gondot okoz a takarmány elszállítása a darálóhoz. Meghát nincs is mindenkinek fogata.

Nem sokat tanakodtak. Megbeszélték, hogy *a tsz darálóját minden kedden és pénteken az egyéniek használhatják*, a törvényes vám ellenében.

A falu egyéni gazdái lassanlassan egészen odaszoktak a tsz irodájába. Ha arra jártak, úgy kopogtattak be, mintha hazamennének. Hiszen olyan jól el lehet azon vitatkozni, hogy egyénileg vagy közösen érdemesebb-e gazdálkodni? De azt, hogy *Sáringer* Imre csak két hold földdel lépett be a tsz-be s tavaly mégis több volt a jövedelme, mint sok középparasztnak, még a legvérmesebb vitatkozó sem tudja letagadni. Meg azt sem, hogy az idei tervezésnél a tavalyinál is nagyobb jövedelmet irányoztak elő. Ezért növelték a tehenészetet s a kilenc hold kertészet is ezt célozza. Csoda-e, ha a tsz minden dolgát oly jól ismerő egyéni gazdák közül egyik is, másik is kéri felvételét a tsz-be? Olyan is, mint *Varga* István, aki egyszer már elhagyta a falut és éveken át dolgozott valamelyik pesti gyárban. Most meg Sáringer, meg a többi tsz-tag példáján úgy látja, hogy jobban tud itthon boldogulni. *Ambrus* Józsefet is a veszprémvarsányi téglagyárból vezette haza az útja a jóhírű tsz-be. Meg a többit. Mostanában *tizenketten kértek belépési nyilatkozatot.*

*

Lassan eljött a tavasz. A földeken elolvadt hólé vad csörtetéssel rohan a falun végigkanyargó patak felé. A hótakarótól megszabadult földeken, ha megkésve is, de megindulhatott a tavaszi munka.

— Vetni kell, de gyorsan! — indult el a tanácsházáról a jelszó. Igen ám, de mivel? Az egyéni gazdák hét vetőgépjével haladatlan a munka...

— Úgy látom, az idén a kéziveléshez kell visszatérni — mondotta egyik nap Lunderdorf András szomszédjának, Akkerman Antalnak.

— Én is úgy vélem — hagyta helyben Lunderdorf — hacsak... meg nem egyezünk a tsz-szel, úgy mint télen a darálásnál. Hátha a vetőgépeket is odaadnák?

Nem sokat gondolkodtak a dolgon, siettek a Szabadság irodájába. Lunderdorfnak igaza volt: »nem öklelnek azok!« Akkerman pedig most már nem elégedett meg azzal, hogy gépet kap. Emlékezett rá, hogy a tsz darálójába milyen szép tiszta árpát öntöttek. Ő meg fűmagos árpát kénytelen elvetni. Megkérdezte, nem cserélnék-e ki.

— Vigye csak a darálóhoz — mondta Koller. — Ott majd becserélik. De másokat is küldjön, ha észreveszi, hogy ocsut akar vetni.

— Aztán mit fizetek? — kérdezte óvatosan az idős gazda.

— Menjen már azzal a fizetéssel, András bácsi! Nem akarunk mink magukon nyerészkedni. A magukét majd feletetjük.

*

Egyik tavaszi délutánon őszbajuszú emberrel kanyarodott a község kocsija a tanácsháza elé. Az idős férfi korát meghazudtoló fürgeséggel ugrott le a bakról s indult a tanácselnök szobája felé. Bemutatkozott. *Madarász* Aladárnak hívják, agronómusnak küldte a faluba a megyei tanács. A tanácselnök kicsit fanyalogva nézett a kamásnit viselő idős emberre.

— Az afféle segítség nagyon is elkelne — mondta elgondolkozva —, csak éppen az a baj, hogy lakást nem tudunk adni. Az egyik tanítónőnk is fürdőszobában lakik már jónéhány hónapja. Új ház építésére meg még ezideig nem futotta...

Az agronómus Keszthelyről jött, nem lehet kívánni, hogy ezt az utat napjában kétszer is megtegye.

— Hát akkor én megyek vissza — fordul máris kifelé Madarász, hogy az esti vonatot még elérje.

— Várjunk csak — ugrik talpra hirtelen a tanácselnök s inkább magának mondja, mint az agronómusnak. — Hátha a Szabadság elnöke ki tudna valamit találni.

S máris viszi a vendéget a tsz irodája felé. Koller alaposan szemügyre veszi a régimódian öltözött embert. Gondolkodik. Tapasztalt »öreg róka« lehet ez: a tsz is, meg az egyéni gazdák is nyernének vele, ha a lakáskérdést meg tudnák oldani. Máris határoz. *Kis* János új házat épített s néhány hét múlva kiköltözik a tsz házából. Az ő lakását oda lehetne adni az agronómusnak. Addig a tanácsháza egyik üres szobáját rendezzék be a számára. A terv a tanácselnöknek is, az agronómusnak is tetszik.

*

Úgy látszik, Romándon minden sikerül, ha a tsz is segít, ha megvan az összefogás. A 783 holdon gazdálkodó szövetkezet súlya pedig egyre nő a falu életében. Az egyéniek nemhogy idegenkednének az erejétől, hanem egyre inkább a segítségére támaszkodnak. Hiszen egy célért dolgoznak: hogy elegendő kenyér jusson ne csak minden romándi család asztalára, jusson belőle bőséggel a szövetségeseknek, a városi népnek is.

Sokfelé tanulhatnának a kis bakonyi falutól.

Várnagy József

A Comédie-Francaise a Szovjetunióban

l'Humanité

Az „Úrhatnám polgár" Leningrádban

A l'Humanité állandó szovjetunióbeli tudósítója, Roger Garandy, az ismert író és filozófus telefonálta Leningrádból lapja április 22-i száma részére.

A Comédie-Française vendégjáró társulatának egyik tagja, Henri *Rollan,* aki már 1911-ben is játszott Sylvainnel és Féraudy-val Szentpétervárott, tegnap este elmesélte 43 év előtti benyomásait. *»A párizsi bulvár-szindarabóknak akkor éppen úgy megvolt Szentpétervárott a maga állandó arisztokrata és polgári közönsége, mint a párizsi divatszabóknak és szakácsoknak. Most Leningrádon egy egész nép tisztelgett boldog örömmel Molière és a »Cid« Franciaországának.«*

Ez a különbségtétel lényegbevágó. Mikor az »Ermitage« múzeumot meglátogattuk, ahol Clouet-től Picasso-ig terjedően negyvenegy termet szenteltek a francia művészetnek, ez a különbségtétel még érezhetőbbé vált. De volt olyasmi is, ami még maradandóbban hatott a franciákra: színészeink megállottak *Houdon Voltaire* szobra előtt, amelyet csak az Októberi Szocialista Forradalom állított vissza eredeti helyére a képtárban. *»Dobjátok ki innen ezt a vén majmot!«* mondta egyszer egy cár, aki gyűlölte Voltaireben a szabadság szellemét és szeretetét, éppen azt, amit a szovjet nép annyira megbecsül benne. Ezt a szellemet ünnepelte rajongva Leningrád színházi közönsége az »Úrhatnám polgár« első vendégelőadásán. Aki látta, hogy milyen érzékenyen reagált ez a közönség a legfinomabb célzásokra is, meggyőződhetett róla, hogy százával akadtak olyanok a nézőtéren, akik gyökeréig ismerik a francia nyelvet.

Az előadás végeztével, tizenötszöri kihívás és a leningrádi művészek pazar virágkosarainak átnyújtása után újra kivilágosodik a színpad. A »Kis Színház« igazgatójának üdvözlésére a társulat nevében Maurice Escaude válaszol: *»Együgyűség volna azt hinnünk* — mondta —, *hogy ez a fényes ünneplés és ez a lángolóhevű rokonszenv egyedül nekünk, művészeknek szól, nem pedig elsősorban és mindenekelőtt annak a Franciaországnak, amely...«* De be se fejezhette és a tolmács le sem fordíthatta szavait, mert az egész terem fölállva éljenezte ezt a közfelfogást kifejező kijelentését.

Reggel Nagy Péter Versailles-jában, Peterhofban, a Comédie-Française igazgatója, Pierre Descave a következőket mondta, miközben a Finn-öböl partján álltunk, ahol a jégzajlás tömbjei hatytyúfehéren úsztak a víz sodrában:

»Minden erőnket megfeszítve jöttünk el ide. Társulatunknak több mint negyedrésze kelt velünk útra és így a párizsi közönségünk rovására jelentős áldozatot hoztunk. Még a félig francia anyanyelvű Kanadába induló vendégszereplés érdekében sem tettünk ennyit. De teljes tudatában vagyunk szerepünk fontosságának. A párizsiak legkedveltebb darabjaival akartunk kedveskedni a Szovjetunió közönségének, mintha csak otthoni nézőinket is magunkkal hoztuk volna. És azt hiszem, éppen ez volt az ára itteni sikereinknek. A szovjet népművelési miniszternél való első fogadtatásunk óta ismétlem ezt a mondásomat: negyventagú hadsereggel érkeztem ide és sikerült meghódítanunk Oroszországot!... Ez pedig nem csekély eredmény! Ön is láthatta a fogadtatást, amiben részesültünk, de engem a nézőtér nézőseregének ösztönössége és együttérzésének hőfoka lepett meg minden előadásunkon. Az orosz nép minden más népnél jobban szereti a színházat. Majdnem minden előadásunkon jelen voltam és közben állandóan az volt az érzésem, hogy ez a közönség olyan bensőséggel vesz részt a vigjátékok és tragédiák cselekményében, mintha az az ő saját életének dicső kivetülése lenne. De nemcsak a színház rajongó szeretete az, ami annyira hozzáláncolt ehhez a közönséghez, hanem elsősorban és főképpen Franciaország szeretete. Ezt tegnap Maurice Escaude hasonlóértelmű kijelentésénél ön is láthatta a közönség viselkedéséből.«

Nemcsak Pierre Descave vélekedik így, hanem az egész vendégtársulat. Azon a lakomán, amelyet a leningrádi színházak igazgatósága rendezett a Comédie Française művészeinek tiszteletére, több kölcsönös pohárköszöntő hangzott el a szovjet és a francia művészek részéről. Ez az együttlét fölöttébb barátságos, mondhatni testvéri légkörben folyt le. A sajtónak a lakomán részt vevő képviselői felköszöntőkben ünnepelték a szovjet hatóságokat és a minket oly meleg fogadtatásban részesítő szovjet népet. *Benedict,* a France-Presse levelezője a francia újságírók nevében köszönte meg a szovjet hatóságoknak azt a sok szolgálatkészséget, amellyel a vendégkörút lefolyása során megkönnyítették a francia újságírók munkáját és teljes szabadságot biztosítottak nekik hivatásuk teljesítésére s ugyanígy fölköszöntötte a szovjet sajtót is, amely oly kedvező fogadtatásban részesítette a Comédie-Française vendégjáró társulatát.

Talán nem is foglalhatnám össze jobban mindazoknak a szerencsés embereknek a véleményét, akik valamely címen részt vehettek ebben a vendégjárásban, mint ha Louis Seigneur-nek, a Comédie Française nagyszerű művészének kijelentését idézem. A kitűnő művész, aki Jourdaint, az *»Úrhatnám polgárt«* játszotta, így szólt hozzám az Astoria-szálló felvonójában: *»Ezek után, hogy saját szememmel, közelről láttam a dolgokat, nem mesélhetnek nekem össze mindenfélét a Szovjetunióról.«*

Le Monde

Mit jelent a „köszönöm!"?

A Le Monde április 23-i számában a fenti címmel írt tudósításból közlünk részleteket. A cikket Robert Kemp, ismert párizsi újságíró írta, aki lapja megbízásából elkísérte a Szovjetunióba a Comédie-Francaise társulatát.

Igen, minden igaz volt.

A felkiáltások, melyeknek parancsára egy-egy estén, mikor művészeink a *Tartuffe*-öt, az *Úrhatnám polgár*-t s a *Cid*-et játszották, harmincképszer szaladt fel a függöny.

A tömegek, amelyek odaseregleltek a művészkijáró elé, hogy kezet szorítsanak velünk.

A szavaik:

— Szeretünk benneteket...

— Szeressétek a mi kis gyermekeinket...:

— Gyertek vissza minél előbb...:

S végül a lelkendező kiáltások, a sok-sok *»köszönöm«*, a sok-sok *merci!*, amit lázasan fellapozott szótárakból kerestek ki az izgatott kezek, s az érzés legmélyéről küldtek felénk a szívek.

Igen, mindez igaz volt. Magam láttam, magam hallottam — s magam kérdezgettem magamat, nem álmodom-e vajjon. Színészeink minden becsvágya fölösen betelt. Aránytalan volt a különbség az esemény közt, amit jelentettünk s a visszhang közt, amit Moszkvaszerte keltettünk. Mit is jelent mindez?

Bizonyára a mi Comédie-Française-ünk tekintélye is megtette a magáét, hisz annyi szó esik róla még az iskolakönyvekben is, abban az Oroszországban, ahol a Comédie-Française kultuszát olyan tiszteletreméltó művésznők is ápolják, mint például Jablovcskina asszony, akinek nyolcvanöt éves, reszketeg, de a szót finoman artikuláló ajka fülemhallatára idézett fel személyes emlékeket Sarah Bernhard-ról, Coquelinről, Mounet-Sullyről, Bartet-ről, Réjane asszonyról. Persze, hogy magyarázza *sikerünket* nagy színházunk dicsősége, mely Molière és Corneille nevével kapcsolódott örökre egybe! A sikert — igen. De nem ezt a valóságos *diadalt!*

Vendégjátékunk a szovjet kormány kívánsága volt; s eleinte azt hittem, kormánykívánság, sőt kormány-megrendelés a lelkesedés is, mely irányunkban megnyilatkozott. De aztán egyre inkább úgy láttam, hogy e lelkesedés magát a kormányt is meglepte. Meglepte, mondom — anélkül, hogy nyugtalanította volna. Hiszen egy este, úgy kilenc óra tájt, a kormány is megtisztelt bennünket. Nem is tudtuk, hogy az egyik páholyban Malenkov, Molotov, Hruscsov, Vorosilov, Kaganovics, Bulganyin urak is megjelentek. A színház termeiben szanaszét kóválygó francia újságírókat el is felejtették hamarjában értesíteni. S ha addig még mindig meg-meglepett valami feszélyező érzés, hogy itt tán holmi zavaró, gyanús elem vagyunk — hát most végül, ezen az estén, íme előadás után, egy mindössze tíz négyzetméternyi kis szobában a francia-barátságnak valóságos kis ünnepét rögtönöztek a megrendült művészek előtt. Nem egy változatban emlegették a muzsák szavát, melynek el kell hallgattatnia az ágyúkét. Megmondhatója mindenki, aki átélte: ez a forró és mélységes megrendülés pillanata volt.

A lelkesedés messzibbre is elhatott. A mozik ugyanis televízión közvetítették színházunk előadásait. A moszkvai otthonokban s mindenütt, a kolhozokban, ahová csak a televízió elhatott, ki-ki láthatta Tartuffe-öt, amint Elvire térde felé nyúlkál, ki-ki hallhatta Nicole kacaját. A moszkvaiak előbb vásárolnak televíziós készüléket, mint drága falatokat, vagy akár új ruhát. Igy aztán, rögtönzött számítás szerint is, ötmillióra becsülik a nézők és hallgatók számát, akikhez tizenkét napon át minden este ellátogatott Corneille és Molière.

Az ifjúság szinte megittasult. André Falcon szállására fiatal lányok hordták a virágot és a könyvet. Két naiv kislány engem is színésznek nézett. Egyik a másiknak segített megtalálni s mondattá fűzni a francia szavakat, amint a szálloda előtt, ahol meglestek minket, megkértek, látogatnánk el az iskolájukba, meghallgatni a francia órájukat. Mikor elbúcsúztunk, szinte táncléptésben szaladtak el, szőke fürtjeik hosszan lengtek utánuk...

DVORÁK ÉS MAGYARORSZÁG

Május 1-én ötven esztendeje, hogy meghalt a cseh nép nagy muzsikusa: Antonin Dvorák (ejtsd: Dvorzsák). Budapest hirdetőoszlopain láthatjuk a díszes falragaszt, mely az Országos Béketanácsnak Dvorák emlékére rendezendő díszhangversenyére hívja fel a közönség figyelmét. Könyvüzleteink kirakataiban megpillanthatjuk az évfordulóra megjelent prágai Dvorák-biográfiát is. Otakar Sourek könyve a művész életéről és munkásságáról szól. Hangversenytermeinkben és a rádióban sokszor hallhatjuk kompozícióit. Minden taktusából őszinte, emberi hang, minden dallamából az igaz hazafiság, a néppel való együttérzés hallatszik.

Ebben a kis megemlékezésben nem adhatjuk művészetének részletes elemzését, de rá szeretnénk mutatni magyarországi kapcsolataira, egyben zenei és művészetpolitikai szempontból igen lényeges s napjainkig feltáratlan művészeti vonásaira.

Dvorák 1841-ben született, tehát a forradalom idején mindössze hétéves volt. Tanulmányait a legnehezebb időben, a legvadabb abszolutizmus idején fejezte be, 1857-ben, a Bach-korszak idején, amikor a cseh nép a magyaréhoz hasonló elnyomatásban élt. A nemzeti törekvések főleg a zenében kaptak szárnyat, elsősorban Smetana dalműveiben. A prágai zenei életet felrázta Berlioz, Wagner és Liszt Ferenc egy-egy vendégszereplése. Az ifjú Dvorák számára ezek az esték hatalmas élményanyagot jelentettek. E zseniális kortársak közül Liszt Ferenctől hallotta először a magyar nép melódiáit. Megismerhette a magyar ízt, a magyar levegőt és rokon törekvést sejthetett meg bennük. Dvorák lelkesedett Liszt Ferencért.

Mindeddig teljesen feltáratlan az, miként hatott Dvorákra a szomszédos magyar nép zenéje, miként hatott reá a magyar opera megszületése, Erkel művészete és a verbunkos zene. Dvorák sokat köszönhetett Brahms pártfogásának és hálából meghangszerelte az akkori idők legnépszerűbb zongorakompozícióját, Brahms »Magyar táncait«. Ezek hatására írta a »Szláv táncokat«. Ennél azonban sokkal lényegesebb bizonyítékát találtuk meg annak, hogy a múlt század derekán kibontakozott magyar zene mennyire foglalkoztatta az ifjú cseh muzsikust.

Az 1954-es prágai Dvorák-életrajz (Otakar Sourek régebbi tanulmánya nyomán) a mester első szerzeményeként az opus-szám nélküli, 1860-ban írt E-dur polkát tünteti fel (193. old.). Mellette a jelzés: kinyomatlan. A kiváló tudós megállapításával kapcsolatban rá kell mutatnunk arra, hogy Dvoráknak ez az első polkája e század elején napvilágot látott. A szokásos kottakiadványoknál nagyobb példányszámban. Az igen elterjedt és több tízezer példányban megjelenő *Die Musik* adta ki egyik különszáma mellékleteként facsimilében, azzal a rányomtatott szöveggel, hogy a mű Dvorák 1860-ban írt, elsőnek ismert szerzeménye. Bennünket a műből elsősorban a befejező rész érdekelhet. A fortissimo megjelölés után Erkel Hunyadijának (Meghalt a cselszövő...) és a Rákóczi-indulónak dallamait találjuk meg, s mindkettőt elemeiben igen jól fel lehet ismerni. A testvérnépek szabadságvágyának dallamai tehát bejárták a császári iga alatt sínylődő népeket. Nem tekinthetjük véletlennek, hogy Dvorák beleszőtte a Rákóczi-induló foszlányait legelső szerzeményébe.

Annak idején a Budapesti Filharmóniai Társaság Antonin Dvorákot tiszteletbeli tagjául választotta. Amikor Budapesten járt, forró lelkesedéssel ünnepelték azok, akik koncertjére eljuthattak. Nem volt osztatlan megbecsülésben része Magyarországon. Az egykori sajtóbírálatokból kitűnik, hogy a már világhírű zeneszerzővel szemben akadtak nemzetiségi szempontokat emlegető kritikusok. De a Hunyadi László és a Rákóczi-induló motívuma a kiadatlan polkában megerősít bennünket ma már abban, hogy a magyar nép szabadságvágyában osztozott a cseh nép nagy művésze, Antonin Dvorák is.

Kristóf Károly

Változatok a Koszta-jubileumra

A lexikontól az anyakönyvig

A Magyar Nemzetben április 27-én »A Viharsarok nagy festője, Koszta József, születésének 90-ik évfordulóján« címmel cikk jelent meg, amely csakúgy mint a Művelt Nép és Népszava cikkei az 1949-ben meghalt nagy magyar mester életművét »jubileumi« alkalomból méltatja.

Igen örvendetes, hogy a tudomány és művészet java értékeinek feltárása, mesterek és életművük népszerűsítő ismertetése — népünk egyre növekvő és sürgető kultúrigényének megfelelően — széles mederben folyik. Koszta József művészetének méltatása is éppen fenti okból sürgetően aktuális, még akkor is, ha nem most volt születésének 90-ik évfordulója. Mert nem most volt.

A *Magyar Nemzet* időszerű és érdekes cikkének írója nem illetheti felületesség vádja, mert hiszen a művészeti lexikonok 1864. április 27-ét jelölik meg a művész születése napjául. Ezt az adatot maga a mester adta meg, amit a fennmaradt, sajátkezűleg kitöltött kérdőíve bizonyít. Ez az 1864-es évszám szerepel a brassói Kultúrpalotának 1913-ban megküldött életrajzában is.

1949-ben azonban a *Magyar Művészet* 2. számában megjelent Koszta-cikk írója már felhívja a figyelmet, hogy »a lexikonok szerint Koszta 1864-ben született, de a mestertől, illetőleg hozzátartozóitól nyert értesítés értelmében négy évvel korábban jött világra«. A lexikon április 27-iki adatát egyébként átveszi. A »megfiatalodásra« a *Művészettörténeti Értesítő* 1953. I. 2. számában megjelent Kosztatanulmány ezt a magyarázatot adja: »Mikor Koszta a Mintarajziskolába lépett, jóval idősebb volt társainál és a nagy korkülönbség enyhítésére néhány évvel fiatalította magát.« Azonban ezt a feltevést megdönti a Mintarajziskola anyakönyvének 1885—1886-os adata: 1861-es születési évvel, hónap és nap megjelölése nélkül.

A *Művészettörténeti Értesítő* cikkírója tovább nyomoz: megszerzi a brassói német lyceumtól — ahol Koszta annakidején diák volt — a születés időpontját. Ez a »hiteles« adat, mely szerint Koszta 1861. március 27-én született Brassóban, sem bizonyult helyesnek, mint ahogyan a bécsi Akadémia nyilvántartásában szereplő 1861. március 19-e sem, mert: Koszta József elveszettnek hitt és most *legújabban előkerült anyakönyvi kivonata* szerint születésének ideje *1860, március 27-e.*

A vitatott kérdés ezzel hihetőleg megnyugtató és végleges ponthoz jutott. És nincsen sok célja a mester eltérő adatközléseinek indítékairól tűnődni. Tény az, hogy Koszta József kevéssé gondolt arra, hogy az utókort életrajzi adatokkal helyesen tájékoztassa: életének eseményeinél időtlenebbnek tudta művészetét.

Bényi László

Magyar film francia kitüntetése

A »Kék vércsék erdejében« című dokumentumfilmet, Homoki Nagy István alkotását, a francia filmiparban dolgozó mérnökök és technikusok szervezete a Commission Supéreiure Technique, dícsérő oklevéllel tüntette ki.

AZ ELSŐ MÁJUS

Írta: Mátrai-Betegh Béla

Akkoriban kezdtem tervezgetni, hogy elveszem azt a lányt, aki ma a feleségem.

Erjedő, erős tavasz volt az. Olyan, amilyet az ember csak egyszer él meg életében. Olyan, amilyen nem is minden nemzedéknek jut. A szabadság tavasza csak ritkán köszönt rá így népekre.

Hazudnék, ha azt mondanám, hogy zavartalanul volt szép. Hogyan is lett volna, mikor az a tavasz egy megszaggatott várost, feldúlt országot talált itt. Langyos, jó szelei még ki sem szellőztethették a háború áporodott mérgét, s a rügyek illata együtt szállt Buda felől égett falak, üszkös gerendák koromszagával és a romok penészes pinceleheletével. Sokan kódorogtunk hajlék nélkül s bizony nem egyszer éhesen is. Keresgéltük az óriás rendetlenségben a hozzánktartozókat, a régi barátokat, kotorásztunk a törmelékben szétszórt holmink után. Kerestük az összekúszált gombolyagban életünk elszakadt fonalát, hogy a végéhez odakötözzük a folytatást.

Nem, nem volt könnyű.

De hazudnék, ha tagadnám annak a tavasznak felbolydult, forró boldogságát. Nemcsak nekem szerezte a szerelem, amely rámtört s úgy rópített, hogy néha azt éreztem, át tudnám szállni — minek is ide híd! — a Dunát. Mindenki szerelmes volt akkor, ha másba nem, a világba, a saját életébe, a napokba, amelyek egyre újat hoztak, mint a mézeshetek. Nászúton voltunk akkor a sorsunkkal. Az emberek akkora életerővel éltek, mint a fák. Mint a fák, amelyek a Ligetben és a Városmajorban, a Szigeten és a Váci-úton valósággal megbokrosodtak. Eszeveszett sietségükben, vad burjánzásukban közvetlenül a gyökérzetük fölött kezdték hajtani a lombjukat, úgyhogy koronájuk a földön kezdődött, a törzsük is kilevelezett, akár a bokroké. Ezek között a tetőtől talpig lobogó fák között jártunk tetőtől talpig lobogva mi is. A szabadság volt a gyökerünk, a remény a lombunk — közel egymáshoz hajtott a kettő. Olyan erővel éltünk és olyan szorongató örömmel, mint csak azok a halálraítéltek, akiket a siralomházban ér, az utolsó éjszakán, a kegyelem híre. A halál torkából szabadultunk, előlről kezdve az életünk.

Mindent előlről. Szinte a járást is, ahogy a gyerekek tanulnak lépni, vagy a lábadozó nagybetegek. A régi mesterségünket tanultuk újra — tizennégy hónap után azon a tavaszon ültem megint írógéphez egy új napilapnál. Gondolom, másnak is ilyen új lehetett a régi mestersége: szerelőnek a vezeték, ahogyan húzta a Körúton a villamossínek fölött, szobrásznak az agyag, szövőnőnek az orsó. Új volt az első lágytojás íze is — az Irányi-utcában vettem nyolc pengőért — olyan új, mint azé a narancsé, amelyet nyolcéves fejjel, a huszas években ettem életemben először s még most is felsejlik néha az íze a számban. Újra és előlről kezdtünk mindent: ízeket, érzéseket, gondolkodást, munkát. Mindenki olyan vadonatúj volt, kopottan és borostásan is, mint akit frissen festettek. Fogott. Ha találkoztunk egymással régi ismerősök s kezetszorítottunk, nyomot hagyott, nagy meleg nyomot egymáson az örömünk.

A várost is újra kezdtük. Rakni is, megtanulni is. Mikor utoljára láttuk, nagyváros volt. Most: mezőváros. Vagy inkább kirakodóvásár. Egy húzókocsi is szenzációt keltett, mint valaha falun az automobil. Általában minden szenzációt keltett. Egy krumplisvonat a Berlini-téren éppúgy, mint a Múzeum-kertben a rádió megafonja, vagy az első világos ablak: ott már ég a villany. Szájtátva ismerkedtünk a saját civilizációnkkal.

Egy hétfői napon — úgy emlékszem rá, mintha ma volna — indult meg a Körúton a hatos. Felszálltunk rá, de mint egy angolparki járműre, a hullámvasútra, vagy a vadszamárra. Kaland volt, játék és szórakozás, semmiképp sem közlekedés. Mondtam is Erzsinek:

— Te, erre holnap reggel megint felülünk. Aztán majd az Oktogonról kimegyünk a Ligetbe. Csak lenne jó az idő!

— Holnap délelőtt nem lehet, Próbám van.

— Május elsején? Az ünnep. Nem is játszanak a színházak.

— De nálunk hatodikán premier. Kettő-félháromkor végzek, utána kimehetünk.

Igy aztán május elsején délelőtt otthon maradtam.

Otthon? Egy barátomnál volt a szállásom a Madách-házban. De úgy díszítettem együtt vele este gyertyafénynél az erkélyt, mintha az én otthonomé volna. Az ünnep, amelyre a dísz készült, elvégre az én ünnepem is. Zászlócskákkal díszítettünk, papírrózsákkal és egy kis összekötőszönyeggel, amelynek megégett, rongyos felét befelé, a szoba felé hajtottuk s így kintről ékességnek látszhatott. Reggel majd a felvonulást egy közös barátunktól, az első emeleten lakó fogorvostól nézzük, az ő lakása nyílik a Károly-körútra. Náluk is vacsoráztunk a dekorálás után. Ünnepi vacsorát: mákostésztát, s előkerült valami szesz is. Ritka kincs, szilvórium. Még csak a sörre volt feloldva a szesztilalom. Ilyen apró örömök teremtek akkor a nagyok mellett: egy korty erős ital, tíz deka szalonna, egy jobbfajta cigaretta.

A nagy örömöt aznap estére én szállítottam. A szerkesztőségből hoztam a hírt Sztálin másnapi, május elsejei napiparancsáról. Valaki hallotta rádión. A napiparancs a háború közeli végére utalt. Van benne egy rész: »...ez a körülmény a hitleri Németország végét jelenti« — s ha a fasizmusnak vége, vége a háborúnak,

egyházművészeti kérdések referálását. Fieber ilymódon összekötő tagjává lett a minisztériumnak és a klerusnak, és nagy tapintattal igyekezett jobbról is, balról is használni a művészet ügyének. Annyi bizonyos, hogy az ő közreműködése, rábeszélő tehetsége és meggyőző érvelése nélkül modern művészetünknek egy sorozatnyi monumentális alkotása máig sem jött volna létre. Csak a temesvári püspöki szeminárium falfestményeit és a lipótmezei tébolyda kápolnájának gyönyörű üvegablakait említjük közülök.

A nagy művészet és az iparművészet kérdései egyformán foglalkoztatták érdeklődését. Kész programmja volt arra nézve, hogyan lehessen a legegyszerűbb falusi plébániát is művészi egyházi tárgyakkal fölszerelni és kiszorítani belőlük a jobbára külföldi eredetű gyári munkát. A legapróbb és legjelentéktelenebbnek tetsző tárgyakra is kiterjedt gondoskodása, és nem csekély eredménnyel igyekezett például a szentképes apró medáliák és násfák iparát magyarrá és művészivé tenni. Az iparművészet ágai közül legnagyobb szeretettel az üvegfestésen csüggött, bizonyára azért is, mert ezzel a művészettel érte legszebb sikereit. Egyik utolsó írását is, «Üvegfestészet» című tanulmányát, melyet halálos ágyán fejezett be és alig egy hónappal halála előtt adott ki, ennek a művészetnek ismertetésére és megmagyarázására szentelte.

Ki nem fejlett és meg nem valósult nagy [illegible] szállott korai sírjába ez a kitűnő sem, ami utána következett, mert rendíthetetlen hittel bízott a magyar művészet jövőjében. Akarata erejének és tudatosságának, amellyel hivatásában hitt, megható tanúságai utolsó írásai, melyeket emberfölötti szenvedéseinek nyugalmasabb időközeiben írt vagy mondott tollba. A háború, és korai elköltözése lett az oka annak is, hogy talán legfontosabb írása, a szerkesztésében megjelenő művészettörténetnek az a fejezete, melyben a modern magyar művészet történetét írta meg, immár csak mint poszthumus munka fogja az olvasót Fieber Henrik alakjára és nagy érdemeire emlékeztetni.

ELEK ARTÚR

Bálint Aladár:

KÉT MAGYAR FESTŐ

A festők, szobrászok mostanában azzal töltik idejüket, hogy veszekednek. Nem a művészi irányok különbözősége, nem elvi ellentétek, hanem egészen más okok zavarják meg a békés teremtés amúgyis szűkös lehetőségét. Hogy e marakodások mögött mi lappang, annak firtatása nem célom. Sokkal fontosabb a *valóban* dolgozó és *komolyan* dolgozó művészek megbecsülése: munkáik értékelése: a békebontó piktorok, szobrászok ügyét úgyis elintézi a legilletékesebb ítélőbíró az — *idő*.

Ugyanakkor, mikor odakünn harci zaj harsog, a művészek között *Koszta József* és *Grűnwald Béla* szép csendesen a közönség elé viszik alkotásaikat és ezzel tanúságot tesznek magyarságukról és arról, hogy csakugyan művészet az, amit két kezük munkájával megteremtettek. Nem az alkalmi magyarság rikoltó mása virít vásznaikon, nem etnografiát adnak, nem kortesszólamokat. A teremtő magyarság, európai súlyú magyarság ízét, zamatját érezzük munkáikban, amint-

Nyt. 1920. jan. 1-2. sz. 91-92. l.

Nyugat 1920. január 1—2. sz.

Koszta József

hogy magyar művész, bármit is válasszon képe témájául, ha őszinte, ha önmagából fejleszti ki azokat az értékeket, melyek művészetének tartalmat adnak, nem is lehet más, mint magyar.

Nemzedékek hosszú során a magyar föld levegője, színe, formája örökségképpen száll az utódok látóidegébe. A világ bármelyik sarkából sodródott is ide az ős, az érzései ellenállhatatlan erővel idekapcsolják.

Koszta József és Grünwald Béla művészetének több évtizedes messzi rétegei más és más talaj részei. Indulásuk üteme, iránya is nagyon különböző. A fejlődés menetében a megtett fordulók időleges eredményeiben is alig található közöttük rokon vonás. És most, hogy képeik az Ernst-múzeum termeiben egymás mellett láthatók, a temperamentum, a téma, a technika számtalan elütő vonása — szóval mindaz, ami e két művész látását, kulturáját, egyéniségét megszabja — egymásba ível. Lehetetlen, hogy fel ne ismerjük a kor, a hely egységét, azt a titokzatos valamit, amit a késő utódok fognak csak igazán megismerni, látásukat nem zavarja majd meg az idő közelsége, azok az első szempillantásra pontosan megmondják: ezek huszadik-század eleji magyar képek.

Koszta József régi képeit éles, szinte metsző, széles fekete árnyékok jellemezték. A színértékeket úgy fokozta, hogy fekete foltokat csapott melléjük. Mezőn dolgozó embereket ábrázolt a legszívesebben, azoknak nyugalmas egyszerűsége nyilván nagyobb harmóniát jelentett számára, mint a drámai mozgalmasság, mint az egymást mardosó erők feszültsége. Színskáláját is szűkre szabta. Néha bibliai jelenetek megörökítésére is vállalkozott. Ugyanolyan idillikus nyugalmat teremtett e munkáiban is, mint paraszti vásznain. Tavalyi kiállításán Koszta József nagyon meglepte a híveit. Ragyogó színek pazar pompája váltotta fel az egykori szegénységet. Lángolt, sistergett minden vászna. Színei nem tarkaságukkal, hanem mély tüzükkel ragadták el a szemlélőt.

Most kiállított vásznai a művész kitűnő képességeit ép oly zavartalan harmóniában vetítik elénk, mint az előző kiállításon szereplő művek. Palettája még gazdagabb, még tündöklőbb, mint azelőtt. Egyik képén két fehér ház tükröződik az előtte elterülő tó sűrű kék vizében. A két ház, mint két eleven jószág őrködik a viz partján. A falak fehérsége lüktet, világít, sugárzik. A tó kéksége a levegő és az ég tömör kékjébe ömlik át. Egyszerű téma, a kép is egyszerű, de meghatja a szemlélőt, muzsikát lop a fülébe, elfeledett álmok kelnek életre a lelkében. Kevés művésznek sikerül — és ritkán sikerül — gondolatot ébreszteni, érzéseket kelteni alkotásával, ünneppé magasztosítani a megúnt, keserves — most különösen keserves — hétköznapokat.

Egy másik képén sűrű avar barnállik. A barna színtömegeket sötétkékkel szegi és így még színesebbé, még melegebbé, plasztikusabbá teszi a barnaságot. Koszta József nem követi aprólékos pontossággal a természetet. Gyakran önkényesen túlfűtött színeket rak egymás mellé. Képei mégis igazak. Őszinte, igaz ember erős hangját, becsületes hitét zengik ki ez alkotások. És elhisszük a mesterük szavát és amily áhitatot keltők e művek, kevés híján rámondjuk hogy: ámen!

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Koszta

Megkezdődtek a Szentesi Hetek kulturális rendezvényei

Tegnap délután Szentesen, a Koszta József Múzeum ligeti épületében *Hegedűs* Katalin múzeumigazgató üdvözlő szavai után *Csorba* György megnyitotta a Szentesi Hetek kulturális rendezvénysorozatát.

A múzeumban nyílt meg az állandó Koszta-kiállítás és a kiállítóteremben felsorakoztatták a HABÁN-kerámia művészet alkotásait. *A kiállítások megnyitása alkalmával Trogmayer Ottó, a megyei múzeumok igazgatója mondott bevezetőt.* A megnyitó ünnepségen megjelent *Forgó* Pál, a megyei pártbizottság osztályvezető-helyettese, *dr. Paczuk* István, a megyei tanács elnökhelyettese, továbbá *dr. Szucsán* Sándor, a Szentes járási pártbizottság első titkára, *Labádi* Sándor, a Szentes városi pártbizottság titkára, *Mag* Pál, Szentes város országgyűlési képviselője és *dr. Dömötör* János, a hódmezővásárhelyi Tornyai-múzeum igazgatója.

A megnyitó ünnepség után a nagy számban megjelent érdeklődők megtekintették a restaurálás révén újjávarázsolt Koszta-festményeket és a színien reprezentatív formában elhelyezett kerámiákat.

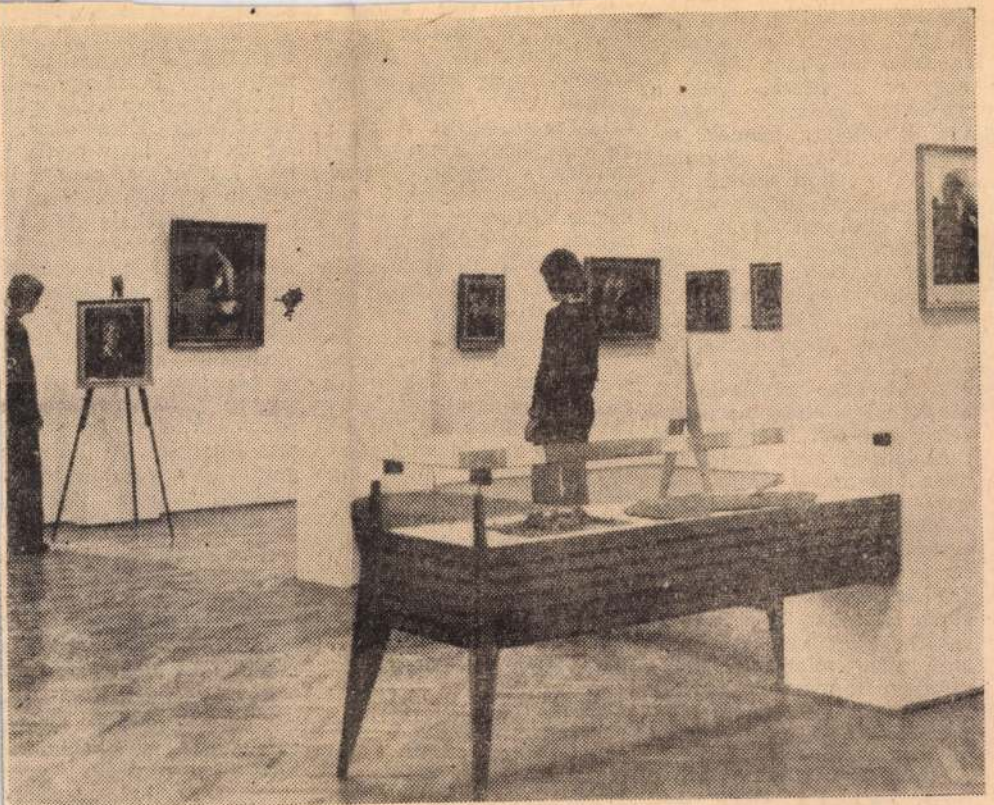
A megnyitó ünnepségen megjelent a jugoszláviai Bácstopolyából érkezett küldöttség is, amelynek tagjai részt vesznek a mai napon sorra kerülő nemzetközi autóversenyen.

re lehet a toronyszálloból, en azonban a magasföldszinten kaptam szobát, így éppen egyvonalban lehetünk. Mikor túljutok az ébredés átmeneti percein — amikor ugyanis még nem dőlt el, felébred-e vagy újfent álomba zuhan az illető — egyszercsak azon veszem észre magam, hogy az otthon tűnődő mozdulatokkal imitált rutintennivalókat most felgyorsult ritmusban, szinte ütemesen végzem. Egy-kettő, egy-kettő — jár a pamacs a kezemben. Majd ugyanígy a kis önberetva, amely anynyiszor végigszántotta már hagyományos útját pónemem szőrzettel borított terrénu-

A f
n
l
esemén
nagy, t
tében.
holnapi
minden
mozgat
dukáló
nyomoi
nik. M
szervez
tok taj
koznak
besoral
netbe.
hában, de legalábbis egyforma öltözékben van. Ahány csoport, annyiféle szín- és

előtti nagy téren a negy egtáj felé a nagy teljesítményű megafonok.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRSZÖ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Koszta József festőművész

Négy évtizedig élt és alkotott Szentesen Koszta József, a magyar festőművészet egyik kiválósága, aki az alföldi táj ihletett megörökítője volt. Állandó helyet kapott műveinek gyűjteménye, kiállítása a róla elnevezett ligeti múzeum egyik szép termében.
(Fotó: Enyedi Zoltán.)

Csongrádmegyei Hírlap

SZOMBAT,
1974. SZEPTEMBER 28.

iskolaszünet idején, nem találják helyüket. Jönnek, mennek céltalanul. Azok a nagyobb gyerekek, akik a nyolcadik osztályt elvégezték és vidékre mentek továbbtanulni vagy dolgozni, az itthon töltött szabad idejüket ők sem tudták tartalmasan eltölteni. Nem volt egy stabil hely, ahol jól érezhetnék magukat, és együtt társaikkal beszélhetnének. A téli estéken, összejöveteleken táncolnának, zenét hallgatnának, olvasni akár könyvet, akár folyóiratot. A szülők is szeretnék, ha a gyerekek helyben foglalnák le magukat, és nem mennének akár a szomszéd faluba, vagy városba unalmukban. Az iskolában a tanítási idő alatt tornaórán, sportköri foglalkozáson és egyéb szakköri foglalkozáson fel tudták frissíteni izmaikat, közérzetüket és érdeklődésüket, de az évzáró után mindezek megszűntek. De most ez megváltozott! A község vezetői úgy döntöttek, hogy kulturális központot fognak kiépíteni. A kultúrház már működik. Az olajos padló helyett parkettás tér, az ablakokon modern függönyök, kényelmes ülőhelyek, magnetofon, lemezjátszó, pingpongasztal, nagyvárosból jött színészek bármilyen darabot zavartalanul eljátszhassanak. A táncscsoport, amely közel egy éve alakult, már részt vesz országjáró turnékon. Az előnyt az adja, hogy a nemzetiségi fiatalok magyar, román, szerb, cigánytáncokkal gazdag és változatos műsort tudnak egy-egy alkalommal előadni. Már az újságban is írtak a könyvtárról, amely magyar, szerb-horvát és román nyelvű könyveket ad a fiatalság és az idősebb emberek kezébe. Friss folyóiratok, újságok rendszeresen járnak ide. A fotóklub működése is a kultúrprogram szerves része. A gyerekek már több száz képet fényképeztek, hívtak elő és állítottak ki. Az általuk készített üdvözlőkártyákkal köszöntötték az utóbbi évben a nőnapot és anyák napját. A tsz, a falu és az iskola életét figyelemmel kísérik és fényképezik. Dokumentumot érő fényképeik száma is gyarapszik.

A napokban adják át rendeltetésének az újonnan épült játszóteret és pihenőparkot. Nagy beruházású létesítményre nem gondolhattak, mivel az árvízveszély és a községfejlesztési alapból az adóbevételi tervből. Ekk fordultak a megyei tanác hoz, amely anyagiakkal seg tett. A játszótér a környéke egyedülálló létesítmény. cél az volt, hogy olyan h lyet keressenek, ahol a le jobban ki tudják használ a teret. Az iskola előtt éve óta parlagon hevert terület találták erre a legalkalm sabbnak. Itt lehetőség ad dik különböző versenyek l bonyolítására, többek közö pingpong-, rajzversenyre, sz badtéri játékokra is. A ter nagyon jó, mert cementla pal van kirakva, így eső ut sem lesz sár. A környék parkosítják. Miután teljes elkészül, az úttörőknek adj át szocialista megőrzésre.

Nem messze ettől épített meg a pihenőparkot az egy templomkertben, amelyet egyház minden kifogás né kül átengedett, mivel kihas nálatlan és elhanyagolt vo

Jóleső érzés volt mindez ket látni egy kis faluba amely az országhatár me lett, távol a nagyvárosokt terül el, és ahol mégis így keznek gondoskodni az élők pihenéséről, szórakoz sáról.

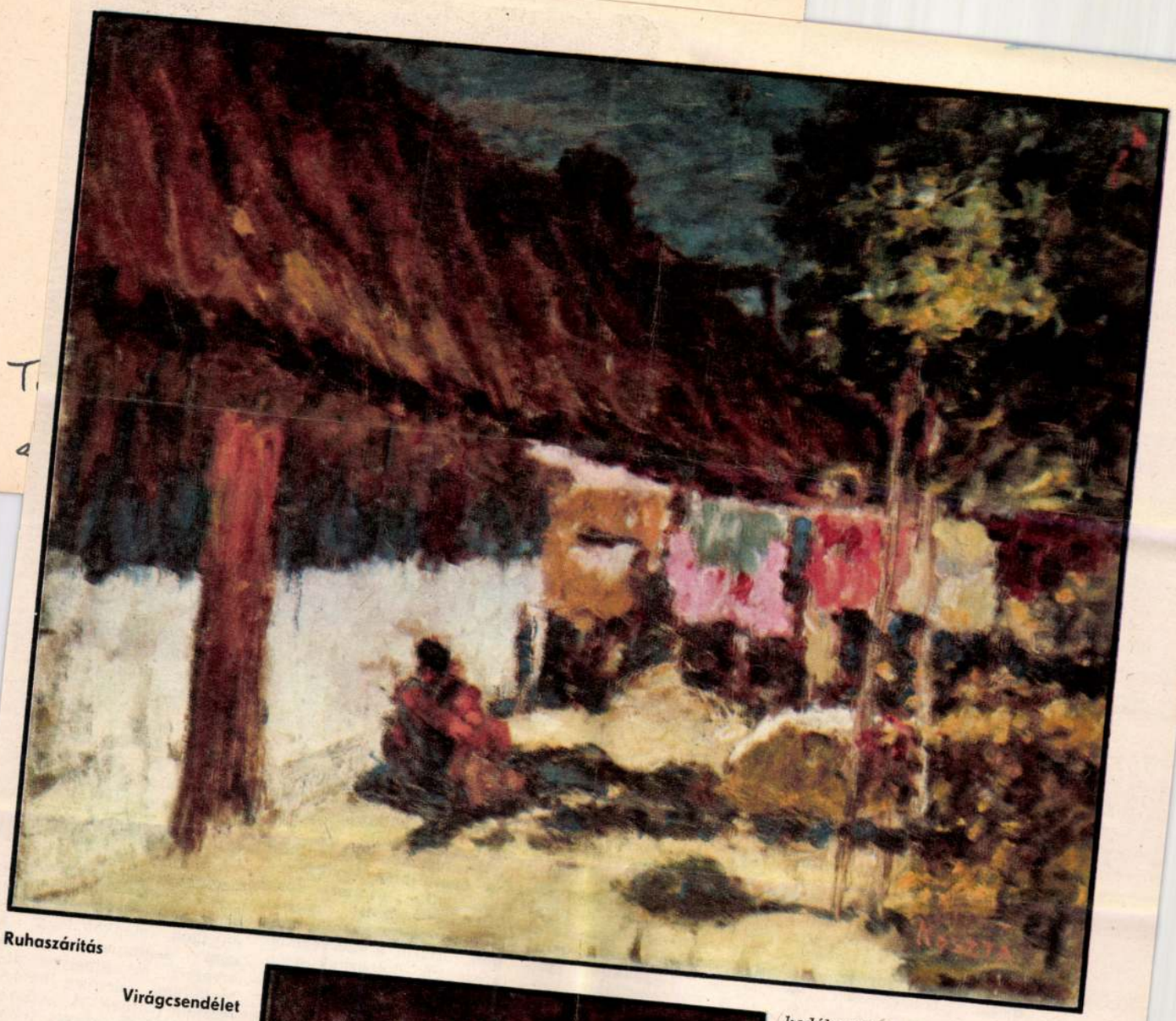
KOVÁCS JÓZSEFNÉ

1978.II.16.Televizió 19.3o Gné
TV Hiradó

– A 75 éves szolnoki Müvésztelep jubileumi kiállitása látható mától a Nemzeti Galériában. A magyar festészetben ennek a müvészi tömörülésnek az adja meg különleges jelentőségét, hogy összefogta és a mai napig táplálja az un. alföldi piktura müvelőit. Otthont adnekik a szó szoros és átvitt értelmében is. 75 év nagyon hosszu idő a festészet történetében. A szolnoki Müvésztelep ezidő alatt olyan nagymestereket látott vendégül, mint például Koszta József, vagy Fényes Adolf, aki 1927-ben a Müvésztelepet ujjáépitők között volt, Zombori Lajos, Szlányi Lajos, Szüle Péter, Vidovszki Béla, Zádor István, Polya Tibor és Polya Iván társaságában. A szolnokiak nem jelentenek iskolát festészetükben. Összetartozásuk alapja az alföldi táj, az ember és a munka kapcsolatának azonos humanista szellemü ábrázolása. A müterem szomszédság a közösségi élet becses gyümölcsei a nagyszerü portrék, amelyek közül az egyik legértékesebb és legkoraibb 19o4-ből Kersnock Károlynak Mednyánszky Lászlóról festett vászna. Ugyan igy a szolnoki hangulatot tükrözi az Avanovák Vilmost munkája közben ábrázoló festmény, vagy Zádor István Polya Tibor mütermében szinte megleső képe. Régóta szokás, hogy a törzstagok mellett nyaranta jelentős müvészek vendégeskednek Szolnokon. Még a 4o-es években ittfestette Bernáth Aurél Vidéken cimü képét. A telek kor elnöke Kiovini Ferenc, aki 5o éve él és fest a Tiszaparti városban. Az általa személyesen is képviselt hagyományt viszik tovább a mai generáció tagjai. Fazekas Magdolnának Portré cimü képe vagy Meggyes László Vizöntő cimü festménye talán a legjobb példa erre. A szolnoki Müvésztelep jubileumi kiállitása, amely egy hónapig lesz nyitva a magyar festészet jól, vagy kevésbé ismert szépségeivel ismerteti meg a Nemzeti Galéria látogatóit.

Koszta József festő 3

Nagy T.
élet a

Ruhaszáritás

Virágcsendélet

(A Corvina Archivum reprodukciói)

ismerték azt az *alázatát*, amely csak a kivételes intelligenciájú embereknek adatik meg: hogy tisztelettel tanulják meg a legegyszerűbb embertársaiktól is a maradandó bölcsességet.

Koszta igen alaposan ismerte ifjú korától a városi élet és a civilizáció megbecsülendő vívmányait, de a *veszélyeit és fonákjait* is idejében, okosan átérezte. Voltaképpen ez utóbbiak ellenszeréül nagyon reálisan és éppenséggel nem romantikusan kereste a biztonságot természetközelségű otthonában. Meg is találta ezt: olyan egyszerű emberek *bölcsességében, nyugodt kedélyvilágában*, akik ősidők kultúraalapozóinak jellemvonásait őrizték, mert primitív fokon is megtanultak a természettel társalogni, az ember számára veszélytelenül, barátian. Mesterünk a modern természeti s társadalmi bölcselőkkel csaknem egyidejűleg — s tőlük függetlenül — jött rá, mennyire kívánatos a természetet ismerő legegyszerűbb embereket méltóképpen *megbecsülni*. És átérezte azt is, hogy mit árt az ember önmagának és embertársainak, ha az ő örökségüket nem tiszteli! Koszta művészetének és jellemének megformálását e felismerés erősen táplálta. Jóllehet ennek igazáról csakis festészetében vallott tökéletesen, amely ismert lett immár egész Európában, sőt hovatovább az egész világon.

Nagy Tibor

A GYÓGYSZEREKR MINDENKINEK

Két héttel ezelőtti cikkünkben arról szóltunk, hogy egy gyógyszernek csak akkor mutatkozik meg a hatása, ha a gyógyszermolekula előbb a sejtek felületén levő és neki megfelelő *érzékelőkhöz* (receptorokhoz) kapcsolódik. Igen ám, de ez csak akkor következik be, ha a hatóanyag *eljut* a kötődés helyére. Attól függően: hol akarjuk, hogy a gyógyszer hasson, milyen a gyógyszer halmazállapota, formája, „kiszerelése" és mennyire gyors hatást várunk tőle, a gyógyszert kenhetjük a bőrre, beültethetjük a bőr alá, beadhatjuk a szájon, a végbélen, az orron, a hüvelyen vagy a húgycsövön át, és sokféle helyre adhatjuk injekcióban is.

A bőrre és a bőr alá

A *bőr felületét* olyan készítményekkel (kenőcsökkel, krémekkel, pasztákkal, oldatokkal, porokkal, tapaszokkal stb.) kezeljük, amelyektől általában *helyi* hatást várunk. Ha például a bőrön fertőzés vagy valamilyen külső vagy belső ártalom miatt *gyulladás* támad, sok esetben nincs szükség arra, hogy a gyulladást csökkentő gyógyszert — mondjuk — a szájon át szedjük be; elegendő, ha azt a gyulladt bőrfelületre kenjük. Ezek a gyógyszerfajták ugyanis csak a bőrbe ivódnak be, vagyis oda, ahol hatniuk kell, s nem jutnak el a vérrel a test távolabbi részeibe. S ez azért előnyös, mert nem egy bőrre szánt gyógyszer *mérgezést* okozna, ha a *szájunkon* át jutna a szervezetünkbe.

A bőrgyógyászatban használt készítményekben azonban nemcsak hatóanyagok, hanem olyan vegyületek is vannak, amelyek a bőr *zsír-* és *nedvességtartalmának* módosításával segítik elő a gyógyulást.

Amikor az a cél, hogy egy gyógyszer *lassan*, esetleg csak hónapok alatt szívódjon fel a szervezetbe, a gyógyszert *csíramentes* tablettában, parányi kristály alakban vagy kapszulában — tokocskában — ültetik be *a bőr alatti kötőszövetbe*. A csíramentesség azért alapkövetelmény, mert ha a gyógyszerrel esetleg gennykeltő kórokozók is lejutnának a bőr mélyebb rétegeibe, ezzel maga a gyógyszert beültető személy idézné elő a bőrgyulladást. (Az így keletkező betegség az úgynevezett *iatrogén* ártalmak közé tartozik — ezeket az jellemzi, hogy az *orvosi* beavatkozás nyomán támadnak.)

Ma még kevés ilyen „bőr alá beültethető" gyógyszerünk van. De mert sokfajta gyógyszert nagyon előnyös volna ezen a módon juttatni a szervezetbe, a kutatók dolgoznak azon, hogy számos készítményt ebben az alakban is gyártsanak. Ez azonban nem mindig egyszerű dolog. Például a széles körben használt B_{12}-vitamint ma is *injekcióban* hozzák forgalomba, mert még nem jártak eredménnyel azok a kísérletek, hogy e hatóanyagot például tablettázzák.

Tabletták, kúpok

Leggyakrabban olyan gyógyszereket kell szednünk, amelyeket *tablettában, kapszulában, porban* vagy *ostyába zárva a szájon át* veszünk be, vagy amelyeket *kúpban a végbélbe* dugunk.

A tablettás gyógyszerek — a hatóanyaguktól függően — *vízben* vagy *zsírban* oldódnak. Az előbbiek már a *nyállal* érintkezve oldódni kezdenek, következésképp felszívódásuk is megkezdődik a *száj* és a *nyelőcső* nyálkahártyáján. De onnan csak kevés hatóanyag jut a véráramba, mert a gyógyszer csak rövid ideig érintkezik a nyálkahártyával. A tablettás gyógyszerek tehát jobbára *a gyomorból és a vékonybélből szívódnak fel* a vérbe, s vele a májba jutnak.

A *májon* való áthaladás megszabja a gyógyszerek sorsát. Ebben a szervünkben tudniillik bizonyos anyagok *megkötődnek*, s szép számmal vannak olyanok is, amelyek *átalakulnak*, illetőleg *hatástalanná* válnak. A gyógyításra szoruló szervet tehát csak azok az anyagok érik el, amelyeket a máj *továbbenged* a vénás rendszerbe.

A májnak a vegyi anyagokat megkötő, átalakító és hatástalanító munkáját úgy védhetjük ki legegyszerűbben, ha a gyógyszert a *végbélen* át juttatjuk a szervezetbe. Onnan ugyanis *a máj kikerülésével* jut a hatóanyag a véráramba. De olyankor is ehhez az eljáráshoz folyamodunk, amikor a gyógyszer fokozottan izgatná a gyomor nyálkahártyáját, s emiatt a szájon át való bevitele nem előnyös.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a végbélen át bejuttatott gyógyszerek *hamarabb* jutnak el hatásuk helyére, mint amikor szájon át vesszük be őket, s ez elsősorban bizonyos

Kosta József, festő (2)

és erősen próbára tevő áldozatok, önmegtartóztatások árán kellett megérlelnie személyiségét, stílusát s jellemének hű mondanivalóját. Azonkívül — s ezzel is számolnunk kell — szinte hiábavaló lett volna sok-sok erőfeszítése, ha véletlenek is felfogható különös alkalmak, tehetségére felfigyelő műértők és mecénások nem segítik anyagi ösztönzéssel és sok egyéb módon. Noha Koszta — mint egykori brassói mesterlegény — bravúrosan ügyes kezű, praktikus érzékű, vagyonszerzéssel kacérkodó, szervező hajlamú *ezermesternek* indult, a könnyű meggazdagodás kísértését önszántából, legjobb lelkiismeretével távolította el magától. Jól tudta már festőnövendék korában, hogy érdemes önmegtagadást vállalnia; érezte: a tartós szegénység, sőt az átmeneti nyomorgások szemérmes hordásával és szüntelen tanulással, élmény- s tapasztalatszerzéssel nem

Kukoricatörés (2)

ta el, hogy festő lesz. Ezt az elhatározást még azzal is erősítette, hogy több irányú *ipari képzettségét* kiegészítette *a fotómesterségben* való jártassággal is. A fotózás gyermekkorát élte akkor, s a merész vállalkozóknak még a vándorfényképezés is *vagyonszerző* alkalmakkal kecsegtetett. Ám Koszta ezeket az alkalmakat a festői *magánképzéssel*, vándorló *önpallérozással* akarta összekapcsolni: miután kedvet kapott ehhez egy brassói vándorpiktortól. De csakhamar be kellett látnia, hogy a kettő együtt neki nem megy. Így hát csupán a *festészetre* való felkészülésre összpontosította figyelmét. A fotózással — főleg kiváló retusáló készségével — annyi pénzt gyűjtött, hogy a *magyar és német* nyelvet egyaránt értő, sőt a *román* nyelvben is otthonos ifjúként Bécsben beiratkozhatott a császárváros művészképző akadémiájára az 1882—83-as tanévben.

Első tanulmányait — pár portrét — három év múltán egy *kolozsvári könyvesbolt* kirakatában állították ki a nyilvánosság előtt. 1885-től néhány évig megszakításokkal a budapesti *Mintarajztanodában* folytatta előtanulmányait, a freskófestő *Lotz Károlynál* és a történelmi arcképfestő *Székely Bertalannál*. De őt főképp az *életképfestészet* vonzotta, s ennek alapjaiba az azóta elfeledett *Greguss Imre* vezette be ugyanott. Ez irányban *Szolnokon* is dolgozott, s több ott és egyebütt készült képét kiállították — sőt szerény áron meg is vásárolták — a *Műcsarnokban*. 1891-ben ösztöndíjjal *Münchenben* tanulhatott. Hazatérése után átmenetileg *Benczúr Gyula* mesteriskolájába is látogatta, de aztán az 1890-es évek derekán a *Sárréten* lakó rokonok meglátogatása során annyira megragadta őt az alföldi környezetben a szabad természet — és a hozzá bölcsen alkalmazkodó emberek — példája,

1899-ben *Rómában* tanult és dolgozott, a következő évben, a századforduló évében pedig Párizsban. 1902-ben, főleg *Ferenczy Károly* kedves, baráti figyelmű biztatására *Nagybányán* működött, s ennek maradandó emléke *Domboldalon* című, jellegzetesen *„nagybányaias"* festménye. A következő évben azonban visszatért az Alföldre, egyelőre még mindig vándorolva festői kellékeivel. Fő állomásai *Abony*, *Cibakháza*, Szolnok határa, ahol a többi közt a *Vízhordók*, a *Kosaras lány* (1903), a mozgalmas levegőegű *Mezőn* (1904) című festményeit munkálta meg. 1906-ban az őt egyházias vagy legalábbis vallási tárgykörű képalkotásra kötelező *Fraknói ösztöndíj* kitüntetettjeként tantósabb ideig Rómában, majd Párizsban élhetett. Műves „tartozása", a *Háromkirályok* (1906—1907) azonban nem egyházias kötöttségű festmény lett; sőt a valláshoz is csupán a bibliatörténeti tárgy modern, világias átköltésével alkalmazkodott, felmagasztosítva a megkedvelt alföldi tájat és jellegzetes népalakjait. A kép szépséges *Szűzanyája* menyasszonyi pártájú nemes *parasztmadonna*, karjában a kis Jézus *paraszti kisded*, s az előttük hódoló Háromkirályok mindegyike ugyancsak sugárzó bölcsességű, méltóságtartóan kedélyes, egyszerű *pásztorember*.

állításon mutatta be a budapesti *Nagymező utcában* ma is fennálló *Ernst Múzeum*. Koszta ekkor aratta az első *átütő erejű közönségsikerét*, mert csodák csodájaként *minden kiállított képét megvásárolták*. Ez a siker nemcsak Koszta József jólétét alapozta meg, hanem egyúttal biztatóan jelképezte a közízlés *finomulását* is — a legválasztékosabb műveltségű városi középpolgárság s bizonyos értelmiségi rétegek népes körében. A kiállítás legérettebb alkotásai — így a *Kukoricatörés* — azt is szemléltették, hogy mesterünk már tökéletesen megtalálta, amire törekedett: *önálló személyi stílusát*.

Színfoltjai

A húsz évvel előbb festett *Hazatérő aratókban* még sok a rajzos részletezés, a térábrázolói s egyéb kölcsönhatás. De azt követően Koszta következetesen és fokozatosan kezdett megszabadulni mindattól, ami alkotói lényegétől idegen. Szerkesztésmódja egyre inkább *egyszerűsödik*, a rajzos részletek elmaradnak, a térbeli távlat érzeztetésére sincs szüksége, *síkban* beszélő tömör, tiszta festői formanyelven komponált képein már nem hagy rendeltetés nélküli kilátást, tárgyi körvonalazást sem,

útjai — amelyek [illegible] *németalföldi* parasztfestészet tanulmányozását tekintette a leginkább élményadónak — serkentéseikkel már nem alakíthatták különösebben kiforrott festészetét. Hovatovább *megunta* ezeket az utakat, de még a budapesti látogatásokat és a kávéházi entellektüel-vitázásokat is! Igen *szófukar* lett még ama művelt városi ismerősei, barátai irányában is, akik szentesi házában fölkeresték. Ha vitatkoztak vele, olykor kedves jószándékkal, olykor meg nyersen vágta el a vita élét. Így ijesztette meg azt a pedagógus tisztelőjét is, aki az egyik kukoricakapálást ábrázoló festménye láttán kedvesen kérdezte meg tőle, hogy festői látomásában miként vonta össze a nyár végi színtüneményű kukoricasárgulást a növény beérési időszakában már szokatlan látványú kapálási művelettel.

Még kurtábban intézte el ama kevésbé tapintatos kíváncsiakat, akik a mestert arról faggatták, miként varázsolt egyik képén nyár éjszakai környezetben napfényes tüneményű színtobzódást. Így aztán könnyen hozták különcködő, harapós ember hírébe olyanok, akik nem ismerték igaz, szelíd alaptermészetét. És akik nem

Koszta József 1 kb 1

AZ ALFÖLD SZÍNEINEK LÁTNOKA:

KOSZTA JÓZSEF

Alábbi — az Élet és Tudomány 1974. évi kalendáriumában megjelent — képzőművészeti írásának közlésével emlékezünk tisztelettel és kegyelettel a nemrég elhunyt Nagy Tiborra, a sokoldalú, eredeti egyéniségű és stílusú újságíróra, aki lapunk szerkesztőjeként több mint két évtizeden át szolgálta — a szó legigazabb értelmében szolgálta — a magyar ismeretterjesztés ügyét.

Az Élet és Tudomány szerkesztősége és szerkesztő bizottsága

Koszta Józsefet (1864—1949) *Nagy István* (1873—1937) mellett *Alföldünk* legerőtelibb egyéni stílusú és erős személyi varázsú festőjeként méltathatjuk. Úgy lettek az Alföld festői, hogy *egyikőjük sem volt alföldi születésű*, s egyik sem sorolható az ismert alföldi művészeti központok (a szolnoki, a hódmezővásárhelyi vagy a kecskeméti) körébe.

A *brassói* születésű Koszta József — a Székelyföldön született Nagy Istvánnal együtt — már alkotó élete teljében kapcsolódott az alföldi környezethez. Míg a *Baján* végleg megtelepült Nagy István az Alföldből a peremi dombságokkal határos löszhátak és homokbuckák változatos felszíni formáit jelenítette meg immár ugyancsak klasszikus értékű stílusával, a *szentesi* tanyavilágban megotthonosult Koszta József jobbára az asztallap simaságú alföldi tarepek, sík pusztai és mezőségi tájrészek iránt érzett festői vonzalmat.

Muskátlis kislány

A rajzban és kétszínű reprodukcióban is tökéletes festői hatású Nagy Istvántól eltérően Koszta képalkotását nem a kontúr, nem a fény és nem az árnyékoló tónus teszi különösképp varázslatossá, hanem a sajátos értékű *színek, színhatások*: a koloritok tündöklete tobzódása, s bizonyos hangsúlyozott színeknek — nemcsak kevert színeknek — egyénien finom, nemes jellegzetességű ragyogása. Koszta művészete így *koloritfestészet* a legjavából, s elsősorban művészi látomású színvilága miatt nevezhetjük méltán őt az Alföld legerőtelibb kolorritfestőjének.

A brassói mesterlegény

De amíg mesterünk eddig eljutott, bizony sokáig

Faluvége

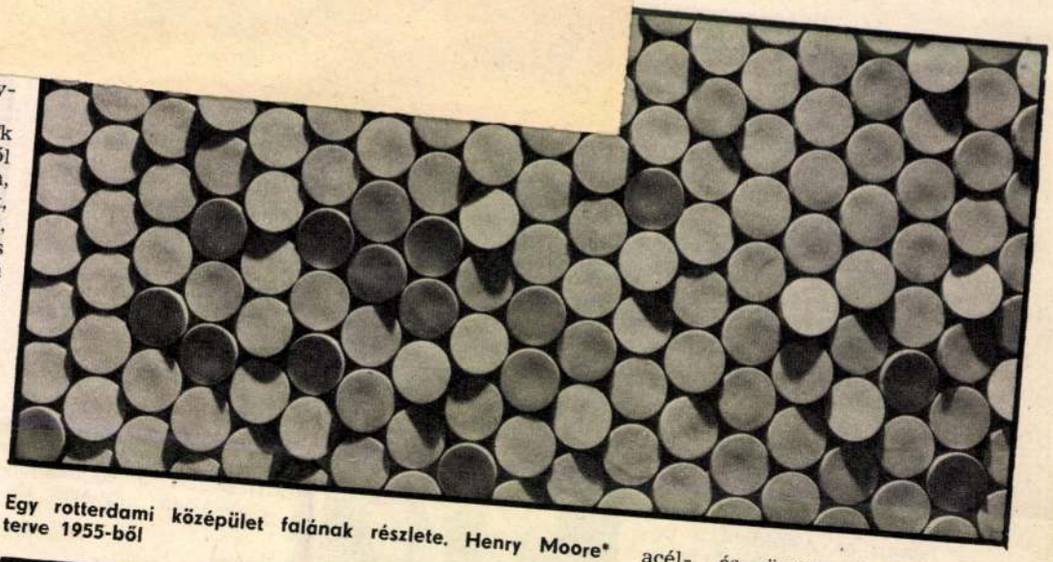

burkolatot kívánó — helyre.

Ám, ha nem így járnak el, hanem az elemekből színben, kompozícióban, anyagban mást és mást, *eredetit* építenek, olyant, ami csak azon a helyen és csak úgy jó, ahogyan oda tervezték, nagy szolgálatot tehetnek a ma építészetének. Ekkor az épület úgy hat, mint az a szép nő, akire a ruha „rá van öntve": kiemeli szépségét. Tehát a ruha — meg a kerámia — nemcsak gyakorlatias feladatot tölt be, hanem esztétikusat is.

Néhány elemből

A néhány darabból álló plasztikus, sokféle helyen, sokféle feladatot betöltő, mindig másként használható *elemrendszereknek* a „titka" megalkotásuk módjában rejlik. Az elemalkotásnak egyik fő meghatározója a burkolat *rasztere* (hálózata, vonalrendszere, illetőleg osztásrendje), amelyet a tervezőművész legcélszerűbben úgy hoz létre, hogy figyelembe veszi a ma épülő házak típusméreteit (modulját), mert azok mind a belső térben, mind a homlokzaton mutatkozó szintkülönbségeket, az ablakok és ajtók elhelyezésének a ritmusrendjét, a parapetmagasságot* stb. jellemzik, vagyis mindazokat a helyeket, ahova a kerámia burkolat kerülhet. A jól megtervezett raszterű elemrendszerben azután burkoláskor nem kell az elemekből a sor-, illetőleg a fal-

Egy rotterdami középület falának részlete. Henry Moore* terve 1955-ből

Való igaz: az elemrendszert *jól* megcsinálni nem könnyű! Ehhez az kell, hogy a tervező ismerje a ma használatos építési technológiákat, s igazodjon hozzájuk. Akár paneles, akár

A mezopotámiai agyagszögekre emlékeztet Horváth Lászlónak egyforma nagyságú, lemetszett henger alakú elemekből álló kerámiája, amely a Péti Nitrogénművek épületét díszíti (Hegede Béla felvétele)

acél- és üvegszerkezetről van szó, számolnia kell a panelek moduljával, az üveg- vagy acélgerendatípusok méreteivel. De ismerni kell a kerámiagyár technológiai adottságait is, mert már a megtervezéskor számítani kell az elemek gyártásakor bekövetkező méreteltérésekre.

Ám, ha mindezt sikerül jól megvalósítani, ugyanannak a három-négyféle elemnek a rendszeréből az élet és a rendeltetés kívánalmainak megfelelően egyszer csupán szőnyegszerű falburkolat rakható, máskor az épület vertikális vagy horizontális jellegét vagy egy lényeges csomópontját — mondjuk bejáratát — hangsúlyozó ritmus hozható létre, olykor meg — ahol ez is óhaj — a burkolat valamilyen gondolatnak, például a víz hullámzásának vagy egyéb jelképnek a kifejezője is lehet.

Kálmán Anikó

1021

1977. december 2o. Kossuth 18,3o VGné

Esti Magazin

- Első tudósitásunk szinhelye Szolnok megye. Lázár György két napos látogatásának első napjáról Forró Tamás számol be.

- Lázár György, a Politikai Bizottság tagja, a Miniszteranács elnöke, két napig Szolnok megye vendége. Miniszterelnökünket a Megyei Pártbizottság Székházában Andrikó Miklós, a Párt Szolnok megyei Bizottságának első titkára fogadta, aki rövid tájékoztatót tartott a megye politikai, gazdasági és társadalmi helyzetéről. Elmondta, hogy fejlődő ipar és mező gazdaság jellemzi a megyét. Épp ezért az országos célkitüzés nél magasabb, az iparban 4o-45, a mezőgazdaságban pedig 2o %-os növekedést irányoztak elő a tervidőszakra. Az V.ötéves terv eddigi két esztendejében ezt időarányosan sikerült teljesiteni. Szolnok megye mezőgazdasága rendkivül jelentős. Hiszen pl. buzából a hazai szükségletek 12 %-a itt terem. A növénytermesztéssel és állattenyésztéssel azonban még nem sikerült összhangba hozni az élelmiszer feldolgozó ipart. Ezért a megtermelt zöldség 5o, a tej 4o, az olajos növényeknek pedig száz százaléka nyersen, feldolgozás nélkül kerül ki a megyéből. Lázár György érdeklődött az élelmiszeripar fejlesztésének terveiről. A megye vezetői elmondták, hogy már készül a martfüi Növényolajgyár, a karcagi Philaxia üzem, megkezdődtek a zagyvarékasi libavágóhid és a törökszentmiklósi baromfifeldolgozó épitésének előkészületei. A tájékoztató után Lázár György a szolnoki Galériába látogatott, ahol megtekintette a szolnoki Müvésztelep 75. esztendős munkásságát bemutató kiállitást. Kormányunk elnöke különösen sokat időzött a Muskátlis kislány cimü képnél, amelyet 1917-ben a Tisza-parti városban festett Koszta József. A délutáni program első állomása a rákóczifalvi Egyesült Rákóczi Termelőszövetkezet volt. A 8 ezer hektáros nagyüzem termelési eredményei meghaladják az országos átlagot. Itt müködik a legnagyobb hazai faiskola, ahol évente 1,3 millió gyümölcsfa csemetét nevelnek. A szövetkezet fő növényei a buza, kukorica és répa mellett, 7oo hektáron szőlőt, 3oo hektáron pedig vöröshagymát termelnek. Lázár György és a szövetkezet vezetői élénk eszmecserét folytattak arról, hogy most már nemcsak az a fontos, hogy mennyit termel a mezőgazdaság, hanem az is, hogy hogyan , mit és milyen áron. Kormányunk elnöke megtekintette a szövetkezet szarvasmarha és sertés telepét, majd Martfüre, az épülő növényolajgyárhoz utazott. Dr.Romány Pál mezőgazdasági- és élelmezésügyi miniszter fogadta a vendéget, aki megtekintette a 2,3 milli árd forintért épülő beruházás helyzetét. 198o-tól napi ezer vagon napraforgót dolgoznak itt fel, amely növényi nyersolaj formájában évi 6o-8o millió dolláros exportra ad lehetőséget. Lázár György Szolnok megyei látogatásának első napja a szolnoki Szigligeti Szinházban zárult, ahol megtekinti Maxim Gorkij A Nap gyermekei cimü drámáját.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., VÁLÓI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 SEP 2

ÉLET ÉS TUDOMÁNY

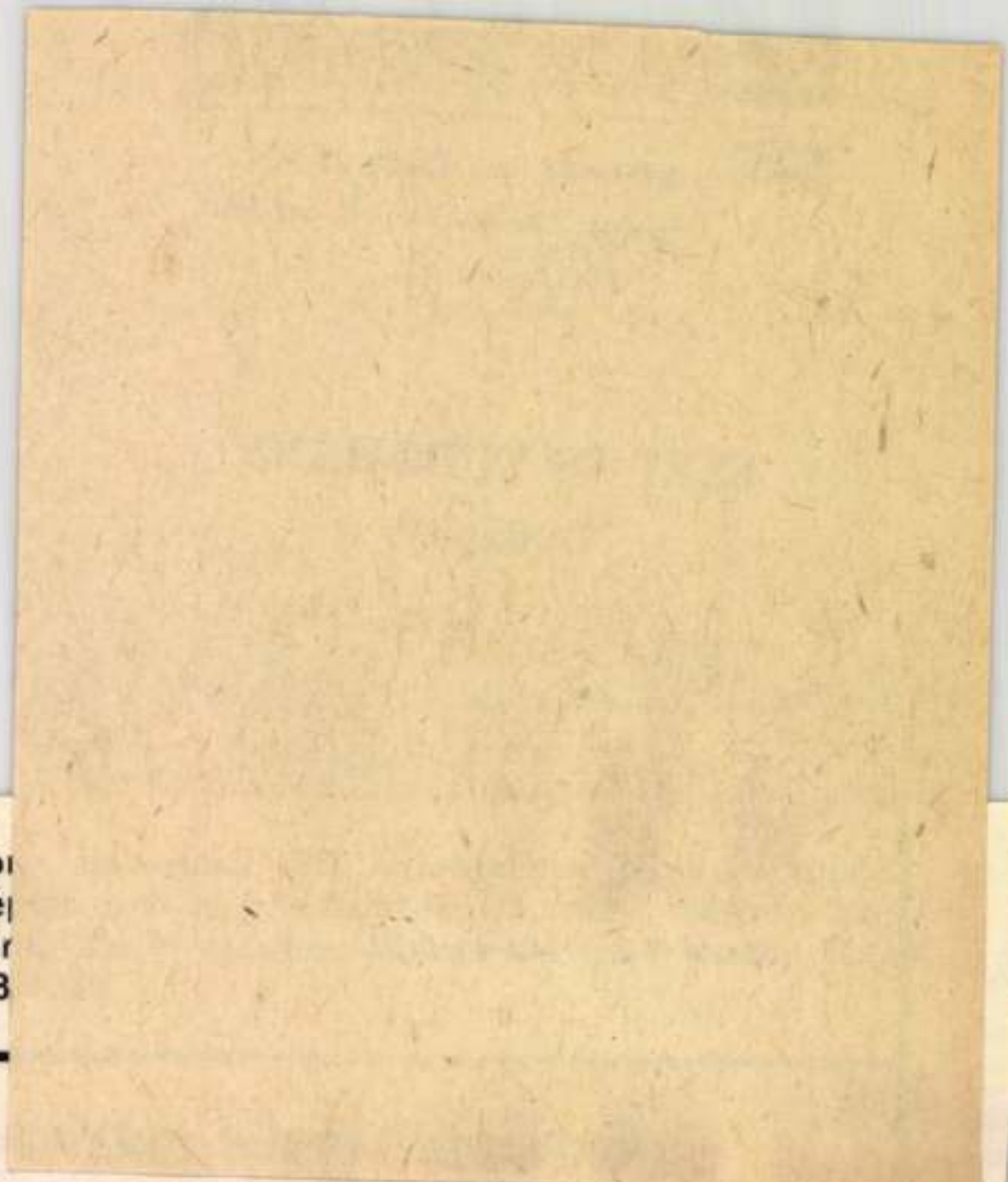
Budapest

Koszta József

1021

Koszta József: Berekháti részlet

Fent: a toro
Lent: csigalé
a kép a Jour
lent meg 188

Egyedülálló könyritkaságot, egy régi *zsoltáros könyvet* találtak a leningrádi kutatók *Arhangelszkben.* A könyvet 1663-ban *Moszkvában* adták ki, eddig ismeretlen nyomdában. A kutatások során előkerült egy 1586-ból származó zsoltáros könyv is — ennek már több példányát találták meg —, és kiderült hogy az északi falvak lakói közül sokan gyűjtöttek *kézírásos* verseket, elbeszéléseket, könyveket. Egyesek könyvmásolásból éltek. A parasztok fennmaradt kéziratairól egész levéltár anyaga telik ki.

A kézírásos anyag képet ad a XVII—XVIII. századi kultúráról, megismerteti a mai kor emberével a két-

KOSZTA József

Benyi László emlékei találkozásairól

Benyi 1991 41-42. ll

on the basis of their

dynamics of their tracing,

uence of their brushwork.

1974e, 26.

GK

Korzta József festőművész

A hónap műtárgya a Nemzeti Galériában Korzta József 1926 körül festett „Ruhaszárítás" a Szinyei Merse Pál ismert műveit követő, szakszta Korzta szecessziós környezetben alföldi hangolásával. Csupa bőr Szinyei Merse alkotása, csupa tűz és dráma Korzta József képe. (emlékei).

Losonci Miklós: Korzta József festménye.

Pest Megyei Hírlap, 1979. aug. 14.

Koszta József festőművész
Szentesen:

A Koszta József Múzeum állandó kiállításai: Irániak és germánok a Dél-Alföldön; Kosztatárlat; Szentes város néprajzi emlékei. Megtekinthető keddtől szombatig 14–18 óráig, vasárnap 10–13 és 14–18 óra között.

Programajánlatunk hét végére.
Csongrád Megyei Hírlap, 1990. febr. 29.

L 7

Kassta József, festőművész

A városhoz közelebb a városban az alföldi realisták, Tornyai János és Kassta József hagyományait folytatják, nyugatabbra az urbanizáltabb, nagyvárosi Szeged életképében kapcsolódik a XX. sz.-i kortárs művészet változásaihoz.

Pellionisz Valéria: Tiszatáj a Csontváry Terében.

Petőfi Népe, 1979. május 30.

Kovács József (1861-1949)

„Anyám képmása" o.v. 50 x 45 cm
J. l. j. Kovács J. Manyi (Szentl) Václ.
Kikiáltási ár: 30000 Ft.

BÁV 54. Képaukció Bp. 1981. május

Kozta József, kohó

L. Benedek Géza

- : Új képtár Sárospatakon 9.

Nemzetőrsági, Bp. 1981. június 9.

Kosztka József, kisló

l. Nagy Imre

Czine Mihály: Kép és írás 97-111

Tiszatáj, Szeged, 1982. jan. XXXVI/1.

Kosztka József

Méltatás.

Theisler György: Vállalások és teljesítések.
Művészet, 1978. július - 22. lap.

Koszta József (Brassó, 1861 - Bp. 1949)

„Virágok fehér vázában" o.v. 50×40 cm

j. f. j.: Koszta

Kikiáltási ár: 60000 Ft.

BÁV 59.Képaukció Bp.1982.december

Kosztka József, festőművész

„Ma már képzeletemben esetlegesebb a vásárhelyi műhely jellemzői. Mindenekelőtt a hagyománytiszteletet. Ezt a fogódzót és kiindulópontot számukra az alföldi realisták, Tornyai, Koszta és Nagy István jelentik.

Dömötör János: Vásárhelyi műhely
Békés Megyei Népújság, 1977. júl. 10.

Kosztka József. Kőtörőmunkás

A gyári művelődési központban Dévényi Iván művészetének egy részét mutatják be. A kiállításon szerepel a művész alkotásai is.

Cikkíró: Dévényi Iván gyűjteménye Gyálon. Tolnamegyei Népújság, 1974. aug. 14.

Kosta László, Lestömüves

Ma már egyértelműen megállapítható a vásárhelyi műhely jellemzői. Mindenekelőtt a hagyományőrzést. Ezt a forrást és kiindulópontot számukra az alföldi vidékek: Tornyai, Kosta, Nagy István jelentik.

Dömötör János: Vásárhelyi műhely. Dalgozók Lapja, 1977. jul. 3.

Kosztka József, festőművész

Kurucz D. István megjelentedes munkás-
sága összekötő kapocs az alföldi isko-
la klasszikus mesterei, – Koszta J., Endre
B., stb. – és a mai középgeneráció, – Szalay
F., Németh J. – festészete között.

Tandi Lajos: Műteremlátogatás Kurucz D.
Istvánnál.
Tiszatáj, 1948. június. 92. old

Koszta József

Koszta József: Muskátlis leány a
a magyar festészet főműve közé
tartozik.

Brestyánszky Ilona: Művésztelep a Tisza partján.
Vörös Lapja, 1978. március 25-16. lap.

Kosztka József

Kosztka művészi lírai volt, ha parasztasszonyok fáradt arcát, kislányok muskátlis ártatlanságát idézte ecsetjével.

Székely András: Kosztka József. Határmenti napok. Új Tükör, 1977. december 25-19. lap.

Kosztolányi József

Kosztolányi József olyan művész volt, akinek képeiről a drámai és szürrealista díjott a forrongási és sötétségek és a mesterkedő fehérjeink ellentétei.

Szekely Andras: Kosztolányi József: Harcok és álmok.
Új Tükör, 1977. december 25 - 19. lap.

Kosztolányi József

A magyar falu életének
egyik legelsőrendű meg-
figyelője volt Kosztolányi József.

Szekely Andras: Kosztolányi József: Határon alul.
Új Tükör, 1977. december 25 - 19. lap.

Kosztolányi József

Háromkirályok

(vers)

Szabolcs András: Kosztolányi József: Háromkirályok.
Új Tükör, 1974. december 25 - 19 lap.

Kosztka József

Kosztka először falfestményeket, majd vásznon festette meg a „Határkirályok" alföldi váltoratát.

Székely András: Kosztka József: Határkirályok.
Új Tükör, 1977. december 25–19 kép.

Kosta József

Kosta egyetlen vallásos témájú műve az „Háromkirályok".

Székely András: Kosta József: Háromkirályok.
Ifjúság, 1977. december 25. 19. lap.

Koszta József

Orl 861-ben Brassóban szüle-
tett festő Bécsben, Münchenben,
és Pesten tanult.

Székely András: Koszta József. Határon-
ti Tükör, 1977. december 25-19. lap.

Hosztafózsef

Hosztafózsef járt Romániában és Párizsban, dolgozott Nagybányán is végül is Szentes mellett vásárolt egy tanyát és életét az Alföld megörökítésének szentelte.

Székely András: Hosztafózsef: Határmenti alkotó
Új Tükör, 1977. december 25-19. lap.

Kosztolányi József

Kosztolányi Dénes tanúskodása
idején egy soha meg nem va-
lósított kép foglalkoztatta a
Mátyás és Beatrix találkozása.

Szekely András: Kosztolányi József: Háromkirályok.
Új Tükör, 1977. december 25-19 lap.

Hosztu József

Hosztu 1905-től két évet ösztöndíjjal Romániától - tett az egyetemek Villa Frankaban

Székely András: Hosztu József. Harom évtizedek. Új Tükör, 1977. december 25 - 19. lap.

Koszta József

Koszta József, parasztságunk életének új szellemű festője. A Magyar Népköztársaság az elsők között tüntette ki Kossuth-díjjal.

Székely András: Koszta József: Határkövek. Új Tükör, 1977. december 25-19. cap.

Koszta József, festő

A Nyolcak kiallitasan 1911.ápr-ban szerepelteka hala dó irány oly képviseléi is,mint:Beck O.Fülöp,Csók Ist van,Fényes Adolf,Ferenczy Karoly,Grünwald Béla,Gulá csy Lajos,Koszta József,Mednyanszky László,Nyilassy Sándor,Réti Istvan,Vaszary János,stb. 328.old

Horváth Béla: Bartók és a Nyolcak 328.old

Mív. Tört.Ért. 1974. XIII. 4.sz. Bp.

Kaszta József, festőművész

Hódmezővásárhely a jelenkori magyar festőművészetünk fontos alkotóműhelye. Erre a tragédiára váltotta hagyományőrző a művész nevét fennállásának óta is.

Gádor L. György: Nemeth József kiállítása Kiskunfélegyházán.
Petőfi Népe, 1974. jún. 25.

Kosta József

Az eltelt negyedszázad igazolta a vásárhelyi kezdeményezőket. Ma már egyértelműen érzékelhetők a műhely jellemzői. A forrást és kiindulópontot az alföldi realisták: Tornyai, Kosta és Nagy István jelentik.

Dömötör János: Vásárhelyi műhely.
Hajdú-Bihari Napló, 1977. júl. 10.

Kostka József

„Leány virággal"

o.v. 53x43 s.l.j.: Kostka

Vételár: 40000 Ft

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

Kosta József, festőművész

A szolnoki művésztelep tevékenységének első két évtizedét Komáromy L., Gyöngyössy L., Vidovszky B., Szüle P., mellett a művészpár idősebb tagja, itt dolgozó Kosta J., Tornyai J., Szirt O., Jávor P., munkássága képezte.

Legri Mária: Szolnoki Galéria. Tájkör, Budapest, 1977. jún. 26.

Kosta József festőművész

Devecseri Iván magánpályázatának bírálatában megírta, hogy a Kisalföld képtárában, milyen a Kosta mű is szerepel.

(i.i): Magánpályázat a Kisalföld előtt.
Dolgozók Lapja, 1974. febr. 23.

Kossuth József, Leitomischl

45 éves a szolnoki művésztelep. A szolnoki kiállításban rendezték az évforduló tiszteletére a kiállított művek képeslevelét a művészt „Munkáslány" c. alkotása, mely itt a művésztelepen készült. (emlékül)

Láttuk, hallottuk.
1974. okt. 20. Kassith, 16°34 – Kna –

Kovács József, festő

L.: Thorma János

Heitler László :A műgyüjtő alkotása: 907-909

Jelenkor, Pécs, 1977. okt. XX/10.

Konta József, Pest

Bérczi László írt bevezetőt
a Konta József – albumhoz.
[l.: Czene Jánosné]

:kerkerti antal 96.

Tiszalaj, Szeged, DTT. aug. XXXI/8.

Kosta József, festőművész

A romai Magyar Akadémiát hivatalosan csak 1924-ben alapitották meg, előzmenyeként tekinthető az a magánjellegű romai Magyar Történeti Intézet, amelyet Fraknói Vilmos irányitása alatt hoztak létre 1895-ben. Az intézet vallástörténettel foglalkozott, de világiak is látogatták, köztük Kosta József, Ybarnyi Szinnyei Ferenc Béla.

A romai Magyar Intézet.

1927. XII. 21. Kossuth 22.45 / Szmé.

Kosztka József, festőművész.

Lázár György, a Minisztertanács elnöke
más szolnoki megyebeli látogatott. Megte-
kintette a szolnoki művésztelep jubileumi
kiállítását, melyet a szolnoki Galéria-
ban rendeztek. A művész, Kukorica Isbon
c. képe szerepel a tárlaton. (emlitve)

TV-Híradó
1947. dec. 20. TV. 19.30 - V Gné -

Kosztka József, festő

L. Tornyai János

Dömötör J.: A Vásárhelyi Őri Párlat 1263-1266.

Élet és Tudomány, Bp. 1978. okt. 6 XXXIII/40

Korzta József, grafikus

L.: Pór Bertalan

–: Hatvanhétféle naptár

2

Esti Hirlap, Bp. 1978. nov. 9.

Kosztka József festőművész

Ha az alföldi festészetről olvasunk, vagy hallunk, e címszó fővonulataként általában Tornyai, Koszta szenvedély-indulatterhes drámaiságát jelenik meg. – Endrei Endre Béla is a Munkácsy-Tornyai vonalon indult el, de az 1910-es években már kibontakozott önálló, sajátos festői egyéniségre.

Dömötör János: Endre Béla, halálának 50. évfordulóján.
Szegedi Napló, 1979. aug. 6.

Kosztka József (1861-1949)

„Rózsák pokaiban" o. karton 30x23,7 cm

J. l. j. Kosztka

Vételi ár: 40000 Ft.

BÁV 48. Művészeti Képaukció Bp. 1979. május

Kosztka József, festőművész

a Szegeden élő Lucs-hódrafárt feldolgozó értékes festményekből álló gyűjteményét felajánlotta a Móra Ferenc Múzeumnak. — A gyűjteményhez tartozik a művész „Anyuska", — „Tanya" c. művei. (szöveg)

Szelesi Zoltán: Lucs-gyűjteményt a múzeumban. Délmagyarország, 1972. júl. 16.

Kossta József, festőművész.

A Fővárosi Képtár budapesti intézmény létére országos feladatokat látott el. Részt vett a hazai művészet igazgatási célú felvilágosításban. Emlékkiállításaival példamutató értékeket, kallódó, de jogalmas életműveket tárt fel. – A művészalkotásai nemcsak a Fővárosi Képtárban voltak láthatók, művelődési házakban és vidékre is elkerültek.

Pogány Ö. Gábor: a Magyar Nemzeti Galéria. Népművelés, 1974. 3.

Kosztka József festőművész

a Magyar Nemzeti Galériában a napokban nyílt nagyszabású tárlat állandó anyagi évekig várja látogatóit. —

Történelmi szerephez jut Kosztka József művei a tárlaton.

Losonci Miklós: az újkori magyar képzőművészet. Pest Megyei Hírlap, 1949. júl. 17.

Kosztka József festőművész

Ma nyílt meg Dömsödön az alföldi festők tárlata. — A művész alkotásai szerepel a tárlaton. — „Virágot tartó lány" /említve/. A művész kukoricatörői a munka dalútatát jelöli. /említve/

Losonci Miklós: Alföldi festők képei Dömsödön.
Pest Megyei Hírlap, 1949. jul. 26.

Kontha József

nevét munkásságának szentendrei vonatkozásaival kapcsolatban említi Kontha Sándor opponensi véleménye.

Haulisch Lenke: "Szentendrei festészet..." c. kandidátusi disszertációjának vitája.
Művtört.Ért. 1972. 4.sz. 284-288.l.

KOSZTA JÓZSEF, festő

A római iskola mellett csak megtürt szerepet tölthetett be a szolnoki művésztelep hagyományait folytató alföldi iskola, a tanyavilágba elvonuló Koszta József, vagy a megélhetési gondokkal is küzdő Nagy István. 341.old

HÁRS ÉVA: Martyn Ferenc és a "Párizsi iskola" /1926-1940/ Részlet az életmű monografikus feldolgozásából 331.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XIV.-XV. évf. 1969.-1970.- Pécs, 1974

Koszta József

A Téli Kiállitáson a művész "jelentkezik a legizgalmasabban", képeiből monumentális hangulatosság árad. "Nagy, beszédes foltok, mintha csak néhány szine volna, s ezekkel összefogná meglátásait," -igy látja Gerő Ödön: a "Nemzeti Szalon - Andorko" c. kritikájában. Az idén a Mücsarnokban a Rökk-dijjal jutalmazták, de a Szalonban most bemutatott képek sokkal szebbek, mint a kitüntetettek.

A HÉT, Bp. 1910. dec. 11. XXI. évf. 50. sz. 806-807. lap.

Koszta József

Kunwald Czézár, Zemplényi Tivadar, Mednyánszky László, Székely Andor, Edvi Illés Aladár, Góth Móric müvészek a Mücsarnok tavaszi tárlatán szerepelnek, müveiket a kis termekben helyezték el. Tövis kritikájában élesen birálja a Mücsarnok müvészeti politikáját, ami kitünik az itt felsorolt müvészek alkotásainak elrendezéséből.

A HÉT, Bp. 1910. ápr. 3.
XXI. évf. 14. sz. 230. lap.

Koszta József és

Góth Móric képeikkel ugyanaz történt, mint Nilasy Sándor müveivel. "Agyonakasztották" őket,- s Koszta "széles, bátor megrögzitései" Góth Képeivel együtt beleolvadnak a falba. Ezt kifogásolja Gerő Ödön: "A Téli Tárlat képei" c. kritikájában, mely a Mücsarnokban rendezett kiállitáról számol be.

A MIÉNK és a Szövetség tagjai a korábban történt szétválás után, most ujra együtt mutatják be alkotásaikat. Ezt az eredményt a mindkét fél részéről megadott engedmény megadása előzte meg.

A HÉT, Bp. 1910. nov. 20. XXI. évf. 47. sz. 758-759. lap.

Koszta József

Sámuel Kornél, Lux Rezső, Mester Jenő, Glatz Oszkár, Rudnay Gyula, Jávor Pál, Basch Andor, Kövér Gyula, Vidovszky Béla, Zádor István müvészek A "Tavasz a Mücsarnokban" c. kiállitáson szerepelnek. Ez a tizenegy müvész - a tárlaton való jelenlétével- kötelezi a kritikust, hogy a tavaszi kiállitást tudomásul vegye. A tehetségtelenség mostani győztesei ugyanis -a fentieket kivéve- több kitünő müvész részvételét megakadályozta a Mücsarnokban, a Képzőmüvészeti Társulat müvészetpolitikája jóvoltából, mint a cikkiró megállapitja.
A HÉT, Bp. 1913. márc. 23. XXIV. évf.
12. sz. 195. lap.

KOSZTA JÓZSEF

ÚJ MŰVÉSZET
1998/nov.

P - 9396

34.o.

Tülep Lajos zengővárkonyi éveihez. = A
II. 1975-76. Pécs, 1977. 27o. p.

VI.1o-i évadzáró ülésén tartott előadást
megnyitó után Kastner Jenő A humanizmus
sa, majd Illyés Gyula 5 verse követ-
hangzott el FL előadása, s végül Villányi
ját. Az előadás szövege nem maradt fenn
VI. 11-i beszámolója (3.p.) a hallgató-
ír, s ígéri, hogy még visszatér az elő-

Kosztka József

Kosztka „Nagy munka" – ja a
székesfehérvári Gál gyűjteményben található.

K. Kovalovszky Márta: Fehérvári gyűjtemények
Művészet, 1975. október – 12. lap.

Kosztka József (Brassó 1861 - Bp. 1949)

„Kislány az asztalnál" o.v. 60x50 cm j.l.j.: Kosztka
Kiállítási ár: 50000 Ft.

„Kapaló nő a yuccái tanyán" o.v. 71x57 cm
Kiállítási ár: 50000 Ft.

„Virágcsendélet" o.v. 47,5x40 cm j.l.j.: Kosztka
Kiállítási ár: 40000 Ft.

BÁV 55. Kiállítás Bp. 1981. szeptember

Kondor Béla, festő

L: Holló L.

Tornai J: Népi kultúra, képek, irodalom 96.

Forrás, Keszeméti, 1980-ból. XII/2.

Krasztev József

Méltatás.

Krisztó Nagy István: Vásárhelyi művészet...
(Művészet, 1980. június – 39. lap.)

Koszta József

a szegedi Móra Ferenc Muzeum valamint a Hódmezővásárhelyi Tornyai Muzeum rendezésében Dömsödön tárlat nyilt a Kiskunsági Pásztor és Lovasnapokon, melyen a müvész alkotása is szerepelt.

Kukoricatörés-változat

Uj tükör 1979/31/4

Losonczi: Alföldi festők tárlata

Kosztka József, festő

L: Lotz Károly

-: Hír

21

Népszabadság, Bp. 1980. ápr. 27.

Kosztka József
(Brassó, 1861 - Bp. 1949)

„Virágcsokor vázában" o.v. 47,5 x 37,5 cm
J. l. j.: Kosztka J. Kikiáltási ár: 40000 Ft.

„Katóka" (Tanulmány a Katókához c. képhez)
o. fa 25 x 19,5 J. l. j.: Kosztka Védett.
Kikiáltási ár: 12000 Ft.

BÁV 57. Képaukció Bp. 1982. május

Kovács József festő

L.: Kápolnai Miklós

87-89

Lázár I.-Kathy I.-Lőrincz Kiss K.: Hajdúböszörmény építészete ---

Alföld, Debrecen, 1980. szept.

XXXI/9

Kozma József, festő

L. Mátis K.

Gyűjt.: Művészetben — 75-89

Forrás: Kecskemét, 1980. máj. XII/3

Kosztka József (1861-1949)

„Tanyarészlet Szentesen"
o. v. 55 x 68,5 cm j. l. j.: Kosztka
Véletl. kikiáltási ár: 80000 ft.

„Lány vállkendővel" o. v. 57,5 x 43,5 cm
j. l. j.: Kosztka J. (Szitt) kikiáltási ár:
40000 ft.

BAV 53. Képaukció Bp. 1980. december

Konta János, Pécs

Megemlítve.

Dévényi Iván: Képzőművészeti kiegyezésünk
– Bálint Lajos: Lóci és vége 858–862

XVI
9.

JELENKOR, Pécs, 1973. szept.

Konta József, Pécs

Megemlítve.

Debreczi Iván: Képzőművészeti körképünk
- Telepy Katalin: Tájképek a ...

858-862.

XVI
9.

JELENKOR, Pécs, 1973. nov.

Konta József. Jeté

. Megemlítve.

Nagy Tibor: Kenyetek kövek 2423-2428.

Élet és Tudomány, Bp. 1973. dec. 24. XXVIII/51.

Konta József, jertő

A Kalendárium egyik cikkének címe:
„Az Alföld hínárinak kátyolca: Konta József."

— : Megjelent az Élet s Tudomány Kalendáriumra 1974.

2303.
XXVIII
48.

Élet s Tudomány, Bp. 1973. nov. 30.

Rosza József

Tegnap nyílt meg a szegedi műgyűjtők III. kiállítása. A Bartók Béla Művelődési Központban rendezett tárlaton a hús-zadik századi magyar mesterek szegedi műgyűjtők birtokában levő munkáiból állítottak össze reprezentatív válogatást. Rózsa József munkáiról írunk.

Szegedi műgyűjtők kiállítása.

Magyar Hírlap 1972/196 6 old.

Kassák József

Megnyílt szentesen a „Szegréd művészi műtermek" c. képzőművészeti kiállítás melyen a szentesi művésztelep alkotásai szerepelnek.

Szegréd m. 7 Vildp. 1943. okt. 2.

Koszta

Három királyok, 1908
A Madonna parasztasszony, a királyok pásztorok,
a környezet derüs táj.

Aradi Nóra: Szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina 1974 45.o.

Koszta József

müveivel belülről ábrázolja portréit, utat nyitva Nagy Istvánnak, majd Egry József és Derkovits Gyula geniuszának.

Solymár István: Mai magyar rajzmüvészet, Budapest, 1972, 22 l. 7 l.

Kovfa József

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

786, 305, 306. old.

Vasárta József

Szeptemberben nyílik meg a bukaresti Sala Atheneülben a MNG kiállítása „Öt festő a modern magyar művészet előtéri körül" címmel. Képei szerepelnek az anyagban, amely a kolozsvári Szépművészeti Múzeumban is bemutatásra kerül.

Néray Katalin: Hírek; Műgyűjtő, 1973/3. sz. 61.l.

Kozma József

Képeinek mostani eladási árai teljesen beleillenek az 1914-es
évi régi eladási árlistákba. Ez némi stagnálást jelez.

Engel Károly: Aukció kritika; „Nagyvilág", 1973/3.sz. 96.l.

Vissza József

Hódolat Kajári Gyulára.

Bojár Judit ifj.: Hangversenyen, kiállításon, vásárlóban; Magyar Hírlap 1970. jan. 14. 6. l.

Horváth József
festő

A pécsi képtárban vannak
a művészek alkotásai.

Romváry Ferenc: Pécs- a muzeumok városa.
Művészet, 1973.szeptember - 33.oldal

Kosztka József

Műveit gyűjtötte a 20-as években Révész Istvánt.

Dévényi Iván: In memoriam Révész István; Műgyűjtő, 1973/2.sz. 64.l.

Kosta József szalmakötő

a 900-as évek elején született és
került dolgozni a poloski mű-
telepen.

Láttak, hallottak.

1972 júl. 4. Petőfi 21.13(11) Rj.

Kosta József

Jul. 25. - én megnyíló 13. szegedi nyári társaton részt vesz a magántulajdonban lévő műve: „Pihenők"c.
(aktkép).

TÉKA
1942. VII. 20. Tv. 12.10 ka.

Négymillió csomó

Magyar tulajdonosé lett Ceausescu szőnyege

Ceausescu lépkedett rajta, de nem emiatt csodálatos az a XVIII. századi, 10 és fél négyzetméteres, kitűnő állapotú perzsaszőnyeg, amely a Rozália Galéria hatnapos szőnyegkiállításának és -vásárának díszе.

Négymilliónál is több csomót tartalmaz, s egykor egy erdélyi magyar főúré lehetett (képünkön). A román diktátor régész leányának háztartásából vonták be a Ceausescu-hagyaték 13 000 darabos, bukaresti árverésébe. Rövidesen új magyarországi tulajdonos büszkélkedhet vele.

A Rozália Galéria 28-án nyíló szőnyegkiállítása ismeretterjesztő, szőnyeg-népszerűsítő küldetést is teljesít. Itt az ideje – mondja *Tóth András* szőnyegszakértő, akinek első, 1985-ös privát árverését három minisztérium; a belügy, a művelődésügy és a belkereskedelmi próbálta meghiúsítani –, hogy a régi, ritka szőnyeg ismét elfoglalja méltó helyét a jómódú és jó ízlésű magyar polgár lakásában.

A Falk Miksa u. 17. szám alatti kiállítóhelyiségben pompás perzsiai, kaukázusi, török, üzbég és más szőnyegek tanulmányozhatók április 4-ig. Az érdeklődők megtanulhatják gyorsan és biztosan felismerni a felhő- és szalagmotívumok, a csomózások, a növényi és ásványi festékanyagok különbségeit. Az ismeretségből szerelem is támadhat, de a választottal való egybekelést – nem úgy, mint az emberi kapcsolatokban – itt némi fizetséggel is meg kell fejelni.

M. H.

A XVIII. századi, 10 és fél négyzetméteres perzsaszőnyeg

Kortárs képzőművészek vásárai

Sajnos nem a véletlen, hanem a rivalizálás hozta, hogy a Hungexpo és a Partners Studio két különböző helyszínen rendezte meg a kortárs magyar képzőművészet nemzetközi vásárát.

Az *Art Budapest* című rendezvény fél pavilont kapott a kőbányai vásárvárosban. Kisebb alapterülete ellenére is ez mutatta a vegyesebb képet, mert egyszemélyes butikokat, festészeti, papírműves és keretezési kellékeket is felvonultatott. A bóklászó azonban olyan figyelemre méltó butikokba is besétálhatott, mint *Magén Istváné* vagy *Szenes Zsuzsáé*, akinek finom művű kollázsai meghálálták a kibuszozást. Másutt egy-egy Fehér László- vagy ef Zámbó-kép bukkant elő a sokaságból. *Mácsai István* fotografikus munkái az Új Gresham-kör butikjában és a Körmendi Galéria standján is szerepeltek, igaz, másmás áron. A külföldi részvétel főleg olaszokat és svédeket jelentett. A vikingek leszármazottja lehet a norvég *Tove Almvik*, mert szétnyűtte vitorlavásznakra rója hajós festményeit.

Szakmai szempontból a *Budapest Art Expo* volt jelentősebb a Műcsarnok három nagy termében. Már azért is, mert ide profi galériák jöttek. Még az egyébként klasszikusokkal foglalkozó galériák is kortárs művekkel jelentkeztek: a legnagyobb alapterületen *Molnár Sándor* vadonatúj munkáit, valamint *Hencze Tamás, Vajda Lajos, Ország Lili, Frey Krisztián, Román György* képeit vonultatta fel a Kieselbach Galéria. A Menshikoff Galéria több tízmillióra árazott Kassákokkal, Mattis Teutschokkal, Moholy-Nagyokkal jelentkezett.

Itt is jelen volt az Új Gresham-kör meg a Körmendi Galéria; *Éri Gyöngyi* csupa fiatal művészt, a Műgyűjtő Galéria vagy az új Ferenczy Galéria viszont a század első felének pazar műveit kínálta. A Pandora, a VAM Design, a Várfok vagy a Rátz Stúdió Galéria a legfrissebb avantgárd művekkel állt elő. A rendezvény nemzetköziségéről például a bázeli Galerie von Bartha, a sepsiszentgyörgyi Torony Galéria vagy a szabadkai DÉLArt Csoport gondoskodott.

A két képzőművészeti kiállítás és vásár bármelyikén felállíthatta volna a BÁV Rt. azt a kortárs képzőművészeti tárlatot, amely még e hó 29-ig látogatható a cég Lónyay utcai dísztermében. Száz mai festményt és huszon-egynéhány mai kisplasztikát láthat itt az érdeklődő felárazva. Díjat is kapott közülük *Duschanek János, Galambos Tamás, Gross Arnold, Schéner Mihály és Ujváry Lajos*, valamint *Juhos László* szobrász. Posztumusz díjat vehettek át *Bolgár Lajos* festő és *Kiss István* szobrász örökösei. Én Vilheim Károlynak adtam volna idén is az egyik díjat, oly erőteljesek, szabad szelleműek voltak ismét a beadott festményei.

H. M.

Az *itthon* mellékletet szerkeszti: Veres Mária
Termékmenedzser: Kovács Ildikó

Választék és választékosság

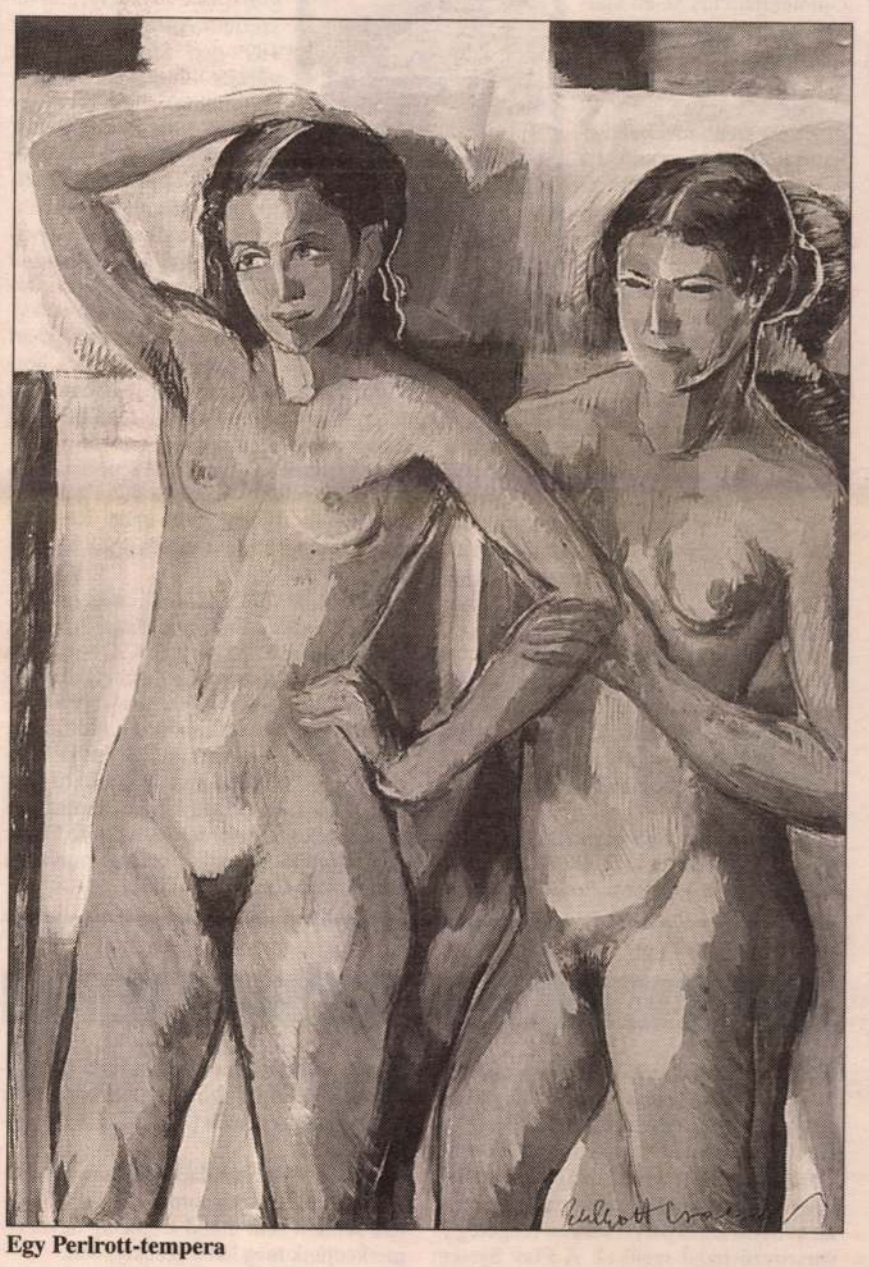
Az év első festményaukcióin Vaszary, Koszta, Aba Novák

Eladó és vevő egymást neveli – ez talán a tavaszköszöntő képaukciók legfőbb tanulsága. Akit nem hengerelnek le a forgalmi adatok tíz- és százmilliói, az fölfedezheti a langyos érdeklődést kiváltó s a parázs csatában elkelő képek finom különbségeit. Mintha végre a vevők is elkezdenének disztingválni.

A több száz tételt felvonultató képaukciókon persze átlagos anyagra is szükség van; ha ez nem volna, ugyan miből ugranának ki a különösen kapós művek? De nem közömbös, hogy a maguk szerényebb kategóriájában a tucatművek milyen (relatív) érdekességet, kuriozitást, mesterségbeli tudást képesek felmutatni.

A *Polgári Galéria* március 17-i képaukciója több megfigyelésre is alkalmat adott. Javult az anyag minősége a korábbi próbálkozásokhoz képest. Javult az anyag minősége a korábbi próbálkozásokhoz képest. Most jórészt kihullottak a rostán a dilettáns munkák, s ki jórészt azok is, amelyek belenyúlásra, de legalábbis művészi elszürkülésre, puszta rutinra engedtek volna következtetni. Az a néhány, amely mégis bekerült az árverési anyagba (például egy Rippl-Rónai-akt, egy Aba Novák-freskóterv, egy vázlatos-rutinos Csók vagy egy se hús, se hal Vaszary-akvarell) vagy visszamaradt, vagy alacsony áron került új gazdájához. Örültem viszont olyan erőteljes, korai vásznak sikerének, amelyek legjobb oldalukról reprezentálták Scheibert, Vaszaryt, Fényest. Jó képpel volt jelen néhány antik mű magyar vagy külföldi festője, akárcsak Domanovszky, Anna Margit, és vérbeli meglepetést keltett Andy Warhol ritka szitanyomata is. Az árverés Kosztája egymillióért kelt el, ami átvezet a Kieselbach Galéria három nappal későbbi festményaukciójához.

Itt a Koszta-virágcsendéletet 2,2 millió forinton ütötték le, ami két körülménynek is tulajdonítható: színvonalasabb volt a mű környezete, és színvonalasabb, atmoszferikusabb, áttűnőbb volt maga a mű is, noha ugyanabban a sötét tónusban fogant, mint a másik. A Kieselbach Galéria a festményaukciós üzletág vezérhajója, de tanulságok számára is kínálkoznak. Több modern klasszikustól oly szép számú festmény szerepelt, hogy a mestereknek szinte mindegyik korszaka fel tudott villanni (Mednyánszky, Aba Novák, Rippl-Rónai, Czóbel, Egry, Szőnyi és főként Perlrott). Ezt nagyon jó tendenciának tartom még akkor is, ha némelyik stíluskorszak óhatatlanul kevésbé sikeres, mint a többi, amint ezt egy-két Szőnyi-kép, Rónai-rajz visszamaradása is mutatta.

Egy Perlrott-tempera

Az aukció Perlrott-kínálata nemcsak a Szajna-parti olajkép 7 milliós ára miatt volt figyelemre méltó, hanem azért is, mert korai kubisztikus grafikát éppúgy tartalmazott, mint harmincas évekbeli nagybányai temperát (képünkön). A Perlrottok már témájuk miatt is elszórva tünedeztek fel a rekordhosszúságú árverésen, de így is fölkeltették bennem egy szakosodottabb árverés-politika lehetőségét, meggondolandóságát. Talán koncentráltabb aukciókat lehetne rendezni, ha csupán néhány mester (vagy néhány évtized) képei tűnnének fel egy-egy árverési estén, vagy legalább annak egy-egy elkülönített részében. Ahány vevő, majdnem annyiféle ízlés, és a jó kereskedő igyekszik mindenkit kiszolgálni. De aki Volvóra vágyik, alig győzi kívárni, amíg vevő akad a sok Trabantra. A március 20-i este is kitűnt gondos szervezettségével, eleganciájával. Örültem a kisebb hírű szentendrei Göllner Miklós (1902–1977) meginduló népszerűségének, a filozofikus Tornyai-tájkép megérdemelt sikerének, és legfőként a csodálatos, múzeumi becsü Paizs Goebel-olajkép puszta látásának.

Hernádi Miklós

Erőszakmentes festészet

A műgyűjtő nem nélkülözheti az értő, eligazító szakirodalmat. Az Új Művészet könyvsorozatában Gyarmathy Tihamér, Haraszty István, Fehér László, El Kazovszkij után most a méltatlanul kevéssé ismert Gedő Ilkát (1921–1985) mutatja be négy műkritikus közös monográfiája. *György Péter* és *Pataki Gábor* tanulmánya Gedő Ilka 1944-es gettórajzaiban azt a tragikumot leli meg, amely abból fakad, hogy „Gedő ezt a végletes bezártságot puha, gyengéd, pókhálószerűen finom fonalakból alkotja meg, az erőszak hatását legerőszakmentesebben ábrázolva". Tizenhat évnyi szünet után, 1965-ben lát újra munkához a festőnő.

Szabó Júlia tanulmánya az életmű filozófiai és művészeti indíttatásait elemzi: majd így jellemzi az utolsó alkotóperiódust: „az utolsó festmények egyszerre nyújtják az önarcképek előkelő szépségét és szomorúságát s a tematikus képek sokszínű fantáziáját, vívódó, tragikus hangvételét, groteszkségét". Gedő Ilka helye a magyar festészetben a szimbolista Gulácsy Lajoshoz mérhető – írja Szabó Júlia.

Mészáros F. István Gedő Ilka-elemzésének ez a kulcsmondata: „Talált tárgyként kezeli festményei terét, mintegy kölcsönveszi őket, hogy aztán teleszője, befuttassa ezt színeivel".

H. M.

Gedő Ilka: Rózsaszínű önarckép

Szecessziós kincsek bélyegen

Múzeumok remekművei magyar postabélyegeken címmel március 31-én kiállítás nyílik meg a budapesti Iparművészeti Múzeumban, s ezen a napon jelenteti meg a magyar posta az egyik legszebb idei bélyegsorozatát: a Szecesszió – a XX. század hajnala elnevezésűt. Az őszinteség jegyében a múlt század derekán fellépő művészeti irányzat alkotói természetközeli formákban szimbolista gondolatvilágot jelenítettek meg. Antoni Gaudí épületei és parkjai (Güell), Héctor Guimard párizsi metróbejáratai, Louis C. Tiffany vázái és lámpái mind arról tanúskodnak, hogy a művészet újólag a hétköznapi élet részévé akart válni, s az ipari civilizáció ellenében eredetiségre törekvés jellemzi. Magyarországon is hamar hívekre talált a német földön Jugendstil vagy Sezession, Párizsban Art Nouveau, Amerikában Modern Style, az olaszoknál stile Liberty néven emlegetett gondolat. A mostani kiállításnak otthont adó múzeumot éppen Lechner Ödön tervezte (akiről 1995-ben, születésének 150. évfordulóján bocsátott ki bélyeget a hazai posta), s a gödöllői műhely iparművészeti remekei is híressé lettek.

A most megjelenő négy (20, 24, 30 és 95 forintos) címleten az 1853-ban létesített, ma is működő pécsi Zsolnay-gyár korabeli kerámiái láthatók, Kara György és Nagy Péter grafikusok mai bélyegtervei szerint. Apáti Abt Sándor 1899-ben formázott öblös vázáját liliomot szedő leány (képünkön), Kapás Nagy Mihály 1901-ben tervezett virágtartó edényét óriás pávaszemes pillangók díszítik. Különös alakú, tulipántövel összefonódva csavarodó díszedényt álmodott kerámiába Rippl-Rónai József, Mattyasovszky-Zsolnay László pedig art deco stílusjegyeket is hordozó, csigás lábakon álló díszdobozt alkotott. Fekete-fehérben alig felmutatható az a pompa, melyet a fémlüszter (eozinos) mázak kölcsönöznek a műremekeknek, s amely a bélyegeken is megjelenik. (Pénzjegynyomda Rt., 300 ezer példány, az első három érték bélyegfüzetként is.)

ALKALMI BÉLYEGZÉS: március 25-29.: Utazás 98 a Budapest Vásárközpont A pavilonjában, 8. sz. posta (1428) – március 26. és 29.: Arrabona '98 nemzetközi bélyegkiállítás, Győr 1. sz. posta (9001) – március 26. lovasfutár-posta Győrött, 1. sz. posta – április 3.: 75 éves a Türr István Közgazdasági és Postaforgalmi Szakközépiskola, Baja 1. sz. posta (6501) – április 4.: a passiójáték 65. évfordulója, a Szent Gábor Bélyeggyűjtő Egyesület bélyegbemutatója Budaörsön, 1. sz. posta (2041).

SZABADIDŐSPORT

A hét végén mindenki könnyen megtalálhatja a számára legérdekesebb elfoglaltságot, lesz ugyanis darts, futó-, kerékpárverseny és falmászás is az ország több pontján. Aki jobban szereti nézni a versenyzőket, azok sem panaszkodhatnak, hiszen az idénynyitó kerékpárversenyen rengeteg jó versenyző indul majd el. A Play System Kupa Gyulán, március 27. és 29. között a steeldartsosok országos bajnokságának második fordulója. Itt nem a szórakozóhelyekről jól ismert műanyag gépekre dobálják miniatűr dárdáikat a versenyzők, hanem egy speciális anyagból készült táblára. Az Agro Hotelben (Gyula, Part út 5.) rendezett versenyre egyéni és páros versenyzőket vár a szervező, a Békés megyei Dartsszövetség (telefon: 06 (30) 639-616, fax: 06 (66) 361-981.

A kerékpárosszezon a Cora Idénynyitó Kerékpárversennyel kezdődik, vasárnap 10 órakor. A Magyar Kerékpár Szövetségnél (1146 Budapest, Szabó József utca 3.) regisztrált versenyzőket hat különböző kategóriában várják Törökbálintra a Dulácska utca 1. szám alá, a Cora áruház parkolójába. Mindegyik versenyző lassúrajttal indul egy mezőnyben, rendőrségi felvezetéssel, majd korcsoportok szerint vágnak neki a kijelölt távnak. Akik nem csak nézni szeretnék a kerekeseket, azok terepkerékpár-túrán vehetnek részt a Bakonyban. Vasárnap 9 órakor Várpalotán a Horváth István Általános Iskola előtt és negyed tízkor a várpalotai vár előtt lesz a gyülekezője a negyven kilométeres túrának. A részvétel ingyenes, további információt Papp Rudolftól, a Bakony Bike Kerékpáros Sportegyesület tagjától lehet kérni, a 06 (88) 371-111/1153-as telefonszámon. A tatabányai hegyikerékpárosok versenyt szerveztek vasárnap tíz órára. A rajt a 100-as úton, az Autóklub előtti parkolóban lesz, a cél pedig a Mészáros-hegyen. A versenyzők korcsoportonként indulnak, jelentkezni a Tatabányai Kerékpáros és Triatlon Klubnál lehet a ö6 (34) 339-948 vagy a ö6 (30) 392-649 számon.

Fejér megyében szombaton a Mezeifutóbajnokságon szerveznek az amatőröknek futóversenyt tizenegy órakor. A nevezés mindenkinek ingyenes, a teljesítendő táv kilenc kilométer. A versenyközpont Nadapon a labdarúgópályánál lesz. A rendezvényről részletes felvilágosítás Őze Tibortól a 06 (22) 342-557-es telefonszámon kérhető, nevezni a 06 (22) 315-338 faxszámon lehet.

Április 4-én, toll-labdaverseny színhelye lesz az újszászi tornacsarnok. Sokaknak semmit sem mond a sportág neve, ismerkedjünk meg hát a szabályaival.

A toll-labdát tollaslabdapálya nagyságú területen játsszák, százötvenöt centi magas háló fölött. A játékszer nem más, mint egy kerek gumitalpból és négy, egyenként tizenöt centiméteres lúdtollból álló könnyű „labda". Ezt kell a háromtagú csapatoknak (természetesen lehet egy az egy ellen is játszani) a kéz kivételével bármely testrész érintésével átsegíteni a háló fölött úgy, hogy ellenfelük már ne tudja megtenni ugyanezt. Egy játékos kétszer, társaival együtt pedig összesen négyszer érhet bele a labdába, mielőtt átrúgnák a másik térfélre. A játék menete hasonlít a röplabdáéra, ugyanis a játékosok forgással változtatják helyüket, csak az adogató együttes érhet el pontot és kettő különbséggel tizenötöt kell szerezni a játszmagyőzelemhez. Két játszma megnyerése már a győzelmet jelenti.

Régi sportról van szó, hiszen Kínában körülbelül kétezer éve ismerik. Európába – német közvetítéssel – a nyolcvanas évek legvégén került, hozzánk pedig néhány esztendővel később. Az első versenyt Csillebércen rendezték, s 1995-ben a magyar szövetség is megalakult. Azóta szép sikereket is elértek már a nemzetközi viadalokon és egyre népszerűbb a sport. A hazai toll-labdázás fellegvárának Újszász számít, ahol több mint hetvenen űzik versenyszerűen – tudtuk meg Fehér Jánostól, a szövetség főtitkárától. A mostani torna neve Mixed Kupa lesz, vegyes csapatok nevezhetnek, vagyis egy hölgynek mindegyik együttesben szerepelnie kell. Nevezéseket csütörtökig tudnak elfogadni, csapatonként háromszáz (tehát fejenként száz) forint ellenében. A mérkőzések reggel kilenckor kezdődnek és várhatóan este hétre be is fejeződnek. Aki a sportágról vagy a versenyről bővebb felvilágosítást szeretne kapni, a 06 (56) 366-401-es telefonszámot hívhatja.

K. I. D.–G. P.

TÚRAAJÁNLÓ

Három hosszabb túrát szervez a Budapesti Természetbarát és Sportszövetség a hét végére. Szombaton a Heves–Borsodi-dombság húsz kilométeres sétáján vehetnek részt a természetbarátok. Találkozó reggel 6.10-kor a Népstadionnál, a Volánbusz pályaudvarán. Az utazás költsége ezerkétszáz forint. A négyszáz méteres szintkülönbségű túra Ivádról indul, Szénégetőpatak–Kis-Lyukas-kő–Fehér-kő–Kövesvölgy és Erdőkövesd érintésével érkezik el Pétervására.

Vasárnap két könnyebb túrára várja az érdeklődőket a szövetség. Az egyik egy huszonegy kilométeres mátrai kirándulás. Az ötszáz méteres szintkülönbség nem jelenthet gondot a gyengébb fizikumúaknak sem. A résztvevők Mátraházáról, a Csóréti víztározón, Galyatetőn, a Koós Károly-kilátón, Mátraházán, Kalló-völgyön keresztül jutnak el Mátrafüredre. A közel hatórás sétára hét órakor lehet jelentkezni a Népstadionnál, a Volánbusz-pályaudvaron, Galla Dénes túravezetőnél. Visszaérkezés Budapestre háromnegyed hétre várható.

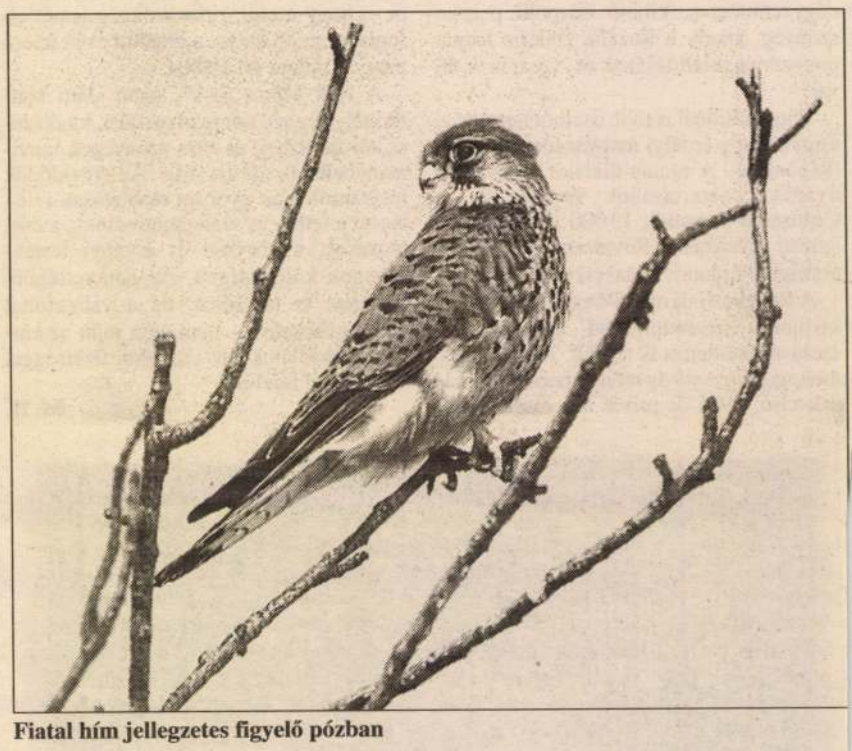
Szintén vasárnap várják az érdeklődőket a Karancs–Medves hegységbe egy könnyed sétára. A húsz kilométeres, négyszázhatvan méter szintkülönbségű távra vállalkozók reggel 6.30-kor találkoznak a Keleti pályaudvar pénztárterme előtt. A túrázók Somoskőújfaluról indulnak s a Dornyay-fogadó, Somoskővár, Medvespuszta, Salgóbánya, Salgóvár, Diós érintésével Salgótarjánba érkeznek délután négy óra körül. További információkat a szövetségtől lehet kérni a 118-0933/138-as telefonszámon.

Király István Dániel

madarak **itthon**

Városi ragadozónk, a vörös vércse

A vörös vércse a leggyakoribb hazai ragadozó madarunk. Ez jó alkalmazkodó képességre vall, ami egyúttal azt is jelenti, hogy viszonylag gyakran láthatjuk lakott településeken, mi több, városban inkább, mint falun.

Fiatal hím jellegzetes figyelő pózban

A vércsék a sólymok családjának kisebb méretű, karcsúbb képviselői. A *vörös vércse* 34 centiméter nagyságú, hegyes szárnyú, hosszú és keskeny farkú madár, a ragadozókra jellemző horgas csőrrel és karmokkal. A hím hátoldala gesztenyevörös, sötét cseppfoltokkal mintázott. Hasa sárgás színű, elszórt fekete pettyekkel. Feje és farka szürke, a farok végén fehérrel szegett fekete szalag látható. Hosszú evezőtollai sötét színűek. Arca világos, jól látható rajta a szemek alól lefelé húzódó sötét színű sáv, a sólymokra általában jellemző „barkó".

A vörös vércsét gyakran látni, amint szántóföldek, mezők felett egyhelyben lebegve kémleli az alatta elterülő vadászterületet. A repülésnek ezt a jellegzetes, a helybenjárásra emlékeztető módját a madarászok szitálásnak nevezik, s a madár úgy éri el, hogy gyors szárnycsapásokkal őrzi az állandó pozíciót. Ha közben megpillant valamit alant, fokozatosan, több lépcsőben függőlegesen lejjebb ereszkedik, majd az utolsó métereken szárnyát összekapva zuhan zsákmányára. Karmaival megragadja, majd – miként a többi sólyomféle – határozott tarkócsípéssel megöli áldozatát. Táplálékát elsősorban pockok és más kisebb rágcsálók, gyíkok, rovarok alkotják, de zsákmányol kisebb madarakat, fiókákat is. Többnyire a földön, ritkábban a levegőben is vadászik.

A vörös vércse német nevének – *Turmfalke* – tükörfordítása, a „toronysólyom" két dolgot is elárul. Egyrészt, hogy madarunk rendszertanilag a sólymokhoz tartozik. Másrészt a torony szó használata a madár nevében arra utal, hogy a vörös vércse gyakran fészkel lakott településeken, főleg templomtornyokban, de magas épületek megfelelő réseiben, párkányain is. A fővárosban például rendszeresen látni vércséket a Parlament kupolája és tornyai körül. Többségük azonban mezőgazdasági területeken, fasorokban és facsoportokban, más madarak elhagyott fészkeiben, esetleg lőszfalak, kőbányák nagyobb üregeiben, néha várromokon is költenek.

A vércsék télen délebbre húzódnak, és rendszerint márciusban érkeznek meg újra. Évente egyszer 5-6 fiókát nevelnek. Bár szerencsére egyelőre szép számban fészkelnek országszerte, védett madarak.

F. K.

horgászpadon

Kukactan

Úgy nézzünk a gilisztára, hogy nem kisebb tudós, mint Darwin állította róla: sárgolyónk leghasznosabb élőlénye. A földkerekségen több ezer faj él, némelyik hossza elérheti a négy métert. Afrikában, Amerikában, Kínában emberi eledelül szolgál, tápértéke vetekszik a borjúhúséval, mellesleg szuperegészséges állat és az orvostudomány által ismert betegségek közül egyetlenegy sincs, ami megtámadná.

A halak kukac iránti vonzódása régen tudott, mégis újabban mintha elfeledkeznénk róla. A gilisztásdoboz a horgászboltok eldugott polcaira szorul, holott minden hal szereti, a ragadozókat is ideértve. Előnye az is, hogy az élő csalik közül a leghosszabb ideig tárolható, mi több (akár egy panelház balkonján is) szaporíthatjuk a horogra valót. Igencsak csipkednie kell magát, aki össze akarja gyűjteni az egy horgászatra elegendő 20-25 szálat.

Megéri viszont a fáradozás, mert a többszörösen fűzött gilisztagubanc igen sokszor tavakon is (Velencei-tó) meghozza a pontyot tavasszal. Nem ám az aprajából! Vontatva foghatunk vele csukát, süllőt, balint és ahol van, feketesügért.

Gilisztaoltalom. A vörös- és az avargiliszta semmilyen gondoskodást nem igényel, csak tartsuk a dobozukat árnyékos, hűvös helyen, esetleg hintsünk a földjük tetejére kevéske kávézaccot, meghálálják. A harmatgiliszta kényesebb jószág, de nedves, gyökeres fűcsomók közt, vászonzacskóban egy hétig az is elél.

Tenyésztés. Említettük; magunk is megtermelhetjük a horgászgilisztát. Tisztára súrolt, nagyméretű műanyag festékes kanna aljára 15 cm vastagságban sódert terítünk.

Az edény aljától 7 cm-re forró késsel ablakokat vágunk a kanna falára, melyeket szúnyoghálóval letakarunk, hogy a gilisztáink meg ne szökjenek. A sóderréteg fölé újabb szúnyoghálóborítás szükséges, arra pedig jó arasznyi vegyszermentes, kissé agyagos humusz, ez a rész lesz a „kukac nappali", az edény felső része pedig az étterem.

Első alkalommal addig töltsük föl a rendszert vízzel, amíg kibuggyan a szellőzőnyíláson. A táplálékréteg ne legyen vastagabb 5-8 cm-nél. Minden konyhai hulladék jó kajának; krumplihéj, káposztalevél, torzsa stb., esetleg nedves újságpapír, vagy kartondoboz. A lúgmentes mosogatólé ugyancsak kiválóan hasznosul. Csak akkor adjunk új kosztot, ha elfogyott a régi.

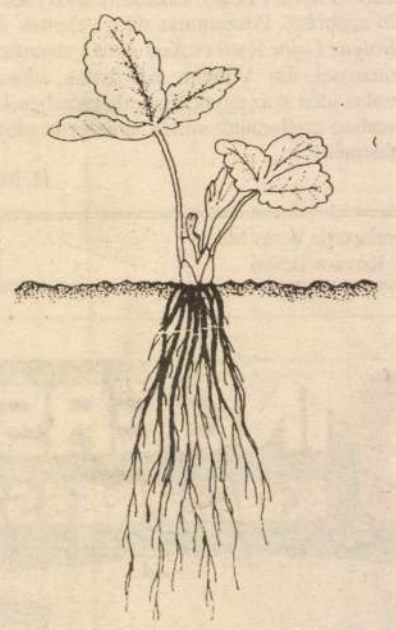
Egy kannába száz kukacnál ne tegyünk többet. Az edényt szúnyoghálóval zárjuk le. Az ily módon létrehozott gilisztasitten nagy a szaporulat. Két-három hónap múltán megnégyszereződhet a tenyészállomány.

Gyulai Ferenc

Most ültessük a szamócát

A kerti szamóca (Fragaria ananassa) fényigényes növény, ne telepítsük fák vagy épületek árnyékába. Csak 4-5 évig maradhat egy helyen, utána új helyet kell keresnünk számára. Célszerű a zöldséges vetésforgóba beilleszteni.

Talaját ősszel készítsük elő. Juttassunk ki a területre négyzetméterenként 5–10 kg érett szerves trágyát vagy komposztot, 10 dkg szuperfoszfátot és 5 dkg kénsavas káliső műtrágyát. Ha szerves trágya nincs, a műtrágyákból adjunk 30 százalékkal többet. Ezután ássuk fel 30 cm mélyen a területet. Kora tavasszal szórjunk ki még négyzetméterenként 2-5 dkg pétisót, vagy más nitrogén műtrágyát. A közölt műtrágyaadagok természetesen csak tájékoztató jellegűek, az a legjobb, ha részletes talajvizsgálat és szaktanács alapján végezzük a telepítés előtti tápanyagfeltöltést. Aki idegenkedik a műtrágyák használatától (magam is közéjük tartozom), az szerves trágyával vagy saját készítésű komposzttal is jó eredményt érhet el. A megfelelő tápanyagellátásról azonban valamilyen formában feltétlenül gondoskodnunk kel, mert ez a jó termé alapja. A talaj-előkészítéshez tartozik a évelő gyomok, legfőképp a tarackbúza és szulák eltávolítása a területről.

A helyesen ültetett palánta

A szamóca könnyen szaporítható az os torindákon képződő gyökeres palántákró Csak egészséges növényről szedjünk sza porító anyagot. A felszedett palánták min előbb kerüljenek a földbe, mert nagyo könnyen kiszáradnak.

A leveles palántákat április elejéig ültet hetjük. Korszerűbb módszer a levél nélküli hűtve tárolt, palántákkal történő telepítés Ezeket május elejéig ültethetjük. A frigópa lántákat novemberben, a nyugalmi időszak kezdetén szedik fel. Leveleiket eltávolítják és hűtőtárolóban –1 C fokon tartják a felhasználásig. Mielőtt a frigópalántákat megvásároljuk, győződjünk meg róla, hogy nyugalmi állapotban vannak-e és nem fagytak-e meg. Azok a palánták, amelyeken már megjelentek a levélkezdemények, vagy a gyökerük megbarnult, alkalmatlanok a telepítésre.

Az elültetett frigópalánták gyorsan fejlődnek indulnak, nyár elejére teljes értékű lombot nevelnek, és néhány szem termést is hoznak. A következő évben már bőséges termésre számíthatunk.

A szamócaágyásban a növényeket 50 cm-es sor és 25-30 cm-es tőtávolságra ültessük. Gyökereiket ne vágjuk vissza, hiszen a fejlődésük megindulásához szükséges tápanyagokat itt tárolják. Vigyázzunk arra, hogy az ültetőgödörben a gyökerek ne hajoljanak vissza, és hogy a növények addig a szintig kerüljenek a talajba, ahogy előzőleg voltak. Elültetés után alaposan öntözzük be őket. Ha több, egymás után érő fajtát ültetünk, hosszabb ideig élvezhetjük a gyümölcsöket. A legkorábban érik a Honeoye. Gyümölcseit már május végétől szedhetjük. Az Elsanta, a Kortes, a Gorella és a Pocahontas június elején kezdenek érni. Néhány nappal követi őket a Gerida és a Hakaras Romata. Június közepétől szüretelhetjük a Cambridge Rival és a Fertődi 5 fajtákat, majd június utolsó harmadától a Bogotát és a Senga Senganát. Egy-egy fajta érése 3–4 hétig tart. Valamennyi ajánlott fajta öntermékenyülő.

Szalay László

A növény védelme

A szamóca korai, közkedvelt tavaszi primőr. Az utolsó (virágzás idején történt) permetezés és a szüret ideje között viszonylag kevés az idő, nagyon kell ügyelni a várakozási előírások betartására. Olyan készítményeket kell összeválogatni, amelyek védelmet adnak, nem szennyezik a környezetet és nem veszélyesek a fogyasztóra. Nagy termőképességű fajtáknál nagy figyelmet kell fordítani a tápanyag-utánpótlásra is. A vízoldékony, környezetbarát POLY-FEED (NPK) komplex műtrágyát ajánljuk, mellyel megöntözhetjük, permetezhetjük a szamócát.

A fő ellensége a szamócaatka és a szürkerothadás. A virágzás előtt egyszeri THIONEX 35 EC-s kezelés az egész vegetációra mentesítheti az ültetvényt a károsítótól. A szürkerothadás ellen háromszori FOLPAN 50-es kezelés hatásos. Első: a virágzás kezdetén, második: a fővirágzás idején, harmadik: a virágzás végén.

Rovarkártevők ellen: Judo, Fendona, Danitol,
Betegségek ellen: Karathane, Topsin-M, Merpan, Folpan
Gyomnövények ellen: Stomp 330, Adol 80WP.

Dr. Seprős Imre

Koszta József

Magyar Nemzet 1981. ápr. 1.

„ÉJSZAKAI NAPSÜTÉS"

Százhúsz éve született Koszta József

Az „alföldi iskola" nem volt soha művésztelep-szerű szervezet. Csak Hódmezővásárhelyen szorgoskodott Tornyai János vezetésével egy maroknyi művész csoportja — Endre Béla, Pásztor János s néha Rudnay Gyula — a műhelymunka kialakításán, a népművészet emlékeinek mentésén, a folklór tradícióira épülő kulturális központ kialakításán.

Az alföldiek *az elsők*, akik nem maradtak *kívül* a „téma", mindenekelőtt azért, mert származásuk és sorsuk is a paraszti élethez kötötte őket. Ilyen volt Koszta József is, aki brassói születésű ugyan, de

életelemét az Alföldön találta meg,

itt alakította ki sajátos stílusát.

1885-től a budapesti Mintarajziskolában Lotz Károly és Székely Bertalan keze alatt tanul. 1891-ben ösztöndíjjal Münchenbe utazik, ahol a zsánerszerű történelmi képek mestere, Wilhelm Diez tanítványa lesz. Itt kezd bele Koszta egész életművét végigkísérő téma megvalósításába, Mátyás király és Beatrix találkozása jelenetének megfestésébe.

Hazatérte után Benczúr Gyula mesteriskolájában tanul. Első nagyszabású, feltűnést keltő képe, a *Hazatérő aratók* s a nyomában festett művek Millet és részben Bastien-Lepage hatását mutatják. Ekkor kompozíciók egész során dolgozik, olyan földművesfigurákkal, melyek a háttérfénybe monumentális, tömbszerű sziluettként rajzolódnak bele. 1902-ben Nagybányára kerülve, a plain-air festészet vonzása érezhető munkáin.

Koszta 1905-ben Fraknói-díjat kap, ezt követően több ízben Rómában a Villa Fraknóiban dolgozhat. Többnyire azonban inkább a Róma környéki falvakban kóborol motívumok után. 1910-ben a festőt Párizsban találjuk; megjárja Belgiumot és Hollandiát is.

A tapasztalatok sokfélesége és bénító mennyisége kényszeríthette Koszta Józsefet a tízes évek elején átmeneti hallgatásra. Ez idő alatt nemcsak élményeit rendezi; nyughatatlanul járja az Alföldet, Cegléd, Csorvás, Félegyháza, Kunszentmárton vidékén keresve letelepedésre alkalmas helyet. Végül

a Szentes környéki tanyavilágban

találja meg az *élete végéig kifogyhatatlan élményanyagot adó* otthont. A korábbi plein-air üdeség elkomorul, a telivér napfény fülledt kolorittal sűríti a látszólag eseménytelen színhelyek levegőjét.

„Éjszakai napsütés" — így gúnyolták a kortársak e dekoratív színkontrasztban feszülő kompozíciókat. Koszta „sötét korszaka" páratlan indulatisággal rögzíti az alföldi festészet szociális állásfoglalását. A kukoricásban dolgozó vagy tányértörlő asszonyok alakjai is messze esnek a cselekményes zsánerfelfogástól, monumentális metszetei a hétköznapok paraszti tevékenységének. Feszültséggel teli önarcképeit, de még kedvenc gyermekportréit, bájos gyermekarcait is

a paraszti élet drámája

árnyékolja be.

„Az a feladat vár rám, hogy a művészi kifejezésnek azt a formáját szolgáljam, amelyet minden idegszálammal tiszta magyar művészetnek éreztem, amely a kegyetlenül mellőzött Paál László és az igazi nagyságában ma sem ismert Munkácsy Mihály legjava műveit küldötte előre örök példaként." Így hangzott Koszta József korai hitvallása. Nagyon közel került és nagyon távol is maradt e célkitűzésétől — az ő és az utókor szerencsére egyaránt. Társaihoz hasonlóan monomániásan ismételte szépség és satnyaság, elesettség és emelkedettség, a paraszti sors alföldi költeményét.

Sarkantyú Mihály

Lázár György fogadta az indiai vezérkari főnököt

O. P. *Malhotra* tábornok, az Indiai Köztársaság szárazföldi haderő vezérkari főnöke, *Oláh* István vezérezredes, a magyar néphadsereg vezérkari főnöke, miniszterhelyettes meghívására, hivatalos, baráti látogatáson járt hazánkban. Itt-tartózkodása során ellátogatott a néphadsereg különböző alakulataihoz, s egyik tanintézetéhez. Megkoszorúzta a magyar hősök emlékművét, ismerkedett hazánk történelmi nevezetességű helységeivel, részt vett a magyar néphadsereg művészegyüttesének díszelőadásán és meglátogatta a Hadtörténeti Múzeumot. Malhotra tábornokot elutazása előtt fogadta *Lázár* György, a Minisztertanács elnöke és *Czinege* Lajos hadseregtábornok, honvédelmi miniszter.

Kiállítás a BKP kongresszusairól

A Bolgár Kommunista Párt kongresszusai címmel fotódokumentációs kiállítás nyílt kedden a budapesti Bolgár Kulturális és Tájékoztató Központban, a párt XII. kongresszusa alkalmából.

A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum és a Bolgár Forradalmi Munkásmozgalmi Múzeum anyagából megrendezett kiállításon tizenöt tablón kísérhetők nyomon a párt legkiemelkedőbb fórumainak eseményei, valamint a bolgár nép mai élete, az iparban és a mezőgazdaságban elért eredményei.

A Bolgár Kulturális és Tájékoztató Központ kiállítását — amelyet *Esti* Béla, a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum és Tanjo *Tanev*, a Bolgár Forradalmi Munkásmozgalmi Múzeum igazgatója nyitott meg — két hétig tekinthetik meg az érdeklődők.

Felmentés

A Heves megyei Tanács legutóbbi ülésén *Fekete-Győr* Endre tanácselnököt és dr. *Varga* József tanácselnök-helyettest tisztségéből felmentette.

Hazánk felszabadulás készülnek a S

Megkezdődtek a Szovjetunióban a Magyarország felszabadulásának 36. évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepségek. A Szovjet—Magyar Baráti Társaság nagyüzemekben, oktatási intézményekben tart megemlékezést hazánk nagy ünnepe alkalmából. Az üzemekben kiállításokat, könyvbemutatókat rendeznek. Megemlékezéseket tartanak számos köztársaságban, nagyvárosban is. A központi ünnepséget április 2-án rendezik meg Moszkvában a szakszervezetek házában.

Felszabadulásunk évfordulója alkalmából ismét megtartják az immár hagyomá-

A szovjet–mo sajtókonf

Vlagyimir *Dzsanibekov* és Zsugderdemidijn *Gurragcsaa* a sikeres leszállás után hétfőn a kora esti órákban Bajkonurba érkezett.

A Szojuz—39 visszatérte a földi keresőszolgálat számára nem volt könnyű: igen alacsony volt a felhőzet, a leszállás helyén napok óta esett az eső, a talaj fellazult, a kiszáradt medrekben valóságos tavakká állt össze a víz. Ennek ellenére az űrhajó leszállása sima volt. A kereső szolgálat tagjai a rossz látási viszonyok ellenére is percek alatt a helyszínen voltak és kisegítették a kabinból Dzsanibekov és Gurragcsaa űrhajósokat, akik kitűnő hangulatban, szemmel láthatóan jó közérzetben tértek vissza a Földre.

Sajtókonferencián számolt be nyolcnapos útjáról kedden Bajkonurban a szovjet—mongol

A Magyar ENSZ

Az ENSZ munkájában, s a Magyar ENSZ Társaság 1981. évi tevékenységében továbbra is fő helyet foglalnak el a béke és a biztonság, a leszerelésért folytatott harc, valamint a nemzetközi gazdasági kapcsolatok demokratizálá-

KOSZTA József

Szentesi Élet

XXV. évfolyam 32. szám — 1994. augusztus 13. Ára: 10 Ft

VÁROSI HETILAP

El Centro

INTENZÍV ANGOL NYELVISKOLA

Kezdőtől a középfokúig 6 szinten kiscsoportokban, a jól bevált módszerekkel.
Tanfolyamkezdések a különböző szinteken augusztusban és szeptemberben.
Helyszín: Polláck Antal Szakközépiskola, Apponyi tér.
Időpont: pénteken du. és szombaton de.

English Business Course!!!!

Kezdő majd haladó, középfokú nyelvvizsga szintjén állóknak.
Érdeklődni és jelentkezni a 6601 Szentes, Pf.: 160 v. tel: 318-131-en lehet.
Általános- és szakfordítást, tolmácsolást vállalunk!
Számítógépes tanfolyamok: 318-482.

Felégette a hidakat

Korántsem könnyű az ember élete, még akkor sem, ha nem nehezíti meg azt saját maga számára. Mert miről is lehet szó, mi másról, ha valaki szántszándékkal éget fel minden hidat a háta mögött, azt a lehetőséget, lehetőségeket, melyek visszavezethetnek a szerettekhez?

Nem egy ember bánta azt meg, hogy elhagyta, elvesztette szeretteit, úgy, hogy azok nem haltak meg, legfeljebb csak számára. Beszélgetőpartnerem is ezt tette, felégette a hidakat a háta mögött, melyek szeretteihez kötötték, s íme öreg korára magára maradt.

- Imre bácsi, hogyan is kezdődött a dolog?

- Úgy volt, hogy Sztalinváros építésére keresték az embereket, nekem meg nem maradt senkim a háború után, így jelentkeztem a munkára. Nem mondom, nem bántam meg. Igaz nem volt könnyű egy tizenéves gyereknek ott az élet, de nagyon jó volt a társaság, s remek hangulatban dolgozott mindenki. Úgy éreztük, van értelme annak, amit csinálunk.

- Mit dolgozott?

- Betont kevertem, meg segédkeztem a sztahanovista kőműveseknek. Nélkülem nem jutottak volna annyi százalékra.

- Végig ezt csinálta?

- Dehogy, megtanultam hegeszteni, s annyira ügyesnek bizonyultam, hogy áthelyeztek, mint a katonaságnál szokták az ilyet tenni...

- Szóval dolgozott...

- Igen., csak aztán megismerkedtem egy csinos lánnyal, s egyből máson járt az eszem, mint azon, hogy a napon a munkával töltsem el. ő sem volt irántam bizalmatlan, úgyhogy hamar megszerettük egymást, s elhatároztuk, hogy megesküszünk. Így is történt. Én tizenkilenc voltam, ő meg tizenhét. Nem csaptunk különösen nagy felhajtást, csak összeházasodtunk, s maradt mindegyikünk az addigi szállásán. Mert összeköltözni akkor még nem tudtunk. De azért csak találkoztunk, találkozgattunk, aminek eredményeként hamarosan közölte terhes.

- Elő szokott az ilyen fordulni...

- Csakhogy ez baj volt, nagyon nagy baj...

- ?

- Nem lehetett elvetetni a gyereket akkoriban. Nagyon szigorúan büntették az ilyet. Ha meg talált az ember rá vállalkozó orvost, azt nagyon meg kellett fizetni, no meg nagy volt a kockázat. Nem voltak meg a megfelelő körülmények, aztán nagyon sok lány, meg asszony vagy meghalt, vagy örök életére meddő maradt. Ő pedig nem akarta megtartani a gyereket, merthogy mit is szól hozzá majd a családja.

- De hát házasok voltak!

- Igen, de ő ezt sohasem közölte a szülőkkel, meg a rokonokkal. Hogy miért, azt sosem mondta meg.

- Mi lett a gyermekkel?

- Végül megszülte, de ott is hagyta a kórházban állami gondozottnak.

- Miért?

- Azt mondta, sosem tudnánk felnevelni. Pedig...

- Nem is kereste azt a gyereket?

- Dehogynem, évekkel később - mert azt nem is mondta, hogy születésekor már katona voltam. Mikor leszereltem kerestetni próbáltam, de nem sikerült megtalálnom.

- És a felesége?

- Elvált tőlem, még a honvédség alatt. Talált valaki mást magának...

- Azóta egyedül él?

- Elfordultam én az asszonyoktól, kérem. Megcsaltak, pedig nem ma történt a dolog. Megvagyok magam, még főzni is jobban főzök, mint a nők. Nem is érdekelnek, főleg mióta a második feleségem is meghalt.

- Ezek szerint csak megnősült még egyszer?

- Természetesen, egy férfiembernek kell az asszony. Csak éppen gyerekünk nem született sohasem. Így ma egyedül vagyok, mint az ujjam. S nem is akarok még egy kontyot a hátamra venni. Elég volt. Felégettem minden hidat, ami hozzájuk vezet.

(K)

Készülődnek a háziurak?

Ha minden igaz, akkor alighanem vannak élelmes emberek, akik jelentős vagyonhoz szeretnének jutni, méghozzá érdekes módon a városban.

Természetesen mindenki szeretné, ha egy kicsit felvinné az Isten a dolgát, csakhogy ezt a módszert - ha nem csak a helyi szatyorrádió kürtölte úgy unalomból közhírré - még nem hallottuk. Arról, s nem kevesebbről van szó, minthogy - állítólag - bizonyos úriemberek keresík fel a szociális bérlakásban élőket azzal az ajánlattal, hogy ha a lakók nem akarják megvenni lakásukat (vagy nem bírják), akkor ők (mármint az urak) kifizetik helyettük a pénzt. Vagyis megvásárolják a bérlakásokat.

Az, hogy nekik mi is bennük az üzlet, világos lehet mindenki számára: negyedáron juthatnak hozzá értékes ingatlanokhoz, így megsokszorozhatják befektetésüket. Minden igyekezetem ellenére sem sikerült azonban olyan alanyt találnom, aki elvezetett volna a (rém)hír forrásához.

Mindenesetre megkérdeztem Döbrössy Ivánt, a Városi Szolgáltató Kft igazgatóját, hogy hallott-e a dologról, aki közölte, hogy még nem, de ha tényleg létezne ez a dolog, akkor sem lenne semmi köze hozzá a város egyetlen intézményének sem, hogy ha valaki megveszi az otthonát, akkor akár már másnap kinek adja el.

Mindenesetre elgondolkodtató, amennyiben létrejön egy ilyen megállapodás az esetleges vevő és a strómannak számító lakó között, abból milyen haszna lehet a bérlőnek. Mert hiába kap esetleg jelentős összeget otthonáról való lemondása fejében, laknia bizony mégiscsak kell valahol. Annyi alacsony rezsijű, olcsó ház, lakás pedig nincs a városban, mely a nagyszámú ilyen eladónak megfelelne.

Ráadásul elgondolkodtató az, hogyha ezen lakásvásárlók, akik alaposan keresni akarnak, vajon mit is csinálnak majd akkor, ha véletlenül kínálati piac alakul ki az ingatlanpiacon, vagyis lemegy a lakások értéke az alacsony kereslet miatt? Gyorsan, nagy pénzük akkor nem lesz belőle. Ennél jobb ötlet az is, ha ezeket a lakásokat ők adják bérbe. Úgy is hiány van az albérletekből. **K.A.**

Egyesületet alakítottak a bérlők

Szentesen is egyesületet alakítottak a bérlők, mármint nem a lakásbérlők, hanem akik üzlethelyiségeket bérelnek a várostól. A lépést minden bizonnyal az váltotta ki, hogy a képviselőtestület nemrégiben alaposan felemelte a havi bérleti díjakat, s ezzel nem egy kereskedőt hozott olyan helyzetbe, mely megkérdőjelezte további munkáját. A polgármesteri hivatalhoz az egyesület tagjai már eljuttattak egy többek által aláírt levelet, melyben jelzik, hogy miről is kívánnak tárgyalni az illetékes osztályokkal. Ugyanis van közülük, aki fizetné az új díjat, s van, akinek a régi a szimpatikusabb.

Jelenleg azonban még csak a kapcsolat felvételénél tart a város illetve az egyesület. **(-)**

Betörési kísérlet rádiós kapcsolattal

Fogjuk rá, hogy a TV-ben, moziban látható rengeteg krimi számos jó ötletet és "módszertani útmutatást" ad a bűnelkövetőknek, akik ezt a gyakorlatban fel is használhatják. Jó példa erre több szentesi fiatalkorú betörési, illetve lopási kísérlete, amit rádiósösszeköttetéssel valósítottak meg. Két fiú testvér - az egyik 17, a másik 14 éves -, továbbá a 16 éves D. L. valamint S. M. 15 éves leány közösen kitervelt akciójuk keretében az Elegancia Áruházból akartak "vásárolni", méghozzá az éjszakai órákban, augusztus 3.-án. Alvó szüleik lakásából szöktek ki és sportszatyrot is vittek magukkal, hogy majd abba belegyömöszölik és elviszik a zsákmányt. Megfelelő eszközzel a kirakatüveget is megkarcolták, mert ezenkeresztül akartak behatolni, illetve kiemelni valamilyen általuk kiszemelt árut.

Rendőrjárőr vette észre őket annak ellenére, hogy a fiatalkorú elkövetők - adó-vevő készülékkel - rádiós figyelőszolgálatot szerveztek az áruház körül. A rendőrjárőr közeledtére elfutottak, de egyikőjüket sikerült elkapni és később a többieket is megtalálták.

A nyilvánvaló betörési kísérlet miatt és más bizonyítékok felhasználásával eljárás indul a fiatalkorú tolvajjelöltek ellen.

Rúgófal

Valami készül a sportközpont előtti pályán, nyomai láthatók már néhány napja. Többen is találgatták már, hogy vajon mi is lesz ott? Mindenesetre az nagyon sokak számára világos, hogy valami falnak az alapjait ásták meg a munkások.

Információink szerint tényleg fal készül az említett helyen, még hozzá egy úgynevezett rúgófal, amit a legtöbb helyen kapusok, játékosok használnak gyakorlás céljaira...

Egy másik Fekete volt

Előző heti számunkban írtunk arról bírósági tudósításunkban, hogy F. László helybéli fiatalember tavaly nyáron - munkanélküliként - festési munkát vállalt az egyik helybéli vállalkozónál, s anélkül, hogy elvégezte volna a festést, távozott a lakásból, s onnét magával vitt egy faliszekrényben elhelyezett dobozból hatezer forintot. A Szentesi Városi Bíróság tárgyalás mellőzésével végzésében nyolcezer forintos pénzbüntetésre ítélte a megtévedt férfit.

Ezzel a hírrel kapcsolatban keresett fel Fekete László (Szentes, Futó Zoltán u.3. szám alatti lakos), akit vállalkozó szobafestőmesterként ismernek városszerte, aki elmondta, hogy kínos helyzetbe került az említett bírósági tudósítás miatt, ugyanis sokan gondolták azt, őróla volt szó.

Nos, ez a Fekete nem azonos azzal, aki a hatezer forintot magával vitte. Hiszen a bűnös a Hámán lakótelepen lakik, nem a Futó Zoltán utcában.

Az érintett ártatlan vállalkozó elnézését kérjük.!

TŰZ

A héten szinte folyamatosan kellett tűzesethez vonulniuk a helyi tűzoltóknak. Lapzártánkig szerda volt a legmozgalmasabb napjuk, amikor is zsinórban érkeztek a bejelentések. Kistőkén a vasút oldalban ütötte fel fejét a vöröskakas, amely gyorsan átterjedt a közeli tarlóra, s veszélyeztetett egy tanyát is. Közvetlen ezelőtt száraz tarló lobbant lángra a Szarvasi út mentén, mely végül 150 ezer forintnyi kárt okozott a szalmában, illetve takarmányban. A legjelentősebb tűzet - legalább is a veszély szempontjából- kisgyerekek okozták, akik játékának következményeként szalma, fólia, segédmotor és kerékpár vált a lángok martalékává.

Jellemző, hogy valamennyi esetben az emberi gondatlanság volt a ludas.

Parlagfű és allergia

Úgy tűnik továbbra is folytatódik a légköri aszállyal társult kánikulai meleg, amely komoly stresszhatást jelent termesztett növényeinkre.

A kukorica csőkezdeményeken a megyében több helyen bagolypille lárvák károsítanak, de a magas növényállomány következtében a vegyszeres védekezés csak légi úton oldható meg. Paprikában és paradicsomban a kártevő ellen a II. forgalmi kategóriájú Bi 58-al, vagy a III. forgalmi kategóriájú Decis 2,5 EC-vel védekezhetünk.

Sok kultúrában, elsősorban szántóföldi zöldségfélékben és lucernásokban okoz gondot a nagytömegű mezeipocok és hörcsög népesség megjelenése. Védekezésre REDENTIN 75 nevű készítmény használható, amely III. forgalmi kategóriájú.

Megkezdődött az amerikai fehér szövőlepke II. nemzedékének rajzása, amely az első nemzedékhez hasonlóan gyenge és elhúzódó. Védekezéskor a fiatal hernyófészkeket kezeljük "vadászó" permetezés formájában.

Virágzik a parlagfű, tehát ha irtási kötelezettségünknek nem tettünk eleget, kertünkben allergiaveszélynek tehetjük ki magunkat.

Csongrád megyei NTÁ

Az utánpótlás különösen fontos a fociban is. Enyedi Zoltán korábbi felvételén éppen a szentesi legifjabb generáció ismerkedik a labdarúgás fortélyaival a Kurca-parti pályán.

Az iskolai szünet remek időtöltése nemcsak a játék örömeit hozza magával, de lehetőséget is kínál arra, hogy értelmesen töltse el minden leendő /és amatőr/ focistapalánta szabadságát.

Kereszténydemokrata gondolatok az önkormányzati szabadságról

A Szentesi Élet hasábjain rendre megjelenő politikai indíttatású írások sorába szeretnénk csatlakozni e gondolatfüzérrel. Nem kívánunk vitába szállni az előttünk szólókkal, hanem őszintén elmondani, amit és ahogy a közéletről, pontosabban városunk életéről fontosnak tartunk. Úgy véljük, hogy nem felesleges erről beszélnünk, mert tapasztalatunk szerint az egyszerű emberek nem mindig tudják pontosan, hogy mik egy önkormányzat feladatai és lehetőségei.

Az 1989-es ellenzéki kerek asztal tárgyalásokon megfogalmazott kompromisszumos elvek alapján az új parlament 1990-ben megalkotta az önkormányzati törvényt, s ennek szellemében a képviselőtestület megválasztásával városunk negyven év után részben visszakapta szabadságát. Az önálló döntési lehetőségek mellett erős gazdasági kötöttségek maradtak. A város jelenleg úgy működik, mint az ország egy költségvetési intézménye, hiszen saját bevételei elenyészőek, illetve kötöttséggel terheltek, s gazdálkodni a központból leosztott pénzekből, az úgynevezett normatív finanszírozásokból és a személyi jövedelemadó itt maradó részéből tud. Igazi szabadságot a gazdálkodásban csak a saját intézményei közötti elosztásban, valamint a különböző pályázatok adta lehetőségek megragadásában kapott. A 4 éves ciklus vége felé nyugodtan kijelenthetjük, hogy a város ezzel a szabadságával kiválóan élt. A fejlesztési eredmények igazán jelentősek. Szeretnénk, ha erről a sajtó által gyakran és igazságtalanul támadott polgármester úr, dr. Rébeli Sz. József nyilatkozna a sajtón keresztül a város lakosságának /és nem az őt maceráló újságíróknak/.

Az elért eredmények ellenére a KDNP helyi szervezete nem elégedett, hiszen sok feladat vár még megoldásra. A teljesség igénye nélkül sorolnánk fel néhányat: szociális bérlakások, közlekedés, munkanélküliség, környezetvédelem. Ezek megoldása - bármennyire is a város lakosságát érintő mindennapos feladat - meghaladja az önkormányzat gazdasági szabadságának határát. Nem valószínű, hogy a lehetőségek az elkövetkezendő években lényegesen javulnának, ezért ki kell használnunk a pályázatok adta "verseny-szabadságot". A polgármesteri hivatal köztisztviselői kara eddig is számos jelét adta profi szakértelmének a város és intézményei javát politikamentesen szolgálva a közjó érdekében. A város érdekében kívánatos, hogy folytassák eddigi pályázati munkájukat, szerezzenek minél több anyagi támogatást a város fejlesztésére. Nem vagyunk optimisták a közeljövőt illetően, de hisszük, hogy összefogással /ha kell a polgármesteri hivatal tisztviselőinek védelmében is/ a jó cél érdekében városunk eddigi eredményei megtarthatók, sőt fokozhatók az elkövetkezendő ciklusban.

A közeljövő feladatai mellett távlati célokat is szeretnénk kitűzni. Feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy városunkban sok igazi aktív közösség jöjjön létre, ezek kapcsolódása tartsa össze a lakóhely szerint együvé tartozókat.

Az egyén erejét meghaladó feladatok, egyénileg fel nem vállalható érdekek köré csoportosulni kell az azonos érdekűeknek, mert a közösség segítségével teljesülhet ki a személyi szabadság.

Feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a saját érdekük megfogalmazására nem képes emberek helyett az arra hivatottak, vagy rátermettek /értelmiség/ vállalkozzanak.

A saját szabadságával élni nem képes, vagy károsult emberekkel szemben a közösségnek szolidaritásnak kell lennie. Az önkormányzatnak kiemelt feladata lesz a jövőben a szociális igazságosság biztosítása.

A Kereszténydemokrata Néppárt alapelveiben rögzített az önsegély elve is, mely kimondja, hogy amit az egyes ember megvalósíthat, azt egy közösség nem veheti el tőle, amit pedig egy kisebb közösség képes önmaga megvalósítani, azt nem ragadhatja magához egy nagyobb csoport.

Olcsó fogás lenne a várható nehézségek közepette tőkét kovácsolni az emberek bajából, vagy károrvendezve cserbenhagyni a szerencsétleneket, hogy ezt akartátok, hát egyétek meg, amit főztetek. Hisszük, hogy egy jó közösség, egy jó önkormányzat sokat tud enyhíteni a nehézségeken.

Reméljük, hogy a terhek közös viselése megkönnyíti azokat, és továbbra is megmarad a már elért és mindannyiónk számára oly kedves szabadság.

Halmai László
KDNP Szentesi Szervezete

Boldogok...

Nem sok kell a boldogsághoz, csupán egy kis kenyér, meg egy kis bor. Aztán a többi jön magától. Ezzel az életbölcsességgel elég jól elvoltak őseink, jobban, mint mi mai emberek. Mert manapság már igencsak megnőttek az igényeink, s nem elég (a legtöbbünknek) Krisztus vére és teste.

Hiszen korunk egyszerűen arra kényszeríti a polgárokat, hogy ha kell ha nem, fogyasszanak, kiszolgálják nem létező mesterséges igényeiket. S ezeknek legyenek kiszolgáltatva. Vágyaink kielégítése vált az elsődleges szemponttá, nem pedig értékeink fejlesztése. (A belső értékeinké, nem a megszerzett vagyontárgyaké!) De hát nem mindenki tud eredményesen pénzt keresni, illetve a legtöbben keresik, csak éppen nem találják. Mert azzal és ott nem lehet pénzt csinálni, hiszen pénzt csak pénz szül. Egyetlen kitérő lehet, a tisztességtelenség. Sajnos manapság is sűrűn bebizonyosodik, tisztességes úton nem lehet vagyont csinálni, legalábbis ezen a módon kell megalapozni azt. Kell?! Dehogy kell, csak a magyarnak más út nem jutott, mint az ügyeskedés.

Illetve lehet, hogy az ellenkezőjére van példa, csak éppen az igencsak kisebbségben lehet, mert nem nagyon szerez róla tudomást az átlagember.

Boldogság? Egyeseknek a vagyon, a pénz, s ők Harpagonként verik a fogukhoz a garast, másoknak a lelki nyugalom, a kiegyensúlyozott családi élet, a gyerekek. Vagy a hit. Istenben, önmagában, a szeretet hatalmában, de nem a hatalom szeretetében.

(KOROM)

Bronzérem Hollandiából

Két héttel ezelőtt fejeződött be Hollandiában a női Junior Vízilabda Európa Bajnokság, melyen a magyar válogatott 3. helyet szerzett.

Örömteli dolog, hogy bronzérmes csapatban nem kevesebb, mint öt szentesi lány szerepelt, nevezetesen Kádár Noémi /kapus/ Pengő Ágnes, Erdőháti Nagy Anett, Sipos Anett, és Sipos Edit. Közülük a két legfiatalabbat a 17 éves Kádár Noémit és Pengő Ágit kérdezem a részletekről.

- A selejtezőkben a németeket 11:2-re, az olaszokat 10:4-re győztük le. Sajnos az elődöntőben 7:5-re kikaptunk Görögországtól, nem akarunk mentséget keresni, de enyhén fogalmazva a bírók nem nekünk vezettek. Így csak a 3. helyért játszhattunk, itt újból Németország lett az ellenfelünk, akiket ismét legyőztünk, így 3.-ok lettünk. A torna előtt a 4. hely volt betervezve, tehát nem vagyunk elégedetlenek. Az EB-t egyébként Hollandia nyerte az ezüstérmes Görögország lett. A küzdelem színhelye PAPENDAL egy csodálatos sportparadicsom volt, úgyhogy elmondhatjuk, hogy életünk eddigi legnagyobb sportélménye volt ez az Európa Bajnokság - fejezték be a rövid interjút a lányok, akikre ősszel várnak a felnőtt OB-I-es mérkőzésen a Hungerit Szentesi SC színeiben.

(B.I.)

Piaci láz

Paradicsompaszírozó, vagy amit akartok

A rettenetes hőség sem tántorította el a piacozókat attól, hogy felkeressék a Villogó utcai marketet. Az árusok persze gondoskodtak arról, vonzó legyen a kínálat, a vevők pedig, hogy lehessen egy kicsit lökdösődni a tömegben, majdnem úgy, ahogy a szomszédban a Körös-torokban, ahol a hét végén egy törölközőt sem lehetett leteríteni, olyan sűrűn feküdtek az emberek.

De hát ez a piac nem a folyóparton áll, itt legfeljebb csak a saját verejtékükben fürödhetnek az emberek. Van is keletje a hideg üdítőnek, a sörnek, meg a jégkrémnek. Majd olyan nagy, mintha ingyen osztogatnának valamit.

Az árusok egyike, másika különféle cselekkel védekezik a napsugarak ellen. Van, ki szalmakalappal a fején ücsörög a székecskéjén, van aki egyenesen napernyőt hozott magával, s van, aki vizes zsebkendőt terített a fejére. S időközönként le-le kapja, s újabb adagot önt rá (meg a fejére is)...

Csöppnyi gyerekeket tolnak babakocsikban, s egyikmásik autó alá betelepült a család, onnét nézi az érdeklődőket, no vajon vesznek-e végre valamit? Egy öregember a kaszaéleket vizsgálja nagyon komótosan, s magyarázza társának, hogy nem mindegy melyiket veszi meg. Merthogy az éle, meg a hajlásszöge, meg a pengése mind-mind meghatározza a minőséget, vagyis milyen könnyen bánni a szerszámmal majd, ha használatban lesz. Az öreg pengeti az éleket, majd alaposan megvizsgálja azt, szemmel kóstálva a holmit. Végül leteszi. No, ebből sem lesz vásár, gondolja az eladó, s már mutatja is a másikat, de az öreg legyint: "Nincs mit kaszálni vele!" - mondja. Arrébb lép, s immár a műanyag árut vizsgálja szakértő szemmel...

Ahogy kúszik felfelé a nap, úgy ritkul a vendég, s egyszerre kiderül, nagyon sokan csak nézegetni, de nem vásárolni jöttek ki ide. Mert az áru nagy része maradt: ott lengedeznek a "komplett" női ruhák az asszonyok kezében, ott a zoknik sisere hada, női alsóból is annyi, mintha Szentes összes asszonya és lánya egyszerre vetette le volna azt, amelyiket megunta...

Nagydarab asszonyság válogat a fehérneműk között, s a legkisebbet húzza elő. Méregeti, majd visszadobja a többi közé, aztán egy másikat keresgél, s azzal távozik, miután fizetett... Szőke kisgyerek rágózik. Egyik kezében is Wrigley, a másikban is, s alig győzi rágni és fújni azt a fránya gumit. Nagyokat sercint, mint egy kivénhedt bagós, aki nem szívja, hanem - mint nagyapáink - rágja a dohánytekercset. A kisgyerek mamája a műanyag kotlák előtt áll, s azt vizsgálja, vajon melyiknek milyen hasznát vehetné a háztartásban. Előbb egy piros vájlingot kap fel, s érdeklődik az ára felől, majd mikor meglátja a paradicsompaszírozó gépet, egyszerre leteszi a vájlingot, s most emezt vizsgálgatja. Egy idősebb asszony megkérdezi tőle, mit is tart a kezében, aztán mikor megtudja, ő is kér egyet. Az árus elmagyarázza, hogyan működik a készülék, s egyszerre olyan tumultus támad, hogy nem lehet odaférni. Világos, a kíváncsiság hajtja a többséget, hiszen mindenkit érdekel, hogy mit is néz a tömeg. S közben maga is beáll, növelve azt.

A forróság növekszik, s lassan összepakolnak az árusok, mert a vendég hazaindult... Vége a piacnak...

(K)

Szerdáig várjuk a megfejtéseket!

Megkavaródott a rejtvény!

Hiába, a meleg nem csak az embereket, de a gépeket is megtréfálja. Így aztán az előző heti számunkban megjelent Utazás a sörfesztiválra című keresztrejtvényünk meghatározásai közé bekavart az ördög, így helyesen a következő meghatározások érvényesek: Vízszintes 19. 1972-ben került megrendezésre Münchenben. 20. Kicsinyítő képző, 21. Védőoltás tbc ellen.

Az edzett keresztrejtvényfejtők bizonyára rájöttek már egy hét alatt (a legedzettebbeknek néhány perc kellett csak!), hogy valami keveredés van a meghatározásokban, s arra is, hogy a pótlólagosan közölt definíciók hiányában is meg lehet fejteni a rejtvényt helyesen.

Mindenesetre az érintettek szíves elnézését kérjük, s megfejtéseiket augusztus 17-ikéig várjuk posta levelezőlapon.

Koszta József: Fehér ruhás lány

Hazai és nemzetközi viszonylatban a helybeli múzeum egyik legnagyobb értéke, hogy itt őrzik Koszta József /1861-1949/ festményeit.

A művész annak idején sokat dolgozott felsőréti tanyáján, utolsó éveit benn a városban, a Zrínyi utca 2. számú házban töltötte. Életműve a magyar festőművészet egyik csúcsteljesítménye. Jellegzetesen magyar festő. Ahhoz a nemzedékhez tartozott - ugyanúgy, mint Rudnay, Nagy és Tornyai -, amelynek tagjai, az alföldi festészetet nem földrajzi, hanem esztétikai értelemben művelték. Koszta erdélyi származású volt, de csaknem négy évtizedig alkotott Szentesen. Erről így vallott: "Hogy speciálisan miért lakom Szentesen, arra csak azt mondhatom, hogy ez az a táj, amely leginkább és legegyetemesebben viseli magán a magyar táj jellegzetességeit. Csak itt érzem magam jól, s csak igazán itt tudok dolgozni."

A Koszta-képek termét sokan keresik fel a múzeumban. Itt egyébként olyan állandó kiállítások láthatók, mint dr. Vörös Gabriella múzeumigazgató ásatásainak kamaratárlata, az Oppidum-kollekció, vagy Szentes és környékének néprajzi bemutatása. Még annyit: korlátozott számban, nagyon olcsó áron még kapható a múzeumban a Koszta Józsefről szóló tanulmány-album.

A garázsért

Miért kell fizetni?

Nyolc évvel ezelőtt önerőből létesült a Jövendő utcai garázssor, ideiglenes jelleggel. Az akkoriban modernnek számító technológiával készült garázsokat egyszerűen csak beemelték a helyszínre, ugyanis konténeres rendszerrel már előbb összeszerelték őket.

A napokban azonban a garázsok tulajdonosai meglepetten tapasztalták, hogy évi nyolcezer forint bérleti díjról szóló értesítést kaptak a várostól, annak ellenére, hogy a garázsok a saját tulajdonukat képezik.

Érdeklődésemre Fajkusz Ferenc a műszaki osztály vezetője elmondta, nyolc évvel ezelőtt a város olyan feltételekkel adta a helyet ezeknek a garázsoknak, hogy-mert egy fillérrel sem járult hozzá telepítésükhöz, építésükhöz-a tulajdonosok lelakhatják a garázsuk által elfoglalt földterület bérleti díját. Nos, eddig tartott a "lelakás", vagyis mostantól fogva fizetniük kell a tulajdonosoknak a garázs alatt lévő városi tulajdonú föld használata után.

(Megoldás lehetne, annak megvásárlása, de -s ezt már a szerző teszi hozzá-a fent említett területre annak idején beépítési terv készült.)

K.A.

Petőfi nyomát kutatják

Erdélyi gyerekek látogatása

Marosvásárhelyről huszonnyolcan, Gyerrgyóújfaluból ketten érkeztek Szentesre kedden. Méghozzá azok a gyerekek, akik a Petőfi Sándor Általános Iskola meghívására keresték fel a szentesieket. A meghívás még az előző tanévben tartott nyelvművelő játékon hangzott el.

A Petőfi iskolások egy hete jártak kinn Erdélyben, ahol Petőfi Sándor életének utolsó napjait idézték fel, felkeresve azokat a helyeket, ahol a költő közvetlen azelőtt tartózkodott, mielőtt elindult volna a számára végzetesnek bizonyuló segesvári csatába. Az irodalmi örökséget felkutató út viszonzásaként egy hetet töltenek az erdélyi gyerekek Magyarországon, kutatva Petőfi életének kezdeti szakaszát...

Ellátogatnak Kiskunfélegyházára, ahol megtekintik a Petőfi múzeumot, és a költő szülőházát, Kiskörösre, Szegedre és természetesen megnézik az Ópusztaszeri nemzeti emlékparkot is. Végül felkeresik Csongrádot, a Körös-toroki strandot.

A szervezők ezúttal is köszönik a támogatók segítségét.

(K. A.)

KOSZTA JÓZSEF

KOSSUTH DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ

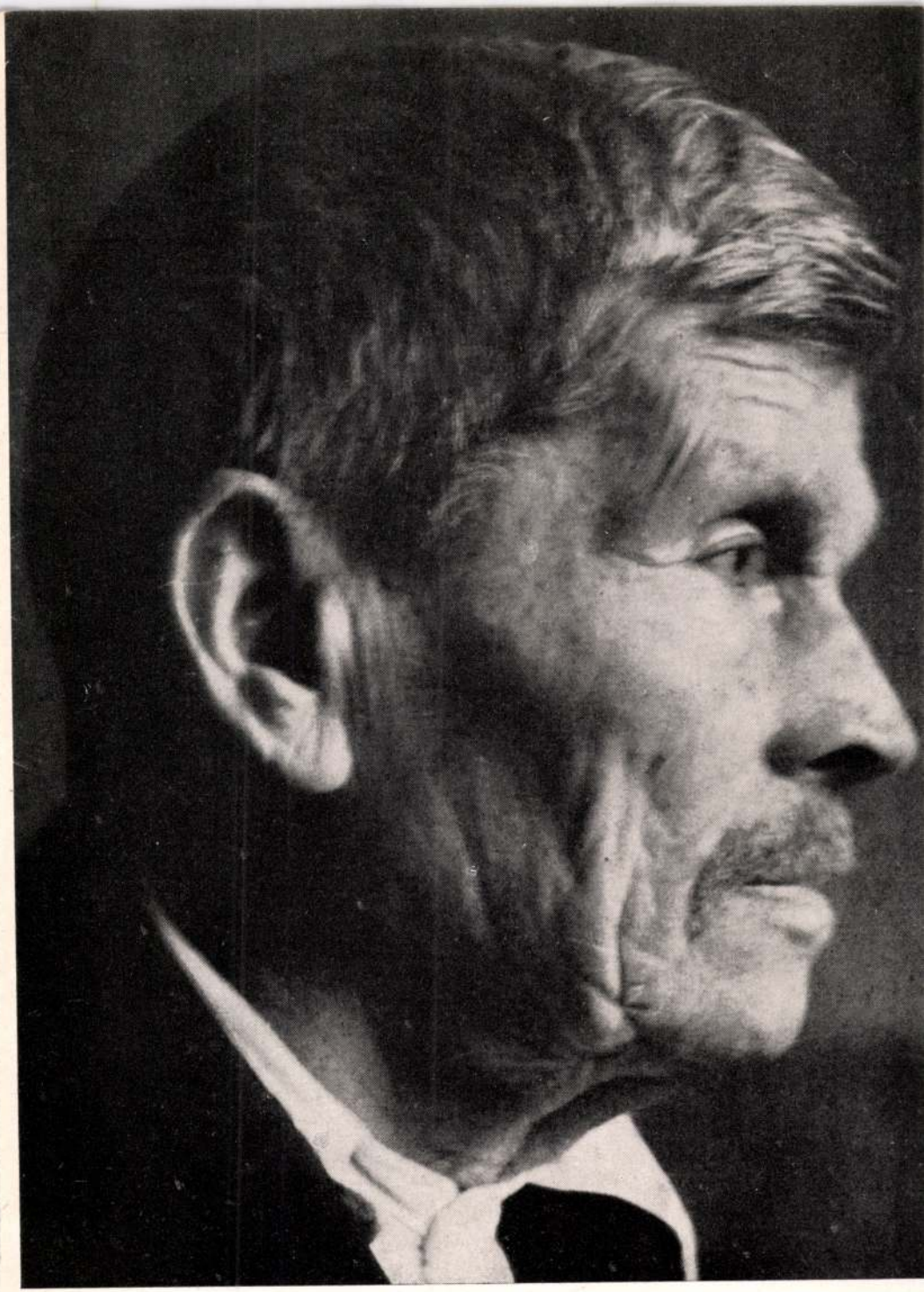
GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZEK SZABAD SZERVEZETÉNEK RENDEZÉSÉBEN

A NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET HELYISÉGEIBEN

1948 OKTÓBER 23—NOVEMBER 2-IG

Kosta Gorey
1948

Bevezető

Ha végigtekintünk Koszta József gazdag életművén — amelyből ez a kiállítás bő és jellemző válogatással igyekszik mennél hívebb képet adni — már első pillantásra is szemünkbe tűnik a paraszti témának tájképben és alakos kompozícióban egyaránt megnyilvánuló döntő túlsúlya. Ha pedig jobban belemélyedünk a képek hangulatába, lehetetlen meg nem éreznünk, hogy a paraszti táj, a paraszti típusok, a paraszti munka képei mellett egy-egy bájos gyermek-arcképében, sőt egyszerű virágcsendéleteiben is a paraszti élet szerény örömeinek ad hangot. Lehetetlen meg nem éreznünk, hogy egyetlen történelmi képének nem véletlenségből választotta tárgyául a magyar nép legendás királyát, az urakat megleckéztető Igazságos Mátyást, mint ahogy a Három Királyok bibliai mondáját sem véletlenül plántálta a paraszti valóság tömör talajába. És elkerülhetetlenül felmerül bennünk az elismerő meghatározás: Koszta József a dolgozó szegényparasztság festője.

Holott Koszta sem a magyar, sem az európai művészetben nem áll egyedül a parasztság életéhez és környezetéhez tapadó témakörével. Sokan merítették tárgyukat az utolsó száz évben a falusi élet, a mezei munka köréből és nem egy művész volt, akinek ez valósággal „specialitásává" lett. A tájképnek pedig közismert a XIX. század festészetében betöltött jelentős szerepe és a tájfestők nagyrésze foglalkozott előszeretettel a szántóföldek, tanyák, falusi utcák ábrázolásával. De még a bibliai jeleneteknek a paraszti életképpel való összekapcsolása is úgyszólván divattá vált egy időben, a német Uhde érzelmes kezdeményezése nyomán.

Mi az tehát, ami Koszta festészetét kiemeli az utolsó száz év művészetének ezek közül az általánosan ismert megnyilvánulásai közül? Mi különbözteti meg őt azoktól a művészektől, akik az uralomra jutott polgárság fölényes humorával vagy érzelgős leereszkedésével szemlélik a parasztok világát, valamint azoktól is, akik — jobbik esetben — a fejlődő városok kőfalai közé szorult ember meghatott, szépítő vágyódásával emlékeznek a falusi élet, a szabad természet elveszett paradicsomára? Vagy mi különbözteti meg azoktól a tájfestőktől, akik csupán a finom fény- és párarezdülések megfigyelésének, a láthatatlan természeti erők látható ábrázolásának kísérleti anyagát keresték a tájképekben? Miben látjuk és mivel magyarázzuk azt a döntő különbséget, amely Koszta Józsefet — a fenti példákkal ellentétben — oly gyökeresen kapcsolja a paraszti valósághoz és valóban méltóvá teszi „a parasztság festője" megtisztelő elnevezésre?

A feltett kérdés nemcsak Koszta művészetének kérdése, hanem szorosan összefügg az egész magyar képzőművészet egyik legfontosabb problémájával. Éppen ezért, ha kielégítő választ akarunk kapni, meg kell vizsgálnunk képzőművészetünk viszonyát egyfelől az egyetemes képzőművészethez és másfelől a magyar irodalmi és művészeti kultúra egészéhez, hogy annak alapján próbáljuk meghatározni Koszta piktúrájának jelentőségét.

*

A szabadságharc bukása, de méginkább a 67-es kiegyezés hosszú időkre megpecsételte nemcsak a magyar nép, de a magyar kultúra sorsát is. Köztudomású, hogyan egyezett meg 1867-ben egyrészt a hatalomra törő kapitalizmus a hatalmát védő hűbéri nagybirtokrendszerrel, másrészt mindkettő az osztrák gyarmatosító törekvésekkel — a nép kontójára. De a kompromisszum sikeres fenntartásának, kiadós gyümölcsöztetésének előfeltétele volt a kiegyezés lényegének eltitkolása, elködö-

sítése annak, hogy az urak jóbarátságának árát hogyan fizeti a szegény dolgozó nép háromszoros kiszolgáltatottságával, elkendőzése a magyar társadalom legsorsdöntőbb kérdéseinek. Ez az elkendőzés nyomta rá bélyegét az irodalmi és művészeti életre is, ez a szellem magasztalta fel a Herczeg Ferenceket, Benczúr Gyulákat és sujtotta szegénységgel, hajszolta meghasonlásba azokat a művészeket, akik a haladás, az igazság útját keresték.

Ez a szellem olyan súllyal nehezedett a magyar életre, hogy még a legjobb íróink, művészeink sem vonhatták ki teljesen magukat a befolyása alól. Így adódott, hogy azok a műfajok, amelyeknek lényege a valóságnak széleskörű, mélyreható, tárgyilagos feltárása, nálunk csak tengődtek és az elfojtott haladó, realista törekvések azokba a művészeti ágakba sűrűsödtek, amelyek az indulat, a szubjektív átérzés egy-egy ragyogó fellobbanásával világítanak át a magyar valóságot eltakaró hazugságok szövedékén. Ez magyarázza a líra elsőbbségét a drámával és az epikával szemben az irodalmon belül, valamint a zene nagy jelentőségét a magyar kultúra egészében. De ez magyarázza képzőművészetünk — elsősorban a festészet — meglepő pályafutását is.

Mert a képzőművészet nem utolsó helyet foglal el ezek közt a „szubjektív" művészetek között. Igaz ugyan, hogy a szobor, a kép tárgyában objektíven megjelenik a valóság kiszemelt része — de milyen kis része! Hiszen amit a mű közvetlenül, tárgyilag ábrázol, az sohasem lehet több, mint amennyit a szem egyetlen tekintettel át tud fogni és annak is csak a látható felszíne, annak is csak egy pillanatnyi állapota. A képzőművészi alkotás azonban — ha valóban megérdemli ezt a nevet — ennél sokkalta többet mond el a valóságról. A mű tárgya csak megindítja képzeletünket, gondolkodásunkat egy bizonyos irányban, s azután már a művészi formának — a szín, vonal, tónus, kompozíció és anyagkezelés együtthatásának — szubjektív kifejezőereje ragadja tovább időben és térben, a téma által csupán érintett probléma mélyebb vonatkozásai, legbensőbb összefüggései felé.

Ezért válhatott — a líra és a zene mellett harmadikul — festészetünk a magyar kultúra nagy erősségévé, ezért történhetett, hogy a kiegyezés utáni évtizedekre — tehát éppen arra az időre, amely még lírai költészetünk számára is a legsivárabb korszakot jelentette — esik a magyar festészet európai színvonalra való felfejlődése, nemzeti sajátosságainak kialakulása, amely sajátosságok között alapvető éppen a realisztikus erők túlsúlya volt. De ebből következett képzőművészeti realizmusunk különleges jellege is: hogy a téma és forma viszonyában a súlypont — más nemzetek művészetével összehasonlítva — erősen a formának szubjektív hatása felé tolódott el és kialakult a formának egy különleges érzékenysége, a tónusnak, színnek, anyagkezelésnek, a tömörebb vagy lazább tömegeknek egy olyan kifejező gazdagsága, amely szárnyakat ad a fantáziáknak és a legkülönbözőbb, sokszor pedig a legigénytelenebb témákból is széles távlatot nyit a magyar valóság mélységei felé. Mi volt ez a valóság? Madarász Viktor Hunyadi László ravatali gyertyáival nemzeti függetlenségünk tragédiáját világította meg, Rippl-Rónai látszólag derűs kisvárosi életképei mögött ott bűzlik az úri középosztály egész rothadtsága, Nagy-Balogh János egy szerény, őszirózsás csendéletbe a külvárosi proletárélet sivárságát sűrítette bele. Az a probléma azonban, amellyel festőink a leggyakrabban szembetalálták magukat, amelyre napi munkájuk során, a sárba fulladt dűlőutak, végtelen ugarok, áporodott parasztszobák festése közben újra meg újra rádöbbentek, az a probléma az ország feudális elmaradottsága, a földkérdés megoldatlansága, a szegényparasztság tarthatatlan nyomora volt. De a művészeti élet harcaiban rá kellett döbbenniök

Koszta József: Szélmalom

Magántulajdon

arra is, hogy ugyanaz az elmaradottság gátolja a magyar kultúra haladását, szabád fejlődését és meg kellett érezniök a sorsközösséget azzal a parasztsággal, amely a kurtanemes jegyzők, szolgabírák, meg a főúri latifundiumok nyomása alatt éppúgy sínylődött, mint ahogy művészetünk sorvadozott a hazug és maradi, szűklátókörű dzsentry-arisztokrata szellem uralma alatt.

Így kapcsolódott össze legjobbjaink festészete a magyar földnek, a föld népének életével, így vált a magyar piktúra érzéssel telített, gazdag festőisége elsősorban a paraszti valóság tükrözőjévé. És míg nyugaton Millet életműve monumentális kompoziciók során át alakult a paraszti élet hatalmas himnuszává, a nagy tájképfestők viszont: a barbizoniak a szűzi természet költői magányát, az impresszionisták a fény- és páratelt levegő finom törvényeit keresték a folyók partján, a réteken és az erdőkben, addig a mi legnagyobb festőinknél a tájkép és az alakos kompozíció, a természet és az ember teljesen összefonódott: a föld és a nép elválaszthatatlan egységévé kovácsolódott. A parasztsággal való sorsközösség, a parasztság iránti együttérzés átitatta egész művészetüket, az alakította ki stilusuk sajátos magyar zamatát, az sugározta műveikből minden témán keresztülhatolva a magyar társadalom legégetőbb problémáját.

Ezek közé a legnagyobbak közé tartozik Koszta József is. Ugyanezek az erők hatják át az ő művészetét is — de mindeniknél fokozottabb egyértelműséggel és ha a többieknél sorsközösségről, együttérzésről beszéltünk, nála nyugodtan szólhatunk a parasztsággal való teljes azonosulásról.

*

Koszta maga is parasztcsaládból származik. Legendák szólnak nagyapjáról, aki szívós tudásvággyal lett disznópásztorból lelkésszé és ha édesapja már mészáros volt is, a vidéki kisiparos nyolcadik gyermekének, a brassói fényképészinasnak, az erdélyi kastélyok vándorpiktorának bőven volt alkalma megismerni a szegényember életét a földesurak árnyékában — amíg annyi pénzt összekuporgatott, hogy végre elkezdhetett tanulni, feljöhetett Pestre, a Mintarajziskolába.

Itt viszont az úri Magyarország lélekölő művészetpolitikájával ismerkedett meg. Már első mesterétől, a polgárosodó Budapest divatos, könnyűkezű dekorátorától, Lotz Károlytól riadtan menekült Székely Bertalan osztályára, akinek rokonlelkű oktatásában találta meg sivár tanulóéveinek egyetlen vígasztaló, de rövidéletű epizódját. Mert a mult század magyar művésznövendékeinek hagyományos útja hamar továbbszólította a müncheni akadémiára, majd onnan hazatérve a Benczúr-féle Mesteriskolába. Az úri piktúra atyamesterével azonban végkép nem tudott megegyezni. Most már öntudattal utasította vissza az idegen szellemű mester tanítását, ha az belejavított a munkájába, ő letörölte és rövidesen ki is szakította magát az iskola dohos falai közül, hogy az Alföld szabad ege alatt, a dolgozó parasztság világában végre megtalálja önmagát.

Ettől kezdve hosszú éveken át nélkülözve, de paraszti művészetében egyre erősödve, vándorolt festőládájával az Alföld falvai és tanyái közt. Súlyosan igazmondó piktúrája természetesen nem egykönnyen találhatott az akkori világ tetszésére: első nagy sikereit csak 57 éves korában, az 1917-es gyüjteményes kiállításával, majd hamarosan utána, 1920-ban aratta. De a kései elismerés sem tudta megnyerni az urak Magyarországa számára. E kiállításokon eladott képeinek árából kis tanyát, földecskét vásárolt Szentes határában, visszavonhatatlanul lekötve magát az Alföld rögéhez. Ott festett és ott gazdálkodott egészen a legutóbbi időkig, teljesen eggyé

válva azzal a parasztsággal, amelyből származott, amellyel éveken át együtt nyomorgott, amelynek egész munkásságát szentelte és amelyből művészetének erejét mindvégig meríti.

Életpályájával a parasztsághoz, az Alföld életéhez fűződő kapcsolat fokozatos mélyülésével párhuzamosan fejlődött művészete is, alakult ki jellegzetes stílusa. Első nagy kompozíciója, a „Hazatérő földművesek", amely még a Benczúr-iskolában készült, paraszti tárgyán kívül nem sok kapcsolatot tart a későbbi Kosztával: egész festésmódja a Bastien-Lepage-féle finom naturalizmus akkor divatos hatását mutatja. De az iskolával való szakítása, leköltözése az Alföldre, éles fordulatot hozott stílusában is. A Bastien-Lepage-i lágyságot szinte egyik napról a másikra váltotta fel a formák tömörsége, a fény és árnyék kemény ellentéte, azok a sajátságok, amelyek később annyira jellemzőkké váltak az érett Koszta festészetére.

De első ilyen képein a keresetten hangulatos világítási hatások és az a puha símaság, amellyel a fénycsíkok végigömlenek a sötét formák felületén, még elárulják azt az érzelmes elfogódottságot, amely az újonnan felfedezett világ láttára a művészt megragadta. Rövid néhány év alatt azonban megszabadult az elfogódottságtól, művészete teljesen meggyökeresedett a paraszti életben. Kialakult stílusa, amely már parasztos tárgyilagossággal tükrözi a paraszti valóságot, de amely éppen tárgyilagosságában megdöbbentő drámai erővel jeleníti meg a dolgozó parasztság sorsát.

Ez a stílus, bármennyire ízig-vérig paraszti és magyar, kialakulásában nem nélkülözhette a modern európai művészet nagy eredményeit: míg gyökereit az Alföld talajába eresztette, a termékenyítő harmatot az impresszionizmus tanulságai hozták számára. Koszta József sokat utazott külföldön is és különös örömmel tartózkodott Párizsban, amelynek festészete akkor a haladás élén járt. Megismerte a művészet időszerű problémáit, de átformálta azokat a saját népe szolgálatára. Az impresszionizmus laza foltjai nála súlyos tömbökben zárkóznak egymáshoz, a napsütötte levegő finom rezdülései fény és árnyék kemény harcává élesednek, a szabad természet gazdag színszövedékei harsány pirosak és sűrű zöldek, vakító fehérek és mélységes kékek barbár ellentétévé tömörülnek. A delelőjén álló francia polgárság színes és mozgékony látásmódjával így alakult Koszta kezén a feudális maradványok börtönében fuldokló magyar valóság vaskos művészete, amely bármit ábrázol is, mindig a paraszti sors súlyát, a tűrhetetlen nyomást és a kitörni kész erők fojtott küzdelmét, a paraszti érzésvilág komor hullámzását tükrözi.

Így válik érthetővé, hogy legszerényebb virágcsendéletei sem puszta műhelygyakorlatoknak, hanem a paraszti élet megnyilvánulásaiként hatnak, hogy tanulmányfejeiből a paraszti világ sokrétű változatosságát ismerjük meg. Így válik érthetővé, hogy amikor bibliai tárgyú képet festett, akkor is — az Uhde-féle népies Krisztus-képekkel ellentétben — valóban a nép világát, a paraszti valóságot ábrázolta, míg a paraszti valóság, a paraszti munka ábrázolásában sokszor bibliai magasságokig emelkedett. Így válik érthetővé, hogy amilyen mértékben érik stílusa, abban a mértékben növekszik művészetében a tájkép jelentősége, abban a mértékben válnak az Alföld végtelen síkjai, apró tanyái, napégette falusi utcái a föld és a nép elválaszthatatlan problémájának hordozóivá, Koszta mondanivalóinak legteljesebb kifejezőivé.

A sötkéken ízzó ég, a vakító fények és fekete árnyékok foltjai tömören, az alföldi kánikula fikkasztó súlyával nehezednek a kiégett mezők és szegényes udvarok dolgozóira. A vészterhes, fülledt levegőben már szinte fuldoklik a táj, fuldokolnak a sárga tarlók és méregzöld vetések, a riadtan meghúzódó kis tarka virágoskertek

Koszta József: Muskátlis lány **Magántulajdon**

és a fehéren villogó házsorok, amelyek mögött feketén rajzolódik az égre egy-egy öreg szélmalom, mint a felszámolatlan mult nyomasztó kísérlete. S a nyomás egyre súlyosbodott, a helyzet egyre tarthatatlanabbá vált. Koszta József néhány legutóbbi, közvetlenül a felszabadulás előtt festett tájképében a végsőkig felfokozott feszültség új kezdeményezésre ragadta az akkor már 84 éves mestert. Korábbi képeinek a vízszintesek és függélyesek megingathatatlan rendszerére épült kompozíciója most kilendül tengelyéből és a ferde síkok vésztjosló hullámzásába kezd, színeinek lefojtott, sötét ereje hirtelen a barnák, sárgák, vörösek forró izzásába csap át és a lilában, zöldben játszó alkonyati égbe, mint egy fenyegető kiáltás, hasít bele egy fantasztikusan meggörbült fa vörhenyesfényű koronája.

*

A forma szubjektív hatásának ez a magyar művészetre jellemző túlsúlya eleve magában hordja azt a veszélyt, hogy festészetünk a valóság tükrözéséből mindig könnyen csap át egy bizonyos lágy érzelmességbe, amelyben aztán elmosódnak a valóságos összefüggések és amelyből lassanként kialakult a magyar képzőművészet sajátos realizmusának sajátos ellenpólusa. A Horthy korszak egészségtelen levegőjében ez a valóságidegen, befelénéző, finomkodó líraiság vált az uralkodó irránnyá s csak kevesen őrizték és fejlesztették tovább a magyar realizmus nagy hagyományait. E kevesek közé tartozik Koszta József is. Ma, a népi demokrácia korszakában szükséges, hogy visszanyúljunk ezekhez a hagyományokhoz és Kosztához, e hagyományok élő képviselőjéhez.

A népi demokrácia Kossuth-díjjal tűntette ki, a legnagyobb megbecsüléssel veszi körül a 88 éves mester személyét. De talán ennél is fontosabb, hogy művészetéből tanuljunk. Koszta József a parasztság festője, mégpedig az elnyomott, a kisemmizett parasztság festője volt. De ha mai fiataljaink ugyanazzal a feltétlen azonosulással forrnak össze a mai dolgozókkal, mint ő az úri Magyarország nincstelenjeivel, akkor hamarosan üdvözölhetjük a felszabadult parasztság, a szocializmust építő munkásság festőit, szobrászait is.

Háy Károly László

Képek jegyzéke

1. Négy alakos tájkép, A művész tulajdona.
2. Két alakos tájkép, műv. tul.
3. Krumpliszedők, műv. tul.
4. Ülő alak virággal, műv. tul.
5. Leány tehénnel, műv. tul.
6. Kosaras leány, műv. tul.
7. Tanyarészlet, műv. tul.
8. Tanyarészlet, műv. tul.
9. Stoppoló leány, műv. tul.
10. Két leány a mezőn, műv. tul.
11. Tanyarészlet kapáló alakkal, műv. tul.
12. Cigányputri lilaszoknyás alakkal, műv. tul.
13. Tanyarészlet két fehér házzal, műv. tul.
14. Tájkép, műv. tul.
15. Tájkép világos éggel, műv. tul.
16. Tájkép két gereblyéző alakkal, műv. tul.
17. Tanyarészlet, két boglya egy alakkal, műv. tul.
18. Koszta néni virággal, műv. tul.
19. Asszony tyúkkal, műv. tul.
20. Rózsaszínblúzos leány kávéscsészével, műv. tul.
21. Fehérblúzos kisleány, műv. tul.
22. Parasztasszony piros kendővel, műv. tul.
23. Tájkép, fehérblúzos alak piros köténnyel, műv. tul.
24. Tanyarészlet három fehér házzal, műv. tul.
25. Tájkép egy világos és egy sötét boglyával, műv. tul.
26. Tanyaudvar tyúkokkal, műv. tul.
27. Tanyarészlet két boglyával, műv. tul.
28. Tájkép világos éggel, kis tehénnel, műv. tul.
29. Cigányputrik három kis alakkal, műv. tul.
30. Önarckép, műv. tul.
31. Virágcsendélet, műv. tul.
32. Virágcsendélet-primulák, műv. tul.
33. Három rózsa, műv. tul.
34. Virágcsendélet, műv. tul.
35. Virágcsendélet, fehér rózsa, műv. tul.
36. Virágcsendélet, szekfűk, műv. tul.
37. Virágcsendélet, violák, műv. tul.
38. Virágcsendélet, rózsák, műv. tul.
39. Virágcsendélet, fehér jázminokkal, műv. tul.
40. Tengerparti részlet, műv. tul.
41. Tájkép kis patakkal, műv. tul.
42. Őszi táj nyárfával, műv. tul.
43. Tanyarészlet két kis fehér tehénnel, műv. tul.

44. Cigányputrik napraforgóval, műv. tul.
45. Cigányputrik jegenyékkel, műv tul.
46. Tanyarészlet egy alakkal, műv. tul.
47. Tanyarészlet virágzó fával, műv. tul.
48. Cigányputrik, műv. tul.
49. Tanyarészlet, műv. tul.
50. Cigánysor, műv. tul.
51. Tanyarészlet tyúkokkal, műv. tul.
52. Virágcsendélet muskátlival, műv. tul.
53. Tanyarészlet fehér libákkal,
54. Szekfűs leány, mgt.
55. A tyúk, mgt.
56. Szélmalom, mgt.
57. Tanyai házak piros alakokkal, mgt.
58. Rőzsés leány, mgt.
59. Muskátlis leány, mgt.
60. Sötét fák, Székesfőv. tul.
61. Menyecske, Székesfőv. tul.
62. A nagy ház, Szépművészeti Múzeum tul.
63. Faluvége, mgt.
64. Virágcsendélet, Főv. Képtár tul.
65. Fehérblúzos leány, Főv. Képtár tul.
66. Pipacsos leány, Főv. Képtár tul.
67. Virágos mező, mgt.
68. Kismodell, Piri, mgt.
69. Hazatérés, Főv. Képtár tul.
70. Vízben tükörző házak, mgt.
71. Önarckép, Főv. Képtár tul.
72. Falurészlet, Főv. Képtár tul.
73. Havas táj, mgt.
74. Három királyok, Szépművészeti Múzeum tul.
75. Három királyok, Főv. Képtár tul.
76. Szénagyüjtés, Szépművészeti Múzeum tul.
77. Hazatérők, Szépművészeti Múzeum tul.
78. Kukoricatörők, mgt.
79. Kukoricatörők, Szépművészeti Múzeum tul.
80. Szélmalmok, mgt.
81. Kati, mgt.
82. Boglyás fák, mgt.
83. Patakpart, eladó.
84. Kiskert, eladó.
85. Kendős lányka, eladó.
86. Estefelé, eladó.
87. Utcarészlet, eladó.
88. Téli nap, eladó.
89. Kislány boglya közt.
90. Lány fekete tyúkkal, Szépművészeti Múzeum tul.
91. Cigánytelep, Szépművészeti Múzeum tul.

92. Fehér házak, Szépművészeti Múzeum tul.
93. Muskátlis kislány, Szépművészeti Múzeum tul.
94. Kalapos önarckép, Főv. Képtár tul.
95. Kapirgáló tyúkok, mgt.
96. Tanya szélmalommal, mgt.
97. A nagy kukoricatörők, mgt.
98. Ruhaszárítás, Főv. Képtár tul.

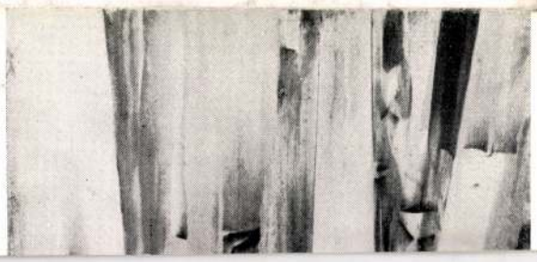
Felelős kiadó: Dr. Pogány Károly,
5800. 48. Független-nyomda, Budapest Felelős: Földi Vilmos vállalatvezető.

TÁRLATOK

AZ ERNST-MÚZEUM CSOPORTKIÁLLÍTÁSA. Az Ernst-múzeum nagytermében *Orsós* Ferenc, a debreceni mester retrospektív anyaga kapott helyet. Az a külsőség, hogy a kiállítás rendezősége a nagyteremmel tisztelte meg, ezúttal fedi magát a lényeget is. Orsós Ferencnek 1914—1932-ig összegyüjtött kiállítási anyaga valóban megérdemli az ünnepies keretet. A gondosan megválogatott anyag olyan művészt mutat be, aki végig hű maradt egyéniségéhez, aki a fejlődés során nem a muló divatok hatása alá került, hanem hű maradva egyéniségéhez a maga művészetét mélyítette el és emelte minden évvel magasabb nívóra és egyénítette a saját maga művészi hitvallásának képére. Orsós Ferencet nem lehet egyszerűen elintézni azzal, hogy az impresszionista piktúra irányához tartozik. A természet szemléletében való piétikus felolvadás és ennek a természetlátásnak az impresszionizmussal rokon vonásai valóban azt a látszatot keltik, mintha berubrikázható volna ebbe a skatulyába. Ez a megállapítás azonban már az első pillanatok után megdől. Hogy egyebet ne említsünk, itt van mingyárt a velencei nemzetközi kiállítás részére kiválasztott Horgász c. képe, amelyben már olyan problémákat old meg a fénynek, a levegőnek színbontó hatásáról, melyek már kívül állanak az impresszionizmus érdeklődésén. De egyébként is: Orsós Ferenc nem tartozik a problémafestők közé. Ő önmagát adja, egy lirára beállított ízig-vérig festői lélek hangulatait. Nem irányokat akar magyarázni pikturájában, nem pedagógus, aki művein szemléltetni akarja elméleteit, hanem egy finoman analizáló, a kifejezés eszközeivel szuverénül bánó művész, aki a természet jelenségeit, hangulatait használja fel a maga költői fantáziájának kivetítésére. Mostani retrospektív kiállítása rendkívül tanulságos példája annak, miként fejlődik, miként mélyül el és válik mindig egyénibbé egy hivatásos művész pikturája.

HORVÁTH GÉZA: LORÁNTFFY ZSUZSANNA
A Műcsarnok Reprezentatív Kiállításáról

Basch Andor a kiállítás másik mestere. Az ő anyaga nem retrospektív, ellenkezően: az utolsó évek termését mutatja be. Sajnáljuk, hogy nem láthatunk ezen a tárlaton egy-két régebbi Basch képet is. Így érthetőbben tudnánk rámutatni arra, miért nem vagyunk elragadtatva a mai Basch Andortól. Ez a piktúra, amit most tár elénk, dekoratív, csillogó-villogó, a színes paletta mutatós virágai, — de hol vannak a lélek virágai? Az a bensőséges, finomhangú poéta-piktor, akinek Basch Andort ismertük. A régi intím, csupa lélek piktor helyett ezúttal egy a külsőségekben megnyilatkozó, szinte mondhatnánk, felületeken élő festőt találtunk az Ernst-

hirdetik, hogy Fényes Adolf eltért a naturalizmustól. Szinte kárörömmel hirdetik ezt az elfordulását. A naturalizmus veszteségeinek más ne örüljön, csakis az, aki az időfestés tanának híve, aki az egymásután-való lefestésének egyedül üdvözítő voltát vallja, vagy aki a tárgy és tartalom nélkül való kompozició hitvallója. Csakis az, aki mint festő gyűlöli a képben a tárgyi elemeket, amíg fel nem oldódnak merő ornamentummá, vagy aki a képnek csak azt engedi meg, de azt meg is követeli tőle, hogy lelkiállapotoknak tárgyi tolmácsolás nélkül való kifejezése legyen. Minden más festő naturalista, akár közel jár a tárgyszerűséget és valószerűséget változatlanul feltüntető pikturához, akár pedig messzire elkerüli.

Fényes Adolf meséket is fest. Naivakat és romantikusokat. Mesét egy-egy alföldi tájékról, falvakról, tanyákról, magas égboltozatról és alatta és benne a végtelenségről és a mindennapi emberek világának kicsiny végességéről. Egy egy nagy alföldi tájképében az ember és az ő világa olyan, mintha a nagyszerű természetnek játéktárgyai volnának. Ez is naturalizmus. Naturalista nagyművészet. „Mese mese, mess kenyeret . . .” naturalisztikus frázis, hiszen minden szava naturalista szimbolum. Dehogy is veszett el Fényes Adolf a naturalista nagyművészet számára, csak éppen cserébe adta az énjét a természetnek. Kapott tőle tapasztalatokat, emlékeket és

ZICHY MIHÁLY: ANYAI GOND
A Műcsarnok Reprezentatív Kiállításáról

képzeteket formált belőlük és egyéni alkotásokat adott értük. A Fényes Adolf-problémának ez a mai állása.

Gerő Ödön.

81. l.

KOSZTA JÓZSEF: TÁNYÉRTÖRLŐ
beckói Biró Henrik gyüjteményéből
A Műcsarnok Reprezentatív Kiállításáról

Koszta József levele Aszalós Imréhez

Az önmagára találó és a hazai táj ihlető tartalmát felfedező magyar művészet a XIX. században rátalált az Alföldre is. A hazai, gyakran égető kérdések feltárására, öröm vagy keserűség kifejezésére alkalmasnak látták festőink e tájat. A művésztelepek közül nem egy az Alföldön jött létre. Szolnok, Kecskemét, Hódmezővásárhely alkotó közösségei is hosszabb-rövidebb ideig együtt tartottak egészen különböző vérmérsékletű és tehetségű művészeket; néhányan azonban valóságos remeteként húzódtak meg az Alföld valamely csendes zugában, a magány áldását-átkát vállalva önmaguk kiteljesítéséért. Így *Koszta József* is, aki átmenetileg járt ugyan Nagybányán és Szolnokon de a szentesi tanyákon lelte meg belső világának kifejezésére a legmegfelelőbb környezetet.

Hozzá viszont olykor zarándokként érkezett egy-egy tisztelője. Például *dr. Aszalós Imre*, akinek Kosztától kapott levelét közöljük alább. Ismerkedjünk meg vele és a levélváltás körülményeivel. Dr. Aszalós Imre a bajai kórház szemészfőorvosa volt 1928-tól 1970-ig, nyugdíjaztatásáig. Hivatása gyakorlásán túl a legnagyobb örömet képgyűjteményének megteremtése és folytonos gyarapítása jelentette. Sok művészhez kapcsolta meleg baráti kötelék, melyről ékesen tanúskodnak a gondosan megőrzött levelek, s az emlékezésben még ébren tartott szép napok, amikor egy-egy festő vagy más művész volt a ház vendége. Szívesen üldögélt náluk *Nagy István* (aki 52 képét láthatta együtt Aszalóséknál), *Rudnay Gyula, Medgyesy Ferenc, Egry József* leveleiből többször feltör a kívánság: Bajára utazni...

Maga az Aszalós-gyűjtemény a főorvos művészetszeretetének, érdeklődésének és jó ízlésének köszönhette születését.

Aszalós Imre gyűjtőtevékenysége legfontosabb mozzanatainak megismerése után álljon előttünk Koszta József hozzá írott levele:

Igen tisztelt Doktor Úr!

Becses sorait megkaptam és előre örvendek megtisztelő látogatásának. Miskolczy Collega úrral együtt. A gyűjteményje képlajstroma eléggé igazolja, hogy egy hozzáértő úrral fogok megismerkedni.

Mint Nagy Istvánnénak megírtam, hogy Várfok megálló állomás közvetlen közelségében lakom minden Konflis vagy Autó ki fogja tudni hozni.

E szerint e hó 30. reggel várni fogom az urakat.

Maradtam mély tisztelettel

Koszta József
festőművész

Szentes, 1939. júl.

A levél bizonyára válasz volt Aszalós felkereső soraira. Ezt a levelet nem ismerjük, a főorvos nem szokott leveleiről másolatot megőrizni. A Koszta József levelében megemlített „Miskolczy Collega" azonos *Miskolczy Ferenccel*, az orvos kivételes emberségű festő jóbarátjával. Fiatalkori, Európát behálózó nagy utazásai után szülővárosában, Baján telepedett meg, ahol — immár évtizedek óta — belső kényszertől hajtva fáradozik mások érdekeiért, elsősorban a városért. Saját művészi tevékenységét mintegy feláldozva égette égeti energiáját, a város magasabb rendű kulturális élete megvalósításáért. Sokoldalú tevékenységének főbb területe a Múzeum, amelynek egyik megalapítóját tisztelhetjük benne.

Az idő nemcsak Aszalós Imre, hanem Miskolczy Ferenc emlékezetéből is kitörölte már azt a hajdanvolt okot, amiért végül nem együtt utaztak Kosztához.

A szentesi látogatásra így emlékszik vissza Aszalós Imre: elmentem Kosztához 1939-ben, nyáron egy vasárnap. Volt néki ott egy tanyája, egy háza, annak volt része a műterem. Barátságosan elbeszélgettünk, én megmutattam a gyűjteményem darabjairól készült fényképeket. Nagy István, Szőnyi, Egry, Rudnay, Bernáth, Aba-Novák képeim voltak. Tetszettek neki, bár ezt szóval nem fejezte ki. Bementünk azután a műterembe, mely kicsi, egyszerű szoba volt.

Még mielőtt sor kerülhetett volna a képvásárlásra, elébem tesz Koszta egy írást és megkérdezi, hajlandó vagyok-e aláírni. Elolvastam, aztán mosolyogva alá is írtam. Elismervény volt, mely azt tartalmazta, hogy a festőtől megvettem x képet x áron és elismerem, hogy ha a részlet idejében való fizetését elmulasztom, az addigi befizetések elvesznek, s a kép tulajdonjoga újra a festőé. — Ettől nem kellett tartanom, mindig pontos részletfizető voltam.

Nézegettük ezután a képeit, szerettem volna venni. Megállok egy kép előtt.

— Hát ezt megvenném.

— Ezt nem adom el.

— Hát jó. Ott egye meg a fene — mondtam én magamban.

Újabb képek között válogattam.

— Hát ezt.

— Azt se.

Kérdezi tőlem, hogy melyiket küldje kiállításra. Megbízott a dicséretemben, a reagálásomban. Amit kiválasztottam azt viszont nem akarta eladni. Elébem tesz végül egyet.

— Ezt eladom, de nem írom alá.

Mire én méregbe gurultam, s akkor tört ki a botrány:

— Én nem Koszta, hanem jó Koszta képet akarok venni.

Ezen aztán összekülönböztünk. Mindent otthagytam, pedig előbb még ebédre is hívtak, s az első vonattal hazautaztam.

Aszalós Imre később sem vásárolt tőle képet, bár változatlanul nagy művésznek ismerte el.

Koszta József levele ma is dr. Aszalós Imre tulajdona. A közlés engedélyét és a cikk megírásához nyújtott segítséget ezúton is köszönjük.

Késmárky Mária

növekedési ütemnek.

A nemzeti jövedelem felhasználásának növekedési üteme az 1971. évihez képest mérséklődik. Ezen belül a fogyasztás 5 százalékkal, az ötéves tervvel megegyezően nő. A felhalmozás volumene (beruházások, készletek) az 1971. évi szinten marad, így a felhasználás aránya kismértékben a fogyasztás javára változik.

Beruházások

1972-ben 106 milliárd forint értékű beruházás megvalósítására van lehetőség. A terv a beruházási eszközöket a folyamatban levő beruházások befejezésének meggyorsítására összpontosítja, következésképpen az 1971. évinél kevesebb új beruházás kezdhető meg.

A terv az állami eszközökből megvalósuló beruházásokra 49—50 milliárd forintot, az ötéves tervben az ez évre számítottnál 5—6 milliárd forinttal és az 1971. évinél 2—2,5 milliárd forinttal nagyobb összeget irányoz elő. A vállalati és a szövetkezeti döntésektől függő beruházások értéke 56—57 milliárd forint lehet. A beruházások tervszerű végrehajtását szolgálják az 1972. január 1-én életbe lépő kormányzati intézkedések.

Ipar, építőipar

Az ipari termelés 1971-hez képest 5—6 százalékkal emelkedik. A növekedés a belföldi igények jobb kielégítése mellett biztosítja a tervezett exportot is.

A terv számításai szerint — a negyedik ötéves tervben előirányzott szerkezeti változásoknak megfelelően — az átlagosnál gyorsabban növekszik a vegyipar, a villamosenergiaipar, valamint az építőanyagipar termelése.

A terv előirányozza a kapacitások eddiginél hatékonyabb kihasználását, a munkaerő-gazdálkodás javítását, a termelés és az értékesítési lehetőségek jobb összehangolását.

Az iparban foglalkoztatottak létszáma körülbelül 0,5 százalékkal, mintegy 8—9 ezer fővel bővül. A műszaki intézkedések, a munkaszervezés javításának eredményeképpen a munka termelékenysége a termeléssel közel hasonló ütemben emelkedik.

Az építőipar termelése

A terv a sertésállomány 1971. évi szintjével és a szarvasmarha-állomány növekedésével számol. A mezőgazdasági termelés és a tervezett import ehhez megfelelő takarmányellátást biztosít. A vágóbaromfi-termelés a keresletnek megfelelően tovább növekszik.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari termelés 1972-ben is kiegyensúlyozott belföldi ellátást tesz lehetővé. A húsellátás az 1971. évihez hasonló lesz. A feldolgozott, csomagolt élelmiszerek mennyisége tovább bővül.

Közlekedés

A közlekedés teljesítménye az áruszállításban körülbelül 3, a személyszállításban mintegy 2 százalékkal nagyobb lesz. Ezen belül a vasúti áruszállítás csekély mértékben, a közúti közlekedés mintegy 9 százalékkal növekszik. A személyszállításban a vasút igénybevétele kismértékben csökken, míg a közúti közlekedés körülbelül 5 százalékkal nagyobb forgalmat bonyolít le.

A fővárosi közlekedésben 1972 végén teljes hosszában üzembe lép a metro kelet—nyugat irányú, valamint a szentendrei HÉV hozzácsatlakozó vonala. A metro észak—dél irányú vonalának építése meggyorsul.

A hírközlés területén a távbeszélő főközpontok kapacitása bővül; mintegy 28 ezer alközponti állomás belépése várható. Mindezek ellenére a távbeszélőigényeket teljes mértékben még nem lehet kielégíteni.

Külkereskedelem

Az 1972. évi népgazdasági terv a külkereskedelmi mérleg javulását irányozza elő. Ennek megfelelően a behozatal növekedése mérséklődik, a kivitel jelentősen nő.

A szocialista országokba irányuló kivitel 13—15, az onnan történő behozatal 6—7 százalékkal emelkedik. A szocialista viszonylatú külkereskedelmi forgalomban a legnagyobb növekedést a gépexportban kell elérni, de jelentősen emelkedik az anyagok és alkatrészek, a gyógyszerek, a könnyűipari termékek és a mezőgazdasági, élelmiszeripari termékek kivitele is. Nagymértékben bővül az energiahordozók, az anyagok, alkatrészek és a fogyasztási cikkek behozatala.

Tőkés viszonylatban a kivitel mintegy 13 százalék-

Így az építőanyagipar terü
letén egyes épí
ára, valam
cikkel
tói á
akkor
helyz
sószer
tartás
gyasz
tését.
kedés
gyasztói árszi
feljebb 3 százal
kedik.

A sokgyermeke
anyagi gondjainak
tését szolgálja, hog
rom- és többgye
családok, valamint a
dülálló egy-, kétgyer
szülők gyermekenkénti
ládi pótléka havi 100 for
tal emelkedik.

A lakosság nagyobb j
vedelmével összhangban
terv a kiskereskedelmi áru
forgalom mintegy 10 száza
lékos emelkedésével szá
mol. Az 1972. évi ellátás az
ideihez hasonlóan kiegyen
súlyozott lesz, bár egyes
cikkeknél adódhatnak ne
hézségek.

A lakosság személygép
kocsi-állománya számotte
vően — 52 ezer darabbal —
bővül.

Az áruforgalom tervezett
növekedése elsősorban a
termelő vállalatok és a ke
reskedelem jó együttműkö-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ULLŐI ÚT 81
Telefon: 138-048, 337-748, 340-176
PETŐFI NÉPE
Kecskemét
1972 JAN 1

révén
egyes építő-
ára. A legfontosabb
árváltozások a követ-
kezők:

— A kisméretű, I. osztályú tömör falazótégla fogyasztói maximált ára ezer darabonként, rakatba rakva a termelő üzem telephelyén 914,— Ft. Kereskedelem telephelyén rakatba rakba 989,— Ft.

— Az I. osztályú, kettős méretű, soklyukú falazótégla ára ezer darabonként a termelő üzem telepén 2 290 Ft, a kereskedelem telepén 2 480 Ft. Az I. osz-

Koszta József

1861.március 27-én Brassóban született.Budapesten a Képzőművészeti Főiskolán Lotz Károly és Székely Bertalan tanitványa,1882/83-as tanévben a bécsi Akadémián Christian Griepenkerl festő osztályán vendéghallgató,1891-ben ösztöndijjal Münchenben Hackl,Höcker és Wilhelm Diez professzorok tanitványa,majd ismét itthon Benczur mesteriskoláját látogatja."Hazatérő aratók"c.festményével elnyerte a Mübarátok ösztöndiját 1897-ben,majd 1900-ban Párizsban a Mention honorable-t.Az 1900-as évek elején egy ideig Szolnokon dolgozott,itt festette "Vizhordók"c.festményét,melyen a Bastien-Lepage-i felfogás,az un."finom naturalizmus" plein-air ábrázolása érvényesül.1902/03-ban a nagybányai Müvésztelepen is megfordul, majd Rómába,Párizsba ment tanulmányutra.Végül is itthon az Alföldön telepedett le,és Szentes környéki tanyájának táját,népét ábrázolta haláláig.Nemzeti festészetünk egyik sajátos hangu egyénisége,kiemelkedő mestere.Érett festői korszakát rendkivüli szinező, heves ecsetjárás,mély szinkontrasztok jellemzik.Izig-vérig koloristaaki mondanivalójának drámáját és liráját is szinekkel fejezi ki. Számos dijat nyert.1948-ban elsők között kapta meg a legnagyobb állami kitüntetést,a Kossuth-dijat.Életében utoljára 1948-ban volt gyüjteményes kiállitása Budapesten.1949-ben,julius 30-án halt meg. Szentesen emlékét nevét viselő muzeum is őrzi.

Bibl.Bényi László:Koszta József.Bp.1959.
Bényi László:Az Alföld a festészetben.Bp.1959.Mücsarnok. Katalógus.
Aradi Nóra:Koszta József.Bp.1965.

84 Vizhordók /1903/ O.v.,142,3x130 cm.Jelezve.Móra Ferenc Muzeum Szeged,Ltsz.:50.559.

Die Szolnoker Malerschule
78 Wechselausstellung der Österreichischen Galerie
Szolnok, Bp., Graz 1975-76
Österreichische Galerie und Collegium Hungaricum

Kosztka József

1021

Koszta József festőművész

1973. febr. 22. Petőfi 18.lo /11/ M.

Mesterek, mestermüvek.

- Ambrus Tibor olvassa fel irását Koszta József festőművésztől.

- Koszta Józsefet az Alföld festőjének legnagyobbja között tartjuk számon. Most, halála után 24 esztendővel el kell gondolkodnunk azon milyen kebeset tudunk róla. A festőt, a müvészt ismerjük ugyan, hiszen a müvek fenntartás nél kül vallanak róla, de valami hüvös messzeségben maradtunk mindeddig alkotójuk személyétől, emberi lényétől. Talán zárkózott természete, harapós különcsége tette, hogy anekdotáknál, furcsa kis történeteknél egyéb nem igen maradt fenn róla. De talán más arcát látjuk meg, ha az egyetlen jóbaráthoz Rudani Gyulához irott egyik levelének egy sorára gondolunk. Sokszor szeretnék veled eldiskurálni mindenről,- irta,- de hát csak egyedül búslakodom. Különös lénye, ebből fakadó magánya, nyomasztó egyedülléte okát emberi, müvészi habitusa magyarázza. Drámai látása kontrasztos szineinek viharzása, szünni nem tudó izgalma, indulatos festésmódja sokat elárul ebből. Egész élete müvészi kibontakozásának kinosan hosszú, lassú folyamata is sejtet valamit nyomasztó küzdelmeiből. Koszta József 1861 március 27-én Brassóban született. Családja az egyik hétfalusi csángó községből Tatrangról származott a városba, amelynek környéke, természeti környezete első élményeit adta. Brassó határánál kezdődik a Barcaság sik vidéke. Az elszórt tanyák, a mezei élet, az aratás, kukoricatörés, szénahordás igy korai, a későbbi alföldi életében ujra megelevenedett emlékei lehettek. Mindennek kontrasztja maga a város. A fekete templom, a tornyosodó Cenk-hegy, komor szinvilága lopta bele a későbbi alföldi képek napsütésébe a fekete árnyékokat, a súlyos kékeket, zöldeket, a szinek drámai erejét. Koszta József nem volt könnyen, hirtelen kibontakozó tehetség.

Másfél évtizedes kemény munkával készült fel müvészi hivatására. Járta a külföldi akadémiákat; München, Róma, Párizs festőiskoláit, majd Nagybányán is hosszabb időt töltött. Egy nyilatkozatában mondta el, hogy a nagybányai müvészek határozott befolyással voltak rá. Egyik képemet mindenki Fereczi képnek tartotta addig, amig az aláirást meg nem nézte. A nagybányaiak is mindig a megauk emberének tartották és a nagybányai kiállitáson Fereczi maga szedte össze azokat a képeket amelyeket kiállitott mint a Nagybányán hosszabb ideig tartózkodó festőét. Kosztát azonban elsősorban a mezei, paraszti életforma érdekelte és szinte elbüvölte az Alföld sik vidéke, a látóhatár fölé magasodó alakokkal. Mindenekelőtt a nehéz munkát végző ember látványa, a fáradtan hazatérők alakja. Ezért hagyta el Nagybányát, ezért költözött először Szolnokra, majd még délebbre Szentes környékére. Itt, ebben a táj tájban a táj emeberei között érett teljessé festői kifejezése, mélyen emberi hiteles ábrázolásmódja. Tanya-szomszédai ismerősei, alkalmi modelljei, beszélgetőtársai úgy emlékeztek rá, mint csöndes, türelmes halkszavú emberre. Szerette a gyerekeket, a kis állatokat, a virágokat. Különös ellentéte ez mindannak amit a Japán Kávéház müvész-asztalának anekdotázói Koszta Józsefről beszéltek és irtak. Hogy közismert volt szükszavú, mogorva, kötekedő természetéről, hirtelem-mérgü felcsattanásairól. Igen, nem nagyon kereste a festő kollégák társaságát. Ha nagy néha feljött Pestre, kora reggel belátogatott a Japán Kávéházba vagy a Fészekbe, hogy nyugodtan nézegethesse a müvészi folyóiratokat. Ilyenkor is hazúlról hozott magával elemózsiát posztószél tarisznyában. Piros kendőből bontogatta elő a szalonnát, csirkét még akkor is, amikor képeit már tekintélyes összegekért vásárolták. Olykor félnapot is elüldögélt anélkül, hogy megszólalt volna, máskor hirtelen indulataival döbben-

tette meg asztaltársait. Ennek is köszönhető talán, hogy tisztelője ugyan sok volt, barátja viszont alig. Talán csak egy, Rudnai Gyula. Előtte teljes érzelmi fütöttségében kitárulkozott, sőt ezt az érzelmü fütöttséget kettejük piktúrájának rokonságaként ismerte fel. Azt irta egyszer Rudnainak mi ketten más anyagból vagyunk gyúrva, mi ketten igazi magyar piktúrát csinálunk, abban igazad van, talán ezért is volt, gogy sirtam amikor a leveledet elolvastam. Rudnai már öreg korában elmondta egyszer, hogy a müvészetről a piktúráról legszivesebben mindig a kis Kosztával szeretett beszélni. Nem állt az a beszélgetés másból, mint nézték Rudnai képeit és Koszta hosszas szemlélődés után ennyit mondott: ez az, ez az. Mindketten tudták mit is jelent az "ez az". A valódi, a müvész lényén átszürt élmény müvészi kifejezésének megszólaltatását értették ezen és ez az értékes volt müvészi rokonságuk köteléke. Mindkettejük müvészetének ereje és mozgatója az eleven élmény és a forró érzelem volt. Koszta József egyébként gyakran hangoztatta, hogy a kigondolt hideg képeket nem szereti. A müvészetnek az érzelemhez kell szólnia. Ő maga igy is alkotott, ennek azonban nagy ára volt. Egész lényét viharzó szenvedélyének szolgálatába kellett állitania. Amint mondta; olyan felindulásban dolgozom, hogy egyszer holtan fogok összeesni a festőállvá előtt. Talán lesz aki csodálkozik azon, hogy ezt a magashőfokú festészetet a csendes, nyugalmas tanyai élet és a Tornyai által nagy semminek nevezett alföldi táj váltotta ki belőle. De úgy hiszem megtudunk valamit erről is, magától a festőtől, aki egyszer egy interjúban igy válaszolt arra a kérdésre, hogy miért éppen a Szentes melletti Lakos-tanyán telepedett le. Hogy speciálisan miért lakom éppen Szentesen, arra csak azt válaszolhatom hogy ez az a táj amely leginkább és legegyetemesebben viseli magán a magyar táj jellegzetességeit. Csak itt érzem jól magam és csak itt tudok igazán dolgozni. Annyira magáévá tett és áthasonlitott a föld varázsa,

hogy talán már élni sem tudnék már nélküle. Hogy ez a mély vonzalom, ez a végtelen szeretet ennyire élő és valóságos volt benne még szabainál is nagyobb erőteljesebb nyomatékkal fejezi ki képei. A festményeiből áradó költészet, magából a valóságból fakad. Vaskos, harsány és igaz, szinte fogható, érezhető. Kukoricatörőket ábrázoló legkedvesebb képén tapasztalhatjuk ezt leginkább. Ezeken szinte zsúfolódik a sok apró részlet amely együtt és egyenként is alkotója a festés érzéki örömének. A megtört rozsos kemény szárak napfényü ragyogása szinte trópusiasan sötétkéknek mutatja a kis darab eget, amely kilátszik a szárak rengetegéből. Az előtérbe nyúló barna kezeket az inas karok ritmikus mozgását, a munkába feledkező emberek meghajtott fejét gyengéden festi és szinte megigézett gyönyörüséggel a szoknyák piros, fehér lila foltjait, akukoricás tömegének narancsos sárgáját a déli nap fekete árnyékát. Szinérzékenysége ezeken a képeken különösen rendkivülinek tünik. Ugyanilyen megragadó a munkálkodó emberek, asszonyok jellemzésének mélysége, őszintesége. Komolyság, szelidség és végtelen türelem árad ezekből az alakokból, mozdulataikból, még az arcokból is, bár ezek vonásait az erős napfény mély árnyékfoltokra tagolja, kifejezésük mégis hiánytalan. Talán ez a jellemábrázoló készség magyarázza miért is lehetett Koszta József kitünő portréfestő. Önarcképei hosszú sora, asszony és gyermekportréi tanusitják, hogy ebben a nehéz müfajban is nagyot alkotottt Igaz, soha sem kereste a vidék szép tipusait, nem gyönyörködtetni akart, számára a jellegzetes volt a szép. Ha valamit keresett a tipusban az sokkal inkább a mindennapos, az általános volt. Asszony- és leányportréin szinte mindegyiken ott találjuk kedvenceit a virágot. Pipacsot, buzavirágot, muskátlit. Szines foltjai nemcsak diszitenek, jellemeznek is modelt és festőt egyaránt. S ha már ezeknél a festmé-

nyeknél tartunk, hadd emeljek ki egyet a hosszú sorból. A muskátlis leány képét. Azért éppen ezt, mert ez a bájos festmény adott alkalmat arra egy kiváló müvészettörténésznek, hogy felfedezze ezt a képét Koszta Velazquez Margaréta Theresa infánsnő portréja hatására festette. A két festmény, a model beállitása között valóban van némi hasonlóság, mégis nehezen hihető, hogy a szuverén müvész Koszta, közvetlen velazquez-i hatásra komponálta volna a Muskátlis leányt. A kevés hasonlóság mellett szembetünőek a különbségek. A Muskátlis leány ül, ölében tartja a cserép virágot, ruhája egyszerü, arcán lélegzet visszafojtott türelem, tekintetében kis csodálkozás. Nyoma sincs ezen a képen az ünnepiességnek. Koszta ugyan elmondta magáról, hogy Velazquezt is alaposan megnézte annakidején s amit megtanulni igyekezett tőle az volt, hogyan gyujtsa ki a lelket az erca. A többi, a hasonló pusztán leutánozható külsőség, a ragyogó szinek a beállitás, ezeket pedig Koszta aligha kölcsönözte másoktól, akár a legnagyobbaktól sem. Ha van valamelyes Velazquez-i inditéka a képnek, talán ennyi a kis parasztlány szépsége, bája, versenyre kelhet az aprócska infánsnőjével.

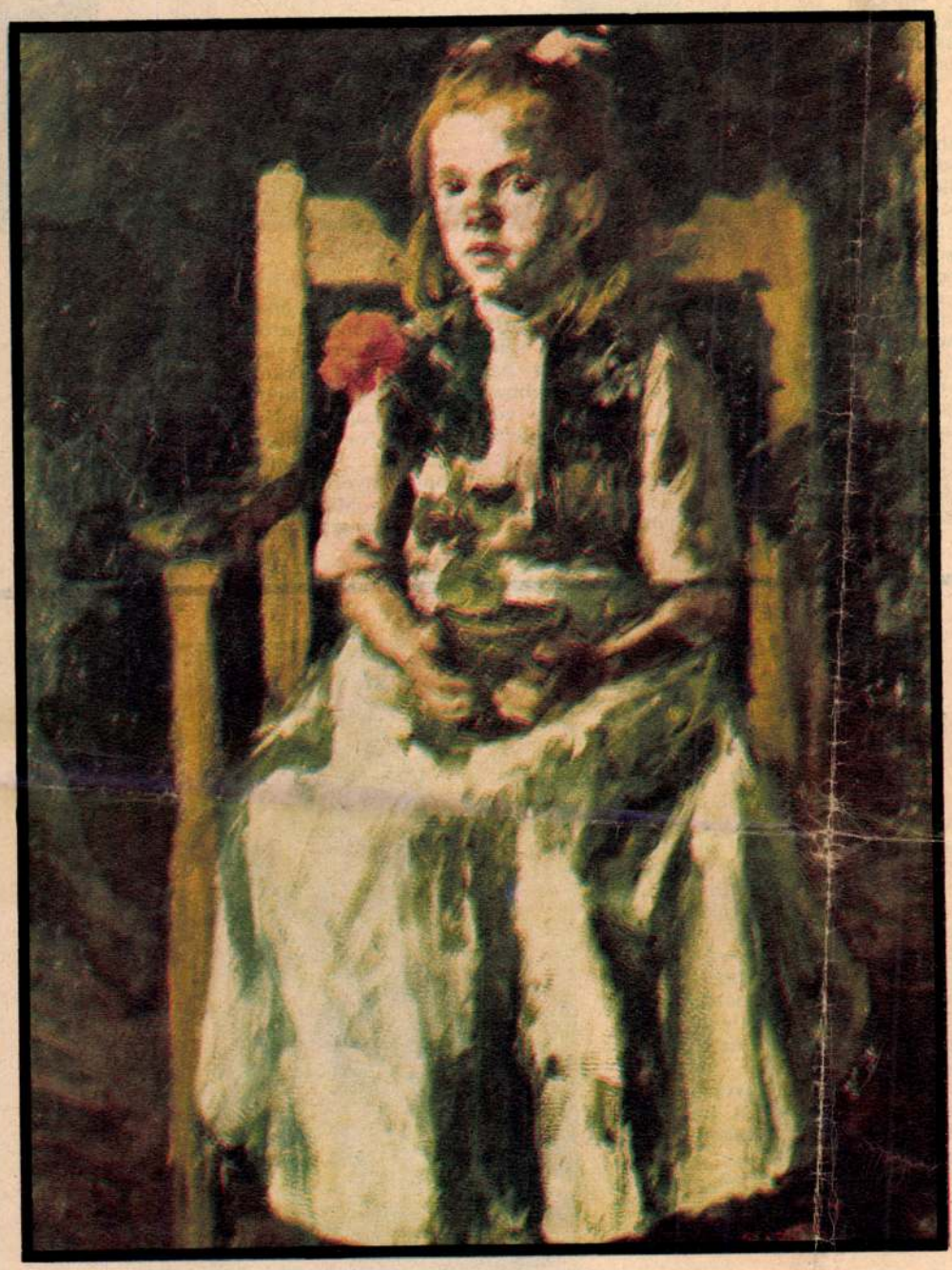
Koszta Józsefet ma már legnagyobb mestereink között tartjuk számon. Életmüvét a magyar és az egyetemes müvészet nagy értékeként ismerjük. Még sem hiábavaló, ha a múló időben változó divatos áramlatok hullámzásában ujra és ujra elmondjuk mi teszi müvét maradandó értéküvé. Realizmusa, életszerüsége a valóságból nagyra nőtt látomása. Eredeti egyéniségének, sajátos élményvilágának izzása heviti müvészetét, amelyben Koszta hatalmas erővel lobogtatta fel a valódi élet és az igaz müvészet drámáját. Nem magyarázkodott, meg sem alkudott. Izes és fanyar, vaskos és kifinomult, költői és valóságos festészetével csak megmutatta a tájat és népét, amely müzsája volt és modelje,örök ihletője és egyetlen célja müvészetének.

Koszta Józsefnek hosszú élet adatott osztályrészül. Késő öregségében alig dolgozott már a különben mindig tevékeny, szüntelen alkotó müvész. Halála előtt egy évvel érte élete utolsó öröme. Az első kitüntetettek sorában ő is átvehette az ujonnan alapitott Kossuth-dijat, amelyet életmüvével érdemelt ki. Ezután szentesi otthonában már csak az elmúlást várta. Ekkor járt nála monográfusa Bényi László müvészettörténész, őt idézem most: " Egy alkalommal képeket nézegettem nála,- irja. Töpörödött öreg ember volt már, réveteg, tétovázó. Nem igen beszélt. Egyszerre csak mégis váratlan eréllyel mutatott egyik festményére, ezen még dolgoznom kell. Ugyan már,- szólt rá Annuska a felesége,- miért mond ilyet hiszen már évek óta nem fest. Türelmetlenül rázta meg a fejét, nem érted te ezt Annuska, festek én, csak gondolatban."

A hatalmas szellem, a motor, amely képzeletét hajtotta nem tudott leállni, forgott, forgott és kinozta őt üres forgásával amikor az ecset már kihullott kezéből. 1949 juliusában halt meg Koszta József 88 éves korában. Halálával végleg elárvult régi otthona a Szentes melleti Lakos-tanya. A müvészettörténet emlékezik rá, ez az emlékezés azonban felemás nem egyértelmü. Vannak akik a máltbatünő epizódként nézik életmüvét, vannak akik olyasmit keresnek müvében, amit Koszta nem is szándékozott belefesteni. Megérteni, méltányolni azok tudják igazán akik átérzik és átélik amit képeiben kifejez.

.-.-.-.-.-.

lány és festője

Koszta József: Muskátlis lány

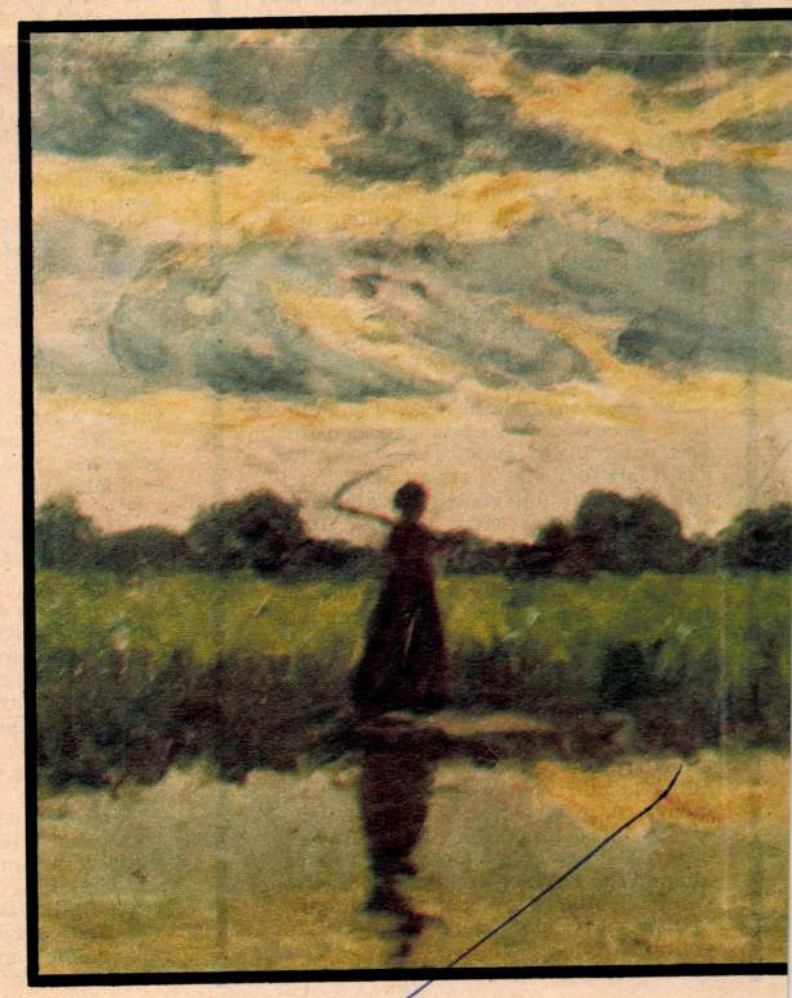

A művész önarcképe

A muskátlis lány — ma. Katóka — Molnár Sándorné

Vihar előtt

GÁRDOS KATALIN FELVÉTELEI

egyéniségének, élményvilágának tüze: a szenvedélynek, a vérmérsékletnek, a képzeletnek sajátos együttizzása.

Még élete utolsó szakaszában festett képeit is korát meghazudtoló lendülettel festi. Az 1940-es években — amikor már nyolcvan körül járt — fizikai ereje kezdte cserben hagyni. Ott kellett hagynia szentesi tanyáját: be kellett költöznie a városba. Kórházi kezelőorvosának emlékezete szerint az ablaknál üldögélt naphosszat szótlanul, s csak egyetlenegyszer szólalt meg, akkor, amikor közölték vele, hogy pihennie kell, néhány hétig nem festhet. »Az nem lehet« — mondotta szilárdan.

Amikor először találkoztam vele, már töpörödött öregember volt, réveteg, tétovázó. Nemigen beszélt. Egyszer csak — amint néztük a képeket — váratlan eréllyel megszólalt: »Ezen még dolgoznom kell«. »Ugyan már« — torkolta le Annuska, a felesége —, »miért mond ilyet, hiszen már évek óta nem fest.« A mester hangja gyenge volt, mint az elromlott sípé, inkább csak a keze rándult meg türelmetlenül: »Nem érted ezt te, Annuska. Festek én — csak gondolatban.« A hatalmas motor, amely képzeletét hajtotta, nem tudott leállni, még akkor is forgott, amikor az ecset már kihullott kezéből.

Bényi László

Az orvos válaszol

»Mária asszony« Miskolc. Hónapok óta ismételten visszatérő orrvérzések az orrsövény kezdeti részén elhelyezkedő visszértágulatból származhatnak. A visszértágulatok helyi beavatkozással megszüntethetők, és így a sok kellemetlenséget kiváltó gyakori orrvérzések is megszűnnek.

»Z. A.« Kecskemét. A cukorbetegségről már több ízben adtunk tájékoztatást lapunkban. Levele alapján azonban feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy »jó ismerősei« tanácsai miatt Önnek is válaszoljunk. A cukorbetegség ma már, a megfelelő étrendi előírások betartása és a szükséges gyógyszer használata mellett, évtizedeken át tartó, teljes munkaképességet is biztosító anyagcsere-elváltozás. De az orvosi utasítások ellenére használt különféle teák (pl. babtea, kukoricabajusz tea) egyenesen károsító hatásúak lehetnek, és a betegséget nagymértékben súlyosbítják. Az étrendben mindig meghatározott mennyiségű szénhidrát elfogyasztását írják elő, amelynek önkényes megváltoztatása további károsodásokat okozhat. Teljesen hibás az a nézet, hogy ha cukrot vagy cukortermészetű anyagokat nem fogyaszt, akkor majd gyorsan javul a betegsége. Bizonyos mennyiségű cukortermészetű anyag feltétlenül szükséges, mert enélkül a szervezet kiegyensúlyozott működése legfeljebb csak napokig tartható fenn. Az előbbiekből következik, hogy a jóindulatú baráti tanácsok nemhogy javítanának állapotán, hanem rövid időn belül nagyon súlyos károsodást okoznának, sőt esetleg életveszélyes állapotba sodorhatják.

»Őszi esküvő« Bp. Elsőfokú unokatestvérek között a házasságkötés nem lehetséges. Az ilyen közeli vérrokonok házasságából született utódok súlyos testi és szellemi károsodással jöhetnek a világra. További szembeszállását családjával teljesen fölöslegesnek véljük, és válaszunkból rádöbbenhet, hogy rokonai nem ellenségei Önnek, hanem csak a javát akarják a házasság meggátlásával.

»28 éves anyajelölt.« Orvosi javallatra a terhességmegszakítás minden esetben valamilyen komoly szervi elváltozás miatt történik. A szervi okok lehetnek átmeneti jellegűek (pl. valamilyen fertőző betegség), vagy tartósak. Ha a megszakítás időlegesen fennálló megbetegedés miatt történik, akkor újabb terhesség kiviselésének semmiféle akadálya nincs. Ha azonban valamilyen tartósan fennálló betegség volt az ok, akkor feltétlenül tanácsos kezelő orvosa véleményét kikérni egy elkövetkezendő terhesség kiviselését illetően.

»H. J.« Bp. Ugyanazon a helyen ismételten fellépő tüdőgyulladás valószínűleg körülírt hörgtágulatok következménye. A gyógyszeres kezelések ellenére visszatérő lázas állapotok szükségessé teszik a betegség okának pontos megállapítását. Egyes esetekben a legcélravezetőbb eljárás a körülírt hörgtágulatoknak megfelelő tüdőrész műtéti eltávolítása.

Dr. S. T.

Magányos, két fiúgyermeket nevelő anya fordult hozzánk: nem bír a gyerekekkel. Mármár arra is kész, hogy állami gondozásba adja őket, de nyomban el is űzi a gondolatot, nem tudna megválni tőlük. Nyugtalanságának fő oka a gyermekek nehezen fékezhető elevensége és az, hogy nem akarnak napközibe járni, ha mennek is, elkésnek, de előfordul, hogy inkább a háztetőn keresnek menedéket. Nem használ — mint írja — se bot, se szidás, se jutalom. Mi lesz belőlük?

Úgy érzem, levélírónk kétségbeesése kissé túlméretezett. Semmilyen erkölcsi, jellembevágó hibát sem említ, és amit annak tart, az sem az: a nagyobbik nem árulja el a kicsi hiányzását, mióta édesanyjuk egyszer nagyon elverte öccsét. Ezt a testvéri magatartást becsülni kell. Egyáltalán: bottal csak dacos, gyűlölködő, a szülőt kijátszó alattomos *ellenfélre* lehet szert tenni. Nevelni csak verés nélkül szabad. (De vigyázni kell a jutalommal is: aki csak *valamiért* teljesíti a szülő kívánságát, annál előbb-utóbb az adok-veszek kereskedelmi elve váltja föl a gyermek—szülő kapcsolatot.) Gyermekei már nem olyan kicsik: 8—10 évesek, szót lehet érteni velük — szidás nélkül! — még akkor is, ha a szokottnál kissé elevenebbek. Nem tudjuk, de lehet, hogy idegrendszerük erősen megsínylette a szülők válását. Mindenesetre a magányos anyára nehéz feladat hárul, apát is kell pótolnia, de ne az apai keménységet idézze föl, hanem az apa barátságát! Ha a magányos anya emberszámba veszi gyermekeit, segítőtársnak tekinti őket, akkor rendszerint megbecsülik helytállását, és kétszeres ragaszkodással kötődnek hozzá. Ha azonban ijedt kapkodásában a „kemény kéz" politikáját érvényesíti, eltaszítja őket magától.

Más kérdés, hogy napközibe mégiscsak járniuk kell, hiszen

„NEM IS SEJTI, MILYEN ÖRÖMET SZEREZNE..."

A miskolci Kossuth szálló eszpresszójában hangosan csivitelő gyereksereg ült körül néhány egymás mellé tolt tenyérnyi asztalkát. A tíz-tizenkétéves apróságok mohón kanalazták a habbal gazdagon megtetézett gesztenyepürét. Arra gondoltam: ebben a presszóban ugyancsak szeretik a gyerekeket, hiszen egy-egy püré adag itt kitesz másutt akár kettőt is... Aztán megivott rá ki-ki egy-egy Utast, Bambit, Szamóca szörpöt, vagy amit éppen megkívánt, majd a sok csillogó szempár az asztalfőn ülő, kedvesen mosolygó dundi asszonyka felé fordult.

— Ircsi néni — szólalt meg félénken az egyik nagyobbacska — ha lehetne...

— Gyuri, te le tudnál nyomni még egyet?

— Én is, én is! — lelkesedtek többen, mire Ircsi néni hozatott még egy pürét akinek kedve volt hozzá, és még egy »italt«.

A szomszéd asztaloktól innét is, onnét is felállt valaki, s Ircsi néni fülébe súgott valamit.

— Nem, köszönöm, semmi esetre sem kérünk! A gyerekek elronthatnák a gyomrukat — hárította el a kínálásokat.

Fizetésre került a sor, majd csendes mozgolódás kezdődött. Ekkor figyeltem fel rájuk még jobban. A felkelés az asztaltól bizony, mindegyiküknek nehezére esett.

A gyerekek a miskolci kórház Heine—Medin osztályának ápoltjai voltak, egytől egyig súlyos lábvagy csípőhibával. Aki jobban bírta közülük, segített a másiknak. Egy kislányt, aki semmiképpen sem tudott járni, egy jóképű fiatalember vett ölbe és vitt az utcára, ahol egy mikrobusz várta őket.

— Miért?...

— Nekem is van egy kislányom, szerencsére egészséges.

Ircsi néni pedig ott karolta, ölelte, támogatta a gyerekeket, ahol éppen a legnagyobb szükség volt segítségére, amíg valamennyien el nem helyezkedtek a kis busz öblében.

Bemutatkoztam.

— Támpa Lászlóné vagyok — felelte... — nem, nekem nincs gyerekem... vagy tán több is, mint bárki másnak. Az egész osztály gyerekei mind az

enyéim, itt az én vendégeim, pedig bizony soknak itt élnek a szülei, de évek óta feléje se néznek gyermeküknek. Hetenként egyszer el szoktam vinni tíztizenkettőt a járóképesebbek közül moziba vagy cukrászdába, ahova inkább kedvük tartja. Ott, a kórházban legtöbbjüknek lassan múlik az ideje. Kevés a játékuk, sokan lábra se tudnak állni, nem tudnak úgy hancúrozni, mozogni, játszani, mint mások. Ha valami használt játékot, társasjátékot tudna szerezni nekik, nem is sejti, milyen örömet szerezne...

Íme, megpróbálom. Támpa Lászlóné címe *Miskolc, Madarász utca 4.* Az volna a szép, ha kettős örömöt tudnánk szerezni: a gyerekeknek a játékokkal, Ircsi néninek azzal, hogy ő adhassa oda »gyerekeinek«...

(kussinszky)

1963 MÁJ. 11. Kovács József

A muskátlis

1021

1916-ban, amikor Koszta József a Muskátlis lányt festette róla, nyolcéves volt. Most itt ül velem szemben barátságos rákospalotai lakásán. Szinte kérdezgetés nélkül peregnek az emlékezés fűtötte szavak:

— Árva gyerek voltam, jobban mondva menhelyi gyerek.

A szégyenlősen előkerített tépett fedelű könyvecskét nézem: Magyar Királyi Állami Gyermekmenhely. Gyermektartási könyv. Schmidt Katalin r. kath. »Nevelőszülő nincs a faluban, aki elfogadná őt.«

— Hányt, vetett az élet, míg Szolnokra kerültem. Nevelőszüleim a Tabánban laktak, ott, ahol a Zagyva a Tiszába ömlik, szemben a művésztelepel. Ott dolgozott — főleg télen Koszta József, aki az utcán látott meg és utánam jött: megkérte nevelőszüleimet, hogy modellt ülhessek neki. Engedtek és én boldogan mentem a jó meleg műterembe, hiszen otthon jóformán enni sem kaptam, tanulókönyveimet a tűzbe dobták, gyakran meg kukoricára térdepeltettek. Koszta védelmébe vett. Elment a menhelyi felügyelőhöz és kérte, hogy jobban bánjanak velem. Amikor látta, hogy nem hallgatnak szavára — munkáját abbahagyva — Pestre utazott és panaszt tett az embertelen menhelyi bánásmód ellen. Gyámoltalan kis gyerek voltam. Féltem még a kutyáktól is. Koszta mindig értem jött, a rozoga Zagyva-hídon megfogta a kezemet, nehogy megbotoljak a korhadt, rongált deszkapallón, vagy lezuhanjak. Jó volt hozzám. Mindég jóllakatott, sőt zsebpénzt is kaptam tőle. Még akkor sem pirongatott meg, amikor egyszer egyedül maradtam a műteremben és egy kis piros festékkel bekentem a készülő képen a számat. Csak ennyit mondott: »No lám, lám, hiszen már hiú vagy.«

»A muskátlis lány« — *Molnár* Sándorné — minden apró részletre emlékezik. Pontosan felsorolja a képeket, amelyeket Koszta 1916—1917-ben a szolnoki művésztelepen festett róla. Rajzokat, tanulmányokat is készített róla a mester, például, amikor a libákat őrizte a Zagyva-torkolatnál. Az egyik festménynek »Ételvivő kislány« volt a címe: kezében kosárral, vállán gereblyével. Egy másik képről, a »Gondolkodóról« is úgy beszélt, mintha csak tegnap készült volna. Még a képbeállítást is megmutatja: minden hiúság nélkül, természetes mozdulatokkal eleveníti fel a ma előttünk ismeretlen Koszta-képet. Bizonyára gyermekkorában is ilyen fesztelenül »mozgott« — amivel hozzájárult ahhoz, hogy a művésznek sikerült képén a műteremfestészet nyomasztó bélyegét, a »modell« és a »beülés« merevségét elkerülnie.

Összehunyorítom a szemem, hogy felfedezzem Molnárnéban a »Muskátlis lány« vonásait. A kép lassan átvált. Gondok és gondolatok már nem modellálják az arcot. Egy nyolcesztendős lányka csillogó gombszemei figyelnek rám, rebbenés nélkül, páratlan nyíltsággal, ahogyan szinte csak a gyermekek néznek. Két kézzel tartja ölében a cserép muskátlit: a virág tüzes pirosa — mint napsütött paraszt ámbitusokon — égő elevenséggel ragyog a mély színű háttérből. Hosszú szoknyácskája Velasquez híres kis infánsnőjére emlékeztet — persze csak felületi visszhangként. Hiszen a két művész mondanivalója két világot, a palotáét és a kunyhóét idézi. Amit Koszta a nagy spanyol művészetéből mélyen szívébe vésett: az az, hogy gyújtsa fel festményein a lelket az arcon.

Ez a mogorvának ismert művész egész festészetét érzelmeinek mélységéből hívta elő. Azt vallotta: »A kispekulált, hideg képet nem szeretem. A művészet szóljon a lélekhez«. Ennek a »lélekhez szólásnak« azonban nagy ára volt. Egész lényét vette igénybe; ezt ő maga egy alkalommal így fejezte ki: »Olyan felindulásban dolgozom, hogy egyszer holtan fogok összeesni a festőállvány előtt.«

Hirtelen felcsattanó indulatairól számos történet keringett. A Műcsarnokban egyik kiállításon meglátta előnytelenül — a szégyenteremben — akasztott képét: haragjában bicskát rántott elő, hogy összeszabdalja — egyesek szerint a képet —, mások szerint a rendezőt. »Nini, jön a hörcsög« — mondotta Fényes Adolf, ha Koszta feltűnt Szolnokon.

A zordnak, zsémbesnek tartott, heves vérmérsékletű piktor e képein elárulja lelkének kisugárzó gyengédségét, persze természetéhez híven az édeskésség legkisebb nyoma nélkül. A Katókáról készült festmények szerepeltek 1917-ben azon a kiállításon, amely az első hazai kirobbanó sikert hozta. A megnyitás után az ünnepelt művész felkereste a Muskátlis lányt:

»Naggyá tettél, Katóka!« — mondotta.

A kiállítás kritikái közül az »Érdekes Újság« a lap első teljes oldalán hozza Koszta fényképét és ezt a kísérőszöveget: »A héten a sajtó osztatlan elismerése egy új Munkácsy érkezését ünnepelte Koszta József festőművészben abból az alkalomból, hogy az Ernst Múzeum kiállításán képeinek egész meglepő gyűjteményét mutatja be a közönségnek. A művészi szenzációhoz méltó volt az eredmény. Az első két napon Koszta összes képeit megvásárolták.« A vásárlók között nem kisebb művészek és műgyűjtők voltak, mint Szinyei Merse Pál, Petrovits Elek, Nemes Marcell, Beckói Biró Henrik. A többször díjazott »ismeretlen« művészt felfedezik: »...egy poraiból megelevenedett Munkácsy és egy magyarrá lett Goya...« szenzációját látják benne.

Koszta sikere nem múló divat volt: életműve egyre ragyogóbban, egyre hatalmasabban tündöklik. Ami művészetét hazai és egyetemes viszonylatban maradandó értékűvé teszi, az művészetének életszerűsége, a valóságból nagyra nőtt látomása, eredeti

-RÉGI KÖVE-KEN

Előtérben egy hát: rózsaszín alapon mintás karton trapézruháé – a háttérben piézett-tűzött vászonruha

Herczeg István (MTI-fotó) felvételei

Mintás kartonruha, elöl hólos, vízcsepp kivágású rollni-masnis

A múzeumok kincsestárában IV.

Koszta-képek, régészeti leletek

1021

A szentesi Koszta József Múzeumot 1897-ben alapította *Csallány* Gábor, aki elsősorban a régészeti gyűjtemény közreadásával tette ismerté nevét. Mindez persze igen sok ásatást követelt a helyes múzeumigazgatótól és elmélyült, rendszerező munkát. A múzeum nevét viselő festőművész, aki a városban élte le életét, a magyar piktúrának kiemelkedő egyénisége volt. Impresszionista hangvételű képein drámai erővel rajzolta meg a korabeli szegényes viszonyokat, az egyszerű emberek, a nincstelenek, kisemmizettek világát. Régészet és képzőművészet — ez a kettősség jellemzi ma a szentesi múzeumot. Bár a múzeum ideális helyen, a nagyon szép parkban található, annak beosztása, megvilágítása igen sok kívánni valót hagy maga után. A múzeum egyik termében ma állandó Koszta József-emlékkiállítás látható, amelyet tavaly ősszel nyitottak meg. *Hegedűs* Katalin, a múzeum régészigazgatója következőket mondja a kiállított képekről és az anyag továbbfejlesztéséről.

— Harmincnégy Koszta-képünk van. A hagyatékból 27 alkotása került a múzeum tulajdonába. A törzsanyagban 3 kép szerepelt, négy képet pedig vásárlás útján szereztünk. Távolabbi célunk a Koszta-képtár fejlesztése, „bújkáló" Koszta-alkotások felkutatása és kiállítása.

— *A Koszta-műveken kívül rendelkezik-e a múzeum más értékes festményekkel?*

— Akad néhány jelentős alkotás. Van egy számottevő Rippl-Rónai József táblaképünk, és a nagymágocsi kastélyból került hozzánk néhány ismeretlen barokk festő műve. Értékmegállapításra természetesen nem vállalkozhatok —, úgy gondolom több ezer forintot érő alkotások ezek. Aminthogy értékesek az innen kapott barokk bútorok és metszetes porcelánok is.

— *Ön mint régész, milyen ásatásoknál működött közre az elmúlt években?*

— Ismeretes, hogy négy megye összefogásával dolgozik egy alföldi kutatócsoport, amely különböző helyeken ásat. Tavaly májusban, szeptemberben és októberben Vésztőn ásattam. Szenzáció számba menő lelet került elő a földből. Szögletes ládában zsugorított helyzetben levő csontváz, a halottat gyékénybe pólyálták. Ez arról tanúskodik, hogy a temetkezésnek ezt a modern formáját ismerték már őseink. A vésztő—mágori halomnál végzett feltárás más meglepetéssel is szolgált: a csontváz koponyáját, alkarját és alsó lábszárát például pirosra festették.

— *Hogy magyarázza ezt a jelenséget?*

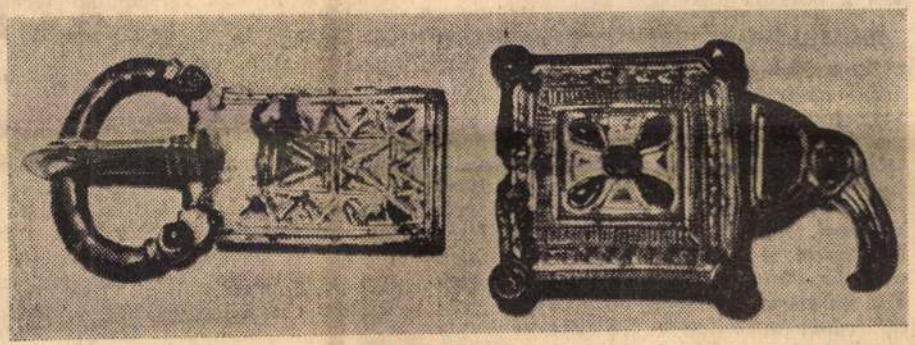
— A vörös szín — a vér, az élet színe. Minden bizonnyal az életet akarták ezzel visszavarázsolni a messzi útra induló halottnál. A Békés megyei ásatásoknál különben réteges telepeket tár fel a munkaközösség. Eddig 15 sírt bontottunk ki, amely közül 8 koporsós sír. Azt kutatjuk, hogy az egymásra épülő telepek milyen fejlődési fázisokon mentek keresztül az [illegible]ők folyamán.

— *Milyen értékes „előke-[illegible]ésekről" beszélhetnénk*

— Megemlíteném azt a római mérleget, amelyet az apró kis súlyokkal együtt találtunk meg. Ez a kunszentmártoni ötvös sír tartozéka volt. Kézimérleg bizánci üvegsúlyokkal, öntött bronz szív, préselt övveretek, aranyműves szerszámok, mind gazdag leletnek számítanak.

Ha már a leletekről beszélünk feltétlenül szót kell ejtenünk a szentesi éremleletről, amelyre 1966. novemberében akadtak rá Dancsó János Bocskai utca 16. sz. alatti telken végzett munkálatok közben. Az agyag kőcsögben a XVIII. század második és a XIX. század első feléből származó 235 ezüst- és 72 darab bronzérme került elő. A lelet 114 darab külföldi és 163 darab belföldi éremből áll. A külföldi ezüsttallérok és húszasok olyan német államok veretei, amelyek annak idején csatlakoztak az osztrák császári és bajor királyi kormányok között létrejött pénzügyi egyezményhez.

— Értékes mesterleveleket is őriz a múzeum — mondja *Hegedűs* Katalin. — Ezeknek értékét elsősorban a leveleken található kézzel festett akvarellek jelentik. Szeged látképe és a mesterlevél 1808-ból való. Van mesterlevelünk Kecskemétről, Békéscsabáról, Hódmezővásárhelyről, Tamásiból.

GEPIDA ÖVCSATOK

ideológia a nemzetközi osztályharc legexponáltabb területe, akkor megérthető, miért van akkora szerepe, hogy *megkülönböztetett figyelmet fordítsunk minden ideológiai jelenségre*, társadalmunk ideológiai-világnézeti állapotára, azokra a hatásokra, amelyek társadalmunkat szüntelenül érik. Időben fel kell ismernünk az új vonásokat, hogy — amennyiben lehetséges — semlegesíteni és hatástalanítani tudjuk. Ennek érdekében — elsősorban a kommunisták körében — *nemcsak az ideológiai felkészültséget szükséges fejlesztenünk, de az ideológiai érzékenységet és igényességet is.* Ehhez persze valamennyiőnknek nemcsak teljes marxista—leninista világnézeti fegyverzetre van szüksége, hanem arra is, hogy ennek prizmáján *fel tudjuk ismerni a káros társadalmi jelenségek ideológiai következményeit.* Illetve, hogy milyen társadalmi jelenségekben öltsön testet ma az imperialista „fellazítási" taktika, hogy meg tudjuk különböztetni a társadalmilag hasznos és progresszív újat a sznobizmustól, a kispolgáriságtól, a nyugatmajmolástól, s ezek révén a burzsoá ideológiai behatástól.

MOST NEM ELSŐSORBAN azokra a nyíltan ideológiai köntösben fellépő fellazító nézetekre, mint a konvergencia, vagy a marxizmust burzsoá szájból ma-

nisták, csak nem gondoljak
lített — s általuk támogato
— ideológiai következmény
ha ezek után ifjúságunk e
nyira vonzódik minden
iránt, ha az nyugatról ér
gol, francia feliratú légi
öltözet, az ápolatlan kül
vatos zeneszámok egekig
pening stb.).

Ezek persze *külső j*
tuk keresztül egy ideg
munktól idegen gond
remlik állandóan be
lomba, lazítja azokat
kat, azoknak a szoci
nek hatását, amelyet
vetendőknek tartunk.

A másik megfigyelhető területe a „
lazításnak" a kulturális és gazdasági élet.
Az igaz, hogy a magyar kultúra — ahogy
mondani szokták — „nyugat emlőin ne-
velkedett". De a nyugati kulturális di-
vatok felé történő túlzott fordulásban is
ezt a „fellazítási" törekvést kell felfedez-
nünk. A művelt társadalom természetes-
sen kinyitja kapuit minden nemes, humá-
nus, haladó és társadalmilag újat hozó
törekvés és irányzat előtt, jöjjön az akár
nyugatról, akár keletről. De az az ember
érzése, hogy egyes kulturális intézmények
rakrabban nyitogatják a nyugati kaput,
mmint a „keletit", s *ezen a nyugati ka-*
in azután — a tényleges értékek mel-
t — bezúdul a selejt, a szemét, a ma-
t „útkeresőnek" álcázó alantas burzsoá
rmék is. S aztán sokszor ennek — ép-
n a bőven található sznobok agresszi-
ása miatt — *nagyobb a hangja, füstje,*
nt az értéke. S ilyen légkörben aztán
énkké válik minden nemes, szocialista
lekvéseket hordozó kezdeményezés.

BIZONYOS KÖRÖKBEN annyira el-
rakezett revízió
zülemlésének
lalmitása.

még
ezett ener-

különösen a gazdálkodás és kereske-
em köréből — átvesznek kritikátlanul
inológiát, módszereket, elfelejtkezve
listája ideol
lthato. Ez
a lényeges alaptételről, hogy *még ha*
nosítható módszerről is lévén szó, ná-
ennek egészen más a gazdasági-tár-
imi bázisa, mint a kapitalizmusban.
a marketing és a többi szakkifeje-
ne is szóljunk. De az alábbi példa
osan mutatja, miről van szó. Nálunk
a „Dolgozz Hibátlanul", azaz: a
nozgalom. Erre olyan írások látnak
vonatkoz török hó-
ságot, hogy *ez ugyanaz*, mint az
ban a ZD, azaz: Zero Defects Prog-
(Nulla hiba program), vagy az NSZK-
z Alles ohne Fehler (Minden hiba
). Az az alapvető ideológiai-politi-
get elhallgatva, hogy amíg
a országokban ez a mozga-
extraprofitot, a nagyobb ki-

Csongrád m. Hirlap
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-128
SAJTÓFIGYELŐ

mult a jövőnkért

Főiskola fiatal
most, beszélgetésünk kezdetén mégis arra kérem, hogy egy nemrégen befejezett művéről beszéljen. A „Min dolgozik?" helyett a „Min dolgozott?"-kérdésre válaszoljon inkább. E meggondolásnak aktualitását a kecskeméti megyei tanács épületében felállított hatalmas intarziája adja. Nem tévedés. A táblafestő *Dér István* mintegy másfél évvel ezelőtt meghívásos pályázatot nyert. Négy művész közül ő kapott megbízást a 21 négyzetméter falfelület „megkomponálására".

Dér István eddigi pályafutása alatt sohasem dolgozott „fával". Vázlatai és az egy négyzetméteres próba intarziamunkája megnyerte a zsüri tetszését, és hozzákezdhetett a háromszor hét méteres intarzia-táblaképhez.

— Mielőtt hozzáfogtam a munkához — mondja *Dér István* — a Bács-Kiskun megyei tanács segítségével végigjártam a megyét. A „homok világa" egyáltalán nem idegen előttem, mégis — azt kell mondanom —, nagyon sok újszerűt, érdekeset tapasztaltam. Megismerkedtem azzal a változással,

1973 MÁJ 13

1973. MÁJUS 13.,
VASÁRNAP

FOLNER ZOLTÁN

Koszta kisajátítása Szentesen - I.

Festészetéről fehéren-feketén

Koszta József születésének 130. és halálának 50. évfordulói között (1991-1999) már nem adtak ki egyetlen Koszta-monográfiát sem, hiszen megírták őt Bényi László, Aradi Nóra és Egri Mária is. Nagy segítségünkre is voltak mindahányan abban a munkában, mely az eddig még közöletlen forrásokra támaszkodva a *Szentesi Élet*-ben öt folytatásban a Mester halálának fél évszázados fordulójára most először itt jelenik meg nyomtatásban. A hatodik részben pedig első monográfusának, Bényi Lászlónak a Kerepesi temetőben, 1999. július 29-én elmondandó emlékbeszédét adjuk majd közre. (Rozsa Gábor)

Egy különös dokumentumtárlat nyílt meg Szentesen, KOSZTA József születésének 130. évfordulóján a Városi Könyvtárban. Később ezt a tárlatot elhelyeztük a Koszta József Múzeum „szívében" a Koszta-teremben a körös-körül felakasztott képek fölött, időrendben. Eredendően „polgárpukkasztó" sajtó-citátumokat találtunk Kosztáról, de később rájöttünk, hogy a majdnem teljes sajtó-kritika-gyűjtemény egyéb általános tanulságokat iniciál, és a helyi aktualitásokat is egy szép csokorba gyűjti.

A tárlatnak eredendően csak Szentesen, és csakis a Könyvtárban volt (1991-ben még volt) helye, hiszen csak úgy válogathatott „nem jellemzőt", furcsát, téveset, extrát, sőt még felháborítót is a sajtóból és szakirodalomból egyszerre. Mégis ki kellett lépni vele a helyi extremitások köréből, mert itt a legkorábbi (1894), és a legkésőbbi (1949) citáció között több mint fél évszázad telt el. Két nagy világégés, több művészi forradalom, és ennek az időszaknak a kellős közepébe esett Koszta József szentesi működése (1912-1949), melyet harmincnyolc éven át ő is „szentesiként" élt meg. Izlés, és válogatás kérdése, hogy ebből az emlékanyagból mit tartunk mértékadónak, megörökítendőnek, és hogy mi az, amit csak megemlítünk...

Említésre méltó, hogy a különc Kosztáról Szentesen anekdoták sora maradt fenn, ami még most is dúsul. Bár Bényi Lászlóval, Koszta első monográfusával kell egyet értenünk, aki szerint *„az ... anekdoták jelentőségének megítélésében ... ne essék félreértés, fontosságot tulajdonítani nekik körülbelül annyit jelentene, mint a tudós felfedezése helyett azt méltatni, amit gondolkozása közben a botjával a porba firkált.."* Ennek ellenére a szentesi Koszta-mesék azóta is fejlődnek. Végső kicsengésük szerint jobbára arról szólnak, hogy Kosztának a városban nem akadt barátja. Választott környezete, a tanyasi parasztság amolyan mutatványosnak nézte, a kispolgár nem értette, a gazdag pedig keményen lenézte. De mindhárom csoportbeli ugyanúgy szívesen meghallgatta, kicsit megtoldotta és tovább is adta a Mester különcségét alátámasztó anekdotákat. A szentesiek Koszta-énképe tehát valamiféle egyedi „kisajátítása" Kosztának, épp a lényegétől fosztják meg; attól, hogy festőművész.

Festészetét illetően is kuriózum-számba menő írások sora született Szentesen. El is neveztük ezeket „fehéren-feketén" írt kritikáknak. Itt megállunk egy kicsit, és az egyetlen festőbarát kortárs Rudnay Gyula véleményét idézzük; *„a piktúráról keveset, és igen csínján kellene beszélni is, meg írni is. Nemcsak azért, mert a festmények önmagukért beszélnek, hanem azért is, mert többnyire mást beszélnek, mint amit az esztéták beléje magyaráznak."* Rudnay - talán éppen ezért - legszívesebben a „kis Kosztával" szeretett a képeiről beszélni, mert ez csak annyiból állott, hogy a festménnyel szemben állva Koszta csak ennyit mondott: - *Ez az ! - ez-az !* Ekkor mind a ketten tudták, hogy mi az a *„Ez az."*

Brassói, kolozsvári éveiből nem ismerünk sajtókritikákat, s ha voltak is netán, nem sok a reményünk arra, hogy valaha is hozzáférhetőek, kutathatóak lesznek. Ezért értékeljük nagyra az egyik legelső fővárosi szaksajtóban megjelent rövid hírt a *„Művészeti ösztöndíjak adományozásá"*-ról: *„Báró Eötvös Loránd vallás- és közoktatásügyi miniszter művészeti ösztöndíjat adományozott a következő festőművészeknek: EDVI Illés Aladárnak 600, TAHI Jánosnak, PAPP Sándornak és THEIN Miksának, NAGY Sándornak, LIGETI Móricznak és STRASSENGÜRTL Károlynak egyenként 400, végül KOSZTA Józsefnek 250 frt-ot."* (Művészi Ipar 1894.100 kiemelés tőlem RG) Ebből a sorból az igazán kiemelkedő Edvi-Illés nevét még ma is jegyezzük, és ő akkor is kiemelkedő ösztöndíjban részesült. De ha a többiekről kellene elszámolnunk, - valljuk be - zavarba jönnénk, és még olyan is lenne köztük, akit egy lexikonban sem találnánk meg. Koszta ott a név- és rangsor végén egy benjáminnak tűnik, pedig akkor már Krisztus-korú - igaz, ő még abból is letagad három évet, mert társai között szégyelli „korosságát". Ebből a díjból fél pénzt se kapva nemcsak egy korszak, nemcsak egy irányzat ősökösévé lett, hanem ki tudja igazán milyen messziről felkerekedve és ki tudja valóban, hogy meddig tündökölve, izmusoktól, csoportosulásoktól távol, teljesen egyedül maradt **nemzetinek és népinek**. És ebben talán a hely szellemének, és Szentesnek is jutott egy kis szerep. Tanulságos a névsor és ma már úgy tűnik, hogy Koszta mellőzöttségének bizonyítéka. - Vagy talán mégse ! Hiszen az igazi mellőzöttek neve meg se jelent, ösztöndíjat - ha pályáztak is rá - nem kaphattak. Határeset. Mégis szívből ajánlom a mindenféle kuratóriumoknak, alkalmi zsűriknek a figyelmébe !

Az ismeretlenség átka ült még 1905-ben is „fehéren-feketén" a Mesteren. Lyka Károly kiválóan szerkesztett lapjában Koszta nevét egy megtisztelő kis hírben **tévesen szedik** a nyomdászok. **Nem vette észre még** az olvasószerkesztő sem -, megkockáztatom: talán nem vette volna észre maga Lyka Károly sem a *„KITÜNTETÉSEK"* rovatban, hogy: *„A Fraknói püspök alapította két római díjat a Képzőművészeti tanács Réti István és Kosztka **József** festőknek ítélte oda."* (Művészet 1905/5. 338. kiemelés tőlem RG) Pedig ugyanabban a lapban megjelent képes riporthoz egy szentesi fotográfus (FRIDRICH János) meghívására maga a főszerkesztő látogatott vidékre, hogy frappáns képes beszámolót írjon egy ismeretlen szentesi festőről (JOÓ Béláról). **(RG)**

Koszta kisajátítása Szentesen - II.

Festészetéről egy „ismeretlen" tollával, és elhallgatva

Koszta nevét egy megtisztelő kis hírben tévesen szedik a nyomdászok, nem veszi észre az olvasószerkesztő sem -, megkockáztatom: talán nem vette volna észre maga Lyka Károly sem a *„KITÜNTETÉSEK"* rovatban, hogy: *„A Fraknói püspök alapította két római díjat a Képzőművészeti tanács Réti István és Koszka József festőknek ítélte oda."* (MŰVESZET 1905/5 338. o. kiemelés tőlem RG).

Micsoda sorsszerű, hogy itt és most az a becsúszott kis „*k*" betű talán abból adódhatott, hogy a tipográfus még sose hallott Kosztáról és Csontváry Kosztkáról meg nem tudta, hogy nem József, hanem Tivadar... És ha nem a nyomdász, hanem maga a főszerkesztő sem tudhatott eleget, Kosztkáról és Kosztáról, nyilván az sem juthatott eszükbe, hogy a Napút festőjének éppen Szentesen, a kiséri gyógytárban esett ki a pulveros tégely a kezéből, amikor megtudta, hogy művészi terveit egy új, önálló patika-bérleménnyel alapozhatja meg, valahol a Felvidéken ... Ugyanakkor - természetesen - lehetett egyszerű hétköznapi tévedés is (a sajtó ördöge), hiszen a Mester már magáénak mondhatta 1897-ből a Műbarátok Köre 3000 koronás ösztöndíját, a századvégi párizsi világkiállítás Mention Honorable-ját, és az állam már öt ízben vásárolt is tőle. Még **fricska** is lehetett az a „*k*" betű, és éppen oda becsúszva !

Koszta szentesiségének a kezdeteit is nagyon nehéz megfogni. A városi sajtó „érzékenységét" jól példázza, hogy először a *„Távozó festőművész"* címmel adott hírt személyéről : *„Csendben, kevés ember által tudva működött Szentesen a magyar festőgárda egyik tehetséges tagja, Koszta József, akinek tájképei és zsánerképei már nagy elismerést szereztek mesterüknek. Koszta a Lakos-tanyán rendezte be műtermét, és dolgozott szorgalmasan. A gróf Andrássy-féle 200 koronás ösztöndíjjal kitüntettetvén, most már csak 8 napig marad körünkben, miután a művészi ösztöndíjjal Szentpétervárra utazik az orosz képzőművészet tanulmányozására."* (Alföldi Ellenzék, 1912. június 16.)

Mondhatnánk, hogy a hír igaz, csupán a díj nem 200, hanem 4200 koronás volt, és nem Szentpétervárra indult a Mester, hanem Belgiumba, majd Hollandiába vitt az útja. Ugyanakkor elképzelhető az is, hogy maga Koszta „rejtőzködött" a nyilvánosság elől, amikor megtévesztő információval szolgált a túlbuzgó vidéki firkásznak. (Feltehetően Lakos János Pálnak, aki akkoriban készült festőnek.) „Kétszáz" koronájával nyugodtabban alhatott még nyolc napig a Lakos-tanyán, mert különben már másnap mindenki tudta volna, hogy 4200 koronája van. (Az ördög nem alszik Szentesen sem.) Akkoriban éppen 1 Korona volt a napszámbér a Péter-Pálkor meginduló aratásokon, és ugyanannyi volt a kubik-munkáknál is. Egy átlagos szentesi parasztnak, vagy földmunkásnak éppen 15 évi teljes jövedelméről volt szó ! Hát ha még azt is megírta volna az újság a Mesterről, hogy alig két éve kereken 2000 koronát, a Röck Szilárd-féle díjat „sétálta el" Párizs utcáin ! Az viszont elképzelhető, hogy Koszta Oroszországba indult volna, de később valamiért megváltoztatta a terveit.

Feltehetően ugyanattól a jól értesült „ismeretlentől" származik a következő évi városi sajtóhír is (Alföldi Ellenzék, 1913. .....) : *„Kevesen tudják, hogy Szentesen, - ahol mesterségesen tartott művésztelep nincs, egy idegenből ideszármazott, kiváló festőművész lakik. Koszta József az a nagytalentumú festőművész, akit megkapott Szentes határának pompás alföldi perspektívája, és nálunk telepedett le. Legújabb sikerei is Szenteshez fűződnek. Két képe volt kiállítva Kosztánál a tavaszi tárlaton. Az egyik =Őszi nap=, berekháti tájkép, melyet a Képzőművészeti Társulat vásárolt meg, a másik a =Genre= című, amelyik a mezőn dolgozó munkásnőt ábrázolja. Ezt a képet pedig az állam vásárolta meg. Mind a kettőt azért, mint művészi értékű képet múzeumban őriztesse az utókor számára."*

A szentesi sajtóban „mélyfúrásnak" is beillő búvárkodásunk során nóvumként előkerült két közlés után - bátran állítom - kerek 33 évig **nincs semmiféle** helyi sajtó-adat Koszta Józsefről. Szentes mindig is érzéketlen volt saját tehetségeire, és ferde szemmel nézett a „gyüttmönt" festőre. Különcségei okán, vagy éppen jól megalapozott irigységből ? Ezt ma már nem tudni... Még az 1943. évi országossá lett ünnepről, Horthy Miklós kormányzó 75. születésnapjára készíttetett egész alakos festményéről sem tudósított a helyi sajtó. Kosztát Szentesnek TOKÁCSLI Lajos (1914-ben született) festőművész, és apósa, FRIDRICH János fényíró mester próbálták bemutatni. - Hiába ! Az 1912-13-as sajtóközleményt csak 1946-47-ben követi újabb. Pedig Koszta megszakítás nélkül itt élt, nem is olyan messze, a felsőréti Várhátón, a város külterületén... Tokácsli, aki Rudnaynál végzett művésznövendék, 1943-ban szabályosan „kierőszakolta", hogy Koszta a várostól kapjon megrendelést - akármilyet ! -, ha Horthy 75 éves, hát fesse meg a kormányzót ! A dolog végbe is ment, csakhogy az alföldi kolorista Mester az „Őfőméltóságú Úr" orra hegyén több pirost hagyott, mint azt László Fülöp eredetijéről hűen lemásolhatta volna, s így az ünnepi alkalomra készült képről valóságos sajtócsendet rendeltek el a város urai. Ki se akasztották, falnak fordítva találták egy sötét raktárban a felszabaduláskor beszabadult népek is. A vászon egy kis darabját, a főtéri piacon 1946-ban még felismerte HALÁSZ Szabó Sándor festőművészünk, amikor egy kofa krumplit árult rajta. Neki a kiváló rusztikus vászon tűnt föl, ezért a rajta levő összes krumplit megvásárolta, hogy a vásznat is elkérhesse. De „csalódott", mert a sáros földre tett másik oldalán ráismerhetett a Mester Horthy-portréjának egy részletére... (Svédországba vitte magával, s hogy visszahozta-e, ma is talány...)

A „békebeli" Koszta-híradások szerzőjét éppen ezért sokáig kutattuk. Nem tudjuk bizonyítani, de legvalószínűbb, hogy éppen LAKOS János Pál szentesi festőművész lehetett az, akivel Koszta kezdetben a Lakos-tanyai (Berekhát 25. sz.) műtermét megosztotta. **(RG)**

Koszta kisajátítása Szentesen - IV.

Festészetéről a kritikák, és Önmaga

„...odavetette a szemét a festőre, és rámosolygott szeliden ..." **Társak voltak ők, tökéletes társak, ahol még ha az Ember ment is mindig elől, a bugyelláris az Asszonynál volt hátul ...** **(RG)**

Dr. Pigniczky Endre néhai szentesi főügyész figyelmességének köszönhetjük, hogy a Járásbíróság peres poros iratai között mintegy 25 cm vastagra hízott Koszta-örökösök hagyatéki aktái elkerülték a soros selejtezést, és a levéltárba, onnan pedig a múzeumba kerültek. A hagyatéki ügyet 1958-ban zárták le, és akkor még fellelték a földhivatali ún. „hideg" adattári adatokat is. Ezek szerint az annyira áhított várháti tanyát (Szentes Felsőrét 37/a. sz.) 1922-ben Koszta József osztatlan tulajdonába jegyezték be. Ha pedig igaz, hogy akkoriban 30 ezer korona volt holdja a földnek, akkor a „birtok" az akkor újonnan épült tanyaépülettel majd fél millió koronába került, és hol van ehhez képest az 1917. évi „nagy siker" kb. ötvenezer koronányi alaptőkéje ? Még ha meg is indult a korona inflálódása. Vagy netán befektette valamibe ? Aranyat vettek ? Nem tudni. Egy biztos, és ez is kiderül a Pigniczky-féle ajándékból, hogy a várháti birtokhoz 15 év múlva, 1937-ben egy újabb 10 holdas tanyaépület nélküli vekerháti szántóföldet vettek, és ennek már mindketten voltak a tulajdonosai 1/2-1/2 részarányban. A bejegyzés nem nélkülözi az oly szokásos *„és neje"* kitételt, pedig akkor még nem biztos, hogy házasok voltak. Az esküvőhöz még szükség volt arra, hogy Koszta megbetegedjen, és a közösen szerzett vagyont féltő Asszony elvetesse magát a Törvény, és az Isten előtt is. „Kisajátítás" volt ez is, pedig a „vőlegény" már 68 éves volt, és a „törvénytelen" frigy már 34 éve tartott ... És eltartott még vagy ötvenig is !

Nagytiszteletű Virányi Lajos evangélikus lelkész úr, akinek egyébként kitűnő memóriája volt, nem emlékezett az esküvőre. Csak annyit sejtetett meg velem, hogy valami formai nehézség miatt Szegedre kellett utazni a Mesternek. A menyasszony ugyanis római katolikus volt. A „nehézség" egyébként abban gyökerezett, hogy Szentes evangélikus templomának már volt oltárképe, Szegednek pedig még nem... Berkecz István festőművész barátomnak van a birtokában egy kéziratos levél, amolyan padlástakarítási emlék. Koszta írta alá, de nem ő írta, hanem valakinek diktálta. A hideg hangvételből lehet csak sejteni, hogy Annuskának szól. Arról számol be, hogy a „dolog" egyetlen feltétele az oltárkép elkészítése, és ha nagyon ragaszkodnak hozzá, hát bizony meg kell csinálni ! Sajnos még ma sem tudjuk, hogy hol és mikor volt az esküvő. Szentesen biztosan nem, és Szegeden sem találják a nyomát... (Szegeden viszont nincs Koszta-festette oltárkép. Koszta egész életműve nélkülözi az ilyenfajta „monumentalitást".)

Komoly kritikusai összehánytak-vetettek tücsköt bogarat. Csak néhányat:

„Úgy jött, mint valami nyári förgeteg... Rájött, hogy ötven esztendeig idegen nyelven beszélt, nem a saját szívéből, nem az anyanyelvén. Most megpróbálta a saját hangján Ez a hang öblös volt és mélyről szakadó: búgott és örvénylett, friss, el nem élt lázakban zakatolt... Új képei láttán dagadó izmokkal képzelték el a festőt, aki döngő léptekkel jár, acélos mellkassal. Egy titánt képzeltek Koszta Józsefben...

Aztán előkerült valahonnan. Mint egy mesebeli törpe, öreges fürgeséggel, köpcösen, barnára kopott arccal, gyűrött homlokkal, fekete kemény kalapban..."

„A múzeum falain öregesen néztek össze régi képei, amikor megfiatalodott önmagával oda újabban bevonult. Szomszédai szomorúak lettek mellette, szürkék, fakultak. Régi képei, amelyeket harmincegynehány éves korában festett, úgy néznek tejtestvéreikre, mint az idegenekre... Egész világ tátong közöttük. Amazokat egy harminchárom éves öregember festette, emezeket egy hatvanötéves szentesi ifjú... Megszürkült homloka mögött nincsenek délibábos álmai ... Férfiasan áll a talpán, és bátran nekigyűrközik a rohanó életkeréknek.

- És visszalendíti."

„Itt albérlő. Szentesen: FÖLDESÚR ! Szeretné összefesteni egész Szentest ! Amikor fest, négyszögölek táncolnak a szemei előtt. Amikor áradt a Pénz, és a művésznek divatja volt, minden megkaparintott bankóját a földbe gyűrte... Loholt, izgult, folyton utazott, eltűnt, földet vásárolt... Ujjaira színes aranygyűrűket gyűjtött, mellényét tekintélyes aranylánccal ékesítette... Pénzt nem hozott Pestre, csak képet. Azt minden pesti boltban fölváltották. Jó pénz volt ! Nem is nézték, mit ábrázol, csak az aláírást. Azt fizették !"

Önkritikája is volt, ezt már 1933-ban megengedhette magának, amikor *Az Est Hármaskönyvében* - a híresség nevsorában KOSÁRYNÉ Réz Lola és KOSZTOLÁNYI Dezső között így vallott saját művészi indítékáról::

„Gyermekkoromban az volt az egyedüli vágyam, hogy juhpásztor lehessek: nem éppen a juhok kedvéért, hanem mert mint juhpásztor napestig elnézhetném a fellegek járását, a vidék szépségét, és festegethetnék is, hiszen a kutyám eligazítaná a juhok dolgát... De hát nem volt szerencsém, mert a szüleim az elemi után beadtak a reáliskolába, ... amikor megkezdhettem a sztrájkot, nem akarván tovább tanulni. Nem is tanultam tovább ! - De a juhpásztorságból mégsem lett semmi... Múltak az évek, pingáltam juhok nélkül. A kenyeret külön kellett megkeresni...

Most, öregségemre közeledem a gyermekkori álmaimhoz: szereztem egy kis tanyát. - Mi kell még ? A juhok. Mihelyt ezek is megjesznek, kész az isteni állapot. Legeltetni a domb felé járok, ahol a szélmalmok vannak, onnan jönnek a szép fellegek, majd meglátják akkor, mit pingálok, mint juhpásztor !"

Ez az én Kosztám ! Én is ilyen vagyok -, és maradok... **(RG)**

Koszta kisajátítása Szentesen - III.

Festészetéről a Mammon szolgálatában

A „békebeli" Koszta-híradások szerzőjét éppen ezért sokáig kutattuk. Nem tudjuk bizonyítani, de legvalószínűbb, hogy éppen LAKOS János Pál szentesi festőművész lehetett az, akivel Koszta kezdetben a Lakos-tanyai (Berekhát 25. sz.) műtermét megosztotta. (RG)

Az „ismeretlen" szövegéből is kiérződik, hogy nem újságíró írta. Második (1913-as) közleménye fogalmazásakor már tudtak Kosztáról is, mert éppen akkor szervezte meg Várday Szilárd, a Képzőművészeti Főiskola főigazgatója 1914 nyarára Szentesre az első szentesi művésztelepet. A régebben végzett rajztanárok egy nyári kurzuson felfrissíthették művészi tudásukat. (-Óh, boldog békeidők !)

De jött a Nagy Háború ! A rajztanárok fele még otthon, másik fele a szentesi Petőfi Szállóban kapta meg a behívó parancsot. Néhány „untauglich", mint az itthoni Lakos János Pál is, néhány kellemes hetet töltött Révész Imre, kecskeméti „telepalapító" társaságában, majd hazafiúi felbuzdulásában a behívott rajztanárok helyébe állt, és előbb Versecen, majd Szekszárdon tanított rajzot. Pedig ő eredetileg a művészképzőre járt. Eladdig soha nem tanított. Bele is halt 1920-ban, amikor a rajzteremben akasztotta föl magát... Hogy „kisajátította" volna magának a Kosztáról való híradást azzal a két közleményével, azt nem állíthatjuk, de hogy a város elhallgatta Kosztát évtizedekig, az egy nagyon sajátos, mondhatni <u>másodlagos „kisajátítása" a Mesternek</u>.

Kosztáról is ezért szakadt meg minden helyi híradás. Pedig a Nagy Háború harmadik évében éppenséggel lehetett volna mit írni róla. Az 55 éves Mester első sikere az Ernst-féle fővárosi csarnokban valóságos „kasszasiker" volt: *„Koszta kétségtelen bombasikerén túl egy másik tényező is segített. 1917-et írtunk. A harmadik esztendőből negyedikbe fordult az első világháború. Ebben a háborúban a hátország lakói számára még ismeretlen volt az olyan bombaveszély, amelyik a következő háborúban megsemmisítéssel fenyegetett minden értéket, a háztól az utolsó bútordarabig. Egy dolog jelentett komoly veszélyt: A PÉNZ. A propaganda hiába hirdette harsogva az ellenkezőjét, már alaposan érezhető volt a korona fokozatos elértéktelenedése. Legerősebben azok érezték ezt, akiknek nem volt pénze, s akiknek a kezdődő inflációban életszükségleteikre sem futotta. De az az osztály, amelynek volt belőle bőven, most iparkodott szabadulni tőle. ... Soha annyi ház, ékszer, mindenféle maradandó holmi nem talált vevőre, mint ebben az időben. Most pedig ez a nagysikerű Koszta-kiállítás még elfogadható árat kért egy-egy alkotásért."*

Ha csak az árjegyzékes katalógusát vizsgáljuk meg a „Magyar Mesterek Ötödik Csoportkiállításá"-nak az Ernst múzeumban, láthatjuk, hogy a két teremre való kb. negyven darab eladott Koszta-festményből SINGER és WOLFNER közel hetvenötezer koronát forgalmaztak, amiből egy igen jelentős összeg juthatott Kosztának. Neki végre éppen akkor lett pénze, amikor mindenki szabadulni akart tőle... Ha elfogadjuk, hogy az első késői nagy sikeréig Kosztát az érdektelenség, az elhallgatás, és a Műcsarnok szégyentermeibe való „elakasztás" determinálta kegyetlenül, akkor innen már csak egy lépés belátni azt is, hogy a sorsforduló viszont a PÉNZ rabjává tette őt. Mammon szolgálója lett. Érdekes, hogy ezt nem látták meg a felfokozott hevületű méltatói, ELEK Artúr (Az Újság), FARKAS Zoltán (Vasárnapi Újság), és BÁLINT Aladár (Nyugat) közismert polgári méltatásai után egy szinte teljesen ismeretlen újságírónak akadt csak olyan bizarr ötlete, hogy a Mestert Szentes-Berekháton keresse fel.

LESTYÁN Sándor a „Világ" tudósítójaként vette a fáradságot, leutazott Szentesre, kibattyogott kilométerekre a berekháti Lakos-tanyára, és szinte tetten érte a Mestert és „házvezetőnőjét":

„- Sokat dolgozik... - mondom a festőnek, aki egymás után rakosgatja elém az utolsó hetek munkáját... Azt felelte: - Nem lehet mást csinálni, dolgozni kell, hogy agyonüsse az ember az időt ...

- No de ennyit ! - Ez mégis sok !

Tiltakozva int a kezével: - Singer és Wolfnernek semmi sem elég, öt hónap alatt 18 képet festettem és néhány héttel ezelőtt küldtem el nekik, mégis azt mondták, hogy kevés... Három esztendőre kötötte le magának ez a cég Koszta József minden ecsetvonását. Amit három esztendő alatt csinál, minden az övék.

Újra ezt mondja: - Nem eleget dolgozik nekik az ember: ezt nem szeretem, jobb volna lassan, nyugodtabban festeni, de az anyagiak miatt van. Egy kis földet, meg egy kis tanyát akarok venni, hogy a magam ura lehessek. Azt hiszem, jövőre már meglesz a saját 15 holdam, csak roppant drága a föld, itt a szomszédságban 4 holdért 120.000 koronát kértek... Tessék ezt összefesteni !!! ... Mindig dolgozom, Singer és Wolfner pedig hajtanak."

- Mi ez, ha nem más, mint Koszta <u>teljes kisajátítása ?</u>

A szemfüles riporter felfigyelt a Mester és Múzsája, Szeifert Annuska különös viszonyára, melynek titkát még most is csak sejtjük. Erről így írt:

„... ez a nő, aki egyszerű paraszti ruhába van öltözve, csak éppen a nézése, és az olaszosan elválasztott egyszerű sima hajviselete árulja el, hogy nem közönséges parasztasszony. Az ujján két gyűrű, nem látom jól, az egyik mintha karikagyűrű volna, de lehet, hogy csak befelé fordult a köve. Muszáj megkérdezni a festőt:

- Családos ? / - Nem. - és odamutat a nő felé: - Szeifert Panna visel rám gondot 18 esztendő óta ... A nő a konyhaasztal mellett csak tovább forgatta ujja közt a szilvát, és buzgón szedte le a héját a hámozó késsel. Mostanig fel se pillantott a munkából. De erre a mondásra odavetette a szemét a festőre és rámosolygott szelíden. Valami szemre-hányódás félét árult el a tekintete, ..."

Társak voltak ők, tökéletes társak, ahol még ha az Ember ment is mindig elől, a bugyelláris az Asszonynál volt hátul ... **(RG)**

KOSZTA JÓZSEF

18 • KOSZTA JÓZSEF (1861–1949)

Rózsaszínű muskátli, 1930-as évek

50 × 40 cm
Olaj, vászon
J. j. f.: Koszta
Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

IRODALOM:
Bényi László: Koszta József. Budapest, 1959.
Egri Mária : A szolnoki művésztelep. Budapest, 1977.
Egri Mária : Koszta. Budapest, 1989.

„Koszta József festészete nem időszerű és nem túlhaladott, ő a magyar égbolt egyik állandó bolygója" – írta róla egyik korai méltatója. Az erdélyi származású művész a század elején végigjárta Európa művészeti centrumait (München, Róma, Párizs), majd tanult Ferenczynél Nagybányán, ismerte a fauve-ok eredményeit és kipróbálta a plein air festést. Igazi hangját 1917-re találta meg, amikor az Ernst Múzeumban rendezett kiállítása után a sajtó a „poraiból megelevenedett Munkácsy és a magyarrá lett Goya szenzációja"-ként üdvözölte. Ekkorra Koszta már megteremtette sajátos, expresszív művészi világát, melyben legnagyobb hangsúlyt a mélytüzű színek, a gazdag kolorit kapta. Előadásmódja személyes és szuggesztív volt. Páratlan színérzékenysége szenvedélyes, indulatos lelki alkattal párosult, így a leghétköznapibb témákat is feszült, ízzó hevülettel festette meg. „Olyan felindulásban dolgozom, hogy egyszer holtan fogok összeesni a festőállvány előtt" nyilatkozta egyszer. Magányosan, nomád módon élt tanyáján, maga teremtette külön világában. Művészetének táplálója a vidék volt, de képei soha nem provinciálisak. Műveiben a magyar táj színeit és hangulatát akarta rögzíteni és megörökíteni. Stílusa a 20-as évek után már nem változott, motívumai állandósultak. Művészete mindvégig a színek titkát kutatta.

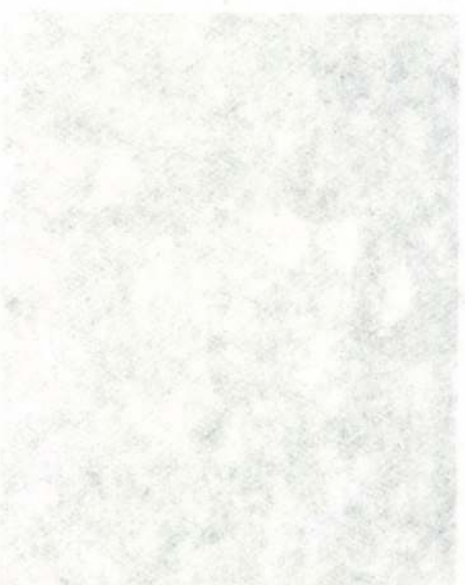
Koszta drámai kolorizmusa nem sorolható sem iskola, sem izmus, sem stílus körébe, szenvedélyes művészete követők nélküli egyszeri teljesítmény a magyar művészet történetében.

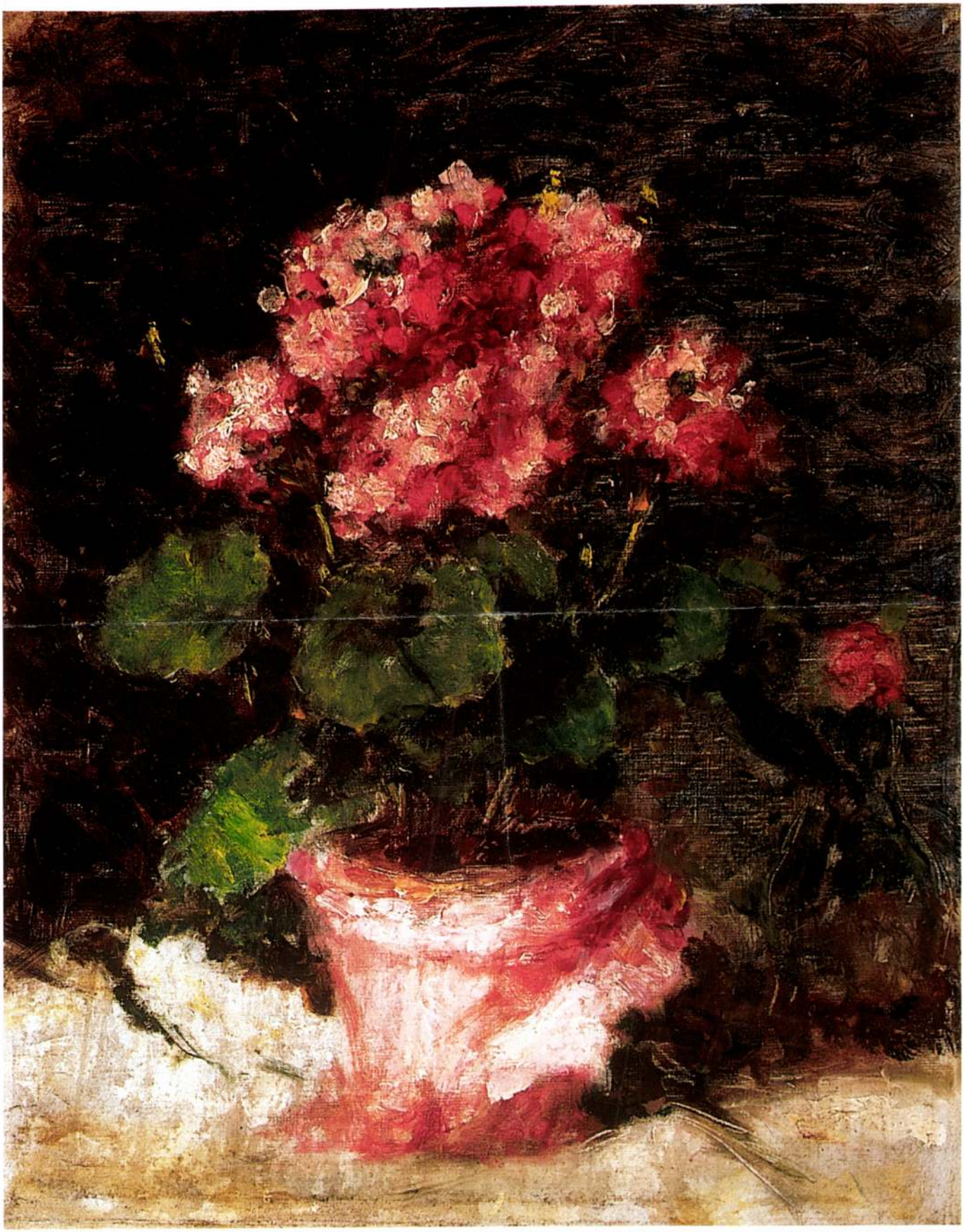
Festészetének finom, gyengédebb ábrázolást igénylő témája a virágcsendélet. Gyakran festett vázába vagy csuporba állított mezei csokrot, tulipánt, vagy orgonát. Az egyszerű, falusi virágok a maguk formai gazdagságában és természetes színeiben jelennek meg. Kerüli a mesterséges beállítást, az előre elrendezettséget. A muskátlis csendéletet élővé varázsolják a kontrasztosan megfestett ragyogó színek, a fehér, piros és rózsaszín foltokból összeálló gazdag virágzat és az égő zöld levelek. A szirmok színeit látjuk viszont a cserépen, míg a fehér több árnyalata jelenik meg az asztalt fedő terítőn. A háttér egytónusú felületét szaggatott ecsetvonásokkal tartja mozgásban.

P. R.

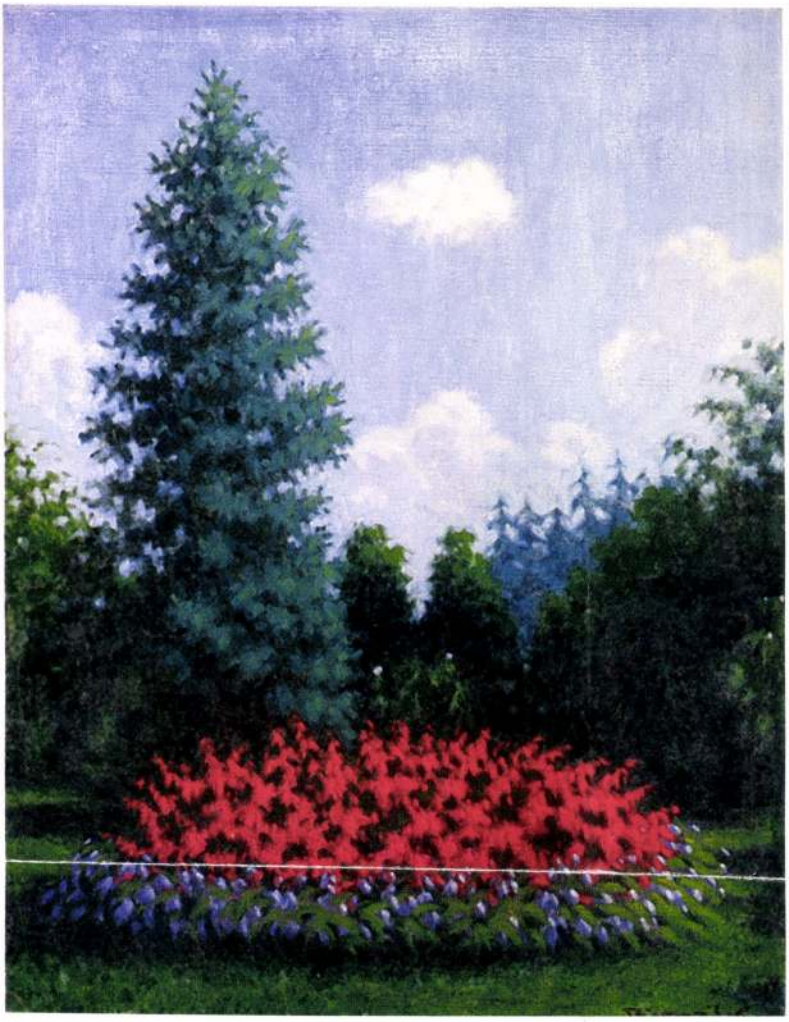

Koszta József: Virágcsendélet
Olaj, vászon
50,5 × 41 cm, j. j. l.: Koszta

18

19

19 • BÖRTSÖK SAMU (1881–1931)

Kastélypark

74 × 58,5 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Börtsök
Kikiáltási ár: 50 000 Ft

20 • BÖRTSÖK SAMU (1881–1931)

Erdei tisztás

100 × 72 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Börtsök
Kikiáltási ár: 50 000 Ft

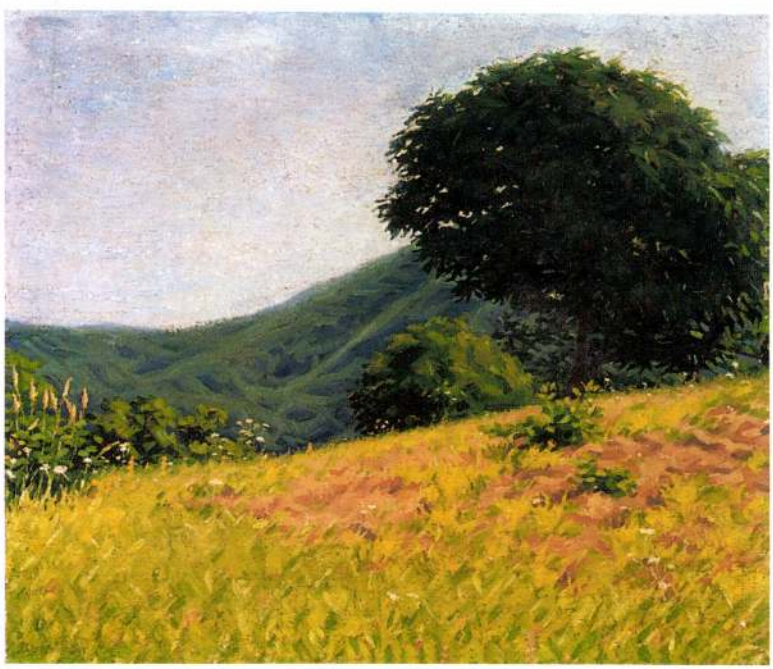
21 • BÖRTSÖK SAMU (1881–1931)

Hegyhát

60 × 70 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Börtsök
Hátoldalán saját kezű felirat: „Hegyhát"
Kikiáltási ár: 50 000 Ft

20

21

82 • KOSZTA JÓZSEF (1861-1949)

Alkonyat, 1904

88 x 99 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Koszta J. 1904

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

IRODALOM

Lázár Béla: *Koszta József művészete.* Magyar Művészet, 1937/3.
Lyka Károly: *Adalék Koszta József stílusának történetéhez.* Művészettörténeti Tanulmányok 1954-55, Budapest, 1957.
Bényi László: *Koszta József.* Budapest, 1959.
Aradi Nóra: *Koszta.* Budapest, 1965.
Egri Mária: *Koszta József.* Budapest, 1989.

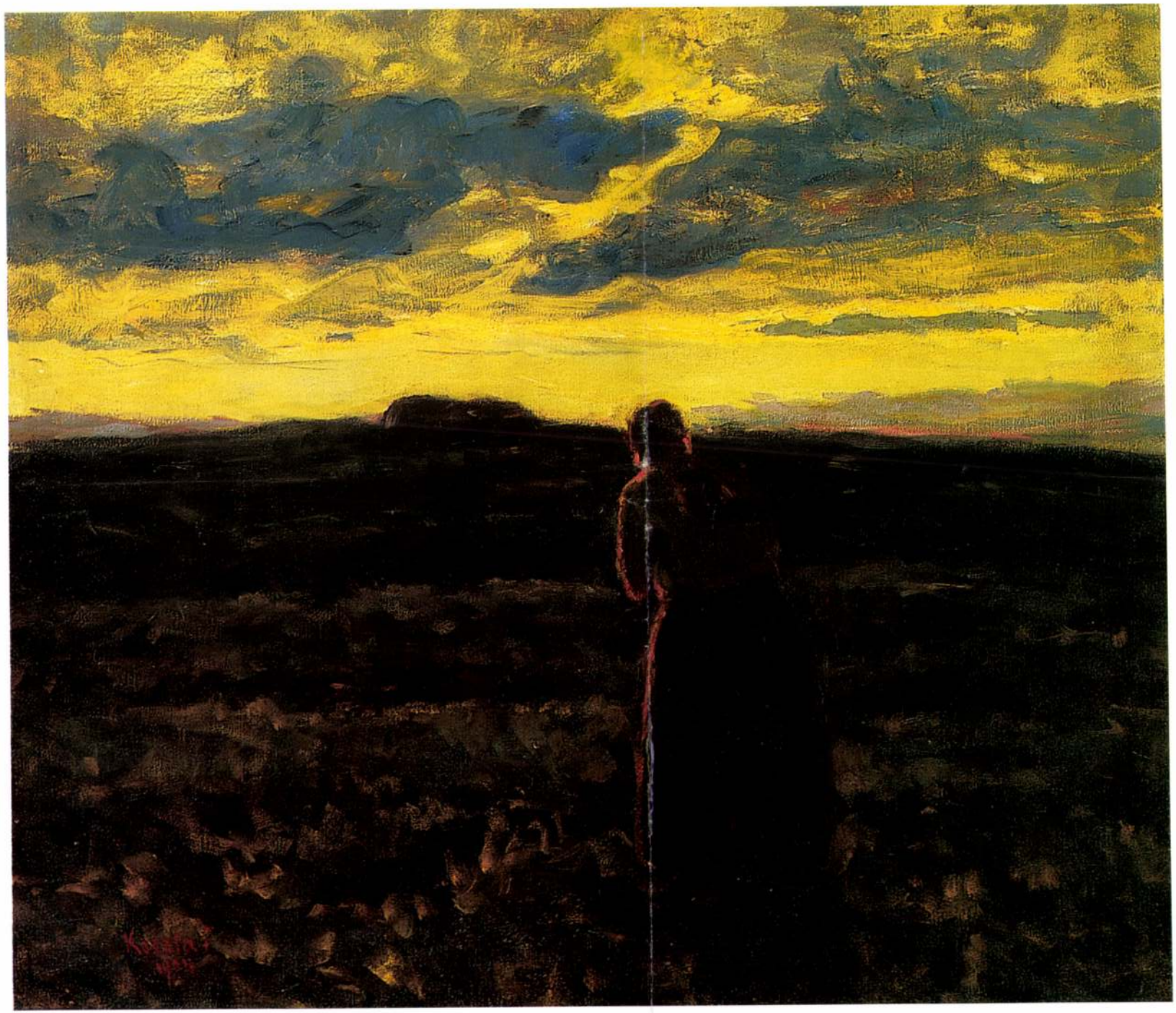
Az Alkonyat Koszta korai remekműveinek sorát gazdagítja, egyszerűségében is lenyűgöző hatású kép. Patetikus festmény, amely egyszerre ébreszt rezignált empátiát és romantikus hevületet a nézőben. Tájkép egyetlen alakkal, amely méltó társa Koszta századelejei, tömbszerű, alkonyi pírral keretezett, dolgozó menyecskéinek, parasztasszonyainak. Az Alkonyat festőjén ugyan érződik a müncheni tanultság, művészete azonban messze meghaladja a korszak népi életképfestészetének színvonalát, így nem véletlen, hogy méltatói a nagy, francia, tájképfestők körében keresték munkásságának előképeit. Legalaposabb monográfusa, Bényi László a következőket írta az Alkonyat párdarabjáról: *„Mezőn című festménye, amely Cibakházán készült – a nagy barbizoni mesternek, Millet-nek témakörébe vág; az ő meghitt, csendes alkonyait, munkáról szóló áhitatát idézi. De bármennyire is indokolt, hogy e mezei munkát ábrázoló, bensőséges hangú képét és ennek rokon változatait Millet hangjával kapcsoljuk egybe, az is bizonyos, hogy nem Millet hatása kerestette meg vele a tájat, hanem festői és emberi élményei. Paraszti származásuk hasonlósága teremtett festészetükben rokonságot."* (Bényi, 1959. 22.)

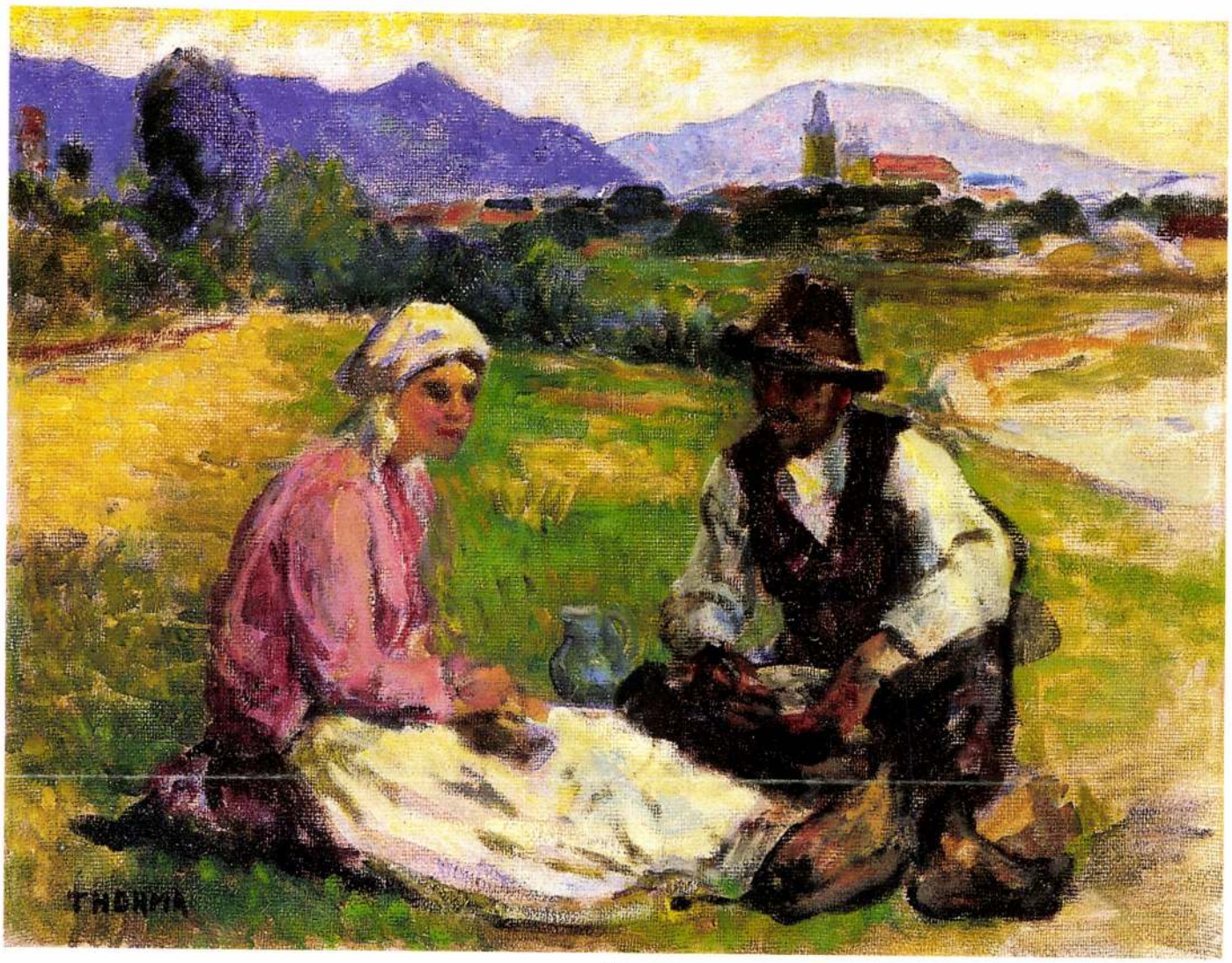

Koszta József: *A mezőn, 1904*
107,5 x 118,5 cm, olaj, vászon
Magyar Nemzeti Galéria

Koszta mezei munkát és mezei munkásokat ábrázoló táj- és életképeivel aratta első sikereit. 1897-ben Hazatérő aratók c. festményével a Műcsarnok téli tárlatán elnyerte a Műbarátok 1500 forintos ösztöndíját, s ugyanezt a művet 1900-ban, Párizsban Mention honorable-re méltatták. A hazai és a külföldi siker valószínűleg annak volt köszönhető, hogy Koszta sikeresen ötvözte a müncheni, népies realizmust a franciás, finom naturalizmussal. Később – talán Ferenczy és a nagybányaiak hatására – ez utóbbi vált meghatározóvá a század első éveiben festett vásznain, a *Hazatérő aratók* azonban még inkább a müncheni akadémia és az alapos művészeti stúdiumok jegyeit viselte magán. Koszta már 1882-83-ban a Rahl-tanítvány Griepenkerl osztályába járt a bécsi akadémián, 1885-től 1887-ig pedig Pesten a Mintarajziskolában folytatta tanulmányait. 1891-ben, harmadszorra ugyan, de elnyert végre egy kisebb müncheni ösztöndíjat is és több évig Hackl kezei alatt dolgozhatott. Münchenben ismerkedett össze a Hollósy-kör tagjaival, s 1902-ben egy rövid időre Nagybányára is ellátogatott. 1903-as *Vízhordók* c. festményének, világos, gyöngyházas tónusai Hollósyék és nem utolsósorban Ferenczy Károly példaképe, Jules Bastien-Lepage hatásáról tanúskodnak. A horizontvonal fölött ragyogó égbolt kavargó színeinek párját viszont nem igen találhatjuk meg sehol máshol Koszta festészetén kívül, legfőljebb csak akkor, ha olyan messzire merészkedünk, hogy Mednyánszky és Nolde nevét emlegessük. Ez az alkonyi égbolt adja Koszta festményeinek különlegességét, eredetiségét, ennek kezdeményeit fedezhetjük fel már a *Hazatérő aratókon*, s ez uralja a *Mezőn* és az *Alkonyat* képi világát. E merész, pasztózusan vászonra vitt, sárga-kék égbolt alatt sötétlik a barnás-zöldes, magyar televény. Az *Alkonyat* és a *Mezőn* monumentális nőalakjai szinte elvesznek az életüket és világukat meghatározó szántóföldben, a finom, narancssárgás-rózsaszínes alkonypír és a szépre hangolt festői intenció azonban kiemeli őket környezetükből. Alkotójukhoz hasonlóan keményen, szétvetett lábakkal állnak a realizmus talaján, de alakjuk a ragyogóan romantikus égboltig magasodik.

Hornyik Sándor

83

84

83 ▪ THORMA JÁNOS (1870–1937)

Délebéd a nagybányai Zazar-parton

60 × 80 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Thorma

Kikiáltási ár: 800 000 Ft

84 ▪ SZÉKELY ANDOR (1877– ?)

Nyári este a kertvendéglőben

40 × 62,5 cm
Olaj, fa
Jelezve balra lent: Székely 913

Kikiáltási ár: 80 000 Ft

26 • KOSZTA JÓZSEF (1861–1949)

Hátsókert virágokkal, 1920-as évek

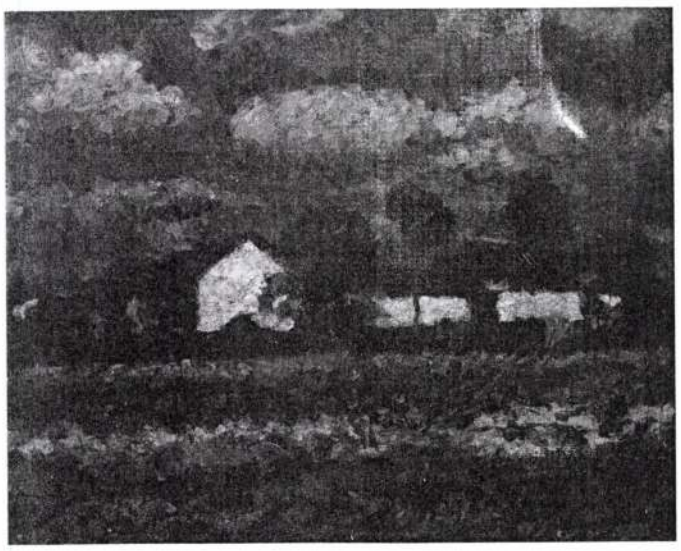
52 x 72 cm
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Koszta
MNG 8931

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

IRODALOM

Lázár Béla: *Koszta József művészete.* Magyar Művészet, 1937/3.
Lyka Károly: *Adalék Koszta József stílusának történetéhez.* Művészettörténeti Tanulmányok 1954-55. Budapest, 1957.
Bényi László: *Koszta József.* Budapest, 1959.
Aradi Nóra: *Koszta.* Budapest, 1965.
Egri Mária: *Koszta József.* 1989.

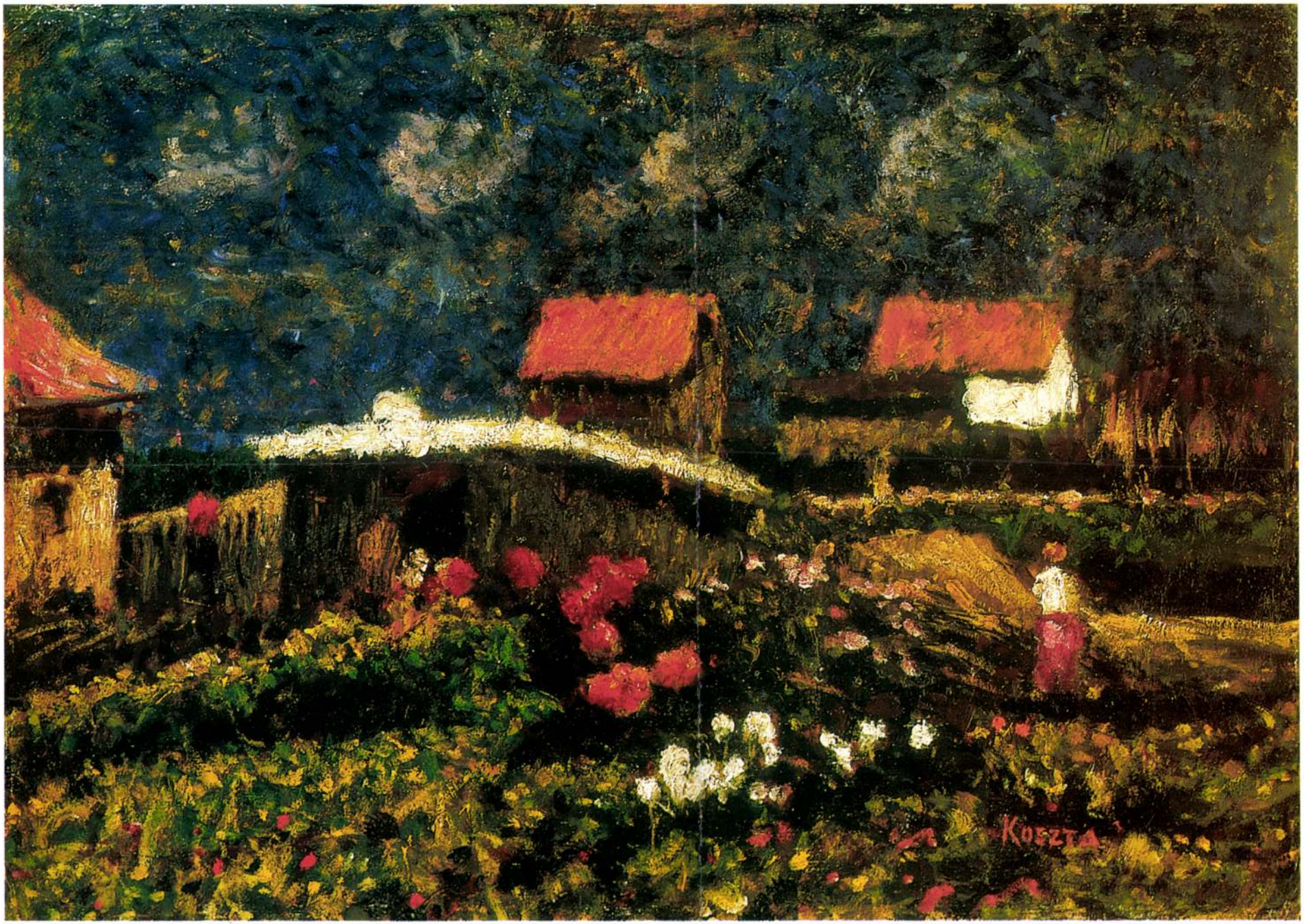
Az alföldi festészet kimagasló alakját, Koszta Józsefet csak ötvenhat évesen érte az a megtiszteltetés, hogy önálló kiállítást szenteltek műveinek az Ernst Múzeumban. A kritika örömmel üdvözölte az eredeti hangú „fiatal" tehetséget, s öt éven belül két újabb önálló kiállításhoz is jutott a magát addig súlyosan mellőzöttnek érző festő. Az 1920-as évek meghozták Koszta számára a régóta várt szakmai elismerést és anyagi sikert. A Szinyei Társaság tiszteletbeli tagjává választotta és az évtized végétől kezdve rangos, külföldi kiállításokon képviselte hazáját. 1929-ben Barcelonában egyik festményével aranyérmet is nyert. Koszta nem véletlenül s nem is pusztán képeinek kvalitása okán kerülhetett be rangos nemzetközi kiállítások szereplőgárdájába. Bármennyire is közhelynek hangzik, de festészete akár sommázható lenne a „magyar táj magyar ecsettel" frázissal is. A mester nem véletlenül dolgozott Szentesen, s nem véletlenül tekintette Munkácsy Mihályt példaképének. A brassói születésű Koszta ugyanis Szentesen találta meg az igazi magyar tájat, s Munkácsyt tartotta a legnagyobb magyar festőnek. Magyarságára, festészetének nemzeti jellegére a korabeli sajtó is felfigyelt, s nem mulasztotta el értékelni ilyen irányú kvalitásait sem.

Koszta József: *Fehér házak, 1920-as évek*
51 x 65 cm, olaj, vászon
Koszta József Múzeum, Szentes

Koszta a huszas évek elejétől élete végéig Szentesen élt és dolgozott. Híressé vált, kivételes érzékenységű leányka-portréi mellett a legtöbb elismerést tájképeivel vívta ki magának. Jellegzetes, pici házas, apró staffázsalakos tájképei szinte kizárólag a Szentes környéki tanyavilág mindennapos élményéből születtek. Koszta maga is tudta, hogy motívumai nem igazán eredetiek, de számára a festészet lényege a színekben rejlett, s Koszta valóban zseniálisan tudott bánni a színekkel és a fényekkel. Mélykék egei, világító fehérjei és égő vörösei már életében legendássá váltak, de talán idézzük ezzel kapcsolatban egyik első méltatóját, Lázár Bélát: *„Amit ábrázol, ezt a mindennapi cselekvést is - éppen előadása dinamikus erejével - magasfeszültségű áramlássá tudja felfokozni, mint tájképein, hol a felhőktől felszaggatott kék égen, az esti kékség tüze villog, a fekete házak fehérre meszelt fala hatalmas kontrasztokban tör elénk, itt-ott a vízparti házak tükörképe is, minden felfokozódása mellett, ég és csillog, drámai mélység és tragikus érzés lüktet benne. A magyar tájat borús érzései hordozójává tudja tenni, de nem a csendes idilli élet nyugalmában. Nála a pipacs sem mosolyog - csendesen. Az ő pipacsának tüze lobot vet. Mint egész művészete, mely ismeretlen lelki rétegeket tár fel."* (Lázár, 1937, 83-84.) *Hátsókert virágokkal* c. műve is mélykék, borús egével, vöröslő háztetőivel és ragyogóan piros pipacsaival kápráztatja el a néző szemét. A sötétkék ég hátteréből szinte természetellenes élességgel villannak ki a vörös háztetők és a vakítóan fehér, meszelt falak. Koszta talán ragyogó színeivel akarta felhívni a figyelmet földhöz ragadt, rögszagú témáira és motívumaira. Az expresszív kolorit nála nem öncél, hanem a falusi, magyar táj szépségének felmutatását szolgálja. A mester magát mindig is realista művésznek tartotta, aki csupán azt festette, amit látott. Egyik interjújában ki is jelentette: *„Csodálkozom rajta, ha azt mondják, hogy nem olyan a képem, mint ahogyan a természetben van. Pedig én azt csinálom, ami ott van. Persze nem szoktam nézni a részleteket, hanem az egészet. Nem egy szint, egy tónust külön, hanem a mellette levővel. Így aztán az ég néha azért sötétebb, hogy a fehér fal, amelyre rásüt a nap, villámként ragyogjon ki."* (idézi: Kovács Péter: Koszta József, in: Magyar Művészet 1919-1945. szerk.: Kontha S., Budapest, 1985).

Hornyik Sándor

KOSZTA

27 ▪ KÁDÁR BÉLA (1877–1956)

Szalonban, 1910 körül

70 × 100 cm
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Kádár Béla

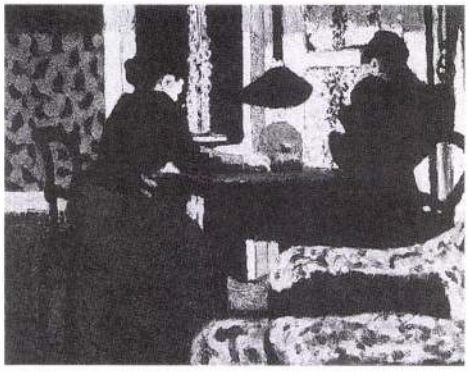
Kikiáltási ár: 1 800 000 Ft

IRODALOM
Rózsa Miklós: *Kádár Béla gyűjteményes kiállítása.* (kat.) Bp., Művészház, 1918.
Hevesy Iván: *Kádár Béla.* Bp., Amicus, 1922.
Bedő Rudolf: *Kádár Béla emlékkiállítása.* Kat., Bp., MNG 1971.
Sümegi György: *Kádár Béla önéletrajz- vallomása.* Művészet, 1987/11-12., 56-61.
Szíj Béla: *Kádár Béla emlékének idézése.* Új Művészet, 1991/1., 40-44.
Kádár Béla. Műgyűjtők Galériája-Thebes Gallery, Budapest-Toronto, 1992.
Kat. bev. tan.: Szíj Béla.
Szabó Júlia: *Nagybánya és az európai művészeti irányzatok.* Ill.
Passuth Krisztina: *Neósok: kelet- és közép európai analógiák.* In: Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig. Missionart Galéria, Miskolc, 1992

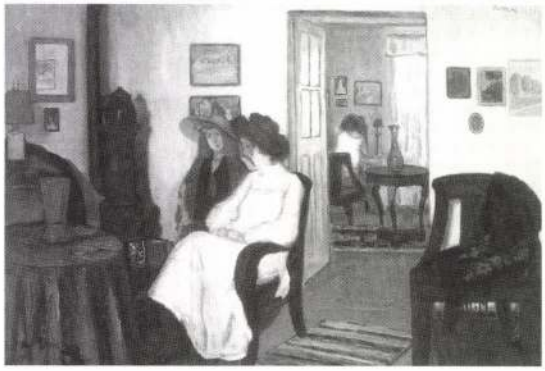
Szobabelső szoborral vagy anélkül, képek a falon, tükör a komód felett, hímzett terítő az asztalon, a szoba tárgyakkal telített csendjében, ölbe ejtett kézzel két kikezdhetetlen nyugalmú asszony ül. A tízes évek enteriőr festészetének általános kellékei ezek, amelyek a legkülönfélébb variációkban köszönnek vissza ebben az időben akár Rippl-Rónai, Bornemisza Géza vagy Fényes Adolf vásznain. Kádár Béla Rózsa Miklós felkérésére írt önéletrajzi vallomásából tudható, hogy harmincéves korában (vagyis 1917-ben) megnősült, és ha az enteriőr-korszak nem is képez külön periódust Kádár életművében, ennek az életrajzi mozzanatnak szerepe lehetett abban, hogy festészeti témái ekkor az otthon intimitása és nyugalma, értelemszerűen a zsáner elemeit is hordozó enteriőr felé fordultak. Kádár egyéb szobabelsőiből a karoszék, a támlás szék, és a fekete alapból „vadul" felvillanó vörös hímzés lehet ismerős, a különféle színben falra aggatott textíliák, a barokk szent szobra, biedermeier óra eklektikus együttese különös hangulattal telítik a festményt.

Kádár képének tere a szoba sarka, ugyanakkor, a nagy felületek kedvéért, mintha lemondana a perspektivikusan érzékeltethető térmélységről, hogy a barokk profilú sarokpolcocskából is csak a síkra feszített sziluett domináljon – és tükrözze vissza meglepő egyezéssel a szobor falra vetülő árnyékát. Az árnyékokból, valamint a textíliákon reflexszerűen villódzó foltokból a fényforrás közvetett jelenlétére lehet következtetni. Egy szoba, aminek szorosan lezárt a tere, határozatlanok a fényei, és az idő jelzésére hivatott óra a maga megállított idejével mind egyfelé mutatnak: a tárgyak és a kép szereplőinek melankóliával telített egymásrautaltságát tükrözik. Bernáth Mária Rippl enteriőr képei kapcsán írja, hogy (...) *e szobákba még csak a fény sem hatol be kívülről, a dolgok olyanok, amilyenek. Rippl-Rónainál ablak ha van, előtte függöny, lámpa sehol. Így lesz teljes az izoláció, az emberek és tárgyak egymásrautaltsága, valamint szuggesztívvé mindezek mélyén egy palástolt érzelmi izzás."*
Ripplnél – mint a legalapvetőbb analógiát kínáló életmű – ez a címadás szintjén is valóban tematizáltan jelenik meg. Kádár posztimpresszionizmusa többet őriz meg a naturalizmus ólmos színeiből, a bíbor-lila-vörös-zöld anyagok visszafogott izzása nem "harsogja" túl a nőalakok reflektálatlan létezését.
A tízes években feltűnik néhány sötét tónusú enteriőr, a szinte állandó elemként szerepeltetett fotellal és székkel, a tér értelmezésében Kádár mégis túljut a naturalista reflexeken. A tér síkként való értelmezése a japán művészetből (19. századi fametszetekből), francia közvetítéssel került át az európai festészetbe, amelynek sajátos megoldását mutatja fel Kádár is e festményén.
Vuillard különböző mintázatú textíliákkal, paravánszerű falszakaszokkal, a képszél merész elvágásával mosta egybe a teret és szereplőit. Kádár eklektikus módon jelezte ugyanezt az elvet a különféle módon megfestett textíliák „lebegtetett" funkcióival.

A. K.

Edouard Vuillard: *Két nő lámpánál, 1892*
Musée de l'Annonciade, Saint-Tropez

Rippl-Rónai József: *Fehér fal, barna bútorok, 1903*
68 x 100 cm, olaj, lemezpapír
magántulajdon

Rippl-Rónai József:
Enteriőr
magántulajdon

98 • KOSZTA JÓZSEF (1861–1949)

Kislány kakassal

69 × 50 cm
Olaj, karton
J. j. l.: Koszta
Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

IRODALOM:

Lázár Béla: Koszta József művészete, Magyar Művészet, 1937/3
Lyka Károly: Adalék Koszta József stílusának történetéhez, Művészettörténeti Tanulmányok 1954–55, Budapest, 1957
Bényi László: Koszta József, Budapest, 1959
Aradi Nóra: Koszta, Budapest, 1965
Egri Mária: Koszta József, 1989

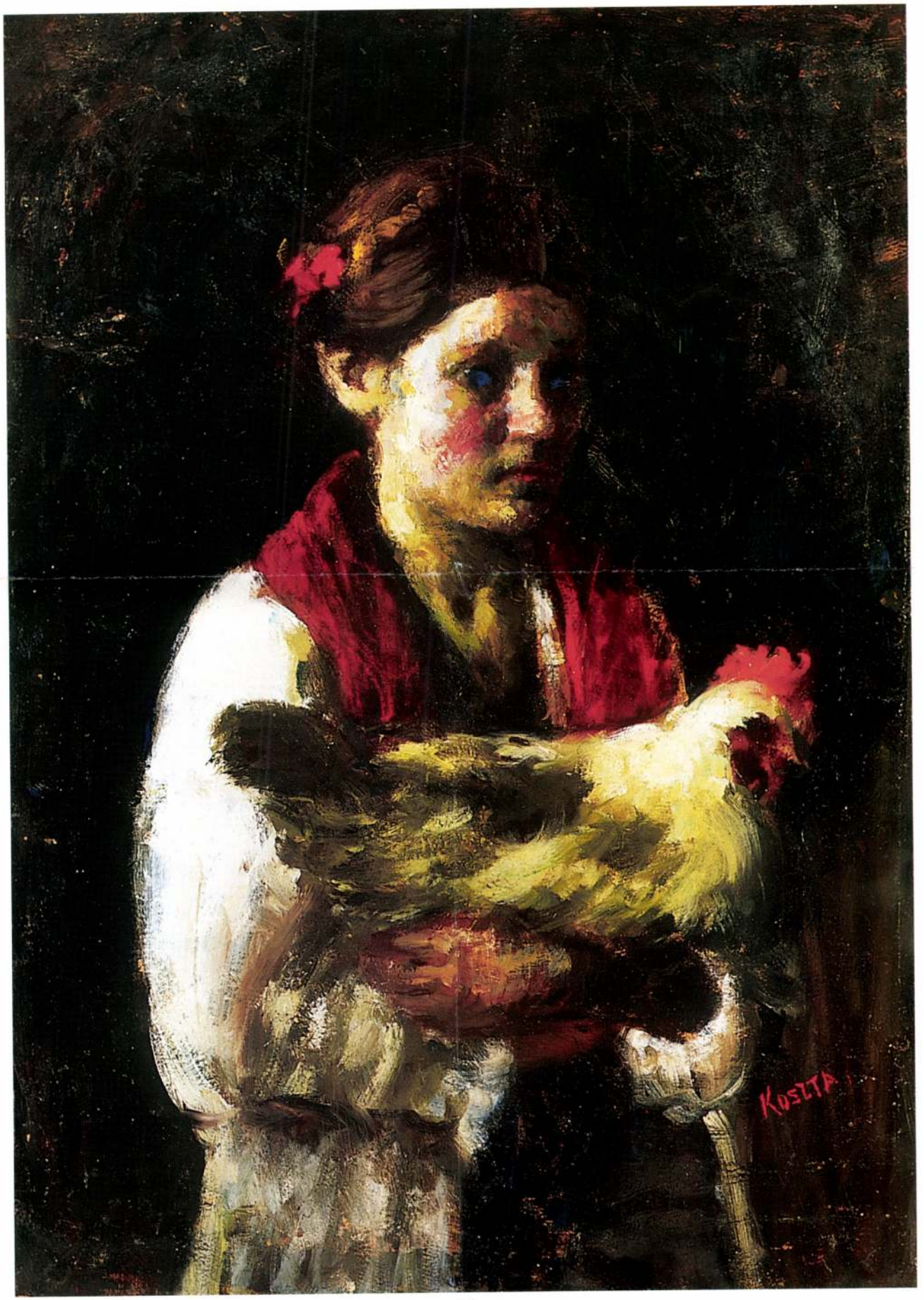
Koszta József 1917-ben, ötvenhat évesen rendezhette meg első gyűjteményes kiállítását az Ernst Múzeumban, a festményeket Lázár Béla válogatta össze a szentesi tanyáján dolgozó festőművész legfrissebb termésből. Koszta új képei óriási sikert arattak, s majd mind egy szálig elkeltek. A korszak legismertebb gyujtői szinte egymásnak adták a múzeum kilincsét, a vásárlók körében olyan hírességekkel találkozhatunk, mint báró Hatvany Ferenc, Nemes Marcell vagy gróf Andrássy Gyula. Márkus László, az Alkotmány neves kritikusa a következő elragadtatott szavakat vetette papírra a megnyitó után: *„Egy pompás magyar művészt fedez föl ez a magyar kiállítás, Koszta Józsefet, akinek spanyolos viharzású ereje és borongós magyarsága egy poraiból megelevenedett Munkácsy és egy magyarrá lett Goya szenzációját idézik fel."* (idézi: Lázár Béla, 1937, 80.) A Márkus által hangsúlyozott magyarság, a Munkácsy örökség és a spanyol párhuzam a későbbi interpretációknak is meghatározó elemévé vált. Koszta Tornyaival, Rudnayval és Nagy Istvánnal együtt a később nagy karriert befutó alföldi festészet egyik vezérlő csillagává vált. Jelzésértékű azonban, hogy a progresszív realizmus lehetséges mintáit kereső értelmezők sosem felejtették el kiemelni az alföldi festők népes táborából a konstruktív adottságokkal felvértezett Nagy Istvánt és az egyéni utat járó, magányos géniuszt, Koszta Józsefet.

1917-ben a már korábban is ismert tematika nemcsak vonzó és ragyogó köntöst öltött, de új elemekkel is gazdagodott, a különösen nagy sikert aratott leányka-portrékkal, vagy ahogy a korabeli sajtó nevezte őket, Katóka-képekkel. A *Kislány kakassal* minden bizonnyal az 1917-ben, ill. 1920-ban ugyancsak az Ernst Múzeumban kiállított lányok körébe tartozik. A fentebb említett új köntöst Lázár Béla írta le érzékletes szavakkal: *„Koszta a buja, kövér magyar színnek, az életnek vaskos foltokban való, erőteljes egybefoglalásokban, gazdag egységekben, mély sonorikus erőben való transponálója."* (1917-es kiállítás előszava). Az Ernst Múzeum katalógusai az első effajta köntösbe öltöztetett leányka-portrék azonosítását és datálását illetően is támpontot nyújtanak. 1917-ben a Katóka mellett (Aradinál *Kati vázával* címen szerepel, Aradi, 1965, 22. kép) egy korsós leánykát láthatott a közönség, 1920-ban viszont már négy leány tündökölt a vásznakon, köztük a többek által főműként laudált *Tányértörlő* (későbbi címvariánsok: *Tányértörölgető nő*, ill. *Tányértörlő nő*), amelyre maga a festő is különösképpen büszke volt, mivel a fehér hét különböző árnyalatát sikerült kikevernie. Számunkra azonban festményünk vonatkozásában érdekesebb az az *Olvasó nő* (Aradi, 1965, 32. kép), amelyen kakasos kislányunk már érett fruskaként jelenik meg, s melyet Aradi az 1920-as évekre datált. (Mivel az Ernst Múzeum 1920-as kis katalógusa méretet és reprodukciót nem közöl nem bizonyítható az Aradinál reprodukált mű és az 1920-ban kiállított festmény azonossága.) Ennek ellenére az *Olvasó nő* mégis hozzávetőleges fogódzót nyújt a datálásban, hiszen a két lány arcvonásai jól azonosíthatók.

Koszta témáit és motívumait saját tanyája életéből és a birtoka körül elterülő szentesi tájból merítette. S az olyan szezonális munkák mellett, mint a szénagyűjtés, a mákszedés vagy a kukoricatörés a tanya épületei, lakói és állatai töltik ki képeit. Az állatok közül is valami oknál fogva a baromfiól világa állt szívéhez legközelebb, egyik kakasát tengermagos tyúkjával együtt önállóan – szinte portrészerűen – is megfestette (Csöndes percek, 1920-as évek). Koszta motívumait és modelljeit illetően Lyka Károly szavai kívánkoznak ide: *„Akadt olyan festőismerősöm is, aki végül tanyásgazda lett. Ilyen volt Koszta József, tehén-, malac-, liba-, tyúktulajdonos, festőművész és tanyabirtokos. Ezt az állatai meg a földje mellől nemigen lehetett elmozdítani. Modelljei állandóan kéznél voltak és főleg ingyen: festette a kukoricatörést a saját kukoricásában, festette a verőfény villogását a saját háza fehér falán."* (Lyka Károly: Festészetünk a két világháború között, Budapest, 1956) Festményeinek állandó szereplői közé tartozott felesége, Annuska és az állami gondozásból maga mellé vett Katóka is. A kakasos lányban azonban egy harmadik visszatérő modelljét fedezhetjük fel, akit a már említetteken kívül legalább még egy képen megörökített, érett asszonyként, teregetés közben (*Teregető nő*, 1930-as évek, Aradi, 34. kép).

Minden bizonnyal a kellékeknél és az attribútumoknál jóval fontosabb az végtelen báj és kedves egyszerűség, amely a kakast tartó kislány arcáról sugárzik. A sötét háttérből kiemelkedő élesen megvilágított arcélen a vörös kendő és a sötét háttér reflexei játszadoznak egymással, úgy, hogy minden élénkségük ellenére sem bontják meg az ábrázolás kosztai értelemben felfogott természethűségét. A csodálkozó, mélykék szempár – a lélek tükre – Koszta súlyos, borongós egeit idézi, s egy kicsit úgy érezzük, hogy maga a nehéz természetű, kevés szavú, de izzó lelkületű művész néz vissza ránk, akinek sokak által idézett szavait mi sem hallgathatjuk el: *„Olyan felindulásban dolgozom, mondotta a művész önarcképére mutatva, hogy egyszer holtan fogok összeesni a festőállvány elott."* Ez a felindulás, ez a drámai lelkület teremtette meg azokat az erős kézzel és kemény színekkel megfestett, mégis határtalanul finom leány-portrékat is, melyek a paraszti világ szépségének egyedülálló sommázatai, s melyek galériáját kakasos kislányunk is méltóképpen gyarapítja.

Hornyik Sándor

KOSZTA

99 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Zöld ruhás nő bárban

65 × 55 cm
Vegyes technika, karton
J. j. l.: Scheiber H.
MNG 5383
Szerepelt a Műgyűjtők Galériája
1991. májusi aukcióján, 133. tétel
Kikiáltási ár: 800 000 Ft

IRODALOM:
Alkotás Művészház VI. kiállítása. Scheiber Hugó. Budapest, 1923. december. A katalógus előszavát Bálint Jenő írta.
Scheiber Hugó önéletírása. Magyar Nemzeti Galéria, Scheiber Hugó emlékkiállítás katalógusa, 1964.
Haits Géza: Scheiber Hugó emlékkiállítása. Művészet, 1965. jún.
Paris-Berlin 1900–1930. Centre Georges Pompidou, Paris, 1978.
Láncz Sándor: Egy mappa története. Művészet, 1985/11-12. sz.
Futurismo-Futurismi kiállítás katalógusa. Velence, Palazzo Grassi, 1986.
Scheiber Hugó (1893–1950) – Válogatás a közös kiállítás anyagából. Toronto-Budapest, 1991.
Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. Serpent kiadó, Budapest, 1995.

Scheiber Hugó közel ötven éves volt már, amikor 1921-ben Kádár Bélával közösen megrendezhette első kiállítását Max Hevesi bécsi galériájában. A következő évben Herwarth Walden, a német expresszionizmus teoretikusa, a legendás berlini Sturm galéria és folyóirat tulajdonosa meglátogatta Budapesten. Képeket vásárolt a festőtől és egyben megbízta több portré elkészítésével. Scheiber ezt követően maga is Berlinbe költözött, mely ekkor erős szellemi kisugárzásával az európai érdeklődés középpontjában állt. Korábbi impresszionista, majd posztimpresszionista stílusú képeit élesen világító színeket és leegyszerűsített vonalvezetést alkalmazó expresszionista művek váltják fel. Újfajta, dinamikus és könnyed festésmódot alakított ki, melyet dekorativitás és geometrizáló síkszerűség jellemez.

Ezt követően életének alakulása hasonlatos volt gyermekkora egyik fontos színhelyéhez, a bécsi Prater körhintájához. Hosszú várakozás után Scheiber pályája is hol a magasba tör, hol lesüllyed. Résztvesz a Sturm mozgalomban, megbecsülik, 1933-ban Marinetti hívására 24 képpel szerepel a futuristák nagy római nemzetközi bemutatkozóján, kiállít New Yorkban, de emellett napi gondokkal küszködő, magányos nagyvárosi ember, aki elfeledve, hazai elismertség nélkül hal meg 1950-ben.

Scheiber szinte soha nem datálta a képeit, s gyakran visszanyúlt saját, korábban használt témáihoz, kompozíciós formáihoz. „Zöld ruhás nő bárban" képe valószínűleg 1930 körül készülhetett. Ekkor Scheiber témaválasztását már legtöbbször a nagyvárosi élet, a pesti forgatag, a mulatók, táncosok, éjszakai lokálok világa inspirálta. Képei kiszínesedtek és bonyolulttá váltak. Expresszionizmusa egyfajta dinamikus futurizmussá alakult, melyben domináltak a mozgás illúzióját keltő szerkezeti elemek, a riportszerűség és a könnyed festésmód. A kis kerek asztalnál artisztikus mozdulattal koktélját kevergető nő teste csupa elnyújtott forma, hosszú nyaka, karja, ujjai, s a közéjük csippentett szívószál. Arca, mint az ekkoriban keletkezett művek legtöbbjén, csupán jelzésszerű. A háttér plakátokra emlékeztető hullámos, színes sávjai pusztán díszítő funkciójúak, nem adják a térbeliség, a három dimenzió illúzióját. Az asztalon elhelyezett gyümölcscsendélet, akárcsak a fodorfoltokban megfestett pöttyös zöld ruha csupán egy látványos elem, mely része a dekoratív stilizálásnak.

A kép vegyes technikával, kartonra készült. Scheiber, aki elsősorban grafikai képzettséggel, és gyakorlott, biztos kézzel rendelkezett, egész életében jobban kedvelte a krétát és a temperát, mint a később elsajátított olajfestést.

Pálinkás Réka

139. Koszta József (1861-1949)

Lányka rózsával, 1920-as évek
Olaj, vászon 50 x 40 cm
Jelezve jobbra középen: Koszta

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft

Reprodukálva:
• P. Szabó Ernő: *Galéria: találkozás a jó művekkel. Beszélgetés Szekeres Annával*, Új Művészet, 1998/11, 34.

Proveniencia:
• Dévényi gyűjtemény

Koszta József: Leányfej, 1920 körül
Olaj, vászon, 50 x 37 cm.

Szentesi rév

Koszta 1917-es első gyűjteményes kiállítása az Ernst Múzeumban az osztatlan szakmai siker mellett a régen várt anyagi sikert is meghozta az idősödő művésznek. A hosszúra nyúlt tanuló- és vándorévek és korábbi bérletek után a mester végre vásárolhatott magának egy saját tanyát Szentes közelében, ahonnan élete második felében már csak ritkán mozdult ki. Koszta beérte a környező világ motívumaival, nem próbálkozott többé nagyobb lélegzetű történelmi vagy vallásos kompozíciókkal, hiszen elfogadták végre lassan érlelődő festészetét, s a kritika nemcsak az általa nagyra becsült Munkácsyval, hanem Goya-val és Velazquez-zel is egy lapon emlegette. A húszas évek festményei alapján kortársai Kosztát olyan művésznek tekintették aki kivételes hitelességgel tudta megjeleníteni a vidéki, paraszti élet szépségét, később pedig az alföldi festészet egyik kimagasló, öntörvényű alakját tisztelte benne az utókor.

Rögös út

A Kosztára jellemző autonóm szín- és formavilág nem pusztán az Alföld televényéből sarjadt ki organikus módon. Koszta hosszúra nyúlt tanulóévei alatt éppúgy megfordult Bécsben, Münchenben és Nagybányán, mint Olaszországban, vagy Hollandiában, s az akadémikus naturalizmustól hosszú út vezetett az égő komplementer színekkel élénkített földszagú realizmusig. Ezen a hosszú úton Munkácsy és Rudnay mellett Ferenczy Károly festészete is fontos mérföldkövet jelentett Koszta számára. Tőle leshette el a lokálszíneket életre keltő reflexek finom játékát, s a *Madárdal* mély megértését mutató *Csigabiga* után egyre gyakrabban festett magányos nőalakokat a tájban, később pedig a nagyobb ívű kompozíciókból sugárzó harmóniát fiatal lányokról készített portrékba sikerült sűrítenie, amelyek a hétköznapi, romlatlan szépség szimbólumaiként értelmezhetők.

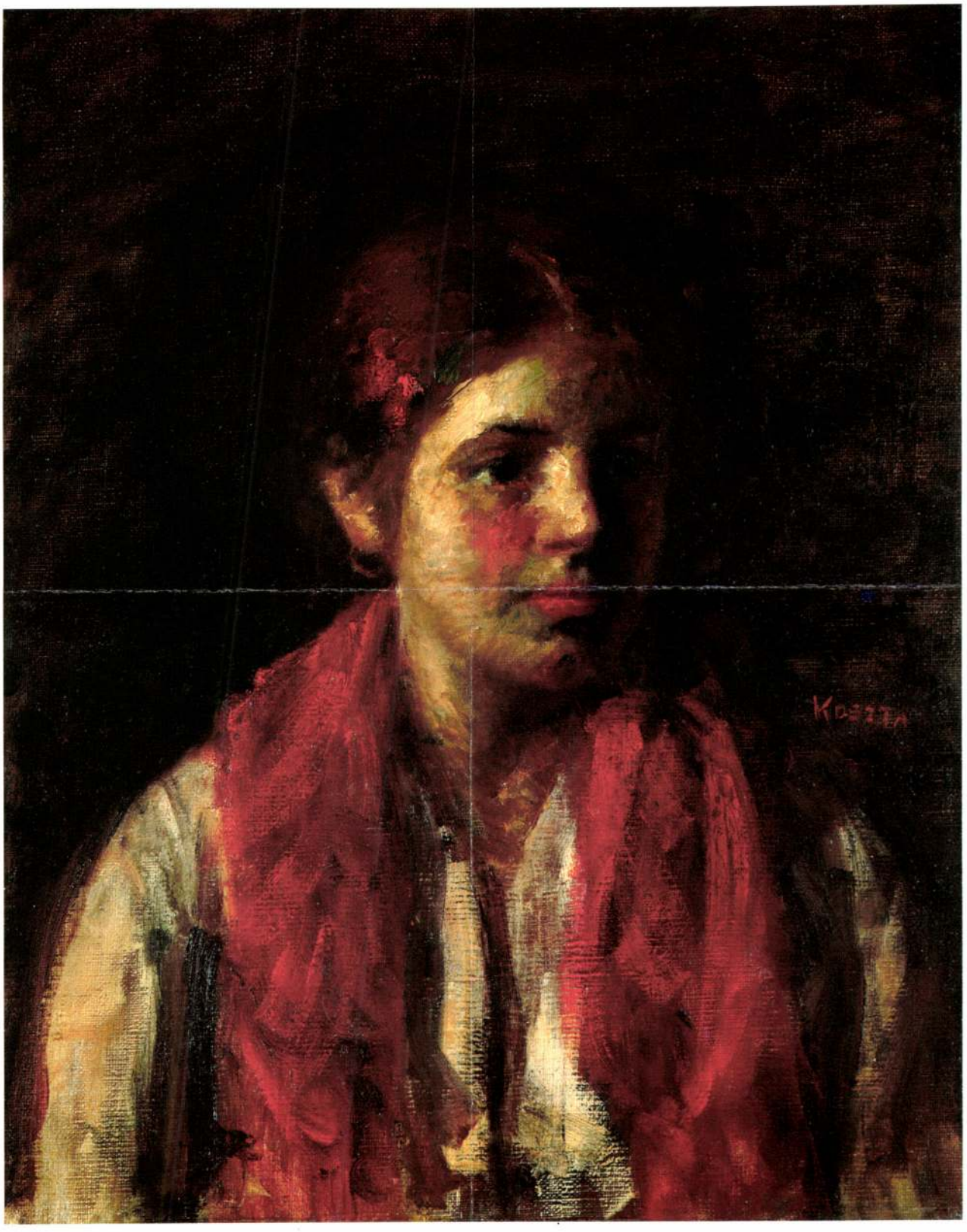
Lányok, asszonyok

Koszta az alföldi táj, a tanyavilág és önmaga mellett leginkább az asszonyok festésében lelte örömét, akiket többnyire munka közben ábrázolt, mivel jó érzéke volt a természetes beállításokhoz. Vérbeli plein air festőként nem nagyon készített vázlatokat. Modell után festett a természetben, s leginkább az alkonyi órákat kedvelte, amikor az alacsony szögben beeső fény kiemelte az alakokat és felragyogtatta a színeket. Koszta rajongott a színekért, bennük látta a festészet lényegét, ami által többet nyújthat a valóságot pusztán leképező fotográfiánál. Annál a fotográfiánál, amely a művész feleségéről, háza népéről és alkalmi modelljeiről készített félalakos portréinak beállításaiban is éreztette hatását. Koszta ugyanis fényképészinasként kezdte pályáját, s később is, ha rákényszerült, portrék színezéséből és retusálásából tartotta fenn magát. Lányka portrénk viruló, piros ajkán, sálján és rózsáján is érződik a színezett fényképek távoli reminiszcenciája.

Katóka-képek

A szakirodalom által Katóka-képeknek nevezett lányka portrék egyik első darabja az 1917-ben kiállított *Kati vázával* lehetett. Modelljei közül felesége, Annuska mellett egyedül fogadott lányát, Katókát ismerjük névről is. Rózsás lánykánk arcvonásai azonban csak távolról emlékeztetnek Katókáéra. Fiziognómiailag és formailag is nagyobb hasonlóságot fedezhetünk fel egy 1920 körüli félalakos leányka portréval. Ebben az esetben a kompozíció, ill. a beállítás terén is hangsúlyosabb a rokonság. Festményünk ahhoz az időben nehezen behatárolható csoporthoz tartozik, ahol Koszta félalakos képkivágatot alkalmazott, lemondott a kezekről és a kézben tartott tányérokról, virágokról, s minden figyelmét az arcnak szentelte. A pasztózus ecsetvonásokkal megjelenített arcon a portré szépségét kiemelő vörös sál és rózsa, valamint a feketébe hajló zöld háttér reflexei játszanak, hogy élettel telítsék Koszta egyik legbájosabb modelljének képmását.

H.S.

139.

140.

Aba-Novák Vilmos
(1894-1941)

Ebédelők, 1931
Tempera, fa 70 x 90 cm
Jelezve balra lent: ABA-NOVÁK

Kikiáltási ár: 3 500 000 Ft

Kiállítva:

- Casa d' Artisti, Milánó, 1931 vége /majd Genova, Novara, Bergamo és Trieszt, 1932 tavasza/ 3. kép (Persone che pranzano colazione)
- Aba-Novák Vilmos, Iványi Grünwald Béla és Szőnyi István kiállítása.
  Szépművészeti Kiállítások (Fränkel Szalon), 1932. október, katalógus: 21.

Reprodukálva:

- Aba-Novák (Vilmos): Huszonnégy kép.
- Gyoma, 1932. 5. kép (Ebéd)
- B. Supka Magdolna: Aba-Novák Vilmos.
  Budapest, 1966. 39. kép (Ebéd I.)

Aba-Novák Vilmos: Cséplők ebédje, 1931
Tempera, fa (Lappang)

Aba-Novák Vilmos: Ebédidő, 1932
Tempera, fa (Lappang)

"Huszonnégy kép"

1931 őszén Aba-Novák Vilmos festményeit a milánói Casa d' Artisti-ben, majd vándorkiállítás keretében több városban (Genova, Novara, Bergamo és Trieszt) is bemutatták. A kollekciót a következő év őszén Budapesten, a Szépművészeti Kiállítások helyiségében láthatta a közönség. E tárlatokhoz kapcsolódva 1932 őszén, Kner Izidor kiadásában, Gyomán reprezentatív, több nyelvű kötet jelent meg Aba-Novákról, a művész önéletrajzával és 24 képének reprodukciójával. A kiadványban megjelentetett alkotások nagy része már a római ösztöndíj után, 1931-32 folyamán a szolnoki művésztelepen készült népélet- és cirkuszkép, köztük az Olaszországot megjárt *Ebédelők* (1931), mely hosszú lappangás után most bukkant fel újra.

A szolnoki művésztelep

Aba-Novák már 1913 nyarán megfordult Szolnokon. A Képzőművészeti Főiskola nyári kurzusán Fényes Adolf korrigálta, kinek festészete nagy hatással volt rá. Hosszú idő után újra az ösztöndíjas évek (1928-31) alatt, Rómából haza látogatva egyre gyakrabban kereste fel a művésztelepet. A harmincas évek folyamán a telep egyik legerősebb egyéniségévé vált, temperafestményeivel rendszeresen részt vett Fényes Adolf, Zádor István, Chiovini Ferenc, a Pólya-testvérek, Iván és Tibor társaságában a kollektív kiállításokon, budapesti tárlatokon. A nyarakat felváltva Szolnokon és Erdélyben, Zsögödön töltötte, népéletképeit is ezek a vidékek ihlették.

Modern népéletképek

Az 1930-as években a nagyszabású állami és egyházi freskómegbízások mellett Aba-Novák műterméből számos népéletkép, illetve a hozzájuk kapcsolható cirkuszképek hosszú sorozata került ki. *"A népet, az igazi magyar népet figyeli meg, új erkölcsi felfogásban, a maga leplezetlen valójában ..."* - írta a művész emlékkiállításának katalógusában Gerevich Tibor (Gerevich, 1942. 7.). Szolnokon készült temperafestményein a kőművesek, kubikusok mellett cséplők, pihenő mezei munkások és tiszai halászok jelennek meg. Megörökítette vallásos életüket, a körmeneteket, illetve a vásárok színes forgatagát, a körhintát, a látványos paraszttáncot és a lacikonyhák világát is. Aba-Novák hamis romantikától és folklorisztikus felfogástól mentes, modern hangvételű, elbeszélő képei egyfajta *"folytatásos festészeti regényt"*, valódi korrajzot alkotnak. Bizarr képzelettel írja át a paraszti hétköznapok és ünnepnapok eseményeit, melyeket a témaválasztás ötletessége és a figurák groteszk jellemzése tesz egyénivé.

Az "ebédképek"

A népéletképek egy sajátos csoportját alkotják az 1931-32 között készült ún. *"ebédképek"*. A sorozat darabjain a munka szünetében, délidőben falatozó, beszélgető vagy arcukon kalappal heverésző parasztemberek, mezei munkások és az ebédet hordó asszonyok kisebb-nagyobb csoportjai jelennek meg a falu határában (*Cséplők ebédje*, 1931, *Ebédidő*, 1932), vagy már otthon, a ház körül (*Ebéd II.*, 1931 körül). Ezekhez a mozaikszerű, dekoratív kompozíciókhoz kapcsolódik Aba-Novák *Ebédelők* (1931) című temperafestménye is, mely talán egyik első feldolgozása a témának. A több változatban ismert mezei jelenetekkel szemben egy falusi porta merész rövidülésben megfestett gazdasági udvarának architektonikus részlete adja képünk helyszínét. A háttérben kérődző állatok mellett pipázó, szemlélődő béreslegények, míg az előteret néhány ebéd után heverésző parasztember figurája tölti ki. Az Olaszországban festett képekhez hasonlóan ebben az esetben is meghatározó a sötétebb, szürkésbarna alap, melyből szinte kiragyognak a csendéleti elemek, korsók és kancsók élénk, vörös-kék-zöld színfoltjai.

(-ts)

KOSZTÁNY DEZSŐ

63.

64.

64. ◀
Molnár C. Pál (1894-1981)

Rokokó jelenet
Olaj, vászon 54x64 cm
Jelezve balra lent: MCP
Kikiáltási ár: 450 000 Ft

65.

65. ◀
Molnár C. Pál (1894-1981)

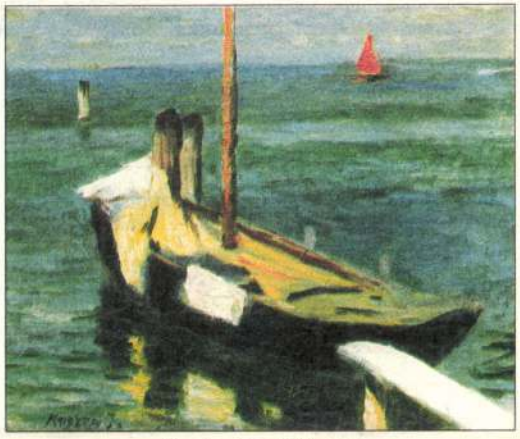
Görög emlék, 1933
Olaj, fa 50x49 cm
Jelezve jobbra lent: MCP
Kikiáltási ár: 360 000 Ft

Kosztа József

Villás Galéria, Debrecen

Cooper, Koszta és a cseh porcelán

A Villás Galéria április 12-i tavaszi nagy árverésén a legnagyobb izgalmat Abraham Cooper (1787–1868) Vadászcsendélet kutyákkal című képe váltotta ki. Az angol festészet remekei ugyanis eddig nemigen szerepeltek a debreceni aukciósház kínálatában. Az árverés közönsége valamivel gyérebb volt, mint a téli rendezvényeken. Magukat megnevezni nem kívánó gyűjtők erről úgy vélekedtek, hogy a tavasz nem igazán a műtárgy-kereskedelem ideje, ilyenkor nem is érdemes képeket árverésre bocsátani, mert valószínűleg úgysem hozzák az árukat. A némiképp pesszimista előzetes várakozásokra aztán rácáfoltak az árverésen történtek, hiszen a tételek túlnyomó többsége gazdára talált, és az összleütés több mint hetven százalékkal haladta meg az összkikiáltási árat.

Koszta József: Tenger
olaj, vászon, 44x52,5 cm

Az aukción 174 tétel került kalapács alá – 107 festmény és 67 egyéb műtárgy –, s ebből 164 el is kelt. Az eladott tételek kikiáltási ára valamivel több mint 23 milliót, leütési áruk közel 40 millió forintot tett ki. Legmagasabb áron Molnár József Juhász című nagyméretű olajfestménye és Koszta József Tanya című képe indult. Előbbi iránt azonban nem mutatkozott érdeklődés, míg utóbbiért 2 millió 200 ezer forintot fizetett egy licitáló. Ám Kosztának nem ez a festménye volt a legsikeresebb, hanem a Tenger című alkotása, amelyet 900 ezer forinttól indítottak és 3 millió 200 ezer forinton ütöttek le.

A debreceni árverések résztvevői szerte az országból gyakran távozhatnak úgy, hogy jó vásárt csináltak. Ahogy például most Gábor Jenő igen jól megkomponált Asztali csendélet című, hátoldalán képcsarnoki címkével ellátott képének vevője is, a műugyanis 220 ezer forintról indult és 260 ezer forintért kelt el. A csekély összegű licitemelkedést követő vásárt Kis András, a legnagyobb Holló László-kollekcióval rendelkező helyi gyűjtő úgy értékelte, mint az aukció addigi legjobb vételét. A festményárverés utolsó előtti darabja, mintegy csattanóként, a kisméretű Cooper-mű volt. Az 1974-ben a Szépművészeti Múzeum által védetté nyilvánított alkotást – arra az esetre, ha netán 440 ezer forintért nem találna az árverésen gazdára – az egyik ismert gyűjtő barátja nevében kérte. Ám nem volt szükség a baráti kivásárlásra, a licit végén egymillió forintnál koppant a kalapács.

Vegyes érzelmeket váltott ki Molnár C. Pál Fürdés után című olajképe. Az életmű tipikus vonulatába nem illeszkedő munkát 180 ezer forintról indították, majd 420 ezer forintig tartott a heves licit. Kunffy Lajos Bejárat a parkba című olaj-vászon képe 150 ezer forintról indult, leütési ára pedig 220 ezer forint lett. E vételt ugyancsak kitűnőnek minősítették a jelen lévő gyűjtők, mert a kép budapesti aukciókon ennek többszörösét is elérhette volna. Az alacsonyabb árú és kisebb méretű munkák közül figyelmet érdemelt Basch Andor Fürdőző című finom színvilágú és kitűnő kompozíciójú festménye. Az 55 ezer forintos indulóár után 170 ezer forintot fizetett érte a gyűjtő. Mednyánszky László Tél Beckón című, 550 ezerről induló és Deák-Ébner Lajos Szolnoki vásár című 480 ezerért kikiáltott műve ugyancsak szép áremelkedést mutatott. Előbbiért egymillió 400 ezer, az utóbbiért 900 ezer forintig tartott a küzdelem.

Az árverés második felében megfogyatkozott, ám annál lelkesebb közönség – a festményekért folyó versenyt mindig többen kísérik figyelemmel – licitált a jórészt porcelán- és ezüsttárgyakból álló műtárgy-kollekcióra. A legnagyobb áremelkedést egy, az 1900-as évek elejéről származó vörös-, sárgaréz és ónberakású ékszertartó faszekrényke érte el. A stilizált virágmintákkal díszített mutatós kis darab 38 ezer forintról indult, és végül 340 ezer forintért kelt el. Többen is harcba szálltak egy antik ékszertartó ezüsttálkáért: a 15 ezer forintról indult, 13 latos finomsági jellel ellátott 66 gramm tömegű tárgyért 85 ezer forintot fizetett a nyertes licitáló.

Az utóbbi időben a Villás-árverések jellegzetessége, hogy az ezüsttárgyak mellett a porcelánok is jól mennek. Így például egy 38 ezer forinton indított, virág- és madármotívummal díszített, 1880 körüli Zsolnay-váza licitje 140 ezer forinton ért véget. Ugyancsak újdonság a debreceni árverésen a cseh porcelán megjelenése. Az itt unikális darabnak számító, az 1800-as évek végéről származó Délidő című darabért 95 ezer forintos indulóár után 220 ezer forintot fizetett szerencsés vevője.

DOMBI MARGIT

Harmincöt árverés — május 2–június 15.

Aukciós naptár

tárgytípus	árverező	az árverés helye	napja	óra	a kiállítás helye	ideje
bélyeg, értékjegy	Bedő Papírrégiség	Budai Vigadó	23.	17.00	I., Corvin tér 7.	az árverés hetén
bélyeg	Hungarofila	V., Bajcsy-Zsilinszky út 12.	jún .1.	09.30	V., Honvéd u. 40.	26–30-ig
bélyeg (kamara)	RFR Profila	VI., Vörösmarty u. 65.	15., jún. 5.	16.30	VIII., Szentkirályi u. 6.	az árverés hetén
ékszer ✠	Pless & Fox	Vigszínház	26.	15.00	XIII., Szent István krt. 18.	ez előző héten
ékszer	BÁV Rt.	IX., Lónyay u. 30–32.	6.	17.00	az árverés helyszínén	-
ékszer	BÁV Rt.	IX., Lónyay u. 30–32.	jún. 3.	17.00	az árverés helyszínén	24-jún. 1-jéig
ékszer, ezüst, bútor	Nagyházi Galéria	V., Balaton u. 8.	15.	17.00	az árverés helyszínén	12-ig
festmény, bútor, szőnyeg	BÁV Rt.	IX., Lónyay u. 30–32.	7.	17.00	az árverés helyszínén	-
festmény	BÁV Rt.	IX., Lónyay u. 30–32.	jún. 4.	17.00	az árverés helyszínén	24-jún. 1-jéig
festmény (H. Turck-gyűjtemény)	Kieselbach Galéria	Vigszínház	16.	17.00	V., Szent István krt. 5.	7–15-ig
festmény, műtárgy (kamara)	Villás Galéria	Debrecen, Bem tér 2.	5., jún. 2.	17.00	az árverés helyszínén	az árverés hetén
festmény, régi mesterek ✠	Nagyházi Galéria	V., Balaton u. 8.	13.	17.00	az árverés helyszínén	12-ig
festmény, XIX., XX. század ✠	Nagyházi Galéria	V., Balaton u. 8.	jún 5.	17.00	az árverés helyszínén	27-jún 3-ig
festmény, XX. század ✠	Nagyházi Galéria	V., Balaton u. 8.	14.	17.00	az árverés helyszínén	12-ig
festmény, grafika (kamara) ✠	Nagyházi Galéria	V., Kálmán Imre u. 15.	7., 21.	17.00	az árverés helyszínén	az árverés hetén
festmény, műtárgy	Premier Aukciósház	VII., Rákóczi út 30.	6., 13., 20., 27., jún. 3., 10.	17.00	az árverés helyszínén	az előző csütörtöktől
fotócikk, fotográfia	Soós Kereskedés	V., Kossuth tér 6–8.	26.	17.00	V., Hercegprímás u. 1.	19–23-ig
fotográfia	Bedő Papírrégiség	levelezési	15.	-	I., Corvin tér 7.	15-ig
festmény, ékszer, műtárgy ✠	Polgár Galéria	V., Váci u. 11/B	20., 21., 22., 23.	17.00	az árverés helyszínén	10–19-ig
keleti tárgyak, szőnyeg ✠	Nagyházi Galéria	V., Balaton u. 8.	jún 6.	17.00	az árverés helyszínén	27-jún. 3-ig
képeslap	Bedő Papírrégiség	I., Corvin tér 7.	10.	10.00	az árverés helyszínén	az előző héten
könyv	Dávidházy Aukciósház	V., Bajcsy-Zsilinszky út 12.	jún. 7.	10.30	VII., Asbóth u. 19.	jún. 4–6-ig
könyv ✠	Múzeum Antikvárium	VIII., Múzeum u. 7.	30.	16.30	V., Múzeum krt. 35.	20–29-ig.
könyv, kézirat, papírrégiség	Gyöngy és Lelkes	VI., Andrássy út 124.	5., jún. 2.	17.00	VII., Csányi u. 1.	az árverés előtt
könyv, kézirat	Bedő Papírrégiség	Budai Vigadó	15., jún. 12.	17.00	I., Corvin tér 7.	az árverés hetén
könyv ✠	Központi Antikvárium	V., Bajcsy-Zsilinszky út 12.	16.	17.00	V., Múzeum krt. 13–15.	5–15-ig
könyv ✠	Custos-Zöld Antikvárium	VIII., Puskin u. 4.	15.	17.00	II., Margit krt. 7.	12–14-ig
könyv	Nyugat Antikvárium	V., Bajcsy-Zsilinszky út 12.	9.	17.00	V., Bajcsy-Zsilinszky út 34.	8-ig
könyv ✠	Országház Antikvárium	VIII., Bródy Sándor u. 8.	17.	10.00	V., Garibaldi u. 5.	9–16-ig
könyv ✠	Krisztina Antikvárium	VIII., József krt. 63.	10.	10.00	I., Roham u. 7.	5–9-ig
könyv, képeslap (judaika) ✠	Biblical World Gallery	V., Szent István krt. 11.	11.	16.00	az árverés helyszínén	10-ig
műtárgy	Bedő Papírrégiség	Budai Vigadó	8., 22., jún. 5., 19.	17.00	I., Corvin tér 7.	az árverés hetén
műtárgy	BÁV Rt.	IX., Lónyay u. 30–32.	8., 9.	17.00	az árverés helyszínén	-
numizmatika, militaria	Bedő Papírrégiség	Budai Vigadó	30.	17.00	I., Corvin tér 7.	az árverés hetén
papírrégiség	Bedő Papírrégiség	Budai Vigadó	29.	17.00	I., Corvin tér 7.	az árverés hetén

A ✠ logóval jelölt aukción online lehet licitálni a www.axioart.com címen, az AXIO honlapon.

A hónapnévvel nem jelölt dátumok májusra vonatkoznak.

Nagyházi Galéria, Budapest

Afrikai hangulat a Balaton utcában

A Nagyházi Galéria kétnapos bemele-

67 ▪ KOSZTA JÓZSEF (1861–1949)

Bereghát, 1910-es évek második fele

55 x 68,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Koszta
MNG 1704 / 980

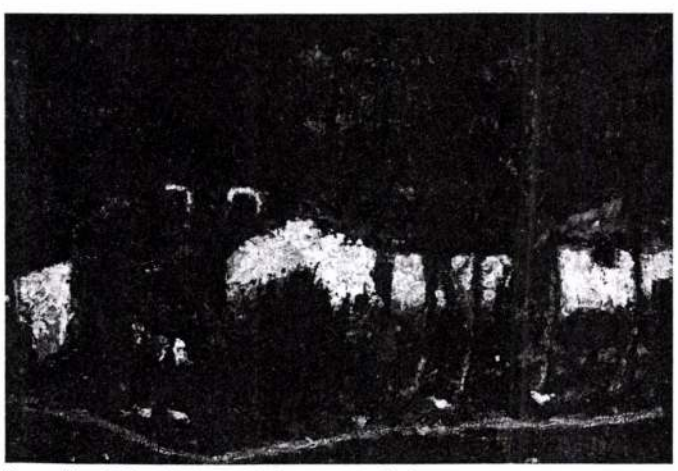
Kikiáltási ár: 2 200 000 Ft

IRODALOM

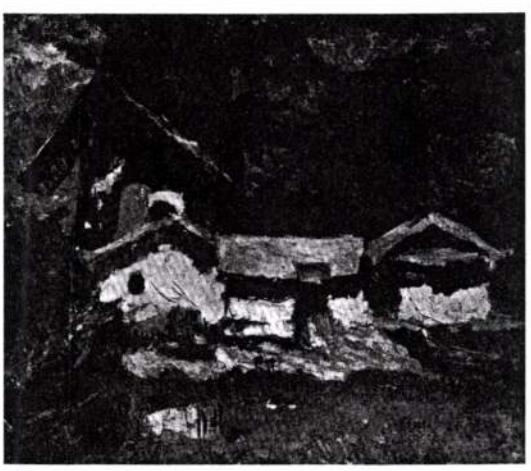
Elek Artúr: *Koszta József.* Nyugat, 1920/8, 186-191.
Lázár Béla: *Koszta József művészete.* Magyar Művészet, 1937/3, 79-85.
Lyka Károly: *Adalék Koszta József stílusának történetéhez.* Művészettörténeti Tanulmányok 1954-55, Budapest, 1957, 349-352.
Bényi László: *Koszta József.* Budapest, 1959.
Aradi Nóra: *Koszta.* Budapest. 1965.
Egri Mária: *Koszta József.* Budapest, 1989.

Koszta József művészetét az 1910-es évektől kezdve nem szokás korszakokra bontani, a Szentesen töltött években keletkezett festmények stílusa, szín- és motívumvilága egységesnek mondható. Épp ezért az egyes művek elhelyezése az életművön belül nem könnyű feladat. Koszta többnyire saját tanyája környezetéből választotta ki képei témáját, s a pontos datálás lehetősége csak ismert modellt (Katóka, Annuska) ábrázoló festményei kapcsán merülhet fel. Tudjuk azonban, hogy mielőtt saját „birtokra" tett volna szert a Szentes melletti Várfokon, a Beregháton bérelt magának tanyát.
Ez a Lakos-tanyai bérlemény a Szentes határában húzódó lápos, Bereghátnak nevezett területen helyezkedett el egy cigányputri és egy malom szomszédságában. Koszta a tizes évek közepén több képén is megörökítette a lápvidéket, a putri fehér házait, a malom sötét tömbjét és a cigányok színes életét. A képünk hátterében magasodó épületet is valószínűleg a beregháti malom alkonyi sziluettje ihlette. Bár a vitorla nem jelenik meg markánsan, de az épület formája, arányai és fehér ablakai nem hagynak kétséget afelől, hogy Koszta egyik malmát látjuk.
Kosztát az 1910-as években még senki sem tartotta befutott festőnek, az átütő, anyagiakban is megmutatkozó siker még váratott magára. Ennek ellenére számos festményére kapott kisebb-nagyobb díjat, amelyekből az „alföldi festő" európai tanulmányutakat finanszírozott magának. 1910-ben a 2000 koronás Röck-díj jóvoltából Párizsba utazott, 1911-ben pedig a 4200 koronás Andrássy-díjnak köszönhetően Belgiumban és Hollandiában töltött néhány hónapot. Kosztára minden bizonnyal nagyobb hatást gyakorolt a holland táj, mint a párizsi levegő, s festészete is inkább a Ruysdaelek, mintsem a Matisse és Rouault munkásságával rokonítható. A holland tájfestészet és a szélmalmokkal tarkított holland vidék is szerepet játszhatott abban, hogy hazatérte után Koszta több képet is szentelt a putri apró házai fölé magasodó „óriási" malomnak. Koszta monográfusai éppen „malmos" képeihez kötik festészetének legmarkánsabb stílusváltását. A müncheni realizmus és a Bastien-Lepage-os finom naturalizmus után Kosztának ekkoriban sikerült megteremteni saját stílusát. Az 1910-es évek második felében kristályosodott ki korábbi „mezei" képeiből „tanyasi" képeinek szerkezete. E képtípus jellemzői a világos rózsaszínes felhőkkel tarkított, borongós, sötét, éjszakai égbolt, a lemenő nap megvilágította vakítóan fehér házfalak és a ragyogó piros kötényes vagy fejkendős staffázsfigurák. Ezek a motívumok együtt először „malmos" festményein tűntek föl és minden bizonnyal Goya, Munkácsy és a holland tájfestészet öröksége is szerepet játszottak abban, hogy oly sokáig kitartott sötét egei mellett.

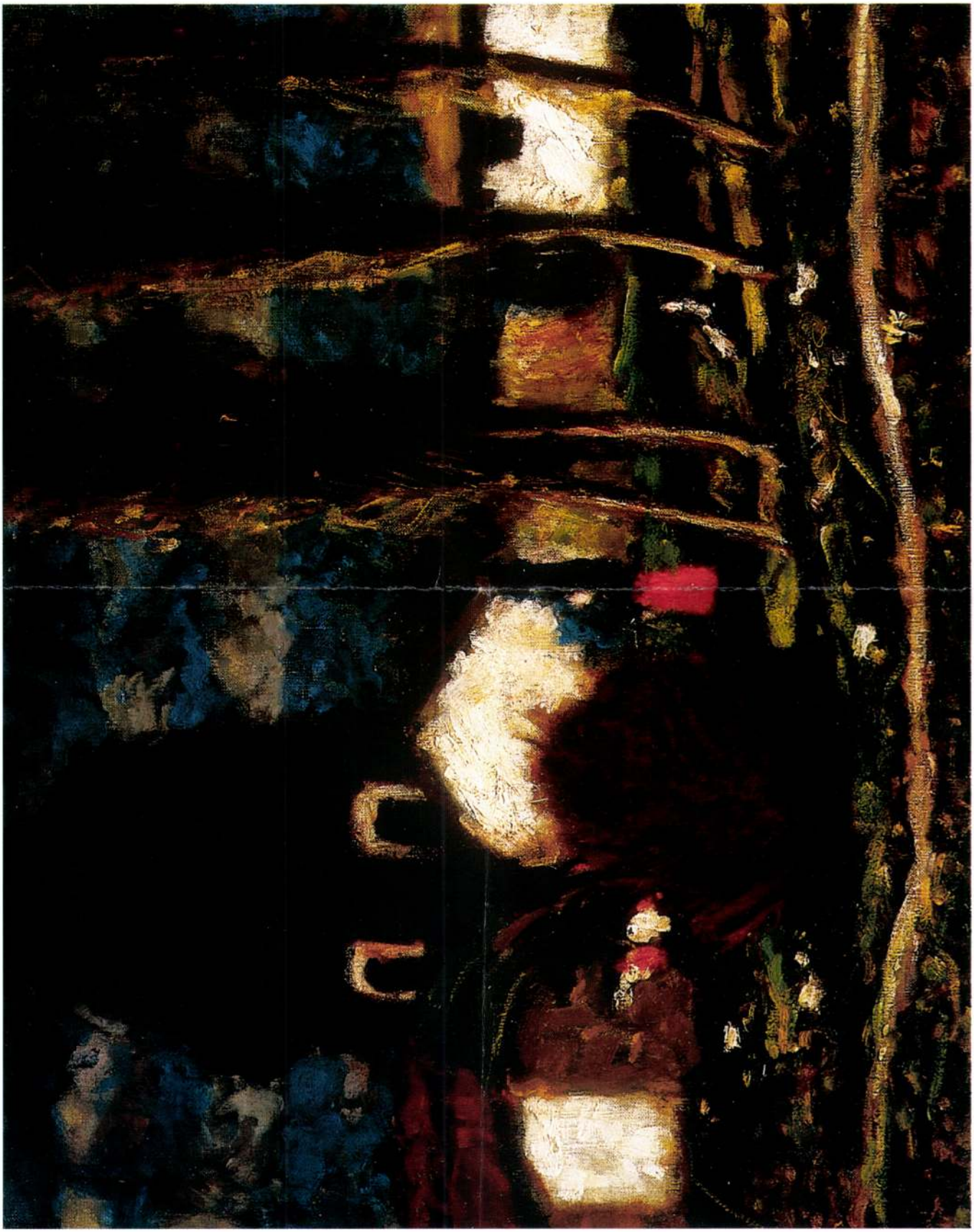
Hornyik Sándor

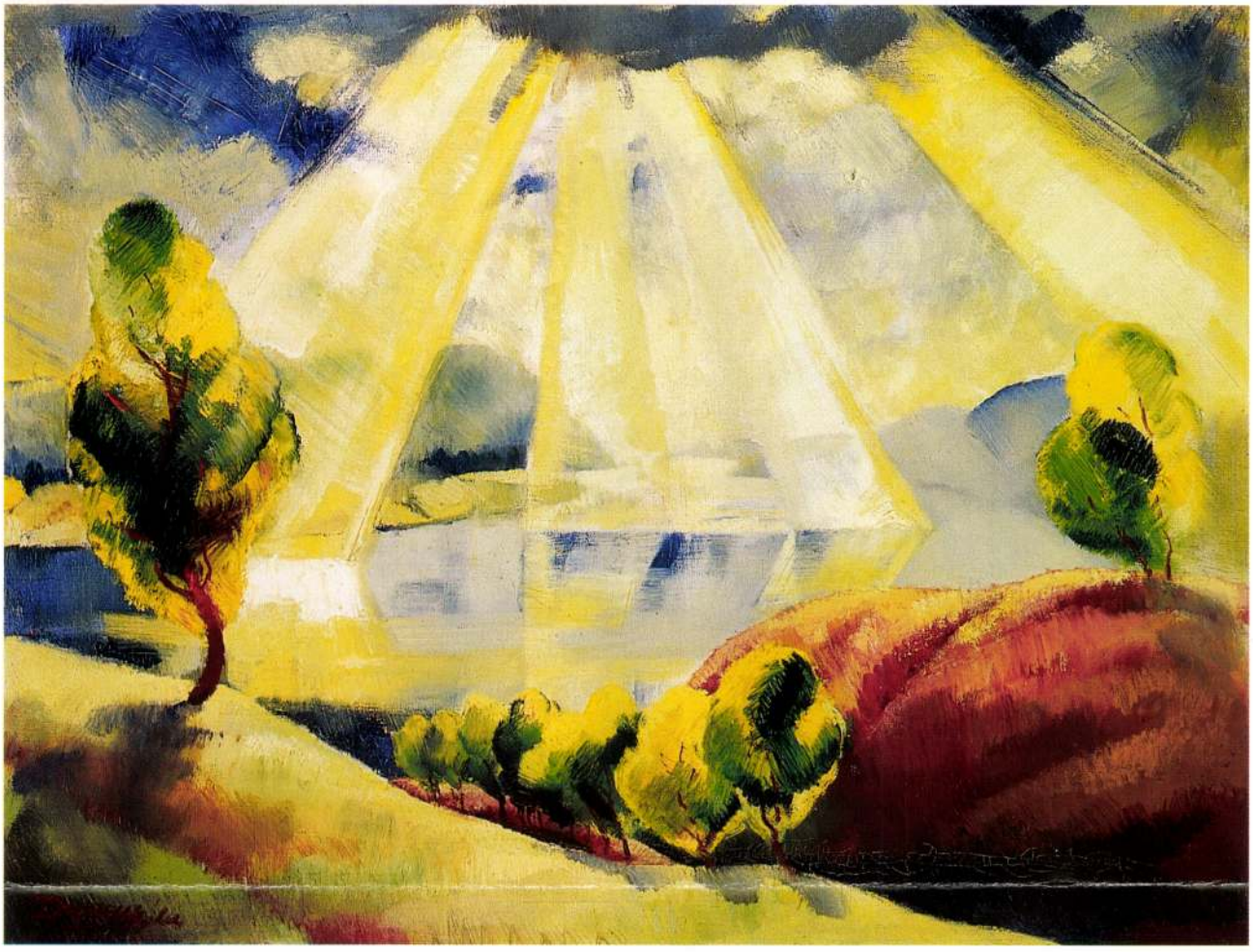

Koszta József: *Berekháti putrirészlet, 1910-es évek*
51 x 71,5 cm, olaj, vászon
Koszta József Múzeum, Szentes

Koszta József: *Malom putrikkal, 1916 körül*
Olaj, vászon
Ismeretlen helyen

68

68 ▪ DUCSAY BÉLA (1893–1967)

Fénycsóvák a Dunakanyar felett, 1930

60 x 80 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Ducsay Béla 1930

Kikiáltási ár: 800 000 Ft

69 ▪ BÁRÓ MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ (1852–1919)

János-hegy

40,5 x 46,5 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Mednyánszky János hegy

Kikiáltási ár: 260 000 Ft

69

70 ▪ CSÓK ISTVÁN (1865 ▪ 1961)

Balatonaliga, 1916

63 x 82 cm
Olaj, fa
Jelezve balra lent: Csók I B.Aliga 1916

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

KOSZTA JÓZSEF

JÓZSEF KOSZTA 1861–1949

Hungarian Farmyard. About 1920

40 × 69 CM

15 4/5 × 27 1/5 CM

OIL ON CANVAS

LAID DOWN ON CARDBOARD

SIGNED LOWER RIGHT:

KOSZTA

JÓZSEF KOSZTA 1861–1949

One of the most important figures of Great Hungarian Plain painting. He studied art in Vienna, Munich and Budapest between 1882 and 1900. His pictures are characterized by concise, boldly proportioned composition and a powerful use of colour contrasts. It is in Koszta's art where the Hungarian peasant and the Great Plain appears for the first time without any sentimentalism or romantic exaggeration. He spent almost all his life in the world of Hungarian farms. In his oeuvre he kept varying only a couple of themes and motifs. After 1940 he could only paint in the mind as his eyesight worsened. His exhibitions of greater importance were the 1917 Ernst Museum and the 1948 Nemzeti Szalon (National Salon).

JÓZSEF KOSZTA 1861–1949

Still-Life with Flowers. About 1925

44 × 33 CM

17 1/3 × 13 IN.

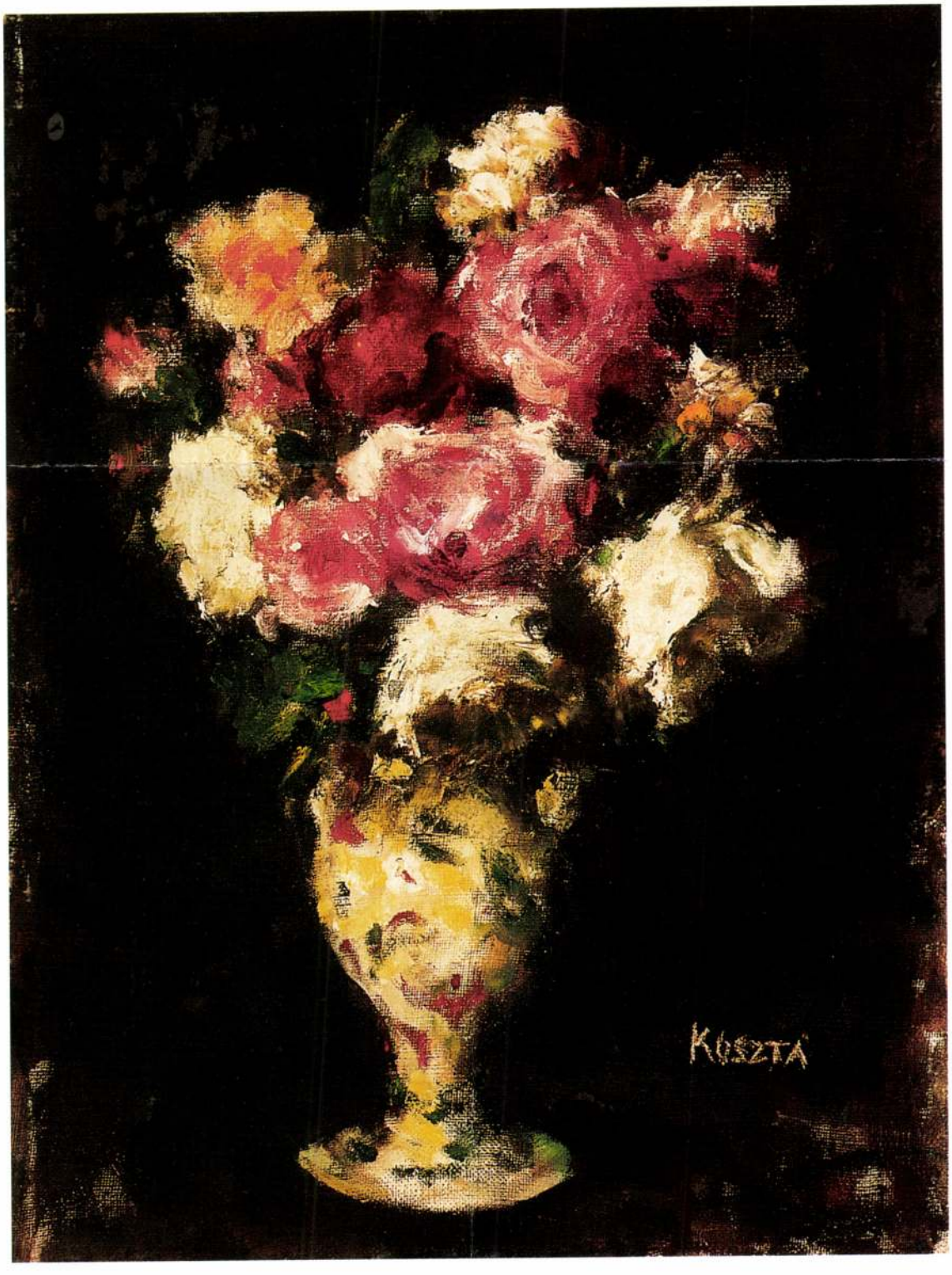
OIL ON CANVAS

SIGNED LOWER RIGHT:

KOSZTA

József Koszta:
Still-Life. About 1925
Oil on canvas
Private property

KOSZTA

PÉTER RÁTZ 1879–1945

Red Boats. 1910

101 × 125 CM

40 × 49 1/2 IN.

OIL ON CANVAS

SIGNED AND DATED LOWER LEFT:

RÁTZ 1910

PÉTER RÁTZ 1879–1945

He studied at the Nagybánya Colony under István Réti and Károly Ferenczy. He was granted the Fraknó scholarship and visited Rome in the company of István Réti. First exhibited in 1907 in the Könyves Kálmán Szalon (Kálmán Könyves Salon). Study-tours include Vienna, Munich and Paris, where he studied galleries and private collections. From 1915 onwards he participated in collective exhibitions at Műcsarnok (Budapest Palace of Art).The most characteristic forms of his art are: landscape, plein air, series of 'stormy' landscapes and 'drifting' clouds, self-portraits, gipsies and nudes.

Koszta József: Háromkirályok

Alacsony termetű, szúrós tekintetű, mogorva külsejű ember volt Koszta József, az Alföld hegyek közt született festője. A művészvilágban számos anekdota keringett vidékies modoráról; ha a 30-as években felutazott Pestre, körülnézni, mi újság a kiállítótermekben, a kávéházban hanyag eleganciával bontotta ki egy asztalkendőből a magával hozott elemózsiát – szalonnát, kolbászt. „Hörcsögnek" nevezték a morcos kis embert kollégái, megmosolyogták faragatlan modorát – de tudták, hogy a magyar falu életének egyik legélesebb szemű megfigyelője jár közöttük. Olyan művész, akinek képein drámává sűrűsödött a forró nyári ég sötétkékjének és a meszelt fal fehérjének ellentéte, de aki lírai is tudott lenni, ha parasztasszonyok fáradt arcát, kislányok muskátlis ártatlanságát idézte ecsetjével.

Az 1861-ben, Brassóban született festő Bécsben, Münchenben és Pesten tanult. Járt Rómában és Párizsban, dolgozott Nagybányán is, végül azonban Szentes mellett vásárolt egy tanyát, és életét az Alföld megörökítésének szentelte. A Háromkirályok az egyetlen vallásos témájú műve – már amennyire ez a kép besorolható a Kisjézus előtt hódoló királyok sokévszázados hagyományrendszerébe.

Koszta 1905-től két évet ösztöndíjjal Rómában töltött, az úgynevezett Villa Fraknóiban. Itt többek közt egy valójában soha meg nem valósított nagy történelmi kép, a Mátyás és Beatrix találkozása foglalkoztatta. Eközben festette meg – először falfestményként, majd vásznon – a Háromkirályok „alföldi" változatát, vagy más címén a Napkeleti bölcseket. A Madonna ezen a képen fiatal falusi asszony, a bölcsek munkában megőszült parasztok józan okosságának jegyét viselik arcukon. A tájon napfény ömlik szét – az a sajátos megvilágítás, amelyet egyik művész-írónk „éjféli napsütésnek" nevezett.

Koszta Józsefet, parasztságunk életének új szellemű festőjét a Magyar Népköztársaság az elsők között tüntette ki Kossuth-díjjal.

Bényi László, az 1949-ben meghalt művész monográfusa felfigyelt már arra, hogy a Rómában festett kép „József Attila Betlehemi királyok című versére gondoltat". A vers 1929-ből való, a huszonnégy éves József Attilában még frissek a szegedi és makói idők emlékei, és bizonyosan volt alkalma találkozni az alföldi festők képeivel ismerősei körében, így Koszta műveivel is. A „szegények királya" előtt hódoló paraszti bölcseket feltehetően csak reprodukcióból ismerte. Akárhogy is álljon a dolog, a két mű szelleme valóban közös: a vallási tárgy és a népi hagyomány nemes ötvözete mind a kettő.

SZÉKELY ANDRÁS

ÍRÓK KÉT HÁBORÚ KÖZT

ILLÉS ENDRE VÁLOGATÁSA

Demonstráció: egyik kezemben Füst Milán novellája *(Lalikám! Málikám!)*, a másikban Füst esztétikája *(Látomás és indulat a művészetben)* — kedves olvasóm, szembesítsük a kettőt.

Mindenekelőtt tudnunk kell: Füst Milán szenvedélyes tanár volt. Nagy író, nagy tanító, nagy színész. Hiszem, kedvét lelné ebben a villanásnyi játékban.

Tehát esztétikájában elsősorban mit kíván a novellától? *Az elbeszélő személyiségét a valóság rekonstrukciójában, mert éppen személyiségének állandó jelenlétével pótolhatja legszuggesztívebben a valóság rekonstruálhatatlan elemeit.* Egy ifjú férjecske és egy ifjú asszonyka a választott novella két hőse, de már az indítás pillanatában, már a címben velük van harmadikként maga Füst Milán is, ahogyan rögtön kiadja a nevüket, árulkodva s kissé énekelve, *Lalikám, Málikám!* S itt még a két felkiáltójelnek is szerepe van: jelzi, hogy az író közösséget vállal velük, édesgyerekei, szereti őket, s velük is meg akarja szerettetni mind a kettőt.

Második mesterfogás. Mi jellemzi a novellistát? *Az állandó jelenítés vágya.* Lalika és Málika fényben úszó szobája jó melegre van befűtve, az ablakon túl viszont dermesztő a sötétség. Nini! Milyen furcsa vendégük akadt! A képkereten egy árva madár ül egymagában. Hát nem ajándék? És a kis asszony már melengeti is a madarat a kebelén, bedugja hamar két kis fehér almája közé. Nem folytatom . . . A továbbmesélés és megjelenítés Füst Milán joga.

Harmadik mesterfogás. *Az akció érdekessége, mikor a szemünk láttára történik egy személlyel olyasmi, ami épp ezért megfeszített rugóhoz teszi őt hasonlatossá.* Mi történik novellánkban Lalikával? Váratlanul nyílik az ajtó, és a kinti sötét világból benyomul két fekete alak a kivilágított szobába. „Ön a hivatalában két hét előtt sikkasztást követett el, tessék csak követni minket a rendőrségre, fiatalember!"

Az elbeszélő negyedik fogása. Megjelenik a novellában Jani bácsi, a fekete kopók főnöke. „Mit csináltál, te? Sikkasztottál?" És jóságosan szívéből neveti az ifjú férjecskét, míg kopóit elzavarja. Az olvasó felkapja fejét: mi történik itt? pártoljuk a bűnöst? félretoljuk az erkölcsi parancsokat? Ám Füst Milán esztétikája felel kétségeinkre: *Akiben a jóság abszolút parancsa munkál, anna[illegible]*
sége [illegible]
tőle . [illegible]
latai[illegible]
az e[illegible]

Fogásokat[illegible]

Vannak t[illegible]
a művészet[illegible]
Milán eszt[illegible]
ugyanis a n[illegible]
ahhoz, hogy [illegible]se művét,
ahogyan egy [illegible]neszíti magát a tükör
előtt, s ahogy [illegible]erlegeli magában, hogy ez vagy az a foltocska jó lesz-e itt vagy ott az arcán vagy a ruháján, hogy elég hatásos lesz-e vajon?

Ugyanígy a művészetekben.

Füst Milánnak is vannak „mesterfogásai".

Hadd említsek legalább kettőt közülük.

Tömör, meglepő hasonlatait legalább. Letartóztatása pillanatában az asszonyka olyan szolgálatkész . . . Társasjáték kérdése lehetne — milyen hát? Azt hiszem, senki nem fejtené meg. Olyan gyanútlanul készséges — *mint egy elveszett labda.* És a hasonlatnak folytatása is van: *mintha ő is csak azt várná, hogy belerúgjanak valahonnan.* Füst Milán hasonlatai legtöbbször megduplázottak.

Mesterfogása a *merész naivitás* is. Már-már a valószínűtlent súroló merészség és naivitás, ahogyan figuráit formálja, történeteit bonyolítja. Alkotói módját esztétikájának egyik történetkéjével világítom meg legjobban.

Egy hároméves kislányra ráparancsolt: hozza ki a szobából a cigarettatárcáját. Majd bolond ha vagyok, feleli a kislány. A szobában egy fiú van, nála van a tárcám, vedd el tőle — folytatja Füst Milán. És ha nem adja, kérdezi a kislány. Akkor üsd pofon, rúgj bele, biztatja a költő. Odabent persze nincs senki. A kislány bemegy a szobába és kihozza a cigarettatárcát. No, és a kisfiú? — kérdezi Füst Milán. Belerúgtam, így a kislány. No és? — faggatja tovább a költő. És megöleltem, súgja a kislány.

Mit csinál tehát a gyerek? Egy nemlétező kisfiút szőtt magának hamar, s egy kis regényt. És pontosan ilyen a művész munkája. Fantomokkal hadakozik, játszik a semmivel, s amellett ezt oly nagy pontossággal és konkretizáló képzelettel teszi, mint a gyerek.

TUKÖR
Budapest
1977 DEC 9
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Ulői út 81
Telefon: 136-068, 337-748, 340-726

Füst Milán LALIKÁM!

Oly boldogok voltak, csak úgy kurjongattak az örömtől. Ezt is azonban, szokásuk szerint csendesen. Pedig fiatalok voltak még, de milyenek!

Ej haj! Hogyne! Hisz jó melegre volt befűtve szobájuk, jócskán világos is volt ám idebenn, az ablakokon túl viszont oly dermesztő volt a sötétség! A világ ködbeborult odakinn. A fergeteg egész nap addig vonított s nyílt, míg estére ködköpenyt nem vett magára s elhallgatott. S nem jó-e az ilyet tudni s időnként még el is gondolkodni felette? És hasonlóképp még jobban beburkolózni a csendbe, magányba? Hogy odakinn sántikálva jár a zimankó, meg van fagyva lába s csak úgy csikordul léptei alatt a rög.

Ilyen volt a világ köröskörül. Ám idebenn, a szobában mazsolás kalácskák illata lengedezett. Oly határtalan ez az illat s oly édes! Szívd be mélyen pajtás, s meglátod: úgy érzed magad majd tőle, mint a berúgott pék. Amellett, hisz születésnap is van ma, vagy mi? Ne lenne hát az ember vidám?

S már a múlt éjjel is mily furcsa vendégünk akadt. Nyilván már a mai nap, már az ünnep tiszteletére. Alkonyatkor, hogy teli lett a szoba füsttel, a férjecske mostanában bizony megint kicsapongva pöfékel, ki kellett hát szellőztetni a szobát. Megtanácskozták a dolgot, meg is állapodtak egy-kettőre, s mivelhogy a szót követi nálunk fürge tett, kinyitották hát az ablakot s bújtak be gyorsan a fürdőszobába. S mire bejönnek vissza, óvatosan benyitnak, felgyújtják a villanyt is suttyomba', haladnak előre, kivizsgálni: nem rabló ül-e az ágy alatt? — hát mit látnak? Ott ül egy árva madár egymagában a képkereten. Hát nem ajándék? S úgy odaillett a szegény, oly szívük szerint illett éppen oda, mintha a jó Isten maga, vagy legalábbis művész eszelte volna ki az egészet.

— Hogy odagubálta magát! Jaj csak csuknád már be ezt az ablakot! Lalikám, Málikám!

S a kis asszony ott melengette meg a keblén —, bedugta hamar két kis fehér almája közé, . . . majd meg is etették a szegényt s a tetszésére bízták utóbb, mit cselekedjen? Marad itt náluk vagy vándorol-e tovább? Fészket raktak hát neki egy női cipőben, teligyömködték azt harisnyával, hogy jó helye legyen ott a szürke barátnak. S miután nyitott ablaknál kellett aludniok úgyis, lévén a gyerek-férj bizony kicsit gyenge tüdejű, rányitották hát éjjel az ablakokat.

S csakugyan: hajnalban a madár becsicsergett még a balkon küszöbéről, majd meghajtotta magát s elrepült. S még hozzá: oly hangos volt a kölök, hogy fel kellett ébredni tőle. Hát nem gyönyörű? S kacagva kellett aztán elaludni és még egy jót aludni reggelig.

S mily szép volt, mind az egész nap, csupa gyönyör! A férjecske reggel ölében hozott be egy nehéz medvét. A medve belsejében tojásos kalács volt, négy liter bor, egy kosár aszuszőlő, füstölt csülökből nem is egy, de kettő, apró, jeges cukorkákból pedig két dobozka . . . (ezek olyanok, hogy azonnal elolvadnak a száj melegében), s

KOSZTA JÓZSEF

KOSSUTH DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ

GYÜJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

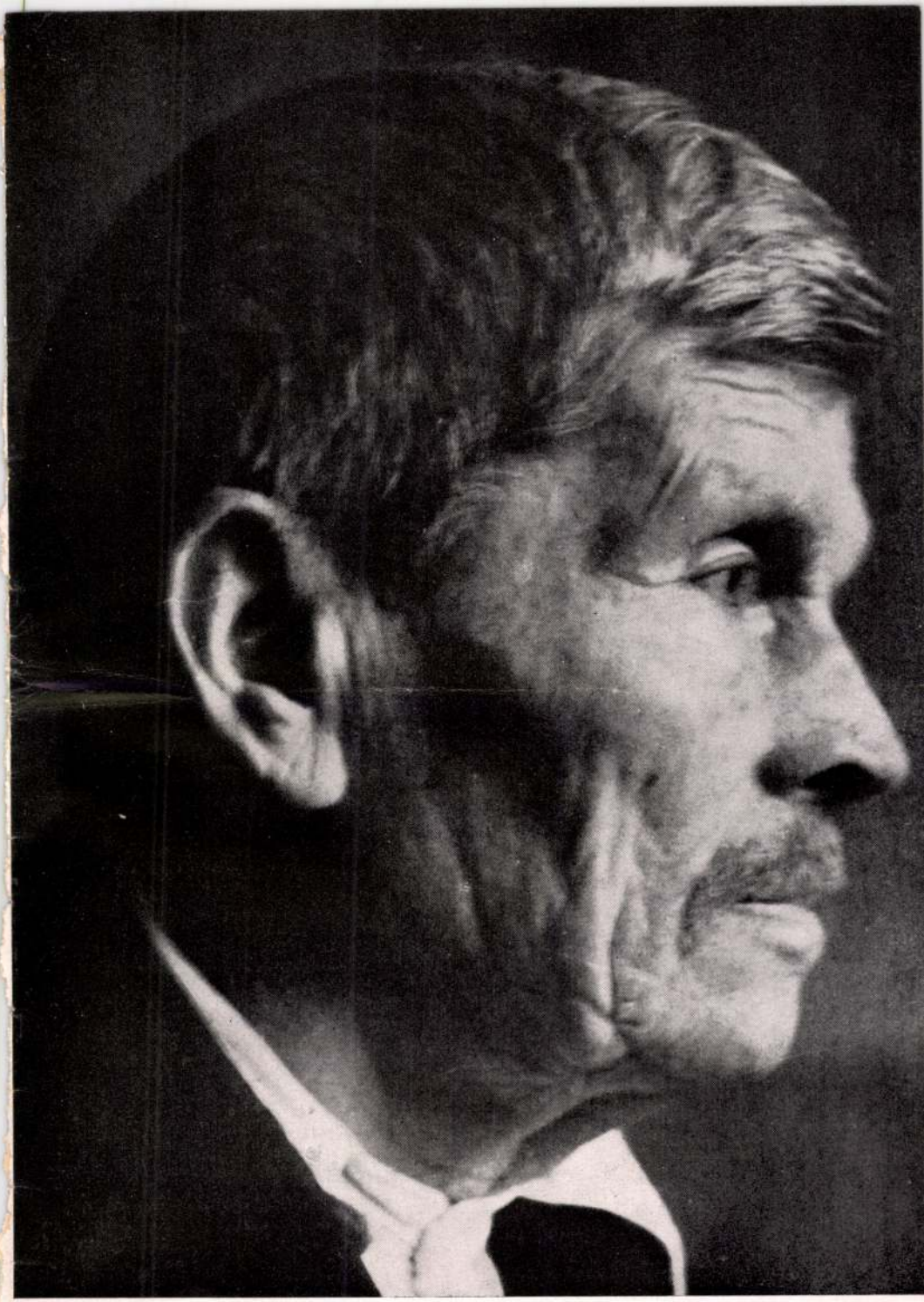
A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZEK
SZABAD SZERVEZETÉNEK RENDEZÉSÉBEN

A NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET HELYISÉGEIBEN

1948 OKTÓBER 23—NOVEMBER 2 IG

Konta Jones
1948

+1949

Bevezető

Ha végigtekintünk Koszta József gazdag életművén — amelyből ez a kiállítás bő és jellemző válogatással igyekszik mennél hívebb képet adni — már első pillantásra is szemünkbe tűnik a paraszti témának tájképben és alakos kompozícióban egyaránt megnyilvánuló döntő túlsúlya. Ha pedig jobban belemélyedünk a képek hangulatába, lehetetlen meg nem éreznünk, hogy a paraszti táj, a paraszti tipusok, a paraszti munka képei mellett egy-egy bájos gyermek-arcképében, sőt egyszerű virágcsendéleteiben is a paraszti élet szerény örömeinek ad hangot. Lehetetlen meg nem éreznünk, hogy egyetlen történelmi képének nem véletlenségből választotta tárgyául a magyar nép legendás királyát, az urakat megleckéztető Igazságos Mátyást, mint ahogy a Három Királyok bibliai mondáját sem véletlenül plántálta a paraszti valóság tömör talajába. És elkerülhetetlenül felmerül bennünk az elismerő meghatározás: Koszta József a dolgozó szegényparasztság festője.

Holott Koszta sem a magyar, sem az európai művészetben nem áll egyedül a parasztság életéhez és környezetéhez tapadó témakörével. Sokan merítették tárgyukat az utolsó száz évben a falusi élet, a mezei munka köréből és nem egy művész volt, akinek ez valósággal „specialitásává" lett. A tájképnek pedig közismert a XIX. század festészetében betöltött jelentős szerepe és a tájfestők nagyrésze foglalkozott előszeretettel a szántóföldek, tanyák, falusi utcák ábrázolásával. De még a bibliai jeleneteknek a paraszti életképpel való összekapcsolása is úgyszólván divattá vált egy időben, a német Uhde érzelmes kezdeményezése nyomán.

Mi az tehát, ami Koszta festészetét kiemeli az utolsó száz év művészetének ezek közül az általánosan ismert megnyilvánulásai közül? Mi különbözteti meg őt azoktól a művészektől, akik az uralomra jutott polgárság fölényes humorával vagy érzelgős leereszkedésével szemlélik a parasztok világát, valamint azoktól is, akik — jobbik esetben — a fejlődő városok kőfalai közé szorult ember meghatott, szépítő vágyódásával emlékeznek a falusi élet, a szabad természet elveszett paradicsomára? Vagy mi különbözteti meg azoktól a tájfestőktől, akik csupán a finom fény- és párarezdülések megfigyelésének, a láthatatlan természeti erők látható ábrázolásának kisérleti anyagát keresték a tájképekben? Miben látjuk és mivel magyarázzuk azt a döntő különbséget, amely Koszta Józsefet — a fenti példákkal ellentétben — oly gyökeresen kapcsolja a paraszti valósághoz és valóban méltóvá teszi „a parasztság festője" megtisztelő elnevezésére?

A feltett kérdés nemcsak Koszta művészetének kérdése, hanem szorosan összefügg az egész magyar képzőművészet egyik legfontosabb problémájával. Éppen ezért, ha kielégítő választ akarunk kapni, meg kell vizsgálnunk képzőművészetünk viszonyát egyfelől az egyetemes képzőművészethez és másfelől a magyar irodalmi és művészeti kultúra egészéhez, hogy annak alapján próbáljuk meghatározni Koszta piktúrájának jelentőségét.

*

A szabadságharc bukása, de méginkább a 67-es kiegyezés hosszú időkre megpecsételte nemcsak a magyar nép, de a magyar kultúra sorsát is. Köztudomású, hogyan egyezett meg 1867-ben egyrészt a hatalomra törő kapitalizmus a hatalmát védő hűbéri nagybirtokrendszerrel, másrészt mindkettő az osztrák gyarmatosító törekvésekkel — a nép kontójára. De a kompromisszum sikeres fenntartásának, kiadós gyümölcsöztetésének előfeltétele volt a kiegyezés lényegének eltitkolása, elködö-

Madarász

sítése annak, hogy az urak jóbarátságának árát hogyan fizeti a szegény dolgozó nép háromszoros kiszolgáltatottságával, elkendőzése a magyar társadalom legsorsdöntőbb kérdéseinek. Ez az elkendőzés nyomta rá bélyegét az irodalmi és művészeti életre is, ez a szellem magasztalta fel a Herczeg Ferenceket, Benczúr Gyulákat és sujtotta szegénységgel, hajszolta meghasonlásba azokat a művészeket, akik a haladás, az igazság útját keresték.

Ez a szellem olyan súllyal nehezedett a magyar életre, hogy még a legjobb íróink, művészeink sem vonhatták ki teljesen magukat a befolyása alól. Így adódott, hogy azok a műfajok, amelyeknek lényege a valóságnak széleskörű, mélyreható, tárgyilagos feltárása, nálunk csak tengődtek és az elfojtott haladó, realista törekvések azokba a művészeti ágakba sűrűsödtek, amelyek az indulat, a szubjektív átérzés egy-egy ragyogó fellobbanásával világítanak át a magyar valóságot eltakaró hazugságok szövedékén. Ez magyarázza a líra elsőbbségét a drámával és az epikával szemben az irodalmon belül, valamint a zene nagy jelentőségét a magyar kultúra egészében. De ez magyarázza képzőművészetünk — elsősorban a festészet — meglepő pályafutását is.

Mert a képzőművészet nem utolsó helyet foglal el ezek közt a „szubjektív" művészetek között. Igaz ugyan, hogy a szobor, a kép tárgyában objektíven megjelenik a valóság kiszemelt része — de milyen kis része! Hiszen amit a mű közvetlenül, tárgyilag ábrázol, az sohasem lehet több, mint amennyit a szem egyetlen tekintettel át tud fogni és annak is csak a látható felszíne, annak is csak egy pillanatnyi állapota. A képzőművészi alkotás azonban — ha valóban megérdemli ezt a nevet — ennél sokkalta többet mond el a valóságról. A mű tárgya csak megindítja képzeletünket, gondolkodásunkat egy bizonyos irányban, s azután már a művészi formának — a szín, vonal, tónus, kompozíció és anyagkezelés együtthatásának — szubjektív kifejezőereje ragadja tovább időben és térben, a téma által csupán érintett probléma mélyebb vonatkozásai, legbensőbb összefüggései felé.

Ezért válhatott — a líra és a zene mellett harmadikul — festészetünk a magyar kultúra nagy erősségévé, ezért történhetett, hogy a kiegyezés utáni évtizedekre — tehát éppen arra az időre, amely még lírai költészetünk számára is a legsivárabb korszakot jelentette — esik a magyar festészet európai színvonalra való felfejlődése, nemzeti sajátosságainak kialakulása, amely sajátosságok között alapvető éppen a realisztikus erők túlsúlya volt. De ebből következett képzőművészeti realizmusunk különleges jellege is: hogy a téma és forma viszonyában a súlypont — más nemzetek művészetével összehasonlítva — erősen a formának szubjektív hatása felé tolódott el és kialakult a formának egy különleges érzékenysége, a tónusnak, színnek, anyagkezelésnek, a tömörebb vagy lazább tömegeknek egy olyan kifejező gazdagsága, amely szárnyakat ad a fantáziának és a legkülönbözőbb, sokszor pedig a legigénytelenebb témákból is széles távlatot nyit a magyar valóság mélységei felé. Mi volt ez a valóság? Madarász Viktor Hunyadi László ravatali gyertyáival nemzeti függetlenségünk tragédiáját világította meg, Rippl-Rónai látszólag derűs kisvárosi életképei mögött ott buzlik az úri középosztály egész rothadtsága, Nagy-Balogh János egy szerény, őszirózsás csendéletbe a külvárosi proletárélet sivárságát sűrítette bele. Az a probléma azonban, amellyel festőink a leggyakrabban szembetalálták magukat, amelyre napi munkájuk során, a sárba fulladt dűlőutak, végtelen ugarok, áporodott parasztszobák festése közben újra meg újra rádöbbentek, az a probléma az ország feudális elmaradottsága, a földkérdés megoldatlansága, a szegényparasztság tarthatatlan nyomora volt. De a művészeti élet harcaiban rá kellett döbbenniök

Koszta József: Szélmalom

Magántulajdon

Székely Bertalan

arra is, hogy ugyanaz az elmaradottság gátolja a magyar kultúra haladását, szabad fejlődését és meg kellett érezniök a sorsközösséget azzal a parasztsággal, amely a kurtanemes jegyzők, szolgabírák, meg a főúri latifundiumok nyomása alatt éppúgy sínylődött, mint ahogy művészetünk sorvadozott a hazug és maradi, szűklátókörű dzsentry-arisztokrata szellem uralma alatt.

Így kapcsolódott össze legjobbjaink festészete a magyar földnek, a föld népének életével, így vált a magyar piktúra érzéssel telített, gazdag festőisége elsősorban a paraszti valóság tükrözőjévé. És míg nyugaton Millet életműve monumentális kompozíciók során át alakult a paraszti élet hatalmas himnuszává, a nagy tájképfestők viszont: a barbizoniak a szűzi természet költői magányát, az impresszionisták a fény- és páratelt levegő finom törvényeit keresték a folyók partján, a réteken és az erdőkben, addig a mi legnagyobb festőinknél a tájkép és az alakos kompozíció, a természet és az ember teljesen összefonódott: a föld és a nép elválaszthatatlan egységévé kovácsolódott. A parasztsággal való sorsközösség, a parasztság iránti együttérzés átitatta egész művészetüket, az alakította ki stílusuk sajátos magyar zamatát, az sugározta műveikből minden témán keresztülhatolva a magyar társadalom legégetőbb problémáját.

Ezek közé a legnagyobbak közé tartozik Koszta József is. Ugyanezek az erők hatják át az ő művészetét is — de mindeniknél fokozottabb egyértelműséggel és ha a többieknél sorsközösségről, együttérzésről beszéltünk, nála nyugodtan szólhatunk a parasztsággal való teljes azonosulásról.

*

Koszta maga is parasztcsaládból származik. Legendák szólnak nagyapjáról, aki szívós tudásvággyal lett disznópásztorból lelkésszé és ha édesapja már mészáros volt is, a vidéki kisiparos nyolcadik gyermekének, a brassói fényképészinasnak, az erdélyi kastélyok vándorpiktorának bőven volt alkalma megismerni a szegényember életét a földesurak árnyékában — amíg annyi pénzt összekuporgatott, hogy végre elkezdhetett tanulni, feljöhetett Pestre, a Mintarajziskolába.

Itt viszont az úri Magyarország lélekölő művészetpolitikájával ismerkedett meg. Már első mesterétől, a polgárosodó Budapest divatos, könnyűkezű dekorátorától, Lotz Károlytól riadtan menekült Székely Bertalan osztályára, akinek rokonlelkű oktatásában találta meg sivár tanulóéveinek egyetlen vígasztaló, de rövidéletű epizódját. Mert a mult század magyar művésznövendékeinek hagyományos útja hamar továbbszólította a müncheni akadémiára, majd onnan hazatérve a Benczúr-féle Mesteriskolába. Az úri piktúra atyamesterével azonban végképp nem tudott megegyezni. Most már öntudattal utasította vissza az idegen szellemű mester tanítását, ha az belejavított a munkájába, ő letörölte és rövidesen ki is szakította magát az iskola dohos falai közül, hogy az Alföld szabad ege alatt, a dolgozó parasztság világában végre megtalálja önmagát.

Ettől kezdve hosszú éveken át nélkülözve, de paraszti művészetében egyre erősödve, vándorolt festőládájával az Alföld falvai és tanyái közt. Súlyosan igazmondó piktúrája természetesen nem egykönnyen találhatott az akkori világ tetszésére: első nagy sikereit csak 57 éves korában, az 1917-es gyűjteményes kiállításával, majd hamarosan utána, 1920-ban aratta. De a kései elismerés sem tudta megnyerni az urak Magyarországa számára. E kiállításokon eladott képeinek árából kis tanyát, földecskét vásárolt Szentes határában, visszavonhatatlanul lekötve magát az Alföld rögéhez. Ott festett és ott gazdálkodott egészen a legutóbbi időkig, teljesen eggyé

válva azzal a parasztsággal, amelyből származott, amellyel éveken át együtt nyomorgott, amelynek egész munkásságát szentelte és amelyből művészetének erejét mindvégig meríti.

Életpályájával a parasztsághoz, az Alföld életéhez fűződő kapcsolat fokozatos mélyülésével párhuzamosan fejlődött művészete is, alakult ki jellegzetes stílusa. Első nagy kompozíciója, a „Hazatérő földművesek", amely még a Benczúr-iskolában készült, paraszti tárgyán kívül nem sok kapcsolatot tart a későbbi Kosztával: egész festésmódja a Bastien-Lepage-féle finom naturalizmus akkor divatos hatását mutatja. De az iskolával való szakítása, leköltözése az Alföldre, éles fordulatot hozott stílusában is. A Bastien-Lepage-i lágyságot szinte egyik napról a másikra váltotta fel a formák tömörsége, a fény és árnyék kemény ellentéte, azok a sajátságok, amelyek később annyira jellemzőkké váltak az érett Koszta festészetére.

De első ilyen képein a keresetten hangulatos világítási hatások és az a puha símaság, amellyel a fénycsíkok végigömlenek a sötét formák felületén, még elárulják azt az érzelmes elfogódottságot, amely az újonnan felfedezett világ láttára a művészt megragadta. Rövid néhány év alatt azonban megszabadult az elfogódottságtól, művészete teljesen meggyökeresedett a paraszti életben. Kialakult stílusa, amely már parasztos tárgyilagossággal tükrözi a paraszti valóságot, de amely éppen tárgyilagosságában megdöbbentő drámai erővel jeleníti meg a dolgozó parasztság sorsát.

Ez a stílus, bármennyire ízig-vérig paraszti és magyar, kialakulásában nem nélkülözhette a modern európai művészet nagy eredményeit: míg gyökereit az Alföld talajába eresztette, a termékenyítő harmatot az impresszionizmus tanulságai hozták számára. Koszta József sokat utazott külföldön is és különös örömmel tartózkodott Párizsban, amelynek festészete akkor a haladás élén járt. Megismerte a művészet időszerű problémáit, de átformálta azokat a saját népe szolgálatára. Az impresszionizmus laza foltjai nála súlyos tömbökben zárkóznak egymáshoz, a napsütötte levegő finom rezdülései fény és árnyék kemény harcává élesednek, a szabad természet gazdag színszövedékei harsány pirosak és sűrű zöldek, vakító fehérek és mélységes kékek barbár ellentétévé tömörülnek. A delelőjén álló francia polgárság színes és mozgékony látásmódjából így alakult Koszta kezén a feudális maradványok börtönében fuldokló magyar valóság vaskos művészete, amely bármit ábrázol is, mindig a paraszti sors súlyát, a tűrhetetlen nyomást és a kitörni kész erők fojtott küzdelmét, a paraszti érzésvilág komor hullámzását tükrözi.

Így válik érthetővé, hogy legszerényebb virágcsendéletei sem puszta műhelygyakorlatoknak, hanem a paraszti élet megnyilvánulásaiként hatnak, hogy tanulmányfejeiből a paraszti világ sokrétű változatosságát ismerjük meg. Így válik érthetővé, hogy amikor bibliai tárgyú képet festett, akkor is — az Uhde-féle népies Krisztus-képekkel ellentétben — valóban a nép világát, a paraszti valóságot ábrázolta, míg a paraszti valóság, a paraszti munka ábrázolásában sokszor bibliai magasságokig emelkedett. Így válik érthetővé, hogy amilyen mértékben érik stílusa, abban a mértékben növekszik művészetében a tájkép jelentősége, abban a mértékben válnak az Alföld végtelen síkjai, apró tanyái, napégette falusi utcái a föld és a nép elválaszthatatlan problémájának hordozóivá, Koszta mondanivalóinak legteljesebb kifejezőivé.

A sötétkéken ízzó ég, a vakító fények és fekete árnyékok foltjai tömören, az alföldi kánikula tikkasztó súlyával nehezednek a kiégett mezők és szegényes udvarok dolgozóira. A vészterhes, fülledt levegőben már szinte fuldoklik a táj, fuldokolnak a sárga tarlók és méregzöld vetések, a riadtan meghúzódó kis tarka virágoskertek

KOSZTA JÓZSEF

KOSSUTH DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

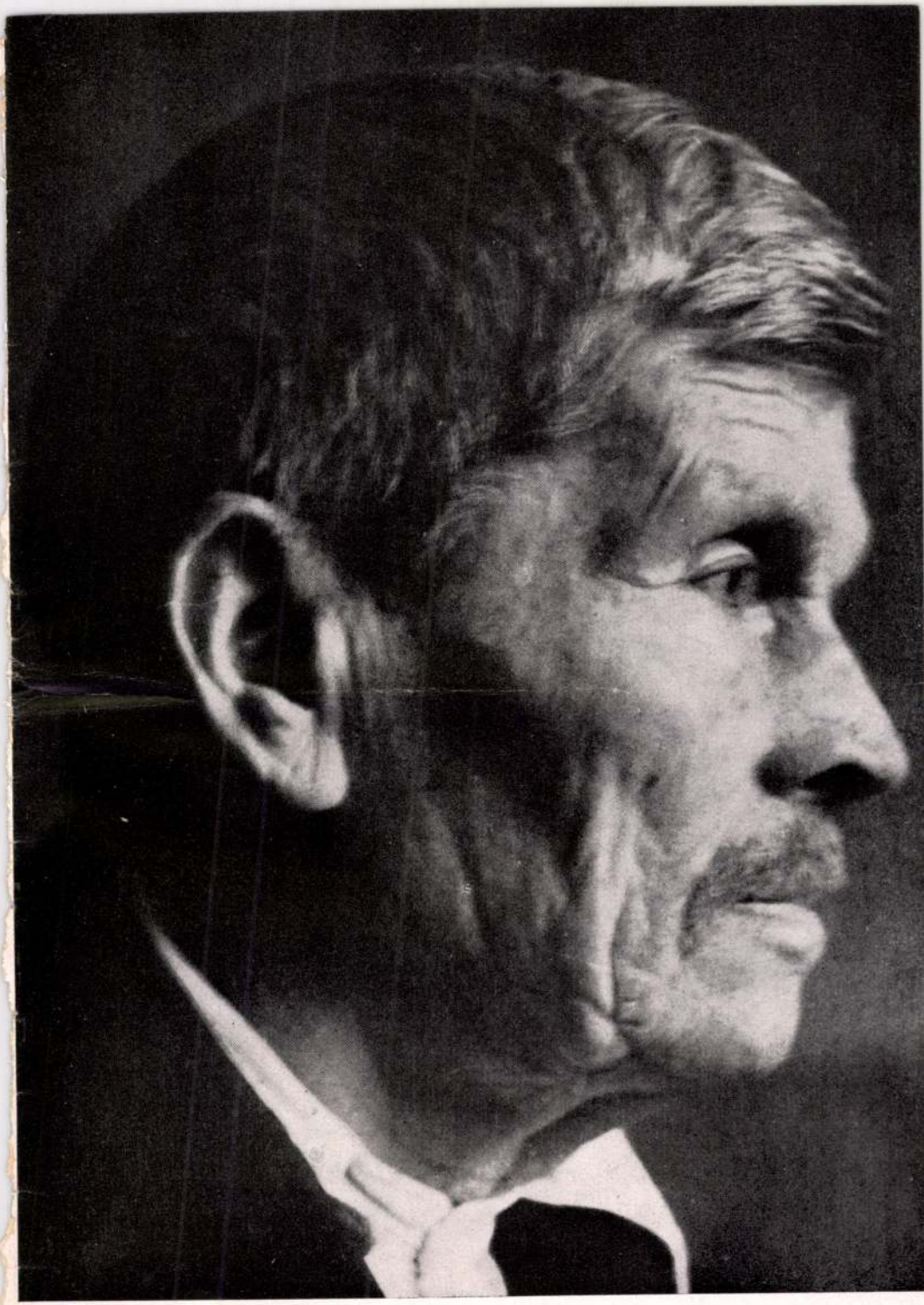
A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZEK
SZABAD SZERVEZETÉNEK RENDEZÉSÉBEN

A NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET HELYISÉGEIBEN

1948 OKTÓBER 23—NOVEMBER 2 IG

Kosztka Jozef
1948

+1949

Bevezető

Ha végigtekintünk Koszta József gazdag életművén — amelyből ez a kiállítás bő és jellemző válogatással igyekszik mennél hívebb képet adni — már első pillantásra is szemünkbe tűnik a paraszti témának tájképben és alakos kompozícióban egyaránt megnyilvánuló döntő túlsúlya. Ha pedig jobban belemélyedünk a képek hangulatába, lehetetlen meg nem éreznünk, hogy a paraszti táj, a paraszti tipusok, a paraszti munka képei mellett egy-egy bájos gyermek-arcképében, sőt egyszerű virágcsendéleteiben is a paraszti élet szerény örömeinek ad hangot. Lehetetlen meg nem éreznünk, hogy egyetlen történelmi képének nem véletlenségből választotta tárgyául a magyar nép legendás királyát, az urakat megleckéztető Igazságos Mátyást, mint ahogy a Három Királyok bibliai mondáját sem véletlenül plántálta a paraszti valóság tömör talajába. És elkerülhetetlenül felmerül bennünk az elismerő meghatározás: Koszta József a dolgozó szegényparasztság festője.

Holott Koszta sem a magyar, sem az európai művészetben nem áll egyedül a parasztság életéhez és környezetéhez tapadó témakörével. Sokan merítették tárgyukat az utolsó száz évben a falusi élet, a mezei munka köréből és nem egy művész volt, akinek ez valósággal „specialitásává" lett. A tájképnek pedig közismert a XIX. század festészetében betöltött jelentős szerepe és a tájfestők nagyrésze foglalkozott előszeretettel a szántóföldek, tanyák, falusi utcák ábrázolásával. De még a bibliai jeleneteknek a paraszti életképpel való összekapcsolása is úgyszólván divattá vált egy időben, a német Uhde érzelmes kezdeményezése nyomán.

Mi az tehát, ami Koszta festészetét kiemeli az utolsó száz év művészetének ezek közül az általánosan ismert megnyilvánulásai közül? Mi különbözteti meg őt azoktól a művészektől, akik az uralomra jutott polgárság fölényes humorával vagy érzelgős leereszkedésével szemlélik a parasztok világát, valamint azoktól is, akik — jobbik esetben — a fejlődő városok kőfalai közé szorult ember meghatott, szépítő vágyódásával emlékeznek a falusi élet, a szabad természet elveszett paradicsomára? Vagy mi különbözteti meg azoktól a tájfestőktől, akik csupán a finom fény- és párarezdülések megfigyelésének, a láthatatlan természeti erők látható ábrázolásának kisérleti anyagát keresték a tájképekben? Miben látjuk és mivel magyarázzuk azt a döntő különbséget, amely Koszta Józsefet — a fenti példákkal ellentétben — oly gyökeresen kapcsolja a paraszti valósághoz és valóban méltóvá teszi „a parasztság festője" megtisztelő elnevezésére?

A feltett kérdés nemcsak Koszta művészetének kérdése, hanem szorosan összefügg az egész magyar képzőművészet egyik legfontosabb problémájával. Éppen ezért, ha kielégítő választ akarunk kapni, meg kell vizsgálnunk képzőművészetünk viszonyát egyfelől az egyetemes képzőművészethez és másfelől a magyar irodalmi és művészeti kultúra egészéhez, hogy annak alapján próbáljuk meghatározni Koszta piktúrájának jelentőségét.

*

A szabadságharc bukása, de méginkább a 67-es kiegyezés hosszú időkre megpecsételte nemcsak a magyar nép, de a magyar kultúra sorsát is. Köztudomású, hogyan egyezett meg 1867-ben egyrészt a hatalomra törő kapitalizmus a hatalmát védő hűbéri nagybirtokrendszerrel, másrészt mindkettő az osztrák gyarmatosító törekvésekkel — a nép kontójára. De a kompromisszum sikeres fenntartásának, kiadós gyümölcsöztetésének előfeltétele volt a kiegyezés lényegének eltitkolása, elködö-

Madarász

sítése annak, hogy az urak jóbarátságának árát hogyan fizeti a szegény dolgozó nép háromszoros kiszolgáltatottságával, elkendőzése a magyar társadalom legsorsdöntőbb kérdéseinek. Ez az elkendőzés nyomta rá bélyegét az irodalmi és művészeti életre is, ez a szellem magasztalta fel a Herczeg Ferenceket, Benczúr Gyulákat és sujtotta szegénységgel, hajszolta meghasonlásba azokat a művészeket, akik a haladás, az igazság útját keresték.

Ez a szellem olyan súllyal nehezedett a magyar életre, hogy még a legjobb íróink, művészeink sem vonhatták ki teljesen magukat a befolyása alól. Így adódott, hogy azok a műfajok, amelyeknek lényege a valóságnak széleskörű, mélyreható, tárgyilagos feltárása, nálunk csak tengődtek és az elfojtott haladó, realista törekvések azokba a művészeti ágakba sűrűsödtek, amelyek az indulat, a szubjektív átérzés egy-egy ragyogó fellobbanásával világítanak át a magyar valóságot eltakaró hazugságok szövedékén. Ez magyarázza a líra elsőbbségét a drámával és az epikával szemben az irodalmon belül, valamint a zene nagy jelentőségét a magyar kultúra egészében. De ez magyarázza képzőművészetünk — elsősorban a festészet — meglepő pályafutását is.

Mert a képzőművészet nem utolsó helyet foglal el ezek közt a „szubjektív" művészetek között. Igaz ugyan, hogy a szobor, a kép tárgyában objektíven megjelenik a valóság kiszemelt része — de milyen kis része! Hiszen amit a mű közvetlenül, tárgyilag ábrázol, az sohasem lehet több, mint amennyit a szem egyetlen tekintettel át tud fogni és annak is csak a látható felszíne, annak is csak egy pillanatnyi állapota. A képzőművészi alkotás azonban — ha valóban megérdemli ezt a nevet — ennél sokkalta többet mond el a valóságról. A mű tárgya csak megindítja képzeletünket, gondolkodásunkat egy bizonyos irányban, s azután már a művészi formának — a szín, vonal, tónus, kompozíció és anyagkezelés együtthatásának — szubjektív kifejezőereje ragadja tovább időben és térben, a téma által csupán érintett probléma mélyebb vonatkozásai, legbensőbb összefüggései felé.

Ezért válhatott — a líra és a zene mellett harmadikul — festészetünk a magyar kultúra nagy erősségévé, ezért történhetett, hogy a kiegyezés utáni évtizedekre — tehát éppen arra az időre, amely még lírai költészetünk számára is a legsivárabb korszakot jelentette — esik a magyar festészet európai színvonalra való felfejlődése, nemzeti sajátosságainak kialakulása, amely sajátosságok között alapvető éppen a realisztikus erők túlsúlya volt. De ebből következett képzőművészeti realizmusunk különleges jellege is: hogy a téma és forma viszonyában a súlypont — más nemzetek művészetével összehasonlítva — erősen a formának szubjektív hatása felé tolódott el és kialakult a formának egy különleges érzékenysége, a tónusnak, színnek, anyagkezelésnek, a tömörebb vagy lazább tömegeknek egy olyan kifejező gazdagsága, amely szárnyakat ad a fantáziának és a legkülönbözőbb, sokszor pedig a legigénytelenebb témákból is széles távlatot nyit a magyar valóság mélységei felé. Mi volt ez a valóság? Madarász Viktor Hunyadi László ravatali gyertyáival nemzeti függetlenségünk tragédiáját világította meg, Rippl-Rónai látszólag derűs kisvárosi életképei mögött ott bűzlik az úri középosztály egész rothadtsága, Nagy-Balogh János egy szerény, őszirózsás csendéletbe a külvárosi proletárélet sivárságát sűrítette bele. Az a probléma azonban, amellyel festőink a leggyakrabban szembetalálták magukat, amelyre napi munkájuk során, a sárba fulladt dűlőutak, végtelen ugarok, áporodott parasztszobák festése közben újra meg újra rádöbbentek, az a probléma az ország feudális elmaradottsága, a földkérdés megoldatlansága, a szegényparasztság tarthatatlan nyomora volt. De a művészeti élet harcaiban rá kellett döbbenniök

Koszta József: Szélmalom

Magántulajdon

Székely Bertalan

arra is, hogy ugyanaz az elmaradottság gátolja a magyar kultúra haladását, szabad fejlődését és meg kellett érezniök a sorsközösséget azzal a parasztsággal, amely a kurtanemes jegyzők, szolgabírák, meg a főúri latifundiumok nyomása alatt éppúgy sínylődött, mint ahogy művészetünk sorvadozott a hazug és maradi, szűklátókörű dzsentry-arisztokrata szellem uralma alatt.

Így kapcsolódott össze legjobbjaink festészete a magyar földnek, a föld népének életével, így vált a magyar piktúra érzéssel telített, gazdag festőisége elsősorban a paraszti valóság tükrözőjévé. És míg nyugaton Millet életműve monumentális kompozíciók során át alakult a paraszti élet hatalmas himnuszává, a nagy tájképfestők viszont: a barbizoniak a szűzi természet költői magányát, az impresszionisták a fény- és páratelt levegő finom törvényeit keresték a folyók partján, a réteken és az erdőkben, addig a mi legnagyobb festőinknél a tájkép és az alakos kompozíció, a természet és az ember teljesen összefonódott: a föld és a nép elválaszthatatlan egységévé kovácsolódott. A parasztsággal való sorsközösség, a parasztság iránti együttérzés átitatta egész művészetüket, az alakította ki stilusuk sajátos magyar zamatát, az sugározta műveikből minden témán keresztülhatolva a magyar társadalom legégetőbb problémáját.

Ezek közé a legnagyobbak közé tartozik Koszta József is. Ugyanezek az erők hatják át az ő művészetét is — de mindeniknél fokozottabb egyértelműséggel és ha a többieknél sorsközösségről, együttérzésről beszéltünk, nála nyugodtan szólhatunk a parasztsággal való teljes azonosulásról.

*

Koszta maga is parasztcsaládból származik. Legendák szólnak nagyapjáról, aki szívós tudásvággyal lett disznópásztorból lelkésszé és ha édesapja már mészáros volt is, a vidéki kisiparos nyolcadik gyermekének, a brassói fényképészinasnak, az erdélyi kastélyok vándorpiktorának bőven volt alkalma megismerni a szegényember életét a földesurak árnyékában — amíg annyi pénzt összekuporgatott, hogy végre elkezdhetett tanulni, feljöhetett Pestre, a Mintarajziskolába.

Itt viszont az úri Magyarország lélekölő művészetpolitikájával ismerkedett meg. Már első mesterétől, a polgárosodó Budapest divatos, könnyűkezű dekorátorától, Lotz Károlytól riadtan menekült Székely Bertalan osztályára, akinek rokonlelkű oktatásában találta meg sivár tanulóéveinek egyetlen vigasztaló, de rövidéletű epizódját. Mert a mult század magyar művésznövendékeinek hagyományos útja hamar továbbszólította a müncheni akadémiára, majd onnan hazatérve a Benczúr-féle Mesteriskolába. Az úri piktúra atyamesterével azonban végképp nem tudott megegyezni. Most már öntudattal utasította vissza az idegen szellemű mester tanítását, ha az belejavított a munkájába, ő letörölte és rövidesen ki is szakította magát az iskola dohos falai közül, hogy az Alföld szabad ege alatt, a dolgozó parasztság világában végre megtalálja önmagát.

Ettől kezdve hosszú éveken át nélkülözve, de paraszti művészetében egyre erősödve, vándorolt festőládájával az Alföld falvai és tanyái közt. Súlyosan igazmondó piktúrája természetesen nem egykönnyen találhatott az akkori világ tetszésére: első nagy sikereit csak 57 éves korában, az 1917-es gyüjteményes kiállításával, majd hamarosan utána, 1920-ban aratta. De a kései elismerés sem tudta megnyerni az urak Magyarországa számára. E kiállításokon eladott képeinek árából kis tanyát, földecskét vásárolt Szentes határában, visszavonhatatlanul lekötve magát az Alföld rögéhez. Ott festett és ott gazdálkodott egészen a legutóbbi időkig, teljesen eggyé

válva azzal a parasztsággal, amelyből származott, amellyel éveken át együtt nyomorgott, amelynek egész munkásságát szentelte és amelyből művészetének erejét mindvégig meríti.

Életpályájával a parasztsághoz, az Alföld életéhez fűződő kapcsolat fokozatos mélyülésével párhuzamosan fejlődött művészete is, alakult ki jellegzetes stílusa. Első nagy kompozíciója, a „Hazatérő földművesek", amely még a Benczúr-iskolában készült, paraszti tárgyán kívül nem sok kapcsolatot tart a későbbi Kosztával: egész festésmódja a Bastien-Lepage-féle finom naturalizmus akkor divatos hatását mutatja. De az iskolával való szakítása, leköltözése az Alföldre, éles fordulatot hozott stílusában is. A Bastien-Lepage-i lágyságot szinte egyik napról a másikra váltotta fel a formák tömörsége, a fény és árnyék kemény ellentéte, azok a sajátságok, amelyek később annyira jellemzőkké váltak az érett Koszta festészetére.

De első ilyen képein a keresetten hangulatos világítási hatások és az a puha símaság, amellyel a fénycsíkok végigömlenek a sötét formák felületén, még elárulják azt az érzelmes elfogódottságot, amely az újonnan felfedezett világ láttára a művészt megragadta. Rövid néhány év alatt azonban megszabadult az elfogódottságtól, művészete teljesen meggyökeresedett a paraszti életben. Kialakult stílusa, amely már parasztos tárgyilagossággal tükrözi a paraszti valóságot, de amely éppen tárgyilagosságában megdöbbentő drámai erővel jeleníti meg a dolgozó parasztság sorsát.

Ez a stílus, bármennyire ízig-vérig paraszti és magyar, kialakulásában nem nélkülözhette a modern európai művészet nagy eredményeit: míg gyökereit az Alföld talajába eresztette, a termékenyítő harmatot az impresszionizmus tanulságai hozták számára. Koszta József sokat utazott külföldön is és különös örömmel tartózkodott Párizsban, amelynek festészete akkor a haladás élén járt. Megismerte a művészet időszerű problémáit, de átformálta azokat a saját népe szolgálatára. Az impresszionizmus laza foltjai nála súlyos tömbökben zárkóznak egymáshoz, a napsütötte levegő finom rezdülései fény és árnyék kemény harcává élesednek, a szabad természet gazdag színszövedékei harsány pirosak és sűrű zöldek, vakító fehérek és mélységes kékek barbár ellentétévé tömörülnek. A delelőjén álló francia polgárság színes és mozgékony látásmódjából így alakult Koszta kezén a feudális maradványok börtönében fuldokló magyar valóság vaskos művészete, amely bármit ábrázol is, mindig a paraszti sors súlyát, a tűrhetetlen nyomást és a kitörni kész erők fojtott küzdelmét, a paraszti érzésvilág komor hullámzását tükrözi.

Így válik érthetővé, hogy legszerényebb virágcsendéletei sem puszta műhelygyakorlatoknak, hanem a paraszti élet megnyilvánulásaiként hatnak, hogy tanulmányfejeiből a paraszti világ sokrétű változatosságát ismerjük meg. Így válik érthetővé, hogy amikor bibliai tárgyú képet festett, akkor is — az Uhde-féle népies Krisztus-képekkel ellentétben — valóban a nép világát, a paraszti valóságot ábrázolta, míg a paraszti valóság, a paraszti munka ábrázolásában sokszor bibliai magasságokig emelkedett. Így válik érthetővé, hogy amilyen mértékben érik stílusa, abban a mértékben növekszik művészetében a tájkép jelentősége, abban a mértékben válnak az Alföld végtelen síkjai, apró tanyái, napégette falusi utcái a föld és a nép elválaszthatatlan problémájának hordozóivá, Koszta mondanivalóinak legteljesebb kifejezőivé.

A sötétkéken izzó ég, a vakító fények és fekete árnyékok foltjai tömören, az alföldi kánikula tikkasztó súlyával nehezednek a kiégett mezők és szegényes udvarok dolgozóira. A vészterhes, fülledt levegőben már szinte fuldoklik a táj, fuldokolnak a sárga tarlók és méregzöld vetések, a riadtan meghúzódó kis tarka virágoskertek

Koszta József: Muskátlis lány

Magántulajdon

és a fehéren villogó házsorok, amelyek mögött feketén rajzolódik az égre egy-egy öreg szélmalom, mint a felszámolatlan mult nyomasztó kísértete. S a nyomás egyre súlyosbodott, a helyzet egyre tarthatatlanabbá vált. Koszta József néhány legutóbbi, közvetlenül a felszabadulás előtt festett tájképében a végsőkig felfokozott feszültség új kezdeményezésre ragadta az akkor már 84 éves mestert. Korábbi képeinek a vízszintesek és függélyesek megingathatatlan rendszerére épült kompozíciója most kilendül tengelyéből és a ferde síkok vésztjósló hullámzásába kezd, színeinek lefojtott, sötét ereje hirtelen a barnák, sárgák, vörösek forró izzásába csap át és a lilában, zöldben játszó alkonyati égbe, mint egy fenyegető kiáltás, hasít bele egy fantasztikusan meggörbült fa vörhenyesfényű koronája.

*

A forma szubjektív hatásának ez a magyar művészetre jellemző túlsúlya eleve magában hordja azt a veszélyt, hogy festészetünk a valóság tükrözéséből mindig könnyen csap át egy bizonyos lágy érzelmességbe, amelyben aztán elmosódnak a valóságos összefüggések és amelyből lassanként kialakult a magyar képzőművészet sajátos realizmusának sajátos ellenpólusa. A Horthy korszak egészségtelen levegőjében ez a valóságidegen, befelénéző, finomkodó líraiság vált az uralkodó iránnyá s csak kevesen őrizték és fejlesztették tovább a magyar realizmus nagy hagyományait. E kevesek közé tartozik Koszta József is. Ma, a népi demokrácia korszakában szükséges, hogy visszanyúljunk ezekhez a hagyományokhoz és Kosztához, e hagyományok élő képviselőjéhez.

A népi demokrácia Kossuth-díjjal tűntette ki, a legnagyobb megbecsüléssel veszi körül a 88 éves mester személyét. De talán ennél is fontosabb, hogy művészetéből tanuljunk. Koszta József a parasztság festője, mégpedig az elnyomott, a kisemmizett parasztság festője volt. De ha mai fiataljaink ugyanazzal a feltétlen azonosulással forrnak össze a mai dolgozókkal, mint ő az úri Magyarország nincstelenjeivel, akkor hamarosan üdvözölhetjük a felszabadult parasztság, a szocializmust építő munkásság festőit, szobrászait is.

Háy Károly László

Képek jegyzéke

1. Négy alakos tájkép, A művész tulajdona.
2. Két alakos tájkép műv. tul.
3. Krumpliszedők, műv. tul.
4. Ülő alak virággal, műv. tul.
5. Leány tehénnel, műv. tul.
6. Kosaras leány, műv. tul.
7. Tanyarészlet, műv. tul.
8. Tanyarészlet, műv. tul.
9. Stoppoló leány, műv. tul.
10. Két leány a mezőn, műv. tul.
11. Tanyarészlet kapáló alakkal, műv. tul.
12. Cigányputri lilaszoknyás alakkal, műv. tul.
13. Tanyarészlet két fehér házzal, műv. tul.
14. Tájkép, műv. tul.
15. Tájkép világos éggel, műv. tul.
16. Tájkép két gereblyéző alakkal, műv. tul.
17. Tanyarészlet, két boglya egy alakkal, műv. tul.
18. Koszta néni virággal, műv. tul.
19. Asszony tyúkkal, műv. tul.
20. Rózsaszínblúzos leány kávéscsészével, műv. tul.
21. Fehérblúzos kisleány, műv. tul.
22. Parasztasszony piros kendővel, műv. tul.
23. Tájkép, fehérblúzos alak piros köténnyel, műv. tul.
24. Tanyarészlet három fehér házzal, műv. tul.
25. Tájkép egy világos és egy sötét boglyával, műv. tul.
26. Tanyaudvar tyúkokkal, műv. tul.
27. Tanyarészlet két boglyával, műv. tul.
28. Tájkép világos éggel, kis tehénnel, műv. tul.
29. Cigányputrik három kis alakkal, műv. tul.
30. Önarckép, műv. tul.
31. Virágcsendélet, műv. tul.
32. Virágcsendélet-primulák, műv. tul.
33. Három rózsa, műv. tul.
34. Virágcsendélet, műv. tul.
35. Virágcsendélet, fehér rózsa, műv. tul.
36. Virágcsendélet, szekfűk, műv. tul.
37. Virágcsendélet, violák, műv. tul.
38. Virágcsendélet, rózsák, műv. tul.
39. Virágcsendélet, fehér jázminokkal, műv. tul.
40. Tengerparti részlet, műv. tul.
41. Tájkép kis patakkal, műv. tul.
42. Őszi táj nyárfával, műv. tul.
43. Tanyarészlet két kis fehér tehénnel, műv. tul.

44. Cigányputrik napraforgóval, műv. tul.
45. Cigányputrik jegenyékkel, műv. tul.
46. Tanyarészlet egy alakkal, műv. tul.
47. Tanyarészlet virágzó fával, műv. tul.
48. Cigányputrik, műv. tul.
49. Tanyarészlet, műv. tul.
50. Cigánysor, műv. tul.
51. Tanyarészlet tyúkokkal, műv. tul.
52. Virágcsendélet muskátlival, műv. tul.
53. Tanyarészlet fehér libákkal,
54. Szekfűs leány, mgt.
55. A tyúk, mgt.
56. Szélmalom, mgt.
57. Tanyai házak piros alakokkal, mgt.
58. Rőzsés leány, mgt.
59. Muskátlis leány, mgt.
60. Sötét fák, Székesfőv. tul.
61. Menyecske, Székesfőv. tul.
62. A nagy ház, Szépművészeti Múzeum tul.
63. Faluvége, mgt.
64. Virágcsendélet, Főv. Képtár tul.
65. Fehérblúzos leány, Főv. Képtár tul.
66. Pipacsos leány, Főv. Képtár tul.
67. Virágos mező, mgt.
68. Kismodell, Piri, mgt.
69. Hazatérés, Főv. Képtár tul.
70. Vízben tükröző házak, mgt.
71. Önarckép, Főv. Képtár tul.
72. Falurészlet, Főv. Képtár tul.
73. Havas táj, mgt.
74. Három királyok, Szépművészeti Múzeum tul
75. Három királyok, Főv. Képtár tul.
76. Szénagyüjtés, Szépművészeti Múzeum tul.
77. Hazatérők, Szépművészeti Múzeum tul.
78. Kukoricatörők, mgt.
79. Kukoricatörők, Szépművészeti Múzeum tul.
80. Szélmalmok, mgt.
81. Kati. mgt.
82. Boglyás fák, mgt.
83. Patakpart, eladó.
84. Kiskert, eladó.
85. Kendős lányka, eladó.
86. Estefelé, eladó
87. Utcarészlet, eladó.
88. Téli nap, eladó.
89. Kislány boglya közt.
90. Lány fekete tyúkkal, Szépművészeti Múzeum tul.
91. Cigánytelep, Szépművészeti Múzeum tul.

92. Fehér házak, Szépművészeti Múzeum tul.
93. Muskátlis kislány, Szépművészeti Múzeum tul.
94. Kalapos önarckép, Főv. Képtár tul.
95. Kapirgáló tyúkok, mgt.
96. Tanya szélmalommal, mgt.
97. A nagy kukoricatörők, mgt.
98. Ruhaszárítás, Főv. Képtár tul.

Felelős kiadó: Dr. Pogány Károly
5608.48. Független-nyomda, Budapest. Felelős: Földi Vilmos vállalatvezető.

KOSZTA JÓZSEF
2002. őszi

145.

146.

146. ◄
Szőnyi István (1894-1960)

Tavaszi táj, 1936.

Akvarell, papír, 25x35 cm
Jelezve jobbra lent: Szőnyi I. 1936.

Kikiáltási ár: 190 000 Ft

147.

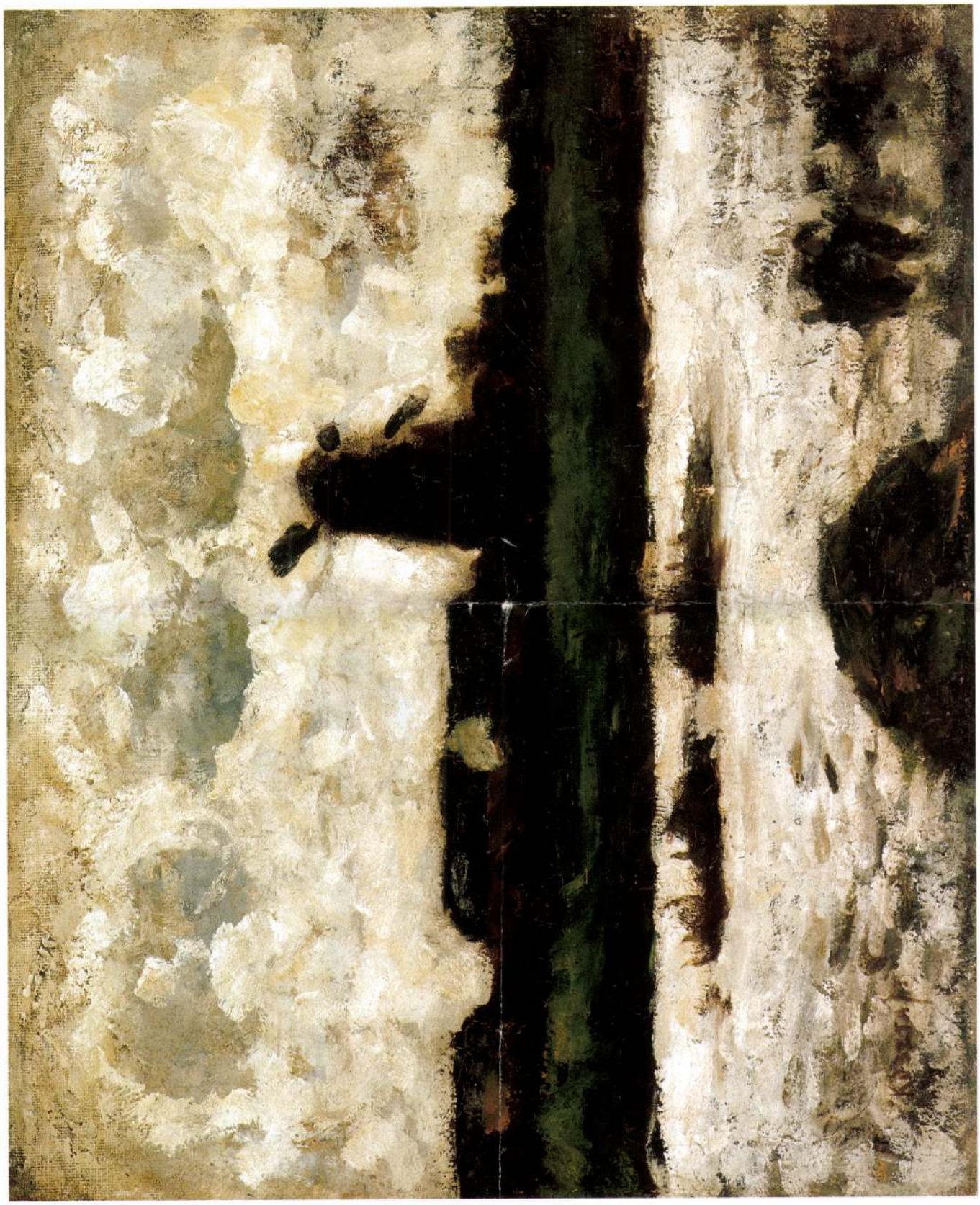

147. ◄
Vaszary János (1867-1939)

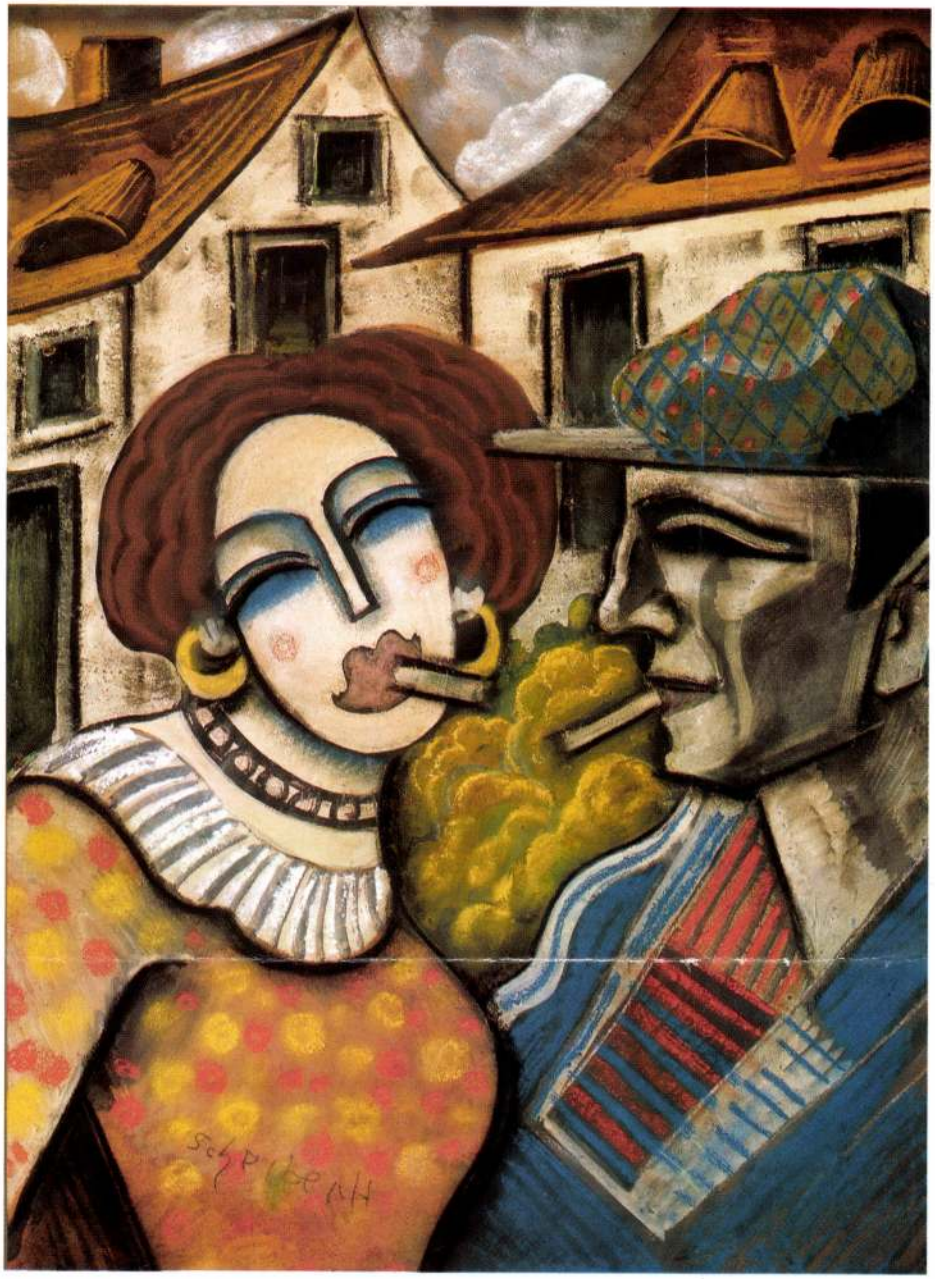
Pesaro-i balkonon, 1930.

Ceruza, kréta, papír, 15x22 cm
Jelezve jobbra lent:
Pesaro, 930. VII. 26. Vaszary János
Kikiáltási ár: 380 000 Ft

KOSZTA JÓZSEF
2002. őszi

180

181

181 ▪ SCHEIBER HUGÓ-ELŐZŐ KAT. (1873–1950)

Találkozás (Nő és férfi)

64 × 48 cm
Vegyes technika, papír
Jelezve balra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 480 000 Ft

183 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Külváros

41 × 57 cm
Vegyes technika, papír
Jelezve középen lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 350 000 Ft

182

182 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Piros tetők fák mögött

53 × 50 cm
Vegyes technika, papír
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 220 000 Ft

2002. őszi

18. **Koszta József** (1861-1949)

Párizsi kirakat, 1911.

Olaj, vászon
52,5x45 cm
Jelezve jobbra lent: Koszta J.

Reprodukálva:
- Bényi László: Koszta József, Budapest, 1959. 20. kép

Kikiáltási ár: 2 600 000 Ft

Jobb sors

Koszta huszonéves fejjel kezdte meg festészeti tanulmányait Bécsben és ötvenhat éves koráig kellett várnia első önálló kiállítására. Az 1917-es Ernst múzeumbeli kiállításán a tehetséges, "fiatal" magyar festőként ünnepelt érett Kosztát láthatta a nagyközönség, aki "Katóka-képeivel" és szentesi festményeivel vonult be a magyar művészettörténet-írásba. A magyar műkritika 1917-ben több cikket szentelt Kosztának, mint a festői pályán addig eltöltött jó húsz éve alatt összesen. A szentesi "birtokos" azonban ekkor már maga mögött tudta első erkölcsi és anyagi sikereit is. 1897-ben *Hazatérők* című képével elnyerte a Műbarátok 1500 koronás díját, 1905-ben pedig a Fraknói-ösztöndíjjal Rómába utazhatott. Az elismerések ellenére Koszta állandóan a vevők hiányára panaszkodott magánleveleiben, mindazonáltal kitartott a maga sajátos alföldi "finom naturalizmusa" mellett. 1910-ben végre jobbra fordult a "fiatal" festő sorsa. A *Mezei munkások*ra kétezer koronás Rökk Szilárd-díjat kapott, ennek jóvoltából utazhatott el a festészet akkori fővárosába, Párizsba. A következő évben a 4200 koronás Andrássy-díj újabb elismerést hozott számára és megoldani látszott anyagi gondjait. (Ebben az időben egy aratómunkás napi egy koronát keresett.)

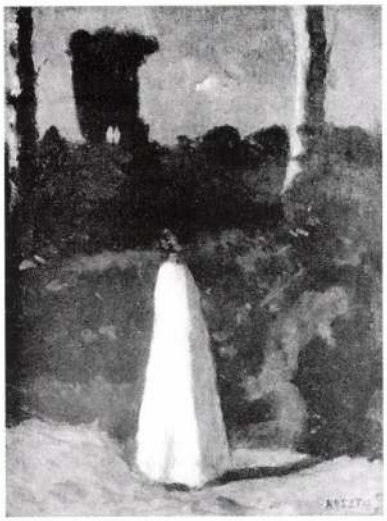
Koszta Párizsa

Koszta gazdag életművében különleges helyet foglal el a *Párizsi kirakat*.
Első monográfusa, Bényi László szerint ez az egyetlen "*párizsi képe*", az egyetlen festménye, amely párizsi tartózkodásának emlékét őrzi. (1917-es kiállításának műtárgyjegyzékében szerepel egy Báró Hatvany Ferenc tulajdonában lévő festmény (*A Luxembourg-kertben*), de ez további adatok híján akár még azonos is lehet a Bényi által reprodukált *Párizsi kirakat*tal.) Egyetlen Párizsban keletkezett festménye alapján elég nehéz megállapítani, hogy milyen képet alkotott magának Koszta a festők Mekkájáról. Az biztos, hogy festői stílusát és képi világát nem változtatta meg párizsi tanulmányútja. Korábbi tanítványa, Perlrott Csaba Vilmos emlékei szerint még Manet-t és Renoirt sem kedvelte, a neósokra oly nagy hatást gyakorló Matisse-t pedig kifejezetten utálta. Nem kereste a Matisse-ért rajongó, fiatalabb magyar festők társaságát sem, inkább órák hosszat rajzolt egyedül a Louvre-ban. Úgy tudjuk, leginkább Delacroix és Goya festményei nyerték el tetszését. A *Párizsi kirakat* is csak témaválasztásában állítható párhuzamba az impresszionisták nagyvárosi ikonjaival, ecsetkezelése és színvilága több szállal kapcsolódik Delacroix, vagy még inkább Munkácsy festészetéhez, mint a korszak párizsi avantgarde-jához.

A "bágyadt" stílus ereje

A *Párizsi kirakat*nak nemcsak témája, de stílusa is különleges helyet biztosít az életműben. 1911-ben keletkezett, abban az időben, amikor a nagy sikerek után Koszta finom naturalizmusa kimerülni látszott. A szakirodalom Elek Artúr 1915-ös jelzőjét magáévá téve "*bágyadt*"-nak nevezi a tízes évek első felének festői korszakát, talán azért, hogy ezáltal is kiemelje az 1917-es kiállításon feltűnő stílusváltás erejét. Ma már azért is nehéz megítélnünk a tízes évek elejének bágyadtságát, mivel elég kevés mű datálható pontosan erre az időszakra. Ha elfogadjuk a *Párizsi kirakat* datálását, akkor az 1917-es "új Koszta" egyik első remekművét kell látnunk benne, amelyet éppoly erőteljes színekkel és ecsetvonásokkal vitt fel a vászonra, mint a szentesi tanyavilág későbbi motívumait. Az elegáns párizsi hölgyhöz hasonló jelenséggel azonban 1917 után már nem nagyon találkozhatunk Kosztánál. A rózsaszínbe játszó fehér alak éppúgy, mint a lilás-rózsaszínes talaj a festő 1900-as évekbeli finom naturalizmusának reminiszcenciáit hordozza magában. Az arisztokratikus figura legközelebbi analógiája egy 1907 körülre datált fehérruhás nő lehet (*Táj fehérruhás nőalakkal*). Amíg azonban az 1907-es kép még Millet, Bastien-Lepage és Ferenczy igézetében fogant, addig a *Párizsi kirakat*ban – egyértelműen megfogható analógiák híján – az "új", élénkebb, színesebb, realistább Kosztát ünnepelhetjük.

Hornyik Sándor

Koszta József: Táj fehérruhás nőalakkal, 1907 körül, olaj, vászon, 92 x 68 cm,

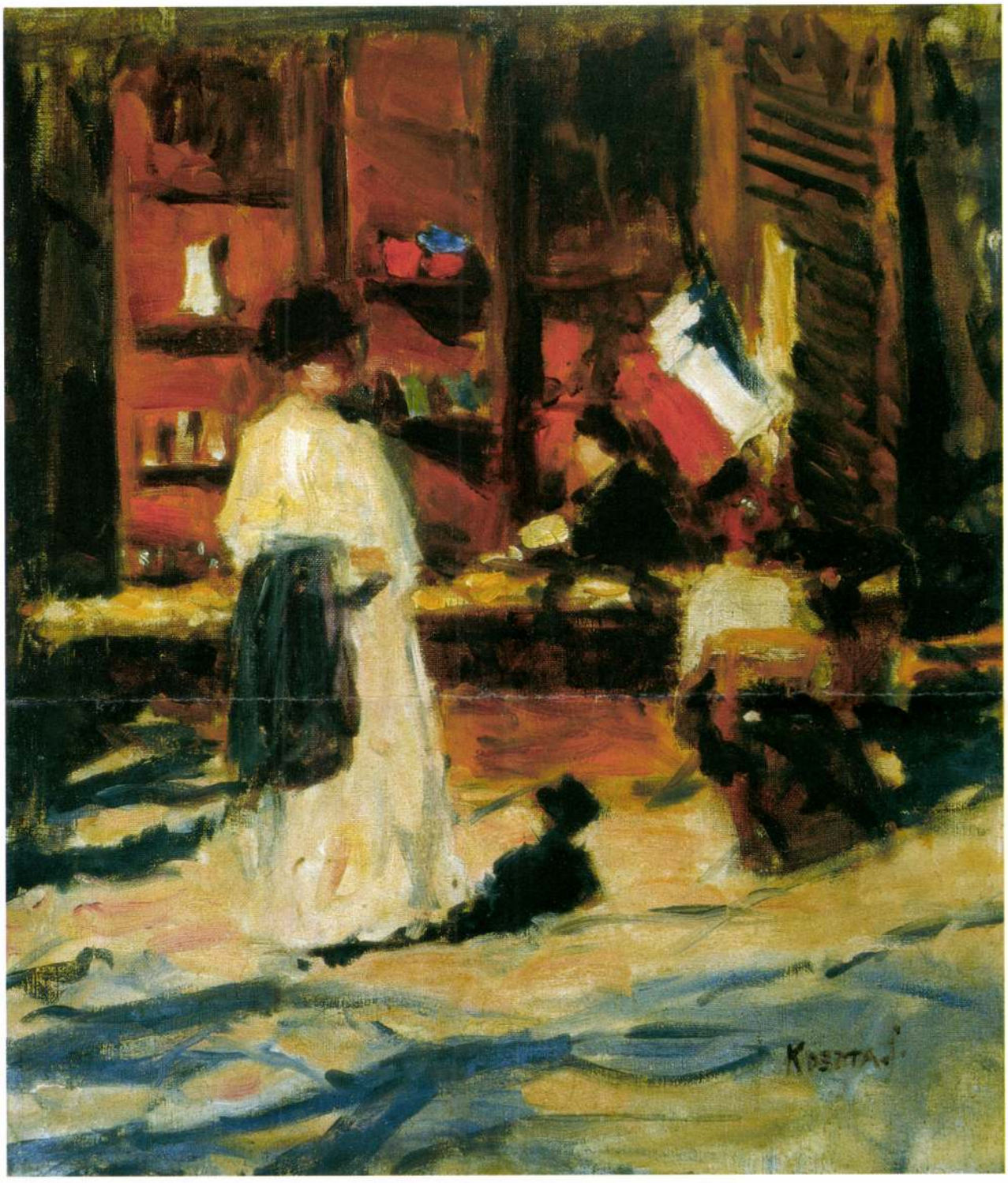

17. ▲
Gaál Ferenc (1891-1956)

Campiello del Terchio

Olaj, vászon, 60,5x80 cm
Jelezve jobbra lent: Gaál F.
Kikiáltási ár: 350 000 Ft

18.

19.

19. ▲
Pekáry István (1905-1981)

Ventotene szigete
Olaj, vászon, 32x110 cm
Jelezve jobbra lent: Pekáry
Vakrámán: Pekáry István Ventotene szigete
Kikiáltási ár: 550 000 Ft

20. ▼
Futásfalvi Márton Piroska (1899-1996)

Erdélyi falu

Akvarell, papír, 25x31 cm
Jelzés nélkül
Kikiáltási ár: 110 000 Ft

20.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Jozsef Kovacs

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1984 JAN 6

1021

gleich ein
politischer
dem gelar
trotz all
Probleme
Hindernis
werte Erg
len.

Die Wal
standards
ten beid
durch die Anhäufung unse-
rer Zahlungspflichten er-
schwert. Wir mußten bereits
im zweiten, dritten Jahr der
Planperiode ein solch großes
Außenhandelsaktivum in der
konvertiblen Rechnungsbi-
lanz erreichen, das ursprüng-
lich erst für das letzte Jahr
des Planjahrfünfts vorgese-
hen war. In dieser Frage
dürfen wir keinesfalls nach-
geben, schützen wir doch,
indem wir unsere internatio-
nale Zahlungsfähigkeit wah-
rens.

Wirtschaftslenkung modernisieren

Eine umfassende Entwick-
lung des Wirtschaftslen-
kungssystems ist keine Wirt-
schaftsangelegenheit im en-
geren Sinne, sondern geht
mindestens ebenso auch die
Gesellschaft an.

Deshalb ist es sehr wich-
tig, die gesellschaftlicher

József Koszta (1861—1919): Drei Könige
Kunst des 20. Jahrhunderts in der Nationalgalerie

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9–11
Telefon: 227–651, 221–285

UTUNK KOLOZSVÁR
1956 APR 13

610

KOSZTA JÓZSEF MŰVÉSZETÉNEK ERDÉLYI GYÖKEREI

Írta: BENYI LÁSZLÓ

A román-magyar kultúregyezmény lehetővé tette számomra, hogy romániai tanulmányutam alkalmával a brassói születésű *Koszta* Józsefre, a huszadik századi magyar festészet egyik legnagyobb mesterére vonatkozó, eddig ismeretlen adatokat kutassak fel.

Koszta József nevét Magyarországon és a külföldön az Alföldről, a paraszti életről festett művei tették ismertté. Drámai erejű festményein költői s egyben nagyon valóságos módon mutatta meg a magyar népet és a magyar tájat. Festészetét égő színgazdagság jellemzi: a napsütötte Alföld témáit mélyfekete árnyékokkal, súlyos kékekkel és zöldekkel jeleníti meg. A szokványos Alföld-képektől nagyonis eltérő, tüzes, zamatos, erőteljes látásmódjával új utat nyitott a magyar realista festészet számára.

Eredeti és erőteljes látásmódjának gyökereit a mester ifjúkori környezetében és annak élményeiben kell keresnünk. 1861-ben született Brassóban. A szülővárosát őrző Cenk hegyének hatalmas látványa és vadregényes emléke minden bizonnyal mélyen beleivódott képzeletébe. Későbbi művészetét tápláló emlékké vált a Brassó-környéki Barcaság szél s-tágas völgyvidéke, elszórt tanyáival, kukoricásaival, az ott folyó mezei élet, az aratás, a kévék, a szénahordás alföldi festészetében újraéledő témái. Egyszeribe érthetővé válik, hogy a hegyek közül jött Koszta, miért érezte magát olyan otthonosan az Alföld síkvidékén is, és hogy honnan ered döbbenetesen komor, drámai színvilágának ereje.

Koszta József már apró gyerek-kora óta rajzolgatott. Először kis házuk tornácán ülve a szembenlévő domboldal fácskáit vázolgatta, de maradt fenn ebből az időből egy rajza, amelyen nyitott ajtóban álló, botjára támaszkodó, kéregető koldust ábrázolt. A reáliskola elvégzése után a kenyérkeresés gondjai különböző mesterségek elsajátí ására terelték, leghosszabb ideig mint fényképészinas működött. Azonban már ebben az időben határozottan és véglegesen festő akart lenni. A véletlen segítette hozzá terve megvalósításához. Brassómegye akkori főispánjának, Bánffynak kisfia akkor halt meg, s a szülők kétségbeesetten kerestek valakit, aki gyermekükről festményt készítene. A fényképésznél akadtak rá Kosztára, aki megfestette a gyermek hű és művészi arcmását. A még ma élő családtagok emlékezése szerint Bánffy ekkor pártogásába vette Kosztát és Kolozsvárra küldötte tanítatni. Tény az, hogy a nyolcvanas évek elején a kolozsvári kirakatokban megjelennek Koszta képei. Sőt, az egyik egykorú helyi lap, az Ellenzék fel is figyel tehetségére, s azt így jellemzi: *Határozott, biztos ecset festette őket.* (t. i. Koszta két képét), *mely ha a rajz vonalaiban nem is kifogástalan, de vakmerő a színek felrakásában, az árnyékolásban. A fiatalemberre, aki e képeket festette, jövő vár. Ezek, amiket most látunk tőle, gen-igen figyelemre méltó dolgok. Nagy örömmel néztük, s festőjüket, kinek mint halljuk, magaképzése végett szüksége van arra, amit ecsetjével keres, különösen ajánljuk a közönség figyelmébe. Nagyon megérdemli.*

Ez a kritika észreveszi Koszta festészetének korán megmutatkozó jellegét és rávilágít pályakezdésének küzdelmeire is. A nehéz, nyomasztó megélhetési életkörülmények, amelyek hosszú évtizedekig kísérték, lassan kesernyés, bizalmatlan természetű emberré tet ék. Segítő barátok, tartós támogatás, ösztöndíjak és hazai segélyek nélkül indult neki pályájának. Bécs, a budapesti Mintarajziskola, München, majd Benczur mesteriskolája volt tanulmányainak útja. Csaknem tizenöt évig tartott a tanulás, önképzés bevezető időszaka.

Első sikerét az a mű hozta, amelynek témáját a nép mindennapi életéből merítette, s ez a tematika egész pályáján végigkísérte. *Hazatérő aratók* volt a festmény címe. 1896-ban Erdélyben, Sárpatakon festette. Ezidőben a Benczur-iskola növendéke volt, de a műtermi festészet helyett Koszta a közvetlen természeti élményeket kereste, így került le, — nehezen elnyert állami műterméről is lemondva — egyik erdélyi rokonához. Ez a festmény mutatja a természetbe való kiszabadulása felett érzett örömét. Az életből ellesett jelenet költői szépségét az esti megvilágítás adta hangulat fokozza. Az alakok körvonalai élesen különválnak a háttértől, a kép színei tompán, finoman egybehangoltak. A korában híres francia mester, Bastien *Lepage* felfogására utal e képen Koszta festésmodora, a rendkívül pontos, éles rajz, s a színek finoman ködös hangolása. A munkából hazatérő földmívesek látványa Kosztának gyermekkori, mindennapos élménye volt, — bizonyára ebből származik a jelenetnek bensőséges átélése és keresetlenül egyszerű megragadása. Művét 1897-ben állították ki Budapesten a Műcsarnokban, s elnyerte vele a Műbarátok ösztöndíját.

KOSZTA JÓZSEF: Hazatérő aratók (1897)

A kilencszázas évek elején Koszta két egymást követő nyáron Nagybányán — a magyar művészet megujhodásának ezen nagyjelentőségű művésztelepén — dolgozik.

Egyik most előkerült nyilatkozata érdekesen világítja meg a művész viszonyát Nagybányához: *„Itt* (t. i. Nagybányán) *ismerkedtem meg a nagybányai művészekkel, akik határozott befolyással voltak rám; egyik képemet mindenki Ferenczy-képnek tartotta, ameddig az aláírást meg nem nézte. A nagybányaiak mindig a maguk emberének tartottak, és a nagybányai kiállításon Ferenczy maga szedte össze képeimet, mint Nagybányán hosszabb ideig tartózkodott festőét".*

Kosztának a nagybányaiak művészete iránti rokonszenve nem véletlenen alapszik. Egyik, s éppen a kolozsvári múzeumban lévő műve, arra mutat, hogy festői felfogása már akkor rokonságot mutatott a nagybányai törekvésekkel, amikor még nem dolgozott közöttük. Ez, a *Csigabiga* című festmény például erősen emlékeztet Ferenczy szabad ég alatt festett korai műveire. Erdő szélén álló fiatal lányt ábrázol, aki a kezében tartott csigát nézi. Az erdő meleg barna színeiből kiemelkedik a leány ruhájának világos foltja. Ilyen világítás mellett a szabadban megfigyelt szín nem lokális, vagyis a f hér ruha nem pusztán fehérnek mutatkozik: dús változatú reflexek, a lombok gazdag árnyalású tükrözése színezi. A szoknyán fínom rózsaszínekbe és lilákba vált át az árnyék, s az ingváll halvány szürkéin végigaranylik a fény.

Festészetének nagybányai szakasza értékes eredményeket hozott Koszta számára, s eredeti módon juttatja kifejezésre a pleinair stílusán belül Koszta kibontakozó realista sajátosságait. Fürdés után fűben elheveredő liút ábrázol egyik Nagybányán festett képe. Inas, kicsit suta, nyakigláb kamaszalak ez, hosszú karja a fürdés utáni magafeledt állapotban szinte uralkodik a képen: egyik nagycsuklójú, lilás-vörös keze még félig ökölbe szorul, a másik ólmosan, ernyedten kinyújtózik teste mellett. A fürdés utáni kábult, pihenő állapot érzékeltetését a különleges megvilágításadta színhangulattal is fokozza.

A gondosan megmunkált részletek helyett a nagy plasztikai formákra és világító erejű, gazdag, meleg színfoltokra való törekvése a következő években egyre erőteljesebben jelentkezik. A nagy színöröm mellett művészetét mindjobban jellemzi együttérzése képeinek alakjaival, a mezei munkásokkal, akiknek mindennapos nehéz munkája, s a táj, amelyben dolgos napjaik telnek: mindvégig Koszta művészetének múzsája maradt.

ken egyaránt. A két ember közül az egyik a napokban elhunyt Irène-Joliot-Curie, a másik pedig szerető férje, Frédéric Joliot-Curie. Irène a napokban meghalt, férje felé pedig a világ minden irányából milliók részvéte és együttérzése száll.

A stockholmi Béke-Világtanács ülésszakának résztvevői egy perces néma felállással áldoztak Irène Joliot-Curie emlékének. Mi felállás helyett, az emberiséget szolgálva és példát mutatva, Irène Joliot-Curie páratlanul tiszta pályafutását foglaljuk össze röviden. S munkánk nem is olyan könnyű, mert Irène Joliot-Curie élete szétágazó, minden műve fontos, az emberiség történelmébe beleavatkozó.

Külön kell szólnunk Irène-ről, a közéleti emberről, aki 1936-ban az első népfronti kormány idejében a tudományos kutatás államtitkárának posztján dolgozott. Ki kell emelnünk Irène békeharcos, antifasiszta tevékenységét, aki sokszor elmélyült munkáját, csendes laboratóriumát elhagyva, hol párizsi zsúfolt gyűléstermekben szólalt meg az atombomba eltiltása érdekében, hol pedig repülőgépre szállva távoli világvárosokban harcolt a leszerelésért, a nagyhatalmak közti tárgyalásokért, az emberi jogokért. Irène antifasiszta tevékenységének fontos része az a szerep, amit férjével együtt a francia ellenállásban vállalt magára. Irène és férje, Frédéric, laboratóriumokban a német főhadiszállás közvetlen közelében fegyvereket gyártottak az ellenállók számára.

Utoljára hagytuk Irène és Frédéric tudományos munkásságát. Ez annyira sokirányú, annyira több tudományra kiterjedő, hogy nemcsak fejezeteket,

szonyok, dacosállású, jól
vendékek a leányiskolákba
maguk elé a feladatot: ol
lenni, mint Irène Joliot-
Olyan szorgalmas, olyan sz
magaútját járó és mega
küli!

Irène Joliot-Curie 59 év
fejezte be az életet. A tudomány mártírja volt és ezt a mártiromságot egyszerűséggel, mondhatnánk szégyenkezve és bosszankodva viselte. Állandóan, egész életében, egész tudományos pályafutása alatt rádióaktív kisugárzásnak volt kitéve. Férjével együtt föl-

natjuk, hogy angelnek között töltötte gyermekkorát, lángelmék vezették be a fizika elemeibe, egy Marie Curie, egy Paul Langevin, egy Jean Perrin, akiknek a kutató szenvedély volt az életformájuk, akik nap-nap után úgy mentek be a laboratóriumba, ahogy

VLADIMIR NÁZOR

Aggastyán

Aggastyán? Legyek hát — az, ki hosszú évek
Bő termését hordva kóborol sokáig,
S ismeri rejtekét minden kis ösvénynek,
Tudja, tövis hol nő, gyopár hol virágzik.

Hosszú, ősz szakálla minden zúgot átfon,
Mintha köd foszlánya lombok közt suhanna —
Országút porában ott látszik a lábnyom,
De nem sejti senki, hogy ki is járt arra.

Legyek ily aggastyán! — Mikor a sötétben
Faggyal és viharral száll harcba az ember,
Két kezem hadd szórja tele észrevétlen
A harcosok útját fénnyel és meleggel.

Horvátból fordította: BACSKI GYÖRGY

KRÓNIKA

A Tudományos Diákkörök seregszemléje

A múlthét szombaton és vasárnap rendezte meg a Bolyai egyetem tudományos diákköreinek immár hagyományossá vált évi értekezletét.

Ezek az értekezletek már csak azért is nagyon érdekesek, mert többé-kevésbé azt tükrözik, hogyan kapcsolódott be az egyetem diáksága a hazai tudományos élet áramába.

Az idei értekezletet változatos és bő anyag-mennyiség és eredeti megoldások jellemezték.

Ha az összkép érdekel bennünket (márpedig leginkább ez árulkodik az egyetemi hallgatók tudományos életéről), úgy arra kell felfigyelni, hogy diákelőadóink dolgozatai majdnem kivétel nélkül időszerű kérdésekről szólnak. Ime, néhány cím ennek bizonyítására: *Az oroszországi polgári demokratikus forradalom hatása a kolozsvári munkásmozgalomra,* (előadó: *Szász Károly*), *Várad tartomány iparának fejlődése az első ötéves terv időszakában,* (közgazdaságtudományi kör, előadó: *Orbán Miklós*), *A dolgozók anyagi felelőssége a munkajog alapján,* (Polgári jogtudományi kör, előadó: *Csizek Béla*), *A hulliganizmus,* (Büntető Jogtudományi kör, előadó: *Rés Ferenc*). A természettudományi karok diákjai szintén elsősorban azokhoz a tudományos kérdésekhez nyultak, amelyeket a gyakorlat, az élet vetett fel: *Kísérleti eljárás hazai rádióaktív ásványanyagok értékesítésére,* (Fizika-Kémia kör, előadó: *Szabó Anna*), *A fa-anatómia (Xilotomia) jelentősége és a Kolozsvár környéki fűzek xilotomiai vizsgálata,* (Morfologiai kör, előadó: *Arany Béla*), *Adatok Balánbánya geológiai vi-*

szonyaihoz, (Földtani kör, előadó: *M*
szentgyörgy rajon történeti földrajzá
Gazda László), *Csíráztatási és gyök*
élettani kör, előadó: *Márton Piroska*).
ről már jórészt elkészült monográfia
mindegyik tudományos kör résztvett.

Érdekes hírt adott a Történelemtu
nelme munkaközösség tevékenységéről
tárőrök a Habsburgok hatalmi hábor
Ugyancsak a Történelemtudományi kö
tatásokat újabb adatokkal gazdagítot
szete, előadó: *Mihály Vilma*).

A magyar nyelvtudományi kör *C*
nyelvjárás című érdekes dolgozatával

A magyar irodalomtudományi kör
néhány újabb eredményét közlő két
József Attila a Korunk-ban (előadó: *J*
gyar proletárköltő Korunk-ban megje
tozatokat, cikkeket, műfordításokat és
kritikákat vizsgálta és dolgozta föl.

A másik dolgozat címe: *A Korun*
adó: *Kántor Lajos*). Ez a munka a l
világirodalmi) tájékozódásához nyújt

◆ Film *címen a Művelődési Minisztérium új román folyóiratot indított, amely a filmművészet kérdéseivel foglalkozik. A* Film *első száma a napokban került forgalomba.*

◆ *Asztalos* István ifjúsági tárgyú elbeszéléseinek gyűjteménye megjelent román nyelven az Ifjúsági Könyvkiadónál. A kötet címe: *De ce e rotund mărul — Miért kerek az alma?*

◆ *Vajdahunyadon még az év folyamán felépül az új klubmozi. Az emeleti részen a 800 férőhelyes filmszínház színpadán játszhatnak majd a kohók városába látogató színházak is — míg el nem készül a színház. A sárga, fehér és rózsaszínű márványlapokkal bevont, oszlopos alsó terem színpadán a színjátszók és üzemi tánccsoportok mutatják majd be műsoraikat. A szobrokkal díszített, külsejében is impozáns épületet — a képzőművészek bevonásával — hazánk legjobb építészei tervezték.*

◆ A *Gazeta Literară* legújabb száma egy oldalas részletet közöl Eugen Jebeleanu *János vitéz* fordításából.

◆ *A párizsi* Editions Sociales *kiadóvállalat Engelsnek három kötetre menő kiadatlan levelét adja közre. Engels a leveleket Marx lányához, Eleonorhoz és vejéhez, Paul Lafarguehoz intézte.*

◆ A bukaresti Ifjúsági Színház bemutatta *Tolsztoj Élő holttest* című színművét.

◆ *Az olasz hatóságok letartóztatták Danielo* Dolci *haladó írót, aki egyik regényében leleplezi a sziciliai parasztok véres kizsákmányolását és hallatlan nyomorát. Dolci letartóztatása ellen nagyszámú olasz író jelentette be tiltakozását.*

◆ *Kovács* György kétszeres állami díjas érdemes művész rendezte a Marosvásárhelyen most bemutatott *Néma levente.* Egyben ő alakít darab címszerepét is.

◆ *A Velencében zárult Európai Kultu Értekezlet elhatár hogy 1957-ben még lesebbkörű értekezletr nek össze Nyugat és let kultúréletének viselői, ahol megvit a művészi alkotás, az dalom, a műbírálat kulturális hagyomá kérdését.*

◆ *Magyarorszc film készül* Liszt *Fe életéről. A zongorasz kat* Fischer *Annie, a lághírű zongoraművé játsza.*

◆ *A székelyföldi n kutatás feladatai* cín

fiókjánál. A SZERKESZTŐSÉG cime: MARCIUS 6 utca 3. Telefon 24—20

KOSZTA JÓZSEF

63. Rőzséslány. Olajfestmény mgt.
64. Leányfej. Olajfestmény mgt.
65. Rózsa-csendélet. Olajfestmény mgt.

Nemzeti Szalon

1942. jan. - febr.

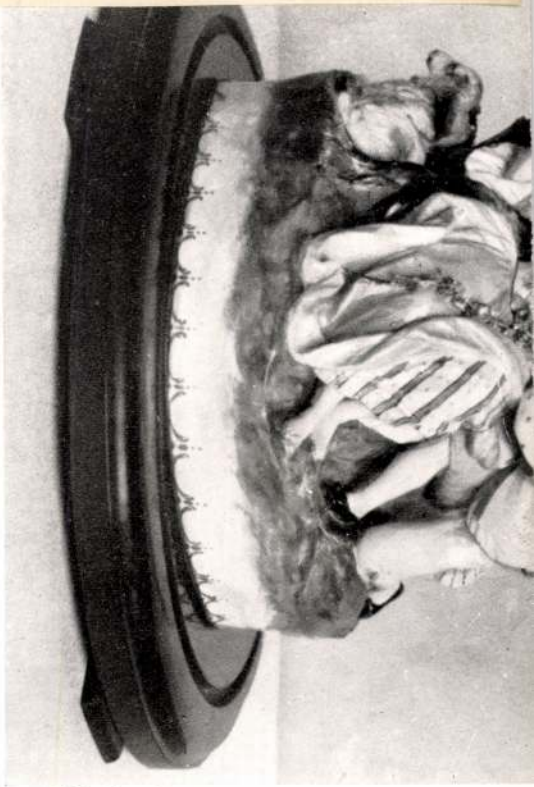
Szinyei Társ. VIII. kiáll.

sztalnál este.

Koszta József (szül. 1864).

310. SZABADBAN. 350.–
Vászon. 102×90 cm.

867.

Almásy - Telekí II. 1939

859.

911. *1092.* *911.*

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
V., Váci utca 25.

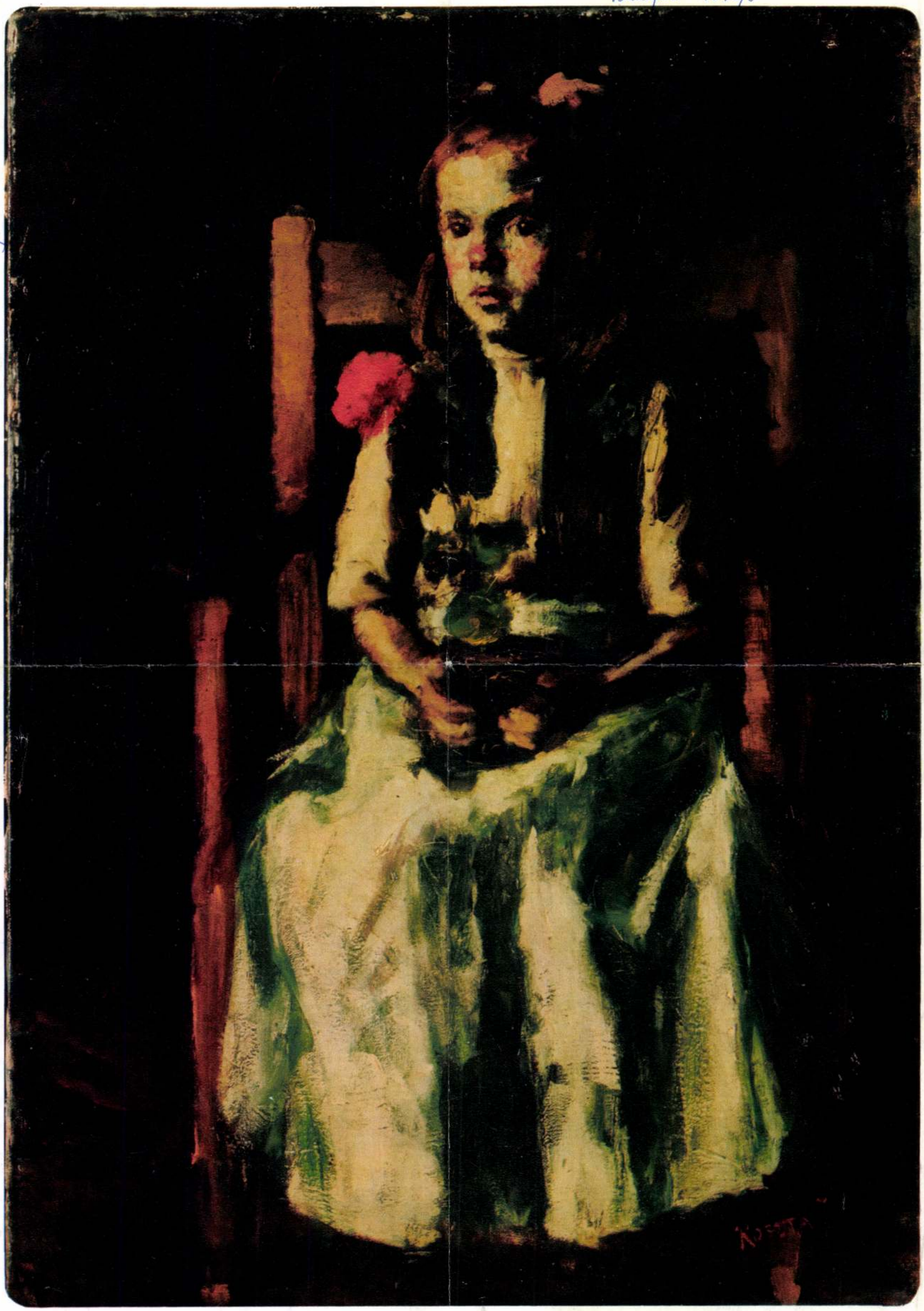

CSONTVÁRY TEREM
V., Vörösmarty tér 1.

KÉPCSARNOK

Budapest 1979/3

KOSZTA JÓZSEF: Muskátlis lány

Korda József Kossuth-díjas festőművész (1861–1949).

Művészet

1984. március

„Hadüzenet", olaj, vászon, 121 x 125,5 cm, 1906–7.

021

részlet a Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállításáról (Art fotó)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
Iranka
1968 MÁJ 7

Szoboravatás, fotopályázat

A napokban ülésezett Szentesen a városi népművelési tanács különbizottsága, amelynek az volt a feladata, hogy összeállítsa a nyári és az őszi hónapok kulturális programját. A korábbi elképzeléseket nagymértékben megváltoztatta az a tény, hogy a színházépület átadására ebben az évben nem kerül sor. Így elmaradnak a kiemelt kulturális rendezvények és helyettük szervezett formában tartanak különféle zenei, irodalmi, múzeumi, film- és képzőművészeti előadásokat és kiállításokat.

A program augusztus 25-én, Koszta József festőművész szobrának avatása kezdődik és ezzel párhuzamosan több hétig nyitvatartó kiállítást rendeznek. Szintén képzőművészeti vonatkozású esemény lesz később, november második felében, amikor megrendezik a helybeli rajztanárok kiállítását. A város fotopályázatot hirdet és a beérkezett színvonalas alkotásokat decemberben mutatják be a nagyközönségnek. Októberben „Magyar filmhét" címmel előadássorozat lesz, amelynek keretében bemutatják az elmúlt 10—15 év legsikerültebb magyar filmjeit. Szintén októberben rendezik meg a könnyűzenei előadásokat.

Az irodalmi programban szerepelnek az író-olvasó találkozók és más irodalmi előadások. Szó van arról, hogy országos jellegű pedagógiai tanácskozás színhelye lesz Szentes és szintén nagyszabású mezőgazdasági bemutató, illetve találkozó előkészítésére hívják fel a helybeli termelőszövetkezetek figyelmét. Az elmúlt időszakhoz képest sokkal többet törődnek majd az ifjúság művelődési és szórakoztató programjának kialakításával.

Sz. R.

sá... Bartolák Mihály, a ZÖVOSZ elnökhelyettese elhívta a figyelmet a gyors intézkedés fontosságára, a gyorsabb, előrelátóbb keresedelemre. Kérte a választmányt, hogy hatalmazza fel MESZÖV igazgatóságát a elvásárlásban jelentkező hei problémák mielőbbi felzámolására.

A szövetkezeti kereskedem áruellátásáról és az első egyedév tapasztalatairól ass Imre, a MESZÖV felgyelő bizottságának munkájáról pedig *dr. Kókai* József tájékoztatta a választmányt.

A tájékoztatók és beszámolók elfogadása után a MESZÖV választmánya tagjai sorába kooptálta a megye három területi tsz-szövetségének küldöttét, *Pálinkó* Ferencet, *Arany* Sándort és *Tanács* Imrét.

---

nléknapok

Nyíri nszékvemi tata meg. egyetem emlé- a köl- ünnepi cs Jód m. j. nács vb ésügyi k vezeta meg der Jóemi tatta Du- András munkáskorrefelszóla-

János főiskolai tanár, a Szegedi Tanárképző Főiskola igazgatója pedig Dugonics András matematikai és pedagógiai munkásságáról tartott előadást.

Az emlékestet sikeres irodalmi műsor követte, amelyen *Csernák* Árpád, *Kovács* János, *Gregor* József, a Szegedi Nemzeti Színház művészei tolmácsolták Dugonics András, Csokonai Vitéz Mihály mű-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31
Telefon: 337-748, 340-726

Koszta József

PEST MEGYEI HÍRLAP
1979 MÁJ 13

festőművész

Kukoricatörés 1021

Koszta József festménye

... miért hívatkoznak megis ...álasztékbővítésre?

— Az általunk csomagolt tej, tej-...l, túró és tejszín valóban az elő-...rásoknak megfelelő beltartalmi ér-...kekkel rendelkezik, de más gyár-...ási eljárás szerint készülnek. Tej-...ünk például nem homogenizált, ...túrónkat is kézi munkával ké-...zítjük. Ám véleményünk szerint ...em is annyira ezért kedvelik a ...ásárlók ezeket, hanem elsősorban ... frissességük és egyenletes minő-...égük miatt: amíg a tejiparnál a ...agymennyiségű tejbe gyengébb ...minőségű is kerül, s a fejéstől a ...boltokba szállításig olykor 2—3 nap ...elik el, addig nálunk a gazdaságok ...szinte mindig azonos jó minőségű ...alapanyagot szállítanak, s az átfu-...tási idő ritkán több 12 óránál. Az ...üzletek gyenge hűtőkapacitása miatt ...a fogyasztók hamarabb észreveszik ...ezeket a különbségeket.

Nyereségesebb vállalkozás

— A GALGATEJ új, korszerű ...üzemet akar építeni Vácszentlász-...lón. A kínálat azonban továbbra is ...jóval nagyobb, mint a kereslet. Mi ...indokolja mégis a beruházást?

— Aki ismeri üzemünket, az ...tudja, hogy az elmúlt évek alatt ...gyakorlatilag minden talpalatnyi te-...rületet már beépítettünk, s tovább ...terjeszkedni nem tudunk — veszi ...át a szót Sára Ferencné. — A tár-...sult szövetkezetek úgy ítélték meg, ...hogy megéri egy modern üzem lé-...tesítése a fáradozást és a befekte-...tést. Más választásunk egyébként ...nincs: e mostani üzemnek 1980-ig ...van működési engedélye, azután pe-...dig be kell zárni, ezt követelik a ...negszigorított egészségügyi előírások ...s. Mert nézzen csak körül: a mun-...katermektől alig húsz-harminc mé-...terre tehénistállók vannak.

— Mennyibe kerül a beruházás?

— Százhetvenhárom millió fo-...rintba. Ennek egy részét a gazdasá-...gok adnák, a többi állami támoga-...tás és hitel lenne. Bár a tervek már ...elkészültek, a beruházások állami engedélyt néhány évre meghosszab-bítják.

— A két tejfeldolgozó közötti vi-tában rendre visszatér egy kérdés: ebben az esetben vajon hogyan ér-vényesül az államérdek elsőbbsége a csoportérdeknél?

— Az államérdek látszólag azt kívánná, hogy a váci üzemet bővít-sék és a GALGATEJ-et szüntessék meg. De tudni kell azt is, hogy az állam csaknem 5 forinttal támo-gatja minden liternyi tej előállítá-sát, így egy-egy liter tej valójában 9—10 forintba kerül. Mivel a téesz-szek vállalkozása nyereségesebb, ezért mindenképpen hasznos a működésük. Meggyorsul a népgazda-sági szempontból is nagyon fontos állattenyésztés fejlődése.

— Milyen lehetőséget lát a vita megoldására?

— A jelenlegi helyzet azt mutat-ja, hogy a váci és a vácszentlászlói üzem vezetői között nincs megfele-lő kapcsolat. Az áldatlan acsarkodás helyett hatásosabb lenne tárgyalá-sokon rendezni az ellentéteket. Sőt a megyei tanácsnak az a véleménye, hogy jó lenne ha a Középmagyarországi Tejipari Vállalat is tá-mogatná a GALGATEJ-et az új üzem építésében.

A Középmagyarországi Tejipari Vállalat váci üzeme és a GALGA-TEJ közötti vitának tehát van meg-oldása. Jó lenne, ha a jövőben mind-két üzem vezetői azon gondolkod-nának: hogyan lehetne együtt, s nem egymás ellen, egymás rovására növelni a tejfogyasztást.

FURUCZ ZOLTÁN

A Viharsarok nagy festője, Koszta József születésének 90. évfordulóján

Első jelentős képe,

a *Hazatérő földművesek* (1897) még idill. Tiszta, sudár emberek, kissé fáradtan, hazafelé mennek a mezőn. Mögöttük messzire ellátni a síkságon, az ég is magas, s a könnyű felhők ragyognak rajta az alkonyatban. Derűs, nyugodalmas táj ez, jóravaló és elégedett nép. A képből kedélyes együttérzés sugárzik, vonzódás ezekhez a jóravaló parasztokhoz. *Lány kosárral* című festményének is hasonló a hangulata. Ha a művész megállt volna ennél a szemléletnél s nem lépte volna át a fürkésző idegen és jólválasztott témája közötti határt, akkor is népét tisztelő, a parasztéletet szívesen ábrázoló kitűnő festőnek ismernénk. S kissé idillikus ízét azzal magyaráznánk, hogy akármilyen jól, de mégsem belülről figyeli a népéletet.

Csakhogy Koszta József nem állt meg. Hogy miért, mikor és hogyan történt a nagy lépés, azt megmutatják majd a művészettörténészek. De megtörtént, mégpedig viszonylag korán. S Koszta József szinte egyedülálló festőjévé lett az alföldi magyar embernek és tájnak. Már nem kívülről, jóindulatú, együttérző, érdeklődő tekintettel nézte a parasztság világát. Hanem élte, testén, idegein magába szűrte, *belülről* látta.

Koszta József 1917-ben Szentes határában egy tanyán telepedett meg. Ez egymagában még nem jelent sokat. Legfőljebb azt, hogy — mint egyik méltatója írta tíz évvel később — »alakjaival, kék és haragvó egével, fényével és meleg éjszakáival a szentesi határ érlelte ki művészetét, amely motívumok dolgában egyébként nem sokváltozatú«. Igen, a szentesi határ, de csak ha nem egyszerűen tájat értünk a szón, hanem társadalmi légkört. Koszta a Viharsarok festője, a forradalmi hagyományait ápoló és valóságként élő földműves nép ember- és tájlátásának kifejezője.

Viharsarok:

a vad nagybirtok egykori birodalma. A sötét magyar világnak is a legmélye, ahová a legkevesebb fény szivárgott. A kút feneke. Innét jelölték képviselővé 48-ban Táncsicsot. Innét robbantak ki a nagy aratósztrájkok. A 900-as években a földműves lakosság tíz százaléka volt itt földnélküli s minden száz csecsemő közül harmincöt halt meg. A földeken virágzott a szik, a tanyák, jó út híján, magányukba roskadtak. Még 1917-ben gyűrűzhettek Áchim András ügyének hullámai. Itt a kulcsa ennek a festészetnek, a tájak sűrű, viharelőtti csöndet, hőséget, feszültséget árasztó légkörének. Hol van már a derék parasztokat megértő idillikus szemlélet! Nagyobb szenvedélyek vették át a szót.

A »motívumok dolgában nem sokváltozatú« szentesi határ valóban nem kínál sokféle témát. Néhány falusi ház, utca vagy udvar, gyengén termő földek, s maga a nagyon egyszerűen öltöző nép (abból is kivált a leányok-asszonyok, akik mégis inkább ráérnek modellt ülni). Csakhogy az egyszerű témák Koszta képein olyan erővel szólalnak meg, annyi mondanivalót sűrítenek magukba, hogy egyszeribe rendkívüliekké, szinte jelképivé emelkednek. Itt mindennek reális tartalma, súlya, légkör-teremtő hatalma van. A színek zsíros sűrűsége erőtől feszül. *Faluvége:* a képen néhány szegényes ház, alig piheg fa s egy szűk pocsolya. Fülledt csönd. A kegyetlen napfényben élesen elválnak egymástól a színek, az árnyékok szinte fizikailag ránehezednek a gyönge vályogfalakra. Az ég is mint végtelen kék test, beborítja ezt a levegőtlen világot. Vagy egy másik festmény: *Ruhaszárítás.* Szűk falusi udvar, a napon ruha száradt. Még a világos ingek is merevén, mozdulatlanul csüngenek, alattuk a porban árnyékok tömbje hever.

Emberalakjai

mögött is ezt a környezetet érezzük. Ha szobában festi őket, testüket a vályogház nehéz sötétségével veszi körül melybe a szűk ablakon csak épp hogy beszűrődik a világosság. Sehol egy oda nem illő mozdulat vagy tekintet. Itt mindenki el van foglalva azzal, amit csinál, nem ér rá pózolni. A *Tányértörlő* asszonyalakja önkénytelen, s mégis figyelmes mozdulattal fogja a fehér tányért. Jobbkeze (színe, mint a kenyér héjáé) gondosan, alaposan végzi a dolgát. A *Muskátlis kislány* kissé mereven ül a karos széken, ölében a cserép muskátli. Ő sem pózol. Azt *csinálja* most, hogy hagyja magát festeni. Tekintete a festőn, érdeklődő gyerekcsodálattal s türelmetlenül: mikor hagyja már abba. Szerepjátszás, beállítottság Kosztának csak egy képén van, de ott ez a reális. A *Háromkirályok* bibliai témája itt egy alföldi mezőn jelenik meg. A madonna helyén egy még leányosan hamvas menyecske ül gyermekével. Előtte három idős férfi. Nehéz köpenyük mint a suba. Magyar parasztok jelenítik meg a bibliai jelenetet; emberivé, testivé, reálissá válik a mondai téma.

Mintha a Medgyesi Ferenc csodálatos szoboralakjai emelkedtek volna föl helyükről, a debreceni Déry Múzeum előtti térről: oly vaskos, plasztikusan festett figurák Koszta parasztjai. Önarcképéről is bőrű, indulatos ember néz ránk szemének mongolos, szűk nyílásából.

Nem volt forradalmár

Koszta József, de az igazat festette, *a nép világát, ahogy a nép látja*, s ez a latifundiumok alatt roskadó országban forradalmi tett volt. S az volt művészetének igaz magyarsága is. Koszta tanult Münchenben, járt Párizsban és Rómában, befogadott magába hatásokat a nyugati polgári művészet értékeiből, de föloldotta, egyéniségébe olvasztotta, a maga magyar pikturájának szolgálatába állította azokat. Művészete nemcsak nemzeti érték, hanem az európai festészetnek is sajátos, egyedülálló színfoltja.

Nehéz kor volt, melyben kialakította, megőrizte súlyos realizmusát. Még kiváló művészek is légüres térben érezték magukat olykor s tétova ábrándjaikat festették. Koszta körül azonban nem ritka, hanem nagyon is sűrű volt a levegő, a lelkekre nehezedő fülledt forróság. Ez tartotta meg, a szentesi tanya, mely magányában is közelebb volt a néphez, mint egy-egy műterem a nagyváros közepén. Mikor felszabadultunk, nyolcvanegy éves volt, mikor — egy évvel halála előtt — 1948-ban Kossuth-díjat kapott, nyolcvannégy. Kapott ő díjakat addig is, de nagyobb jutalom aligha érhette, mint az, hogy tanúja lehetett a nagybirtokos-világ összeomlásának, hogy átélhette a fülledt csöndben megérzett vihart.

Koszta József életműve hű vallomás a magyar népéletről. Pontosan mutatja, mit s hogyan látott a maga világából az alföldi dolgozó parasztnép. Példa hát és serkentés: a mai élet mélytűző, szenvedélyes megfestését kéri számon a magyar művészettől.

Sebestyén György

Magyar Nemzet
1954. IV. 27.

Magyar Nemzet
1954. V. 1.

Változatok a Koszta-jubileumra

A lexikontól az anyakönyvig

A Magyar Nemzetben április 27-én »A Viharsarok nagy festője, Koszta József, születésének 90-ik évfordulóján« címmel cikk jelent meg, amely csakúgy mint a Művelt Nép és Népszava cikkei az 1949-ben meghalt nagy magyar mester életművét »jubileumi« alkalomból méltatja.

Igen örvendetes, hogy a tudomány és művészet java értékeinek feltárása, mesterek és életművük népszerűsítő ismertetése — népünk egyre növekvő és sürgető kultúrigényének megfelelően — széles mederben folyik. Koszta József művészetének méltatása is éppen fenti okból sürgetően aktuális, még akkor is, ha nem most volt születésének 90-ik évfordulója. Mert nem most volt.

A *Magyar Nemzet* időszerű és érdekes cikkének íróját nem illetheti felületesség vádja, mert hiszen a művészeti lexikonok 1864. április 27-ét jelölik meg a művész születése napjául. Ezt az adatot maga a mester adta meg, amit a fennmaradt, sajátkezűleg kitöltött kérdőíve bizonyít. Ez az 1864-es évszám szerepel a brassói Kultúrpalotának 1913-ban megküldött életrajzában is.

1949-ben azonban a *Magyar Művészet* 2. számában megjelent Koszta-cikk írója már felhívja a figyelmet, hogy »a lexikonok szerint Koszta 1864-ben született, de a mestertől, illetőleg hozzátartozóitól nyert értesítés értelmében négy évvel korábban jött világra«. A lexikon április 27-iki adatát egyébként átveszi. A »megfiatalodásra« a *Művészettörténeti Értesítő* 1953. I. 2. számában megjelent Koszta-tanulmány ezt a magyarázatot adja: »Mikor Koszta a Mintarajziskolába lépett, jóval idősebb volt társainál és a nagy korkülönbség enyhítésére néhány évvel fiatalította magát.« Azonban ezt a feltevést megdönti a Mintarajziskola anyakönyvének 1885—1886-os adata: 1861-es születési évvel, hónap és nap megjelölése nélkül.

A *Művészettörténeti Értesítő* cikkírója tovább nyomoz: megszerzi a brassói német lyceumtól — ahol Koszta annakidején diák volt — a születés időpontját. Ez a »hiteles« adat, mely szerint Koszta 1861. március 27-én született Brassóban, sem bizonyult helyesnek, mint ahogyan a bécsi Akadémia nyilvántartásában szereplő 1861. március 19-e sem, mert: Koszta József elveszettnek hitt és most *legújabban előkerült anyakönyvi kivonata* szerint születésének ideje *1860, március 27-e.*

A vitatott kérdés ezzel hihetőleg megnyugtató és végleges ponthoz jutott. És nincsen sok célja a mester eltérő adatközléseinek indítékairól tűnődni. Tény az, hogy Koszta József kevéssé gondolt arra, hogy az utókort életrajzi adatokkal helyesen tájékoztassa: életének eseményeinél időtlenebbnek tudta művészetét.

Bényi László

Magyar Nemzet
1954. V. 1.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 NOV 1

Szolnok Megyei Néplap

Koszta József

1021

ITT LAKOTT AZ 1900-AS ÉVEK ELEJÉN
NAGY ALFÖLDI FESTŐNK
KOSZTA JÓZSEF
AZ ABONYI TÁJ ÉS NÉP IHLETÉSE GAZDAGÍTOTTA
MŰVÉSZETÉT.
1969 Július 20.

Festők ha találkoznak. Nem a legjobb ízlésre vall az abonyiak részéről, hogy Koszta József emléktábláját a festő és mázoló cégért közvetlen szomszédságába helyeztek el egy szobának

...A tavasszal, nyáron ...ző, víz-, villanyvez... ...kábelt szerelő vállalat... ...kiismeret... jó munká... ...tosíték lehetne arra, h... ...esős, sáros évszakban... ...sebb bosszúságunk le... S íme, kilencen írtá... azt a levelet, amelybe... bek között ez áll: A... utcai járda egyik oldalát egy darabon felszedték (amikor közművesítettek a nyáron), de azóta se hozták rendbe.... ...állapotban... végeztével a „terepet". Persze, nem ártana ezt ellenőrizni sem időnként...

Levél Nagykőrösről

Augusztus közepén egy fehérnemű-csomagot vittem a szolnoki Patyolat Vállalat nagykőrösi kirendeltségéhez mosásra. Szeptember 4-én kértem ajánlott levélben a szolnoki Patyolatot a kár rendezésére, de még választ sem írtak.

Megjegyzem, hogy csök-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
Szeged

Kosta József

102/1975 DEC 29

KOSZTA JÓZSEF: TÁNYÉRTÖRLŐ ASSZONY

TÉGLÁSY IM

Bujd

tölfalta az idő
minden paripámat
ebben az ínséges
várakozásban

tekintetem az ablakon
a nap sörényét markolom
ökörnyál fényes
kengyelébe szállok

Keljfeljancsi

ifjúságom
te lobogó fáklya
föld felé fordított
fojt az idő
füstödet szelével
szemembe vágja
könnyezve állok
oltárod előtt

mert aki nem boldog
jelene nincsen
múltja mély tavába
bukik újra hátra

később tán fényt is kap
hogy visszatekintsen
mert fuldokol benne
egy partra — a mára

Úgy is jellemezl
zedék. A harmad
sornak, amelyet F
kel Judit, majd
Rigó Béla, Kassai
megkezdtek. Egy
József Attila Tud
dul Parnasszus-hc
vágyók és harcba
megjelenésre vár
hogy letehessék a
ket. Névjegyüket
Bemutatkozásuk a
tés is egyben. Szá
káról és közönség
seiket kísérje az
hiszen az istápoló
naggyá teheti azo
csupán hivatásnal
nak, emberi maga

Téglásy Imre. V
hallgató. Verseit
magyarország, a
Ifjúság, az Ifjúsá
Népújság, valami
fiatalok lapja) k

Géczi János. III.
Eddig az Alföld,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1978 FEB 2 5
MAGYAR HÍREK
Koszta József
1021 — festőművész

HAZAI k

Koszta József: Muskátlis kislány

A kép egykori modellje — ma

SZOLNOK MEGYEI
Néplap

A MUSKÁTLIS KISLÁNY SZOLNOKON

(RÉSZLET)

A Szolnoki Galéria jubileumi kiállításának fő helyén Koszta József igézően szép festménye a Muskátlis kislány látható. Magas támlájú, fakaros székben ülő, nagyszemű, vöröshajú kislányt ábrázol, két kezében a címadó cserép muskátlival. Hosszú szoknyája, sötét kis mellénye, ujjas blúza árulkodik a korabeli szolnoki viseletről is.

...Néhány nappal ezelőtt szemtől szembe ülhettem a csodálatos Muskátlis kislány modelljével. Orosz Béláné született Murányi Teréz szép, vöröshajú kislány volt. Úgyis nevezték: Piroska. Nem csoda hát, ha Kosztának megakadt a szeme az értelmes arcú gyereken.

„...még kisgyerek voltam, mikor egyszer jöttem a Zagyva-hídon keresztül. Ő jött velem szembe és megszólított: hová mész te kislány? Mondom, megyek haza. Azt mondja, olyan jó volna, ha eljönnél hozzám, oszt én lefestenélek téged. Mondtam, hogy nem megyek én! Hát, ugye féltem. Azt mondja, elmegyek hozzátok, hol laktok? El is jött, megkérte a szüleimet, hogy hát engedjék meg, elvigyen magával és lefessen. Oda is jártam hozzá naponta két-három órát a művésztelepre. Akkor csinálta ezt a képet."

„...Én már lehettem olyan 17—18 éves, amikor sétáltunk a Szapáry utcán, és benéztünk egy házba. Mondja a nővérem, te nézd, ott vagy! Ott van a muskátlis kislány. Ott volt a falon fölakasztva, a Szapáry utca 36-os házban."

A kép jelenleg a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményének egyik legszebb darabja. S itt, a szolnoki művésztelepen készült.

Egri Mária

ásoknak. Ifjú-
var sorsát írja
zelmúltban je-

nyű kelme a
ndította gróf
hogy Közép-
asználva, az
selyemgyá-
nertté váltak

tt és a vám-

elga—francia
asznosítását.
nak gyakor-

érce község-
yemgyárak-
— a Fran-

KEZDEMÉNYEZÉS I.

az a régi
vándorolt
emberekből egy nyelvű, azaz angol nyelvű polgárokat formáljon az oktatás, de tanúi vagyunk egy új irányzatnak: a kétnyelvűség, a kétkultúrájuság elterjedésének.

A kínai származású Lau beperelte szülővárosát San Franciscót, mert nem élhetett az amerikai alkotmányban biztosított jogával: gyermekei nem részesülhettek kötelező állami oktatásban, mert nem tudtak angolul. Lau panasza szerint az alkotmány nem írja elő, hogy a kötelező oktatás angol nyelven történjék. Az Egyesült Államok Szövetségi Bírósága 1968-ban törvénybe foglalta ezt az álláspontot, majd a kongresszust anyagi támogatás megszavazására is felhatalmazta. Következésképpen a nem angol anyanyelvű és nem angolszász kultúrájú gyerekek anyanyelvükön sajátíthatják el az angolt, mint második nyelvet, és a helyi oktatásügyi szervek által előírt minden tantárgyat. Az elemi és középiskolai oktatási törvény VII. cikkelye alapján megkezdődhetett a kétnyelvű oktatás.

Louisiana államban 1970 óta folyik magyar—francia nyelvoktatás. Ezt az a törvény teszi lehetővé, amelyet 1968-ban fogadott el a lousianai képviselőház. 1972-ben spanyol—angol, 1976-ban olasz—angol, majd 1977-ben magyar—angol kétnyelvű program megvalósításához járult hozzá a Szövetségi Kormány. A louisianai magyar település táncscsoportjának egyik sikeres szereplése felhívta a hivatalos szervek figyelmét a kultúrájukhoz oly erősen ragaszkodó magyarokra. E cikk írója pedig, aki francia tanárként dolgozott Baton Rouge-ban, meggyőzte a louisianai oktatásügyi minisztérium kétnyelvű osztályának igazgatóját arról, hogy lehet és szükséges tanítani a magyar nyelvet. Néhány nap állt csupán rendelkezésünkre, hogy összeállítsuk a pénzügyi tervezetet. Először is meg kellett tudnunk, hogy hány százalékban élnek — azaz tanulnak — magyar származású gyerekek Albanyban. A kérdőívet egy hétfői napon osztottuk ki, keddre kértük, hogy hozzák vissza a gyerekek. Elkészítettük a felmérést, és kiderült, hogy az említett iskola 27 százaléka magyar származású, s szüleik igénylik a magyartanítást. Erre nem lehetett egy teljes programot alapozni, be kellett vonnunk még két iskolát, ahol a francia származású gyerekek aránya meghaladta az 57 százalékot. Létrejött az Egyesült Államok első és egyetlen háromnyelvű oktatási programja. Szerdától szombatig az előkészítők és az első osztályosok angol—francia—magyar nyelvű tantervén dolgoztam. A tervezet beadásának határideje szombat éjfél volt. Este hétkor szállt fel New Orleansból a repülőgép, és az állami futár aktatáskájában ott volt az angol—francia—magyar oktatás tervezete. Ez 1977 januárjában történt. Április végén tudtuk meg, hogy tervezetünket elfogadták, bár hivatalosan csak július elsején értesültünk a részletekről.

Természetesen nemcsak tanítandó gyerekekre van szükség, hanem tanítani tudó, képzett pedagógusokra is. Minden nyelvterületen érezhető a pedagógushiány, s pótlásul már 1970 óta francia anyanyelvű tanítókkal (összesen 290-nel) látják el az iskolákat. Ez évben — hathetes késéssel ugyan, de két magyar nyelvoktatóval is gyarapodott a külföldi tanítók száma, akik az 5 és 6 éveseket osztályonként, napi két órában tanítják, elsősorban magyar nyelvre, számtanra, környezetismeretre és természettudományra, valamint zenére, testnevelésre és művészetre. Két előkészítő és három első osztályban folyik a kétnyelvű oktatás, és be kell bizonyítanunk, hogy programunk nem idegen nyelvű csupán, hanem a kétnyelvű oktatás a tanulókat az angol nyelvű kultúra magasabb színvonalú elsajátításához is hathatósan hozzásegíti. A felméréshez központilag előírt teszteket használunk.

Louisiana déli állam. Az egy főre eső jövedelem itt a legalacsonyabb, s ugyanezt mondhatjuk el az iskolaköteles fiatalok műveltségi szintjéről is. Különösen az ilyen elszigetelt falvak földműveléssel és alkalmi munkával foglalkozó lakói közt nagyszámú a hiányos iskolai végzettség, a korai kimaradás, amely eleve kizárja a jobban fizető munkakörök betöltését. Télen az albany-i iskola tanulóinak 60 százaléka ingyenes reggelire és ebédre szorul, mert a szülők keresete minimális. Reméljük, hogy a kétnyelvűség lehetővé teszi majd a továbbtanulást és a kvalifikáltabb munkakörök betöltését. Programunkról már két ízben készített filmet a tévé, és négy adásban mutatták be a déli megyékben. A hammondi rádióállomás 15 perces interjúban ismertette a magyartanítás lényegét, és heti öt perces adással járult hozzá a magyar nyelv és kultúra ápolásához.

Friedrichs Gizella
(USA)

(Folytatjuk)

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Kosztа József

RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ ÚJSÁG

festő, Kossuth-díjas

1984 JUL 11

1021

CSÜTÖRTÖK TV1, 21.20:
A HÉT MŰTÁRGYA
Koszta József: Háromkirályok

rás

ök?

i az építők szá-
ytárgyalásokról:
g mindig nem
ítők, hogy ver-
rt. De azért jó
A Fővárosi Ta-
igen nagy meg-
r válogathat. A
és egy-két vál-
beszélget a té-

portja

ok és semmi,
m idegen tő-

a László zene-

ászlóné, Berlász
Zsuzsanna, Ma-

gszólal: Maurice

Bátonyi György

os Ferenc és

ezető: Szigeti

nyol tánc (km. a Musica
vata hangszeregyüttes),
bye: Elepeszt a bánat, 5. Byrd:
Aludj, drága kisgyermekem

22.43: Késő este

Társadalmi nyilvánosság
8. rész. Nyilvánosság az iskolában
Lóránt Ferenc pedagógussal beszélget Bakonyi Péter

22.53: Lemezmúzeum

Szerkesztő: Varga Ferenc
Sosztakovics: XI. szimfónia — „1905. év" — a) Palota tér, b) Január kilencedike, c) Örök emlék, d) Riadó (Houstoni Szimfonikus Zenekar, vezényel Leopold Stokovski)

24.00: HÍREK. Időjárás

0.10: Szikora Róbert szerzeményeiből

0.25: Himnusz

0.30: Vízjelzőszolgálat

Szerkesztő: [illegible]

1. Kocsándi Miklós—Szigeti Ferenc: Senki lánya (Karthago egy.), 2. Szikora Róbert: Rock and roll (Szűcs Judit), 3. Langulrand: Videón élek (Trans-X egy.), 4. Máté Péter—S. Nagy István: Álom lány (Máté Péter), 5. Minellono—de Stefani—Farina: Boldogság (Al Bano és Romina Power), 6. Orbán József: Krisztina (100 Folk Celsius egy.), 7. Wynette—Sherill: Állj ki a barátod mellett (Tammy Wynette), 8. Sós Károly—Szolnoki Pál—Verestói Géza: Esti mese (Giterátor egy.), 9. Satöbbi együttes: Sárkány (Satöbbi egy.), 10. Jackson: Billie Jean (Michael Jackson), 11. Molnár János—Babits Marcella: Robot (Marcellina P. J. T. egy.), 12. Bencsik Sándor—Vikidál Gyula: Soha nem elég (P. Box egy.), 13. Dowd—Moss—Pickett: Kaméleon (Culture Club egy.)

13.25: Útikalauz üdülőknek

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kosáta József, Kossuth-díjas festőművész

KISALFÖLD

1980 AUG 16

1021

ba szegődtem, mert szín-
esztő volt, hogy mindez
neki, hogy ez a fölényes
todás, ez a vezéri le-
es a látottak alapján
ott, hogy ez a fontosság-
légíttetett. Vártam, hogy
i az első csalódás, de
az ostoba tapír ugyan
adta el a felkínált cse-
sak járt-kelt föl s alá,
vi megállás nélkül; lát-
gy még a tudomásulvéte-
og eljutni soha — ezért
ett intézni egy hanyag

értelmetlen volt és céltalan; a szemüveges egyetlen rövid mondatban össze is foglalta lesújtó véleményét: „ez teljesen hülye". Csak a feleség rebbent meg egy kicsit: „képzeld, ha most ki tudna jönni" — mondta megborzongva, de a válaszul kapott magabiztos mosoly elhallgattatta.

Így érkeztünk el a bölényhez.

Hátat állt ezúttal is, nagy fejét töprengőn lehorgasztva, csak farkával csapott egyet-egyet a szemtelenkedő legyekre. A te-

■ Kosztka József: Tánzértörlő asszony

Koszta József

Mezőn

Menyhárt László: Élőkép - előkép - pillanatkép.
Az alföldiek jussa.
Művészet, 1978. december / 10. oldal.

KOSZTA JÓZSEF (1864—1949)

Ez az április a képzőművészeti évfordulók hónapja. Derkovits Gyula 13-án lett volna 60 éves, 17-én volt 35 éve, hogy Mednyánszky László meghalt és 27-én lenne 90 éves Koszta József.

A századforduló utáni és a két világháború közötti haladó művészet e három nagy alakjának munkássága legjobb hagyományaink közé tartozik. Mednyánszky általában a szegények, elesettek festője volt, Derkovits osztályöntudattal hirdette a proletariátus igazát, Koszta József pedig a szegényparasztság életét tárta fel. Már legkorábbi munkáiban a dolgozó parasztok élete felé fordult és az Alföld alacsony horizontja fölé magasodva, monumentálisan ábrázolta alakjait. Ezeknek a képeknek az első világháború előkészítői előtt nem volt sikerük, ezért Koszta visszavonult falura és nagy nélkülözések közt festette drámai erejű tájképeit és kompozícióit.

Első sikerét az ötvenet meghaladott művész 1917-es kollektív kiállításán érte el. Nem véletlen, hogy a háborútól megkínzott és a forradalomra megérett ország magáévá tette Koszta művészetét. Ettől kezdve Koszta József a haladó művészet jelentős alakja volt. Több mint három évtizedet élt Szentes-környéki kis tanyáján és fáradhatatlanul festette a nehéz alföldi ég alatt lapuló, fehéren villanó kis házakat, kukoricásban hajlongó nőket, pisze parasztgyerekeket. Képeinek tündöklő színeivel, mély tartalmi bensőségével külföldön is elismerést szerzett.

Igazi megbecsülését azonban a felszabadulás hozta meg s 1948-ban az elsők között kapott Kossuth-díjat. Még az év végén hatalmas, egész életműködését felölelő kiállítást rendezett az állam. Koszta ekkor már súlyos beteg volt s pár hónap múlva, 1949-ben meghalt.

Az új magyar művészetben, a szocialista realizmusért vívott harcban Koszta József művészete eleven hatóerő.

O. S.

Művelt Nép — 1954. IV. 25.

KOSZTA Józef

Noha családi körben mindig magyarul beszéltek, s '85-től költő – magyarázza. [illegible] lent számára a költészet az ezredforduló világában. **(b. o.)**

Minthalálig Beatles című produkciójának júliusi, margitszigeti sikerszériája.

A poraiból megelevenedett Munkácsy

Koszta József halálának ötvenedik évfordulóján

A mi Kosztánk című dokumentumkiállítás megnyitásával, az első szentesi műtermének falán elhelyezett emléktábla felavatásával, a budapesti Kerepesi temetőben sírjának ünnepélyes megkoszorúzásával emlékeznek meg ma a tisztelők *Koszta* József festőművészről halálának ötvenedik évfordulóján.

„Ugye el se hinnék rólam – mondotta egy alkalommal Koszta –, hogy akit az Alföld festőjeként tartanak számon, Brassóban születtem. Azután kóboroltam…, majd végre elértem az Alföldre, *Petőfi* hazájába, hogy tőle többet el se tudjak szakadni."

Koszta festői pályája Kolozsváron kezdődött. Eleinte fotografálással kereste kenyerét, és még autodidaktaként foglalkozott arcképfestéssel. Két év kellett, amíg Koszta az arcképfestésből és a fotografálásból összegyűjthetett annyit, hogy megkezdje tanulmányait. Az 1852–53-as tanévben a bécsi Akadémia festőosztályát látogatta mint vendéghallgató. A következő években már a pesti mintarajziskolában dolgozott, *Lotznál* és *Székely* Bertalannál tanult. A budapesti tanulmányok után München következett, ahova 200 koronás ösztöndíjával jutott el. Az Akadémián Wielhelm *Diez*, a kitűnő pedagógus mellett kötött ki, aki történelmi képek festőjeként Kosztát is történelmi tárgyú, Mátyás és Beatrix találkozása című képe megfestésére ösztönözte. Erdélyi rokonainál, Sárréten látott hozzá 1896-ban Hazatérő aratók című képének megfestéséhez, amellyel az 1897-es kiállításon a Műbarátok ösztöndíját, majd Párizsban a Mention Honorable-t nyerte el. Élete ennek ellenére ezekben az években csupa nyomorúság és kínlódás.

Koszta: Fehér ruhás nő (Annuska), 1920

A társtalanul küszködő művésznek árnyék hűségű kísérője akadt, Annuska, aki élete végéig nélkülözhetetlen támasza, figurális témáinak ismétlődő alakja lett.

Koszta bontakozó művészete új impulzust kapott Nagybányán 1902-ben. *Lyka* Károly, írja, hogy „idejének nagyobb részét a közeli Felsőbányán töltötte, távol a festőktől hemzsegő művésztelepről".

Rómában élt ösztöndíjasként, majd rövid ideig Párizsban, végül hazatérve Szentesen telepedett le, a beregháti cigánynegyed környékén festett malmos képei jellemzőek a szentesi időre; ahogy fogalmazta: „Nem azt kell mondani a kép előtt, ilyen a természet, hanem ezt érezte a festő, és lám, ki is fejezte."

Első gyűjteményes kiállítása 1917-ben az Ernst Múzeumban kirobbanó sikert hozott. A művészi szenzációhoz méltó volt az eredmény: az első két napon Koszta összes képét megvásárolták. Műgyűjtők, *Szinyei Merse* Pál, *Petrovics* Elek, *Nemes* Marcell, *Beczkói Bíró* Henrik szerepel a vásárlók között. Az oly sokszor díjazott és kitüntetett „ismeretlen" művészt felfedezték, „egy poraiból megelevenedett *Munkácsy* és egy magyarrá lett *Goya* szenzációját látják benne".

E sorok írója meghatottan emlékszik vissza a Mesterrel való személyes találkozásaira. Utolsó idejében töpörödött öregember volt, réveteg, tétovázó, már nemigen beszélt. Egyszer mégis váratlan eréllyel mutatott egyik festményére: „Ezen még dolgoznom kell." „Ugyan már – torkolta le Annuska –, hiszen régen nem fest." A Mester hangja gyenge volt, inkább csak a keze rándult meg türelmetlenül. „Nem érted ezt te, Annuska, festek én, csak gondolatban. Az a feladat várt rám, hogy bármi legyen is az ára, a művészi kifejezésnek azt a formáját szolgáljam, amelyet minden idegszálammal tiszta magyar művészetnek éreztem, amely a kegyetlenül mellőzött *Paál* László és az igazi nagyságában talán még ma sem ismert Munkácsy Mihály legjava műveit küldötte előre örök példaként."

Bényi László

rendezik meg a televíziós műsorok fesztiválját december 1. és 4. között a Puskin moziban. A neves szakmai szervezeteknek olyan találkozó és verseny létrehozása a céljuk, amely az utóbbi mintegy tíz évben meglehetősen háttérbe szorult televíziós alkotások képviselőinek ad lehetőséget a szereplésre.

A jelentkezők – akik bármely magyarországi televíziós csatorna és alkotóműhely tagjai lehetnek – összesen tizenöt kategóriában indulhatnak. A versenyen – a televíziós játékáktól eltekintve – csak olyan alkotások vehetnek részt, melyek 1997. szeptember 1. és 1999. szeptember 30. között már képernyőre kerültek.

Az október 6-ig beérkezett alkotások közül az előzsűri választja ki azt a 142 produkciót (kategóriánként hatot), melyek a díjakat odaítélő zsűri elé kerülnek. A versenykategóriákat bíráló zsűrit *Szinetár* Miklós vezeti, az alkotói díjakról döntő zsűri elnöke pedig *Grunwalsky* Ferenc rendező-operatőr lesz. Mivel a vetítések nyilvánosak, alkotóra a közönség is leadhatja voksát.

Az idei fesztivál szervezőinek amellett, hogy a szakmai szervezetek és a közönség bevonásával talán sikerül kedvet csinálniuk több televíziós műsor készítéséhez, egyúttal abban is reménykednek, hogy eltüntethetik az egyelőre éles határvonalat filmes és televíziós produkciók között. E törekvés első lépésének tekinthető, hogy a Kamera Hungária '99 díjnyertes alkotásait a filmszemlén is bemutatják. **(gy. o.)**

A HÉT FILMJE

Csak egy kis pánik

VÁLTOZNAK az idők, vége a gengszterromantikának. A legendás Don Corleone, a nemrégiben elhunyt Mario *Puzo* regényhőse még rendet tartott az alvilágban, legfeljebb néhány ír családot tűrt meg a honfitárs klánok mellett. A területek felosztásánál szóba sem jöhettek a feketék, a színesek, nem is beszélve a kelet-európaiakról. Ma pedig? Egy közepes kaliberű maffiózónak internetes tanfolyamra kell járnia, hogy lépést tarthasson a fejlődéssel, az amerikai piacot pedig elözönlötték a kínaiak és az oroszok. Nem csoda, hogy Don Vitti, az egyik legnagyobb New York-i család irányítója rosszul érzi magát a bőrében. S a rossz közérzet még csak fokozódik, amikor egy olasz kisvendéglőben merényletet kísérelnek meg ellene. Don Vitti nyomást érez a mellkasában, s ezért kivizsgáltatja magát. Az orvosok szervi bajt nem állapítanak meg, az állandó szorongást idegi eredetűnek tartják. Szégyen ide, szégyen oda, a maffiózó megbízza testőrét, a háromszekrénnyi Zselét, hogy kerítsen egy idegorvost. Sietni kell, hiszen két hét múlva országos gengsztertalálkozót tartanak, s azon a régi, a határozott, a sziklakemény Vittinek kell megjelennie. A választás Sobol doktorra esik, aki igencsak meglepődik, amikor betoppan hozzá a maffiafőnök. De nincs sok választása, s ezt röviden és nyomatékosan tudtára is adják. Elkezdődhet a kezelés. Már az első beszélgetés sikerrel jár, a keresztapa pedig rászokik az analízisre. A legváratlanabb és leglehetetlenebb időpontokban tör rá a doktorra, az állandó beszélhetnék már a doktor leendő házasságát is veszélyezteti. De a végeredmény mindenért kárpótol. Még a gengszter-csúcstalálkozó előtt kiderül, mi volt az a gyermekkori trauma, ami az álmatlanságot és a szorongást okozta. Don Vitti jó útra tér, Sobol doktor pedig újra fogadhatja a lelki válságban szenvedő háziasszonyokat.

SZEGÉNY Sigmund *Freud* nem gondolhatta, hogy világmagyarázattá duzzasztott tudattalanja apukástul, anyukástul, díványostul együtt az amerikai vígjátékok kedvenc témája lesz. Tegyük gyorsan hozzá, hogy elég ravasz módon. Mert miközben nevetünk a páciensek nyavalygásain, az analitikusra vágyó analitikuson, a végső kicsengés mindig a profán lélekgyógyászat dicsérete. Egy kabarétréfára elegendő ötletet tupíroz egész estés filmmé Harold *Ramis* rendező. A rettegett keresztapa és a pszichoanalitikus párbeszédének vannak gyengébb és szellemesebb fordulatai. Az utóbbiak közé tartozik például Don Vitti kifakadása. Arról panaszkodik az orvosnak, hogy mióta meghallgatta Freud meséjét Ödipuszról, még telefonon se meri édesanyját felhívni. De a film nem negyedórás. Különféle, egymáshoz nehezen illeszkedő jelenetek töltik ki a történet nagy részét. Sobol doktor nagykamasz fia állandóan kihallgatja a kezeléseket, a leendő feleség folyton méltatlankodik az esküvő halasztódása miatt, a gengszterek sokat szerencsétlenkednek, és gyakran lövöldöznek. Jut idő arra is, hogy *Coppola* Keresztapa című filmjének néhány részletét megidézzék az alkotók. Ezek a legjobb jelenetek, mert még a paródián is átüt az eredeti zsenialitása. A pszichoanalitikust alakító Billy *Cristal* hazájában népszerű, de nem igazán eredeti tehetségű komikus. Annál nagyobb öröm látni sokadik maffiózószerepében Robert *de Nirót*. Örömünket csak fokozná, ha lenne is mit eljátszania. Így aztán a kiváló színész néha kiabál, néha sír, vagy gyermeki módon elcsodálkozik azon, miféle titkokat rejteget az emberi lélek.

Szabolcs Imre

Magyar Hírlap 1999 VII. 29

DR. KÖCHER KFT.
Nyomásos Alumíniumöntöde és Fémmegmunkálás

Cégünk 1999. január 1-jén alakult az ALU-RÁC KFT. jogutódjaként. Az új cég egyrészt megtartotta az ALU-RÁC KFT. nyomásos alumínium-öntészeti profilját, új telephelyen, új technológia bevezetésével, másrészt új profillal gazdagította a gyártási palettáját acél- és alumínium profilmegmunkálással.

A cég árbevételének 98%-a német piacon realizálódik. Exportáruink minősége és a határidők teljesítése 70 ráckevei vagy környéki dolgozónk munkáját dicséri.

Dunakenyér
SÜTŐIPARI ÉS KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

2330 Dunaharaszti, Jendrassyk Gy. u. 10.

RÁCKEVE
18. sz. sütőüzem
21. sz. mintabolt
Ráckeve, Gábor Á. u. 52.
Telefon: 24/485-731

17. sz. mintabolt
Makád, Rákóczi u. 33.

Sütőipari termékek gyártásával, forgalmazásával, kiskereskedelmi tevékenységgel állunk a lakosság rendelkezésére Ráckevén és Makádon.

„GONDOZÁS"
Ráckevén, a Duna-parton, 1,5 hektáros parkban az ország egyik legjobb adottságú ***időskorúak emelt szintű otthonát*** felépítettük.
Az apartmanok 22,3–65 m²-esek.
Kérje részletes tájékoztatónkat!
2300 RÁCKEVE, SZITAKÖTŐ ÚT 2.
Tel.: 06-24/385-753
Fax: 06-24/485-845

RÁCKEVE SAVOYAI SCHLOSSHOTEL
H–2300 Ráckeve, Kossuth L. u. 95. Tel.: 0036-24/485-253. Fax: 0036-24/485-341
VÁLLALJUK ESKÜVŐK, KONFERENCIÁK, CSALÁDI RENDEZVÉNYEK SZERVEZÉSÉT,
ESKÜVŐI SÜTEMÉNYEK KÉSZÍTÉSÉT,
VÁLLALATI KONFERENCIÁK LEBONYOLÍTÁSÁT.

GÉPKLINIKA BT.
2300 Ráckeve, Vásártér 2.
Telefon: 24/422-628
MEZŐGAZDASÁGI erőgépek, targoncák, **ÉPÍTŐIPARI és FÖLDMUNKAGÉPEK** dízel motorjainak felújítása, javítása.

KEVE-STEEL KFT.
2300 Ráckeve, Lacházi út 12. Tel./fax: (24) 385-144
Telephely: Építők Áruháza, 2300 Ráckeve, Lacházi út 12. Tel.: (24) 485-459
AGA Ipari és egészségügyi gázok értékesítése
Shell GAS
KNAUF gipszkarton-rendszer
mineral wolle Hő- és hangszigetelő üveggyapot
Lindab Márka-kereskedés
Plasmo Ereszcsatorna-rendszer
Horgany ereszcsatorna
Gázkészülékek, radiátorok, gipszkarton-rendszerek, szigetelőanyagok • Fürdőszoba-felszerelések • Csempe-padlóburkoló lapok • Betonacélok, köracélok, idomacélok, fekete és horganyzott csövek, csőszerelvények, lemezek, huzalok, fonatok PVC-csövek és -idomok, gázszerelési anyagok, fittingáruk • Shell PB-gáz-értékesítés • Szállítás, daruzás, folyamatos választékbővítés.
NYITVA TARTÁS: hétfőtől péntekig 7–17, szombaton 7–13 óráig.

Olvassa a Magyar Nemzetet!

Távol-keletre is termel a város legnagyobb munkáltatója

A Pharmavitnak jó partnere Veresegyház

Pharmavit®
A Bristol-Myers Squibb Company

Két dolog határozza meg alapvetően a veresegyházi Pharmavit gyár jövőjét: az, hogy a hazai gyógyszerpiacon megjelenő konkurenciát sikerül-e legyőzni, illetve, hogy a Plusssz pezsgőtablettának milyen mértékben sikerül megvetnie a lábát a nemzetközi – legújabban a távol-keleti – piacokon. Dr. Somody Imre ennek megfelelően határozta meg a város legnagyobb munkáltatójának számító cég idei feladatait.

A Pharmavit Részvénytársaság – mely 1996 óta a Bristol-Myers Squibb amerikai anyavállalat tulajdonában működik – üzleti tervei a gyógyszervonalon teljesíthetőknek tűnnek, mert a vezérigazgató szerint ma már jobban imerik a korábban ingoványosnak tűnő feltételeket, s lezárultak az áralkudozások is. A Pharmavitnál arra számítanak, hogy a hazai piacot befolyásolni képes hatások kiszámíthatóbbak lesznek, így kiegyensúlyozottabb gyógyszerüzletet tudnak megvalósítani a második félévben. Ez elsősorban a betegellátást meghatározó kvadrovaszkuláris termékekre vonatkozik, melyek között új terméket, a más piacokon igen sikeres Monopril nevű vérnyomáscsökkentőt is sikerül az idén bevetnünk. Néhány korszerű termék bevezetésére nem sikerült az ártárgyalások során módot találni, így az OEP-finanszírozás remélhetőleg a 2000-es év lehetősége lesz majd. Az anyacég, a Bristol-Myers Sqibb széles onkológiai portfóliója, vezető termékével, a Taxollal együtt már a hazai onkológiai ellátás meghatározói, melyektől a Pharmavit Rt. komoly eredményeket remél ebben az évben is. A cég legismertebb terméke, a Plusssz vonatkozásában nehezebb a helyzet: idehaza ugyanis konkurencia jelent meg. A fogyasztók ugyanis gyakran nem tudják megkülönböztetni őket egymástól. A Plusssz megteremtette a pezsgőtabletta kategóriát, és a fogyasztók automatikusan azt gondolják, hogy egy másik pezsgőtabletta ugyan olyan jó minőségű és jó ízű, a megfelelő mennyiségű vitaminokat tartalmazó, megbízható készítmény, mint a Plusssz. Csak a termék kipróbálása után jönnek rá, hogy „valami nem stimmel".

Pezsgőtablettát gyártani nem egyszerű és egyáltalán nem olcsó folyamat. A Plusssz gyártása során gyógyszeripari alapanyagokat és gyógyszergyári minőséget garantálunk a fogyasztóknak, hiszen a Pharmavit Rt. veresegyházi gyógyszergyárában készült Plussszok esetében a garantált, megbízható minőségű és tisztaságú készítményeket kapják a fogyasztók. Tudatosítani kell bennük, hogy ezt csak a mi készítményeinktől várhatják el – magyarázta az igazgató.

A pezsgőtabletta nemzetközi piacán más jellegű feladat vár a veresegyházi vállalatra, idén szeretnék elérni az 50 millió dolláros exportforgalmat. A legjelentősebb piacot jelentő lengyelországi és vietnami mellett a nemrég elindított kínai és indiai forgalmazás felfutásában bíznak.

Plusssz®

– Óriási piacról és minden szempontból bonyolult környezetről van szó, ennek megfelelően az előrehaladás és az eredményesség is nehéz. Úgy tűnik, hogy ebben az évben Kínában már képesek leszünk több mint egymillió dolláros forgalmat elérni, s India is megfelelően reagált a Plussszra: ősztől a piaci megrendelések beindulása várható – mondta Somody Imre. Megítélése szerint az új piacon egyelőre nem kell konkurenciától tartaniuk, mert a gyártási folyamat technológiai és technikai igénye a kisebb cégek számára nem vállalható, a nagy multinacionális vállalatok viszont még nem bíznak kellően a piac életképességében. Az ázsiai környezet ettől függetlenül jól fogadta a pezsgőtablettákat, mivel ott az étkezéskiegészítésként nagy mennyiségben fogyasztott folyadékhoz a Plusssz jól illeszthető.

Somody Imre úgy véli, hogy a Pharmavit Rt. eddigi és jövőbeli sikereihez a nemrég várossá nyilvánított, a gyárat befogadó település is hozzájárult.

– Veresegyháznak anyagilag fontosak vagyunk, mi viszont sikerünk egyik zálogának tekinthetjük az évek alatt kialakult bizalmi kapcsolatot. Fontos, hogy hisznek nekünk, hogy tudjuk, számíthatunk egymásra és tudjuk, hogyan dolgozhatunk együtt a környezetvédelemtől az oktatásig, a szociálisintézmény-fejlesztéstől a közlekedési és infrastrukturális fejlesztésekig. Ezen a területen Veresegyház jó partnernek bizonyult. **(X)**

Miért szép?

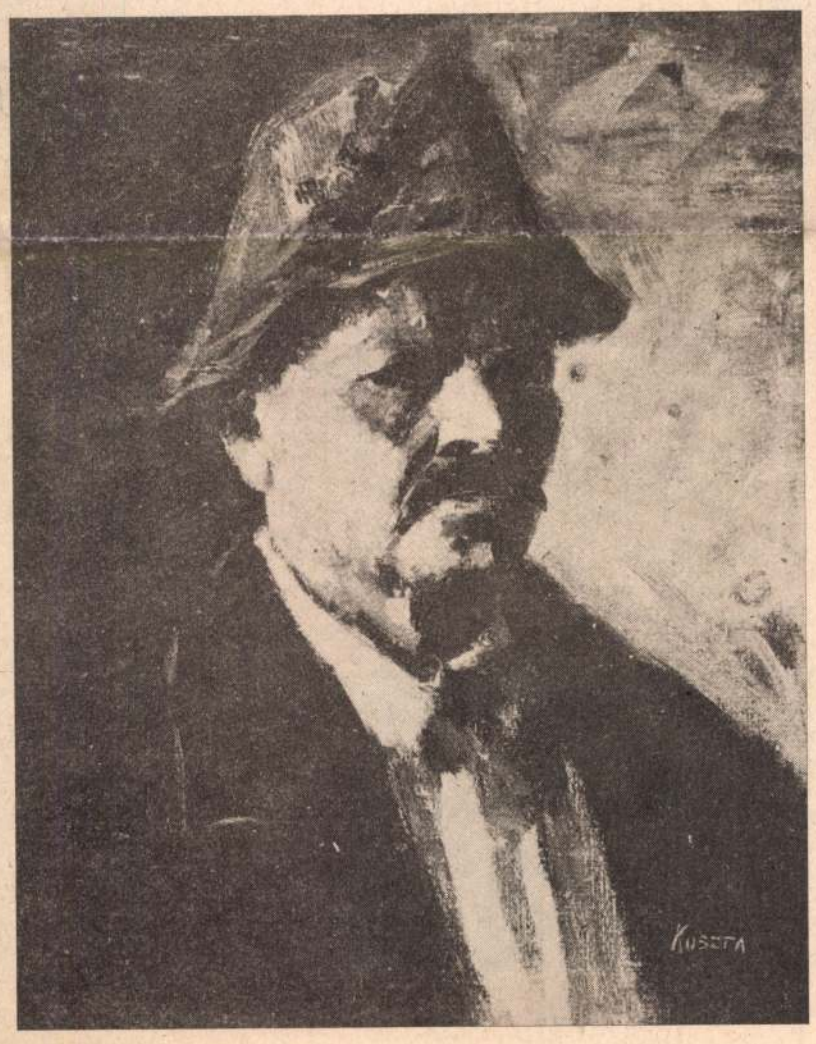
Koszta József

(Brassó, 1861—Bp. 1949)

Alkotóidejének java részét szentesi magányában tölti. Palettájáról zord erejű, lángoló színek kerülnek vásznaira, máskor mély tónusú, súlyos, fenyegető felhők feszülnek látomásai fölé. Harsogó kék, sárga s piros színei mellett valósággal faragott, élesen határolt árnyékokkal találkozunk. Koszta valójában a romantikus realizmus s az impresszionizmus erőit fokozza egyéni látással, sajátos magyar paraszti világképet formál, s ezt mindig érezzük, függetlenül attól, hogy milyen tárgyat választ megfestésre.

Bécs és München után Benczurnál tanult, majd Lotz és Székely tanítványa. De akár külföldön, akár Szolnokon, Nagybányán, vagy végleges hazájában a szentesi táj s tanyavilág mikrokozmoszát festi, a magyar paraszt s a magyar föld sorsa érdekli, melyet Móricz Zsigmondhoz hasonló barbár erővel tolmácsolt. A „Hazatérő aratók", „Három királyok", a „Kukoricatörők" s az itt bemutatott „Muskátlis kislány" a magyar alföldi képírás maradandó alkotásai. A Kossuth-díjas mester emlékezetét a róla elnevezett szentesi múzeum is őrzi.

Dr. Tóth Ervin

Kalapos önarckép (1920 k.)

MUSKÁTLIS KISLÁNY (1917, OLAJ, VÁSZON, 92,5×66 cm. MAGYAR NEMZETI GALÉRIA)

A nagy magyar kolorista, az alföldi festészet kimagasló alakja a gyermekeket különös gonddal s odaadó szeretettel festette, minden édeskésség nélkül, elmélyült színkultúrával. Megragadta a gyermeki arc természetessége, nyíltsága. Koszta József ennek az ösztönös, romlatlan frisseségnek festői megfelelőjét találta meg a „Muskátlis leány"-ban, megihlette a gyermek szemeinek őszinte figyelme, testtartásának természetes póza. Ami ezen a képen lenyűgöző, az a színreflexek értékeinek egyensúlya. A muskátli virága széthinti fényét az arcra, az orra, izgalmas a zöldek és pirosak szerepe, ahogyan ismétlődnek, nemcsak egymás erejét, de a színátmenetek árnyalati gazdagságát is fokozva. Ezt az őszinte, szinte egy lélekzetvételre alapozott festészetet, annak éteri hamvasságát — úgy sejtjük — szétrebbentené egy durva hang, egy oda nem való színfolt. A spontán alkotó s a tudattal mégis ellenőrzött festői kedv izgalmas hevületének eredménye, a rátalálás boldogságának eredménye e zöldruhás gyermek portréja.

Dr. Tóth Ervin

Az alföldi festészet legszenvedélyesebb egyénisége volt Koszta József; robusztussága, vitalitása csak Móriczéhoz fogható. Festészetének fő témája az alföldi táj drámai szépsége, az ott élő emberek reménytelenséggel összeforrt sorsa, gyötrő munkától súlyos hétköznapjai, ritka ünnepei ábrázolása (Kukoricatörők, Hazatérés, Mezei munkások). Gyakori témája az emberábrázolás. A tartalom itt is ugyanaz, mint az előzőeknél: egy-egy arcban mély fájdalom, izzó dráma feszül.

1917 körül festett „Muskátlis kislány" portréja a báj és tragikum különös összhangjára épül. Sötét háttérből bontakozik ki a széken ülő leány alakja, ruhája zöldje reflexet vet arcára, muskátlijának pirosa ismétlődik orrán, száján, a háttér barnája mozdulatlan szemén. Fiatalsága, gyereksége nyilvánvaló, mégis koraérettnek, megnevezhetetlenül komolynak látjuk. Gyermekarcán ugyanaz a mosolytalan kifejezés ül, mint Velázquez vagy Goya szomorú kis infánsnőinek, de az arc karaktere, a virág és ruha színeinek izzása megtéveszthetetlenül utal a „csak itt és csak így lehetséges" érzésére, magyar paraszti voltára.

Sz. Kürti Katalin

Aradi Nóra

Koszta Józsefről

(Részlet)

Míg élt, nem kevés adoma keringett róla. Szeszélyes és szertelen különcnek, faragatlan, zsémbes embernek, „börcsögnek", a festészet ügyeiben járatlan festőnek mondták, akik találkoztak vele. És nagy művésznek, bámulatosan biztos kezű, makacsul következetes alkotónak, akik a képeivel kerültek szembe és fogékonyak voltak az azokból áradó mondanivaló iránt. 1917-ben rendezett kiállítása óta itthon, és immár közel négy évtizede különböző európai városokban rendezett tárlatokon mindig egyértelmű sikert aratott. Magyar és nem magyar kritikusok, amint az lenni szokott, analógiákat kerestek művészetéhez, hatások kimutatására vállalkoztak. Tudták róla, hogy mennyire szerette Delacroix-t, és hogy a portréművészet legnagyobb mestereit tisztelte Rembrandtban és Velazquezben. De kapcsolatba bozták Vlaminckkal és Rouault-lal, előfordult, hogy Renoirral is. A magyar festészet ismerői egyetértettek abban, hogy Koszta művészetének sajátos drámai hangvétele a magyar nép múltbeli sorsában és ezzel összehangzó hagyományaiban gyökerezik, a magyar festészetben nem járatosak meg elfogadták magyarnak Kosztából azt, amivel másutt nem találkozhattak.

Talán ebben a társadalmi hitelességtől áthatott, a művészi múlttal sohasem szakító s a XX. századra jellemző lényegkeresésben, a tartalmi koncentráció útjára lépett, feszültséggel teli közlésmódban rejlik valahol Koszta művészetének itthon és másutt egyaránt sokat hangoztatott magyarsága. Minden nemzetközi – a legkülönfélébb társadalmi rendszerrel és művészettel rendelkező országokban történt – bemutatásának a visszhangja megegyezett abban, hogy Koszta jellegzetesen magyar festő. Ilyennek látta Barcelona, Berlin, Drezda, Leningrád, London, Milánó, Moszkva, Prága, Róma, Stockholm és egy sor más nagyváros tárlatlátogatója, kritikusa, és ilyennek látja a magyar közönség. S nem egyszerűen drámai ihletettségű szinkontrasztjai miatt. Amit közölt, az súlyos emberi-művészi ítélet a magyar paraszt sorsáról, életéről. Olyan társadalmi viszonyokról mondott ítélet, amelyek sajátosan jellemezték az imperializmus korának magyar parasztságát, meghatározták nemcsak létfeltételeit, de az egyén életritmusát, gondolkodásmódját, perspektiva nélkül is kiapadhatatlan erejét, életkedvét, a kényszerű kötöttségek ellenére is virágzó képzeletét. Ez volt Koszta József művészetének tápláló talaja, ezt tárta fel egy-egy nemzedékek napi munkáját sűrítő mozdulatban, a nemzedékek képzeletében kiszínesedett faluszélekben. S ezt a művészi ítéletet az is megérti, aki nem ismerős a régi Magyarország viszonyaival és parasztságának egykori életével. Így lett Koszta József festészete annyira időhöz és helyhez, korhoz és nemzethez kötött, és művészete történeti jelentőségének, egyetemes értékének is ez a gyökere.

Emléktölgy

A hajdúhadházi nagyerdőn, a Sámsoni út déli oldalán az úgynevezett Enyedi csőszháztól délre körülbelül 500 méterre, a Kisemberhegy-Kelence erdőrészen áll ez a tölgy. Erdészek körében már régóta ismert és nevezetes fa, ma már azonban a község lakossága is széltében tud róla. Neve is van: Emléktölgy. Nem valaki adta neki, hanem úgy magától keletkezett a nép körében, és így ismeri mindenki. Természetes név, amely kifejezi és meghatározza e jeles fa jellegét és rendeltetését.

Az 1900-as évek elején Komor Sándor hajdúhadházi lakos, az Erdőbirtokosság akkori pénztárosa „lábon álló árverésen" azzal a feltétellel vette meg ezt a tölgyet: amíg magától el nem pusztul, kivágni nem szabad. Így maradt meg a mai napig.

Faja kocsonyás tölgy (Quercus robur), kora 160—170 év, s ezt az ágak állása is hűen tükrözi. Magassága 26 méter, átmérője mellmagasságban 105 centiméter. Tizenöt méter magasságig ágtiszta és egyenes, koronája szabályos, és a fa gyökerétől a csúcsáig egészséges. Ezek adják együtt páratlan értékét és szépségét. Azt mondják az erdészek, a megyei legszebb fája. Öregebb tölgy több is van nála, de szebb nincs. Ezt ismerte fel Komor Sándor, és áldozatkészségével megmentette ezt az immár természetvédelmi emléket a természetbarátok és a tudomány számára.

Varga Imre, a hajdúhadházi erdészet vezetője, aki az Emléktölgyre vonatkozó adatokat volt szíves közölni, hozzáértéssel és szeretettel gondozza nemcsak ezt, hanem az erdő minden jeles fáját, minden tárgyi és helytörténeti emlékét, amely az erdő kincse, az erdőhöz fűződik, s így teljesíti az Emléktölgy megmentőjének kívánságát.

É. K. S.

A magyar népdal legrégibb emléke

Írott irodalmunk első korszakának anyagát, mint egész Európápan mindenütt, a hősköltészet (nálunk a krónikákba ágyazva) s az egyházi-vallásos költészet és a legendák teszik. A vallásos tárgyakon kívül vezérekről, hősökről, királyokról és szentekről szól tehát, mégis, ha végigtekintünk emlékeinken, egy kedves epizód, a legeslegelsők közt, a nép gyermekét állítja elénk: a munkáját énekkel könnyítő szolgáló leány alakját. Ebben úgyszólván egyedül vagyunk az európai irodalmak közt. A feljegyzés minden jel szerint szent Gellért kísérőjétől, Walter kanonoktól származik, ő örökítette meg a püspök utazásainak ezt az epizódját, melynek eleven, üde bája nem kisebb, mint zenetörténeti és irodalmi fontossága. Többször közölték már a Gellért-legendák kiadásaiban, de korántsem elégszer, ezért most mai nyelven, erőltetett régieskedés nélkül magyarítva adjuk:

„Történt egyszer, hogy (szent Gellért) valamelyik hívének védelmére a királyhoz utaznék. És ennek a vidéknek egy erdős részén, ahol sertéskondákat tartottak, volt egy majorság, amelyben déltájt megszállt. Ott aztán éjfél körül egyszerre malomkövek zúgását hallja, amiket addig észre sem vett. Csodálkozék, hogy mi légyen az? S akkor egy nő, ki a malmot hajtotta, hirtelen énekelni kezdett. A püspök pedig elámulva odaszól Walternak: Hallod-e Walter, hogyan szól a magyarok muzsikája? (Ez a sokat vitatott „symphonia Hungarorum".) És mind a ketten elnevették magukat az éneken. Az a némber pedig egymagában forgatta a követ, és dalolása magasra fölment. A püspök, aki közben ágyba feküdt, még mindig maga elé nevetve így szól: Walter, magyarázd meg nekem, micsoda dallamú ének ez, amely szent olvasmányomat abbahagyni kényszerít? Feleli amaz: A dal modulációjában van a különösség; a nő pedig, aki dalol, szolgálója a mi szállásadó gazdánknak, s urának búzáját őrli olyan időben, amikor más munkálkodó malmot az egész vidéken találni nem lehet. Mire a püspök: Mesterségesen jár-e (azaz munkát könnyítő szerkezete van-e), vagy munkálásra? Mondja Walter: mesterségre is, erőfeszítésre is, nem igás barom vonja, hanem a leány keze forgatja körbe. — Ó, bámulatos dolog, mondja a püspök, miképpen kínlódik az emberi nem! Ha mesterséges eszközök nem lennének, ki bírná a munkát? Boldog ez a némber, aki másnak hatalma alatt állva, mégis ily vidám és jókedvű, zúgolódás nélkül teljesíti köteles szolgálatát! Egyszersmind nem csekély értékű pénzösszeget küldött a leánynak."

A fejedelmi ősök, a hatalmas királyok és legendás szentek mellett íme, így gondoskodik a véletlen a nép névtelen hőseinek vagy inkább a népi jellemnek megörökítéséről. Az élénk szellemű, kíváncsi olasz püspök figyelmét egyforma mértékben felkelti a szokatlan, eredeti dallam: a magyar népének népdal modulációja és a szolgáló derűs életkedve, zúgolódás nélkül végzett éjszakai robotja. — A két pap nevetését nem szabad csúfondáros értelemben vennünk: mulattatta őket az éjszakában hirtelen felhangzó, monoton zúgása. Ezt a kettőt együtt érthette a püspök „symphonia" szón. Kissé meg is indította az eset, mint hozzáfűzött elmélkedéséből és pénzajándékából kitűnik, ami a munka megbecsülésére és felebaráti szeretetre, mai szóval szociális érzékre vall.

Említendő még, hogy a történet első feljegyzője vagy eredeti forrása bizonyára Walter kanonok volt, s német neve ellenére nem okvetlenül német ember, inkább feltehető, hogy magyar. Az első megkeresztelt magyarok mind latin, német meg szláv neveket kaptak, így István király fiai is németet (Ottó és Heinrich Imre). Walter magyar voltára lehet következtetni abból, hogy Gellért tőle kér „magyarázatot" az ének sajátos dallamáról és a kézi malom szerkezetéről, s hogy kérdésére a pap tájékozottan válaszol. Akármint volt, a fontos az, hogy feljegyzésre méltatta, s így kilenc évszázad végtelenéből fülünkbe csendül a kis parasztlány vidám dalolásának visszhangja.

Várkonyi Nándor

LOVASOK • PRÍM ZOLTÁN • ÖTVÖSDOMBORMŰ

Nyelv és

Nagy József: Szép magyar szó

A magyar költészet legszebb sorai még soká zsonganak fülünkben Nagy József „Szép magyar szó" című könyvének olvasása után.

Első benyomásunk az újrafelfedezés öröme, rácsodálkozás irodalmunk és népköltészetünk gazdagságára, ahonnan a szerző a szó jelentésvizsgálatához anyagot gyűjtött. Második érzésünk némi irigységgel vegyes elismerés Debrecen köztiszteletben álló tanára, Nagy József iránt. E hatalmas anyagból csak az válogathatta ilyen magabiztosan s irodalmunk nagyjai iránti alázattal szóstilisztikai példáit, aki nemzedékeket nevelt nyelvünk szeretetére.

Könyvét a múlt évben második, átdolgozott és bővített kiadásban jelentette meg a Tankönyvkiadó. Az 1961-ben napvilágot látott első kiadás óta nemcsak a mű terjedelme nőtt kétszeresére, hanem felépítése is más lett. Míg az első kiadás túlnyomó részét a rokonértelműség tárgyalása adta, addig az újnak felét sem teszi ki, csupán egyik nagyobb stilisztikai fejezet (Szóviszonyok) részeként szerepel. Bővült még a kötet a „Képes értelem" című fejezettel; a szó hagulatának tárgyalása pedig önálló fejezetté növekedett.

Bevezetésképpen a szó jelentéstartalmát, ennek logikai és hangulati tényezőit határozza meg a szerző. Szellemes példával illusztrálja a szövegösszefüggés szerepét: „A magános szó végeredményben absztrakció eredménye, s olyan értelemben holt anyag, mint a raktáron álló vagy kikapcsolt villanykörte. A mondatba illesztéssel jut áramkörbe a szó..." Az egyéni, újonnan alkotott nyelvi elem is csak akkor lehet jól sikerült, ha beillik a társadalmi szóhasználat élő rendszerébe.

„A képes értelem" című új fejezet a képzet és fogalom kettősségéből indul ki; a szerzőt elsősorban a szó alapjelentéséből való átvitel érdekli. A szókép tömörítő hatásával tűnik ki: meglepetést kelt, s egyben elképzeltet. Gyakori a köznyelvben is, de a költői nyelvben merészebb ívelésű. Hatásos csak akkor lehet, ha újszerű, de az általa felkeltett asszociáció mégsem túl bonyolult. Néhány a könyv példái közül: „Csak odakap, hol *fészkel* az agy" (Arany), „...vadgesztenyék *gyertyái* fénylenek" (Radnóti). A megszemélyesítés a világ emberközelbe hozásával hat: „*Ködgubában jár* a November" (Ady); általa emberarcúvá válik a természet, de akár az absztrakció világa is. Az allegória elvont fogalmat állít komplex érzéki képbe; ködösebb rokona, a szimbólum inkább a megsejtésre, intuícióra épít. A példák bő áradására jellemző, hogy pl. a metonimiára és a hasonlatra együttesen csaknem háromszáz példát említ az író, logikus elrendezésben. A körülírásokat pl. céljuk szerint csoportosítja.

Egy szó hangulatát nyelvközösségi és egyéni élmények egyaránt befolyásolják. Más és más hangulatot kelt a szövegben a csengő alliteráció, a játékos képző, a tájszó vagy egy régies szenvedő szerkezet. Szinte az élet jelenségeinek közvetlen lecsapódásaként hatnak a hangutánzó és hangulatfestő szók: érzelmi töltésük maximális. A szóhangulatnak szentelt fejezet a szerzőnek nemcsak hozzáértését, hanem beleélő képességét is bizonyítja.

A nyelv az azonos vagy hasonló hangzású szavak meghökkentő hatását is felhasználja (szójátékok); az antonimiával az ellentéteket, de ezek egységét is kifejezheti (pl. *több-kevesebb*). De nyelvünk gazdagságát mégis a rokonértelmű szók mutatják leginkább. A szerző itt minden eddiginél imponálóbb példaözönnel győzi meg az olvasót, hogy teljesen azonos jelentésű két szóról nem is beszélhetünk: az *év* és az *esztendő* vagy a *kutya* és az *eb* sem cserélhetők fel minden nyelvi fordulatban; stílusértékük különböző. Az állandó és az alkalmi szinonimáknak folyton változó, szinte áttekinthetetlen tömege él a nyelvben egymás mellett.

A különböző kifejezőeszközök egy alkotásban együtt jelennek meg, egymást is befolyásolják. Ezért néhány verset teljes egészében bemutat a szerző a stíluselemek összhatása kedvéért.

A könyv tulajdonképpen nem összefüggő olvasmánynak készült: költői kifejezőeszközök kincsestára, stilisztikai fejezetek szerint rendezve. Hasznos lenne, ha minél több diák és felnőtt kezébe eljutna: magyarázataival, példáival sokakat ráébreszthetne a költői stílus ízeire. De a legnagyobb segítséget mégis a magyartanárok munkájában nyújthatja, mind az irodalmi, mind a nyelvi és stilisztikai címszóknak maradhatna fenn. A műnek mind terjedelme, mind értéke indokolná ban, hogy e négylapos mutató elegendő-e már az ötszázharminc lapnyi szövegben való elígazodáshoz. Külön név- és címmutatóra lenne szükség az irodalmi elemzéshez, s a tárgymutató így teljes egészében nyelvi és stilisztikai címszóknak maradhatna fenn. A műnek mind terjedelme, mind értéke indokolná ezt. Forgatása természetesen így is élvezetes és gyümölcsöző.

Sebestyénné Varjú Anna

TESTVÉREK

A Nyugatinál szálltam fel a vonatra. A fülke, ahol az ablak mellett ülőhelyet találtam, a büfékocsi mögött volt. De hiába örültem előre a kényelmes saroknak, a szemlélődéssel és olvasással eltöltendő időnek. Nem számoltam a hét végével: azzal, hogy a szombat az ingázók napja.

Alig futott ki a vonat a pályaudvarról, megkezdődött a jövés-menés a sörös- és borosüvegekkel. Híre terjedt, hogy valaki pálinkát árul, s olcsón adja. A fülkénk is hamar megtelt a bor, sör, pálinka kesernyés, savanyú bűzével. A főváros határában jártunk, kitárult a szem előtt a táj. A zöld szín és a tágasság számomra mindig idegnyugtató. Felhajtottam az olvasóasztalkát, és éppen kinyitottam az útitársnak hozott Bunyin-kötetet — nincs a jó könyvnél okosabb, bölcsebb barát —, hogy olvassak, mikor megláttam borostásan, elhanyagoltan, olcsó és elfényesedett ruhában Senyei Pistát. Ekkor viszonylag még józan volt, de szemének barnájában már ott volt a szesz gyújtotta fényesség. Pofacsontján is a vér lángja, s pozsgás arcán az a fajta dúltság, mely az idegek kezdő lazulását rejtette.

— Jaj, csak meg ne lásson! Most abban a hangulatban van, mikor órákon át el tud beszélni — ezt gondoltam, s gyorsan a könyvemre hajoltam, és kezemmel is eltakartam az arcom látható felét. Valamikor együtt jártunk mi iskolába. Fiatalságunk egy részét is együtt töltöttük.

Ritka jó munkásember ez a Pista. Valamikor juhász volt, később kitanulta az ácsmesterséget. Gyorsan kiszámítottam: Pista most negyvenhárom éves.

Jó fél órát töltött a büfékocsiban. Mikor kijött — ahogyan mondani szokták —, keresztbeállt már a szeme. Ez a részeg fény egészen betöltötte lényét, és még inkább ráírta ábrázatára azt a jóságos korlátoltságot, mely őt jellemzi.

Mikor iszik, muszáj beszélnie, s még barátságosabb, még adakozóbb, mint józanon. Most is hozzácsapódott már egy potyaleső cimbora. Két-két sörrel a kezükben szelesen vitorláztak át a fülkéken. Nem kellett már tartani attól, hogy felismer. Nem ismert meg, még vagy nyolcszor ment el alig öt-hat lépésnyire mellettem. Mindig-mindig részegebben persze: beszéde hangossá és zavarossá vált, arcának szabályos vonásait eltorzította az alkohol köde. Kitárulkozásaiból egy olyan nyomorúság sütött a józanok felé, amit restelkedve rejteget a gyarlóságtól nem mentes ember.

Ezért határoztam el, mikor közös pátriánk, a nagy hajdúsági város állomásán leszálltam, hogy hazafelé menőben belépek a húgához, megtudni, mi is történt tulajdonképpen ezzel a szerencsétlennel.

Nagyon öregnek látszó utcában, de kocka alakú, egészen „mai" házban lakik férjével és családjával Pista húga. 7. Bálint Józsefné Senyei Zsuzsanna. Mire a vaskapun belül kerültem, már bealkonyodott, a ház udvarra néző bejárata előtt a széles betonozott előteret villany világította meg.

A villany alatt Zsuzsanna tejet szedett.

— Te vagy? Ülj le! — Bármilyen régen láttuk egymást, de nem szokás errefelé se a csinált, sem a valóságos lelkendezés, az előszobából kihozott egy széket.

— A gyerekek? — Először a családjukról akartam egyet-mást tudni.

— Bent vannak — az ajtó felé intett. Az előszobában zöld növényeket, egy üveges ajtón át a működésben levő televízió kékes sugárzását láttam. S zenefoszlányokat meg éles, fémesen vijjogó beszédet hallottam. Udvariasságból is, de még inkább kíváncsiságból egy köszönésnyi időre bementem hozzájuk. Ott volt Józsi, a legidősebb fiú fiatal feleségével, Piroskával s közöttük a tötyögő kis Jóska. A szép termetű, pozsgás Margit, a nagylány, aztán Zsuzsa, az asszonylány férjével, Imrével s a gyerekkocsiban alvó karonülővel. A legkisebb, az iskolás Feri térdére támasztott kézzel izgult az elektromos fény kévéjében pergő történeten. Hellyel kínáltak a készülék előtt, de én inkább visszamentem Zsuzsannához.

— Együtt az egész család.

— Szombat van.

— Józsi?

— Az istállóban itat. — Óvatosan kanyarítgatta a kanál kerek fejét a tejjel teli csupor száján körbe, s halk kottyanással egy zománcos lemez edénykébe hullt a tejszín. A villany fénysátorán túl a porta másik oldalán sötét ablakaival a nádtetős öreg ház hallgatott.

1964 MÁJ 1

1021

„A művészet szóljon a lélekhez"

A tanyavilág festője

UTOLSÓ ÉVEIBEN már ott kellett hagynia a Szentes környéki tanyát, a buboskemencés alacsony padlásszobát, mindent, amitől számára az élet élet volt. A háború izgalmai mélyen aláásták egészségét. Szentesre költözött az orvos és a patika közelébe. Vonásairól ekkorra már lemosódott a szigor, a kérlelhetetlenség. Élete utolsó évében olyan volt, mint a vándor, aki nagy utat tett meg, s akinek már nincs több feláldozni valója. Utolsó erejével még megfesti legemberibb vallomását: öregkori arcképét.

ÉLETÉT egyetlen dologra tette fel: a festészetre. Vállalja a sorsot, az életet, a nélkülözést, csakhogy hivatását követhesse. Vásznain megelevenedik a Szentes környéki tanyavilág, a végtelen kukoricás, s a dolgos és nehéz paraszti élet. Számtalan képet festett, de a pályát végigkísérő téma: a kukoricatörés. Mennyi változatban festette meg a mezőt, a tanyát, a pirosfejkendős nőket! Elég csak néhány képére utalnunk: pl. a „Vihar előtt"-re, a „Téli nap"-ra, a „Krumpliszedők"-re, s az „Asszonyok a mezőn"-re. Modelljei az élet, a mindennapos munka. Örök eszményképe, festőideálja Munkácsy volt. A „Milton" és a „Krisztus Pilátus előtt" című festmények lelkesítették. De történelmi és vallásos kompozíciói bizonytalanságot árulnak el. Az nem az ő témája volt.

SZÜLETÉSÉT sokáig homály fedi. Mikor született Koszta József a magyar tanyavilág festője? — a kérdés a Székesfehérvári Állami Levéltár könyvtártermében vetődött fel az elmúlt napokban a Kosztával foglalkozó művészettörténeti tanulmányok, megemlékezések és lexikonok ellentmondó adatain tűnődve. Könyvek, jegyzetek újságkivágások valóságos kis gyűjteménye sorakozott néhány óra alatt az asztalon, s közben kézről-kézre járt a néhány soros újsághír: „100 évvel ezelőtt, 1864 április 27-én született Koszta József Kossuth-díjas festőművész."

A MONOGRÁFIÁK egy része szerint Koszta József 1864 április 27-én született. Például a „Magyar festészet a XX. században" című munka a 78. oldalon a Kosztára való utalásnál 1864-re teszi a születési dátumot. Fleischer Gyula: „Magyarok a bécsi képzőművészeti Akadémián" című munkájának 60. oldalán 1861. március 19. a születés időpontja. Az „Új magyar lexikon" szerint Koszta József 1864-ben született. Ybl Ervin a „Magyar Művészet"-ben a Kosztáról írott cikkében 1860. április 27-re teszi a születési dátumot.

A KÉRDÉST Bényi László Koszta Józsefről írott munkája dönti el. A következőket írja: „szerző... a Koszta hagyatékban talált anyakönyvi kivonati másolat alapján — 1860 március 27-es időpontban vélte a születési dátumot. Utóbb azonban — a szerző erdélyi tanulmányútján 1954 telén — megtekintette az eredeti anyakönyvet, amikor is kiderült, hogy a fent említett adatait tévedésből elírták; így az 1861. március 27-i adat bizonyult hitelesnek. (Lásd: a brassói ág. hitv. ev. magyar egyház „A kereszteltek, megeskedtettek és eltemetettek" jegyzőkönyvének IV. kötetében 122—123. lapján 15. folyószám alatt). Ugyancsak a brassói liceumtól kapott adatok alapján Tombor Ilona: „A fiatal Koszta József" című cikkében 1861. március 27-re teszi a születési időpontot. A kérdésre tehát a Bényi és Tombor-féle tanulmányok adnak egyedül elfogadható feleletet. Az eredeti anyakönyvi bejegyzések a döntőek: Koszta József 1861 március 27-én született.

GAZDAG, szinte gauguini színkészletével átfogta az egész Viharsarkot. Mélyen összeforrott környezetével, a szentesi tanyavilággal. „Csak a természet előtt szeretem festeni a képet. — írja — Néha persze kinlódik az ember..: s a tizedik próbálkozás után levakarja az egészet, mert érzi, hogy ez nem az, amit szeretne... csodálkozom rajta, hogy azt mondják, hogy nem olyan a képem, mint ahogyan a természetben van. Persze nem szoktam nézni a részleteket, hanem az egészet. Nem egy színt egy tónust külön, hanem együtt a mellette levővel. Így aztán az ég néha azért sötétebb, hogy a fehér fal, amelyre rásüt a nap, villámként ragyogjon ki. A képen a természet együttes megjelenése legyen. Csak a természetet magát utánozom és csakis így lesz a jó kép. A kispekulált hideg képeket nem szeretem. A művészet szóljon a lélekhez."

KOSZTA JÓZSEF a századeleji lázas időknek festője volt. Már elmúlt harminc éves, amikor a szegényparasztság megmozdulásai lángba borítják az országot. Nem vett részt a politikai mozgalmakban, s a közéletben. Az ecset volt a munkaeszköze. Művészetével feltárta a paraszti világot. A századforduló parasztsága az ő vásznairól vádolta a történelmet, az úri önkényt, a robotot, a megaláztatást. Koszta mellett néhány esztendő alatt a festők egész sora örökíti meg a szegényparasztok és proletárok különböző típusait. Pl. Glatz Oszkár: „Est a Havason", Krenstok Károly: „Szilvaszedők", Vaszary János: „Részesaratók", „Szolgalegény", Fényes Adolf: „Elhagyatva" és még sokak jelentkeznek a Kosztáéval rokon témákkal.

Később, a Horthy-korszak idején a régi téma a színekkel kap új tartalmat művészetében. A viharsarki nyarak perzselő hősége kíséri végig az e korszakban készült képeit. Vásznait ott találjuk a nemzetközi kiállításokon: Berlinben, Londonban, Drezdában, Brüsszelben, Velencében, Rómában, Milanóban, Stockholmban és számos más helyen. Műveit galériák vásárolják meg.

ÉLETE VÉGEN megkapja a Kossuth-díjat, s még megrendezi gyűjteményes kiállítását a Nemzeti Szalonban. Ekkor már súlyos beteg. A fáradt, az életharcban megviselt öregember mellett képei magasodtak.

Életét, hűségét, munkásságát remekművei tették el nem múlóvá.

— Szilvágyi Irén —

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
FEJÉR MEGYEI HIRLAP

Célszerű hajápolás

A nő legszebb dísze a haj. De csak az egészséges, jól ápolt hajra érvényes ez a mondás. Az egészséges haj erős, ruganyos és fényes. Ha a reggeli fésülködésnél kihullik 40—50 szál haj, még nem kell megijedni. Ez normális hajritkulás, ez a hajmennyiség pótlódik. Ha azonban a hajhullás nagyobb mérvű, ekkor jogos az aggodalom, ilyenkor azonnal forduljunk bőrgyógyászhoz.

Rendszeres kezeléssel elkerülhetjük a hajbetegségeket. Általában kéthetenként hajat kell mosni, de ha nem túlzottan szennyeződött, elegendő háromhetenként egyszer a szakszerű hajmosás. A hetenkénti hajmosás rendszerint káros. Hajmosáskor percekig masszírozzuk a fejbőrünket mind a tíz ujjunkkal. A száraz hajat zsíros hajmosószerrel vagy tojás sárgájával kezeljük. Mosás előtt csinálhatunk olajpakolást vagy borogatást. A pakolást legalább félóráig hagyjuk a hajon. Ezután következik az alkoholmentes samponnal történő mosás. A tojás sárgájából készült pakolást 20 percig hagyjuk a hajon. Ez a pakolás a következőképpen történik: Egy pohárkában tojássárgáját és nem forró kamillafőzetet keverünk el. Ezt a keveréket a hajra és a fejbőrre dörzsöljük. Pakolás után jól megmossuk a hajat, hogy a tojásból semmi ne maradjon rajta. Mosás után a hajat melegített törölközővel töröljük meg. A túl száraz hajat hajolajjal beolajozzuk. Tudnunk kell, hogy a száraz hajnak nem tesz jót a sok napozás és fürdetés.

A zsíros hajat kén- vagy kátrány szapannal mossuk. Készíthetünk tojásfehérje pakolást is. Ez a pakolás csak úgy hat, ha legalább 30 percig hagyjuk a hajon, majd gondosan lemossuk. A zsíros haj nem szép, színe sötét és tapad. Hogy ne kelljen túl gyakran hajat mosni, zsírosságát alkoholos hajvízzel távolítsuk el. Ez a következőképpen történik: az alkoholos hajvízbe vattát mártunk, ezt ráhúzzuk a fésűre és átfésüljük vele a hajat. A törülköző felszívja az összes zsírt és szennyet.

A haj higiénikus ápolásához tartozik helyes fésülése és kefélése is. A hajat naponta keféljük. A kefélés masszázsszerűen hat. A fejbőrben vérbőség keletkezik és a haj több tápanyagot kap. A hajnak nagyon jót tesz a szakszerű bőrmasszázs és kvarcolás.

Sokan tanácstalanok abban is, milyen tartós hullámot válasszanak? Legelőnyösebb a hideghullám. Ma már csak azok a nők csináltatnak meleg tartós hullámot, akiknek a fejbőre nagyon érzékeny a vegyi anyagokra.

Az ápolt haj és a jól megválasztott frizura nagyban hozzájárul a nők megjelenéséhez, ahhoz, hogy jó benyomást keltsenek. Érdemes tehát a hajjal egészségügyi és esztétikai szempontokból egyaránt törődni.

k. e.

Lányok asszonyok

TASNÁDI VARGA EVA:

Vers a májusi fényről...

Világíts, ragyogj
te májusi fény,
tündértáncot járj
nyírfák levelén.

Vaprafogószár
ólad álmodott,
simogasd a kék
papircsónakot.

Túl a nagy hegyen
zöldfodros folyó,
szélben száll a hang,
várj meg, hó, ha hó!

Vitorlás lebeg,
messze már a part,
eddig fű, bokor,
árnyék eltakart.

Világíts, ragyogj
te májusi fény,
az egész tavasz
most már az enyém.

A modern konyha műhelytitkai

A legtöbb háziasszony felrakja az ételt a tűzhelyre, a „hagy süljön főjjön" jelszóval kisebb nagyobb háztartási munkát végez, amíg elkészül az ebéd. Csupán arra ügyel hogy a leves ki ne fusson, a hús alatt megfelelő mennyiségű legyen a lé. Pedig ez nagyon kevés ahhoz, hogy családunk számára az elkészített ételt teljes táp- és vitamintartalmával tálaljuk.

Ne főzzük el a vitaminokat!

Nemrégiben megjelent egy kimutatás, ami szerint túlfőzés következtében a zöldségfélék vastartalmuk 40—50 százalékát, a forró teába nyomott citromlé vitamintartalmának 30 százalékát veszti el. Kevesen tudják, hogy a tej „okos forralása" a pasztőrözésnél befejeződik. Ha megvárjuk, amíg a tej „megfort", vagy „kifut", a tej tápanyagai közül, különösen a vitaminok jelentős részét elveszítjük.

Az utóbbi időben az élelmiszer ipar úgy készíti el a kész, a félkész és mélyhűtött ételeket, hogy a felhasznált nyersanyagok, különösen a főzelékfélék, teljes tápértéküket, vitamin tartalmukat megőrzik. Tavasszal, amikor még nincs új, friss zöldség, s csak tartósított ételeket fogyasztunk, különösen ügyelni kell arra, hogy a hús, a tej, a tésztafélék ne agyonfőzve, sütve, — kilúgozva kerüljenek a család asztalára. Ezért munkánkat úgy osszuk be, hogy vegyük figyelembe: a sertéshús általában 30—50, a hal 15—20, a marhahús 45—60, a zöldségfélék 15—20 perc alatt párolódnak, illetve sülnek át. A baromfihús közül a mélyhűtött konyhakész baromfihús elkészítési ideje például rövidebb, mint a piacon vásárolt, vagy sajátnevelésű baromfié.

Hagy hizzon a lelkem!

A tápértékben gazdag étkezést tehát egy kis figyelemmel biztosíthatjuk családunk [illegible] ételkészítéskor. Délután kenyér, amire dzsemet, vajat, felvágottat adunk, pohár tejjel, tejföllel, s este vacsora, — de nem közvetlenül a lefekvés előtt.

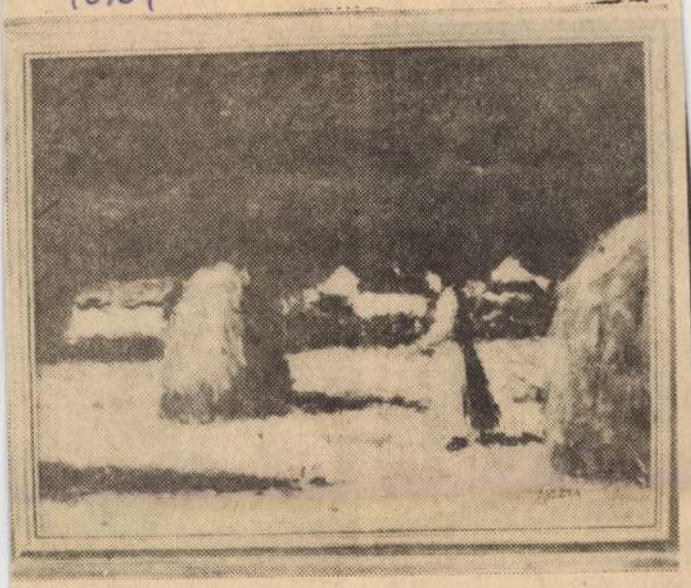
Nem akkor segítjük a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 OKT 18.
DÉLI HÍRLAP

Koszta József
Kossuth-díjas festőművész

1021

* Élete utolsó évében, az elsők között kapott Kossuth-díjat Koszta József. Munkácsy és Paál László nyomdokain haladva festette egyéni hangú, drámai tájképeit. Szentesen, ahol élt, a róla elnevezett múzeumban őrzik képeinek jelentős részét. November 7-ig tart nyitva a Miskolci Képtár Koszta-kiállítása, melyet a szentesi múzeum anyagából rendeztek a múzeumi hónap keretében. (Képünkön Koszta József Kazlak piros kötényes nővel című festménye.)

legmagasabb fokára állhatott a Bükk Kupa és a Magyar ese, a Ferjáncz—Iriczfalvi kettős R—17-es Gordinijével (bal pson belül közvetett szabadrúgást ítélt. Oláh lőtt és a labda si csapat között is utat talált a hálóba (középső kép). Lévai égisa kép jobb oldalán levő Pákozdi nyerte a nehézsúlyú jobb oldali képünk). A képekkel illusztrált, s a többi hét- n számolunk be olvasóinknak.

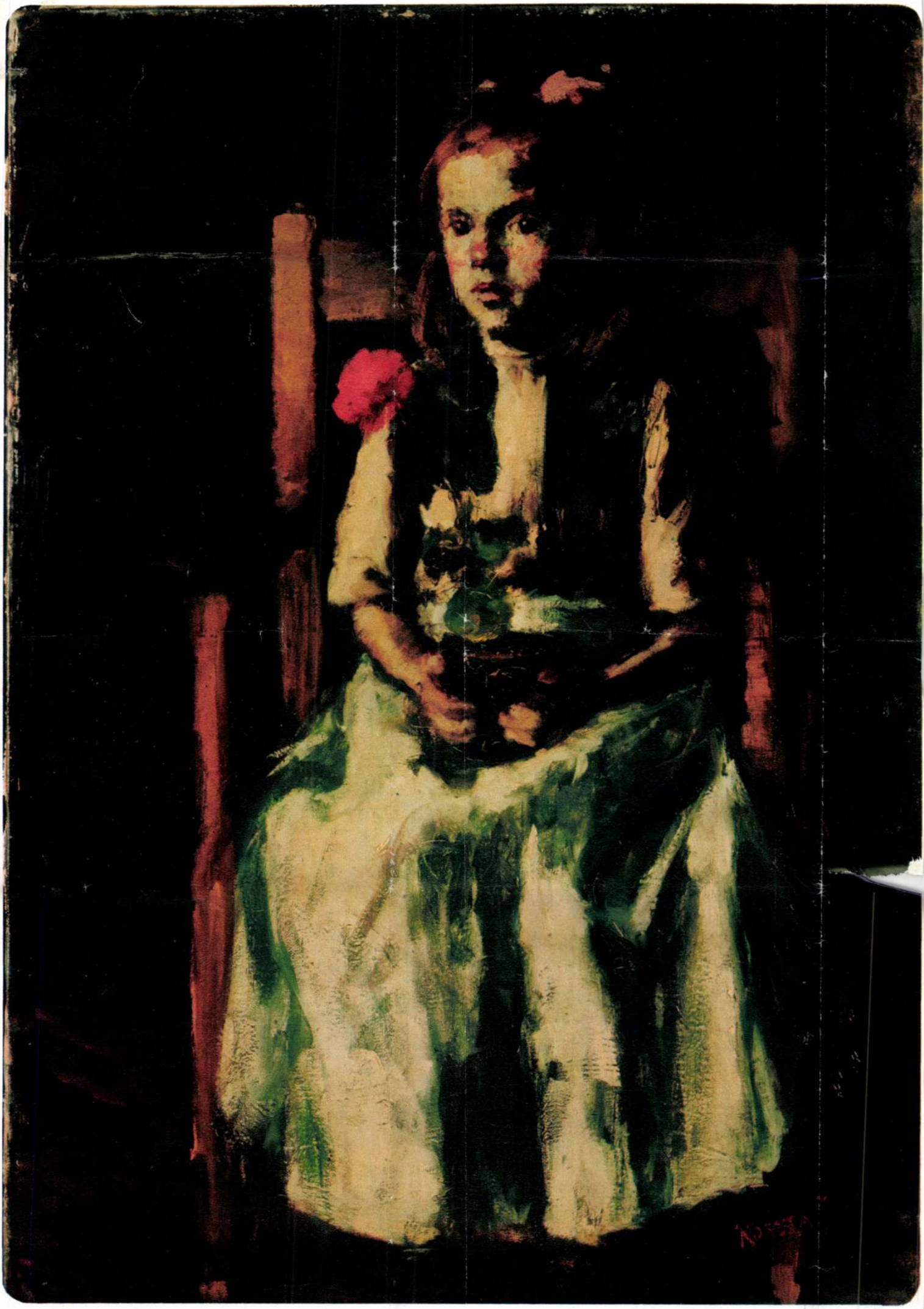
Kozma József

MDK

Kosztа József: Domboldalon

-ys- :Nagybányai festők
NÉPMÜVELÉS 1963 febr. 41.1

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
V., Váci utca 25.

CSONTVÁRY TEREM
V., Vörösmarty tér 1.

KÉPCSARNOK

MIHÁLY ÉVA

Lakótelepek helyett városokat

FÓRUM **A lakástermelés buktatói**

Magyarországon a lakásügy az egyik legtöbb vitát kiváltó politikai kérdés. Ha nincs lakás, a hiánya, ha pedig van, minősége az, ami állandóan foglalkoztatja az embereket. A lakáshiány leküzdésére a kormány számos intézkedést tett, a lakásigénylők száma mégis egyre nő.

A mai lakásigénylők között nagyon sok az olyan, aki már kapott lakást egyszer, de az vagy eleve nem felelt meg az igényeinek, vagy időközben a család szaporodásával kicsinek bizonyult. Így sokan újra beállnak a lakásigénylők hosszú sorába. Éppen ezért szakmai körökben már régen vitatkoznak azon, hogy mennyiségi lakásépítéssel pótolhatók-e a hiányzó lakások.

A probléma nem szűkíthető le arra az egyszerű kérdésre, hogy kis vagy nagy lakásokat építsünk-e, mert önmagában a lakás nagysága még nem dönti el, hogy az adott lakás alkalmas-e a benne lakóknak vagy sem. A lakásépítés eredményességét nem abban látom, hogy mekkora a lakások átlagos alapterülete, és hogy az évente átadott lakások száma mennyivel növekszik. A lakásigénylők számának kellene csökkennie és az újságok lakáscsere rovatainak kéne eltűnnie, hogy azt mondhassuk: eredményes a lakásépítés.

Régóta mondogatják a szociológusok, hogy valami nincs rendben a lakásépítéssel. Nem arra a sokat hangoztatott tényre gondolok, hogy lakótelepeink sivárak, nem emberléptékűek. Az esztétikai szempontoknál sokkal lényegesebb egy lakótelep megítélésénél, hogy milyen a városszerkezetben elfoglalt helye: milyen távol van a belvárostól, mennyi az odautazási idő, milyen intézményekkel látták el, jó-e a levegője, és nem utolsósorban: otthonává tud-e válni a lakás a benne lakóknak. Majd ha megoldottuk ezeket és a hozzájuk hasonló problémákat, akkor vitatkozhatunk arról, hogy mai lakótelep-építészetünk milyen helyet foglal el évezredes építészeti kultúránkban. Az előbb említettek, azt hiszem, sokkal inkább befolyásolják az emberek közérzetét, mint az olyanok, hogy a házak szürke betonból épültek, vagy vakolat „Vénuszokkal" vannak díszítve.

A város, a település fejlesztésében a lakásépítés az egyik legfontosabb tényező. A településnek nemcsak arculatát, hanem szerkezetét is döntően befolyásolja. A lakásszám növelése érdekében lakótelepek sorát építjük városaink szélén vagy a régi szerkezetbe teljesen esetleges módon beékelve. A régi szerkezetet szétdúljuk, anélkül, hogy helyette jobbat alkotnánk. A városok óriási méretűvé válását arra hivatkozva fogadjuk el, hogy ez világjelenség. Nem hiszem, hogy szocialista városépítésünknek szükségszerűen végig kell botladoznia azokon a buktatókon, amelyeket a kapitalista városfejlődés már megélt. Beszélünk szuburbanizációról, és elfelejtjük, hogy ez a spontán jelenség olyan gazdasági színvonalat feltételez, amely lehetővé teszi az eltávolodást a régi leromlott várostól, de semmiképpen nem jelentheti a tervszerű városfejlesztés alapját. Nem jelölhetünk ki szociális lakásépítés céljára területeket olyan távolságra a várostól, hogy a közlekedéshez saját autó legyen szükséges. Magyarországon ma az autó az átlagkeresethez viszonyítva még mindig luxuscikk. Az emberek életének minősége romlik, ha autóvásárlásra kényszerítjük őket.

Emberközpontúbb szemlélettel kellene településeink fejlesztését átgondolnunk.

Régóta beszélünk a belvárosok rekonstrukciójáról, de egy-két vidéki város kivételével nem sok történt a beszéden kívül. Pedig a belvárosok rekonstrukciója vagy rehabilitációja — hol, mi szükséges — fontos része volna az egész városszerkezetre kiterjedő településfejlesztésnek. Gazdasági és társadalmi szükséglet, hogy az elavult városrészekkel foglalkozzunk.

Tarthatatlan az a szemlélet, hogy a külterületeken gazdaságos az építkezés, mivel ott tudunk gyorsan sok lakást építeni. Az ilyen, pénzösszegekkel közvetlenül kifejezhető magas és mélyépítési, valamint infrastrukturális költségeken kívül léteznek más, ily módon mérhetetlen, az emberek közérzetét, a gazdaságosságot közvetve befolyásoló tényezők. Például a jó emberi kapcsolatok léte vagy hiánya.

A belváros rekonstrukciójának gazdaságossága mellett szól a belső területek nagyobb telekértéke, a közlekedésre fordított rövidebb idő, s az, hogy itt állnak a bensőséges városi környezetet teremtő történelmi és építészeti emlékek. A rekonstrukció társadalmi szükséglet is, mert ezekben az elavult városrészekben emberek tízezrei laknak szocialista világunkhoz méltatlan körülmények között; főként munkások, akiknek kulturális felemelkedését hiába várjuk, ha lakókörnyezetükön mit sem változtattunk az elmúlt 30 év alatt. Nem hanyagolhatjuk el ezeket a belső városrészeket oly mértékig, amíg a házak sorban összedőlnek. S e „romok" festegetésével pedig ne ámítsuk magunkat.

A várostól távol eső lakótelepek építésével nem a lakáshiányt számoljuk fel, hanem mi magunk termeljük ma holnapi problémáinkat. Az a család, amelyik egészségtelen városi lakásából örömmel költözik ki ma egy lakótelepre, néhány év múlva már panaszkodik a közlekedésre, és igyekszik hasonló komfortúra, de belsőbb fekvésűre cserélni lakótelepi lakását. Igyekezve a két rossz közül a kevésbé rosszat választani.

Nem vagyunk olyan gazdagok, hogy átmeneti lakások százezreit építsük ma, és csak holnap vagy holnapután kezdjük el az átgondolt, alaposan előkészített lakásépítést és településfejlesztést. Egy lakás értékét egyrészt a város területén elfoglalt helye, a közvetlen környezet jellege, másrészt a lakás nagysága és használhatósága határozza meg. A városi területek értékének különbözőségéről már esett néhány szó. Az általános rendezési terv készítőinek volna kötelessége, hogy ne segítsék elő az ebből a szempontból csökkent értékű lakások létrejöttét.

A lakások közvetlen környezetének jellegéért elsősorban az a várostervező felelős, aki a rendezési, illetve beépítési tervet készítette. Ezen a területen, úgy érzem, határozott javulás figyelhető meg. A lakóépületek, a gyermekintézmények és az üzletek elhelyezésekor általában érvényesülnek azok a városrendezési irányelvek, amelyeket e tudomány képviselői ma a legmodernebbeknek tartanak. Az épületek közötti terek kiképzésében, a gyalogos- és autóforgalom szétválasztásában már egy emberközpontúbb várostervezési gondolkodás körvonalai bontakoznak ki. Hogy ezek a lakótelepek mégis megmaradnak telepeknek, ahelyett, hogy városokká válnának, véleményem szerint nem a várostervezők hibája, hanem azoké, akik számukra programot adnak.

századi festői módszerek ötvözése — s mögötte egyfajta szemléleti eklekticizmus — jelzi a magyar festészet akkori felemás helyzetét.

Tegyük hozzá — nem mentségül, hanem magyarázatképpen: Koszta képeinek paraszti világa mögött nem egyszerűen csak a magyar festészet meghátrálása húzódik meg, hanem a szomorú állapotot tükröző magyar valóság is. A félfeudális Magyarország lakosságának jelentős hányadát alkotó parasztság helyzetének, gondjainak, jövőjének történelmileg reális feldolgozása csak a harmincas években indul meg — az irodalomban is. Ez a folyamat már nem változtatott — nem is változtathatott — az idős Koszta azonosulást, együttérzést szuggeráló szemléletén, de igazságot szolgáltatott neki.

Vadas József

Tanya, 1920-as évek

Asszony tehénnel, 1934.

írnak, vergődnek, s egy sem él,
nire leszáll az alkony.
i nem elégült szenvedély
l a vércsíkos ajkon,
alálveríték-mosta, vékony
sz haj leng sárga koponyákon.
Gyászos végű kaland

kaland? A kapitalizmusé? A fasizmusé?
rfajé? Vagy az egész élővilágé?
Annyira nem általánosíthatjuk az értelmehogy valami biológiai világvégét keressünk
ne. Emberi vállalkozás az, amelynek gyászos, sőt gyalázatos végét vizionálja a költő.

Kozmikus . . . bármilyen elkoptatott szó ez, Kálnoky verseit lehetetlen e nélkül értelmezni. Egy földgolyónyi szenvedés jajveszékel itt, a többi létezők fenséges közönyétől kísérve.

Szférák zenéje című verse — halványan utalva Karinthy *Faremido*-jára — a zene tiszta törvényét magasztalja és siratja:

Boldog hangok, tudom, a nagy hazát
örökre elvesztettem, hol ti laktok.
A földbe gyökereztem, mint a fák,
s itt halok meg, hol bűzös emberaklok
közül kígyózva csap magasba néha
a szenvedés, mint sistergő rakéta.

Tréfálni is tud erről az elveszettségről, kozmikus akasztófahumorral. A Föld mint „tűzről pattant gömbölyű kis nőszemély" forog, valcerezik az úri bálteremben, míg egyszer a lendület kipördíti az ajtón:

A fényes, jól fűtött teremtől lassan messze kerül,
és nem veszi észre, hogy maga van már, egymaga!
Talpára jégkéreg tapad, fejére fehér hósapka gyűl.
Mézsárga, langy tócsák helyett fekete lyukakba lép.
És nem veszi észre, míg eszelősen járja szegény,
hogy útja egyre fagyasztóbb, egyre sötétebb, úttalan út,
mit nem kísér többé soha távolban aranyló fáklyafény.

No nézd csak!

Dél és éjfél

A vigasztalanság, a végső reménytelenség akkor is átüt a vers szövetén, ha ismerősebb vidéken jár, ha várost, tájat, emberalakokat, jeleneteket ábrázol.

Hogy a verebek rápottyantják emésztésük végtermékét egy úriember eleganciájára — ez a vicclapok világában banálisnak számító *humoros* esemény. Kálnokynál *Riasztó látvány* része lesz ugyanez, mégpedig a hőségtől tikkadt kisvárosi korzón:

Sétálnak a kinyalt, vidéki dendik,
a satnya fákon kopott veréb ül,
s lenézi őket: exkrementumát
kalapjukra pottyantja, névjegyül.
Sárgás fénnyel megvillan a toronygomb;
senyved a fű a hőségtől kiégve.
Temetés jön sötét drapériákkal,
és hullaszag vegyül a nyári légbe.
— — — — — — — — —
Mint lassú gyilkost. nézem a vidéket,
amely bágyasztó mákonyával étet.

A nyári délhez címzett verse magasztaló ódaként indul, Kosztolányi *Szeptemberi dhítatára* emlékeztető kezdősorral, de a kések villanása hamarosan sejteti, hogy a hódolat egy vérszomjas istennőhöz szól, aki minden kultikus tömeggyilkosságnál nagyobbra áhítozik:

Ó, nyári dél, tündöklő nyári dél,
tedd homlokodra gyémántkoronádat,
s vágd testemet, mint a nyárvégi nádat
a nádvágók hosszúkás kései.

A színhely egy kávéház műkertes terasza, piros csíkozású ponyvák alatt, Budapesten. Egyelőre idilli a nyugalom, de a költő már itt is hullaszagot érez. Sőt rosszabbat:

Ez a terasz, e fák: egy perc a béke
szigetén, mint mikor a moziban
kurtaszoknyás táncosnő lejt vigan
a fénysugárban, és már itt a vége,
mivel a reklámkép elérte célját.
Zsilettpengét vagy fogpasztát ajánl
ez a lenge, tündéri szőke lány,
de megtanít, hogy minden percet élj át,
mereszd szemed, mert eltűnnek sudár
lábszárai, s bombázott körutat,
páncéltörő ágyút, tankot mutat
az illanó, az áruló sugár.

Dátuma nincs a versnek, de a „béke szigete" sötét iróniája eligazít, hogy 1940-ben írhatta, már háborúban, de még „békében".

Ha a fényes dél csupa fenyegetés, csupa baljóslat, elgondolhatjuk, hogy az éjszaka, a kísértetek órája is meghozza a maga rémeit.

A város, ahogy a szívbeteg látja, megváltó halálos rohama előtt egy perccel:

Háztömbök-e ott a sötét vonalak?
Mit rejthet az éj birodalma?
Hány csapda lapul takarója alatt:
börtön, kórház, gumicella,
hol lángol a szem, s a száj vicsorog,
túlcsordul a kínok edénye,
s az ablakon át eszelős sikolyok
szilánkjai hullnak a mélybe.

A hold különös, vöröses ködön át
süt, mint a gyilkosok álma;
fázik, s komoran burkolja magát
vulkánjai rőt hamujába;
Éjszaka

botolva lépeget.
Az asszonyok jaját
elnyelte már a csend,
s hallják berregni fent
az éji gépeket.

A közös szenvedésen túl az is tetézi a költő fájdalmát, hogy nincs módja a megtorlásra. Pedig annál a költői tettnél, hogy ezt a verset megírta, többre tartana egy kézzelfogható tettet. Például egy bombát, amit ő maga hajítana a vezéri főhadiszállásra. Vagy egy klasszikus tőrt, amivel szívesen és elszántan ledöfné a fenevadat. Bombát? Tőrt? Még a versét sem juttathatja el oda.

Álmodban őrzenek
hű testőrezredek.
Tőrével el nem ér
a bujdosó bitang.
Úgy rejt a sűrű éj,
mint lomha harci mű,
mint egy sötét szinű
és óriási tank.

Mégsem volt teljesen tehetetlen. Nemcsak kézbesíthetetlen versben küldött hóhérkötelet a modern zsarnoknak, hanem segített is azoknak, akiket a zsarnok gyilkos megbízottai közvetlenebbül fenyegettek, mint őt.

Kálnoky nem beszél az ellenállásban való részvételéről. Illetve olyan költőien beszél, hogy csak a tüzetes verselemzés derítheti ki, milyen élményeket „bújtatott el" *Baka utca* című versében.

Az első két versszak a városi tájat festi le, s vele a rejtőzködés feszültségét:

Megborzongva október szelétől,
az üres háztelken fonnyadó
gaznövényeket nézem, s az égből
esőszínű felhők rongya lóg.
Ólomszürke mélabú lepett el.
Ó, ki tudná bűvölő ecsettel
átszínezni a kopár valót?

Sárga ház. Baloldalt áll a gázgyár,
nagy kéménye füstjét ontja ránk;
udvarunkon vézna macska mászkál;
zsémbes albérlők lármája bánt.
Elfuthatnál, s itt ragadsz a sárba.
Gyűlöld, mint én, gyűlöld ezt a sárga
házat, melyben fölvertük tanyánk.

Akit itt megszólít: Vas István. Közös élményük okán dedikálta neki a verset, amelyben az *én*, a *te*, a *ti* váltogatása is elárulja, ami az utolsó két sorban lesz világos: hárman élték át a Baka utcában az életveszélyt: egy „bújtató" és két bújtatott:

Hárman fuldoklunk e bús pokolban,
kénszagú, maró lángok között.

Van ebben a versben egy különös, szándéktalan összecsengés. Megkérdeztem Kálnoky Lászlót: ő a vers megírásakor nem tudott róla, sőt ma sem hajlandó adoptálni. De ha én, az olvasó, észrevettem, akkor már *van*.

Fenyeget a törvény bamba ökle.
Álmotokban csendőrtoll lobog.

— így a hatodik versszak. Aztán a kilencedik versszakban újra jönnek „csendőrök", de csak áthallás formájában, mert a vers egészen mást mond:

Bár vihetne egy szigetre vágyam,
hol a béke és a csend örök,
melynek árnyadó oázisában
megnyugodhatnék az üldözött.

Nem rím ez, csak távoli sejtelme egy összefüggésnek, ami a versben nincs is ott (a költő egyedül hiteles tanúsága szerint), de nyelvünkben megvan a csend és a csendőr szó között.

„Egy modern zsarnokhoz"

Ha összeállítanának egyszer egy antológiát magyar költők Hitlernek szánt átkaiból, a korai és elkésett, nyílt és áttételes ítéletekből, fontos és megkülönböztetett helyet kapna köztük Kálnoky verse. Évtizedek távolságából is híven fölidézi az akkori fenyegetettséget. Bár a mai versolvasók erős többsége nem élt még akkor, bizonyos vagyok benne, hogy őket is megborzongatja a vers végítélet-látomása.

Éjfélkor városok
fölött az ég lobog;
gyorsan futó, falánk
tűz terjed s szörnyű hő,
sárkánytaréj a láng,
rekedt vészkürt vonít,
megolvadt érc folyik,
átforrósul a kő.
— — — — — — — —
Ki fél, imába kap,
más gázmaszkot ragad,
sötét pincéken át

1021

Éjszakai napsütésben

KOSZTA JÓZSEF KÉPEIRŐL

Vízhordók, 1903.

A pályáját nehezen kezdő, csak hosszas keresés után önmagára találó Koszta József művei kapcsán nem árt megismételni azt a művészettörténeti tényt, amely elválasztja egymástól a régi és a modern művészetet, hogy míg a klasszikus korok alkotója szinte készen kapta közösségétől az ábrázolandó tematikát (nem kis részben — a műhelyben — a formai eszközöket is), addig a huszadik század művésze sokkal nehezebb helyzetben van. Neki magának kell megtalálnia a megfesteni való témakört. Próbálkozások, tévedések és gyötrelmek árán.

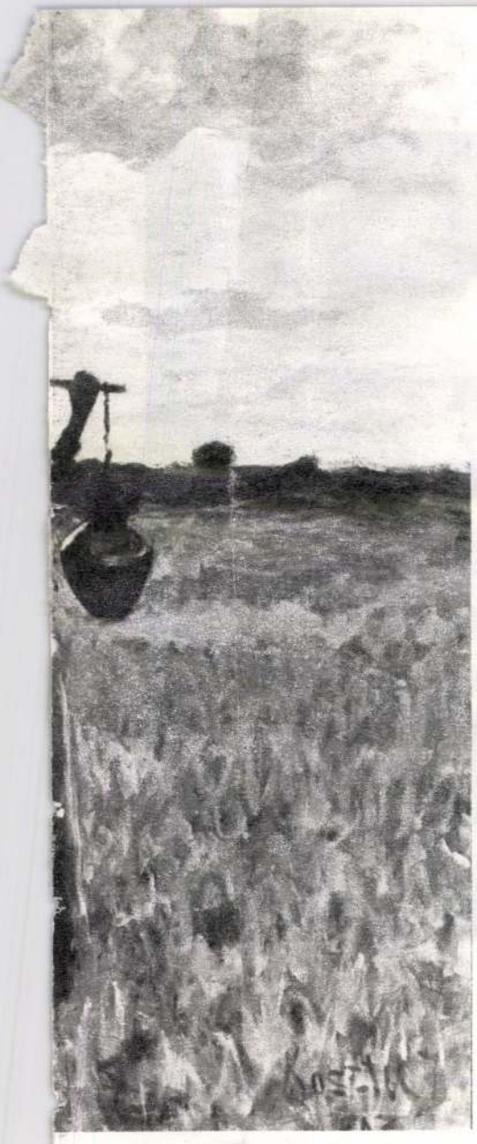
Kalapos önarckép, 1920 k.

Mint szinte minden kortársa, az 1861-ben született Koszta is idehaza és külföldön is tanult. Nevezetesen: a budapesti Mintarajziskolában, majd Bécsben és Münchenben. Fontosak voltak ezek a tanulmányai, hiszen másképpen a fényképészinasból nem lehetett volna a század külföldön is jól ismert magyar festője. Döntő jelentőségűek azonban nem ezek az akadémiai stúdiumok voltak, hanem az, ami utána történt. Amikor ugyanis 1896-ban rokonaihoz a Sárrétre látogatott, felfedezte a művészetét ihlető nagy témát: a paraszti világot.

Első falusi témájú képei az átmenetiség jegyeit viselik magukon. Úgy is mondhatnánk: még nem Koszta-festmények. A *Hazatérő aratók* naturalista eszközöket felhasználó életképszerű megformálása a francia Bastien-Lepage hatását mutatja; a két fiatal lány pihenését ábrázoló idilli *Domboldalon* a megkésett magyar impresszionizmus nagybányai változatát idézi fel; a *Mezőn* monumentálissá növelt két földműves pedig Millet paraszt-ábrázolásai közé illeszthető. A világ, ami Kosztát foglalkoztatja, már végleges és jellegzetes: egész további munkássága a parasztemberek mindennapjait örökíti meg. A századfordulón még a nagy elődök és kortársak vezetik ecsetjét munka közben. A század első évtizedének végén, amikor Szentes környékén telepedett le, alakul ki Koszta saját stílusa. A *Háromkirályok*on és a *Mezei munkások*on jelenik meg a fényt és árnyékot hangsúlyozó festésmód.

Az erőteljes színek — a tüzes sárgák és vörösek, a komor barnák és kékek — forrása a korabeli francia expresszionista festészet. Koszta színei mintha

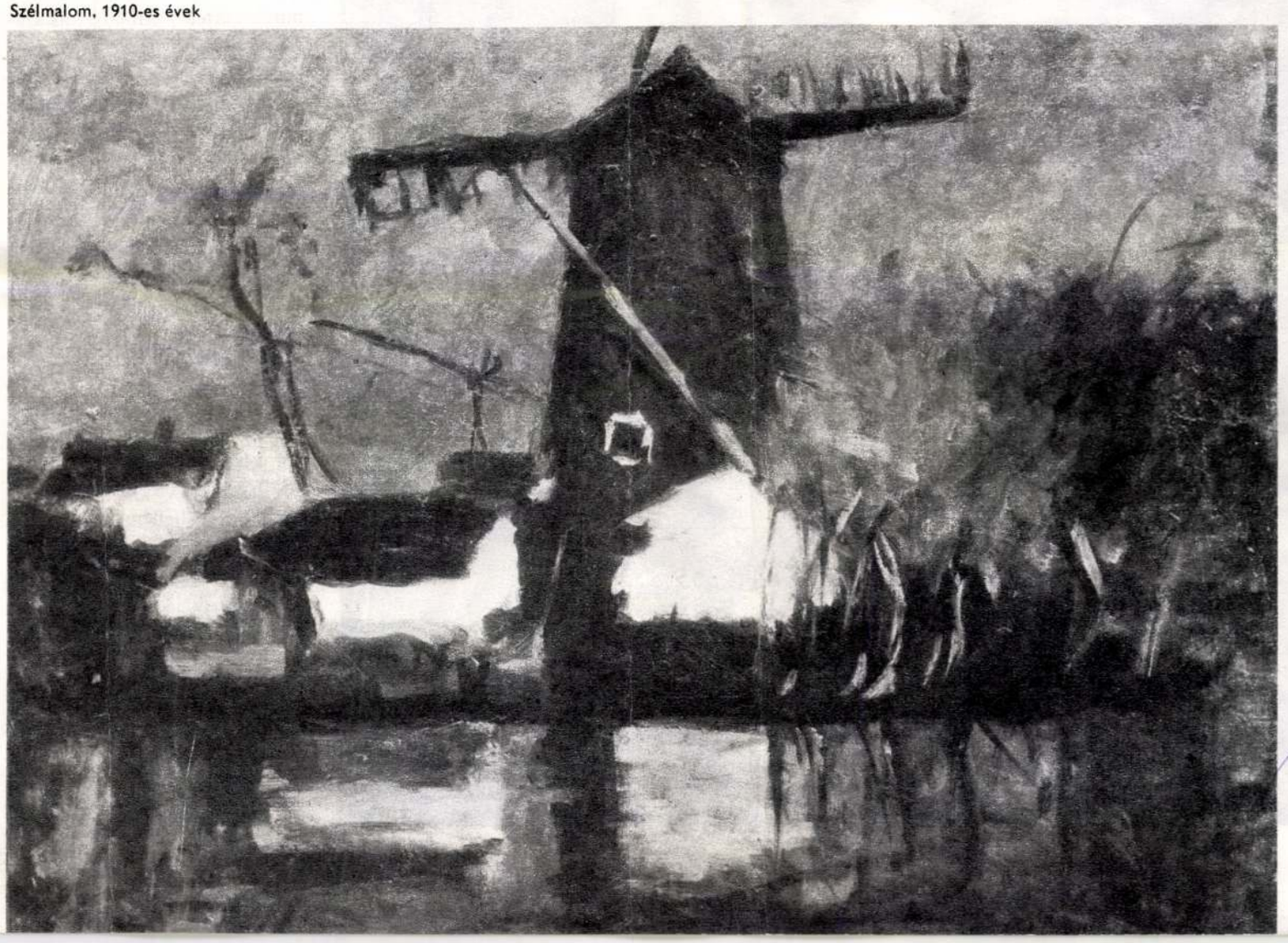

Háromkirályok, 1906—1907

Petrás István felvételei

Szélmalom, 1910-es évek

Tányértörölgető nő, 1919 k.

Leány muskátlival, 1920-as évek

Kukoricásban, 1919 k.

a Matisse, Dufy által fémjelzett fauves-ok (vadak) palettájáról származnának. Legalább olyan vadak. Paradoxon, de tény: ezt a minden értelemben huszadik századi színskálát Koszta jellegzetesen régi festői megoldások szolgálatába állította. A fény-árnyék kezelésének azt a módját elevenítette fel, amelyet az egyetemes művészetben Rembrandt fejlesztett legmagasabb fokra, és amelyhez különösen vonzódott a múlt századi történeti festészet, személy szerint Munkácsy Mihály is, akit Koszta nagyra tartott, akitől sokat tanult.

A tüzes színek és a fény-árnyék kombinációjának jóvoltából képein a napfényben világító házfalak, tárgyak vagy figurák egészen kifehérednek, ugyanakkor az árnyékos részek (nem ritkán az éggel együtt) teljesen besötétülnek. A kortársak éjszakai napsütést véltek felfedezni Koszta műveiben.

E közvetlen élményen túl azonban vannak fontosabb tanulságai is Koszta piktúrájának, e piktúra ellentmondásosságának. A tizenkilencedik és a huszadik

Koszta József (1860-)

kaga rajzait mélyítve, pulírta; sokszor barnával vagy vörössel festi alá képeit, de később alla prima veni föl foltjait. Sokszor a vékony festékréteg mellett a vászon fehérje is számításba kerül.

Ybl Ervin: Kosztka József (1860-). Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 60. l.

Koszta József (1860 –)

„Kukoricásban" című Wolfner-díjas, rendbivál népnevű képét négyner-ötnél is megismétli hét, vagy három alakkal. A Szépművészeti Múzeum őszi egyik sikerült, két alakos példányát 74 más kizárólag virtuózokkal fejezi ki magát. Vége e formák plastikus értelmezésével, mint e Tolnyértörzsben, vagy e hagyományképen jelentős Fekete tyúkos leánycsoportban (Szépművészeti Múzeum).

Ybl Ervin: Koszta József (1860–). Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2.sz. 60.l.

Koszta József (1860-)

Kubaniczában: a plein air napszítés és az erős lokális színek kiegyensúlyozódásból, valamint a térillúzió és az egyenértékű színek kiegyenlítésének diadala..

Ybl Ervin: Koszta József (1860-). Magyar Művészet. 1943. 16. évf. 2.sz. 60. l.

Korda József (1860–)

legiukább tájképet fest. Motívumai nincs monumentalitás, képeinek fagolása mindig visszafogott, párhuzamosan fekvő egymás fölött az eltérő színsávok. Vakító fehér hangyai vízhők, ügőnyugtak, előtűnő zöldes, barnás árnyak, ill. vagy víz, mögöttük a mély kék ég, zsúfolt fehéres felhőkkel. Többnyire vörös ruhás alakok bukkannak föl az előtérben.

Ybl Ervin: Korda József (1860–). Magyar művészet, 1943. 16. évf. 2–12. 60. l.

Kosztka József (1860–)

A minkatáj a fantasy vára — a fantasy lehet tiszta kalap. Az utóbbi évek tájképei és arcképtanulmányai mind ennek a fölényes modornak, a formaplasztikával való bátor bánásmódnak bizonyítékai. Semmi vázlat, egymásra rakott ujjfoltok fejeznek ki mindent, mint az impresszionistáknál, de Kosztka műhelyében belül.

Ybl Ervin: Kosztka József (1860–). Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 60. l.

Korda József (1860-)

Virág rendéletei: jókét, rendkívüli hatású, ebből csillogóan ki keresetlen expresszióval beállított valóra (unalmas, nektű, önvizsga).

Néppel való kapcsolata soha sem szakadt meg. Kokány, zömök alakjában az alföldi magyar testesül meg, akiben hámorunnéki nádmazáni.

Ybl Ervin: Korda József (1860-). Magyar Művészet. 1943. 16. évf. 2.-12. 60. l.

Koszta. József (1860-)

Elmoultan él vidéken, szőlőkön, Cibakházán, majd szinte hónapon évtizedes szünetben. Csak néhonapjára bukkan be Budapestre, hogy a művészek közt barátit köre. A magyar demokrácia a ~~89 évben~~ 89 éves, agg mestert a Kossuth-díjjal tüntette ki.

Ybl Ervin: Koszta József (1860-). Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 60. l.

Koszta József (1860-).

Önarckép. (vászon) (repr.)
Szekfűs lóúny. (vászon, 48 x 77,5 cm.)(repr.)
Téli nap. (vászon, 49 x 56 cm.) (repr.)
Hazatérés (vászon, 33x45 cm.) (repr.)
Rushátlis lóúny (vászon, 48,5 x 38,5cm.)(repr.)
Piros lóúny (vászon, 76x58 cm.)(nincs repr.)

Ybl Ervin: Koszta József (1860-). Magyar Művészet, 1949. 16. évf. 2.sz. 55.l., 56.l., 57.l., 58.l., 59.l., 61.l.

Koszta József (1860-)

Millet hatott rá. Nem is annyira a „Hasaté-rőkben" (1847, Szépművészeti Múzeum), mint inkább a későbbi „Mezők" látható fejlődésének nyomait. (1904. Szépművészeti Múzeum.) Az előbbivel a Műbarátok Körének 1500 forintos önlődíját nyeri meg. Ebben még erősebb Bastien-Lepage hatása. (Zsánerszerű motívum is bekerül a képbe, de Koszta letompítja / parantlegény engedjével) Táj és alak egysége még nem egészen zavartalan, elöllérők profilja még élesen rajzolódik ki a háttérből.

Ybl Ervin: Koszta József (1860-). Magyar Művészet. 1948. 16. évf. 2. sz. 57-58. l.

Kosztka József (1860-)

A Rómában töltött évek (1905-1907) sem hagynak maradandó nyomot művészetében. Elhalványuló egy párizsi naturalista eredmények hatottak (Bastien-Lepage, Dagnan - Bouveret). A magának való Kosztka, bár többször tartózkodott Nagybányán, ill. Felsőbányán és Koltukon, nem szoros kapcsolatot nem fűzték egyik művésztelepülésükhöz sem. (Nagybányai tartózkodását Kosztka nem ismeri el, mindössze csak egy napot töltött ott. Kyha Kálmán cikkében (Thieme-Becker: Künstler-Lexikon XX1. 345.l.) megjegyzi: 1902-ben időzött a nagybányai művésztelepülésen.)

Ybl Ervin: Kosztka József (1860-). Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2-22. 57. l.

Koszta József (1860-)

Mátyás és Beatrix találkozása c. képén a festmény háttérét mintegy cour d'honneur-szerűen a középen-e hátterbe helyezi és mellékalakokkal, lovakkal hangsúlyosra jobb- és baloldalt a kép előterét. De az eklektikus historizmus nak értelmi iskolai tehet, általdi tartózkodása alatt ettől meg-szabadul.

Ybl Ervin: Koszta József (1860-). Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2.sz. 57. l.

Kovács József (1860-).

Harcosok c. képének egyik előlépő alakjában felesége örökítette meg. Ez a képe mutatta tehetségének irányát, de a hivatalos körök akadémikus kompozíciókat vártak tőle. Ezért hagyta meg 1897-ben a Benczúr-mesteriskola műtermét, és ezért küldték Rómába. Ezt ő öntörvényűen kimaradította.

Ybl Ervin: Kovács József (1860-). Magyar Művészek, 1949. 16. évf. 2. sz. 58. l.

Koszta József (1860–)

1904-ben, Gibalkházán festette újabb főművét: „Mezőn". E kétségtelenül Millet Talló-zóinak hatására érthető vajta (hét alak egymáshozkapcsolására), de az 1902-i nagybányai tanulmányok hatása is jelentkezik benne. Impresszionizmusa súlyosabb, mint a franciáké. A horizont magasan fekszik, hogy az álló alak válla és feje magasba kiemelkedjék, mint a Hasatérőkben.

Ybl Ervin: Koszta József (1860–). Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 58. l.

Kosztka József (1860-).

A Haiom királyok (Szépművészeti Múzeum) újabb állomását jelent festőiségében. Rómában festi 1907-ben, amivel 1905-ben kerül a Frankói-díj nyertesei közé. A kép nagy foltjainak határozott hangsúlyú valósíniűleg az olaj nagy mennyiségének tiltóhoz hasonlóra. (A kép vázlatát fatrofeiki, művészkörsei ezt nem engedik megszemmisíteni.)

Ybl Ervin: Kosztka József (1860-). Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 58. l.

Koszta József (1860-)

„Három királyok" nem akadémikus. Mint Ferenczy Károly Naphányán, ő is a mai nép emberei közé helyezi a bibliai jelenetet. A lokális színek ébredő ereje világosabbá teszi a plein air napsütésével. Stílusa ezért átmeneti jellegű. Kortársa nemsokára megismétli a képet (a Fővárosi Képtárban), e nélkülöző önálló hangja ebben már határozottabb

Ybl Ervin: Koszta József (1860-). Magyar Művészet, 1949. 16. évf. 2. sz. 58-60. l.

Koszta József (1860–).

A tizes években találja meg önmagát. A 90-es és 900-as évek felszínhez utáni 1917-ben nagyszínházat ad Ernst Múzeum kis gyűjteményes kiállításán. Egyenrangú a vezető mesterek közé emelkedik, közönség és kritika egyaránt elismeri. Párizsi benyomások és megerősítések egyénisége végleges kialakulását. (pontilizmus, neoimpresszionizmus és utána következő radikális irányok).

Ybl Ervin: Koszta József (1860–). Magyar Művészet, 1949. 16. évf. 2. sz. 60. l.

érett stílusának legnagyobb értéke, hogy kiegyenlíteni képes a térillúzió-keltés és az egyenletes, síkhatású színharmóniák ellentétét. Ez hozza művészetét közel a Fauves-okhoz, különösen Rouault stílusának nemesedségéhez, pedig nem kapott öntörvényű francia társaitól. Veretős lehetőséget különböző helyzetű egyidőben futtatott hasonló rendűségre.

Ybl Ervin: Kosztka József (1860-). Magyar Művészet, 1949. 16. évf. 2. sz. 60. l.

Korzka József (1860-)

nem deformálja artistikus archaizálással a formákat, mint Rouault, pacsirtái leinge tiltakozik ellene.

A tizes évek elején alakul ki egyéni festői stílusa. Egyik jelentős műve a magánatelián korai éveiből a „Tánpéritőrlő", valószínűleg 1919-ből való. Előbb jellemzett stílusszajátosságok jelentkeznek rajta, ezen kívül a francia impresszionizmus festői kultúrája is.

Ybl Ervin: Korzka József (1860-). Magyar Művészet. 1948. 16. évf. 2.sz. 60. l.

Kozta József (1860-).

Tájképfestő: Renoir festészetével való rokonság, de a lokális színek ereje Korbán volt. Genfben is egy barbizoni festészet mesterei megnyilatkozásaival, Renoirral való rokonságát tekintették.
Másik mesteri alkotása ebből az időből: „Szénégető, munkátlan lány"; Velazquez X. Ince pápa római arcképének korabeli stílusában való átírása. Festőiségében színek biztonsága is egységes hatást.

Ybl Ervin: Korbán József (1860-). Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 60. l.

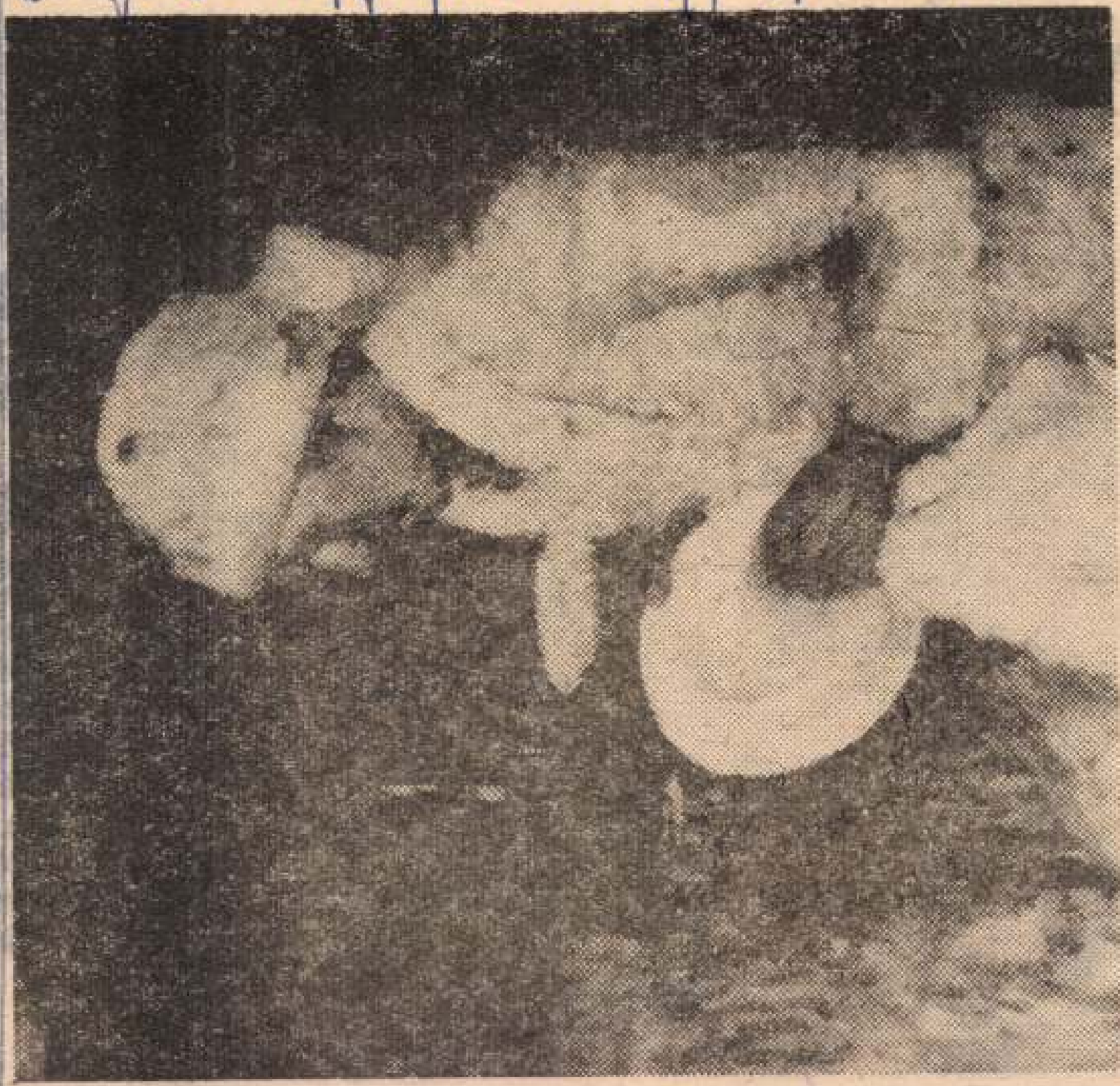
Korda József
festő

"Háromkirályok"
" (vegyes)

A korról.
Művészet, 1971. december.

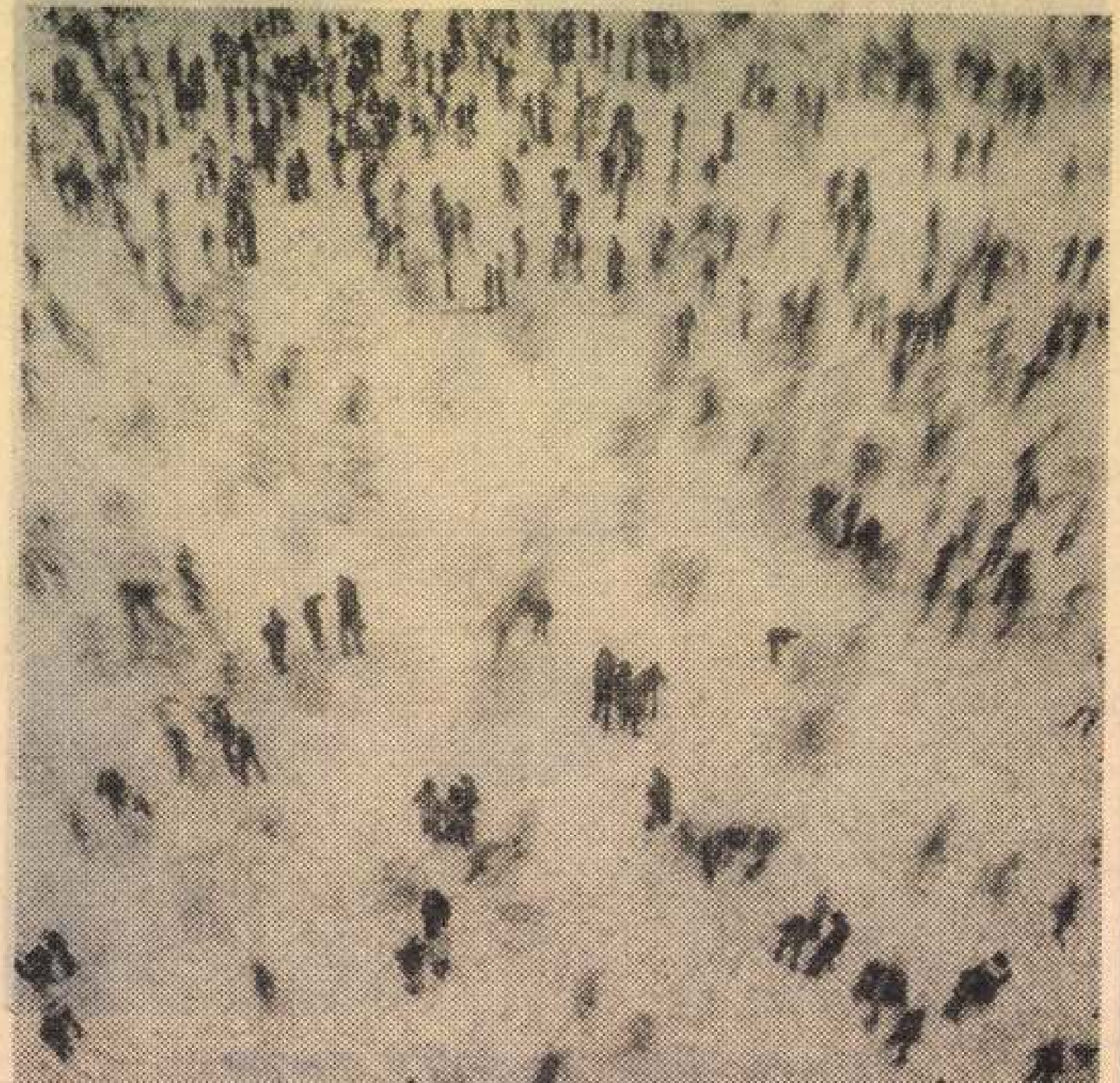
Kosta József

Dalgozók Lapja/Komárom/, 1975. dec. 25.

Kosztа József: Tányérlörlő asszony

Fel örömök

Konta József (1860–)

az utóbbi évtizedekben külföldön uralkodó kiállítások egyik ünnepeltje.

Vajda Jusz doktor szerkesztő Konta házi-gazdája. Ő nevezett egyes adatokat a művésztől a tanulmány számára.

Konta 1860. ápr. 27-én született Branóban. (A lexikonok szerint 1864-ben született, de tőle és hozzátartozóitól nyert értesítés értelmében 4 évvel korábban.)

Ybl Ervin: Konta József (1860–). Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 55. l.

Korzta József (1860-)

apja mérnök. Brassóban végezte a reál-iskolát, majd 2 évre festőképészinasnak szegődött. Ezzel együtt sajátította el az ecsetkezelés, színezést, kartélyról-kartélyra járt, így tartotta fenn magát. 1892-ben kezdi tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Akadémián, itt 2 évig marad, de közben Bécsben is tartózkodik. Perten Lotz Károly és Székely Bertalan a tanára, de művébe hatást nem tesznek rá.

Ybl Ervin: Korzta József (1860-). Magyar Művészet 1949. 16. évf. 2-3. sz. 55-57. l.

Korzta József (1860-).

A müncheni Akadémia tanárai (Hackl, Höcker, Diez) nem hat rá. Ide már öntöndiijal jutott. Kisebb-nagyobb megszakításokkal 4 évet tölt Németországban. Hazatérve a Benczur mesteriskolába nevik fel 1887-ben, de ez még nemnek felel meg festői hitvallásának. Itt dolgozik történelmi kompozicióján, Mátyás és Beatrix találkozásán, melyet még Münchenben kezdett.

Ybl Ervin: Korzta József (1860-). Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 57. l.

Koszta József, Kossuth-díjas festőművész (1861–1949).

Nemrégiben nyitották fel a Kiskunhalasi Galériát-rendkívül gazdag anyagot láthatunk, hibátlan renderezésben. Szigorúan és jól válogattak, így van mit kiállítani az állandó gyűjtemény igényével. Igazán kompás ciklust láthatunk Medgyaszay, Nagy István, Nemes-Lampérth, Országh Dezső, Tornyai, Koszta műveiből és igazi alkotásokat, nem melléktermékeket egy életműből.

Losonci Miklós: Országos intézmény-vidéken.
Dunántúli Napló, 1984. jan. 4.

Kossuta József, Kossuth-díjas festőművész (1861-1949).

Sági Sándor 1914-ben született Csongrádon. 1932-ben Kossuta József városi tanyájának szomszédságába került, ahol Kossuta 1932-1934 között, látva Sági Sándor rajzait, tanácsokat és rajzait korrigálta.

Tiszta, 1984. máj. 18.-án.

Koszta József, Kossuth-díjas festőművész (1861–1949).

Koszta Rozália szerint az alföldi festők Munkácsyból indultak ki, de ő szívesebben foglalkozott Tornyai Jánossal, Koszta József művészetével.

Lacza Kő András: Látogatóban a Szot-díjas Koszta Rozáliánál.

Népszava, 1973. júl. 8.

Kosztka József, festő

Megemlítve: Aradi Nóra Kosztka-
monográfiája.

Bodri Ferenc: Kézműveseti kompromisszum

517-519.

JELENKOR, Pécs, 1971. június XIV/6.

Thorma József
festő

Méltatás.

Aszalós Endre: Bács-Kiskun megyei képzőművészek...
Művészet, 1972. június - 43 oldal.

Hosszú József
festő.

Kortársainak nagy hatással volt Kun István művészetére.

Mészáros Fülöp: Kun István kiállítása.
Művészet, 1972. június - 42 oldal

Mészáros József

Klinkó József műgyűjtő tulajdonában van több közt egy Mészáros József kép is.

Thorompai Erik: A nyugdíjas műgyűjtő

Országos Világ 1966/19 20 old

Korta József

Virágcsendélet, olaj, 42 × 31, 18000 Ft
Leány, hajában virággal, Vétett, 30000 Ft

30. Művészeti Tárlat, 1973.

Korda József

Mérő, olaj, 52×66. 30 000 Ft

30. Művészeti Vásár, 1973.

Kosta József

Nevét Nagy Albert az alföldi festők közt említi.

Kossuth, 1972. szept. 31. évf. 9 sz. 1377 p.

KOSZTA JÓZSEF

Új Művészet

1996/OKT

36.o.

```
blk= b2
3001= 00610208,T
3100= Fazola, Frigyes
3105= Fassola, Frigyes &
Fassole, Frigyes
3140= m
3162= Metallkünstler
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3300= 1786/1800
3360= 1817
3420= Eger
9990= xxx0
```

KOSZTA JÓZSEF

Új művészet

1998. nov.

34.o.

KOSZTA JÓZSEF

Új MŰVÉSZET

1997. ÁPRILIS

44.0.

Konta József. Jertz

Megem libre. ↓

[Kiné Lucke: Endre Béla]

Dévényi Iván: Képzőművészeti könyvnemle
1970-1973.

JELENKOR, Pécs, 1974. június XVII 6.

Kovács József, Jenő

Megemlítve.

Hajós Éva: Martyn Ferenc művészete
644-649.

XVII

JELENKOR, Pécs, 1974. júl.-aug. 7-8.

Kosdo József

A szolnoki művésztelepen dolgozott.

Zádor István: emlékezése a szolnoki művésztelepre.

Jászkunság 73/1 32. o.

Kovács József

a szegedi ünnepi hetek keretében a szegedi művészek találkozóinak kiállítása megnyílt ahol Kuczi Ferenc védett szellemi gyűjteményéből a művész festményeit mutatták be.

Nógrád, 1973. júl. 10.

Kassa Gárdonyi

A szegedi ünnepi Hetek keretében megnyílt a szegedi művészek klubjának kiállítása. Ez alkalommal Lucs Ferenc festményét mutatták be, melyek között szerepelt a művész festménye.

Déli Hírlap, Miskolc, 1943. júl. 9.

Korala József

Szoluakon dolgozott különböző
időközökben.

Fodor István közvetlen feljegyzéseiből:
Emlékezése a Szoluoki művéntelepről.

Vasárnap, Szoluok, 1943. márc. 31. ald,

Konta József

Neve Endre Béla festőnővel rokonsági kapcsolatban említve.

László Emőke: Endre Béla – Corvina 1973. 16p

Kosta Josef

Neue emšbe.

Lovász Emőke: Endre Béla – Corvina 1973. 10 Ft.

Konta Józsefné

Neve emlékére.

Lovász Endre: Endre Béla – Comina. 1973. 24 p.

Vörösmarty József
festő

Méltatás

Szekeres Sándor: Festészet a vörösmarty városában.
Művészet, 1974 július – 16 lap.

Rosta József
festő

A műtermében készített fotót
Gink Károly 1949-ben.

Gyurkovics Tibor: Az ő világa
Nők Lapja, 1974. július 6-12. 10p.

Kosta József

Neve emlékre.

Lovak Emlékre: Endre Béla – Comina 1973. 22p.

KOSZTA JÓZSEF, festő

A képzőművészetben megrontott minket Bécs és München. Ha magyarul beszélt is Izsó, Koszta, Nagy István, Medgyessy, Szonyi, a képzőművészet mégsem tudott úgy leférkőzni az etnikumba, mint ahogy az irodalom még a nyugatos Adynál is. 137.old

TAKÁCS IMRE: Sárvár és Németh Mihály 136.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 1.szám, 1968. Szombathely

Kassza

A velencei kiállításon a magyar termekben a fiatalok között szerepel nek művei.

Gerevich Tibor: Az új európai művészet.

Magyar Iparmüvészet, 1936. szept. 44. old.

KOSZTA JÓZSEF, festő

A Független Művészek Társasága és a Szombathelyi Szent Márton Céh karöltve olasz-magyar kiállitast rendezett Szombathelyen 1928 szeptemberében.
Neves olasz és magyar mesterek vettek részt azon. Magyar részről Kosztа József festőművész is. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

KOSZTA JÓZSEF

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

509
Szöveg : 51,
Kép : *401,*

KOSZTA JÓZSEF (Brassó, 1861 - Budapest, 1949.)

Festő, Kossuth-díjas (1948). A Munkácsy-tradiciót folytató ún. alföldi irányzat egyik legjelentősebb képviselője. A budapesti, bécsi és a müncheni akadémián, majd Benczúr Mesteriskolájában végezte tanulmányait, Lotz Károly és Székely Bertalan tanítványa volt. 1891-ben ösztöndíjjal Münchenbe ment. Itt kezdte festeni a Mátyás király találkozása Beatrixszal c. képét, amelyet 1906-ban Fraknói-díjjal jutalmaztak. 1897-ben Hazatérő aratók c. paraszti témájú életképével elnyerte a Műbarátok Ösztöndíját, majd 1900-ban Párizsban a Mention Honorable-t. 1902-03-ban Nagybányán dolgozott. Három királyok c. kompozícióját 1907-ben festette. Több izben járt ösztöndíjjal külföldön. 1917-ben Wolfner-díjjal jutalmazták, 1935-ben állami festészeti aranyérmet kapott. Több gyűjteményes kiállításon aratott nagy sikert. Rómát, Párizst is megjárta, végül mégis az Alföldön telepedett le, s Szentes-környéki tanyájának tájat, népét ábrázolta haláláig. Plebejus demokratikus művészetét a paraszti témák, az alföldi táj drámai ábrázolása, a fény-árnyékokra épített szinvilág, az expresszív realista formálás jellemezte. Az 1920-as évektől kezdve minden külföldön rendezett jelentősebb kiállításon szerepeltek festményei. 1937-ben a Szinyei Társaság tiszteletbeli tagjává választotta. Legjelentősebb alkotásai közül a Mezőn (1904), Három királyok (1906-07), Kukoricatorők (1917 k.), Muskátlis kislány (1917 k.), Tányértörölgető nő (1919) a Nemzeti Galária tulajdona. Nevét a Széchenyi ligetben lévő múzeum, házának emléktáblája (Zrinyi u.2.sz.) és a Marx téren, a Koszta József utca elején domborműves emlékoszlopa is őrzi (1969., Borsos Miklós műve). A múzeumban állandó Koszta-tárlat látható.

Irodalom: Bényi László: Koszta József. Bp., 1959.
Aradi Nóra: Koszta József. Bp., 1964.
Révai Nagy Lexikona 20. köt. 508. p.
Barta-Páhi: Szentes utcanevei. Szeged, 1980.

Szeged, 1980. 114-115. p.
A magyarországi művészet története 1919-1945.
Bp., 1985. 1. köt. 285-288. p.
MÉL 1. köt. 981-982. p.
ML 2. köt. 692-693. p.
ÚML 4. köt. 219. p.

Koszta József

Tövis: "Nemzetköziek és szövetségiek" c. kritikájában igen élesen birálja a téli tárlat zsürijének eljárását. A legjobb müvészeket eltanácsolják és csak az kerülhet be, aki megfogadja, hogy a szövetség tagjaira szavaz mindennmü választáson. Ha mégis "becsuszik" egy számottevő müvész, akkor annak müveit ugy szétszórják, hogy keresve sem lehet megtalálni. „Függönyök mögé, sötét sarkokba, mellékhelyiségek plafonjaira" rakják őket, mint a müvész alkotását is a plafonon helyezték el-irja Tövis és megjegyzi, „Koszta azt hiszi, elég ha jól fest és nem ért a politikához."
A HÉT, Bp. 1908. nov. 22. XIX. évf.
47. sz. 761-762. lap.

Kovta József

Tájkép vélmalommal
Olaj vászon 59x70
védett

Kikiáltási ár: 25 000 Ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Koyta József
(1861-1949)

Virágcsendélet
Olaj, vászon 44x36

Vételár: 18000 Ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Nagy József

Az alföldi piktúra legjobbjainak eredményeiből érdekes válogatást készített Nagy József életművébe kalauzoló képek engednek betekintést.

Bogány Ö. Gábor: A hajdúböszörményi képtár megnyitása.

Alföld 1973/8 95 old.

Koszta József

"A tavaszi kiállitásból c. -Bojtorján sign.-val közölt kritika a müvész vázlatait emliti meg a Müvészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1898. ápr. 17. IX. évf.
16. sz. 253-254. lap.

Koszta József

"Kosaras leány" és „Vizhordók"cimü. alkotásai méltó helyet foglalnak az első teremben, mely a tradició szerint, diszhely.
Pukk: "Téli tárlat" c. kritikája.

A HÉT, Bp. 1903. nov. 15. XIV. évf.
46. sz. 752-753. lap.

Első fennmaradt művei szüleiről és rokonairól

készült arcképek, később erdélyi arisztokrata családokból is kap portré-megrendeléseket. Az elemi foku festészeti ismereteket serény képességü vándorpiktoroktól szerezte, alaposabb művészeti tanulmányait az 1882-83-as tanévben kezdi meg a bécsi akadémián, mint vendéghallgató.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 1976/9-10 946.old.

Koszta József 5.

Bécsből hazatérve kiállitja két festményét az egyik kolozsvári üzlet kirakatában. A helybeli "Ellenzék" egyik munkatársa felfigyelt a huszonnégyéves festőnövendék munkáira és a lap 1885 április 7-i számában dicsérettel emliti a festményeket. A biztatás után Koszta Budapestre utazik, 1885 és 1888 között a Mintarajziskola növendéke.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 1970/9-10 946. old.

Kosztka József

A Mintarajziskolában 1885 és 1888 között Greguss Imre(képeinek témáit a kuruckorból és az 1848-49-es szabadságharcból merítő festő),Lotz Károly és Székely Bertalan a tanárai.A budapesti studiumok után-2oo koronás ösztöndijjal a zsebében-utrakel München felé.Az itteni főiskolán Hackl és Höcker voltak a professzorai.

Dévényi Iván:Koszta József

Látóhatár 197o/9-1o 946.old.

Münchenben rövidesen átkerült Wilhelm von Diez osztályára. Uj tanárát tiszteli és szereti: Diez (aki jó pedagógus, nagyszerü technikai felkészültségü festő és rokonszenves egyéniség volt) hasznos tanácsokat ad Kosztának, amikor a fiatal magyar művészben megfogamzik egy történelmi tárgyu kompozíciónak, a "Mátyás és Estei Beatrix találkozása"-nak gondolata.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 1970/9-10 946.old.

Münchenből hazatérve, Benczur Gyula mesteriskolájában dolgozott (1896-1900). 1897-ben-"Hazatérő aratók" képével- elnyeri a MŰbarátok Egyesületének 1500 koronás díját, 1905-ben pedig Fraknói Vilmos, a történetiró főpap ösztöndijával kikerül Rómába, itt fejezi be a Münchenben elkezdett Mátyás és Beatrix-ot-megfordul Velencében és Firenzében.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 1970/9-10 946.old.

A kapott díjak az erkölcsi és anyagi megbecsülés jelei,a már nem egészen fiatal művésznek mégis sokat kell nélkülöznie.Sorsa akkor kezd némileg jobbra fordulni,amikor-"Mezei munkások"c. képére-1910-ben neki ítélik a 2000 koronás Rökk Szilárd-díjat,amely lehetővé teszi,hogy Itália után Párizst is megismerje.A tizes évek elején Andrássy-díjban részesül,ez 4200 koronát jelent,s igy néhány hónapot Belgiumban és Hollandiában tölthet.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 1970/9-10 947.old.

Koszta József 1o.

Külföldi tartózkodásai során tanulmányozta(s részben másolta) Fra Filippo Lippi, Velázquez, Tizino, Rembrandt, Goya, Millet, Courbet, Bastien-Lepage, Dagnan-Bouveret munkáit-elsősorban Delacroix szingazdagsága ragadta meg. A modern franciákkal is megismerkedett, de még a francia impresszionistákat sem kedvelte. A magyar festő kortársak közül főként a nálaegy esztendővel fiatalabb Ferenczy Károllyal rokonszenvezett.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 197o/9-1o 947.old.

Koszta minden bizonnyal már Münchenben is ismerte Ferenczyt.19o2-ben Koszta is felkereste Nagybányát s háromnegyed évet töltött ott.Ferenczy-akinek művészeti elvei jelentősen hatottak Koszta 19oo körüli képeinek formavilágára("Fürdő után","Csigabiga", "Domboldalon"Þ-gyakran meglátogatta műtermében.

Déványi Iván: Koszta József

Látóhatár 197o/9-1o 947.old.

A nagybányai plein-air piktura szelleme érződik Koszta korai chef dœuvrején a"Napkeleti bölcsek"-en(vagy"Három királyok"-on)is,amelyet a művész két változatban(19o5 és 19o7) festett meg.A Ferenczy után következő nemzedék tagjai közül Rudnay Gyulát érezte magához legközelebb Koszta,valamint Perlrott Csaba Vilmost aki a századfordulón tanitványa és barangolásaiban kisérője volt

Dévényi Iván: Koszta József

Athatár 197o/9-1o 947.old.

A magyar festők közül Paál László és Munkácsy voltak azok, akik a legtöbbet jelentették Koszta számára. Leg főbb példaképének Munkácsyt tekintette: a "Milton az Elveszett Paradicsomot diktálja" és a "Krisztus Pilátus előtt" már a Mintarajziskolái tanulóévek idején is kedves festményei voltak.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 1970/9-10 947.old.

Ernst muzeumbeli 1917-es gyüjteményes kiállitásán az ötvenhat esztendős művész átütő sikert arat,s egycsapásra a vezető mesterek közé emelkedik.A vásárlók között van Szinyei Merse Pál, Petrovics Elek,Beczkói Biró Henrik,a nemes mükereskedő Nemes Marcell és a festő-mügyüjtő Hatvany Ferencis.

Dévényi Iván:Koszta József

Látóhatár 1970/9-10 947.old.

Koszta a közéleti szereplésről,a politikai megnyilatkozástól általában távol tartotta magát,azonban az 1919-es kommün idején ő is bekapcsolódott a művészeti közéletbe.Pór Bertalan visszaemlékezése szerint a Tanácsköztársaság"művész-kataszterének összeállításában több művész vett részt,igy Tihanyi Lajos és Koszta József is."

Dévényi Iván:Koszta József

Látóhatár 1970/9-10 947.old.

Pór azonban hozzáfüzi, hogy Koszta rövidesen visszavonult a müvészetpolitikai tevékenységtől. Az 192o-as Koszta kiállitás (ennek alkalmából látott napvilágot a NYugat-ban Elek Artur Koszta esszéje) a mester pályájának ujabb diadalmas állémása.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 197o/9-1o 947.old.

Elek Artur tanulmányát további finoman elemző írások követik, Dömötör Istváné (1927) és Lázár Béláé (1937) a legjelentősebbek. (mindkettő a "Magyar Művészet"-ben jelent meg) A mester leggyakoribb témái a szentesi határ boglyái, parasztasszonyok, tanyaudvar, ismerjük még néhány önarcképét, és egy sorozat virágcsendéletét is.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 1970/9-10 947.old.

Koszta a Horthy-rendszer időszakában nem lett mellőzött művész (1935-ben az állami kis aranyéremmel is kitüntették) -mücészete azonban csak a felszabadulás után vált a magyar nemzet széles rétegeinek közkincsévé. 1948 március 15-én a magyar népi demokrácia Kossuth-díjjal tüntette ki az agg mestert.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 197o/9-1o 947.old.

1948 októberében nyílott meg retrospektiv kiállítása a Nemzeti Szalonban. A katalógus előszavát író Háy Károly László festőművész "a paraszti érzésvilág megszólaltatóját, a magyar realizmus nagy hagyományainak élő képviselőjét" köszöntötte Kosztában. A művész azonban ekkor már sulyos beteg volt.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 1970/9-10 947.old.

1949 első heteiben meghalt Annuska, Koszta felesége, modellje, s több mint fél évszázadon át életének hű társa. Koszta József 1949 július 29-én halt meg.

Dévényi Iván: Koszta József

Látóhatár 197o/9-1o 947.old.

Koszta édesanyja Háromszék megyei székely földmüvescsalád leánya. A brassói reálgimnázium három osztályának elvégézése után Koszta festő és mázolómesterséget tanul, majd fényképészinasnak áll be egy kolozsvári mesterhez. A piktura iránti hajlamai már korán megnyilvánultak. A fényképezés, retusálás, nagyitás fortélyainak elsajátitása mellett sokat rajzol és fest.

Dévényi Iván: Koszta József
Látóhatár 1976/9-10 946.old.

Koszta valódi születési évét Bényi László mütörténész deritette fel,átvizsgálva a brassói"ág. hitv.ev. magyar egyház" megsárgult anyakönyveit. Koszta szülőháza ma is megvan Brassóban:Gácsmajor utca 52.Koszta székely család sarja.Apai nagyapja evangélikus lelkész volt,édesapja hentessegéd, akiből csak idős korában lett önálló mészáros-mester.

Dévényi Iván:Koszta József
Látóhatár 1976/9-10 946.old.

Koszta József

1904 májusában Koszta József tanítványa volt Adonyban Perlrott Csaba Vilmos.

Bodri Ferenc:Perlrott Csaba Vilmos
Látóhatár 1970/7-8 760.old.

Koszta József 1.

1861 március 27-én született Brassóban Koszta József, akinek tájképei és figurális képei a XX. század első fele magyar festészetének kimagasló teljesitményei közé tartoznak. A mester születési éve körül sokáig bizonytalanság uralkodott: a két háboru közötti művészeti publikációkban 1861 és 1864 szerepelt születési dátumként.

Dévényi Iván: Koszta József
Látóhatár 1976/9-10 946. old.

.

Kovtta József

Neve emlékre

Meggyes Nemzet 1972 június 22
Ünnepi

Kayka József

Tíz évre szerepel a BHV 27.

Művészeti képaukciójára

-Horizont-

Veszprém 1972 május 25-
Zolo.

Kovács József

neve emlékére

a Kovács Galéria

Vámpara 1972 július 8

T. Old.

Korta József festő

Több műve kerül árverésre.

–: Megnyílt a 27. művészeti képaukció kiállítása

9.

Népszabadság, Bp. 1972. május 14.

Konta József, festő

Művei aukción.

— : Sokat többet... 6.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 26.

Kovács József

Műve szerepel a Szegedi Műgyűjtők Klubja kiállításán a Bartók Béla Művelődési Központban, Szegeden

Magyar Nemzet 1972 július 30

12. old.

Kocka József:

Kukoricatörés

o. v. 71 × 60,5 cm

(M. N. G.)

Szolnoki Művelődési Központ kiállítása Mezőkövesd 1971

Hoszta József

Önarckép

o. lemezpapír 41,5 × 37 cm

(M. N. Gy.)

Soproni Művelődési Központ kiállítása Mezőkövesd 1971

Vörös tó

Telefonszám

Védett terület található a városi Sütágyi Dezső vízügyi körzeti

VKH 2021-
1981 IV.22.

Rositza József
festő

A művész képei láthatók a
Petrovics gyűjteményében.

Végvári Lajos: Magán gyűjtemények...
Művészet, 1975. március - Goldod.

Thorma József
festő.

Munkáslány"
"A művész önarcképe" } képe.
"Vihar előtt"

Benigi László: A munkáslány és festője
Nőtükör, 1968. május – 19 oldal

Kosta József

műve szerepelt a

műgyűjtők szegedi találkozóján.

Mórahalom 1971 augusztus 3

2. old.

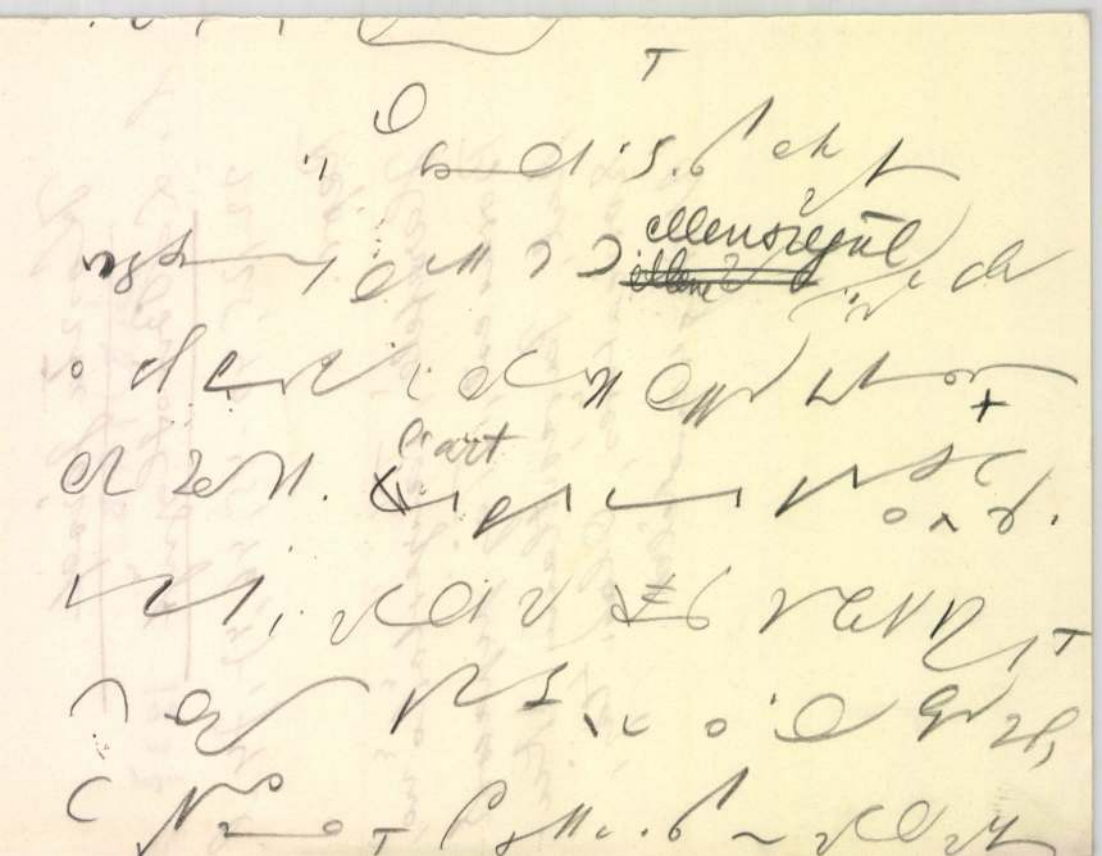
Korzta József

l. La Bibliothèque 1927

22, 25, 40-45, 46, 47, 74. l.

Repr.

Harafelé, Tányértálló nő, Borus est, Táj pipacsokkal, Parasztlány, Kukoricatörés, Olaszi táj, Virágcsendélet.

KOSZTA JÓZSEF

ARADI Nóra

K o s z t a József, Bp, 1965. Corvina, 3o lap,
számozatlan szövegközti képekkel, 48 tábla,
6 szines /A Müvészet Kiskönyvtára/

Koszta József

Ülő nő c. képe /75x 6o cm/ az 1963. májusi aukción 3ooo Ft-ért kelt el. Kikiáltási ára 2ooo Ft volt.

Engel Károly - Aukció-kritika; Mügyüjtő, 1972. 1. sz. 54. l.

Koszta József

Parasztlány c. képe /5cx 53 cm/ az 1949. szept.-i aukción 8oo Ft-ért került kikiáltásra, 11oo Ft-ért kelt el.

Engel Károly - Aukció-kritika; Mügyüjtő, 1972. 1. sz. 54. l.

KOSZTA JÓZSEF, festő

Nemse Marcell festőink javarészét megbecsülte és müveiket vásárolta, Ferenczy Károly, Csók István, Rényes Adolf, Vaszary János, Koszta József müvei egyaránt otthonra leltek gyüjteményében. 276.old

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell, a mügyüjtő Adalékok a magyar mügyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA, III. HISTORIA.-Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975

KOSZTA JÓZSEF

festő

Koszta néhány alkotása, amelyik most a Szegedi Bartók Béla Müvelődési Központban került bemutatásra Szücs Ferenc gyüjteményéből kérték kölcsön.

Szelesi Zoltán: Nézzük meg együtt....

Müvészet, 1973. augusztus - 28. oldal

KOSZTA JÓNÁS:

Cesta

Kosztja néhány alkotása, amelyik most a
Szemedi Művelők Háza Művészházi Közönségben
kerülő bemutatásra. Sajtós Veronc gyűjteményéből kér-
tek kölcsön.

Szeleni Zoltán: Városik meg emberek....
Miveszet, 1974. augusztus - 28.oldal

Kresza József, festőm. MD K

Az anyag legszebb darabjai négy művész alkotása.

/Vigil/: A Tamás/Tandlich/Galéria kiállítása./lec
Magyarság. 1938. nov.28. 2e.l.

MD K

Koszta József festőm.

Tamás /Tandlich/ Henrik, kiválva a Singer és Wolfner cég kötelékéből ott szerzett tapasztalati alapján vállalkozásba fogott, s lekötötte Ruinay Gyulát és Koszta Józsefet művészeti tanácsadóul bizonyos összeg ellenében, -minden munkájuk eladásimjogát magának tartva fönn!.

K.J. később már nem volt hajlandó tehetségével Tamás Henrik üzl. vállalkozását támogatni.

/Vigil/: A Tamás /Tandlich/ galéria kiállítása. Magyarság. 1938 nov.2o. 2o.1.

Koszta József: Tanya — Ferme isolée — Хутор

Művészeti 1962 június

fényhatásokat mutatnak. A tenyérnyi nagyságú képeket a kiadóval egyetértésben egykorú szláv motívumokkal s növényi ornamensekkel keretezte. Régiesség és népi gondolkodás is bőven vegyül e metszetekbe. Hosszasan beszélteti a fát, bár vésője csak lehetetnyire szántja a felületeket. Mennyire szereti a természetet, állatvilágot, mennyire együtt lélegzik velük! Ez különösen vonatkozik a Prisvin könyvéhez készült kis apró képekre (1933). A grafikák keretezetlen szélezése már korai műveiben is fellelhető, anélkül, hogy véseteinek szerkezeti adottságait veszélyeztetné. Amikor látszólag csak gátlástalanul ír vésőjével, ez fekete vonalakkal történik: tehát ezeket a finoman kiemelkedő nyomóbordázatokat éppoly gondosan ki kellett vésnie, mint ahogyan pl. a lengyel Sztaniszlav Ostoja Crostovszkinál láttuk. Ha miniatúraszerű címrajzait, ornamenseit szemléljük tiszta, szigorúan meghatározott szláv melódiák ritmikus hangzatait véljük felfedezni.

Favorszkij gondosan kutatja s kiaknázza a fametszet rejtett lehetőségeit a sötét feketétől, a mély árnyékhatásoktól az alig megbontott fehér festői lehetőségéig. Tragikus pátosz lengi át Puskin drámájához, a Boris Godunovhoz készített illusztrációit, szinte érezzük ama idők nyugtalan, külföldi intervenciósoktól és a belső reakciótól zaklatott, idegesen vibráló atmoszféráját. Különösen mély hatást vált ki a nézőből Dosztojevszkij portréja, ahol a legkülönbözőbb értékű vonalak párhuzamos rendjére s aprólékos részleteire gondosan figyel s ennek ellenére is nagyvonalú és a lélek mélységeiben kutat. A legendás hadvezér, Kutuzov portréjánál is kedvvel használja a párhuzamos vésőket, de ez most már nála stilizáltságba torkollik. A hadvezér hajának szinte archaikus mintázása, az ég körülhatárolt felhői éppoly rendben sorakoznak, mint a háttérben felvonuló katonák lépései. Favorszkij szellemességét, mesterségbeli tudását eszmei egysége s ötletessége megóvta az uniformizálás veszélyétől. Szenvedélyét önmérséklet és tartózkodás fegyelmezi s az erő magából a műből, belülről sugárzik. Stílusa mindenki mástól elhatárolja, jellegzetesen szláv érzésvilágból bontakozik ki, amely hovatartozását is mindenkor kijelöli. — Gondosan készül a vésésre, szándéka előre kitervelt s ezt tengernyi grafikai jegyzetelése és vázlatai igazolják. Favorszkijra valóban vonatkoztatható Puskin mondása: „A harmóniát az algebrával ötá fonódik össze a könyvművészettel. Sajátos grafikai nyelvezete s romantikus érzésvilága elsősorban a világirodalom nagy klasszikusaihoz kapcsolja. Az orosz múlt dicső hagyományait hozza életteljes közelségbe úgy, hogy a ma élők nyelvén szóljon.

Az újságok s folyóiratok megírták, hogy e határtalanul szerény, örökké dolgozó xilografus még az *életművéért kapott Lenin-díj* átvétele idején is visszautasított mindenféle ünnepeltetést. De letette milliók asztalára jubileumi évének s magas kitüntetésének legszebb ajándékát, az ekkorra befejezett Puskin kis tragédiáihoz készített ciklusát. E fametszet-sorozat nyelve egyszerű és lakonikus, szinte zenei hatásokat ébresztő, alkalmas arra, hogy a csehovi világ tragikus hangvételű pátoszát a véső nyelvén közvetítse.

Tóth Ervin

V. Favorszkij: A szamarkandi sorozatból
De la série de Samarkand — Из самаркандской серии

Koszta József : Faluvége

Magyar Művészet
1935. 122. l. sep

Koszta József

tekintetében, hanem az edény külső felületének változatos domborművekkel való díszítésében is alkotott újat és szépet. Ki kellett volna emelni, hogy a terra sigillatáknak az itáliai típusokon kívül Galliában és a rajnamenti Germániában voltak a legnevezetesebb gyártási helyeik.

Az általános tájékoztatást nyujtó címszavak közé be kellett volna venni Thieme—Becker (Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler) és a két Wurzbach (az egyik a németalföldi művészek lexikonának szerkesztője, a másik az osztrák életrajzi lexikon szerzője) neveit. A külföldi folyóiratokkal általában mostohán bánt el a lexikon, alig említ közülök egyet-kettőt. Pedig a Revue de l'art, a Gazette des Beaux-Arts, a L'arte, a Bolletino d'arte, Burlington Magazine, a Zeitschrif für bildende Kunst, a porosz és bécsi Jahrbuchok megemlítése éppen nem lett volna felesleges. Hiányzik szerintünk a nevezetesebb műtárgyhamisítások megnevezése, a Dossena-ügy rövid megemlítése (a közelmult legnagyobb antik archaikus szoborhamisításainak tettese), a képek röntgen-vizsgálatára vonatkozó tudnivalók és e vizsgálatok eredményeinek egy-két képen való bemutatása. Hiába kerestük a következő címszavakat is: Képzőművészet, művészet, műgyüjtés, műgyüjtő, múzeum, őstehetség, stb.

A magyar vonatkozású címszavak közül sokat fájó szívvel nélkülöztünk. Igy miért maradtak el Eszterháza, Gyulafehérvár, Kotézményt 1871-ben. Éppen így nem sarjadt a Szépművészeti Múzeum sem a Nemzeti Múzeumból. Anyagának zömét az Országos Képtárból kapta s ennek vette át egész személyzetét is. Kár, hogy a lexikon előző kiadásának egyik értékes címszavát, „Budapest magángyüjteményei"-t, az új kiadás teljes egészében elhagyta. Igaz, hogy azok közül több feloszlott s az egész állomány nagyon megváltozott, de ez csak a gyökeres revideálásra ok s nem arra, hogy az egész hasznos rész kimaradjon. Nem érthetjük, hogy maradhat el egy magyar nyelvű művészeti lexikonból az egykori híres, de sajnos veszendőbe ment Nádasdy-gyüjteménynek, továbbá Jankovich Miklósnak, Pyrker J. László egri érseknek, a híres gyüjtő Fejérváry Gábornak és — horribile dictu — az Esterházy-családnak és gyüjteménynek megemlítése. Nem vagyunk olyan gazdagok, hogy a régi magyar életnek ezeket a nagy gyüjtőit, akik pénzt nem kímélve, a műtárgyak egész seregét szedték össze, melyek ma jórészben nemzeti közgyüjteményeink legféltettebb kincsei, hallgatással mellőzhessük.

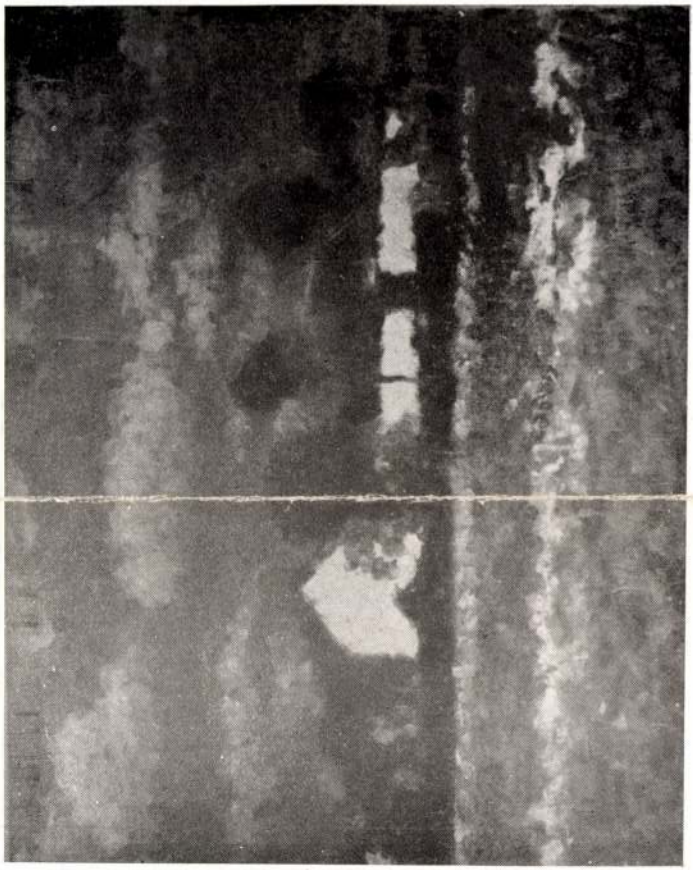
Amennyire helyes, hogy a ma művészeti adminisztrációval foglalkozó funkcionáriusok neveit megtaláljuk a lexikonban, éppen annyira helyes lett volna ezt a ma már közpályán nem működő vagy elhúnyt személyiségekkel is megtenni. Igy hiába kerestük báró Szalay Imre, Kammerer Ernő múzeumi igazgatók nevét, kimaradt a nagyérdemű

A „Magyar Művészet“ melléklete

KOSZTA JÓZSEF: KUKORICATÖRŐK. Olajfestmény

Az Athenaeum r.-t. nyomása

Koszta József: Tanyák.

4.

Nemzeti Szalon 1940. jan. feb
Szinyei Társ.
VII. kiáll.

Kandó László : Intérieur.

A III. nemzeti Képzőművészeti Kiállítás a Műcsarnokban

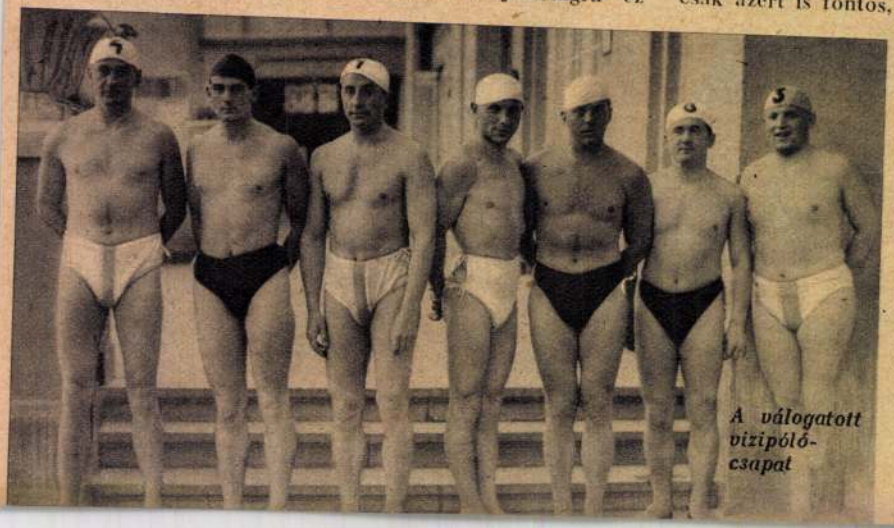

Koszta József : Kukoricaszedők

-Esztergom 95-

Joannes Sommer Metello - Burgensis Peregrinatio Terra Marique instituta. Kéziratmetszetek után készült akvarellekkel, 1672-ből. (Magyarországi, török vonatkozású utazás).

gyar bajnok és rekorder, aki tavaly Európa nyolcszáz méteres futóbajnokságát nyerte meg és akit Amerikába hivtak meg az amerikai bajnokságra ez

A válogatott vízipólócsapat

kus, és hegedűt adták vő
De most szerencsére ráes
arra, hogy *Sárosi* centerl
csak azért is fontos, mivel
Züri
a r
tott
pa-
sen
gor
egy
hu
dő
ná
ség
kor
tőle, hogy szivesen
játszik-e ezen vagy
azon a poszton,

KOSZTA JÓZSEF: KRUMPLIKAPÁLÓK

Gépiró óban. A magyar napszámosság-
Magyar Lugnet 1927. 30. l.

Kosztka József

CSÓK ISTVÁN: ÁLDOMÁS. Vázlat
Márk Lajos úr tulajdona

Kozta József

Magyarország Reggeli lap
karácsonyi melléklete
1940. dec. 25. évf.

ámitás

eje	Napok	Kamatszámok	
		Tartozik	Követel

610 Kosta Kuhorica tkáč.

delt nádszálakra építik hatalmas fészkeiket s az ilyen telepeket még a nádasvilág ragadozói, a könnyű repülésű rétihéjják is elkerülik.

A mocsár egyik-másik szárazabb részén rekettyefüzek zöldelnek. Ezek a vegyes madártelepek kedvenc fészkelőhelyei. Kiskócsag, a nemes kócsag karcsú, bóbitás rokona, bakcsók m

termetű, zsemlyeszínű üstökös- vagy selyemgém, a másik a zománcosan csillogótollú, hajlottcsőrű batla. Fekete ibisznek is hívják az utóbbit és valóban közeli rokona az egykor szentként tisztelt egyiptomi ibisznek.

Nád között húzódik meg a kanalasgémek telepe. Ezek kis tisztásokat válasz-

ban, de mégis Kisbalaton ennek a madárnak is utolsó, biztos menedéke.

Madárritkaságain kívül rejtett életű apró emlősöknek és ritka rovaroknak is gazdag előfordulási helye Kisbalaton. Ezek a tudományos kutató számára jelentenek értékes gyűjtő- és megfigyelési lehetőséget, s

Koszta József

Rózsák.

Magyar Művészet 1927. 5. f.

A címlapkép

Olvasóink figyelmét felhívjuk a
SITMAR LINE
utolsó oldalon levő hirdetésére.

KOSZTA JÓZSEF

63. Virágcsendélet 12,000.000
64. Leányfej* 12,000.000
65. Szélmalom 20,000.000
66. Virágcsendélet 12,000.000
67. Dinnyesátrak 20,000.000

KOSZTA JÓZSEF

69. Fellegek 12,000.000
70. Tájkép, házakkal 12,000.000

E. M. T. XXXI. kiáll.

előadás ínyenc tapintatát. A szellem és az érzéklet boldog egysége ez, amely mindent megengedhet magának, mert a legvégletesebb elvontságú formát is élettel hatja át és az ábrázolás legaprólékosabb, legmohóbb örömei közben sem ragad az anyaghoz, a földhöz.

Legyen szabad szerénytelenül megjegyeznem, hogy a francia művészetnek eme értékeivel már régen, már a Berlinben látott gyüjteményes és csoportos kiállítások révén tisztában voltam. Ám természetes, hogy a szemlélet sokkal gazdagabb és közvetlenebb, ha a dolgokat eredeti környezetükben és légkörükben látja. Párizs maga egy egész művészeti világrendszer, amelyben a kisebb-nagyobb fényű napok és csillagzatok között a vonzódás és taszítás, a rokon alkat és a polaritás bonyolult éltető viszonylatai szövődnek keresztül-kasul.

A franciák (nem készen kapott, hanem történelmileg kialakult) lelki egységén múlik a hagyományteremtés és hagyományhoz való ragaszkodás képessége is, amely nem zárja útját a folytonos megújulásnak. A középkori törzs egyre újabb és újabb gyűrűk alakjában évszázadról évszázadra, nemzedékről nemzedékre bővül. Ágakat hajt minden irányban, az ágakból gallyakat bocsát világgá, azokon a szárak és levelek finom halmaza sugárzik szerte-széjjel — és ez a pazar lombosodás minden gazdagsága mellett is ugyanegy fának a termőerejéhez és alkatához tartozik.

A Chef-d'œuvre, a francia művészet mesterműveinek kiállítása ezt a sokrétű egységet, ezt az új hajtások szakadatlan során végigvonuló, hagyománybeli folytonosságot szemléltette. A XII. század románstílű szobraitól és kéziratos, képes könyveitől kezdve egészen a XIX. század végéig, *Seurat*-ig és *Rodin*-ig. Elsősorban természetesen a tárgyak révén, de kivá-

Koszta József

81 Koszta József: Genre-vázlat.

Goth Móric

375 Goth Móric: Gyermek anya ölében.

KMT 1913. kav. Gall

Jövendő. 1946 II é. 15. n.

Műteremsarok

Az örökifjú Koszta József

A közelmult napokban történt, hogy a napilapok szerkesztőségein végigfutott a hír Koszta József haláláról, sőt néhány újságban már napvilágot is látott — mikorra a cáfolat megérkezett. A hír hamisnak bizonyult, a 82 esztendős mester, a magyar festészet nagy nemzedékének, modern művészetünk úttörőinek, Ferenczy Károly, Rippl Rónai generációjának egyik élő emlékeként, tovább dolgozik.

*

Koszta nemzedéke volt az, amely a századforduló tájékán — szinte párhuzamosan Ady Endréék harcával — kiszabadította piktúránkat a müncheni, bécsi iskolák bűvköréből, nyugateurópai színvonalra emelte és ugyanakkor sajátos magyar hangját megteremtette. Ezek a festők a francia polgárság művészetétől indultak el, de a könnyedén lebegő impresszionizmusból már a magyar ugar fojtottan izzó, fülledt piktúráját építették. Ez a nemzedék Európa haladó értelmiségének szemszögéből nézte a feudális maradványok börtönében fuldokló magyar valóságot.

És ez a művésznemzedék — sokszor tudat alatt is — érezte a sorsközösséget az ország legelnyomottabb rétegével, a szegényparasztsággal, mely a jegyzők, szolgabírák, meg a főúri latifundiumok elnyomása alatt épúgy sinylődött, mint

A 82 esztendős Koszta József

ahogy a magyar kultúra sorvadozott a dzsentri-arisztokrata szellem uralma alatt.

Koszta József maga is parasztcsaládból származik, az Alföld népe körében él máig is. Nem véletlen, hogy a legmélyebben ezt a sorsközösséget éppen az ő festészetében érezzük meg. Ez határozza meg egész művészetét, ez jelöli ki képeinek paraszti témakörét, ez adja piktúrájának azt a robusztus kifejezőerőt, mely finom hangulatok helyett még a tájképekben is a parasztok életének, munkájának színterét, a virágcsendéletekben az ő szegényes, fanyar örömeiket láttatja meg.

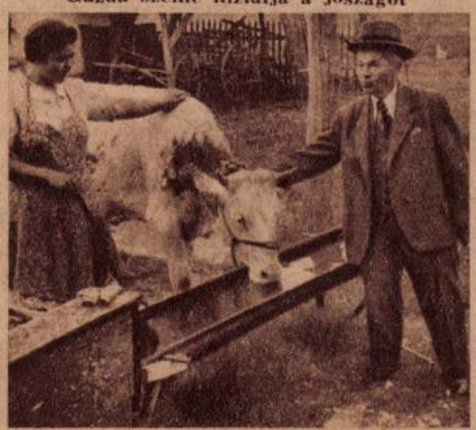
Ebből az együttérzésből virágzott ki Koszta József sajátos stílusa is. Az impresszionista színfoltok őnála nem lebegnek könnyű álmokként a rezgő levegőben, a sötétkéken izzó ég, a vakító fehér, sárga, vörös fények, fekete árnyékok foltjai tömören, az alföldi kánikula tikkasztó súlyával nehezednek a kukoricatáblák és sivár tarlók, a magyar föld munkásaira. A tömör foltok, nehéz színek fülledt levegőjében már szinte fuldoklik a táj, a szikkadtan sárgáló mezők és mérgeszöld vetések, a nyári hőségben fehéren villogó paraszt vityilók végtelen sora, — melyek mögött feketén rajzolódik a sötétkék égre egy-egy öreg szélmalom, mint a felszámolatlan mult nyomasztó kísértete . . .

Ez a nehézmozgású, földszagú piktúra az úri Magyarország olcsó csillogásában természetesen nem számíthatott tetszésre. Koszta József hosszú éveken át nélkülözve vándorolt festőládájával az Alföld falvai, tanyái közt és első nagy sikereit csak 53 éves korában, az 1917-es gyüjteményes kiállításával, majd hamarosan utána, 1920-ban aratta. E kiállításokon eladott képeinek árából kis földecskét vásárolt Szentes határában, visszavonhatatlanul lekötötte magát az Alföld rögéhez, ott fest és ott gazdálkodik, teljesen eggyé válva azzal a parasztsággal, amelyből származott, amellyel éveken át együtt nyomorgott, amelynek egész munkásságát szentelte és amelyből művészetének erejét máig is meríti.

A néphiedelem szerint, akinek holt hírét költik, az sokáig fog élni. Kívánjuk, hogy a babona ezúttal valósággá váljék és reméljük, hogy Koszta József, aki korát meghazudtoló friss erőben munkálkodik ma is szentesi tanyáján, sok nagyszerű alkotással gazdagítja még a magyar művészetet.

H. K. L.

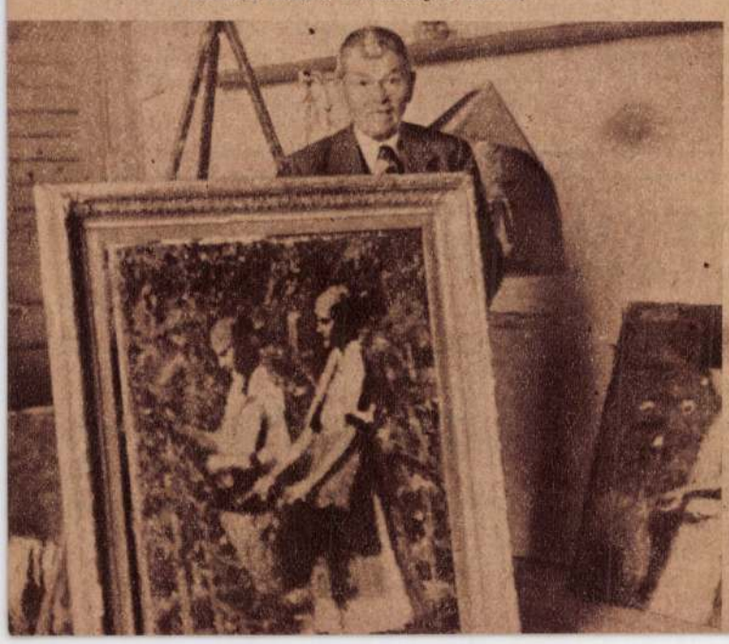
Gazda szeme hizlalja a jószágot

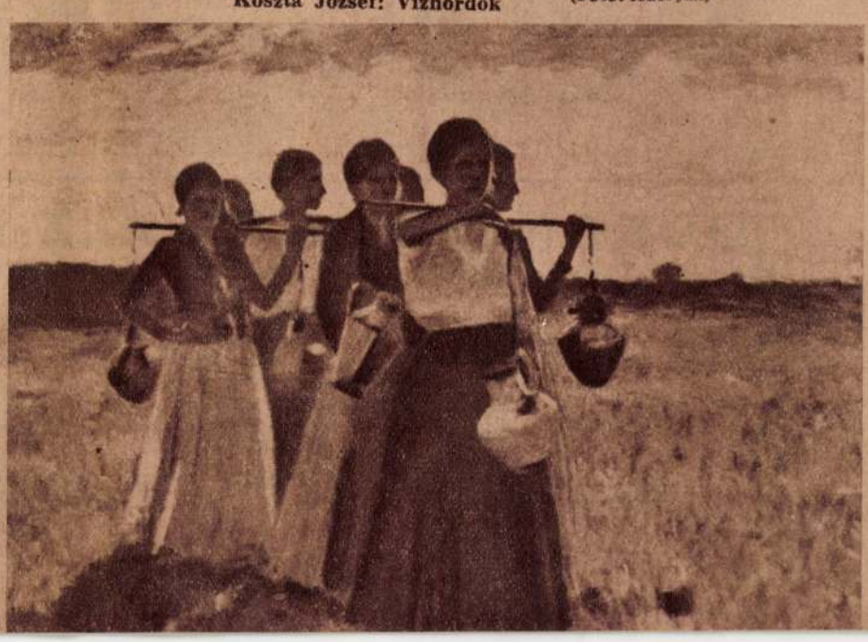
Szabadban készül a csendélet

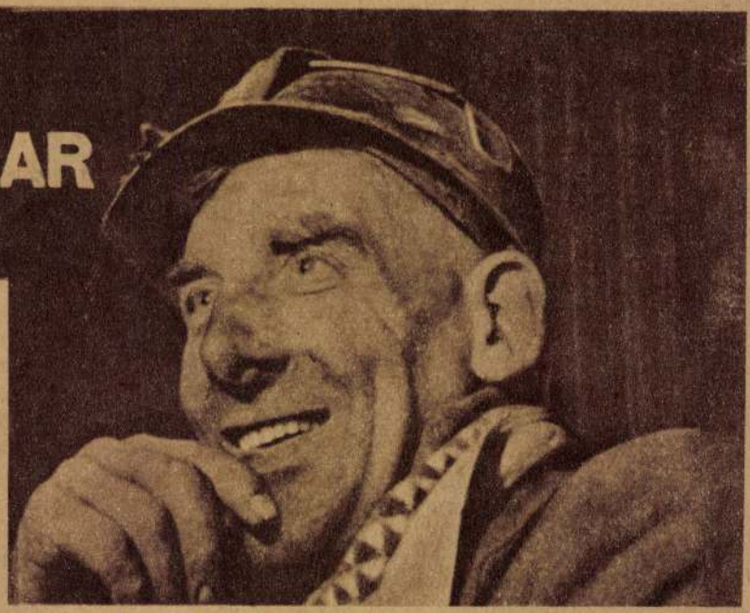
Koszta József festményei között

Koszta József: Vízhordók (Foto: Adorján)

AZ ANGOL BÁNYAIPAR ÁLLAMOSITÁSA KÜSZÖBÉN

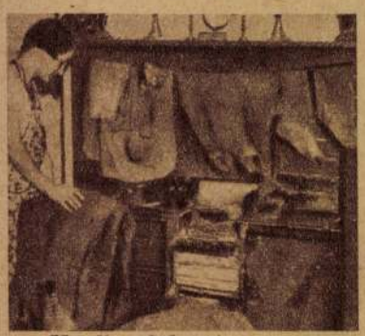
Vidám önbizalommal mosolyog az angol bányász, nemsokára ő lesz az úr a bányában

Angliában mindenki ismeri a northumberlandi bányászok történetét. Ők voltak az elsők, akiket — a mult század hatvanas éveiben — állati sorsba kényszerített a munkahelyváltoztatás tiltó rendelkezés és a „truck system". Ez utóbbinak az volt a lényege, hogy a bányász nem kapott pénzt a munkájáért, csak utalványokat, amelyeket azután a bányatársaság üzleteiben élelmiszerre és nyomorúságos ruházati cikkekre válthatott. Az ötletes bányatulajdonosok így egy rókáról két zsíros bőrt tudtak lenyúzni, kétszeres hasznot húzva a bányászok munkájából. A sikeres „truck system" lassan elterjedt az egész országban, a Rhonddavölgy szénbányáiban összeestek az éhségtől a munkások. Sleecastle és Tyndale szénportól fekete szemetjében gondatlanul elhajigált kenyérhajak után kutattak a nyolcéves gyerekek. Azért a nyolcévesek, mert kilenc esztendős korában már minden bányászgyerek a csilléket tolta lenn a tárnában, 130 méternyire a föld alatt.

A zárt tömegben élő, tehát könnyen szervezhető bányamunkásokat már korán szervezeti egységbe kényszerítette ez a bánásmód. Az angol munkáspárt, a Labour Party megalapítója, Keir Hardie is a szénfejtő csákány mellől került a parlamentbe és ma is, fél évszázad után, *az angol bányászok a brit munkásmozgalom élén állanak.* Annakidején a délwalesi szénmezők dolgozóinak 1897-es sztrájkja volt a bányászok első szervezett bérharca az angol szigeten. A fiatal bányász szakszervezet 139.000 tagja közül 90.000-en szüntették be akkor a munkát. Áprilistól októberig tartott a sztrájk, amely végül is a munkások vereségével végződött: a teljesen kiéhezett, pénztelen, lerongyolt bányászok kénytelenek voltak egyességet kötni munkáltatóikkal.

Keir Harde, Bill Crooks, David Fenwick és segítőtársaik azonban nem hagyták abba a harcot és sorozatos parlamenti beszédekben a nemzet elé tárták a bányászok nyomorát. Mikor Hardie első támadó beszédében az éhező bányászgyerekek számára táplálékot követelt, ezt a választ kapta a konzervatív padsorokból: „a kormánynak nincs módjában ilyen intézkedéseket foganatosítani."

Este a régi kandalló tüzénél szárad a nyirkos, szénporos bányászruha

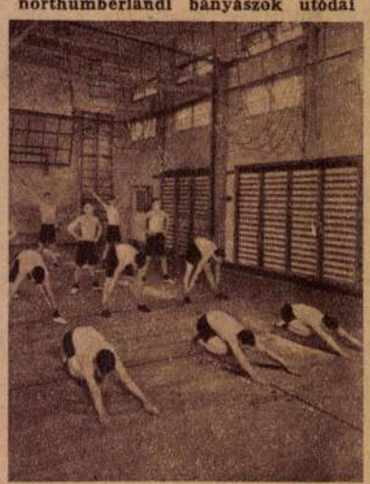
Több bányában, a munkásszervezetek követelésére, korszerű zuhanyfürdők létesültek

Indulás a tárna felé, kezdődik a munkanap

Egyes bányatelepeken modern tornatermekben sportolnak a northumberlandi bányászok utódai

A bányászok azonban egyre öntudatosabbak lettek, szervezeteik egyre erősödtek és a kormány, megsejtve végre az ügy jelentőségét, bizottságokat küldött a bányászprobléma kivizsgálására. Ilyen volt a Sankey- és Samuel-féle bizottság, amelyeknek a munkája jelentős részleteredményeket hozott. Főleg a bányászok szociális viszonyai javultak erősen. Modern fürdőházak és tágas tornatermek épültek a munkások számára és bevezették az állandó orvosi ellenőrzést és az öregségi biztosítást.

A bányász szakszervezetek tisztában vannak vele, hogy munkásaik sorsának *gyökeres* javulását, csak Anglia bányáinak államosítása hozhatja meg. Ezt az államosítási törvényt várja Nagybritannia legprogresszívabb rétege — a bányászság, az ország első, parlamenti többséggel rendelkező munkáspárti kormányától. Az államosítási harc kimenetele nem kétséges, de a küzdelem még áll, mert — mint Bernard Shaw mondta — minden szénbányatulajdonos kész az utolsó fillérjét is feláldozni, hogy az államosítást befeketítse és megakadályozza.

Gömöri

DUBÁN—FELLER JAZZ-REVÜ

április 28-án, a Zeneakadémia nagytermében, d. u. 6 órakor

KÖZREMŰKÖDNEK:

Alfonsó, Fényes Kató, Holéczi Együttes, Keszthelyi Mária, Halmai Imre, Kazal László, Tabányi Mihály. Jazz-együttese, Kapitány Anni, Lantos Olivér, Hlaszni Béla, Sinkó János, Balogh Géza, Dubán-Feller Jazz-együttese, Rácz Vali, Türk Berta, 5 Vagabonds, Tangóharmonika zenekar. Zongorán kísér: **Tassi Tamás.**

Jegyek kaphatók DUBÁN—FELLER hangszerszalon (József-körút 38.) és a jegyirodákban.

MAGYARI RENDEZÉS.

HOTEL OPERA

MELEG FOLYÓVIZ!
7 fürdőszobás szoba
VI., RÉVAY-UTCA 24
Tel.: 123-339, 128-909

1—10 tonnáig

teherautót és személyautót

bárhova azonnal indít

TELEFON: **122-947, 123-084.**

BARLAI, NÁDOR-UTCA 26

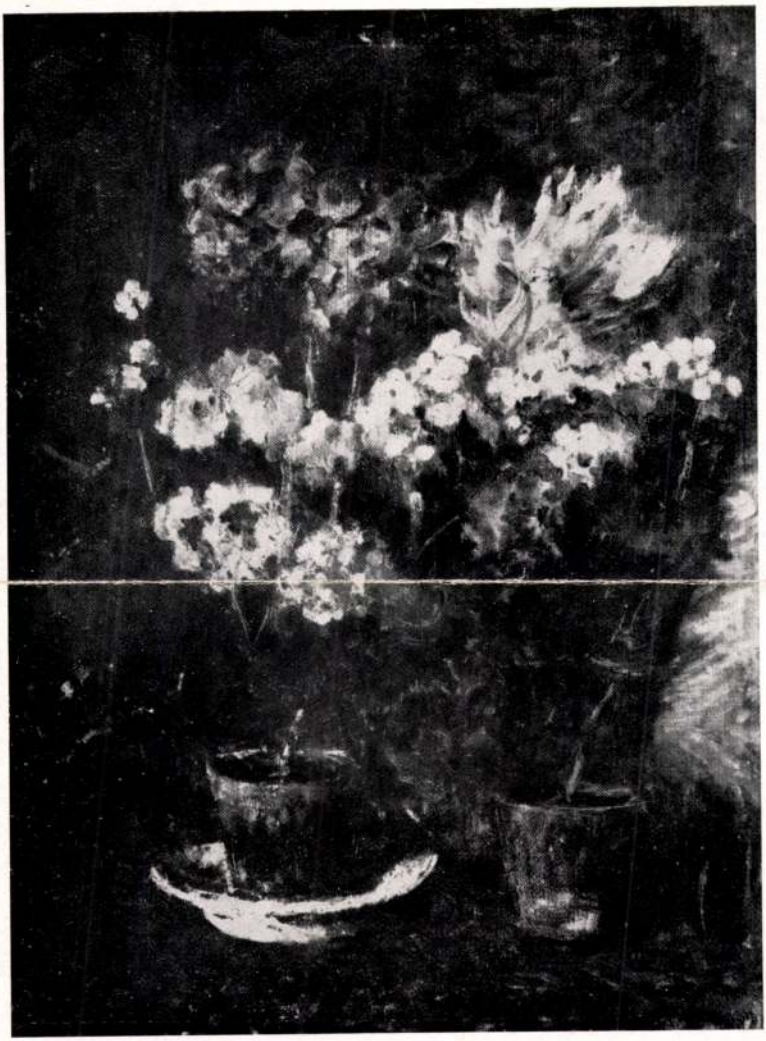

KOSZTA JÓZSEF: KUKORICASZEDŐK

Tu. Nemz. képtár. Kiáll
1935

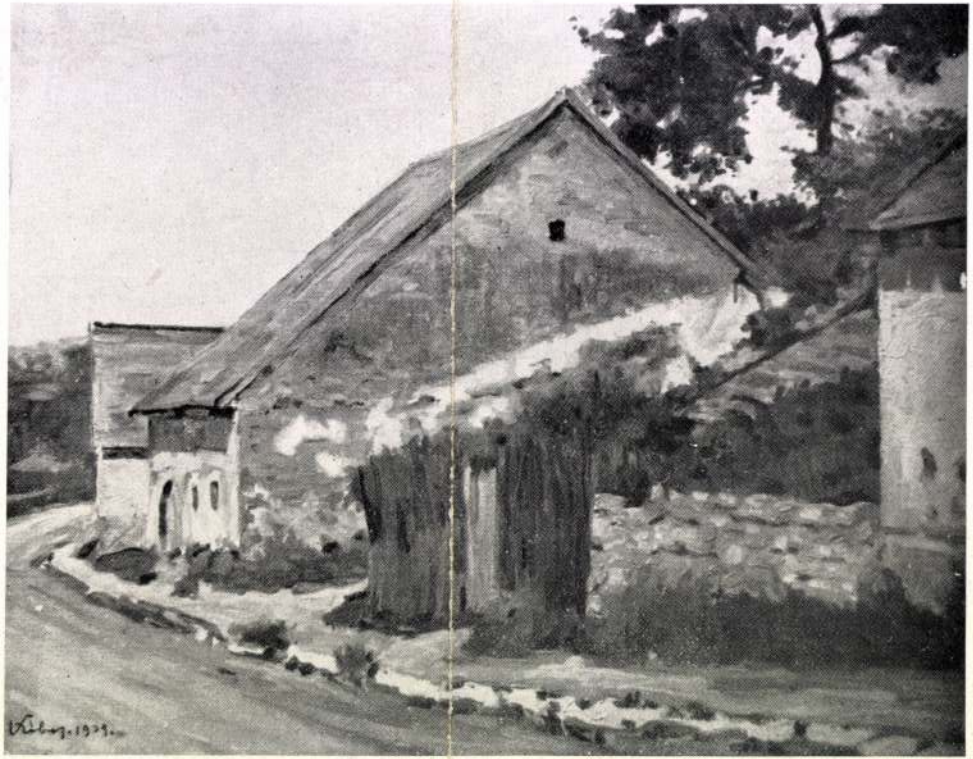

MÉRŐ ISTVÁN: KOMOLY BESZÉLGETÉS

KOSZTA JÓZSEF: VIRÁGCSENDÉLET.

V. Nemzeti Képzőm. kiáll. 1939. Kassa.

KÓBOR HENRIK: BUDAKESZI PINCÉK.

»FIGYELŐ«
ÚJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Lap: ASSZONYOK
Megjelent: 1940 AUG 15

93

KUKORICATÖRŐK

Sz

KOSZTA JÓZSEF

85 éves korában meghalt a dolgozó magyar paraszt életének legnagyobb festője

Koszta József halálával a magyar művészet egyik legjelentősebb nagymestere költözött el az élők sorából. Robusztus erejű művészete egyetlen témát ismert: mindig csak arról a világról beszélt, amelyben maga is élt: a falu világáról. Parasztcsaládból származott, de Budapesten és Münchenben végezte iskoláit, tehát világjárt embernek számított. Mégis amikor első művészi sikerei némi pénzhez juttatták, egy kis falusi tanyát vásárolt magának, s egész életét ezen a tanyán élte le. Ott dolgozott, ott festette csodálatos tájképeit, s még csodálatosabb munkaképeit, amelyek a dolgozó parasztot s a falusi dolgozó nőt először ábrázolják igaz művészi eszközökkel, nagyvonalú, monumentális felfogásban. Képeinek tüzes, csattanó színességében is sokszor éreznünk kell valami fojtott, nehéz sűrűséget. De ez a fojtott levegőjű izzás nagyszerűen kifejezi a még elnyomott századeleji dolgozó paraszt mély hallgatásában parázsló szenvedély kiolthatatlan erejét! Koszta József forradalmár volt. Forradalom volt már az is, hogy a magyar szegényparasztság világáról nem a népszínművek hamis és olcsó édességével beszélt. Nem is fogadta művészetét valami nagy lelkesedéssel a századeleji polgári „műértő" közönség. A mester első sikerét csak későn, 53 éves korában érte el. Művészetének jelentőségét már akkor felismerték néhányan. De az igazi sikert, az igazi elismerést a felszabadulás után a népi demokrácia hozta meg Koszta József számára. Az elsők között volt, akik a Kossuth-díj kitüntetésében részesültek. S mult év őszén rendezett nagy, gyüjteményes kiállitásán az egész ország ünneplése volt bizonysága annak, hogy a nagy művész szavát megértették a felszabadult dolgozók széles tömegei is. Tehát azok, akikről Koszta József minden képében beszélt.

(sz.)

Koszta József

AZ ÚJ

BU

A FALU APRÁJA-NAGYJA MIND A SZÖVETKEZET FELÉ IGYEKSZIK, ÚJ KENYERET ÜNNEPELNI

EZEK A KASZÁK ARATTÁK AZ ÚJ KENYÉRNEK-VALÓT — ÉRDEMES MEGBECSÜLNI ÖKET, DE MÉG A LEGÉNYEKET IS, AKIK A NYELÉT FOGTÁK

AMINT AZ ÁBRA MUTATJA, A LÁNYOK CSÖPPET SE FÁRADTAK EL A MAROKSZEDÉSBEN

Egyetlen közös ellenség van a BOLSEVIZMUS mondja Mussolini

Göring torpedóvadászhajón Capri szigetére utazik üdülni

Berlin, január 18

A Völkischer Beobachter vasárnapi számában közli római munkatársának *Mussolini* miniszterelnökkel folytatott beszélgetését.

A *Duce* a többi között a következőket mondta:

— Az elmult esztendőben

létrehoztuk a Berlin—Róma tengelyt, ami Európa megerősödésének kezdetét jelenti.

Nem hiszem, hogy valaha is megvalósulhatna az európai Egyesült Államok eszméje, de bízom *az európai eszme feltámadásában*, ami annak felismeréséből eredhet, hogy kultúránknak, egész műveltségünknek, sőt létünknek

egyetlen közös ellensége van: a bolsevizmus.

Új korszak kezdetén állunk. Tanui vagyunk a társadalmi és a politikai tanok teljes és mélyreható megujhodásának.

A demokratikus eszmék megbuktak

és ma már nem egyebek, mint fertőzési gócok és a bolsevizmus csatlósai.

Az angol—olasz megegyezésről az olasz kormányfő a következőképpen nyilatkozott:

— Ez a megegyezés mindenesetre *az enyhülés kezdetét* jelenti és számíthatunk többéves békés fejlődésre. Felhasználjuk majd ezt az időt, hogy folytassuk békeművünk felépítését.

A földközitengeri egyezmény csak erősítheti a német—olasz tengelyt

és látható jele azoknak az erőfeszítéseknek, amelyeket az európai béke biztosítására végeztünk.

A spanyol kérdéssel kapcsolatban *Mussolini* kijelentette, hogy Olaszország *nem használja fel ürügyül a* szovjet beavatkozását arra, hogy megvalósítson bármiféle területi törekvést.

A tudósító végül azt a kérdést tette fel a Ducenak, hogy *Spanyolország vagy Katalónia területén szovjet köztársaság* megalakulása a *status quo* megváltoztatását jelentené-e. A Duce a kérdésre csak egy szóval válaszolt:

— *Természetesen!*

Magyar-jugoszláv megegyezés terve Rómában

Párizs, január 18
(Az Est külön tudósítójától)

A római tárgyalások során *Mussolini* és *Göring* miniszterelnök között vasárnap este *Rómából* érkezett jelentés szerint *egy terv is szóba került*, amelynek az a célja, hogy *egyengessék a barátságos megegyezés útját Magyarország és Jugoszlávia között. (T.)*

Göring több napra Capriba megy

Róma, január 18

Göring porosz miniszterelnök vasárnap délelőtt *Viktor Emánuel* király és császár meghívására *Castel-Forzanoban* vadászaton vett részt. A vadászat után a király és császár *villásreggelit* adott a német vendég tiszteletére. Vasárnap délután *Göring* folytatta *Róma és környéke* nevezetességeinek megtekintését.

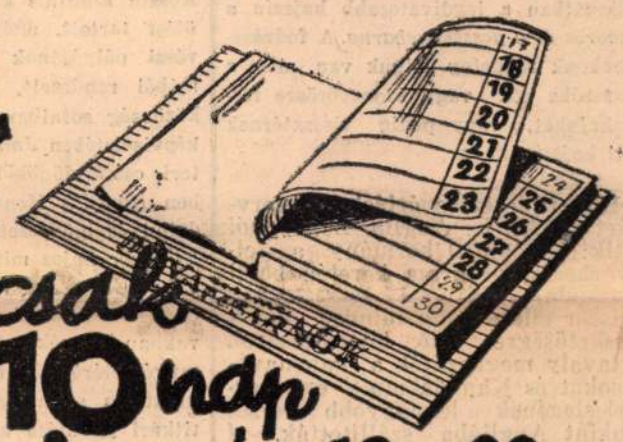
Göring hétfőn délelőtt *Umberto* trónörökös meghívására különvonaton *Nápolyba* utazik. Tiszteletére a trónörökös villásreggelit ad. Hétfőn este *Göring* az olasz kormány által felajánlott *torpedóvadászhajó fedélzetén Capriba utazik, ahol néhány napig marad.*

A harmadik Mussolini—Göring tanácskozás

Róma, január 18

Vasárnap híre terjedt, hogy *Göring* miniszterelnök a *Venezia* palotában a capitoliumi fogadás után *pénteken este harmadszor is tanácskozott a Duceval.*

Téli vásár

SIESSEN ezeket a szelvényeket felhasználni, hogy a megfelelő nagy választékból választhasson.

Postai megrendeléshez mellékelje.

csak 10 nap január 18 tól 28 ig

Női ruha és kalap

Tánc- v. délutáni ruha műs. marokénból, új fazónok ... 12.80
Angolos szövetruha különböző színben ... 12.80
Téli pongyola meleg flanellből ... 4.80. 3.90
Csinos műs. marokén blúz több színben ... 4.80
Gyapjú filckalap szalmával komb. tolldísszel ... —.98
Kötött gyapjúsapka minden divatszínben ... —.98

Többszáz télikabát leszállított vásári áron.

Gyermekruha

Flanell gyermekpizsama 1. sz 2-évesnek (szám emelk 20) 2.20
Gyermek edzőruha 000-ás, 1½-évesnek (szám emelk 40) ... 3.30
Fiú sportöltöny jóminőségű szövetből ... 5.90
Átmeneti kabát dublé szövetből ... 6.80
½ sz. 4 évesnek (emelk. —.70)
50. sz., 3 évesnek (emelk. —.80)

Női fehérneműk

Színes kombiné finom kötött műselyemből ... 1.95
Himzett kombiné finom kötött sarmőz műselyemből ... 2.75
Modern fazónú hálóing puffos ujjal, sarmoz műselyem 5.90
Flanell hálóing hosszú ujjal ... 3.25
Női sarmőz nadrág kis hibával, műselyem ... 1.—
Női pizsamaöltöny tenisz-flanellből 4.95
Harisnyatartó brokátmintás anyagból ... 1.58
Gumi csodafűző kis hibával, 35 cm 6.28, 30 cm 4.98
Vállaskötény festőből szép todros fazónban ... —.98
Női v. férfi munkaköpeny fekete klottból ... 5.28, fehér rayé köperből ... 3.98

Kendő, sál, ernyő

Női divatsál műs krepdesin —.88
Női műs. zsorzsett sál háromsarkos ... 1.38
Férfi divatsálkendő műs krepdesin ... 2.98, műs krepdesin ... 2.48
Női-, férfi-, gyermekernyő erős minőség ... 2.98
Berliner rojtú vállkendő minden színben ... 3.90
Flanell fejkendő ... —.98, —.58
Női divatgallér ... —.88
Divatvirág pamut-bársonyból —.98. —.78
Női bordűrös divaternyő műselyemből ... 4.98 3.98

Cipő

Női hócipő meleg béléssel, galléros v. oldalt gombos, barna színben, kis szépséghibával ... 2.90
Egyes pár női cipők antilop-szerű vagy boxbőrből, magas v. félmagas sarokkal, fekete, barna és kék színben ... 5.90
Női félfűzős cipő trottőr sarokkal, minden számban ... 7.90
Gyermek fűzőscipő lakk, szürkebetéttel v. puha barnabőrből 27—30-ig ... 4.90
Meleg házicipő pórtalppal ... 1.78

Harisnya-szelvény
Ezen szelvény ellenében kap a Téli Vásáron
3 pár „M. D. Cs. Bridge" harisnyát
matt fényű viskosa műselyemből, garantált hibamenteset
Ára összesen P 4.—

Zokni-szelvény
Ezen szelvény felmutatója kap a Téli Vásáron
3 pár férfizoknit
műselyemmel átszőve
összesen P 1.18-ért

A felébe kerül Onnek a nyakkendő,
mert ezen szelvény ellenében a Téli Vásáron a következő árakon
2 drb nyakkendőt választhat
Műselyemből ... P 1.45, 1.80, 2.80
Tisztaselyemből ... P 2.80, 3.80, 5.80, 7.80-ért

Most érdemes 6 drb zsebkendőt venni,
mert ezen szelvény ellenében
6 drb vételénél
külön 30% engedményt adunk a Téli Vásáron
1 drb férfizsebkendő 25, 38, 48, 68, 95 fill. stb
1 drb női zsebkendő 29, 38, 45, 58, 95 fill. stb
1 drb gyermekzsebkendő 15 fill

Mutassa fel ezt a szelvényt a kötött-osztályon és kap
1 drb gyermek sportinget
hosszú ujjal bármely nagyságban a Téli Vásár alatt
P 1.28-ért

Férfiruha és kalap

Télikabát vegig melegen bélelve ... 29.—
Sportöltöny 2 nadrággal (1 kabát, 1 hosszú- és 1 golfnadrág ... 39.—
Hosszú- v. sportnadrágok jóminőségű szövetből ... 9.—
Nyúlszőr puhakalap egyes színek és számok ... 7.98
Gyapjú puhakalap egyes színek és számok ... 3.88
Keménykalap béléssel, kis gyári kifogással 4.88

Uri divat

Oxfordszövésű ing rávarrott v. 2 külön gallérral 2.88, 2.48
Puplinette-ing bélelt mellel rávarrott v. 2 külön gallérral ... 4.88. 3.98
Nagytétel puplining bélelt mellel, 2 külön gallérral 5.88
Eolin-ing kis szövéshibával, rávarrott v. 2 külön gallérral ... 5.88
Siffón hálóing színes díszszel 5.88. 3.88
6 drb kemény v. félkemény gallér dobozzal ... 3.—
Nadrágtartó műselyem gumiból v. szalagból ... 1.68
Filc bokavédő ... 1.48
Rövid alsónadrág rayé köperből 1.98, jó freskóból 1.58
Hosszú alsónadrág erős köperből 2.98, meleg flanellből ... 2.48 1.98

Harisnya, kesztyű

Női strapaharisnya —.78
Férfi flórzokni —.78
Gumis térdharisnya kis hib. —.88
Női műs. harisnya hibamentes —.96
Női és férfi meleg kesztyű —.88
Férfi bőrkesztyű 2.98
Női bélelt bőrkesztyű 2.78
Női divat bőrkesztyű 1.88
Kesztyűk minden számban.

Kötöttáru

Női kötött kabátblúz divatos tázón ... 2.48
Női divat Garbo-blúz hosszú ujjal ... 1.28
Női kötött szmokingkabát 4.98
Férfi pullover divatmintás ... 2.98
Férfi kötött pullover villámzárral ... 4.98
Férfi kötött mellény tartós minőség ... 3.98

Postán utánvéttel szállítunk a Vásár alatt a portó felszámítása mellett!

MAGYAR DIVATCSARNOK Rákóczi út 72-74

HÍREK

— **Az egykori gárdatiszt tragikus sorsa.** *Bajáról* jelenti tudósítónk: Bajmok bácsmegyei községben élt már hosszú évek óta *Szidliszki* Miklós egykori orosz gárdatiszt, aki kegyfelszerelési tárgyakat készített és ebből tengette életét. Többször hangoztatta, hogy nem bírja már idegekkel az emigráció keserű kenyerét, amelyet 20 évig evett, hogy elkerült Oroszországból. Hat hónappal ezelőtt meghalt *Szidliszki* fivére, aki szintén előkelő állású úr volt annak idején Moszkvában. A vallásos életű *Szidliszki* Miklós, aki most 54 éves volt, megvárta, amíg letelik a gyászidő és tegnap Bajmokon *fivére sírján agyonlőtte magát.* Három bucsúlevelet hagyott hátra. Az egyik bucsúlevélben többek között ezeket a megható sorokat írja: »... *fivérem tragikus halála és az én kiontott vérem szálljon azok fejére, akik a cár országát a vörös hóhérok uralmában tartják...*« Kéri egyébként a csendőrséghez címzett levelében, hogy ingóságait értékesítsék és boncolás mellőzésével temessék el fivére sírjába.

— **Megbukott a platinaszőke.** *Párizsból* jelentik: A francia főváros előkelő fodrászszalónjai meglepő hírrel szolgálnak. A multévi adatok azt bizonyítják, hogy a szőkeség kezd kimenni a divatból Párizsban. Tavaly 30%-kal kevesebb szőke nő járt már Párizs uccáin, mint az előző évben. E pillanatban a legdivatosabb hajszín a *bronzvörös és a gesztenyebarna.* A fodrászszalónoknak rengeteg dolguk van, mert a platinaszőke nők vagy bronzvörösre festetik hajukat, vagy pedig visszatérnek eredeti hajszínükhöz.

— **Háború esetére óriási konzervraktárt rendez be Anglia.** *Londonból* jelentik: Az angol kormány a felfegyverkezési program keretén belül gondoskodni kíván a szigetország élelmiszer ellátásának minden háborús eshetőségre való biztosításáról. Már tavaly megkezdték a gabonavásárlásokat és Kanada mult évi termésfeleslegének legnagyobb részét apránkint Angliába szállították. *A kormány most 20 millió konzervet akar elraktározni háború esetére.* Miután nagyon sok pénzbe kerülne egy olyan óriási raktárház építése, amelyben a 20 millió konzervdoboz elférne, a hatóságok *titkolt rejtekhelyeken el akarják ásni az élelmiszertartalékot.* Természetesen felvetődik a kérdés, vajjon eláll-e évekig a sok konzerv? Ezzel kapcsolatban nyilvánosságra hozták, hogy 1824. évben *Parry* kapitány, aki északsarki úton járt, konzervkészlete egy részét hátrahagyta. *Nyolc évvel később* egy másik angol sarkkutató, Sir John *Ross* megtalálta a konzerveket és hazavitte Angliába, ahol felbontatlanul a hulli irodalmi társaságnak ajándékozta. 1911-ben a társaság tagjai kíváncsiak lettek, vajjon *milyen állapotban vannak a 87 év előtt készült konzervek?* Minden konzervfajtából felnyitottak egy dobozt és kiderült, hogy úgy a levest, mint a sült és főtt húst és főzeléket tartalmazó konzervek *olyan frissek és ízletesek, mintha csak előző nap tették volna el őket.*

— **Ötven éve épül az orosházi községháza — papíron.** *Orosházáról* jelentik: Különös jubileuma van Orosházának: *50 éves fordulóját* érte meg az új községházépítés, amely azonban még mindig csak *papíron,* tervek formájában létezik. Ötven éve foglalkozik állandóan ezzel a problémával a község képviselete és mindig sikerült olyan »szerencsés« megoldást találnia, amely lehetetlenné tette az építkezés megkezdését. *Félévszázad óta állandóan készülnek a tervek.* Baranyai Kálmán bíró szerint *a község annyit kiadott már tervekre, hogy abból majdnem fel lehetett volna építeni a községházát.*

Jó emésztés nagyon fontos
ARTIN emiatt olcsó, pontos

ÖTVEN ÉV ÓTA FEST KOSZTA JÓZSEF. Ezt a jubileumot ünnepelte tegnap délben az Ernst Múzeumban a Szinyei Társaság. A képen középen áll Koszta József, mögötte Csók István és Fényes Adolf, balról Sidló Ferenc és Jalsoviczky Károly miniszteri tanácsos, jobbról Szentgyörgyi István

— **A Szinyei Társaság Koszta-ünnepélye.** A Szinyei Merse Pál Társaság vasárnap délelőtt az Ernst Múzeumban, a Koszta kiállítás keretén belül ünnepélyes ülést tartott, melyet Koszta József művészi pályájának 50. évfordulója alkalmából rendezett. A nagyszámú előkelő közönség soraiban ott láttuk az állam képviseletében *Jalsoviczky* Károly miniszteri osztályfőnököt, a város képviseletében *Horváth* Henrik főigazgatót, az irodalmi és művészeti tanács képviseletében *Tihamér* Lajos miniszteri tanácsost és dr. *Saly* Géza ügyv. titkárt. A gyülést *Csók* István elnök nyitotta meg, szép szavakban emlékezett meg Koszta József művészetéről és üdvözölte a megjelent hivatalos személyeket. *Sidló* Ferenc főtitkári jelentése után dr. *Lázár* Béla olvasta fel Koszta Józsefről írt tanulmányát, melyben végigkísérte a művész egész pályáját s megkereste művészetének lényegét. Rámutatott új stílusának a nagy mesterek stílusával való rokonságára, mely Rembrandt, Tizián öregkori stílusát is jellemzi. A szép tanulmány mély hatást tett a hallgatókra. Végül *Koszta* József mondott meghatott szavakkal köszönetet úgy a Szinyei Társaságnak, mint a magyar sajtónak, mely vele oly bensőséges módon foglalkozott.

— **A férfiak hajritkulását meg lehet előzni,** ha a fésülködéshez az orvosi utasítással ellátott dr. med. László V.-féle: Hajápolószeszt használják. Egyedárusítás: Múzeum-patika, IV., Kossuth Lajos ucca 22.

— **A Magyar Tacskótenyésztők Egyesületét** Budapest székesfőváros polgármesterének 118.297/VIII. 1936. számú rendelete felruházta a *kedvezményes ebadóigazolványok* kiváltásához szükséges *pedigrék* kiállításának jogával. Az Egyesület irodája Vörösmarty tér 3. szám alatt minden fajtiszta tacskó tulajdonosának rendelkezésére áll.

— **Nyolc napig lógott a kötélen egy öngyilkos asszony.** Özvegy *Varga* Györgyné 53 éves celldömölki asszony Vízkereszt óta nem adott életjelt magáról. A szomszédok figyelmeztetésére a csendőrség felfeszítette lakása ajtaját. A konyhában felakasztva holtan találták Vargánét. Vízkereszt napján látták utoljára, így *nyolc napig lógott a kötélen.* Valószínűleg *nyomora miatt lett öngyilkos.*

x **Kékes Szálló** — jó síhó. Szepes oktat.

x **Elhízott** egyéneknél reggelenként éhgyomorra egy-két pohár természetes »*Ferenc József*« keserűvíz a bélműködést hathatósan előmozdítja, az anyagcserét tetemesen élénkíti, a zsírmennyiséget megfelelően leapasztja és a testet könnyeddé teszi. Orvosok ajánlják.

— **A zalai főispán kettős installációja.** *Nagykanizsáról* jelenti tudósítónk: Nemrégiben iktatták be Zalaegerszegen Zala vármegye főispáni székébe gróf *Teleki* Bélát. Minthogy azonban Zalamegyében régi tradíció az, hogy nemcsak a vármegye székhelyén, Zalaegerszegen, hanem a jóval nagyobb lakosságú Nagykanizsán is beiktatják a főispánt, január 23-án újból főispáni installáció lesz.

— **Orvosi hír.** Dr. *Vincze* hipnózis-terápiai rendelését rendelőintézetében folytatja. VII., Damjanich ucca 40. Telefon: 1—403—58.

— **Felgyujtott egy óbudai házat egy teherautó.** *Schmiedt* József gazdálkodó, óbudai Miklós ucca 15. szám alatt lévő házának a garászában egy teherautó állt. A teherautó eddig ismeretlen okból kigyulladt. A lángok átcsaptak a ház padlására, ahol igen sok széna és szalma volt felhalmozva. A II., III., IV., V. kerületi és a központi tűzőrség vonult ki a tűzhöz. Először a tűz fészkét, a garázst akarták eloltani, ami azonban nem sikerült. Ekkor a környező házakra bocsátották a vízsugarakat, hogy legalább azokat mentsék meg a tűztől. A garázs és a teherautó elpusztult, a tetőből is vagy húsz méter leégett.

— **Gyászrovat.** Özv. *Lustig* Lajosné szül. Scheff Leontine életének 79-ik évében e hó 16-án meghalt. Az elhúnytban Weiszné, Lukács Margit és Lukács Henrik édesanyjukat gyászolják.

— **Ródlizók súlyos szerencsétlensége.** Tegnap délután sokan ródliztak a Csillaghegyi úton. Egy hármas ródlizó társaság öt óra tájban egy útszéli fának rohant. A ródli összetört, az utasok véresen terültek el. A mentők két kocsival roboztak ki és a sebesülteket, *Farkas* János 22 éves gyógyszerészt, *Gedei* Vendel 27 éves szabót és *Makkos* János 21 éves cipészsegédet az *Uj Szent János* kórházba szállították.

— **Imrédy Béla előadása.** *Imrédy* Béla, a Magyar Nemzeti Bank elnöke, a Joghallgatók Segítő és Tudományos Egyesületének huszonöt évvel ezelőtt volt elnöke a jogászifjúság meghívására e hónap 26-án délután 6 órakor a központi egyetem kupolacsarnokában *előadást tart a jogászság szerepéről és feladatairól különös tekintettel a gazdasági életre.* Az előadásra a rendezőség külön meghívót nem bocsát ki és ezúton hív meg minden érdeklődőt, különösen a jogászsegítő régi vezetőit.

— **Adomány.** *Havas* Gyula ecetgyáros, aranykoszorúsmester (Budapest) 100 pengőt küldött hozzánk Horthy Miklósné nyomorenyhítő akciója részére. — *L. R.* 10 pengőt küldött a nyomorék gyermekek részére.

— **Leleplezték a nagykanizsai angyalcsinálókat.** *Nagykanizsáról* jelenti tudósítónk: Nagyszabású angyalcsináló üzemet leplezett le a nagykanizsai rendőrség. Letartóztatták *Jakabfi* Györgyné nagykanizsai asszonyt, aki három évvel ezelőtt a kórház női osztályán volt alkalmazásban. Jakabfinét azzal vádolják, hogy *üzemszerűen foglalkozott tiltott műtétek végrehajtásával.* A rendőrség az ügyben szombaton és vasárnap számos kihallgatást és több *letartóztatást* eszközölt.

Asszonyom

bizonyára Önt is érdekli:

hogy minden, akár külföldről, akár belföldről érkező vagón kibélelve érkezik Budapestre. A magyar vagónokat szalmával és papirral, az olasz vagónokat gyönyörű árpaszalmával és hullámpapirral bélelik ki, de még így sem tudják teljesen megóvni a fagyástól. Sok burgonya, sárgarépa, sőt gyümölcs is érkezett fagyott állapotban, úgyhogy ezeknél a cikkeknél már áremeléssel kell számolni. a burgonya már ma drágult fél fillérrel;

hogy a tojáskereskedők hétfőn a kereskedelmi és iparkamarában gyülést tartanak, amelyen tiltakoznak a súlyárusítás ellen és kérni fogják a kormányt, hogy az erre vonatkozó rendeletet vonják vissza;

hogy olasz paraj érkezett ma a nagyvásártelepre, ahol 1.10—1.30 pengőért adták kilóját. E héten várják az olasz karfiol beérkezését is;

hogy a gyümölcskereskedők a forgalom visszaeséséről panaszkodnak. A nyilt piacokon nem tudják kirakni a hideg miatt az árut. Sokan be is zárták az árusítóhelyeket és elmentek három-négy hétre nyaralni.

— **Házasság.** *Edinger* Annus és *Kiascheck* Pál jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Dr. *Friedländer* László műtősebész, nőorvos (Budapest) és özv. *Moskovits* Bélánné Rothbart Blanka (Kassa) házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

KÖNYVALAKBAN MEGJELENT
A MAGYAR SZÍNHÁZ
NAGYSIKERŰ ÚJDONSÁGA

ZILAHY LAJOS

A SZŰZ
ÉS A
GÖDÖLYE

ÁRA 2.80 PENGŐ

ATHENAEUM KIADÁS

MINDENKI ISMERI — MINDENKI AJÁNLJA!

ZEPHIR
folytonégő kályha
fatüzelésre
Ara 60 P-től
Eladási mintaraktár:
Vilmos császár ut 39

HEBER
kályha és tűzhelygyár

REKORD
1-aknás, 2-aknás
szénre, kokszra
Ara 45—65 P-től
Hajós ucca sarkán
Telefon 124—610 és 124—747

Címre ügyelni! Árlap ingyen! Háztulajdonosok szállítója

NEMZETI KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS KASSÁN

Ötödször rendezi meg az idén az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács a kultuszminiszter megbízásából a nemzeti képzőművészeti kiállítást, amelynek feladata különböző irányokban működő magyar művészet kollektív felsorakoztatása.

A most egy éve visszatért Felvidék ünnepi évfordulója nagyszerű alkalom arra, hogy a magyar kultúra fellegvárában, Kassán mutassák be a nemzeti kiállítás anyagát. Ezen a kiállításon a felvidéki festők húsz év után most először kapcsolódnak be a magyar kultúra vérkeringésébe és a kassai Dóm szellemén nevelkedett polgárság előtt megmutatja magát a magyar művészet.

Mint a magyar művészeti multra és jövőre utaló sugárzó fény uralkodik ezen a kiállításon *Szőnyi* István művészete. Egy külön kis teremben elhelyezett kilenc festménye a magyar színlátás kifinomodottságában megjelenített igaz emberi lélekből fakadó mélységesen őszinte és simogató látomások. Maradéktalan művészi beteljesülés Szőnyi István érett emberi piktúrája; finom, halk élmény, mely hosszú ideig elkíséri a nézőt.

A kassai MÁV palotájának 48 kis szobácskája ad keretet a nemzeti kiállításnak. Az óriási anyag nem emeli ki kellőképpen a mai magyar festészet legkiválóbb alakjait, egyes művészek indokolatlanul sok képpel külön teremben szerepelnek és a kárpátaljai és felvidéki festők művészetét is lehetett volna szemléltetőbben csoportosítani.

Nagyobb anyaggal szerepel *Koszta József*, *Csók István*, *Iványi-Grünwald*, *Garay*, *Vidovszky*, *Juszkó*, *Kóbor*, *Szlányi*, *Glatz*, *Czencz*, *Szüle*, a fiatalabbak közül *Udvary*, *Vass* Elemér, *Kontuly*, *Molnár* C. Pál, *Boldizsár* István, *Jeges* Ernő.

A freskófestőket nagyobb munkára sarkalta a Felvidék visszatérésének témája. Ebben a tárgykörben monumentális megoldású és szép részletekben bővelkedik *Aba-Novák* mozgalmas terve. Szerencsés kézzel nyúlt a témához *Hintz* Gyula, *Friml* Géza is.

Meglepően értékes a felvidéki és kárpátaljai művészek anyaga. A keményebb, élesebb formakultúra, a szlávos dekoratív ösztön és érzelmesség sajátosságai átütik a különböző stílusok merev vértezetét. *Manajlo*, *Koczka*, *Endrédy*, *Boreczky*, *Jaszusch*, *Ungváry*, *Pausz* Ilona piktúráját remélhetőleg bővebben lesz alkalmunk még látni. *Löffler* Béla két szobra, a kifejezés őszinteségének intenzív erejével vésődik be emlékünkbe.

A plasztikai anyag nagy része ismert és kiállításokon szerepelt már, de itt is örömmel láttuk *Medgyessy* monumentális hortobágyi bikáját, *Borbereki* erőteljes szobrait, *Lux* Elek kecses táncosnőit, *Buzi*, *Moiret*, *Csucs*, *Varga* Ferenc szobrait és *Erdey* Dezső nemesen egyszerűsített Szent Imre modelljét.

A többszáz műtárgy közül kiemelkednek *Egry*, *Mattioni* Eszter, *Szobotka*, *Jobbágyi-Gaiger*, *Halápy*, *Novotny*, *Szabó* Vladimir, *Kun* István képei, *Lázár* Pál fametszetei, *Emőd* Aurél, *Kókay-Szabó*, *Dudás* grafikái.

(—t—)

Jaross Andor miniszter megnyitotta a kiállítást

Kassa. Országos érdeklődés mellett nyílt meg szombaton délben Kassán az V. nemzeti képzőművészeti kiállítás, amely megnyitója volt a kassai művészeti heteknek is.

A kiállítás megnyitására szombaton délben Kassára érkezett vitéz *Jaross* Andor miniszter is, akit az állomáson dr. Madarász István kassai megyéspüspök és báró Schell Péter főispán fogadtak. A megnyitó ünnepség a MÁV. igazgatósági palotájának dísztermében volt, ahol díszes közönség gyülekezett. Ott volt Ugron Gábor v. b. t. t., az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács elnöke, továbbá a képzőművészet, a tudomány és irodalom képviselői, a kassai és vármegyei egyházi, polgári és katonai társadalom vezetői. Dr. Pohl Sándor polgármester üdvözölte Jaross Andor minisztert, aki megnyitó beszédében hangoztatta, hogy ez a mai kiállítás nagyjelentőségű, mert mi felvidéki magyarok, — szeretném, ha ez a szó mindnyájunkban lassan elmosódnék — akik el voltunk zárva húsz éven át a magyar kultúra szemlélésétől, most itt látjuk koszorúba fonva a magyar művészet értékeit. Ezután hálával emlékezett meg a kultuszminisztérről, a kultuszminisztériumról, az Országos Irodalmi és Művészeti Tanácsról, hogy a kiállítást ide Kassára hozták.

A miniszter ezután kíséretével átment a kiállítási termekbe, ahol dr. *Csánky* Dénes, a Szépművészeti Múzeum igazgatója kalauzolta.

Délután 5 órakor összeült a zsűri, hogy döntsön az állami nagy aranyérem és a többi díj odaítéléséről. Este 8 órakor a Nemzeti Színházban megrendezték a kassai művészeti hét első irodalmi és zeneestélyét, amelyen a fővárosi vendégek is résztvettek. A bevezetőt *Harsányi* Zsolt mondotta, a műsoron pedig *Áprily* Lajos, *Böszörményi Nagy* Béla, *Kállay* Miklós, *Losonczy* György, *Mécs* László, *Orosz* Júlia, *Rajnai* Gábor, *Rigó* Magda és *M. Tasnády* Ilona szerepelt nagy sikerrel.

Bátorság

*

Egy amerikai hetilap, a *Liberty* minden héten ezer dollárt ad annak, aki a hét folyamán a legbátrabb cselekedetet vitte végbe.

Az ilyesmi természetesen csak béke idején lehetséges; mert amikor háború van, olyan sokan visznek végbe bátor dolgokat, hogy lehetetlen lenne megállapítani, ki volt a legbátrabb.

A béke napjaiban sokkal ritkább a hősiesség és sokkal könnyebb a legbátrabb cselekedet jutalmazása.

Ez a *Liberty* pályázatában úgy történik, hogy a pályázat bíráló testülete figyelemmel kíséri az ujságokat és a bátor cselekedetekről szóló híreket összegyüjti. Meg lehet figyelni, hogy az ujságokban igen ritka az olyan hír, melyben valakinek a hősiessége szembeötlő. Maga a hiranyaggyüjtés tehát nem elegendő, szükséges a közönség közreműködése is. Mindenki, aki az Egyesült Államok vagy Kanada területén lakik, felhívhatja a *Liberty* figyelmét egy olyan bátor cselekedetre, amelyről neki tudomása van. A közönségnek érdemes ezzel a dologgal foglalkoznia, mert az, akinek információja alapján odaitélték valakinek az ezerdolláros bátorsági díjat, azért a szivességéért, hogy felhívta a figyelmet egy bátor emberre, a *Liberty* szerkesztőségétől száz dollár jutalmat kap. Nagyon valószínű, hogy a rendkívül bátor cselekedetről nemcsak egy ember szerez tudomást és hogy egyszerre tizen vagy huszan jelentik az eseményt a *Liberty*nek. Az ilyen esetben a százdolláros jutalomdíjat az kapja, aki legértelmesebben írta le a bátor cselekményt.

Rákosi Jenő ha még élne, azt mondaná erre, hogy annak az amerikai lapnak a bátorsági pályázata tisztára bolondság. Ugyanis Rákosi gyakran említette, hogy ő szerinte a bátorság nem emberi erény, hanem isteni adomány. Akit az Uristen bátor embernek teremtett, az az élet minden körülményei között bátor.

Nem írom alá Rákosi Jenőnek ezt a tételét, de nem tagadom, hogy valamennyi igazság van benne.

A zseniális ember sajátsága, hogy gyakran »ráhibáz az igazságra«, azaz nem tudatosan, hanem ösztönösen rájön az igazságra.

Rákosi Jenő természettudományi ismeretei nem haladták meg egy gazdasági főiskolát nem végzett fiatal gazdatiszt ismereteit. Attól kezdve, hogy a hatvanas évek közepén Somogy megyéből egy grófi birtokról feljött Pestre, sohasem volt alkalma természettudományi dolgokkal foglalkozni és amikor meghalt, akkoriban még alig voltak Magyarországon olyan tudósok, akik tudták, hogy mi a *vitamin* és a *hormon*. Ezt Rákosi sem tudta. De ösztönösen tudta, hogy kell lenni valaminek a vérben, ami az embert gyávává vagy bátorrá teszi. Hogy ez a »valami« nem más, mint egy eddig figyelemre nem méltatott mirigynek néhány milligrammnyi váladéka, vagy ennek hiánya, — azt csak néhány év óta tudjuk.

Minden reményem megvan arra, hogy az összes belső elválasztási mirigyek működését néhány éven belül már tudja szabályozni a tudomány. És akkor nem lesz ritka az olyan csoda, hogy a lusta ember szorgalmassá, a nehézmozgású fürgévé és a gyáva ember bátor emberré változik át. Igaz, hogy akkor majd nem a tanárok lesznek az emberiség legelső nevelői, hanem az orvosok, de az egész dologban ez a legkevésbé fontos, miután mi csak az eredményt nézzük és várjuk.

A kereskedelmi miniszter Szegeden

Szeged. Dr. *Varga* József, a kereskedelmi és közlekedésügyi minisztérium vezetésével megbízott iparügyi miniszter, Szeged város országgyülési képviselője szombaton este 7 órakor személyi titkára, *Király* Ákos min. műszaki tanácsos és dr. *Kocsondy* Gyula min. titkár kíséretében gépkocsin Szegedre érkezett. A miniszter szegedi tartózkodása alatt *Glattfelder* Gyula megyéspüspök vendége lesz.

Varga József miniszter szombaton este megjelent és beszédet mondott a *Szittyák Társaságának* vacsoráján, amelyen Szeged e társadalmának minden vezető tényezője résztvett. A miniszter beszédében többek között ezt mondotta:

— Fontos tényező, hogy a magyar becsületet az egész világ előtt megőrizzük: barátainkhoz hűen meg fogunk tenni mindent, ami tőlünk telhető. Sorsunk a mai világégésben a nemzetre talán lehet jobb — akarjuk, hogy jobb legyen — *az egyénre azonban valószínűleg súlyos korlátozásokat fog hozni. Általás volna, ha azt mondanám, hogy a mai, szinte paradicsomi állapotok fenntarthatók volnának hosszú időn, ha tovább tart a háború.* Ez teljesen kizárt dolog és *el kell készülnünk arra, hogy életnívónkat leszállítsuk.* De amikor erre elkészültünk, egyúttal arra a biztos tudatra készülünk, hogy nem lesz hiábavaló ez az áldozat.

VILÁGHIRADÓ

Nyolcvan német tengerészt szállított partra Skóciában egy felfegyverzett angol kereskedelmi hajó. A kikötő rakodópartját katonai csapatok és rendőrség zárta el, a foglyokat négy társas gépkocsin vitték a Skócia belsejében levő gyüjtőtáborba.

Az erdélyi magyar és szász kisebbségek vezetői felkeresték Bukarestben a nemzeti újjászületés arcvonalának miniszterét és megtárgyalták vele az időszerű kisebbségi ügyeket.

Egy zsákhálós halászhajó Dunkerque közelében kifogta egy német tengerésztiszt és három német tengerész holttestét. A tenger hullámai még két másik német tengerész holttestét is partra sodorták.

A görög hajók ezentúl Cardiff és Rotterdam helyett a lisszaboni kikötőben vetnek horgonyt.

Agyonlőtték, a nancyi katonai törvényszék által halálra ítélt Roos elzászi képviselőt és a szintén halálra ítélt Lobstein közkatonát.

Kilencezer tonna kőolajrakományt szállított az Atlanti óceán francia partjai közelében a román Oltenia tartályhajó. Egy tengeralattjáró megtorpedózta és elsüllyesztette, a hajó a süllyedés előtt kigyulladt és 50 főnyi személyzete odaveszett.

Az iraki kormány felszólította a jeruzsálemi muftit, hogy Irakban időzése alatt tartózkodjék minden politikai intrikától és propagandától.

Anglia szenvedte a legnagyobb, Németország a legcsekélyebb veszteségeket — állítja egy norvég kereskedelmi és hajózási lap. Az angol kereskedelmi hajózás vesztesége a lap szerint 200.000 tonna, a francia veszteség 42.000 tonna, a német veszteség 32.000 tonna. A skandináv államok így következnek egymás után: Norvégia 19.000, Svédország 10.000, Finnország 9000, Dánia 1000, a kimutatás végül Görögországot és Belgiumot is megemlíti 9000, illetve 6000 tonnatartalom veszteséggel.

A kanadai rézbányatulajdonosok az angol minisztériummal kötött megállapodás értelmében 200.000 tonna súlyú rezet szállítanak egy év alatt Anglia részére.

Újabb 1000 német telepes távozott Tallinnból a Der Deutsche nevű Kraft durch Freude hajó fedélzetén.

Egész Európával helyreállítja a légipostai forgalmat Anglia, kivéve Németországot és az általa megszállt területeket.

A román nemzeti újjászületés arcvonala november 12-én Kolozsvárott tartja első népgyülését, amelyen a kormány tagjai is megjelennek.

A spanyol belügyminiszter szigorúan megtiltotta a lapoknak, hogy külföldi rádióleadásokat hírforrásként használjanak fel és tilos a spanyol sajtónak olyan külföldi híreket közölni, amelyek nem hivatalos eredetűek.

LOUIS BERTRAND
A NAPKIRÁLY
XIV. LAJOS, A DIKTÁTOR-KIRÁLY KÜLÖNÖS ÉLETE
KÖTVE 6 PENGŐ
ATHENAEUM

esetén felülvizsgálás alá kerül az egész angol-orosz viszony is. A Szovjet célzott arra, hogy küldjenek egy angol államférfiút Moszkvába, hogy Sztalinnal megbeszélést folytasson az általános helyzetről. Anglia erre még nem válaszolt. A terv megvalósulása a kereskedelmi egyezmény megkötésére vonatkozó tárgyalások eredményességétől függ. A megbeszélések során lehetőség nyílik tisztázni fogják a Szovjet magatartását az angol dugárupolitika tekintetében is.

Tokió

Japán fontos indítványokat tett az Angliával és Amerikával való viszony megjavítására

Tokió. A Domei-iroda jelenti: A lapok értesülése szerint a japán kormány hajlandó a »nyitott kapu« és az »egyenlő kötelezettségek« elvére épülő amerikai követeléseket elfogadni, ha ezek a követelések nem célozzák az ázsiai új rend megtámadását. A pénteki minisztertanácson Nomura külügyminiszter fontos indítványokat tett az Angliával és az Egyesült Államokkal való viszony megjavítására. A lapok úgy tudják, hogy a japán kormány sohasem fogadna el idegen hatalmak részéről olyan jellegű követeléseket, amelyek a távolkeleti új rend fennállását veszélyeztetnék, de egyúttal hangsúlyozzák, hogy a japán kormánynak nincs szándékában, hogy Kínában a háromhatalmi érdeket fenyegesse, sem nem akarja a háromhatalom kínai műveleteit zavarni.

A Hócsi Simbun szerint a kormány kész megnyitni a Jangce folyót és a Gyöngy folyót az általános hajózásnak, ha a kínai viszonyok rendes mederbe terelődnek.

Az Uantau az Amerikával 1911-ben kötött hajózási egyezménnyel foglalkozik, amely 1940 január 26-án veszti érvényét. A lap azt írja, hogy a kormány készen áll arra, hogy megkezdje a tárgyalásokat az Egyesült Államokkal, ha az Egyesült Államok kormánya is hajlandó a tárgyalások újrafelvételére.

Gróf Széchenyi Andor Pál kiscenki birtokából kisbérletet alakított

Sopron. Gróf *Széchenyi* Andor Pál, a kiscenki ezerholdas uradalom gazdája, az 500 hold szántóföldből s ugyanannyi rétből és legelőből álló birtokán megszüntette a házigazdálkodást *és az egész birtokot kisbérletek alakjában nagycenki, fertőbozi és hidegségi kisgazdáknak adta ki.* A bérbeadás következtében az uradalmi cselédségnek felmondtak, ezeknek egy része már el is helyezkedett. Gróf Széchenyi a cselédségnek, bár szolgálatait nem veszi igénybe, áprilisig kiadja teljes fizetését és konvencióját, a *hat legöregebb cselédnek pedig nyugdíjat biztosított.*

1933 óta 400.000 német menekültet helyeztek el

Washington. *(Havas.)* A politikai menekültek kormányközi bizottságának tagjait *Roosevelt* elnök a Fehér házban búcsúkihallgatáson fogadta. Sir Herbert *Emerson*, a bizottság elnöke, hálás szavakkal emlékezett meg azokról a kormányokról és magánszervezetekről, amelyek hathatósan közreműködtek a politikai menekültek kérdésének megoldásában. *Emerson* kijelentette, hogy 1933 óta *240.000 német birodalmi menekült talált állandó menedéket, 160.000 pedig ideiglenes menedéket.* Palesztina 1933 óta összesen 215.000 menekültet fogadott be minden országból s ezek közül 60.000-t a Németbirodalomból. A délamerikai országok 50.000, Anglia szintén 50.000 menekült előtt nyitotta meg országát. Hozzátette, hogy Angliában *külön szervet állítottak fel a menekültek ügyének rendezésére.*

Szép álmokat!

A másik szobában rádió szólt. Az ajtó nyitva volt, a hang behallatszott hozzánk, kik a távoli sarokban, fotőjök mélyén meghúzódva beszélgettünk. A falon villanygyertya égett és mi a gőzölgő teát kavargattuk. Az őszi eső nagy cseppekben verte az ablakredőnyt. A rádió a másik szobában az esti híreket olvasta fel, de mi nem figyeltünk rá, a meghitt beszélgetés hangulatát nem zavarhatták meg az események. És tudtuk, hogy ketten is vannak odaát s ha valami nagy és váratlan szenzáció történt, majd csak szólnak nekünk is.

Beszélgettünk csendben, aztán mert késő volt, felálltunk és átmentünk a szomszéd szobába. A rádió még mindig beszélt. Ünnep estéjén, ujságok híján, fontosságának tudatában olvasta a híreket a bemondó; részletesen beszámolt a háború eseményeiről, nagy és fontos történésekről.

A szobában ketten voltak. Az asszony a karosszékben ült, mozdulatlanul, lehúnyt szemmel. Ölébe ejtve nyitott könyv. Aludt. Csendesen, egyenletesen lélegzett. Ura a diványon hevert. A fal felé fordult, kezében könyvet szorongatott, távollátók módjára a szemétől kissé messze tartva, megtámasztotta a párnákon. »Olvas« — mondottuk csendben, majd az alvó asszonyra néztünk és mosolyogtunk. Aztán közelebb léptünk a harsogó hangszóróhoz, amely a divány fejénél állt. Ekkor láttuk meg, hogy a férfi sem olvas. Ő is alszik.

»A londoni lapok véleménye szerint...« — mondotta a rádió. A következő szót nem hallottam, mert a férfi hangosan, egészségesen horkolni kezdett. (mp)

A Pesti Napló berlini külön jelentése

Hogyan értelmezi Berlin a pápa enciklikáját, az amerikai döntést s a belga király rádiószózatát?

Berlin. *(A Pesti Napló berlini szerkesztőségének telefónjelentése.)* **A hét végének három politikai eseménye foglalkoztatja a német főváros mértékadó köreit: Lipót belga király Amerika számára mondott rádióbeszéde, XII. Pius pápa enciklikája és az amerikai szenátus péntekesti döntése a semlegességi törvény módosításáról.**

A lapok a belga király Amerikához intézett szózatának csak rövid tartalmát közlik azonos fogalmazásban, főleg azt, hogy Lipót király ismét aláhúzta Belgium semlegességi akaratát és rámutatott az európai civilizációt fenyegető veszedelmekre.

Még nagyobb mértékben mennek el XII. Pius pápa enciklikája mellett. Csak néhány lap közli az erről szóló rövid tudósítást és egyedül a Deutsche Allgemeine Zeitung válasza érdemel figyelmet, mert fejtegetései teljesen fedik a mértékadó álláspontot. A lap mindenekelőtt kiemeli az enciklikából azokat a részeket, amelyek tekintetében a pápai és a nemzeti szocialista felfogás egymást fedi, így például az a rész, amelyben a pápa az állam feladatát abban jelölte meg, hogy az az egyesek tevékenységének ellenőrzése a nemzet keretében. Az enciklikának az igazságos békéről szóló szavait a DAZ szerint a versaillesi szerződésre is alkalmazni kell, ez pedig nem volt valódi béke, mert feltételeit diktálták.

A fegyverkiviteli tilalom felfüggesztéséről szóló törvényjavaslatnak az amerikai szenátusban való elfogadása tekintetében mértékadó helyen nagyfokú tartózkodás mutatkozik. A külügyminisztérium mindent kerül, amit állásfoglalásként lehetne értelmezni, mert az a felfogása, hogy meg kell várni az amerikai képviselőház döntését is. Ha ez megtörténik, akkor önmagától kiderül, hogy az amerikai törvényt ellenséges aktusnak vagy valami másnak kell-e megítélni.

Ennek ellenére mértékadó körökben az amerikai sajtó magatartása, amely a szenátus határozatát úgy tárgyalja, hogy »ez tulajdonképpen a szövetségesek érdekében történő cselekedet volt«, kedvezőtlen fogadtatásra talált.

A szombati összefoglaló német hadijelentés, amely majdnem félmillió tonna ürtartalmú ellenséges hajó elsüllyesztéséről számol be, a német közvéleményre nagy hatást tett, mert sejteni engedi a német tengeri flotta hatalmas erejét. A sajtó azt írja, hogy ez az eredmény Angliára nagyobb hatást gyakorol, mint a világháború hasonló fegyvertényei, mert a Berliner Börsenzeitung értesülése szerint tonnaürtartalom szempontjából Anglia jelenleg sokkal gyengébb, mint a világháborúban volt.

A Berliner Börsenzeitung arról is tudósít, hogy a Bakuból Angliába irányuló szovjetszállításokat és a Romániából Egyiptomba folytatott szállításokat beszüntették. Ebben az összefüggésben tárgyalják a Szovjetnek a blokád ügyében Angliához intézett válaszjegyzékét és rámutatnak a török szerződés délkeleteurópai, különösképpen balkáni hatásaira, és — mint az óvatos fogalmazásból kiderül — Szovjet-Oroszország jövőben követendő magatartásától ez irányban is jelentős fejleményeket várnak.

Otto von Heydebreck

— **Felhívás a külföldi ösztöndíjasokhoz.** A vallás- és közoktatásügyi minisztérium felhívja mindazokat az ösztöndíjasokat, akik a folyó tanévre külföldre szóló ösztöndíjat nyertek és akiknek elutazási ügyét a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban elvileg már engedélyezték, de eddig még ki nem utazhattak, hogy indulásuk ügyében október 30-án, hétfőn déli 12 órakor a minisztérium elnöki C. osztályában (Budapest, V., Gróf Klebelsberg Kunó ucca 16. sz. II. emelet 30.) jelentkezzenek. *Érvényes útlevelüket feltétlenül hozzák magukkal.* Vidékiek, akiknek felutazása nehézségbe ütközik, meghatalmazottal is képviseltethetik magukat, akiknek *az érvényes útlevelüket át kell adniok.*

GYERMEKÉNEK TESTI EREJÉT MEGDUPLÁZZA
a Fodor Sportintézet
erről több ezer test és erőmérési táblázat tanuskodik — Beiratkozás: IV., Petőfi Sándor-utca 3. Telefon: 189—701. V., Hollán-utca 9. Telefon: 113—975

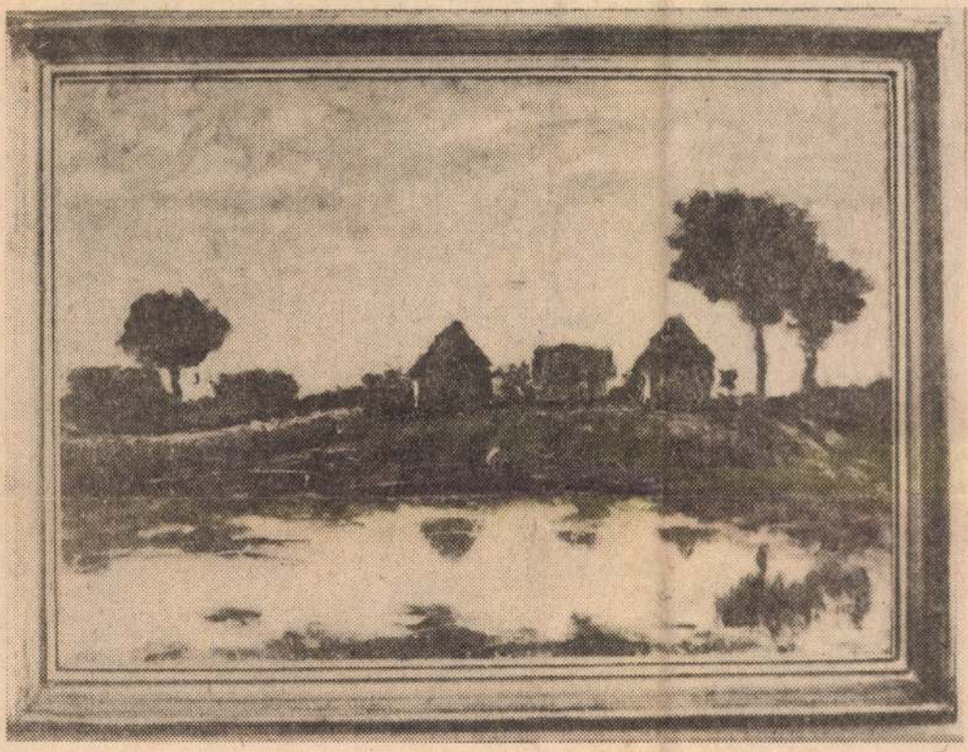
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

DÉLI HÍRLAP

1976 OKT 12

Koszta József festőművésze

1021

* *Vízparton álló viskók hátsó megvilágításban. Koszta József festménye.*

Találkozás „élőben"

Koszta József képei

Renoir mondta, amikor Gauguin Tahitiba ment dolgozni, hogy nem érti, miért kell ezért olyan nagy utat megtenni, amikor otthon éppen olyan jól festhet az ember, mint bárhol. Igaz, hosszú élete során ő is mindig kereste az ecsetjére kívánkozó „motívumokat", de az is igaz, hogy ezt földrajzilag mindig kis távolságra levő helyen, végül már egy virágcsokorban is megtalálta. Éppen, mint Koszta József, akinek képei között nem véletlenül jutnak eszünkbe a nagy francia impresszionista szavai: a a fontainebleau-i erdő, vagy a Szentes környéki tanyák egyformán jó motívumok, ha a festő világának kifejezésére alkalmasnak bizonyulnak.

■ ■

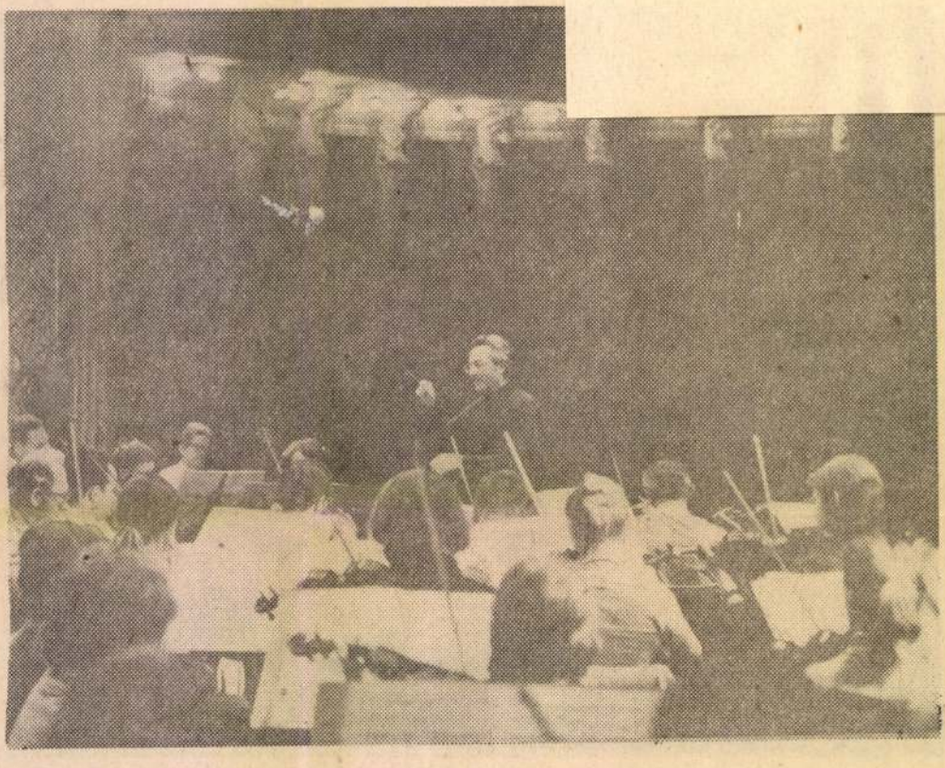
Koszta József több külföldi tanulmányút után telepszik meg Szentesen az 1910-es évek közepe táján, hogy amit magával hozott, és bevallott mesterei, Paál László, Munkácsy Mihály művészetéből magáénak érzett, itt teljesedhessék életművé. Megtalálta a képei nagy részén visszatérő típusokat, és az alföldi táj, a benne élő, munkálkodó ember kifogyhatatlan kincsesbánya lesz számára. Ahogy a művészettörténészek mondják: Koszta József „az alföldi iskola legegyénibb hangú festője".

Hajdani lakóhelyének róla elnevezett múzeuma jelentős gyűjteményt őriz műveiből. Az intézmények közötti kapcsolat eredményeként most a Herman Ottó Múzeum Képtárának közönsége láthatja a 33 olajképet, veheti kézbe a kiállításnak a szokott igényességgel készült katalógusát, benne *Dobrik István* ismertetőjével. Különösebb magyarázatot ugyan nem kíván a század első évtizedeinek festészetté nemesedett alföldi valósága, de a nagy hozzáértéssel összeállított szöveg segít helyére tenni az életművet, és kalauz az egyes képekhez is. Az a három fotó pedig, amelyen *Gink Károly* örökítette meg a munka közben elszundikáló idős festőt, végképp emberközelivé teszi a kiállítótermek hűvös csendjében sorakozó képeket; a művészettörténetből hozza el közénk az 1949-ben elhunyt Koszta Józsefet.

■ ■

Nem ez az első olyan [illegible] állítás, amely nagy ma[illegible] mesterek máshol őrzött [illegible] veit mutatja be (a k[illegible] Munkácsy után rövidesen Szinyei Merse-bemutató nyílik), nem nehéz felismerni a Képtár szándékát: találkozzon „élőben" is a közönség a nem mindennap látható képekkel. Elsősorban az iskolák figyelmét hívjuk fel rá: Koszta József festményei november 7-ig tekinthetők meg.

M—

Gardelli vezényelt

A Magyar Állami Hangversenyzenekart tegnap este Lamberto Gardelli vezényelte a Miskolci Nemzeti Színházban tartott koncerten. A nagy sikerű előadással — melynek műsorán Farkas Ferenc Ünnepi nyitánya és Bruckner IV. szimfóniája szerepelt —, Miskolcon is elkezdődött az idei hangversenyévad. A következőkben tíz nagyzenekari estre és a hozzájuk csatlakozó, a Bartók-teremben rendezendő kamaraestekre várják az idei őszi—téli szezon közönségét.

(Kerényi felv.)

A munkaügyi miniszter rendelete

Pályakezdő szakemberek elhelyezkedése

A munkaügyi miniszter most megjelent rendelete értelmében a jövő évtől csak pályázati rendszer keretében létesíthetnek a vállalatok és a szövetkezetek munkaviszonyt, illetve szövetkezeti tagsági viszonyt felsőfokú végzettséget igénylő munkakörökben pályakezdő szakemberekkel.

(Az orvosok, fogorvosok, gyógyszerészek és jogászok esetében a kezdő időpont a diploma megszerzésének napja.)

A vállalatok pályázati felhívásukat minden év június 15-ig és december 3-ig közvetlenül a képzés szakirányа szerinti egy vagy több felsőoktatási intézményhez küldhetik meg. A felsőokta-

Kossta József

Szül. 1864. Brassó

Olvasó leány, of
Őszi táj, of
Parasztház, of
Ablak előtt of
Kukorica-törés, of
Leány virágcsoporttal
of.

Kat Nürnb 1929

26.1

MEGHIVÓ

A VERBŐCZY ISTVÁN REÁLGYMNÁZIUM VOLT NÖVENDÉKEINEK KÖRE 1933 évi március hó 14-én (kedden) délután 5 órai kezdettel a „PESTI KATHOLIKUS KÖR (Molnár-u. 11. sz.) nagytermében

MŰVÉSZ ESTÉT

rendez, melyre Méltóságodat / Nagyságodat kedves hozzátartozóival és ismerőseivel együtt szeretettel meghivja a RENDEZŐSÉG.

Közreműködnek: *Bárdos Lajos* szóló-quartettje, *Bodó József* a Soproni Szinház v. tagja, *Ferencsik János* a m. k Operaház karnagya, *Flesch Imre* operaénekes, *Móra Mihály dr.*, *Pető István* zeneszerző, *Pethes Margit* a Nemzeti Szinház tagja, *Pintarics József* dalszerző, *Sebestyén Sándor dr.* gordonkaművész, *Trombitás Gyula dr.*, *Weigand Tibor* zeneszerző, *Verbőczy-reálgymnázium zenekara.*

Az előadás keretében **Pelle István** kettős olimpiai világbajnok bemutatja az olimpiai bajnokságot nyert szabadgyakorlatát.

Belépődij nincs. Müsor ára 1 pengő.

A Verbőczy Reálgymnázium Volt Növendékeinek Köre az előadás után fél 9 órakor összejövetelt tart a „Zöldfa" vendéglőben. (Vacsora v. sörözés.)

Kosztka József

Falueszlet

Repr.

Árverési Közlöny

1939. 3. rk. 17.

62

nyelvtan és olvasókönyv

Egy vagy két kötetben kapható

Ára: P **11.60**

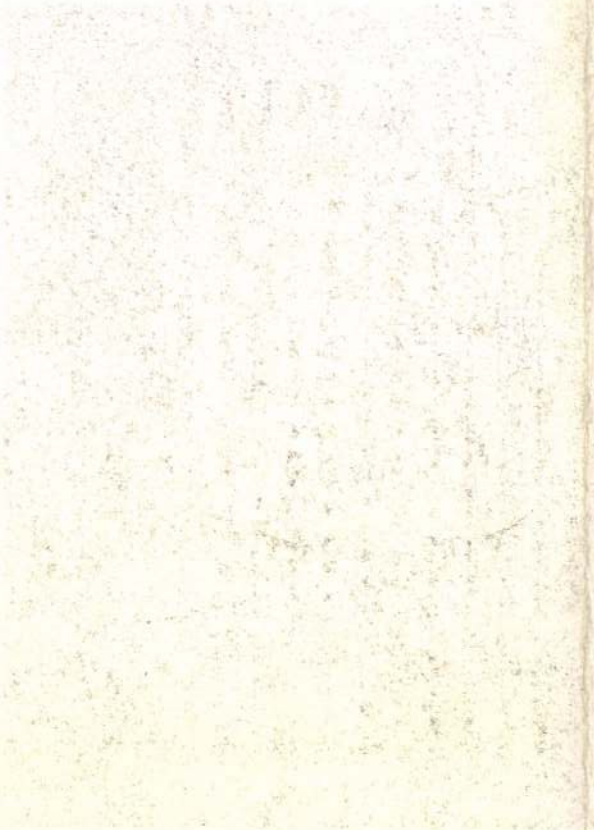
STÁDIUM SAJTÓVÁLLALAT
könyvkiadó osztálya,
Budapest, VI., Rózsa-u. 111.

KOSZTA JÓZSEF: KATÓKA.

Kosztka József

festő

HARMADIK TEREM.

KOSZTA JÓZSEF MÜVEI.

40. Olasz táj . . . . . 1600.—
41. Velence környéke . . . . . 2000.—
42. Lány a mezőn . . . . . 1000.—
43. Tanya . . . . . 1200.—
44. Tükör előtt . . . . . 2000.—
45. Vázlat . . . . . 800.—
46. Tanyaudvar . . . . . 1500.—
47. Cigány putrik . . . . . 1500.—
48. A modell. Sparber Henrik ur tulajdona.
49. Falusi utca. Dr Petrovich Elek ur tulajdona.
50. Szélmalom . . . . . 1200.—
51. Viz partján . . . . . 2500.—
52. Lányka korsóval . . . . . 3500.—
52a. Csónak . . . . . 1200.—
53. Kert . . . . . 2000.—
54. Kukoricatörés . . . . . 5000.—
54a. Virágcsendélet . . . . . 1500.—
54b. Téli táj. Szinyei Merse Pál ur tulajdona.

fordíts

Ernst Museum Kiáll. 27-re
(Bp. 1917.)

NEGYEDIK TEREM.

KOSZTA JÓZSEF MÜVEI.

55. Este . . . . . 900.—
56. Hazafelé . . . . . 1600.—
57. Marokverők . . . . . 3000.—
58. Táj . . . . . 1000.—
59. Két fa . . . . . 1000.—
60. Szélmalom . . . . . 1400.—
61. Virágcsendélet . . . . . 1000.—
62. Tehén . . . . . 1200.—
63. Három nő . . . . . 800.—
64. Lányka . . . . . 1200.—
65. Fa alatt . . . . . 2500.—
66. Bódé előtt . . . . . 1000.—
67. Tehén . . . . . 3500.—
68. Kapálók . . . . . 800.—
69. Virágcsendélet . . . . . 1000.—
70. Táncosnő . . . . . 2000.—
71. Katóka . . . . . 3500.—
72. Guggoló . . . . . 1500.—
73. Kukoricásban . . . . . 5000.—
74. Kapálás . . . . . 3000.—
75. Ülő nő. Gróf Andrássy Gyula ur tulajdona.
75a. Kukoricatörők . . . . . 6500.—
76. A Luxembourg-kertben. Br. Hatvany Ferenc ur tulajdona.
77. Tanulmányfej . . . . . 1200.—
77a. Pipacs . . . . . 1000.—

MÉRŐ ISTVÁN: KOMOLY BESZÉLGETÉS

KOSZTA JÓZSEF: KUKORICASZEDŐK

Nemzeti képzőm. kiáll. 1935 K.

KOSZTA JÓZSEF: DINNYESÁTRAK.

KOSZTA JÓZSEF: VIRÁGCSENDÉLET.

K.

Magyar Művészet 1926. 34. l.
képek

MŰVÉSZETI ÉLET

SZINYEI MERSE PÁL EMLÉKE.

CSÓK ISTVÁN SERLEG-BESZÉDE AZ 1926. ÉVI SZINYEI-LAKOMÁN.

Úgy érzem magam, mint az a turista, akire reábízták az Északi Sark fölfedezését. Érdeklődéssel nézi ő is az örök jég birodalmának csodáit, elbűvöli az északi fény szépsége, de hogyan mérje meg ő a tenger mélységeit, hogyan számoljon be küldetése tudományos eredményeiről, ha bizalmatlan az arra való készültsége és eszközeinek teljessége tekintetében. Épp ezért elnézést kérek, hogy ebben az ünnepélyes pillanatban nem méltatom nagy mesterünk emlékét úgy, mint azt egy egészen kiválóan nagy esztétikus tehetné, hanem ehelyett visszaszállok a multba és onnét elevenítek fel egy emléket, mely azt hiszem, méltó lesz arra, hogy belekerüljön Szinyei emlékezetének kincseskamrájába.

A millénium évében történt, Báthory Erzsébet című képem előtt. Egy előkelő megjelenésű úriember vonta magára figyelmemet, ki hosszan tanulmányozta a képet. Érdeklődésén látszott, hogy nem közönséges műértő. Egyszer csak megszólított — nem tudom, honnan tudta, hogy én vagyok a kép festője — és igen elismerő szavakban adott tetszésének kifejezést. Annyi szakismeret és művészi érzék nyilvánult meg szavaiban, hogy nem lepett meg, mikor végül is megjegyezte, hogy valamikor ő is festett. „Igen, ifjú barátom, — így szólt — valamikor én is azt hittem, hogy majd fogok merészet, dicsőt alkotni; az én álmom, vágyam is azonos volt az önével, csakhogy ön megvalósította álmait, míg én abbahagytam a festést." Nem bírtam türtőztetni kíváncsiságomat és megkérdeztem, kihez is van szerencsém? „Oh, — felelte az én ismeretlenem, nagyot sóhajtva — ha megmondanám is, hogy ki vagyok, úgy sem fogja tudni, hiszen engemet már régen elfeledtek." Annyi lemondás, szomorúság rezgett a hangjában, hogy megilletődve kértem őt újra, mondja meg a nevét és én sohasem fogom elfelejteni, kinek köszönhetem ezt az emelkedett szempontú szép kritikát.

„Na jó, legyen a kívánsága szerint, — felelte. — Szinyei Merse Pál vagyok."

Nem akartam hinni fülemnek. „Bocsánatot kérek, — dadogtam — a ‚Pacsirta', a ‚Majális' festőjével beszélek?" Most ő rajta volt a csodálkozás sora. „Hogyan, hát van még aki emlékszik reám? Különösen ilyen fiatal ember mint ön? Hiszen a fiatalok, különösen ha a siker elkápráztatja őket, nem szokták észrevenni idősebb kollegáikat."

De most már én kezdtem beszélni. Áradozó szavakban, ifjúi rajongó lelkesedéssel beszéltem neki arról a hatalmas impresszióról, melyet ezek a képek vagy tíz-tizenkét évvel ezelőtt tettek reám, mikor mint kezdő művésznövendék első ízben láttam azokat a Műcsarnok kiállításán. Felejthetetlen élmény volt ez számomra és mikor évek mulva már senki sem emlegette azokat, én még mindig beszéltem róluk, de hiába tudakozódtam, senki sem tudta, hogy hova kerültek. Erre Szinyei megjegyezte, hogy beküldte a millenáris tárlatra és kíváncsi a jury döntésére.

Én rohantam ki az új Műcsarnokba, hol a képek juryzés előtt rettenetes összevisszaságban a falak mellett hevertek. Hosszú keresés után az óriási tömegből kihalásztam a „Majális"-t. *Thorma János* barátom, kit az „Aradi vértanuk" című képe révén mint új csillagot emlegettek, épp ott volt. A képet kellő világításba helyezve, oda kiáltottam Thormának: „Gyere csak ide, egy igen tehetséges kezdőt fedeztem fel."

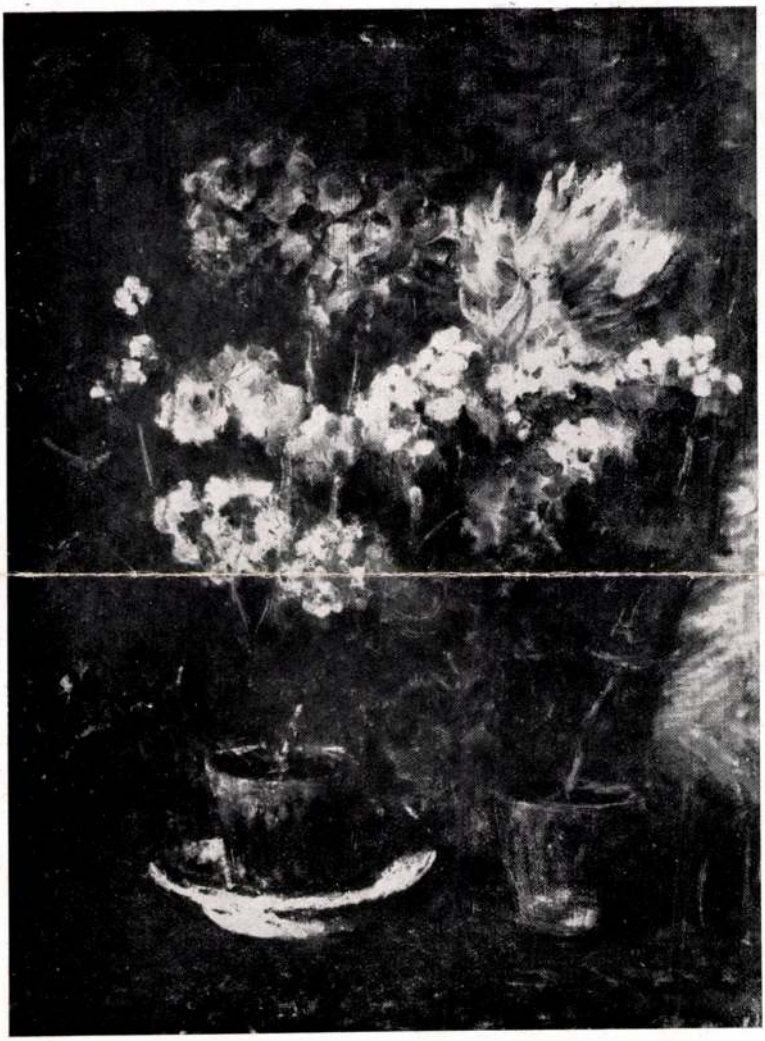
Thorma hosszan nézi a képet, azután reám néz kérdőn, majd újra a képre: „Te, ki festette ezt a képet? — kérdezi. — Milyen üde! Talán még azon nedves, ahogy lekerült az állványról."

„Nézd csak meg az aláírást." Thorma hangosan olvassa „Szinyei Merse 1873". Nem szóltunk egy szót sem, megilletődve álltunk ott. Harmadnapra nagy bankett volt Szinyei tiszteletére. Ez volt az első Szinyei-lakoma.

Hogy azóta mi történt, azt mindenki tudja. Azt is tudja, hogy már hat esztendeje hó borítja az ő sírját. Mi pedig várjuk a fölkelő napot, mely le fogja olvasztani a havat az ő megszentelt hantjáról.

Szinyei emlékében, Szinyei serlegével üdvözlöm a felkelő magyar napot!

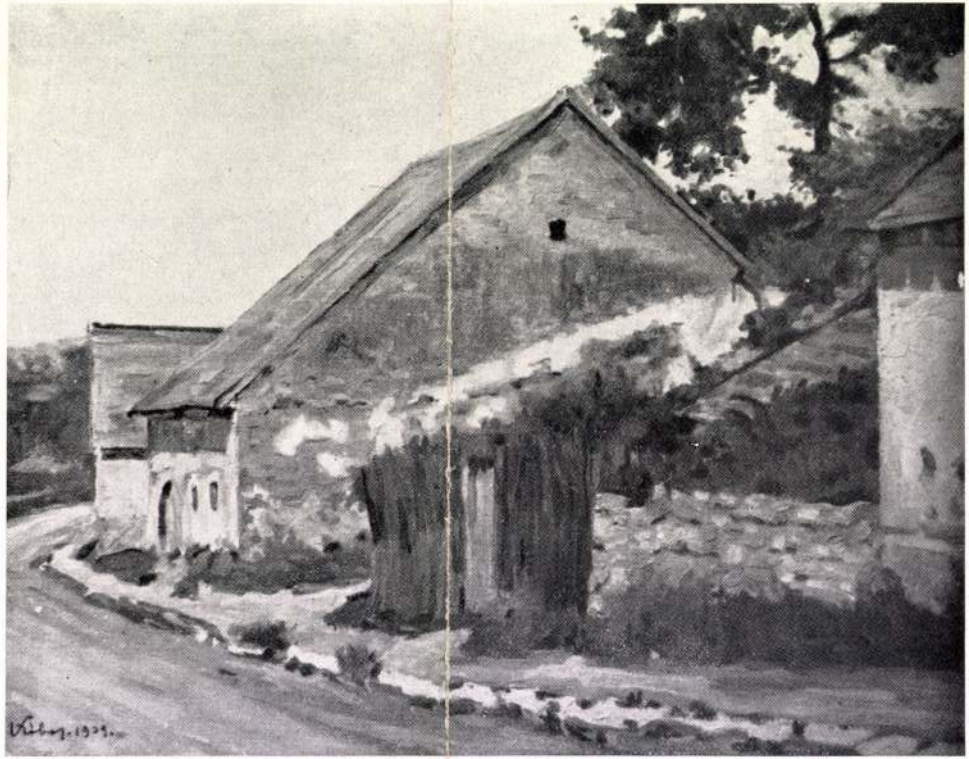
A SZINYEI-TÁRSASÁG EMLÉKÜNNEPE. Február második *Szinyei Merse Pál* halálának évfordulója, a Szinyei Társaságnak emléknapja. Ezen a napon számol be az elmult évi tevékenységéről és ezen a napon kezdi meg új munkaévét. Az idén is a hatodik évforduló köré csoportosította működésében lehetőleg mindazt, ami alkalmas ennek az évfordulónak

KOSZTA JÓZSEF: VIRÁGCSENDÉLET.

4

M. Kir. vallás- és közokt. Min.
V. Nemzeti képzőm. kiáll.
képes tárgym.
Kassa 1939.

KÓBOR HENRIK: BUDAKESZI PINCÉK.

Koszta József

KOSZTA JÓZSEF: KRUMPLIKAPÁLÓK

KMTársa. Magyar táj- és élettk. kiáll. 1927.

MENDLIK OSZKÁR: UTOLSÓ NAPSUGÁR

KOSZTA JÓZSEF. A mezőn.

KATONA NÁNDOR. Téli reggel.

HORVÁTH JÓZSEF: SZAMARITÁNUS

Horváth József

KOSZTA JÓZSEF: LEGELŐN

64. Koszta József: Leányfej.

Ernst Múzeum kiállításai IV.
LXXXI. (1926.)

Szinyei Társ. II-ik kiáll.

61. Szentgyörgyi István: Környei Béla.

Koszta József: Cigánytelep Ath. felv.

KOSZTA JÓZSEF MŰVÉSZETE

A véletlen úgy hozta magával, hogy Koszta, a kortárs, a szemem előtt lett azzá, aki. Hozzátehetem, hogy nemcsak fejlődését figyelhettem meg, szinte átélve véle képzelete kibontakozását és eszközeinek virágbaszökkenését, hanem beleláthattam sorsa alakulatába is.

Koszta Józseffel évtizedeken át a *Műcsarnok* kiállításain találkoztunk, nagy időközökben, hol megjelent, hol eltűnt, évekre néha, de művész-társaságunk állandó tagja nem volt soha. Szinte legendás alakká vált, amint a 90-es évek közepétől kezdve időről-időre megjelent, hozott magával egy pár kisebb-nagyobb képet, körülnézett, mi történik a műtermekben, aztán újra eltűnt München, Párizs, Róma múzeumai, vagy Cibakháza, Abony, Szolnok és Szentes tanyái közt.

Fejlődéséről képei többet beszéltek, mint ő maga. Legelőször a *Hazafelé* c. képe tette ismertebbé, mely elárulta egész iskoláztatását, annak folyamatát a mintarajz iskolától a müncheni Akadémián át Szolnokig, ahol akadémiai tudását az új magyar népies tárgyú festésre alkalmazta. Pedig közben *Dietz*-nél, a bálványozott müncheni mesternél elképzelt ő egy történeti jelenetet is, *Mátyás és Beatrix találkozását*, meghallgathatta mestere kritikáját, amely — kivételesen — nem hosszas elméleti fejtegetésből állott, hanem gyakorlati alapon, úgyhogy a hibás részleteket, főleg a három ló csoportját, egy papírlapra odarajzolta tanára neki. A szóra csak azt bízta, amit a kompozíción dícsérhetett.

Ezzel a vázlatával pályázott a Benczur-mesteriskolába. Fel is vették, de a kivitellel nem bízta meg sem az állam, sem más közület. Egy darabig tehát dolgozott az iskolában, bár a mesternek se a példája, se a tanítása nem fogott rajta, — valami egészen más matériából faragták és egészen más elképzelések izgatták. A *Három Királyok* c. vázlata már ez új elképzelések közül való. Az *Új Múzeumban* látható e kompozícióján a kései Koszta-kép nem egy jellemvonása megnyilatkozik. A fény, mely formát alakít, az éles ellentétek, melyek közt a színek elhelyezkednek, már sajátos harmóniakeresésben törnek maguknak utat. Mikor 1911-ben Rómában a Nemzetközi Művészeti Kiállítás magyar pavillonjában a nagybányaiak közé akasztották, tökéletesen beleillett, főleg Ferenczy akkori szintetikus kolorizmusa mel-

Magyar Művészet
1937. 3. sz. 79-85. l.
képpel

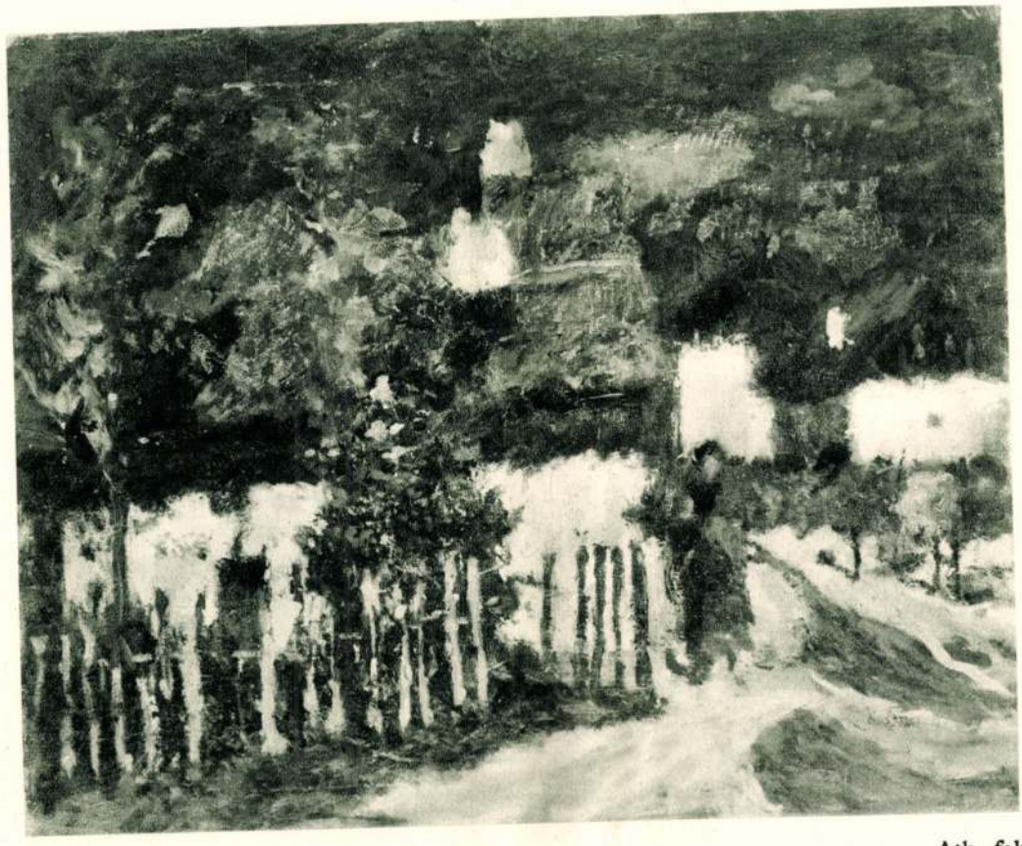
Koszta József: Faluvége Ath. felv.

lett. Ki gondolna e kép előtt arra, hogy mestere ezidétt, tehát 1910 körül már Párizsban járt? Hogy nem sokkal előbb pedig Rómában? Párisban ekkor a kubizmussal kezdtek játszani, Rómában pedig a nagy barok mesterek harsogtak feléje. De őt sem az egyik, sem a másik nem érdekelte, legfeljebb ha *Velasquez* római pápa-képe érintette meg, de méginkább a bécsi Velasquezek, bár minden külső hatás nála csak arra volt jó, hogy a maga formája kialakításához segítse.

Mikor hazajön, folytatja ott, ahol elhagyta — kereste önmagát. Kereste a magyar falu levegőjét, kereste a magyar ég színeit, vagy helyesebben, kereste a Koszta-színeket. Most utólag észrevesszük a korai képeiben a mai Koszta-képek előfutárait, de kartársai nem láthattak agyába és a siker — melyre vágyott — mondjuk, a sok *félsiker* igen elkeserítette. Így történt híres, nevezetes bicska-jelenete Bruck Stáncival, aki abban az időben, mint a 120 koronás vázlatkör gazdája, kis potentummá verekedte fel magát s egy alkalommal őt bízták meg a Műcsarnok egyik tárlatának rendezésével. Bruck Stáncinak nem volt kedvence Koszta József és így bizony úgy elakasztotta a képét, hogy Koszta csak nagynehezen fedezte föl a harmadik sorban. Ebből baj lett.

Mikor 1917-ben bemutattuk az Ernst Múzeumban a már tökéletes mai voltában kialakult Kosztát. *Márkus* László, az *Alkotmány* nagyrabecsült kritikusa, ki jelenleg az Operaház igazgatója, ezt írta:

„Az Ernst Múzeumben új csoportkiállítás nyílik meg, ahova a *Műcsarnok* urai, élükön ama mindenható Bruck Stáncival, elmehetnének szégyenkezni. Egy pompás magyar művészt fedez föl ez a magyar kiállítás, Koszta Józsefet, akinek spanyolos viharzású ereje és borongós magyarsága egy poraiból megelevenedett Munkácsy és egy magyarrá lett Goya szenzációját idézik fel. Kétségtelenül a legelső magyar, sőt európai vonalból való. Jelenleg 53 éves és ha nem lenne ez az Ernst Múzeum, mindmáig azt tudnók róla, hogy egyszer a Műcsarnokba kegyelemből bevették egy képét (most dísze ez a kép a kiállításnak). De Bruck Stánci úr nem helyeselte és elakasztotta úgy, ahogy csak a *Műcsarnokban* tudnak jó piktort elakasztani. Akkor Koszta kést rántott és szét akarta vágni képét, (azóta Bruck úr széltében azt sejteti, hogy ellene készült ez a késes merénylet). A magyar közönség egyik legnagyobb festő nevéhez, ennek a groteszk epizódnak az ódiumát fűzte. Megdühödt kis vad zseni volt eddig a Műcsarnoki kanonokok jóvoltából és

Koszta József : Falusi ház kerttel Ath. felv.

íme, most büszke, néma vádként tornyosul nagysága azok lelkiismerete elé, akik felelősek az ő 53 évig tartó reménytelen életéért."

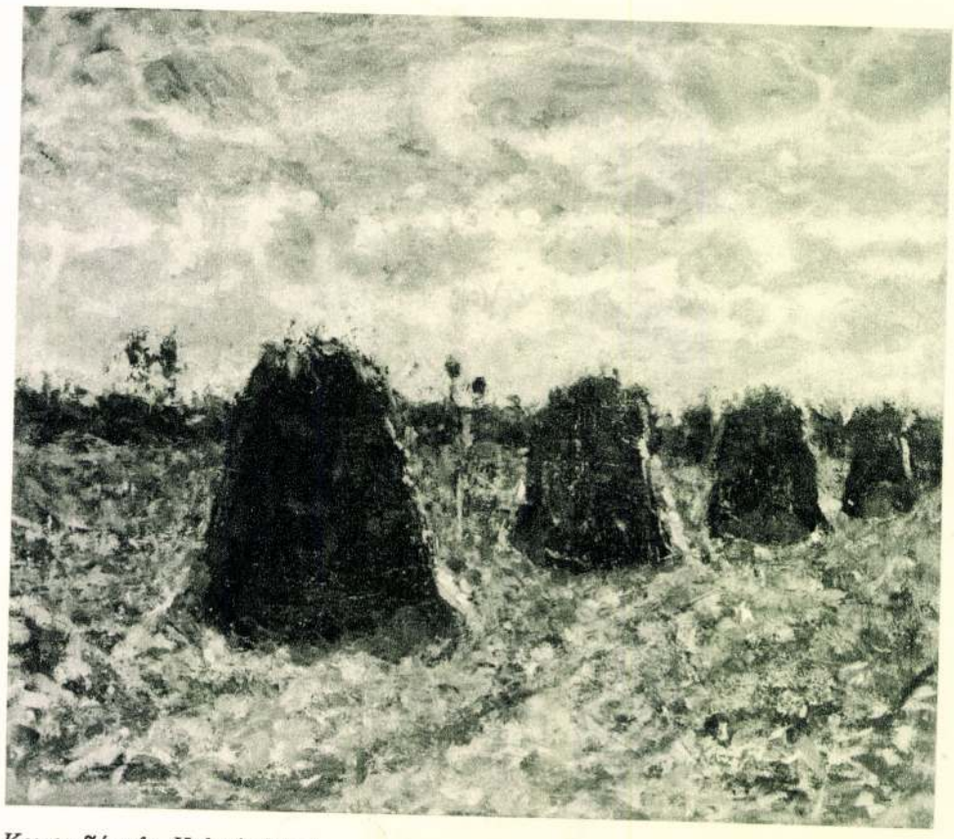
Reménytelen életéért! Bizony nagyon szomorú hangulatban találtam én Kosztát ama bizonyos augusztusi napon, 1917-ben, mikor Szolnokon Zombory Lajost látogatva, átvittek a szomszéd műterembe, ahol reménytelen elhagyatottságba temetkezett a ritkán-ritkán elénk kerülő kis festő, Koszta József, földreteregetve elém, keretezés nélkül való állapotban sok új mesteri alkotását. Ime, egy új és már tökéletessé érett Koszta tárult elém. Nem a *Hazafelé*, nem a *Mezei munkások* Kosztája. Nem, ez az új Koszta a festői előadás hallatlan erejével ragadott meg. Néhány héttel később ezt az új Kosztát mutattuk be az Ernst Múzeumban.

Még mielőtt idegen szem látta volna, az Ernst Múzeum benfenteseit értesítettem a készülő nagy eseményről: *megjelenik egy új magyar mester*, egy telivér magyar festő, nemcsak tárgyával, de temperamentunával is mindent elsodró erőben. Az első vevői voltak *Szinyei Merse Pál*, *Petrovics Elek*, *Nemes* Marcell, br. *Hatvany* Ferenc, gróf *Andrássy* Gyula s *Beckói Biró* Henrik.

A napilapok, a háború szomorú viharzása közepett, mégis csak felsikoltottak, s a nagyközönség előtt jóformán ismeretlen művész egyszerre az érdeklődés középpontjába került, melyet azóta sem veszített el, — hiszen 1920-ban, a gyászos 1919 után, a legelső művészi érdeklődés Koszta kiállításán lobbant fel újra — a magyar élniakarás itt kapott hangot először s Koszta azóta minden külföldi kiállításainkon is a *katexochen* magyar mester. Joggal. Mi okból?

Már az 1917-iki kiállításunk előszavában leszögeztem: „Koszta a buja, kövér magyar színek, az életnek vaskos foltokban való, erőteljes egybefoglalásokban, gazdag egységekben, mély sonorikus erőben való transponálója". Rámutattam arra, hogy szenvedelmes erőben, patetikus érzésben fogant színvilága, a maga egyszerűsítő foltlátásával, megteremtette a *maga külön világát*. Koszta, írtam volt, e kis gyüjteménnyel végleg legjelesebb mestereink közé emelkedik. Igy is történt.

Művészi fejlődése — noha akkori megjelenésekor meglepetésnek hatott — a figyelmes szemlélő előtt nem jelenthetett ugrást, csak következetes kialakulást, a temperamentuma, az ösztönszerű érzése, a szűk skálába fogott, de igen mélyről hangzó színzengése tört csak fel olyan lelki rétegekből, amelyek fajának

Koszta József: Kukoricakúpok

Ath. felv.

titokzatos ösztönmélységeiben rejlettek. Ez magyarázza, hogy Koszta Józsefnek semmit sem mondott a Benczur-iskola, de Róma sem, de Párizs sem, sőt, csak akadályozták az ősi erők felszínre törését. Hogy aztán a szentesi vagy a szolnoki nagy elhagyatottságában magamagára talált, az a magyar művészetnek egy nagy ajándéka, mellyel a jó sors kedveskedett neki. Itt eldobott magától minden iskolát és festett, ahogy a madár dalol — festett színekkel, melyeket feketébe ágyal. Bánja is ő, mit tart az impresszionista tanítás a sokat ócsárolt feketéről? Bánja is ő, mit mond a részletrajzról, a „finom naturalizmus"? Fest nagy, durva, vaskos foltokban. Csak a forma leglelkét adva vissza, minden részletet belegyömöszöl egy-egy színfoltba. Kevés színnel, de ezek a színek csattogjanak, — ahogy a parasztlegény egyet kurjant, mire rászól a lányok kara — az ő kékes esti ege alatt kicsillog a fehér a feketéből, itt-ott egy-egy fényfolt, egy darab kék ég a háttérben. Majd a naplemente színrakétákat ereszt, csupa színkontrasztot remegtetve fel. Van itt most egy római tája is, — már az eljövendő Kosztát érezteti, mikor az esti világításban, az esti kék égen a sárga felhők uszkálnak. A kontraszt-világítás hátulról előretörő fény kedvenc motívuma lett, éppen a színellentétek erőteljes összecsengése miatt. Ime, egy másik esti tájképe, melyen Corot ecsetére méltó finom rajzú fák a háttérben, elől pedig egy hazafelé menő asszony éles körvonala, csak foltban, mert a világítást hátulról kapja, felette gazdag ornamens-játékkal csipkézett sárgás ég a fehérhasú felhőkkel. Vagy ilyen egy másik *estiképe*, melyen semmi sem nyugodt, a fák csipkés rajzolata, a fekete nagy árnyékfoltok, a felhők közt bujkáló holdvilág, minden drámai feszültségben, állandó mozgásban tartja a szemet.

A *Kukoricatörés* motívuma sokat foglalkoztatja. A színfoltok drámai összeütközése a jelentéktelen cselekvésnek dinamikai lázt kölcsönöz. Két alak a kukoricásban, egyik töri a csutkát, a másik kézbe adja, — de a színjáték, melybe belemeríti alakjait, a legizgalmasabb személmények közé emeli a tiszta festői motívumot.

Ugyanilyen drámai erő van egyszerű tanyaképeiben, tanulmányfejeiben, sőt virágcsendéleteiben is. Új szemmel látta meg a magyar világot, a szemében új színek rejlettek és ezek az új színek egy mélyen érző, dacos, dinamikus erejű lélekből erőben gazdagon, széles ecsettel lerakva, színárnyalatokban üdén, ifjan robbantak ki. Parasztvirágokból csendéleteket ál-

Koszta József : Kukoricatörés Ath. felv.

lít össze, piros, fehér, zöld színekből, a legmindennapibb virágok egyszerű színeiből, de ezek a színek égnek, izzanak, bőséges és zsíros foltokban, szélesen, pasztozusan odavetve. Majd leányfejeket fest, fák között, széken ülő, könyvet olvasó asszonyt, magas támlásszékben ülő kis parasztlányt, s úgy áll ott előttünk a maga színbukátéjában az alak, mint egy szenvedélyes lelkű Velasquez, egyetlen impresszióban, optikai egységben, de vad, sőt néha brutális színfoltokból életre híva. A spanyol mester árnyéktalan formafinomságait átötvényezi ő a maga zsíros, mély színeibe, az árnyékok mellett felragyogó színfoltjait, a feketébe ágyazott fehérekbe, a kicsattanó kékekkel és pirosakkal. Egy fejkendős parasztasszonyt látunk rózsaszínű blúzban, eleven piros folttal az arcán, plasztikai erőben életre varázsolva. Egy női fejtanulmányán a fej félig árnyékban, de az árnyékos rész is tiszta formaéreztetés és csupa fojtott szín. Egy másik parasztlány fej igen tanulságos példája a művész mesterségbeli nagy készségének, melyet a maga nyelvévé avat. Minden forma erős foltból kialakítva, az éles világítás kettészeli a formákat, ilykép szinte ornamens játékot teremtve, de a színfoltok a lokális színekből egybegyúrva, külön tónusharmóniába egyesülnek. E korszak legfőbb Kosztája a *Tányértörlő nő*, melyen a színelemzés rezgő színfoltok finom futamát teremti meg. Ez a futam nemes színek gazdag egybeolvasztásából zeng felénk, minden színen színes árnyékok terjengenek, még a törlőrongy fehérségében is kék és barna foltok rejtve, hogy az anyagszerűséget éreztessék. Amit ábrázol, ezt a mindennapi cselekvést is — éppen előadása dinamikus erejével — magasfeszültségű áramlássá tudja felfokozni, mint tájképein, hol a felhőktől felszaggatott kék égen, az esti kékség tüze villog, a fekete házak fehérre meszelt fala hatalmas kontrasztokban tör elénk, itt-ott a vízparti házak tükörképe is, minden felfokozódása mellett, ég és csillog, drámai mélység és tragi-

Koszta József : Tanya boglyákkal Ath. felv.

kus érzés lüktet benne, A magyar tájat borús érzései hordozójává tudja tenni. De nem a csendes idilli élet nyugalmában. Nála a pipacs sem mosolyog — csendesen. Az ő pipacsának tüze lobot vet. Mint egész művészete, mely ismeretlen lelki rétegeket tár fel. Ha felületesen szemléljük művészi alkotásainak egészét, egy kis skálájú, kevés formával bíró, bár nagyerejű művész benyomását kapjuk. De minél mélyebben merülünk bele művészetébe, annál gazdagabb és változatosabb árnyalatok sűrű erdejébe jutunk. Az első három kiállítása, az Ernst Múzeumban, bármily közel rokonnak mutatta is képzeletjárását, ecsetkezelését, motívumait, tüzetes rátekintéssel már jelezte egy újabb, szinte ugrásszerű tovafejlődés lehetőségét. A művészi fejlődésben is van mutatio. Mi ennek a magyarázata?

Az igazi okra Kemény Simonnak Kosztacikkében bukkanunk: „Olyan felindulásban dolgozom, mondotta a művész önarcképére mutatva, hogy egyszer holtan fogok összeesni a festőállvány előtt."

Ez valóban minden igazi mesterműi létrejöttének eredeti feltétele. A természet előtt felszálló intuitio csak mély érzésben, nagy indulatáramlásban, lelki felhevültségben foganhat meg. Csak ilyetén érzés-viharzásban lesz a benyomásból képzeleti kép és minél mélyebb a lelki élmény, minél gazdagabb a formaátélés, annál tisztább és eredetibb az intuitio, mely a művész képzeletében felbukkan.

Minthogy ezt a felindulás-képességet, mint Koszta bevallja, munka közben *állandóan* érzi, formája most újra megújult, mégpedig a stílusfejlődés benső törvényszerűsége szerint, ahogy azt a nagy mestereknél, Tiziánnál, Rembrandtnál, Beethovennél, Goethénél látjuk, a részletektől mindinkább felszabadultan, nagy szemmel látott formák egyszerűségében, ellágyított körvonalakkal, ködös átabotákból kivillanó elmosott formarendszerben. Ez az öregkori stílusok állandó és közös tulajdonsága. A szigorú, rajzos felépítésről felfejlődnek a ködös, homályos, lágy egységekbe.

Emlékszem Rembrandtnak braunschweigi családi arcképére, melyen minden omladozó színesség. A vörös, az olívzöld, az aranysárga ékkőszerű ragyogásából és egymásbakent összeolvasztásából hullámzanak ki a formák. Ha Rembrandt ekkor — halála előtti éveiben — tájképet festett volna, csak az öreg Goethe szavával tudtuk volna leírni:

Koszta József: Faluvége Ath. felv.

Schau ! Im zweifelhaften Dunkel
Glühen blühend alle Zweige,
Nieder spielet Stern auf Stern,
Und Smaragden durchs Gesträuche
Tausendfältiger Karfunkel . . .

Ez Koszta kései korának műveire is tökéletesen ráillik. Itt is szikráznak a színek, ezek a vadul, de halálos biztonsággal kent színek, a smaragdok és karbunkulusok remegésében. Ha van szabadsága a koloritnak, az övé az. És mégis titkos rend tartja össze színeit és semmi sem válik szabadossá. Ha van merészsége a színfelrakásnak, az övé az. És mégis, mily kiszámított színei traktálásának módja, és merészsége nem válik hányavetiséggé soha.
Rembrandt öregkori kacagó önarcképe is csupa felbomlott foltból áll, szabad ecsetvezetésben, de minden formáját érzés teremti, — az a felhevültség, mely az öreg mestert állandóan izgatta, de éltette is. Ugyanaz a felhevültség ez, mely Kosztával ifjabb korában, az indulat hatása alatt, bicskát rántatott és mely ma is fogva tartja, és munka közben ihleti és új stílusához segítette. Ugyanezt a felszabadulást, a részletek fölött való száguldást látjuk Tizián kései műveiben, például a müncheni *Krisztus kicsúfoltatásánál*, a szenvedély heve és a forma egyszerűsége olyan lángoló egység, mely a sok évtizedes önkínzás gyümölcse. Ahová Koszta ezekben az újabb műveiben eljutott, ugyancsak ennek a hévnek, ennek a benső izgalomnak kivetítése, mely őt ötvenesztendős művészi pályáján át folyton folyvást fűtötte és ez magyarázza ecsetvonásainak fürgeségét, izgatott mozgalmasságát, az egymásba kent színekből kialakuló finom fátyolt, mely titokzatos belső ragyogást ad színeinek, tüzet, mélységet, csillogást. Idáig jutott el a magyar természetnek festéssel való megörökítésében ez a magyarlelkű mester és ha a magyar szemlélő indulatai hevében, színei csokrában, kifejező erejének ösztönösségében — önmagára ismer, tetézi ezt egy másik felismerés, az, hogy láttán a *Munkácsy—Paál—Rudnay* érzésközösség homályosan sejtett egységtudatára ébred, ami beleágyazza művészetét a szavakkal definiálhatatlan, de érzéssel átélhető magyar művészetbe, a nagy magyar költők közösségébe.

DR. LÁZÁR BÉLA

A. Romako: Sátoros cigányok Frankenstein felv. Wien

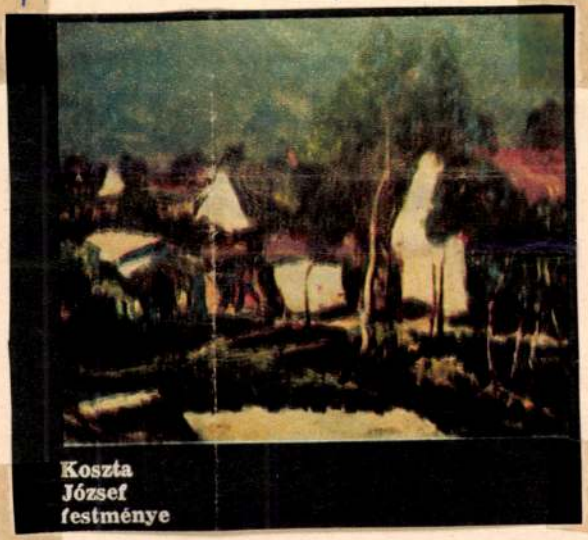
ANTON ROMAKO

Meteorszerű, furcsa jelenség a nyárspolgári Bécs egén a hatvanas-hetvenes években. Izig-vérig való művész, aki megpróbált a maga eredeti nyelvén beszélni. Természetesen nem értették meg, kigúnyolták, kinevették, majd elfelejtették. Neve még ma is alig ismert, népszerűnek egyáltalán nem mondható, pedig félszázad múlt el halála óta és harminc esztendeje már, hogy „felfedezték".

Atzgersdorfban, Bécs mellett született 1832-ben, 15 éves korában már a bécsi akadémián találjuk. 1849-ben Wilhelm *Kaulbachnál* tanul Münchenben, de csakhamar újra visszatér Bécsbe, ahol *Rahl* monumentális festészeti osztályán működik. *Rahl* barátságába fogadta és rendkívül nagyra tartotta tehetségét. Barátságuk azonban csakhamar összeveszéssel végződött, ami Romako exaltált, excentrikus lénye mellett egyáltalán nem csodálható. A művész ismét elhagyta Bécset, Velencébe ment, ahol Karl *Werner* — mint mondják — az akvarellfestés titkaiba avatta be. Beutazza Spanyolországot, majd 1859-ben Rómában telepszik meg, ahol történeti-, genre-, táj- és arcképek festésével foglalkozott. Az osztrák arisztokrácia támogatta, előkelő külföldi pártfogói is akadtak, akiknek ajánlására megfestette IX. Pius pápa életnagyságú arcképét. Jól kereső művész volt, aki ekkor állott pályájának zenitjén. *Liszt* Ferenc, Anselm *Feuerbach* tartoztak barátai köréhez. 1862-ben megnősült, az olasztípusú, gyönyörű Köbel Zsófiát, egy német építésznek leányát vette el. A menyasszonyt, mint násznagy, *Liszt* Ferenc vezette karján a templomba, akitől pompás ékszert kapott ajándékul. Esküvő után Liszt leült a zongorához és játszott. A fiatal pár kimondhatatlanul boldognak érezte magát. Ez a házasság azonban amilyen sokatigérően indult, olyan tragikusan végződött. A szép Sophie bizony csakhamar faképnél hagyta a festőt, amint annak kereseti viszonyai megcsappantak. A szegény festő megpróbált küzdeni, állta a harcot kétségbeesetten, míg idegei lassanként fel nem őrlődtek. A régiekhez újabb rettenetes sorscsapások járultak. Egyetlen fián kitört az őrültség, négy lánya közül kettő közös elhatározással öngyilkos lett . . . Egyszerre minden összeomlott. A 70-es évek közepén visszatért Bécsbe, ahol előbb a Kunstvereinben, majd a Künstlerhausban állított ki. A művész perbe szállott kritikusaival és védeni próbálta igazát. „Idegei voltak akkor, amikor még nem lett volna szabad, hogy idegei legyenek" — írja róla *Hevesi* Lajos. Majd elkövette azt a hibát, hogy árverést rendeztetett képeiből, ami teljes anyagi és erkölcsi romlását idézte elő, mert főművei 5 Frt-ért kerültek eladásra. Üldözött vad módjára menekült

Koszta József, Kossuth-díjas festőművész. (Folytatás)

Művek és alkotók.

Koszta
József
festménye

Tükör, 1980. szept. 28.

Kossta József, Kossuth-díjas festőművész 2.) Folytatás

"Munka és alkotás."

Tükör, 1980. szept. 28.

Girl with a geranium (1917)

REPRODUCTIONS: CORVINA

FELLOW SUFFERER

József Koszta (1861-1949) was a well-known figure in the artistic life of Budapest. For many he may even have seemed eccentric, for when this stockily built painter with his morose face made his occasional appearances in the capital, he looked at everyone with the age-old distrust of an oft-deceived peasant. He ate the food he had brought along with him, causing no small sensation with his bacon among the gentlemen in the coffee houses. He went to see what was new at the exhibition halls and galleries, and then he returned to his remote farm on the Great Plain to paint again and again the glowing, sunlit landscapes of the plain in summer and the miserable, but for him intimate world of chilly cottages with earthen floors. But those familiar with the arts very well knew how this painter of such an unusually rustic appearance had studied in Vienna and Munich, lived for years in Rome, and been accorded honourable recognition at the Paris Salon. All that he had done without ever detaching himself from his inspiration, the landscape and people of the Great Plain.

The Great Plain of eastern Hungary was the home Koszta chose for himself: though he was born among mountains capped even in summer by snow, he soon became captivated by the Great Plain environment. He scored success with his popular genre paintings both in Hungary and abroad, and they also earned him a lengthy scholarship in Rome, where in 1906 he painted one of his most important works, *The Three Magi:* on a sunlit meadow, Hungarian villagers pay their homage to a young peasant woman and her child. This canvas, with its post-impressionist approach, saturated with profane devotion, was the basis for Koszta's prestige in the eyes of the followers of every school in modern painting. But the painter had no desire to lead. He spent some time seeking a real place for himself; around 1917 he worked at the Szolnok artist's colony, and then decided upon an outlying farm near Szentes in Csongrád County, where he settled down for good.

Koszta paid heed to the human dramas hidden behind walls. His portraits and scenes recall the humanism of Van Gogh's early works. The same dramatic force is reflected in his landscapes, which refer only to human life. The severe-looking painter depicted the hard life of the village people in a manner that never referred to it in concrete terms. He seemed rather to be seeking an idyll when he painted the barefooted wide-eyed little girl with a geranium in her lap. But hidden behind the idyll, and explosively expressed in the contrasts of the colours, was the truth that the world of the Great Plain people seemed picturesque only to the passing traveller. The artist living among the peasants had become a fellow sufferer with them. No form of success, no kind of easier life more worthy of an artist could alienate him from his chosen brethren. That is how Koszta came to be the truest painter of the Hungarian Plain.

András Székely

Drying clothes (1925)

Cottage (1920)

FERENC MÓRA:

CALCINATED

Fate brings to everyone an adventure in youth which he remembers with a beating heart even in old age. My unforgettable adventure took place when I spent a year teaching at a school for apprentices. Even today I am liable to dream that I am still there, and the pillow under my head becomes soaked with sweat.

At the time I was a young journalist and I was given a fair salary—a hundred crowns a month. Although that was more than I am earning now as an old journalist, I could still have managed to spend more. I felt the need for a second job, one that would at least earn me enough to order the Classic Collection of Novels on the instalment plan. (The monthly instalment was five crowns.)

I have always been fortune's favourite, and as a serious young man of good morals I also had distinguished connections. They helped me find a teaching job in a school for apprentices on a monthly salary. I taught one evening lesson a week, every Tuesday from six till seven, and for that I picked up ten crowns a month from the city salaries department.

"You will be teaching general knowledge," said the principal, when I introduced myself; he handed me the set textbook. A very interesting textbook it was too. In it were the starry sky, all about bills, local autonomy, atmospheric phenomena, veterinary medicine, and the American War of Independence. I saw as soon as I leafed through it that the man who compiled it must have been a great scholar, but one who had never taught in a county school for apprentices. I guessed correctly: the book was written by the Great White Chief of vocational training himself. "Well, it's not his book that's most important at an apprentice school, it's discipline, discipline!" were the instructions for use the director gave—otherwise a worthy old teacher who remains a truly good friend of mine right up to the present day.

"Discipline, discipline—that's the main thing," all my colleagues echoed. There were about twenty of them, teachers from primary schools, teachers from secondary schools, all well-trained heroes of apprentice education. There was one who felt my arm, and anxiously shook his head when he found it too thin. Others had discovered one could not get along without a walking stick, either, but the one who felt the most goodwill towards me suggested a yardstick. For, on entering the classroom, I had to hurl the yardstick at the apprentices at random; then there would be silence. Looking back from a distance of twenty years, I have to hand it to the practical common sense of those who had a yardstick. However, twenty years ago I was not a man with a practical turn of mind. I wanted to teach, not discipline. I considered my monthly ten crowns were paid to help God make men of this herd known as the apprentice school.

I do not know how Daniel felt in the lions' den, but that may approach the feeling that grabbed me by the throat as I first stepped in among the apprentices. I was greeted by roaring, bleating, crowing and mewing, and the most infernal of all human stinks. I had forty apprentices from all trades, such an army of dirt, physical and mental neglect and inbred rudeness that I would have to be a very daredevil young gentleman to bear a year with them.

But I bore it, and in a way that I did no harm to them and they none to me. Nor did I have to use a yardstick; all that was necessary was to steer well clear of general knowledge, because that would have damned us all.

One time I blindly opened my book. It was a piece of reading entitled 'Soda'. Then I blindly pointed at a mouse-faced apprentice:

"Well, read it."

And the boy read out that the finest form of soda was *calcinated soda*. But he read it as cancellated, calculated, and he was only saved from twisting his tongue completely by the anger I felt rise within me:

"What sort of apprentice are you, my boy?"

"A tailor's apprentice."

That bloody Royal Hungarian State Vocational Educational Science! At university I studied natural history, linguistics, astronomy, cultural history, aesthetics and politics, but I've never come across the term calcinated soda. Why should a wretched tailor's apprentice know what the whole Hungarian House of Representatives and Upper House put together don't know?

Another time I tested their knowledge of the Constitution. The piece began, "The first man in Hungary is the King." When we got to the end I grabbed a young man by the shoulder. His dirty white apron and the whetstone dangling from his belt showed he was engaged in an industry working in blood. In other words, he was a butcher's apprentice.

"What did we read about, boy?"

"About the King."

"What did we read about him?"

"I dunno."

"Of course you know. What sort of man is the King?"

"The King? The King's a king. That's not a man."

"No? Then what?"

"The King? The King's only a soldier."

Should I tell him, "You're a fool, my boy"? But then I would be telling a lie, and I would be ashamed to do that in school. I would rather give up on the Constitution. He will learn about it in the army.

We had a nice piece of reading on the *pragmatica sanctio** too, because that should also be part of an apprentice's general knowledge. It had most probably been taken from a species of academic work, since it was somewhat devoid of sense (though only to a degree dictated by the seriousness of the subject). I tried to explain the fame and costly consequences of this law to my children in their own language. Those who were not asleep, or catching flies, listened patiently.

"Well, my boy." I pushed the hair out of a white-faced boy's red eyes a week later. "Do you still remember what I was talking about last time?"

He was a silent, soft-complexioned, good boy, who always slept through the lessons. Now, too, he was yawning through his answer while peeping into the book.

"A-about a . . . maticat."

"Don't talk such nonsense, my boy. What's a maticat?"

"Well, it's about a . . . cat."

"What trade are you in?" I lifted his chin.

"I'm a baker."

"When did you get to sleep last night?"

"At three."

"What time did you get up?"

"At half past six."

"When will you get to bed tonight?"

"Three again."

"Well, all right little lad, put your head on your arms and have a sleep till seven."

Till now I still keep reminding myself that for that sin of mine, God will remit a hundred years of my time in purgatory. But I would have deserved a special bath in pitch if I had had the soul to trouble an eleven-year-old who sleeps three-and-a-half hours a night further with the 'maticat'. And to this day I have never reproached myself for arbitrarily reforming apprentice education by leaving out general knowledge and teaching forty apprentices the Arabian Nights for a lesson a week. That was as honourable as the yardstick. While in the other classrooms man-taming took place, with

* Regulating succession to the crown by the Habsburg female line in the 17th century.

FERENC MÓRA
(1879–1934)

as a writer and journalist, brought a highly individual style to the prose of the 20th century. His fiction shows primarily the life of the peasantry and common people in Szeged and around. What marks out his work is a love of the common people, knowledge of their lives, conscious artistry in language, and a humour that turns sharply to satire when up against social injustice.

His novel *Hannibal's Resurrection* was made into a successful film, and along with *The Gold Coffin* and *Song of the Wheat Fields*, was translated into English, German, Dutch, Czech, and Slovak. Several of his works have also appeared in Finnish, Danish, Polish, Turkish and Chinese. We published his short story *A Gent's Hat* in HR 8/1965.

Thirty years after nationalization

MADE IN HUNGARY

This year's Spring Budapest International Fair coincided with a historic anniversary. Three decades ago Parliament authorized plans for the nationalization of all companies employing more than 100 people. In those thirty years industrial production has increased eightfold and the industrial workforce has doubled in size.

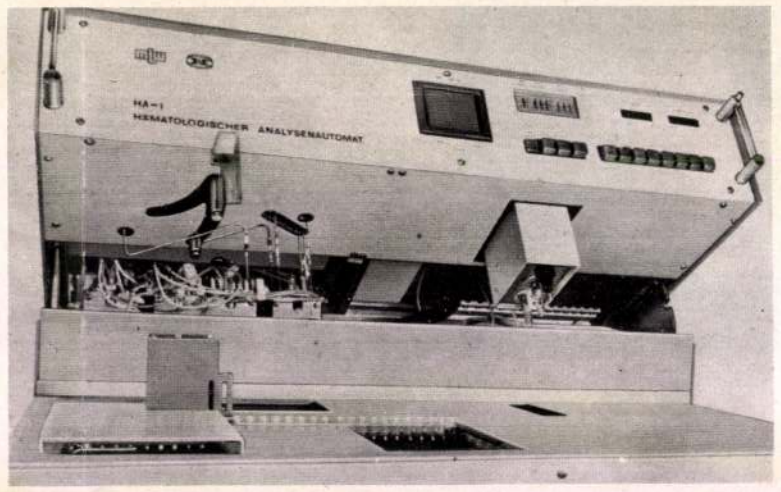
Over 1,800 exhibitors from 28 countries and West Berlin took part in this year's Spring Fair, which concentrates on capital equipment.

That several products of Hungarian industry won first prizes, and that they and other products are highly competitive on all markets both in terms of price, modernity and quality, is a vindication of the development industry has undergone since nationalization paved the way for the radical restructuring of Hungarian industry.

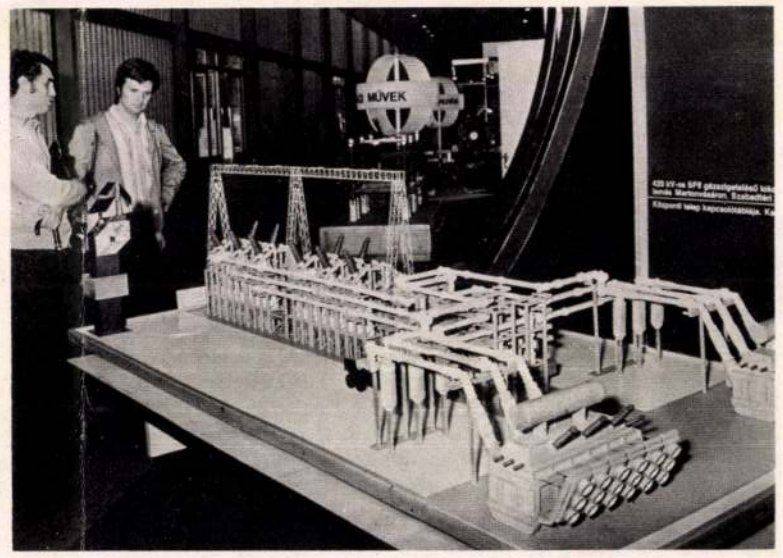
This measuring station to check oil quality and quantity, produced by the Automation Works of the Mechanic Measuring Equipment Factory, won a grand prix of the fair

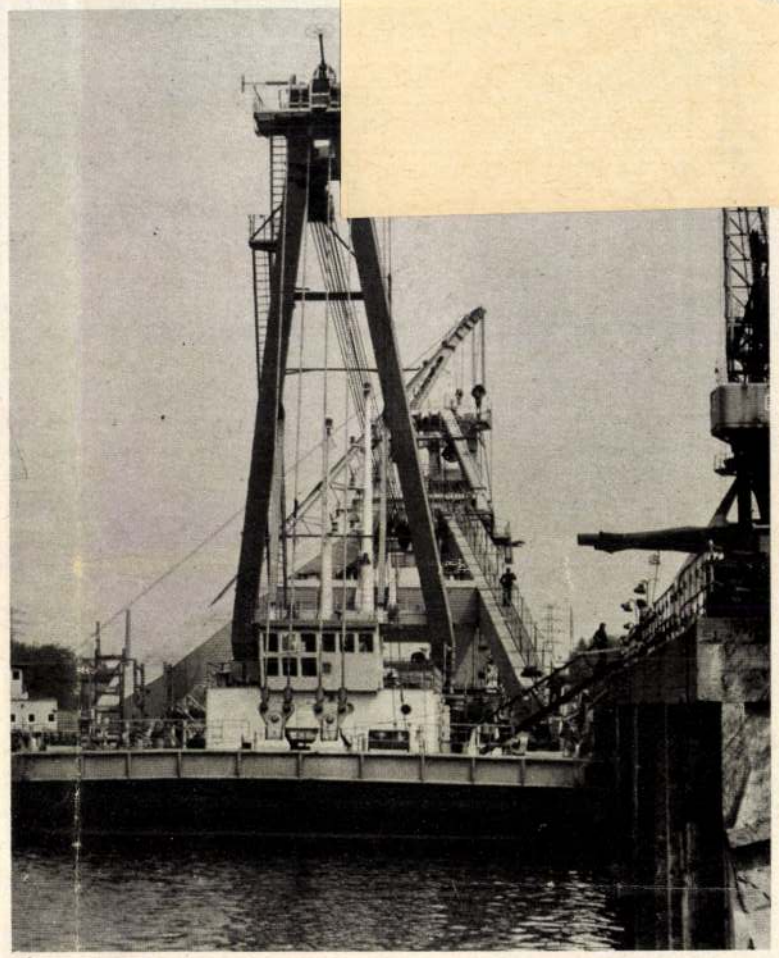

A pre-programmed automatic blood analyser

Maquette of an electronic substation switchboard type SF-6 made by Ganz-Mávag

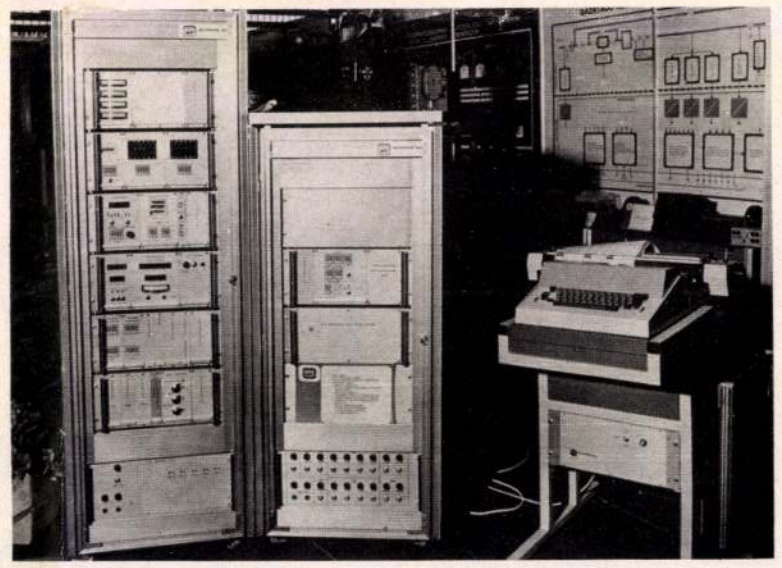

Brazil has taken delivery of 200-ton floating cranes made at the Hungarian Shipyard and Crane Factory

This 24-line multiplex telephone exchange employs radio relay lines

The module family made by the MGM Automation Works is used for the central direction and control of various work phases

KOSZTA JÓZSEF

Budapest 1979/3

Éjszakai napsütésben

KOSZTA JÓZSEF KÉPEIRŐL

Vízhordók, 1903.

A pályáját nehezen kezdő, csak hosszas keresés után önmagára találó Koszta József művei kapcsán nem árt megismételni azt a művészettörténeti tényt, amely elválasztja egymástól a régi és a modern művészetet, hogy míg a klasszikus korok alkotója szinte készen kapta közösségétől az ábrázolandó tematikát (nem kis részben — a műhelyben — a formai eszközöket is), addig a huszadik század művésze sokkal nehezebb helyzetben van. Neki magának kell megtalálnia a megfesteni

Kalapos önarckép, 1920 k.

való témakört. Próbálkozások, tévedések és gyötrelmek árán.

Mint szinte minden kortársa, az 1861-ben született Koszta is idehaza és külföldön is tanult. Nevezetesen: a budapesti Mintarajziskolában, majd Bécsben és Münchenben. Fontosak voltak ezek a tanulmányai, hiszen másképpen a fényképészinasból nem lehetett volna a század külföldön is jól ismert magyar festője. Döntő jelentőségűek azonban nem ezek az akadémiai stúdiumok voltak, hanem az, ami utána történt. Amikor ugyanis 1896-ban rokonaihoz a Sárrétre látogatott, felfedezte a művészetét ihletőnagy témát: a paraszti világot.

Első falusi témájú képei az átmenetiség jegyeit viselik magukon. Úgy is mondhatnánk: még nem Koszta-festmények. A *Hazatérő aratók* naturalista eszközöket felhasználó életképszerű megformálása a francia Bastien-Lepage hatását mutatja; a két fiatal lány pihenését ábrázoló idilli *Domboldalon* a megkésett magyar impresszionizmus nagybányai változatát idézi fel; a *Mezőn* monumentálissá növelt két földműves pedig Millet paraszt-ábrázolásai közé illeszthető. A világ, ami Kosztát foglalkoztatja, már végleges és jellegzetes: egész további munkássága a parasztemberek mindennapjait örökíti meg. A századfordulón még a nagy elődök és kortársak vezetik ecsetjét munka közben. A század első évtizedének végén, amikor Szentes környékén telepedett le, alakul ki Koszta saját stílusa. A *Háromkirályok*on és a *Mezei munkások*on jelenik meg a fényt és árnyékot hangsúlyozó festésmód.

Az erőteljes színek — a tüzes sárgák és vörösek, a komor barnák és kékek — forrása a korabeli francia expresszionista festészet. Koszta színei mintha

Sírnak, vergődnek, s egy sem él,
mire leszáll az alkony.
Ki nem elégült szenvedély
ül a vércsíkos ajkon,
halálveríték-mosta, vékony
ősz haj leng sárga koponyákon.

Gyászos végű kaland

Mi ez a kaland? A kapitalizmusé? A fasizmusé? Az emberfajé? Vagy az egész élővilágé?

Nem. Annyira nem általánosíthatjuk az értelmezését, hogy valami biológiai világvégét keressünk benne. Emberi vállalkozás az, amelynek gyászos, sőt gyalázatos végét vizionálja a költő.

Kozmikus . . . bármilyen elkoptatott szó ez, Kálnoky verseit lehetetlen e nélkül értelmezni. Egy földgolyónyi szenvedés jajveszékel itt, a többi létezők fenséges közönyétől kísérve.

Szférák zenéje című verse — halványan utalva Karinthy *Faremido*-jára — a zene tiszta törvényét magasztalja és siratja:

Boldog hangok, tudom, a nagy hazát
örökre elvesztettem, hol ti laktok.
A földbe gyökereztem, mint a fák,
s itt halok meg, hol bűzös emberaklok
közül kígyózva csap magasba néha
a szenvedés, mint sistergő rakéta.

Tréfálni is tud erről az elveszettségről, kozmikus akasztófahumorral. A Föld mint „tűzről pattant gömbölyű kis nőszemély" forog, valcerezik az úri bálteremben, míg egyszer a lendület kipördíti az ajtón:

A fényes, jól fűtött teremtől lassan messze kerül,
és nem veszi észre, hogy maga van már, egymaga!
Talpára jégkéreg tapad, fejére fehér hósapka gyűl.
Mézsárga, langy tócsák helyett fekete lyukakba lép.
És nem veszi észre, míg eszelősen járja szegény,
hogy útja egyre fagyasztóbb, egyre sötétebb, úttalan út,
mit nem kísér többé soha távolban aranyló fáklyafény.

No nézd csak!

páncéltörő ágyút, tankot mutat
az illanó, az áruló sugár.

Dátuma nincs a versnek, de a „béke szigete" sötét iróniája eligazít, hogy 1940-ben írhatta, már háborúban, de még „békében".

Ha a fényes dél csupa fenyegetés, csupa baljóslat, elgondolhatjuk, hogy az éjszaka, a kísértetek órája is meghozza a maga rémeit.

A város, ahogy a szívbeteg látja, megváltó halálos rohama előtt egy perccel:

Háztömbök-e ott a sötét vonalak?
Mit rejthet az éj birodalma?
Hány csapda lapul takarója alatt:
börtön, kórház, gumicella,
hol lángol a szem, s a száj vicsorog,
túlcsordul a kínok edénye,
s az ablakon át eszelős sikolyok
szilánkjai hullnak a mélybe.

A hold különös, vöröses ködön át
süt, mint a gyilkosok álma;
fázik, s komoran burkolja magát
vulkánjai rőt hamujába;

Éjszaka

botolva lépeget.
Az asszonyok jaját
elnyelte már a csend,
s halljuk berregni fent
az éji gépeket.

A közös szenvedésen túl az is tetézi a költő fájdalmát, hogy nincs módja a megtorlásra. Pedig annál a költői tettnél, hogy ezt a verset megírta, többre tartana egy kézzelfogható tettet. Például egy bombát, amit ő maga hajítana a vezéri főhadiszállásra. Vagy egy klasszikus tőrt, amivel szívesen és elszántan ledöfné a fenevadat. Bombát? Tőrt? Még a versét sem juttathatja el oda.

Álmodban őrzenek
hű testőrezredek.
Tőrével el nem ér
a bujdosó bitang.
Úgy rejt a sűrű éj,
mint lomha harci mű,
mint egy sötét színű
és óriási tank.

Mégsem volt teljesen tehetetlen. Nemcsak kézbesíthetetlen versben küldött hóhérkötelet a modern zsarnoknak, hanem segített is azoknak, akiket a zsarnok gyilkos megbízottai közvetlenebbül fenyegettek, mint őt.

Kálnoky nem beszél az ellenállásban való részvételéről. Illetve olyan költőien beszél, hogy csak a tüzetes verselemzés derítheti ki, milyen élményeket „bújtatott el" *Baka utca* című versében.

Az első két versszak a városi tájat festi le, s vele a rejtőzködés feszültségét:

Megborzongva október szelétől,
az üres háztelken fonnyadó
gaznövényeket nézem, s az égből
esőszínű felhők rongya lóg.
Ólomszürke mélabú lepett el.
Ó, ki tudná bűvölő ecsettel
átszínezni a kopár valót?

Sárga ház. Baloldalt áll a gázgyár,
nagy kéménye füstjét ontja ránk;
udvarunkon vézna macska mászkál;
zsémbes albérlők lármája bánt.
Elfuthatnál, s itt ragadsz a sárba.
Gyűlölöd, mint én, gyűlölöd ezt a sárga
házat, melyben fölvertük tanyánk.

Akit itt megszólít: Vas István. Közös élményük okán dedikálta neki a verset, amelyben az *én*, a *te*, a *ti* váltogatása is elárulja, ami az utolsó két sorban lesz világos: hárman élték át a Baka utcában az életveszélyt: egy „bújtató" és két bújtatott:

Hárman fuldoklunk e bús pokolban,
kénszagú, maró lángok között.

Van ebben a versben egy különös, szándéktalan összecsengés. Megkérdeztem Kálnoky Lászlót: ő a vers megírásakor nem tudott róla, sőt ma sem hajlandó adoptálni. De ha én, az olvasó, észrevettem, akkor már *van*.

Fenyeget a törvény bamba ökle.
Álmotokban csendőrtoll lobog.

— így a hatodik versszak. Aztán a kilencedik versszakban újra jönnek „csendőrök", de csak áthallás formájában, mert a vers egészen mást mond:

Bár vihetne egy szigetre vágyam,
hol a béke és a csend örök,
melynek árnyadó oázisában
megnyugodhatnék az üldözött.

Nem rím ez, csak távoli sejtelme egy összefüggésnek, ami a versben nincs is ott (a költő egyedül hiteles tanúsága szerint), de nyelvünkben megvan a csend és a csendőr szó között.

Dél és éjfél

A vigasztalanság, a végső reménytelenség akkor is átüt a vers szövetén, ha ismerősebb vidéken jár, ha várost, tájat, emberalakokat, jeleneteket ábrázol.

Hogy a verebek rápottyantják emésztésük végtermékét egy úriember eleganciájára — ez a vicclapok világában banálisnak számító *humoros* esemény. Kálnokynál *Riasztó látvány* része lesz ugyanez, mégpedig a hőségtől tikkadt kisvárosi korzón:

Sétálnak a kinyalt, vidéki dendik,
a satnya fákon kopott veréb ül,
s lenézi őket: exkrementumát
kalapjukra pottyantja, névjegyül.
Sárgás fénnyel megvillan a toronygomb;
senyved a fű a hőségtől kiégve.
Temetés jön sötét drapériákkal,
és hullaszag vegyül a nyári légbe.
— — — — — — — — — —
Mint lassú gyilkost. nézem a vidéket,
amely bágyasztó mákonyával étet.

A nyári délhez címzett verse magasztaló ódaként indul, Kosztolányi *Szeptemberi áhítat*ára emlékeztető kezdősorral, de a kések villanása hamarosan sejteti, hogy a hódolat egy vérszomjas istennőhöz szól, aki minden kultikus tömeggyilkosságnál nagyobbra áhítozik:

Ó, nyári dél, tündöklő nyári dél,
tedd homlokodra gyémántkoronádat,
s vágd testemet, mint a nyárvégi nádat
a nádvágók hosszúkás kései.

A színhely egy kávéház műkertes terasza, piros csíkozású ponyvák alatt, Budapesten. Egyelőre idilli a nyugalom, de a költő már itt is hullaszagot érez. Sőt rosszabbat:

Ez a terasz, e fák: egy perc a béke
szigetén, mint mikor a moziban
kurtaszoknyás táncosnő lejt vigan
a fénysugárban, és már itt a vége,
mivel a reklámkép elérte célját.
Zsilettpengét vagy fogpasztát ajánl
ez a lenge, tündéri szőke lány,
de megtanít, hogy minden percet élj át,
mereszd szemed, mert eltűnnek sudár
lábszárai, s bombázott körutat,

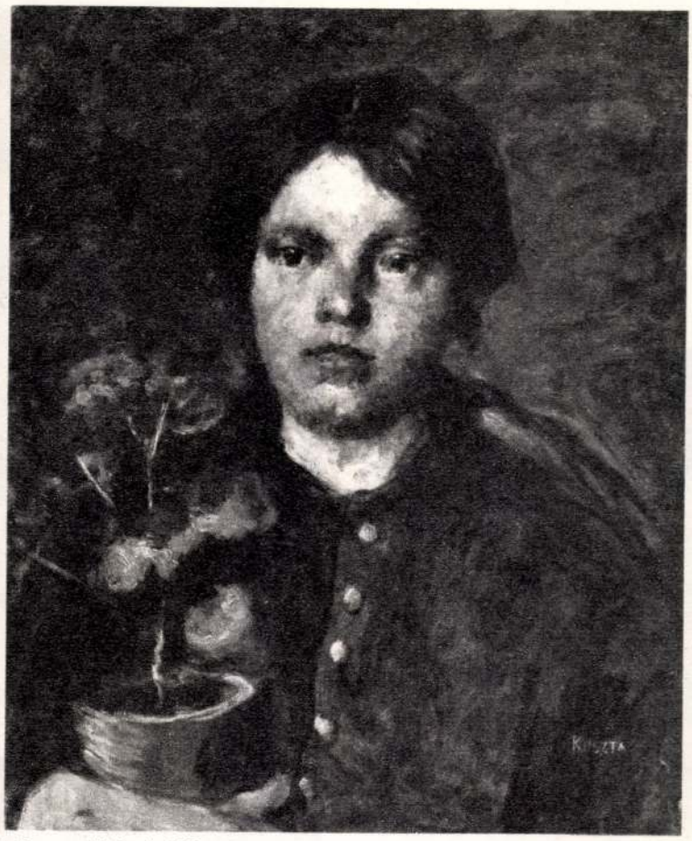
„Egy modern zsarnokhoz"

Ha összeállítanának egyszer egy antológiát magyar költők Hitlernek szánt átkaiból, a korai és elkésett, nyílt és áttételes ítéletekből, fontos és megkülönböztetett helyet kapna köztük Kálnoky verse. Évtizedek távolságából is híven fölidézi az akkori fenyegetettséget. Bár a mai versolvasók erős többsége nem élt még akkor, bizonyos vagyok benne, hogy őket is megborzongatja a vers végítélet-látomása.

Éjfélkor városok
fölött az ég lobog;
gyorsan futó, falánk
tűz terjed s szörnyű hő,
sárkánytaréj a láng,
rekedt vészkürt vonít,
megolvadt érc folyik,
átforrósul a kő.
— — — — — — — —
Ki fél, imába kap,
más gázmaszkot ragad,
sötét pincéken át

Tányértörölgető nő, 1919 k.

Leány muskátlival, 1920-as évek

Kukoricásban, 1919 k.

a Matisse, Dufy által fémjelzett fauves-ok (vadak) palettájáról származnának. Legalább olyan vadak. Paradoxon, de tény: ezt a minden értelemben huszadik századi színskálát Koszta jellegzetesen régi festői megoldások szolgálatába állította. A fény-árnyék kezelésének azt a módját elevenítette fel, amelyet az egyetemes művészetben Rembrandt fejlesztett legmagasabb fokra, és amelyhez különösen vonzódott a múlt századi történeti festészet, személy szerint Munkácsy Mihály is, akit Koszta nagyra tartott, akitől sokat tanult.

A tüzes színek és a fény-árnyék kombinációjának jóvoltából képein a napfényben világító házfalak, tárgyak vagy figurák egészen kifehérednek, ugyanakkor az árnyékos részek (nem ritkán az éggel együtt) teljesen besötétülnek. A kortársak éjszakai napsütést véltek felfedezni Koszta műveiben.

E közvetlen élményen túl azonban vannak fontosabb tanulságai is Koszta piktúrájának, e piktúra ellentmondásosságának. A tizenkilencedik és a huszadik

Háromkirályok, 1906—1907

Petrás István felvételei

Szélmalom, 1910-es évek

századi festői módszerek ötvözése — s mögötte egyfajta szemléleti eklekticizmus — jelzi a magyar festészet akkori felemás helyzetét.

Tegyük hozzá — nem mentségül, hanem magyarázatképpen: Koszta képeinek paraszti világa mögött nem egyszerűen csak a magyar festészet meghátrálása húzódik meg, hanem a szomorú állapotot tükröző magyar valóság is. A félfeudális Magyarország lakosságának jelentős hányadát alkotó parasztság helyzetének, gondjainak, jövőjének történelmileg reális feldolgozása csak a harmincas években indul meg — az irodalomban is. Ez a folyamat már nem változtatott — nem is változtathatott — az idős Koszta azonosulást, együttérzést szuggeráló szemléletén, de igazságot szolgáltatott neki.

Vadas József

Tanya, 1920-as évek

Asszony tehénnel, 1934.

MIHÁLY ÉVA

Lakótelepek helyett városokat

FÓRUM **A lakástermelés buktatói**

Magyarországon a lakásügy az egyik legtöbb vitát kiváltó politikai kérdés. Ha nincs lakás, a hiánya, ha pedig van, minősége az, ami állandóan foglalkoztatja az embereket. A lakáshiány leküzdésére a kormány számos intézkedést tett, a lakásigénylők száma mégis egyre nő.

A mai lakásigénylők között nagyon sok az olyan, aki már kapott lakást egyszer, de az vagy eleve nem felelt meg az igényeinek, vagy időközben a család szaporodásával kicsinek bizonyult. Így sokan újra beállnak a lakásigénylők hosszú sorába. Éppen ezért szakmai körökben már régen vitatkoznak azon, hogy mennyiségi lakásépítéssel pótolhatók-e a hiányzó lakások.

A probléma nem szűkíthető le arra az egyszerű kérdésre, hogy kis vagy nagy lakásokat építsünk-e, mert önmagában a lakás nagysága még nem dönti el, hogy az adott lakás alkalmas-e a benne lakóknak vagy sem. A lakásépítés eredményességét nem abban látom, hogy mekkora a lakások átlagos alapterülete, és hogy az évente átadott lakások száma mennyivel növekszik. A lakásigénylők számának kellene csökkennie és az újságok lakáscsere rovatainak kéne eltűnnie, hogy azt mondhassuk: eredményes a lakásépítés.

Régóta mondogatják a szociológusok, hogy valami nincs rendben a lakásépítéssel. Nem arra a sokat hangoztatott tényre gondolok, hogy lakótelepeink sivárak, nem emberléptékűek. Az esztétikai szempontoknál sokkal lényegesebb egy lakótelep megítélésénél, hogy milyen a városszerkezetben elfoglalt helye: milyen távol van a belvárostól, mennyi az odautazási idő, milyen intézményekkel látták el, jó-e a levegője, és nem utolsósorban: otthonává tud-e válni a lakás a benne lakóknak. Majd ha megoldottuk ezeket és a hozzájuk hasonló problémákat, akkor vitatkozhatunk arról, hogy mai lakótelep-építészetünk milyen helyet foglal el évezredes építészeti kultúránkban. Az előbb említettek, azt hiszem, sokkal inkább befolyásolják az emberek közérzetét, mint az olyanok, hogy a házak szürke betonból épültek, vagy vakolat „Vénuszokkal" vannak díszítve.

A város, a település fejlesztésében a lakásépítés az egyik legfontosabb tényező. A településnek nemcsak arculatát, hanem szerkezetét is döntően befolyásolja. A lakásszám növelése érdekében lakótelepek sorát építjük városaink szélén vagy a régi szerkezetbe teljesen esetleges módon beékelve. A régi szerkezetet szétdúljuk, anélkül, hogy helyette jobbat alkotnánk. A városok óriási méretűvé válását arra hivatkozva fogadjuk el, hogy ez világjelenség. Nem hiszem, hogy szocialista városépítésünknek szükségszerűen végig kell botladoznia azokon a buktatókon, amelyeket a kapitalista városfejlődés már megélt. Beszélünk szuburbanizációról, és elfelejtjük, hogy ez a spontán jelenség olyan gazdasági színvonalat feltételez, amely lehetővé teszi az eltávolodást a régi leromlott várostól, de semmiképpen nem jelentheti a tervszerű városfejlesztés alapját. Nem jelölhetünk ki szociális lakásépítés céljára területeket olyan távolságra a várostól, hogy a közlekedéshez saját autó legyen szükséges. Magyarországon ma az autó az átlagkeresethez viszonyítva még mindig luxuscikk. Az emberek életének minősége romlik, ha autóvásárlásra kényszerítjük őket.

Emberközpontúbb szemlélettel kellene településeink fejlesztését átgondolnunk.

Régóta beszélünk a belvárosok rekonstrukciójáról, de egy-két vidéki város kivételével nem sok történt a beszéden kívül. Pedig a belvárosok rekonstrukciója vagy rehabilitációja — hol, mi szükséges — fontos része volna az egész városszerkezetre kiterjedő településfejlesztésnek. Gazdasági és társadalmi szükséglet, hogy az elavult városrészekkel foglalkozzunk.

Tarthatatlan az a szemlélet, hogy a külterületeken gazdaságos az építkezés, mivel ott tudunk gyorsan sok lakást építeni. Az ilyen, pénzösszegekkel közvetlenül kifejezhető magas és mélyépítési, valamint infrastrukturális költségeken kívül léteznek más, ily módon mérhetetlen, az emberek közérzetét, a gazdaságosságot közvetve befolyásoló tényezők. Például a jó emberi kapcsolatok léte vagy hiánya.

A belváros rekonstrukciójának gazdaságossága mellett szól a belső területek nagyobb telekértéke, a közlekedésre fordított rövidebb idő, s az, hogy itt állnak a bensőséges városi környezetet teremtő történelmi és építészeti emlékek. A rekonstrukció társadalmi szükséglet is, mert ezekben az elavult városrészekben emberek tízezrei laknak szocialista világunkhoz méltatlan körülmények között; főként munkások, akiknek kulturális felemelkedését hiába várjuk, ha lakókörnyezetükön mit sem változtattunk az elmúlt 30 év alatt. Nem hanyagolhatjuk el ezeket a belső városrészeket oly mértékig, amíg a házak sorban összedőlnek. S e „romok" festegetésével pedig ne ámítsuk magunkat.

A várostól távol eső lakótelepek építésével nem a lakáshiányt számoljuk fel, hanem mi magunk termeljük ma holnapi problémáinkat. Az a család, amelyik egészségtelen városi lakásából örömmel költözik ki ma egy lakótelepre, néhány év múlva már panaszkodik a közlekedésre, és igyekszik hasonló komfortúra, de belsőbb fekvésűre cserélni lakótelepi lakását. Igyekezve a két rossz közül a kevésbé rosszat választani.

Nem vagyunk olyan gazdagok, hogy átmeneti lakások százezreit építsük ma, és csak holnap vagy holnapután kezdjük el az átgondolt, alaposan előkészített lakásépítést és településfejlesztést. Egy lakás értékét egyrészt a város területén elfoglalt helye, a közvetlen környezet jellege, másrészt a lakás nagysága és használhatósága határozza meg. A városi területek értékének különbözőségéről már esett néhány szó. Az általános rendezési terv készítőinek volna kötelessége, hogy ne segítsék elő az ebből a szempontból csökkent értékű lakások létrejöttét.

A lakások közvetlen környezetének jellegéért elsősorban az a városrendező felelős, aki a rendezési, illetve beépítési tervet készítette. Ezen a területen, úgy érzem, határozott javulás figyelhető meg. A lakóépületek, a gyermekintézmények és az üzletek elhelyezésekor általában érvényesülnek azok a városrendezési irányelvek, amelyeket e tudomány képviselői ma a legmodernebbeknek tartanak. Az épületek közötti terek kiképzésében, a gyalogos- és autóforgalom szétválasztásában már egy emberközpontúbb városrendezési gondolkodás körvonalai bontakoznak ki. Hogy ezek a lakótelepek mégis megmaradnak telepeknek, ahelyett, hogy városokká válnának, véleményem szerint nem a városrendezők hibája, hanem azoké, akik számukra programot adnak.

Kosztа József

nálhatta őket. Hírszerzés szempontjából hasznosíthatók voltak: az Emke, Eme és az Eke. Év végén és év elején: az egyetem. Az egyházak nem voltak „használhatók." Az egyházi riporterség csak a legújabb idők „vívmánya". Akkortájt az egyházak nyugodt, zavartalan életet élhettek, a köz szempontjából láthatatlanok. Semmi sem történt velük. Azért volt jó dolguk.

Az Emkénél Sándor József főtitkár-alelnök informálta ügybuzgóan az újságírókat. Én még emlékszem arra az időre, amikor az Emke saját székházában trónolt, ott, ahol most az üzletvezetőségnek van palotája. Az Emke havonta tartott választmányi ülést, „lemaradás" számba ment, ha nem írtunk róla. Úgy rémlik, a legfontosabb tárgypont mindig az algyógyi földműves iskola volt. Hírt nyújtó intézmény számba ment az ipartestület is. Itt az elnök Hevesi József volt. A mentőkhöz — dr. Konrádi Dániel volt a főorvos — nem személyesen jártunk le. Mielőtt lezártuk volna a lapot, felgyürt gallérral, útrakészen még betelefonáltunk: van valami újság?

Voltak dolgok, amik egyáltalában nem érdekelték az embereket. Például a tőzsde. El lehet mondani: az egész „közgazdaság" nem érdekelte őket. Nem is jutott eszébe az embereknek, hogy a tőzsdét reklamálják. Új városháza igen. Még egy pályaudvar. Vásárcsarnok. Parkirozás. Villanyos közúti forgalom. Még akkor volt egy intézményünk: a Szépítő Egylet.

Bizony szükség lett volna, hogy a várost tényleg szépítsék. Mert Kolozsvár, valljuk be őszintén, csak annyiban volt szép, amennyiben ősi örökségeként megkapta gyönyörű terét, néhány széles, egyenes utcáját. Azokban az években nem igen építkeztek. Igaz, akkortájt kezdett épülni a villanegyed. De mindenesetre több mozgás volt a városban azalatt a pár év alatt is, mint most tizenöt év alatt, noha a lakosság nem növekedett oly szemlátomást. De sok minden hiányzott. Nem csináltuk meg, de *tudtuk*, hogy mi hiányzik. Lármáztunk érette. Memorandumoztunk és küldöttségek Kolozsvár kibontakozását megakadályozta az is, hogy a kormányzatok nem ismerték fel a decentralizáció jelentőségét. Biztunk azonban a jövőben. Majd csak észre térnek.

Már akkortájt kialakulóban volt egy olyan nemzedék, amely merőben másként gondolkodott, mint a régi. Az iparos osztály mellé néhány nagyiparos lépett. Már akkor megvolt a bőrgyár is. A vasúti állomás közelében később kiegészítendő gyárak számára nagy területeket vásároltak. A kereskedő osztály is kibontakozott. A zsidóság, amely leginkább hordozója a merkantil eszméknek, megerősödött. Igen nagy zsidó vagyonok halmozódtak fel a városban. Az egyetemről kikerült ifjúság is mintha érzett volna valamit az új idők levegőjéből, érdeklődésével a gyakorlati pályák felé fordult. A régi hivatalnok-város haldoklott, — ezt már akkor megállapíthattuk.

PÁRIZS, SZESZÉLYES KEDVES.

Itt vagy esik vagy fú a szél,
ha csúf a nappal, szép az éj.
— Szeszélyes kedves ez a város!

Mindenki kedvét keresi,
mindenki szerelmét lesi,
— de kiismerni lehetetlen.

Az egyik percben rádnevet,
másikban sötét felleget
borit magára — s bőrig ázol.

Egy percre nem hagy tétlenül,
odébb telepszel: melléd ül,
átfognád — fürgén tovanerdül.

Párizs fölött olyan az ég

Koszta József: A mezőn.

Új Magyar Képtár.

Az emberelvők.

16. Koszta József: Ülő leány.

Magyar művészet

1940 febr.

36. Márton Ferenc: Savonarola.

ASSZONY TEHÉNNEL

Kosztka József

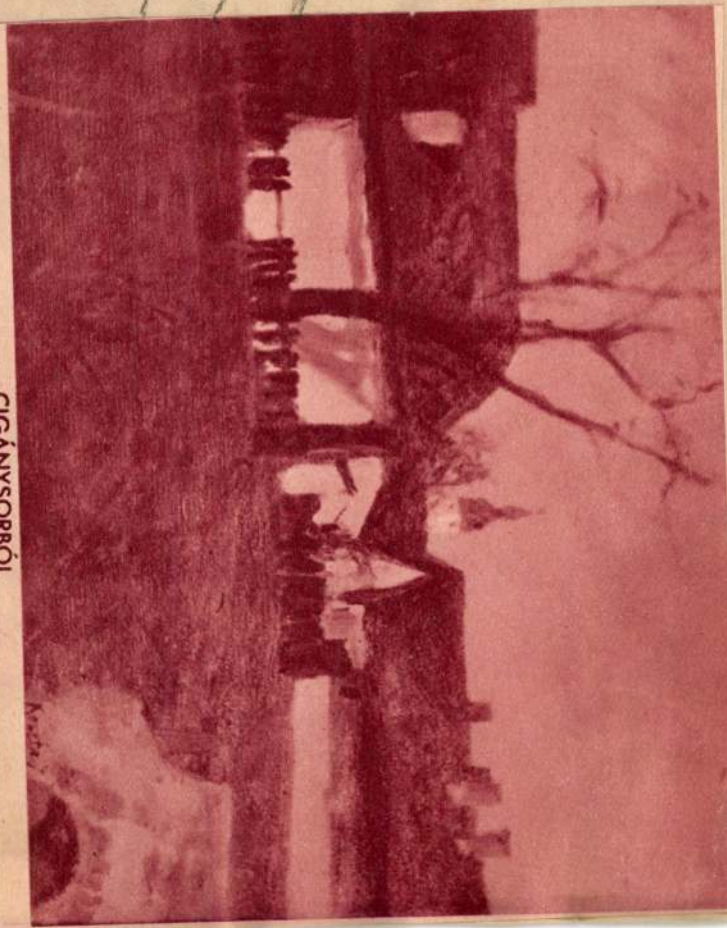
KUKORICATÖRÉS

Cseh Tapolcai képes levelező-
lap, 1937. jan. 10. kelt

Kosztolányi

Pesti Napló képes mell.

1937. jan. 10.

CIGÁNYSORBÓL

Koszta József

Ötven éve fest Koszta József

Képek a jubiláló festőművész kiállításáról

DOLGOZÓ NŐK A MEZŐN

Kosztka József

A JUBILÁLÓ MŰVÉSZ

Pesti Napló Képes mell.

1937. január 10. L7 arck. és vég

UNGARISCHE KUNST BERLIN APRIL 1949

Ungarische Vertretung . Kulturbund zur demokratischen Erneuerung Deutschlands

226-442.

UNGARISCHE KUNST

Entwicklung
des Realismus
in Werken von
9 Malern
und
9 Bildhauern

Ausstellung im Hause der VVN
Friedrich-Ebert-Straße 30/31

BERLIN · APRIL 1949

Diese Schau hat es — zum Unterschiede von der üblichen Art solcher Ausstellungen im Ausland — nicht darauf abgesehen, ein umfassendes, vollständiges Bild von der ganzen Entwicklung der ungarischen bildenden Künste, von all ihren Richtungen und bedeutenden Vertretern zu entwerfen.

Die Erfahrung zeigt nämlich, daß eine auf so breiter Grundlage zusammmengestellte Sammlung die Aufmerksamkeit des Betrachters, der in der Kunst des fremden Volkes unbewandert ist, nur zersplittert und ermüdet; in so kurzer Zeit vermag er nicht die Zusammenhänge zwischen den einzelnen Werken zu finden, den entwicklungsgeschichtlichen Vorgang zu erkennen, der die verschiedenen Richtungen, Künstler und Schöpfungen trotz ihrer Gegensätze in ein einheitliches Ganzes zusammenfaßt. und von verwandten Erscheinungen der Kunst bei anderen Völkern unterscheidet. Eine solche Ausstellung hinterläßt somit im Publikum meistens durcheinandergewürfelte Erinnerungsbilder von Gemälden, Plastiken, einen unübersichtlichen Haufen fremd klingender Namen und nicht das deutlich sich abhebende Profil der eigenartigen Kunst einer Nation.

Noch verfehlter ist aber das — hier und da ebenfalls geübte — Vorgehen, willkürlich einige, von der heimi-

schen Mode zufällig begünstigte oder im kunstpolitischen Leben gerade eine Führerrolle spielende Künstler herauszugreifen und dadurch statt einer Engergestaltung der internationalen kulturellen Beziehungen eher nur der individuellen Geltungssucht dieser Künstler Vorschub zu leisten. Warum wir nicht diese Lösung gewählt haben, bedarf wohl keiner weiteren Begründung.

So ist es nun nach unserem Dafürhalten am richtigsten, diesmal eine bestimmte Richtung aus der Ganzheit der ungarischen Kunst hervorzuheben und diese Richtung durch einige Vertreter zu zeigen, die sie in reinster und höchster Form verkörpern, und deren Entwicklung einen Wendepunkt in der Entfaltung der betreffenden Bestrebung darstellte; dadurch wird es ermöglicht, das Oeuvre der gezeigten Künstler als je eine abgerundete Einheit in verhältnismäßig reicherer Auswahl bekanntzumachen. So werden wir hoffentlich erreichen, daß die Besucher der Ausstellung, wenn auch nicht von der ganzen ungarischen bildenden Kunst, doch von deren wesentlichster Bestrebung, von den bedeutendsten Vertretern dieser Bestrebung ein annähernd klares Bild gewinnen werden.

Wir sagten: wesentlichste Bestrebung, weil diese Methode selbstverständlich nur in dem Falle ihre Daseinsberechtigung hat, wenn wir durch sie nicht mit launenhafter Willkür und nicht durch die Äußerlichkeit des ähnlichen Stils verleitet, eine Künstlergruppe aus dem Entwicklungsgange, der infolge der unterschiedlichen Strömungen auch in der ungarischen Kunst häufigen Wandlungen unterworfen ist, herausgreifen. Gleich beim ersten An-

blick ist es offenbar, daß die hier zu sehenden Künstler sehr verschiedene Stile vertreten. Was sie jedoch in eine Einheit faßt, ist eine Bestrebung, die die Geschichte der modernen ungarischen bildenden Künste durchzieht, die Bestrebung, die unter den Überlieferungswerten der ungarischen Kunst die wichtigste und achtungswürdigste ist, die die Ausbildung der nationalen Eigenarten der ungarischen Kunst entscheidend beeinflußte, und die auch heute diejenigen leitet, die für die neue Kunst des neuen Ungarns arbeiten: das ist die Kunstrichtung eines charakteristisch ungarischen Realismus.

Wenn wir von Realismus sprechen, so verstehen wir darunter keinen bestimmten Stil, nicht einen Stil unter den vielen. Der Realismus ist nach unserer Auffassung die grundlegende Richtung der Künste, die gegen die kunstwidrigen, antirealistischen Kräfte ständig ankämpft, im Laufe dieses Kampfes immer neuere Stile hervorbringt und so einem einzigen Ziel, dem Ziel jeder wahren Kunst: der vollständigeren, umfassenderen und tiefgehenderen Spiegelung der Wirklichkeit zustrebt. Und wenn wir vom ungarischen Realismus sprechen, so denken wir an die eigenartige Spiegelung der eigenartigen ungarischen Wirklichkeit, an eine Offenbarung des realistischen Bestrebens, dessen Besonderheiten — sowohl ihre Tugenden als auch ihre Inkonsequenzen — eben die charakteristische Gestaltung der ungarischen Wirklichkeit spiegeln.

Was verstehen wir unter der Eigenart der ungarischen Wirklichkeit? Worin erblicken wir die ungarische Eigenheit in der Art der Spiegelung? Was für einen Platz nehmen diese neun Maler und neun Bildhauer innerhalb

der Ganzheit der Entwicklung des ungarischen Realismus ein? Vor der Beantwortung dieser Fragen müssen wir auf die Gestaltung der ungarischen Gesellschaft und darin der ungarischen Kultur, der ungarischen Kunst einen Blick werfen.

Die bürgerliche Revolution und der nationale Freiheitskampf Ungarns scheiterten, der nach Macht strebende Kapitalismus traf über den Kopf des Volkes hinweg mit dem seine Macht verteidigenden feudalen System der Großgrundbesitzer einen Ausgleich, und beide dann mit den österreichischen Kolonisationsbestrebungen. Zur Aufrechterhaltung des Kompromisses war es notwendig, das Wesentliche des Ausgleiches zu verheimlichen, die dreifache Ausbeutung der Werktätigen zu verdecken, das heißt die wesentlichsten Schicksalsfragen der ungarischen Gesellschaft zu vernebeln. Diese Verhältnisse lasteten auch auf unserem Geistesleben so schwer, daß sie die Kunstgattungen, zu deren Wesen es gehört, die Wirklichkeit ausführlich, tiefgehend und objektiv zu erschließen, geradezu verkümmern ließen, und so ballten sich die verdrängten fortschrittlichen, realistischen Bestrebungen in den Kunstgattungen zusammen, die mit einem hellen Auflodern des Affektes, der subjektiven Empfindung, das Lügengewebe, das die Wirklichkeit verhüllte, durchleuchteten.

So ist es zu erklären, daß in der ungarischen Literatur die Lyrik dem Drama und der Epik gegenüber vorherrscht und daß die Musik in der ungarischen Kultur von so großer Bedeutung ist. Und so ist es zu erklären, daß, während das Ausland von fortschrittlichen ungari-

schen Dramatikern und Romanschriftstellern kaum etwas weiß und höchstens Handwerker der billigen Unterhaltungsliteratur einen Ruhm von zweifelhaftem Wert für ihr Vaterland erlangten, die Kunst unserer größten Dichter Petöfi, Ady und nunmehr auch Attila József sogar die Übersetzungsschwierigkeiten der gebundenen Form bewältigte, und immer mehr Gemeingut der freiheitliebenden Völker wird. Und die internationale Bedeutung der ungarischen Musik und der Namen Béla Bartók und Zoltán Kodály ist so allgemein bekannt, daß es sich wohl erübrigt, darauf hinzuweisen.

Aus denselben Gründen erklärt sich die überraschend schnelle Entwicklung und zugleich die eigene Gestaltung der ungarischen bildenden Künste.

In glücklicheren Ländern Europas ist die moderne Kunst das Ergebnis einer Entwicklung von fünfhundert Jahren. Demgegenüber können wir von ungarischer bildender Kunst als zusammenhängendem Prozeß erst von Anfang des vorigen Jahrhunderts an sprechen. Die Stürme der Geschichte, die das Land so oft durchtobten, unterbrachen die Kontinuität der Entwicklung immer wieder, zerrütteten das gerade sich ausbildende Kunstleben und vernichteten die Schöpfungen, an die angelehnt die jüngere Generation unsere Kultur auf dem Gebiete der bildenden Künste hätte weiter ausbauen können. Erst unter dem Einfluß des am Vorabend des Freiheitskampfes rege werdenden politischen und kulturellen Lebens setzte die plötzliche Entwicklung ein. In richtigen Schwung kam sie dennoch erst nach dem mißglückten Freiheitskampfe, gerade durch die Spannkraft der auf anderen Gebieten

verdrängten realistischen Bestrebungen. Als Ergebnis dieses Aufschwunges erreichte unsere bildende Kunst bis zur Jahrhundertwende nicht nur ein europäisches Niveau, sondern prägten sich auch ihre nationalen Eigenheiten aus.

Aus alledem folgte notwendigerweise, daß eine Überlegenheit der realistischen Tendenzen entstand, die selbst zu einer dieser nationalen Eigenheiten, sogar zur entscheidensten Eigenheit wurde.

Aber aus demselben Umstand ergab sich auch der eigenartige Charakter unseres Realismus in den bildenden Künsten: bei der Spiegelung der Wirklichkeit kam es in erster Linie nicht auf die objektive Darstellung des Themas, sondern auf die subjektive Ausdruckskraft der Form an; es zeigte sich eine überaus eigentümliche Empfindlichkeit in der Formgebung, ein wuchtiger Schwung der gedrungenen, schwellenden Massen, eine Spannung der verhalten glühenden Farben, eine Vielfalt des abwechselungsvollen Stoffes: dies alles in einem suggestiven Reichtum, der die Einbildungskraft des Beschauers ergreift und auch durch die verschiedensten, oft schlichtesten Themen die Idee der tiefen und breiten Zusammenhänge der ungarischen Wirklichkeit erweckt.

Was war diese Wirklichkeit? Was haben davon unsere Künstler wahrgenommen und wie haben sie dies zum Ausdruck gebracht?

Ein bedeutender Zeitabschnitt der Wirksamkeit von László MEDNYÁNSZKY (1852—1919) gerade die Entfaltungszeit seiner Persönlichkeit — fällt in die Jahre der Entstehung des ungarischen Kapitalismus. Der Abkömmling

einer schwerreichen Aristokratenfamilie warf sich mit der romantischen Leidenschaft eines fortschrittlich Gesinnten, der plötzlich die Schuld seiner Klasse gewahr wurde, in die Welt der unglückseligen Herabgekommenen. Das bittere Auflodern, die verzweifelte Enttäuschung, mit der er sein Hab und Gut unter seinen Freunden — Bettlern und Landstreichern — verteilte, durchglüht auch seine feurig schwungvolle Malerei, ob er die unglücklichen Ausgestoßenen des werdenden Kapitalismus, ob er die herrlichen Schönheiten der von den Lastern der Gesellschaft unberührten Natur, ob er die tragischen Folgen der kapitalistischen Entwicklung — die Greuel des Weltkrieges — darstellt.

Károly FERENCZY (1862—1917) hingegen stellte sich nie bewußt seiner Klasse entgegen. Er kämpfte für die Anerkennung der zeitgenössischen Kunst des westlichen Bürgertums in Ungarn, inzwischen rückte er aber allmählich von seinen Vorbildern ab, seine außerordentlich entwickelte Künstlersensibilität reagierte unwillkürlich auf die Probleme der Nation und entwickelte fast unmerklich seinen eigenen Stil. Bei der träumerischen Schwermut der geschlossenen Formen, der warmen Farben, der dick aufgetragenen Farbenschichten geht das ganze ungarische Leben in einer Einheit auf. Und die schwüle Sommerabendlandschaft, die müde heimkehrenden Arbeiter oder die müßig sinnenden Bürger spiegeln ohne Unterschied die Hoffnungslosigkeit einer überlebten Welt.

Die Kunst von József RIPPL-RÓNAI (1861—1927) bedeutete einen weiteren großen Schritt auf diesem Wege vorwärts. Er lebte lange in Paris, ist beinahe zu einem

französischen Maler geworden, als er, erfüllt von der überfeinerten französischen Kunst der Jahrhundertwende, in die rückständige ungarische Umgebung, in das zurückgebliebenste, kleinstädtische Leben heimkehrte. Das seltene Zusammentreffen dieser beiden entgegengesetzten Einflüsse gestaltete seinen seltsamen, herben, dekorativen und doch realistischen Stil, der nicht mehr mit dem wohltätigen Trauerschleier die schwerkranke ungarische Wirklichkeit verhüllt, sondern auch in den Bildern des faulen Wohlstandes, hinter den anscheinend heiteren Erscheinungen des Provinzlebens die ganze Zersetzung seiner Klasse, des Mittelstandes, erblicken läßt.

Im Gegensatz zu diesen Meistern entstammt József KOSZTA (geboren 1860) der unterdrücktesten Schicht, einer armen Bauernfamilie. Er lebte unter Bauern und führte selbst ein Bauernleben; dieses Aufgehen im arbeitenden Kleinbauernstand bestimmte seine Kunst. Auch seine Malerei verzichtete nicht bei ihrer Ausbildung auf die bedeutungsvollen Lehren der zeitgenössischen modernen europäischen Kunst. Aber aus den Ergebnissen des Impressionismus, aus der farbenreichen und regsamen Anschauungsweise des auf seinem Gipfelpunkt stehenden französischen Bürgertums entsteht bei ihm die robuste Kunst des im Gefängnis der feudalen Überbleibsel darbenden ungarischen Bauernstandes; was immer diese Kunst darstellt, stets spiegelt sie das schwere Bauernlos, das verbissene Ringen zwischen dem unerträglichen Druck und den im Ausbruch begriffenen Kräften und die trüben Wallungen der bäuerlichen Gefühlswelt. Seine Landschaftsbilder geben das Drama des Verhältnisses von Land und Volk wieder, wenn er aber auch Bilder mit

biblischen Themen malt, stellt er die Welt der Landbevölkerung, die Bauernwirklichkeit dar, und in der Darstellung der Bauernwirklichkeit schwingt er sich oft zu biblischen Höhen empor.

István NAGY (1873—1937) war gleichfalls Maler der Kleinbauern, sowohl in bezug auf seine Abstammung und Lebensweise als auch auf seine Kunst. Er zeigt verwandte Züge auch mit Rippl-Rónai, insofern er — wie dieser — mit durch die Lehren der postimpressionistischen Richtungen geschärften Blicken seine Welt betrachtet. Und bei ihm bedeutet das Zusammentreffen der dekadenten bürgerlichen Kultur mit der ungarischen Bauernwelt keinen Widerspruch; die modernen Formen bringen die Kunst in seiner Ummodelung von der Realität des Bauernlebens nicht ab, ganz im Gegenteil: diese großzügige Zusammenfassung, verdichtete Steigerung der Erscheinungen der Außenwelt erschließt uns mit der suggestiven Bündigkeit der Sprache und Denkungsart des Volkes die Erlebnisse eines Mannes aus dem Volke.

Am Vorabend der Revolution von 1918/19 trat János NAGY-BALOGH (1874—1919) auf, nach Bürgern und Bauern der erste Vertreter des städtischen Proletariates in unserer Kunst. Seine karge und kalte Farbenskala, seine vereinfachten, objektiven Formen lassen — außer dem fernen Einfluß Cézannes und des Kubismus — auch die Stimme der neuen Klasse ahnen. Aber auch hinter der scheinbaren Kälte und Objektivität glüht der eigenartige Gefühlsreichtum der ungarischen Kunst; nicht nur in den Porträts und Darstellungen von Arbeitern, sondern auch in einem bescheidenen Stilleben mit Astern vermag er

die ganze Öde des Proletarierlebens in der Vorstadt zum Ausdruck zu bringen.

Nach dem Mißlingen der Revolution, in den Jahrzehnten der Horthy-Reaktion und des Faschismus, schwand auch die Kraft der realistischen Bestrebungen. Die in der Form verborgene subjektive Ausdruckskraft wurde Selbstzweck, und so verzerrte sie sich zur lyrischen Ziererei; dann paarte sie sich mit den Strömungen der westlichen Dekadenz und dem aus der italienischen Orientation herrührenden pseudomodernen Neoklassizismus und umwob unsere Kunst mit einem undurchsichtigen Netzwerk der verschiedenen Formalismen, das nur wenige durchbrechen konnten. Es gab nur einige wenige, die die Traditionen des ungarischen Realismus, teils — wie Koszta und István Nagy — folgerichtig bewahrten, teils sie, auf die Basis der Weltanschauung der Arbeiterklasse gestellt, weiterentwickelten.

Zu diesen letzteren gehörte Gyula DERKOVITS (1894—1934). Dieser aus dem Tischlerberuf hervorgegangene, große Künstler baute nicht mehr ausschließlich auf dem unsicheren Grund der Form, sondern ging mit einem kühnen Schritt über die traditionellen Schranken der gefühlsmäßigen Umschreibung hinaus; mit der Geradheit des sozialistischen Klassenbewußtseins sagte er immer auch in der unmißverständlichen Sprache des Themas frei heraus, was das brennendste Problem in Horthy-Ungarn war. Er nahm gleichzeitig die ganze Fülle des traditionellen ungarischen Formschatzes in sich auf, und als Ergebnis seiner Emigrationsjahre entwickelte er diese Formen — durch die verwertbaren Lehren der künst-

lerischen Experimente Nachkriegseuropas angeregt — weiter, und so errichtete er ein faszinierendes Denkmal für dieses düstere, dennoch heldenhafte Zeitalter der ungarischen Geschichte, für das Elend, die Unterdrückung, die schöpferische Arbeit und den selbstbewußten Klassenkampf des ungarischen Proletariates.

Wir müssen besonders seiner Holzschnittfolge „1514" gedenken, die die Dózsa-Revolution, den größten Bauernaufstand der ungarischen Geschichte, verewigt; diese Serie bringt, indem sie den schwierigen Anfang, das wilde Aufflammen und die grausame Niederwerfung dieses längst vergangenen Kampfes Schritt für Schritt verfolgt, die Darstellung für den aufmerksamen Betrachter mit den Problemen der eigenen Zeit in enge Verbindung. Dieses Werk von Derkovits war in verkleinerter Reproduktion schon zur Zeit der Unterdrückung unter den Werktätigen in aller Hände, und die von der Kultur abgeschlossenen Massen lernten aus diesen Bildern schon damals ihren großen Maler kennen und lieben.

Die Kunst des István DÉSI-HUBER (1895—1944) bildet mit einer neuen Wendung die Initiative von Derkovits fort. Auch er war Arbeiter und ein selbstbewußter Kämpfer seiner Klasse. Die immer dringendere Forderung der Lösung der Bodenfrage, des Bundes von Arbeitern und Bauern verbindet durch seine Malerei die Ergebnisse von Nagy-Balogh und Derkovits mit den früheren Traditionen von Koszta und István Nagy. Die Welt der Bauern beschäftigt ihn mindestens soviel wie die der Arbeiter. In seiner Malart vereinigt er das intensive Glühen des Derkovits und die wuchtige Knappheit der großen

Bauernmaler, und so formt er seinen Stil voll dramatischer Kraft, aus dem wir in seiner reifsten Periode, in den letzten Jahren des Faschismus, bereits die unaufhaltsame Kraft des Erdbebens spüren, das die ganze ungarische Wirklichkeit erschüttern und alle Werktätigen mit sich reißen sollte.

Schließlich müssen wir von Noémi FERENCZY (geboren 1890) sprechen, deren Kunst die seltsamste Erscheinung in der ungarischen Malerei ist. Sie webt Gobelins und ist doch keine Kunstgewerblerin, sondern Malerin, nur ist ihr Material nicht Öl oder Tempera, sondern der Wollfaden. Der traditionelle malerische Reichtum unserer Kunst erhält im fein nuancierten Gewebe der farbigen Fäden einen neuen Sinn, die heutige Welt der ungarischen Werktätigen erscheint in der flächenhaften Umdichtung der uralten Technik. In der Feierlichkeit ihrer Werke fühlen wir keine spröde Abkehr von der Realität, sondern gerade im Gegenteil eine aufrichtige Andacht, mit der sie als wahre Künstlerin die großen Baukräfte der Wirklichkeit auch hinter den alltäglichsten Erscheinungen des Lebens der Natur, der Arbeit des Menschen, erkennt und sie, auf die Ebene einer edlen Kunstart erhoben, gestaltet.

Die Entwicklung der ungarischen Bildhauerkunst wich von der Malerei in vielem ab. Jahrzehnte später nahm sie einen Aufschwung, und ziemlich verspätet erreichte sie die Stufe des Formenreichtums, die eine Stärke unserer Malerei war, zugleich aber eine Gefahr für sie bedeutete. In erster Linie war es diesem Umstand und nur zum Teil der Kunstart, der Gebundenheit an die Materie, zu ver-

danken, daß sie weniger den zersetzenden Einwirkungen der Horthy-Zeit zum Opfer fiel, weniger in das Labyrinth der dekadenten Überfeinerung und des spekulativen Modernismus hineingeraten ist. Daher kommt es, daß heute — im Gegensatz zur Vergangenheit — die Skulptur die stärkere Seite der ungarischen bildenden Künste darstellt, und während sich unsere Malerei kämpfend bemüht, sich des lästigen Erbes der jüngsten Vergangenheit zu entledigen, bauen unsere Bildhauer nach dem späten Anfang in ziemlich ungebrochener Linie die Überlieferungen des ungarischen Realismus weiter. So ist es nicht verwunderlich, daß wir die richtige Fortsetzung unserer alten Malerei in der Bildhauerei der Gegenwart zu erkennen wähnen, und es ist kein Zufall, daß, während der überwiegende Teil der hier gezeigten Maler gestorben ist, von den neun Bildhauern sieben am Leben sind und die größere Hälfte von diesen zur jüngeren Generation gehört.

Ö. Fülöp BECK (1873—1945) war der Begründer der modernen ungarischen Bildhauerkunst. Er streifte ihr die Fesseln des Akademismus ab und stellte sie auf die doppelte Grundlage der Stofflichkeit und der Wirklichkeitsforschung. Mit dem bäuerlichen Sujet und der gedrängten Form seines jungen Frauenkopfes verwies er bereits auf die parallele Richtung der künftigen Entwicklung unserer Plastik und Malerei. Márk VEDRES (geboren 1870) ging von der klassischen Formkultur aus, er erfüllte sie jedoch immer mehr mit der Wirklichkeit des lebenden Menschen, mit der warmen Wallung von Blut und Fleisch, und so betrat er den Weg, den unsere Malerei schon seit langem wandelte. Auf diesem Wege

schreitet er auch im Alter von 78 Jahren weiter und knüpft seine Verbindungen mit dem arbeitenden, wiederaufbauenden ungarischen Volke immer enger. Bei Ferenc MEDGYESSY (geboren 1881) werden bereits auch in den mit großer Unmittelbarkeit erlebten volkstümlichen Themen und außerdem in den gedrungenen, weichen Formen dieselben Kräfte unmißverständlich vorherrschend, die unsere Malerei gefördert haben, und wird die — Malerei und Bildhauerei gleichermaßen umfassende — Einheit des eigenartigen Realismus unserer bildenden Künste offenbar.

Bei Iván SZABÓ (geboren 1913), der aus der jüngeren Generation stammt, können wir schon von einem völligen Aufgehen im Leben des Volkes sprechen, was sich nicht nur in der Themenwahl äußert, sondern auch darin, daß die traditionelle Dichte der Formen zu einem bewußten Streben nach Einfachheit der Form wird. In der Kunst des Sándor MIKUS (geboren 1903) erhebt sich diese Einfachheit zum höchsten Ausdrucksmittel: der jugendliche Schwung der großen, einheitlichen Flächen, der ungebrochenen Formen strahlt den geläuterten Optimismus der hochstrebenden Klasse. György GOLDMAN (1904—1945), der große Künstlermärtyrer des ungarischen Widerstandskampfes, paarte die hochgradige Einfachheit, die beinahe geometrische Geschlossenheit, mit einer düsteren Kraft. Die strenge Gedrungenheit, die an die Unterdrückung gemahnt, läßt aber auch gleichzeitig die unbeugsame Stärke fühlen.

Das Auftreten von Dezsö BOKROS-BIRMAN (geboren 1889) brachte einen neuen Zug in die ungarische Bild-

hauerkunst, die bis dahin eher auf die ruhigen, geschlossenen Formen gegründet war. Seine subjektive Anschauung, sein beinahe malerisch hitziges Modellieren waren immerhin unserer Kunst nicht fremd. Seine Beziehungen zu den Überlieferungen unserer größten Maler sind unverkennbar, und wie diese ist er auch in der ungarischen Realität tief verwurzelt, ob er die Typen des Bürgertums mit bitterer Ironie, ob er das kämpfende, leidende Volk mit nicht weniger bitterem Mitgefühl darstellt. Unter den Jüngeren knüpft András BECK (geboren 1911) den Faden dieser hitzigen Subjektivität weiter, indem er die Bewegtheit der Formen mit der überraschenden, beinahe momentaufnahmeartigen Lebhaftigkeit der Bewegung vereinigt, wodurch er eine ganz ungewohnte Art des Realismus in die Plastiik einführt. Endlich geben die Reliefs von Miklós BORSOS (geboren 1906) mit der Ursprünglichkeit der Technik der alten Bestrebung eine neue Farbe; er gibt durch die wallende Bewegtheit der mit dem Hammer getriebenen Kupferplatte den Problemen der ungarischen Wirklichkeit eine Form, Probleme, die inmitten aufregender Kämpfe ihre Lösung finden.

In der Kunst von neun Malern und neun Bildhauern zeigten wir den Weg, den das ungarische Bestreben des Realismus durch Wandlungen von Individuen und Zeiten von dem mit seiner Klasse zerfallenen reichen Baron an bis zu den Arbeiterkünstlern des sozialistischen Selbstbewußtseins zurücklegte: die schönsten Überlieferungen der ungarischen Kunst. Wie schön aber auch diese Überlieferungen sind, tragen sie auch die traurige Last der Umstände ihrer Entstehung an sich. Unsere Künstler

müssen heute große Schwierigkeiten überwinden, bis sie diese von dieser Last befreiten Überlieferungen auf dem höheren Niveau der Volksdemokratie, des im Bau begriffenen Sozialismus neugestalten werden können. Es ist über allen Zweifel erhaben, daß sie diese Schwierigkeiten früher oder später aus dem Wege schaffen werden und der erneute Realismus des neuen Ungarns erstehen wird. Um dieses Ziel aber möglichst bald und möglichst ohne Irrwege zu erreichen, erhoffen wir von der befruchtenden Wirkung der kulturellen Verbindungen mit den befreundeten Völkern eine große Hilfe.

K. L. Háy

MALER

László Mednyánszky 1
Károly Ferenczy 2
József Rippl-Rónai 3
József Koszta 4
István Nagy 5
János Nagy-Balogh 6
Gyula Derkovits 7
István Dési-Huber 8
Noémi Ferenczy 9

BILDHAUER

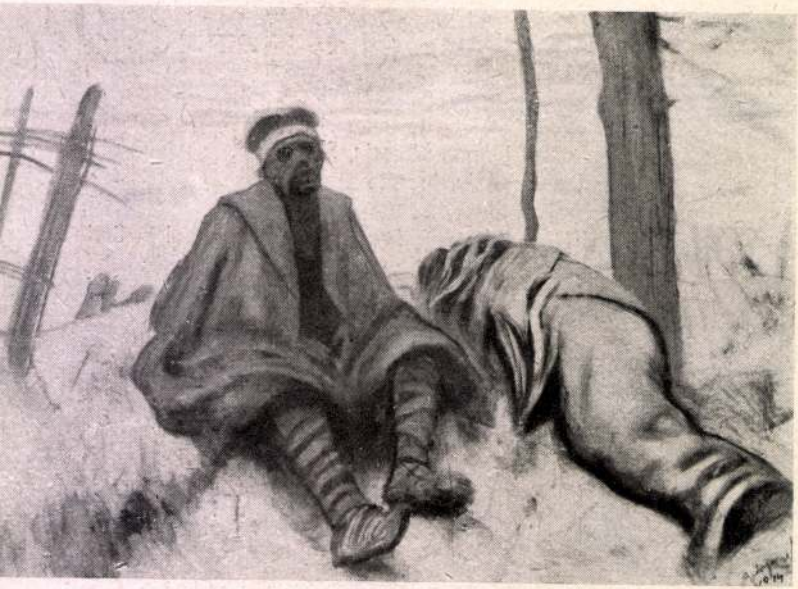
O. Fülöp Beck I
Márk Vedres II
Ferenc Medgyessy III
Iván Szabó IV
Sándor Mikus V
György Goldman VI
Dezsö Bokros-Birman VII
András Beck VIII
Miklós Borsos IX

1. **MEDNYÁNSZKY, László**

1. Bauernhof, Ölgem.
2. Abenddämmerung im Frühling, Ölgem.
3. Tatra-Landschaft, Ölgem.
4. Krieg, Ölgem.
5. Train, Ölgem.
6. Landstreicher, Ölgem.
7. Artillerie, Ölgem.
8. Russischer Kriegsgefangener, 1914, Ölgem.
9. Vorstadt, Ölgem.
10. Toter Soldat, Ölgem.
11. Selbstporträt, Ölgem.
12. Alter Jude, Ölgem.
13. Verwundeter, Ölgem.

I. BECK, Ö. Fülöp

142. Kopf einer jungen Bäuerin, Stein
143. Der Dichter Ady, Bronze
144. Grabrelief, Stein
145. Kopf eines Kurutzen, Bronzeabguß, original in Stein
146. Skythischer Reiter, Bronze

1

László Mednyánszky

O. Fülöp Beck

2. **FERENCZY, Károly**

14. Die heiligen drei Könige, Ölgem.
15. Mann mit Bart, Ölgem.
16. Sonntag, Ölgem.
17. Heimkehrende Holzfäller, Ölgem.
18. Stilleben mit Enten, Ölgem.
19. Pferde, Ölgem.
20. Auf der Brücke, Ölgem.
21. Selbstporträt, Ölgem.
22. Vorfrühling, Ölgem.

II. **VEDRES, Márk**

147. Sitzender Knabe, Bronze
148. Sensehämmernder Mann, Bronze
149. Sitzende Frau, Bronze
150. Dornauszieher, Bronze
151. Badende Frau, Bronze
152. Frau mit Spiegel, Bronze
153. Trinkender Mann, Bronze
154. Frauenakt, Bronze

Károly Ferenczy

Márk Vedres

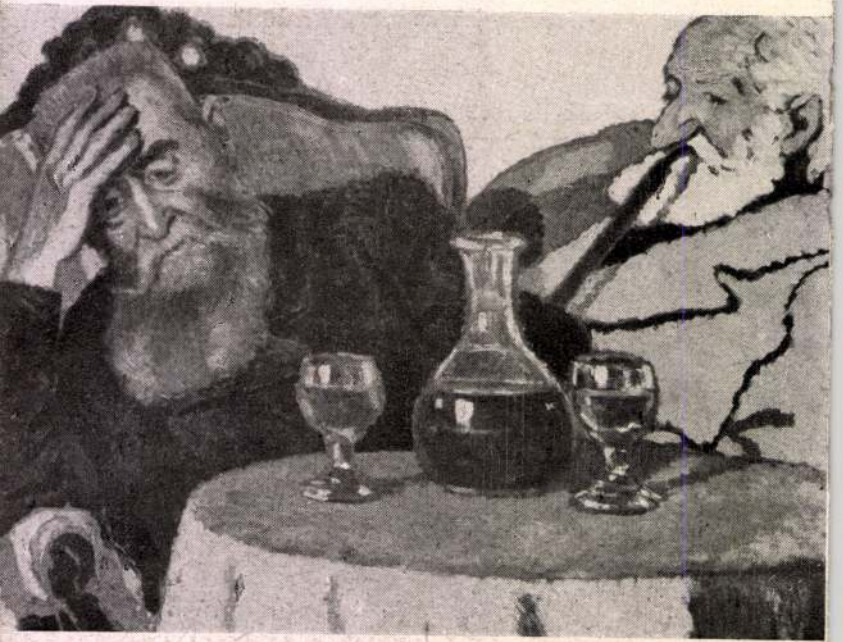

3. **RIPPL-RÓNAI, József**

23. Mein Vater, meine Mutter, Ölgem.
24. Meine Mutter ist krank, Pastell
25. Kleinstädtisches Zimmer, Ölgem.
26. Selbstporträt mit roter Mütze, Pastell
27. Weihnachten, Ölgem.
28. Ungarisches Dorf im Winter, Ölgem.
29. Das Schloß von Körtvélyes, Ölgem.
30. Schneeschmelze, Ölgem.
31. Onkel Piacsek mit Puppen, Ölgem.
32. Mein Vater und Onkel Piacsek beim Rotwein, Ölgem.
33. Die Herrschaften beim Ausflug, Pastell
34. Arbeiter im Weingarten, Pastell
35. Vor dem Schloß, Ölgem.

III. **MEDGYESSY, Ferenc**

155. Stillende Mutter, Marmor
156. Reiter, Bronze
157. Scheuernde Frau, Bronze
158. Bildnis des Schriftstellers Móricz. Stein
159. Mädchen beim Kämmen, Bronze

József Rippl-Rónai

Ferenc Medgyessy

4. **KOSZTA, József**

36. Die heiligen drei Könige, Ölgem.
37. Kätchen, Ölgem.
38. Blumenstilleben, Ölgem.
39. Wäschetrocknen, Ölgem.
40. Weide, Ölgem.
41. Weiße Häuser, Ölgem.
42. Bauernhof, Ölgem.
43. Hackende Frau, Ölgem.
44. Maisernte, Ölgem.
45. Herbstliche Abenddämmerung, Ölgem.
46. Zigeunerviertel, Ölgem.
47. Mädchen mit Geranien, Ölgem.
48. Selbstporträt, Ölgem.
49. Mädchen mit einer schwarzen Henne, Ölgem.
50. 50. Bewässerungskanal, Ölgem.
51. Junges Mädchen mit weißer Bluse, Ölgem.

+ 1 kajzép vagy
reklamációkra, vagy
v[illegible] vagy
kilépésre v reklamációra.

IV. **SZABÓ, Iván**

160. Kartoffelernte, Marmorrelief
161. Frauen am Brunnen, Marmorrelief
162. Schreiender, Bronze
163. Mädchenkopf, Bronze
164. Tanzendes Mädchen, Bronze
165. Arbeiter, Bronze

← József Koszta

Iván Szabó

5. **NAGY, István**

52. Wald mit Schafen, Pastell
53. Tschangomädchen, Pastell
54. Schafhürde, Pastell
55. Junges Mädchen mit Apfelsine, Pastell
56. Bauernmädel mit Krug, Pastell
57. Alter Mann, Pastell
58. Schneeberge, Pastell
59. Hügelabhang, Pastell
60. Mäher, Pastell
61. Bäuerin mit Hut, Pastell
62. Winterlandschaft, Pastell
63. Weidende Kühe, Pastell
64. Weide, Pastell
65. Gehöft in der Tiefebene, Pastell
66. Häuser, Pastell
67. Häuser am Hügelabhang, Pastell
68. Am Rande des Dorfes, Pastell
69. Schafe am Hügelabhang, Pastell
70. Dorfpartie, Pastell
71. Ackern, Pastell
72. Ziehbrunnen, Pastell
73. Landschaft mit Ziehbrunnen, Pastell
74. Selbstporträt, Pastell
75. Bauer mit Pfeife, Pastell
76. Alter Bauer, Pastell
77. Knabenbildnis, Pastell

V. **MIKUS, Sándor**

166. Junges Mädchen, Bronze
167. Transportarbeiter, Bronze
168. Mädchen beim Ankleiden, Bronze
169. Frau beim Waschen, Bronze
170. Frauenfigur, Bronze
171. Russischer Mann, Bronze
172. Sitzende Frau, Bronze

István Nagy

10

Sándor Mikus

6. **NAGY-BALOGH, János**

78. Die Mutter des Künstlers, Ölgem.
79. Ein Erdarbeiter, Ölgem.
80. Erdarbeiter, Ölgem.
81. Stilleben mit Tasse, Ölgem.
82. Straßenarbeiter, Ölgem.
83. Am Rande der Stadt, Ölgem.
84. Kartoffelsetzer, Ölgem.
85. Interieur, Ölgem.
86. Selbstporträt, Ölgem.
87. Stilleben, Ölgem.
88. Arbeiter mit Schubkarren, Ölgem.
89. Blumenstilleben, Ölgem.
90. Wiese, Ölgem.
91. Proletarierwohnung, Ölgem.
92. Erdarbeiter, Ölgem.
93. Eisenbahnarbeiter, Ölgem.
94. Mäher, Ölgem.
95. Arbeiter mit Spaten, Ölgem.
96. Alte Frau, Ölgem.
97. Selbstporträt, Ölgem.

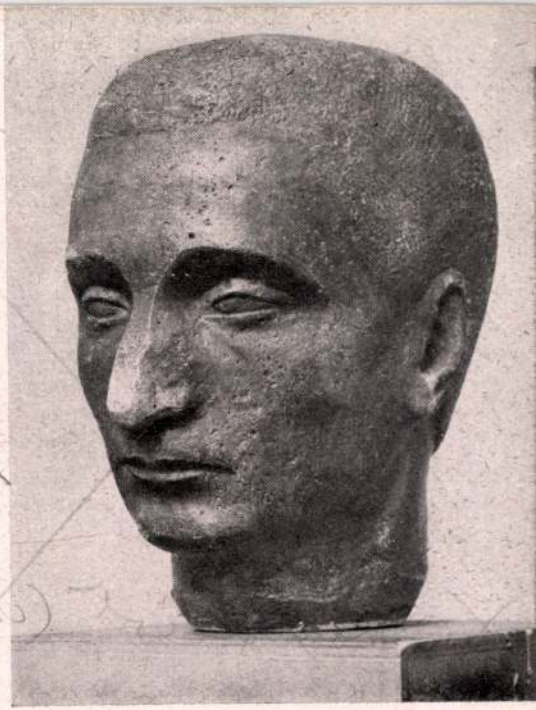
VI. **GOLDMAN, György**

173. Horthy-Polizist, Terrakotta
174. Sinnender, Bronze
175. Schulkinder, Terrakottarelief
176. Arbeiter, Kunststein

11

János Nagy-Balogh

György Goldman

7. **DERKOVITS, Gyula**

98. Um Brot, Tempera
99. Die Zustellung, Tempera
100. Brücke im Winter, Tempera
101. Familie, Tempera
102. Wir beide, Tempera
103. Schlafende Frau, Tempera
104. Fischverkäufer, Tempera
105. Gendarmenköpfe, Tempera
106. Obstverkäuferin, Tempera
107. Am Telefon, Tempera
108. Hungernde, Tempera
10.—119. Bauernaufstand von 1514, Holzschnittfolge

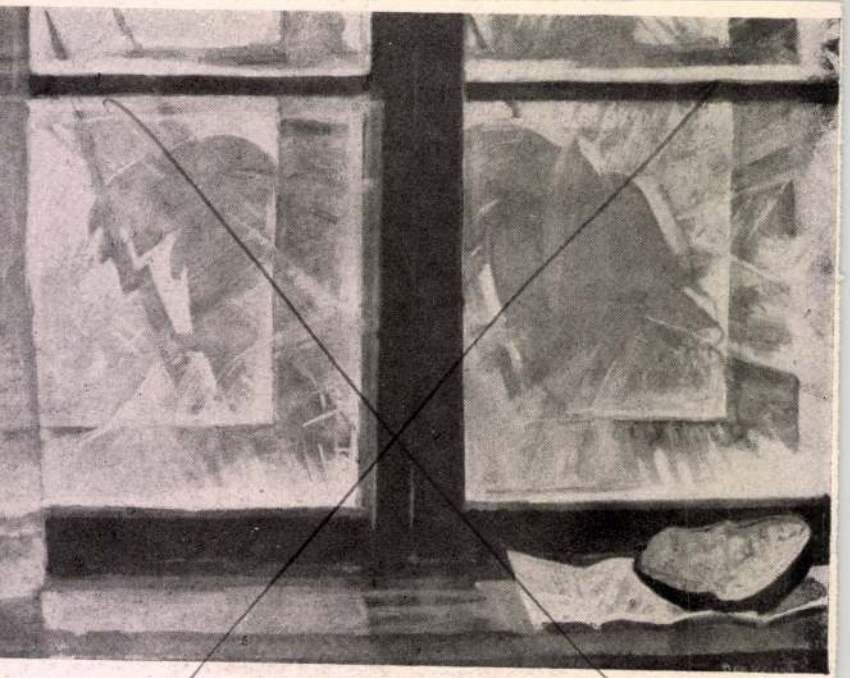
X Kenyérért (um Brot)

X Végzés (Zustellung)

13/14

VII. **BOKROS-BIRMAN, Dezsö**

177. Kriegsbeschädigter, Bronze
178. Erdarbeiter, Bronze
179. Bildnis eines Schriftstellers, Bronze
180. Kapitalist, Bronze
181. Der Dichter Attila József, Bronze
182. Mutter und Tochter, Bronze
183. Selbstporträt, Bronze
184. Knabenkopf, Bronze

13/14

Gyula Derkovits

Dezsö Bokros-Birman

8. **DÉSI-HUBER, István**

120. Sturmvögel, Tempera
121. Fabrik, Tempera
122. Bauernhof, Ölgem.
123. Alter Bauer, Tempera
124. Studienkopf, Tempera
125. Arbeiterkopf, Tempera
126. Büffel, Tempera
127. Friedhof, Ölgem.
128. Selbstporträt, Tempera
129. Lesende alte Frau, Tempera
130. Uferlandschaft, Ölgem.
131. Straße, Tempera
132. Blick vom Fenster aus, Tempera
133. Landarbeiter und Industriearbeiter, Tempera
134. Proletarierin, Ölgem.
135. Stadt am Ufer des Flusses, Ölgem.
136. Dorfbegräbnis, Tempera

VIII. **BECK, András**

185. Bildnis von Rákosi, Stein
186. Mensch und Pferd, Bronze
187. Spielen, Bronze
188. Bürger im Strandbad, Bronze
189. Mutter und Kind, Bronze
190. Tanzende, Bronze
191. Beim Pantoffelanziehen, Bronze
192. Alte Frau, Bronze
193. Béla Bartók, Bronze

tovább

X

16

István Dési-Huber

András Beck 17

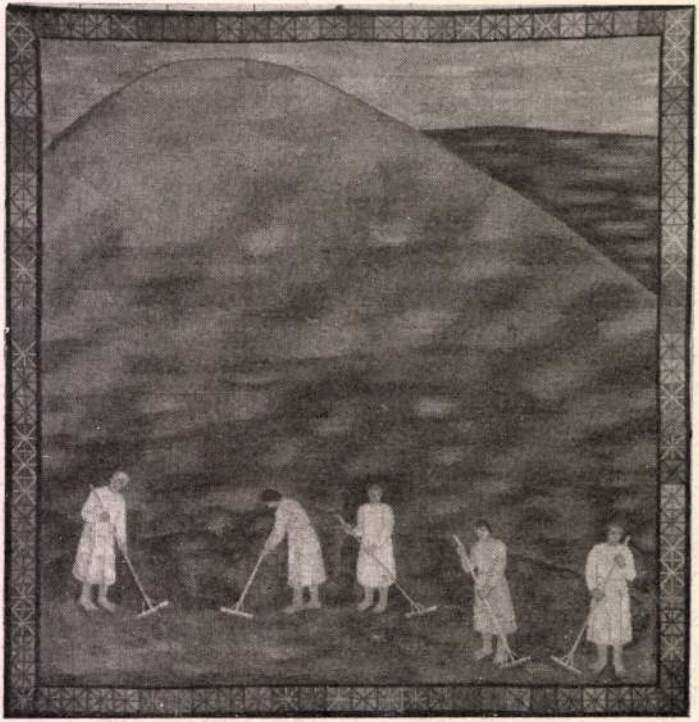

9. **FERENCZY, Noémi**

137. Einigkeit, Gobelin
138. Lichtung, Gobelin
139. Harkende, Gobelin
140. Wiederaufbau, Gobelin
141. Muse, Gobelin

IX. BORSOS, Miklós

194. Knabe mit Kuh, Metalltreibarbeit
195. Hirt, Metalltreibarbeit
196. Märtyrer, Metalltreibarbeit
197. Verwundetes Pferd, Metalltreibarbeit
198. Schlafende Reiter, Metalltreibarbeit
199. Klageweiber, Metalltreibarbeit
200. Schlafender, Metalltreibarbeit
201. Arme Leute, Metalltreibarbeit

Noémi Ferenczy

19

Miklós Borsos

Genehmigt unter Nr. 057 356 der sowjetischen Kommandantur, Berlin.
Satz und Druck: (52) Berliner Druckhaus GmbH., vorm. Albertus-Druck GmbH., Berlin C 2, Magazinstr. 15/16. Typografie Wittkugel.

Kosztą Józef

Koszta József

401. *Koszta József:* Parasztleány. Olajfestmény.

Árverési Közlöny
1930. okt. 4. vk. 12.

654. *Spányi Béla:* Mocsaras táj. Olajfestmény.

Koszta József: Kapáló asszonyok
Koszta Giuseppe: Contadine

Vesztróczy Manó: Krumpli kapálók
Vesztróczy Emanuele: Disseminatori di patate

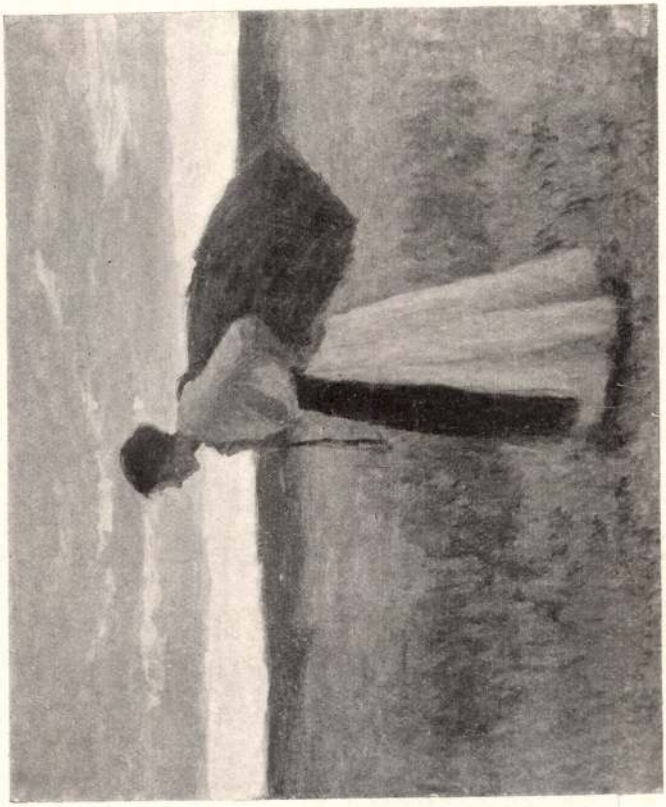

215. Koszta József: Munkánál.

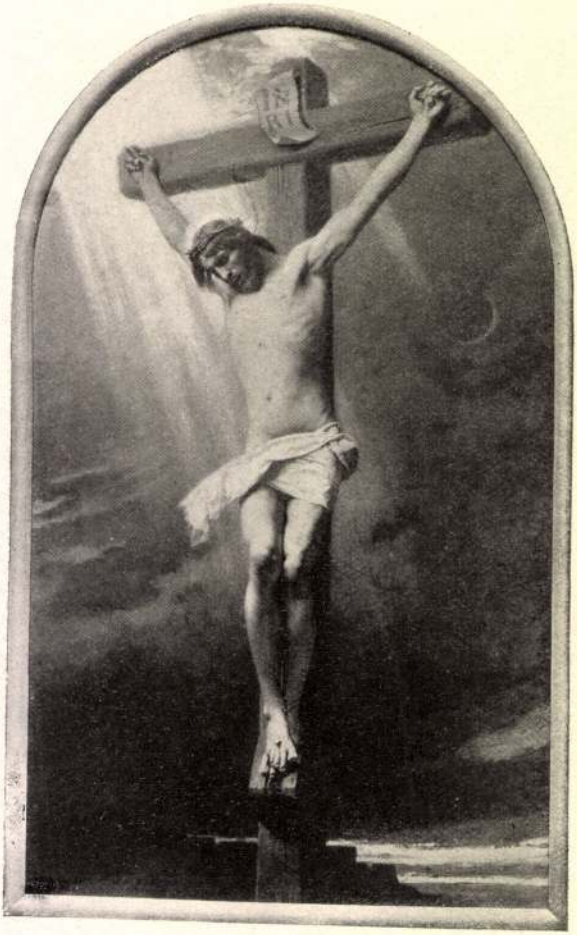
170. Nagy Vilmos: A végszó.

Koszta József

17. Koszta József: Kosaras leány.

Képőm. Társ., 1903/4.
Téli Kiáll. Cat.
K.

125. Stetka Gyula: Krisztus a keresztfán.

Koszta József festménye. *Wolfner-díj 1917.*

XXXI tábla

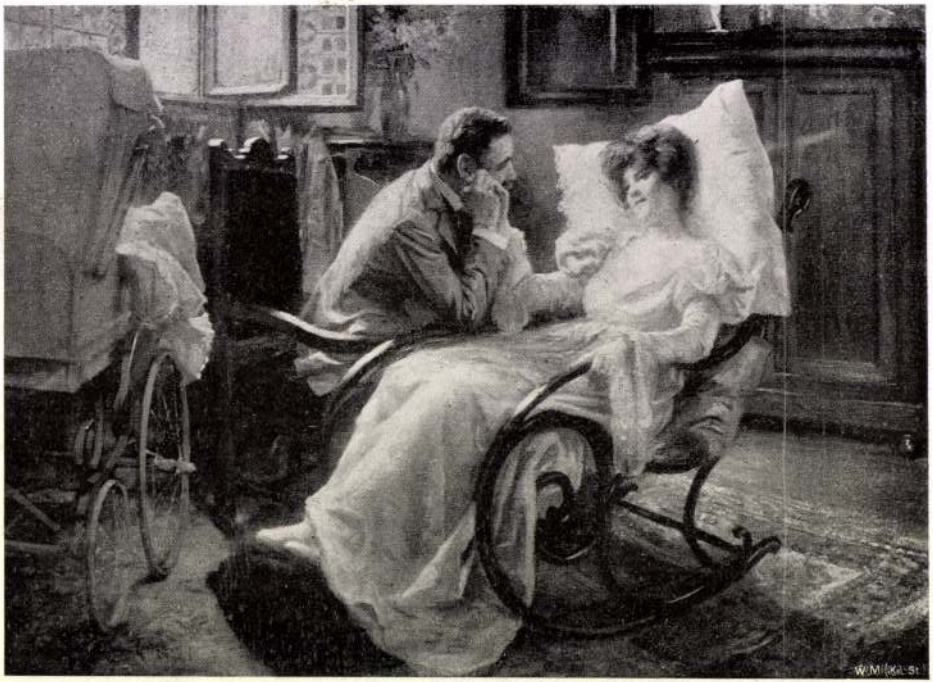
Kukorica törők

Lajos Wolfner gyűjt. - 103,104.l.

Kozta József

191 Koszta József: Esö után.

377 Spányik Cornél: Mama.

Kosztka József

HORVÁTH JÓZSEF: SZAMARITÁNUS

Nemzeti képzőm. kiáll. 1934

KOSZTA JÓZSEF: LEGELŐN

Benczur Gyula, „Mátyás király fogadja a pápa követét"

A Székesfővárosi Képtár 1937/38. évi új szerzeményei

Az 1937/38-as beszerzés második részletét mutatja be a Nemzeti Szalon. — Az első részletnek halk szavából, menüettes gyöngédségéből, zenélő-órás bensőségéből nem sok szivárgott át a mostani tárlatra. Itt már harsognak a színek, cikáznak a vonalak, a spinét csöndesen csengő hangjai felett megmegszólalnak a reklámzenekarok rézkürtjei, pozaunjai, tubái és trombitái, hogy múzeális nagyságokká fújjanak föl mestereket, akiknek — a mainál lelkiismeretebb és kevésbé szélhámos korban — még az ajtó mögött se lett volna helyük. A beszámolónál követjük a katalógus névsorrendjét, melynek persze — speciális tapintatossága ez a Szalonnak — semmi köze a képek fali sorrendjéhez. Antok Károlytól fínom, antikizáló márványfej (Mátyás király), meg egy remek bronz (Szent. Ferenc). Bartha László komor, dacos képein forrongó belső erő vetül a vászonra; tehetséges fiatal művész. Bánovszky Miklós „Ülő nő" című képén fínom reflexek mintázzák meg a fejet. A sorból ki kell emelnünk Benczúr Gyula műveit. Ellenségeim, sőt jóbarátaim sem rágalmazhatnak meg azzal, hogy túlságosan konzervatív hajlandóságú volnék, de ezek előtt a Benczúr-vázlatok előtt le kell venni kalapunkat. Hogy óriási művész volt Benczúr, azt ezek a vázlatok (és nem, a befejezett alkotások) mutatják. Csodálatosan szépek ezek a vázlatok: egyetlen vonaluk, egyetlen foltjuk, nincs, ami ne ülne szédítő biztonsággal a he-

Ferenczy Károly: „Ködebálók"

Képes Krónika 1939. 24. sz.

Koszta József: „Önarckép"

lyére találtan, minden a legtökéletesebb tudásról beszél, szín, folt, vonal, forma, nagyszerű összhangban találkozik s mégis mindenen érezni az őszinte átélés örömét, a közvetlenséget, a spontaneitást. Berény Róbert képe kvalitásos. Berkes Antal utcarészlete a régi, a nagyon fínom Berkes képek közül való. Bernáth Aurél önarcképe legfeljebb annyit hasonlít a mesterhez, amennyi hasonlóságot lelkes bácsiknénik szoktak találni a reményteljes öcsike kaparásain. A kép majdhogy nem sértés a nézővel szemben, föltételezvén róla, hogy mindent be lehet adni neki, mint nagy művészetet. Nagyszerű plasztikai érzék, erős magyarosság jellemzi Borbereki K. Zoltán kitűnő szobrát. Csánky érdekes, szép képénél biztosan akarjuk hinni, hogy a múzeumi főigazgatóság nem összeférhetetlen az aktív piktorsággal. — Szépek, stílusosak, anyagszerűek Cser Károly, Csúcs Ferenc, Dabóczy, Eősze András, Erdey Dezső, meg Farkas Sándor szobormüvei. Derkovits kis krétarajzát keveseljük ahhoz, hogy a művészt képviselje. — A magyar post impressionisták legnagyobbját, Ferenczy Károlyt, mint ifjú piktort, érdekesen mutatja be Bastien—Lepage-os, világos színű, élesen fínomrajzú képe. („Kődobálók") Kitűnő művek képviselik Gaál Ferencet, Galla Tibort, Halápi Jánost, Hende Vincét, Hessky Iványt, Györffy Istvánt. Gallas Nándornak remek, barlach-os egyszerségű szobra, csupa monumentálisság. A nagy tehetségű, tragikus sorsú Gulácsy-tól beszerzett 10—12 éves gyerek rajzkészségének nívóján álló „Velencei fej" a beszerző kritikálatlanságára mutat. Hincz Gyula hatalmas erővel, tudatosan és művészien költi át a valóságot. — Komoly modernséget képvisel Jakab András szobra. Jeges, Juszkó, Karlovszky, Kézdi-Kovács László, Kimnach (egy brocky-s női fej) Komáromi, Kontuly, (freskó-tervei, a sok architektura elnyomja az alakokat), Kovács Mária, Kövér Gyula, Körösfői-Kriesch (nem jellemző mesterére a kép), Löte Éva, Márkus Béla, Mattioni Eszter, Matzon Frigyes, Medgyessy Ferenc, Mednyánszky, Mezey Artur, — egy kitűnő Molnár C. Pál freskó, — Nádler, Pogány Ferenc, Remsey Jenő (hallatlanul érdekes és művészien különös képén zavar a rossz fej), egy toulouse-lautrecs Rippl-Rónai, Rudnai, Rumi-Rajki, Sárdy Brutus, Szabados Jenő (a fiatalok egyik legtehetségesebbje), a nagyszerű fafaragások mestere: Szervátius Jenő, az erős formalátású, de erőtlen színezésű Szobotka, Udvary Pál, Varga Ferenc, Koszta József és Vaszary János (a vaderejű árnyékok keménykezű mesterei), Vestróczy és Vilt szobrai és képei jelenti a kaut-créme-jét Kopp Jenő dr. által remekül megrendezett kiállításnak.

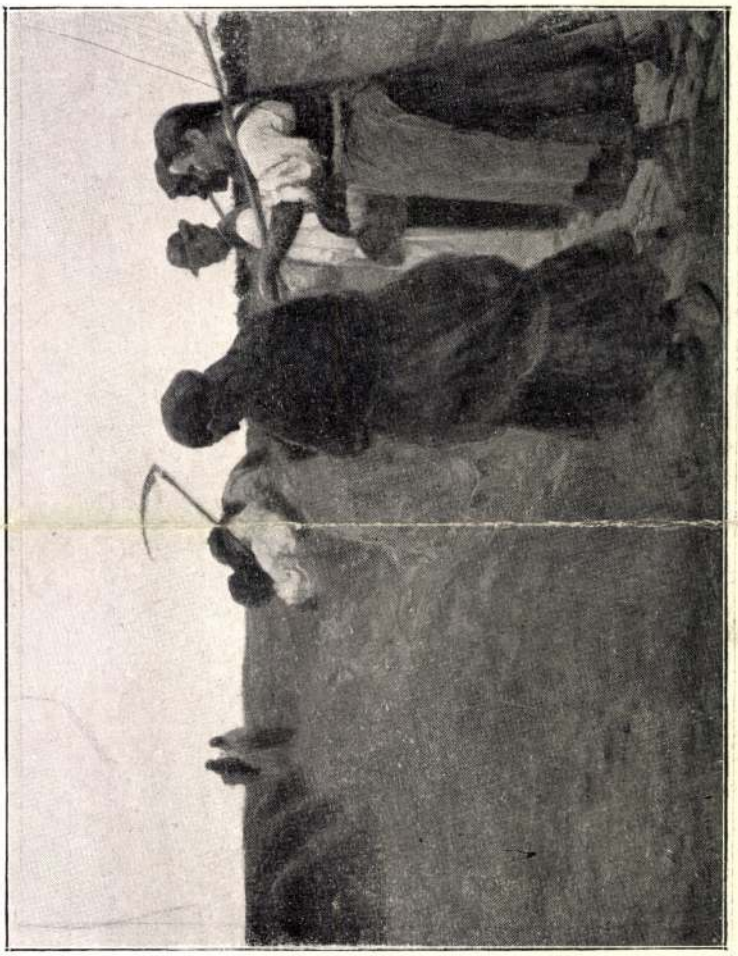
Rónay Kázmér

Borbereki Kovács Zoltán: „Tehenespásztorlíú"

30. Horovitz Lipót. kohner ágoston arczképe.

29. KOSZTA JÓZSEF. A HAZATÉRŐK.

Képzőműv. társ. 1897/98.
Téli kiáll. tárgyai.

KOSZTA JÓZSEF

DÉVÉNYI IVÁN

1021

KOSZTA JÓZSEF

Száztíz esztendővel ezelőtt, 1861 március 27-én született Brassóban Koszta József, akinek tájképei és figurális képei – amelyek lángoló színeikkel szinte beleégetik magukat a néző lelkébe – a XX. század első fele magyar festészetének kimagasló teljesítményei közé tartoznak.

A mester születési éve körül sokáig bizonytalanság uralkodott; a két háború közötti művészeti publikációk legtöbbjében 1860 vagy 1864 szerepel Koszta születésének dátumaként; a valódi születési időpontot Bényi László művészettörténész derítette fel, átvizsgálva a brassói „ág. hitv. ev. magyar egyház" megsárgult anyakönyveit. Koszta szülőháza ma is megvan Brassóban: Gácsmajor utca 52.

Koszta József székely család sarja. Apai nagyapja evangélikus lelkész volt, édesapja hentessegéd, akiből csak idős korában lett önálló mészárosmester. Koszta édesanyja Háromszék megyei székely földművescsalád leánya.

A brassói reálgimnázium három osztályának elvégzése után Koszta József festő- és mázolómesterséget tanul, majd fényképészinasnak áll be egy kolozsvári mesterhez. A piktúra iránti hajlamai már korán megnyilvánulnak: a fényképezés, retusálás, nagyítás, színezés fortélyainak elsajátítása mellett sokat rajzol és fest. Első fennmaradt művei szüleiről és rokonairól készült arcképek; később erdélyi arisztokrata családoktól is kap portré-megrendeléseket.

Az elemi fokú festészeti ismereteket szerény képességű vándorpiktoroktól szerezte; alaposabb művészeti tanulmányait az 1882–83-as tanévben kezdi meg a bécsi akadémián, mint vendéghallgató. Bécsből hazatérve kiállítja két festményét az egyik kolozsvári üzlet kirakatában. A helybeli „Ellenzék" egyik munkatársa felfigyelt a huszonnégyéves festőnövendék munkáira, s a lap 1885 április 7-i számában e sorok jelentek meg: „Koszta Józsefnek hívják azt a fiatalembert, kitől két szép kép látható a boltkirakatokban . . ." A cikkíró dícsérettel emliti a festmények „meglepő erejét, bátorságát, a színek felrakásának vakmerőségét", majd így folytatja: „A fiatalemberre – ki e képeket festette – jövő vár. Ezek, miket most látunk tőle, – igen figyelemreméltó dolgok."

A biztatás után Koszta Budapestre utazik; 1885 és 1888 között a Mintarajziskola növendéke, – Greguss Imre (a képeinek témáit a kuruckorból és az 1848-49-es szabadságharcból merítő festő), Lotz Károly és Székely Bertalan a tanárai.

A budapesti stúdiumok után – kétszáz koronás ösztöndíjjal a zsebében – útrakel München felé. Az itteni főiskolán Hackl és Höcker voltak a professzorai. „Szakadatlan munkával éjjel-nappal tanultam, hogy helyrehozzam, amit idehaza fiatalos könnyelműséggel mulasztottam, – emlékezett vissza öregkorában a müncheni évekre. – Voltaképpen nem a mestereim tanítottak, hanem a bajor főváros csodálatos műkincsei . . ." Hackltól és Höckertől (akik iránt sohasem tudott felmelegedni) rövidesen átkerül Wilhelm von Diez osztályára. Új tanárát tiszteli és szereti: Diez (aki jó pedagógus, nagyszerű technikai felkészültségű festő és rokonszenves egyéniség volt) hasznos tanácsokat ad Kosztának, amikor a fiatal magyar művészben megfogamzik egy történelmi tárgyú kompozíciónak, a „Mátyás és Estei Beatrix találkozásá"-nak gondolata.

Münchenből hazaérkezve, Benczúr Gyula mesteriskolájában dolgozott (1896-1900). 1897-ben – „Hazatérő aratók" című képével – elnyeri a Műbarátok Egye-

hazafias verseket írt. Csodaszép, hangulatos sírja a Tallinn melletti Piiritánál, az erdei pantheonban.

1886-ban húnyt el, de műveit tovább üldözte a sors. Férje, gyermekei, barátai akarták kiadni hagyatékát, de mind így vagy amúgy megcsonkítva, megmásítva – meghamisítva. A kéziratok jórésze sokáig kallódott, történetük külön filológiai regény. Végülis 1969-ben jelent meg verseinek első megbízható, teljességi igényű kiadása.

Egykori lakóháza Pärnuban igen szerény múzeum: két kiállító helyiség és egy volt lakószoba az eredeti tárgyakkal. Kicsiségében megható.

... Száz év óta megváltozott a költészet stílusa világszerte, kifejlődött, gazdagodott az észt irodalom. Lydia Koidula mai utóda, azért, mert finoman és teljesen rezonál a mai világra, azért, mert épp úgy kedvelik, épp úgy az élő legnagyobbnak tartják – de talán azért is, mert mintha a lobogó sötét hajú Lydia arcát-alakját is felidézné: *Debora Vaarandi*. Együtt találkoztunk vele és Gustav *Ernesaks*-szal, a neves zeneszerzővel, a híres dalosünnepek karmesterével, aki aláírásához mindig önkarikatúrát mellékel ...

A Szakala megürül

Szakala utca 3: a részvevők alkalmi tolvajnyelvén „a Szakala" – akadémiai intézetek épülete, a kongresszus színhelye volt. Mintegy ezer embert befogadó díszterme s vagy féltucat előadóterme, külön könyvesboltja, postahivatala, kiállítócsarnoka és étterme állott a részvevők rendelkezésére.

Előtte zászlórudak sora felett lengtek a részvevő országok lobogói, s innen indultak szerte a kiránduló buszok. A rendezők eleinte megpróbálták racionálisan beosztani: ide magyarok, oda finnek stb. Az igyekezet azonban csődöt mondott. Magyar, udmurt, finn, komi, vendéglátó észt és megannyi más részvevő teljesen összekeveredett. Ez volt a jó. Mert már szinte közhely az az igazság, hogy a kongresszusok főeseményei nem az előadótermekben, hanem a folyósókon, büfékben és a kirándulásokon történnek.

A jelképpé lett Szakala aztán egy szép napon megürült, repülőgép, vonat, hajó hordta szét a résztvevőket, és megkezdődött az akadémiai intézetek csendes élete.

sületének ezerötszáz koronás díját, 1905-ben pedig Fraknói Vilmos, a történetíró főpap ösztöndíjával kikerül Rómába; itt fejezi be a Münchenben elkezdett Mátyás és Beatrix-ot, – megfordul Velencében és Firenzében is.

A kapott díjak az erkölcsi és anyagi megbecsülés jelei, a már nem egészen fiatal művésznek mégis sokat kell nélkülöznie. Egyik elkeseredett hangú levelében ezt olvassuk: „Én azok közé a festők közé tartozom, kiktől a közönség képet sohasem vesz. Évek óta nem adtam el semmit... Hónapok óta pénz nélkül vagyok, – anyagilag végképp le vagyok törve."

Sorsa akkor kezd némileg jobbra fordulni, amikor – „Mezei munkások" című képére – 1910-ben neki ítélik a kétezer koronás Rökk Szilárd-díjat, amely lehetővé teszi, hogy Itália után Párizst is megismerje. A tizes évek elején Andrássy-díjban részesül; ez tekintélyes összeget, 4200 koronát jelent, s így néhány hónapot Belgiumban és Hollandiában tölthet.

Külföldi tartózkodásai során tanulmányozta (s részben másolta) Fra Filippo Lippi, Velázquez, Tiziano, Rembrandt, Goya Millet, Courbet, Bastien-Lepage, Dagnan-Bouveret munkáit, – az egyetemes művészettörténet nagy alakjai közül azonban elsősorban Delacroix színgazdagsága ragadta meg. „A kereszteslovagok bevonulása Konstantinápolyba" című Delacroix-műhöz (amely a Louvre-ban függ) újra és újra visszatért párizsi tartózkodása idején. A modern franciákkal is megismerkedett 1910-es párizsi tanulmányútján, de sem Matisse-t, sem a kubistákat nem állhatta, ingerülten nyilatkozott róluk, s különös módon még a francia impresszionistákat (Manet, Renoir) sem kedvelte.

A magyar festő kortársak közül főként a nála egy esztendővel fiatalabb Ferenczy Károllyal rokonszenvezett; minden bizonnyal már Münchenben is ismerték egymást. 1902-ben Koszta is felkereste Nagybányát, s háromnegyed évet töltött ott. Ferenczyt – akinek művészeti elvei jelentős mértékben hatottak Koszta 1900 körüli képeinek formavilágára („Fürdő után", „Csigabiga", „Domboldalon") – gyakran meglátogatta műtermében.

A nagybányai plein-air piktúra szelleme érződik Koszta korai chef d'oeuvrején, a „Napkeleti bölcsek"-en (vagy „Három királyok"-on) is, amelyet a művész két változatban (1905 és 1907) festett meg. A bibliai tárgyú kép alakjai magyar népi típusok, a hódolatukat tevő újszövetségi királyok (vagy mágusok) öreg tiszántúli pásztorok, Mária fiatal falusi menyecske. A rendkívül közvetlen hangulatú festmény – mint Genthon István írja – nincsen ugyan híjával a vallásos szellemnek, mégis elsősorban „a parasztság apoteózisa". Koszta „Három királyok"-ja – jegyzi meg Bényi László – „József Attila Betlehemi királyok című versének tiszta, ihletett, régi betlehemes játékokra emlékeztető ízét idézi fel bennünk."

A Ferenczy után következő nemzedék tagjai közül Rudnay Gyulát érezte magához legközelebb Koszta József (emberi lényük és a művészetről vallott felfogásuk sokban megegyezett), valamint Perlrott-Csaba Vilmost, aki a századfordulón tanítványa és alföldi – abonyi, szolnoki, cibakházai – barangolásaiban kísérője volt. Amikor azonban Perlrott-Csaba a „neó"-khoz, az avantgarde törekvésekhez csatlakozott és a párizsi Matisse-akadémia növendéke lett, – Kosztával való kapcsolata elhidegült.

A magyar festők közül Paál László és Munkácsy voltak azok, akik a legtöbbet jelentették Koszta számára. Legfőbb példaképének Munkácsyt tekintette; a „Milton az Elveszett Paradicsomot diktálja" és a „Krisztus Pilátus előtt" már a mintarajziskolai tanulóévek idején is kedves festményei voltak, – Munkácsy képeinek reprodukcióit legféltettebb iratai között őrizte haláláig. „Munkácsy és Koszta

művészete egy tőről szakadt", – állapította meg („Képzőművészetünk Nagybátonytól napjainkig" című kiváló kis könyvében) Kassák Lajos. Rabinovszky Máriusz is szépen szól a Munkácsy és Koszta közötti lelki rokonságról: „Koszta munkássága minden Munkácsy-utánzás és Munkácsy-külsőség nélkül, *szemléletileg* állott közel Munkácsyhoz."

Az érett Koszta barbár erejű, szenvedélyes temperamentumú, drámai hevületű festői nyelve a tízes évek második felére alakult ki. Ernst múzeumbeli 1917-es gyűjteményes kiállításán az ötvenhat esztendős művész átütő sikert arat, s egycsapásra a vezető mesterek közé emelkedik; a közönség és a kritika egyhangúlag ünnepli. Képei – amelyeken a parázsló pirosok, a világító fehérek, a meleg sárgák, a mély kékek, a türkizek, a bordók, a lilák viszik a főszerepet – a tárlat megnyitása utáni napokban gazdára találnak; a vásárlók között van Szinyei Merse Pál, Petrovics Elek, Beczkói Bíró Henrik, a neves műkereskedő Nemes Marcell és a festő-műgyűjtő Hatvany Ferenc is. Az „Alkotmány" című lapban a jeles kritikus: Márkus László a következőket írja az önmagára talált, a Millet-i, Bastien-Lepage-i, nagybányai hatások alól felszabadult művész tárlatáról: „Egy pompás magyar művészt fedez fel ez a kiállítás, Koszta Józsefet, aki kétségkívül a legelső magyar – sőt európai – vonalba tartozik."

Koszta József a közéleti szerepléstől, a politikai megnyilatkozásoktól általában távol tartotta magát, azonban az 1919-es kommün idején ő is bekapcsolódott a művészeti közéletbe. Pór Bertalan visszaemlékezése szerint a Tanácsköztársaság „művész-kataszterének összeállításában több művész vett részt, így Tihanyi Lajos és Koszta József is." Pór azonban hozzáfűzi, hogy Koszta rövidesen visszavonult a művészetpolitikai tevékenységtől.

Az 1920-as Koszta-kiállítás (ennek alkalmából látott napvilágot a „Nyugat"-ban Elek Artúr terjedelmes és meleg hangú Koszta-esszéje) a mester pályájának újabb diadalmas állomása. Alkotóerejének lendülete a továbbiakban sem törik meg. (Kassák 1947-es könyve „energikusoknak és frisseknek, érzelmileg dúsan telítetteknek" nevezi a kései Koszta-képeket is.) Elek Artúr tanulmányát további finoman elemző írások követik, Dömötör Istváné (1927) és Lázár Béláé (1937) a legjelentősebbek. (Mindkettő a két világháború közötti korszak legszínvonalasabb képzőművészeti folyóiratában, a „Magyar Művészet"-ben jelent meg.)

A pályája delelőjére érkezett, viharzó koloritú, szuverén művészi világú, ízes festői beszédű Koszta József tárgyköre nem széles: a szentesi határ boglyái, kukoricát törő, hajladozó parasztasszonyok, öreg szélmalmok, a faluvégi „szegénysor" viskói, tarka sálat viselő parasztlányok (ölükben egy cserép muskátlival, kakassal vagy macskával), az alföldi kánikulában tikkadó szántóföldek, a művész tányért törölgető felesége, tanyaudvar (kötélen száradó színes ruhaneművel), legelő tehén, a cigányputrik lakói, a baromfiudvar kapirgáló tyúkjai, – ezek a mester leggyakoribb témái; ismerjük még néhány önarcmását és egy sorozat virágcsendéletét is. Önportréi mély önismeretről tanúskodnak: egy konok, mogorva, zárkózott, öregedő ember néz le reánk szúrós pillantással a vászonról. A virágcsendéleteken a festő komorsága felenged, zordsága megenyhül, – a derű és az életöröm dalát zendítik meg a szegfű-, őszirózsa-, vadvirágcsokrokról festett – túlnyomórészt kicsiny méretű – képek.

Koszta motívumai nem mondhatók változatosaknak, a festményekbe zárt művészi mondanivaló annál hitelesebb és gazdagabb, hiszen az epikumtól, filozofálástól, tudatos szimbólumalkotástól mentes Koszta-képek mindegyike a lélek legmélyéről feltörő, forró igazságú vallomás a kor nyomasztó társadalmi valóságáról és

„súlyos emberi-művészi ítélet a századeleji magyar paraszti sorsról" (Aradi Nóra).

Akik ismerték Koszta Józsefet, – tüskés, bizalmatlan, szófukar és ingerlékenységre hajlamos emberként jellemzik őt. A nagyvárosokban (Münchenben, Rómában, Párizsban vagy Budapesten) nem érezte jól magát, az esztétikai problémákról folyó eszmecseréket feleslegeseknek tartotta, a kollégákkal való együttlét untatta őt. Két dolog érdekelte igazában: a gazdálkodás saját szentesi kis birtokán és a festészet. Kemény Simonnak, a költőnek egyízben ezt mondotta: „Olyan felindulásban dolgozom, hogy egyszer holtan fogok összeesni a festőállvány előtt." Az az odaadás, amely eltöltötte őt hivatása, a piktúra iránt, – leolvasható képeiről, amelyek öntépő alkotói lázban, a művészi energiák pattanásig való megfeszítése közepette öltöttek testet.

Hogy Koszta József a Horthy-rendszer időszakában mellőzött művész lett volna, ezt nem mondhatjuk (1935-ben az állami kis aranyéremmel is kitüntették), – művészete azonban csak a felszabadulás után vált a magyar nemzet széles rétegeinek közkincsévé.

1948 március 15-én a magyar népi demokrácia Kossuth-díjjal tüntette ki az agg mestert, akinek néhány hónap múlva (1948 októberében) retrospektív kiállítása nyílott a Nemzeti Szalonban. A katalógus előszavát író Háy Károly László festőművész „a paraszti érzésvilág megszólaltatóját, a magyar realizmus nagy hagyományainak élő képviselőjét" köszöntötte Kosztában.

A művész azonban ekkor már súlyos beteg volt. 1949 első heteiben meghalt Annuska, Koszta József felesége, modellje, s több mint fél évszázadon át életének hű társa, és 1949 július 29-én – életének nyolcvankilencedik esztendejében – eltávozott közülünk a „Három királyok", a „Kukoricatörés", a „Tányért törölgető nő" alkotója is.

Az új magyar művészettörténet-írás Koszta József életművének tudományos feldolgozása terén nagy előrehaladást ért el (a mesterrel foglalkozó értekezések közül Bényi Lászlóé, Tombor Ilonáé és Aradi Nóráé a legelmélyültebb), – a művész egyéniségének és festészetének lényegét azonban talán Ybl Ervin fogalmazta meg a legtömörebben, legplasztikusabban: „Koszta József több volt, mint művész, – ő magyar népi fajtájának igazi példánya volt. Élete, művészete nem egy vékony társadalmi rétegben, hanem népünk televény földjében gyökeredzik. Festőisége sohasem bágyadt el, piktúrája sohasem vált üresen bravúrossá. Festészete el nem apadó, eleven forrás, – természetes ömlése elüt az artisztikus szökőkútak szipor-kázóan szellemes, de mesterkélt játékaitól."

TÓTH ENDRE

OLÁH GÁBOR —

1907 áprilisában írta Oláh Gábor a *Gondolat*[illegible]netrumú, hosszabb prózaversét, melyben kora társadalmáról, az aktuális eseményekről, s az általa elképzelt jövőről vallott nézeteit akarta kifejezni. Ennek a parttalan áradású, lázasan lüktető költeménynek elsősorban formai szempontból volt nagy jelentősége Oláh lírájában. Az ő eddigi versei formai szempontból nem sok újat hoztak. A hagyományos, készen örökölt sablonokból nehéz volt kitörnie, s az mindaddig nem is sikerülhetett, amíg a mondanivaló újszerűsége szét nem robbantotta az alkalmatlanná vált, elavult kereteket. Jó példa erre Ady első két kötete, ahol a fiatal költő hiába vergődik-kínlódik: fájdalmával, bánatával, nagyot akarásaival nem tud izgalmas művészi élményt kiváltani olvasóiból, mert az Ábrányiaktól, Makaiaktól átvett formák unottakká, kiéltekké, érdektelenekké váltak. Csak amikor Párizs élménye és Léda iránti szenvedélye merőben új magatartást, forradalmi világnézetet, szélesebb látókört, hajszoltabb ritmust idézett elő nála, akkor kezdődött a formai, ritmikai, hangulati pálfordulás is – az Új Versektől számítva.

Oláh Gábornál szintén érezzük, hogy a Gondolatok felhőfutásával nemcsak formai újítást akart elérni. Bizonyára szűknek, elégtelennek találta a szabályos sorokba, strófákba tördelt, rímekkel megtűzdelt verselést a konvekciónak hadat üzenő, indulatosabb mondanivaló számára. Hiszen nem a líra volt az egyedüli kifejezési lehetősége. Korán kísérletezett drámai és epikai műfajokkal. Ezt a sok műfajúságát mindvégig megtartotta. Oláh főleg a maga életformáját érezte tűrhetetlenül kisszerűnek, hivatalát taposómalomnak, környezetét művészet- és haladásellenesnek, városát sivárnak, porosnak, laposnak, kalmár szelleműnek. De a további kommentálás helyett idézzük a Gondolatok felhőfutásának az indítását: „Meguntam ezt az állati hajrát. Meguntam ezt a körbe keringő haláltánc életet. Meguntam e vad, keleti magamba rogyást... Meguntam e járomban taposást, ez unalom malmán kerengést, e lelkes állati kergeséget, ez önmagának ikrájába kapó vad kutya-hajszát. Zárt szellememnek dagadó tagjai gyűszűbe zsugorodottan sínylik, sorvadozzák átkodat: te kisszerű, te piszkos, semmi élet!" A költemény vége felé pedig a maga váteszi elhivatottságát állítja szembe a kicsinyes, fojtogató környezettel: „Sámsoni rettenetes hatalom gerjeszti tüzét lobogó lelkemben; érzem, hogy a mennyboltozatot, mint Atlasz bírhatnám vállamon – de háttérbe hajoltan görnyedezek, mint a palackba zárt mesebeli rém, szűk héjában lelkeveszett hazámnak; hétmérföldeseket lépnék a haladás hegynek-föl-meredekjén, de kuszált hálójával leteremt, leköt az előítélet szörnyetege. Kiáltani tudnék jós szavakat, melyekre jövendők zára kinyílnék – de torkomra szegül a templomi hatalom, s megmukkanni sem enged."

A Gondolatok felhőfutásának, melyet különben Oláh csak 1909-ben, ugyanezen címen kiadott verseskönyvében bocsátott közre, még egy eléggé nem méltatott, s elfeledett érdeme van: megjósolta, hét évvel előbb az első világháború kitörését, s akkor fantasztikusnak ható, látomásos vízióval konkrét közelségbe hozta az imperialista hatalmak által később tényleg kirobbant háború rémségeit: „Megmozdul a világ; emberhullámokat hánytorgat a föld, kik hangyarajokként torlódnak előre. S felrémlik fantomképed az égig: rémséges Háború... A szilaj Óceán

nek. Egyszóval egy művész ne nézze meg a „Bolsenai misét", vagy Giottot, a pisai Campo Santoban a „Halál diadalát", Arezzoban Pierre de la Francescat, az etrusk Apollót, minek mindez, hanem nézzen meg egy Hispano Suizat, attól, vagy annak vonalvezetésétől kapjon inspirációt. De vajjon ezek a modern autók megjelenésük idejében nem-e egy már régenható művészi ízlésre lettek-e olyanokká, mint aminők?

„A barokk kocsik ugyancsak nem hatottak Buanarottira, sem Rubensre. A sorrend ellenkező volt, Buanarotti, Rubens és mások előbb fejezték ki koruk formáit. Mózes, a rabszolgák, a sixtusi freskók, avagy Rubens patetikus kompozicióí kifejezői voltak koruk nagyakarású, birodalmakat alkotó, földrészeket hódító, világgazdagságtói pompázó jellegének."

A művészek alkotásainak koruk szellemének kikoli bűzt terjesztenek maguk körül, hogy az elébük kerülő lovasok csakúgy mint lovaik és kutyáik elfintorítják orrukat.

A Halál előtt minden és mindenki egyforma. Tekintélyromboló gondolat. Az emberek a múlandóságról gondolkoztak.

Ezek a nagyjai az életnek, akiket a hatalom, fény, pompa vette körül s most itt fekszenek nyitott koporsóikban, csontvázaikat kígyók, békák játszák körül, az enyészet vagy félenyészet, a rothadás és erjedés állapotjában. Memento Mori!

Egy császár, akit az enyészet kukacai rágnak, hullaszaga van, vége a tekintélynek. Jön az elmélkedés, a kritika, új gondolatok szülnek s aztán az Eppur si Mouve. Ez is ideológiát szolgált, de nem politikai vagy társadalom szervezkedő ideológiák rendszerét, hanem az emberi szellem felszabadulását, a felszabadulás gondolat rendsze-

Foto Filmiroda.

Koszta József: Legelőn
A II. Nemzeti Kiállításról.

alakulására priusuk van. Ők termik meg a fantáziának a szabadságát, azt a lelki és látománybeli atmoszférát, mely nélkül a gondolkozás nem szárnyalhatna és így annak sem módja, sem alkalma nem lenne a legnagyobb dolgok, a Természet rendjének és erőinek kutatására és azok törvényszerűségének megállapítására. Művészi generációk sorozata munkálkodott közre az atmoszféra kifejlesztésénél.

Az emberiség történetében olyan ragyogó jellegű prérenezánszot megelőzték olyan generációk, melyeknek gondolatai merev, dogmatikus, minden gondolati szabadsággal szemben elfogultak voltak. A tekintély volt a mindentudó, mindenható s akkor éppen Galilei városában festették meg a: „Halál diadalát" a compo santoban, amely képen a világi és egyházi tekintélyek hullái olyan porét, gondolat szabadságának hangulatát.

A gondolat szabadságának bölcsőjénél művészek álltak és ott állottak Descartes és Newton és a művészetek hatása alatt felizgatott emberi koponyákban kialakult az az atmoszféra, amelyben ezeket a nagy tanítókat már nem lehetett a mágyára vinni és azok már ki is merték mondani igazságaikat.

Autók, turbinák, lokomotivok, milyen késői gyümölcse az emberi szellem akkori kivirágzásának. Hol lennének még mindezek, ha a szellem a művészeken át nem készítette volna elő a légkört, ha nem szántották volna fel az emberi agyak ugarát.

A fantázia micsoda csődje az, az erkölcsi és szellemi tényezőknek micsoda lebecsülése az, hogy egy turbina, egy autó fel tudná lelkesíteni új

Képzőművészet 1934.

eszmékre, új izlésre, új alkotásokra a művészet szellemét, amely ott volt a kornak bölcsőjénél, forrásánál, kivirágzásánál. Az a szellem, amely a művészeteknek az élet alakítására szerepet ad, s amely a művészeteket ujra és ujra felfrissíti, kétségtelen, inkább merítette a maga életenergiáit az Ember, az emberi gondolkodás, az emberi test szépségeinek örök forrásából, mint a gépekből. Mert micsoda egy turbina, egy autó vonala, egy rotációs gép konstrukciója ahhoz a csodához képest, ami az Ember. Amit egy ember szellemi vagy élettani funkciójában kifejt. Hát hol van az a gép, amely a fizikai és kémiai ismereteknek olyan csodájával végezné működését, mint az emberi szervezet. De hol van egy gép, amelynek formái olyan szépek volnának, mely az egyenesek és görbék és azok változatában olyan tökéletes lenne, képzeletünknek olyan szárnyalást adna, mint egy egészséges női vagy férfitest.

Az idegen ideológiák bűvkörébe került művészi áramlatoknak egyik nagy csoportja a kubizmus is. Témája a negyedik, az idő dimenziója, az emberi objektum helyett a mértani ábrák és sztereometrikus tárgyak, no meg a violinkulcs, számjegyek, cigarettavégek, esetleges felírások ritmikus és aritmikus rendezése a képtérben, esetleg a végtelen tér érzékeltetése kisugárzás formájában. (Hogy a primitív korokból ösmerünk geometrikus vázákat, az igaz, de azok még nem ösmerték a teneai Apollót, sem az Apoxiomenest.) Ez az áramlat is megkapta az ideológia hatalmi tényezőitől a maga hivatalos elösmerését. Moszkvában állítottak fel egy kockákból és hengerekből összekomponált kubisztikus szobrot: „Az Eszme diadalának" nevezvén azt. Leninről mondta a gyógyítására odakéretett orvosprofesszor, hogy a Kreml ablakából kinéztek és a professzort kérdi: „Hogy tetszik?" Hosszabb hallgatás után Lenin megszólalt: „Wissen Sie Herr Professor, ich finde daran auch kein Gefallen, aber in der Politik ist es zweckmässig mit Zielkunst zu operieren. Dies ist geeignet die geistige Ruhe zu zerstören, da sind die Leute zugänglicher."

Ennek ellenkezője is áll, vannak korok, amelyekben egy kábult művészet a közizlés narkotizálását szolgálja.

Ezeken a főáramlatokon tul is vannak kisebb-nagyobb áramlatok, így pld. a már ifjúművészek impotenciája, ez nagy és legnagyobb áramlat, közönségük óriási, de mivel sem nem érdekesek, sem nem veszedelmesek, ne is beszéljünk róluk. Hisz van Pesten egy nagy műintézet, mely túlontúl foglalkoztatja velük a közönséget.

*

A tisztán görög európai művészet, amely a maga belső életét és művészi mozgalmait évszázadokon át idegen jellegű beavatkozások nélkül élte le, kiküszöbölte az általam ideológiák szolgálatában álló művészetet.

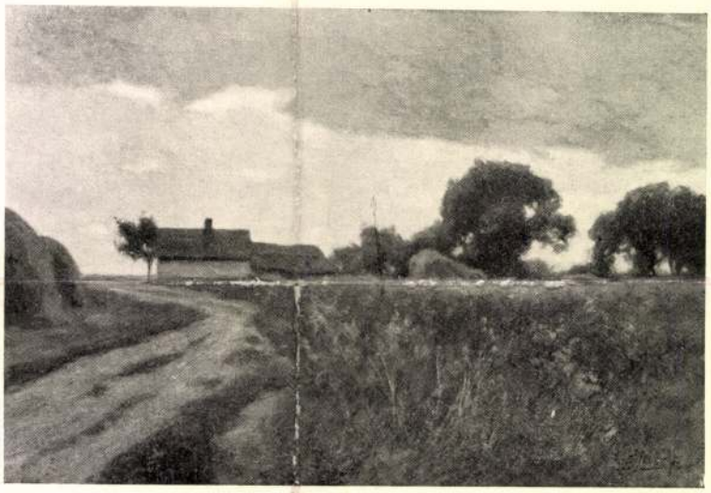

Foto Filmiroda

Edvi Illés Aladár: Alföldi táj
A II. Nemzeti Kiállításról.

Ma azonban itt vannak. Vajjon honnan jönnek s hatnak a szellemiség legkülönbözőbb útjain? Megjelennek a szépművészetekben, hatnak az irás, a zene, később az élet és a közélet hajszálcsövein át is. Mintha a talajból, a levegőből jönnének, mint valami járvány, amely az egészséges testet megrendíti. Vagy mint valami történeti erő, amely évezredek gondolkodási és életkialakulását van hivatva megfertőzni, ellentállásképtelenné tenni. Vagy egy támadni vágyó nyerserő, ösztönösen és jól megszervezett propagandája az ellenséges ellentállás demoralizálására.

Trójai faló!

A Kelet évezredes támadása Nyugat ellen is irányzat.

Ez két külön életprincipium összeférhetetlen el-

A Szinyei-Társaság kiállításából. Koszta József: Leányfej

Szerelem

— Regény — 4. folytatás

Irta az Elisabeth and her German Garden szerzője

Christopherben úgy lángolt a vágy, olyan ellenállhatatlan akaraterő tombolt benne, hogy egy pillanatig sem kételkedett a sikerben. Lehet, hogy soká fog tartani, gondolta, miközben lopva figyelte a kis nebántsvirágot, aki olyan közel és mégis olyan megközelíthetetlenül ült mellette. De ha egyszer Catherine szeretni fogja őt, *ha szeretni kezdi,* akkor nagyon fogja szeretni, azt érezte. Nem úgy, ahogyan a hétköznapi asszonyok szeretnek, hanem úgy, ahogyan a mitológia istenasszonyai szerethettek valaha... Szeretni fogja. Nem fog tudni ellentállni az ő nagy szerelmének.

Mikor vége volt az előadásnak, az asszony gyalog akart hazamenni.

— Nem mehet gyalog. Nagyon messze van, — mondta Chris és intett egy taxinak.

Catherine nem törődött a taxival. Azt mondta, gyalog megy egy darabig, aztán autóbuszra ül.

— **De hiszen maga fáradt, nagyon fáradt, nem** tud gyalog menni, — könyörgött Christopher. Arra gondolt, hogy micsoda prózai befejezése a gyönyörü estének, ha most gyalog gázolnak a sárban és nem is búcsuzhatnak négyszemközt egymástól. Ha legalább esett volna! De sajnos, kiderült. Enyhe éjszaka volt.

— Nem vagyok fáradt, — mondta az asszony. Pedig ahogy a színházi lámpák könyörtelen fénye ráesett arcára, kísértetiesen fáradtnak tünt. — Szeretek gyalog menni, a régi Bloomsburyn keresztül. Tottenham Court Road-nál felülhetünk egy autóbuszra. — Mosolyogva nézett föl Chrisre: — Látja, mennyire tudok takarékoskodni.

— Én csak azt látom, hogy szüksége van valakire, aki gondját viseli, — felelte Christopher.

Kénytelen volt engedni és nagy léptekkel rótta mellette az utcát. Catherinenak kettőt kellett lépnie, amíg ő egyet lépett.

— Mrs. Mitcham gondomat viseli.

— Ó, a Mrs. Mitcham. Én másféle gondoskodást értettem. Amit a szerelem sugall.

Pár pillanatig csend volt. Azután megszólalt szeliden az asszony:

Kosztolányi József

— Olyan kellemes este volt a mai, olyan szép. Nem szeretném, ha fejfájással kellene befejezni.

— Miért? Miért? — kérdezte nyugtalanul Christopher, — Nem jól érzi magát? Fájni kezd megint a feje?

— Úgy érzem.

— Akkor meg éppen nem mehet gyalog. Hozok egy taxit.

— Semmiesetre sem ülök taxiba. Borzasztóan összeráz mindig.

Catherine megfogta Chris karját, hogy ne inthessen az arramenő autónak.

— Ha sétálok egy kicsit, jobban leszek. Főképpen, ha keveset beszélünk.

— Szegény, kicsi asszony, — mondta Chris és viharos gyöngédséggel füzte Catherine kezét a karjába.

— Dehogy is szegény, — mosolygott Catherine. — Én ma este nagyon boldog voltam. Szépen akarom befejezni a napot. Ha nem beszél, ha szépen, csendesen megyünk egymás mellett...

— De akkor fogadja el a karomat.

— Majd az útkereszteződéseknél, — felelte Catherine és rögtön kihúzta kezét a fiu karjából.

Tulajdonképpen jobb volt így sétálni a csendes utcákon keresztül, mintha autóbuszra ültek volna. Csak akkor szálltak föl, amikor Catherine nagyon elfáradt. Azután megint leszálltak és gyalog folytatták útjokat a Hertford-Streetre, ahol a portás jelenlétében búcsúztak el egymástól.

Christopher csalódottan, rosszkedvűen ment haza. Nagyon haragudott, hogy nem sikerült taxin hazavinnie Catherinet.

— Legközelebb, ha találkozunk, — gondolta az asszony, amikor fölfelé ment a lépcsőn, — legközelebb elmondom neki Virginiát. Nem csalom tovább.

Legközelebb — másnap találkoztak.

Gyönyörü szombatra virradtak. A második szombat volt ez már, hogy Chris nem utazott le golfozni a nagybátyjához, Surreybe. Megint táviratozott neki, azután, egy gondosan megválasztott nyitott taxiban, rögtön lunch után, megjelent a Hertford-Streeten.

Ha csak nem volt meghíva máshova lunchre, ilyenkor még otthon kell lennie Catherinenek.

A szó szoros értelmében úgy vitte le az autóba, még mielőtt az asszony meggondolhatta a dolgot és ráért volna ellenkezni. A Hampton Courtra hajtatott. Ott, ilyenkor tavasz felé, rengeteg sok volt a crocus.

Gyönyörü volt. A nap ragyogott, enyhe szellő lengett. A tavasz már érzett a levegőn s az utcasarkokon mindenütt nagy kosarakban árulták a virágot. Mindenki fiatalnak és jókedvűnek látszott, mindenki örült az életnek. Párosával jártak az emberek az utcán, gondtalanul, vidáman, nevetve. A nők, a többi nők: — Catherine majdnem azt mondta: a többi *lányok,* de aztán maga is megijedt — akik párjukkal összefogózva elsuhantak mellettük, megértően mosolyogtak reá és Christopherre. Testvéreiknek érezték őket is. Testvéreiknek egy boldog délutánra. Amikor a Kensington High-Streeten elakadt az autó, a virágárus leány behajolt a kocsiba.

— Szép ibolyát tessék, kisasszony.

Ó, de szép volt!

És Christopher hozott egy puha takarót, abba kimondhatatlan gonddal beburkolta őt és olyan boldognak látszott, olyan képtelenül boldognak, hogy nem ronthatta el a délutánját.

Legközelebb, ha megint találkoznak, ráér Virginiáról beszélni. Ma még nem.

Majd egy esős napon, a szobában. Az sokkal megfelelőbb lesz. Persze, ha megint olyan ostoba lenne, és megfeledkeznék magáról, akkor rögtön megmondaná. De egyelőre még nagyon tisztességesen viselte magát, — igaz, hogy nyitott taxiban nem is lehetett másképpen — s mig ilyen boldog volt a miatt, hogy magával vihette és sétálhatott vele a crocusok között és teázhatott vele és megint beburkolhatta a puha takaróba és hazavihette, mintha valami rendkivül értékes, drága kincs lett volna, — *addig,* addig minek szóljon?

Olyan mulatságos volt, hogy kincsnek érezhette magát. S ha őszinte akart lenni, be kellett vallania, hogy ez jó érzés volt, kimondhatatlanul jó.

George kezdettől fogva úgy viselkedett, mint egy férj. Már vőlegény korában is. George sokkal idősebb volt, mint ő, s bár kitartóan és hűségesen szerette, nem vesztette el a fejét soha. Hiszen kincs volt ő is, de a másik fajtából való. Abból, amelyik másokért él, másokért dolgozik.

Mrs. Mitcham is abból a fajtából való volt. Catherine úgy érezte, hogy az ő szerepe nagyon hasonlított Mrs. Mitcham szerepéhez. Mrs. Mitcham is egész életében arra törekedett, hogy másoknak az életét széppé és kényelmessé tegye. Jutalmul nem is kívánt mást, mint szeretetet és megelégedést.

Catherine mindig boldog volt és megelégedett.

Vágyak sohasem zavarták lelke nyugalmát. Jól megvédett nyugodalmas élete volt. Kellemes, békés útja. Az évek vidáman suhantak el fölötte a szép nagy vidéki kastélyban. Egyforma évek voltak. Nem volt bennük semmi, amit emlékezetében érdemes lett volna megőrizni. A fájdalmai, — ha voltak — apró fájdalmak voltak s a bosszúságai apró kellemetlenségek. Barátság, szeretet kisérte minden lépését. Mert hiszen ő is barátságos, önfeláldozó, szeretetteljes tudott lenni mindenkihez.

Hanem a szerelem nem igen nézegetett be a rózsával befuttatott kőfalak mögé. A szenvedély pedig csak itt-ott lángolt föl előtte, valamelyik könyv lapjairól. Legföljebb a muzsikából leselkedett reá. Catherine ilyenkor megborzongott egy pillanatra, megremegett, azután nem gondolt rá többet. A világban valahol emberek éltek, akik *ezeket* a dolgokat átélték, érezték, megtették! Akik belepusztultak, vagy felmagasztosultak a nagy érzésekben. De milyen kényelmetlen, milyen zavaros életük lehetett! Mennyivel jobb volt néki, hogy minden este szépen, nyugodtan aludni térhetett George-zsal, akit olyan nagyon megszokott már, — és a békés, üdítő álom után másnap megerősödve, felfrissülve várhatta a...

Néha, nagyon ritkán, Catherine megállt, ha idáig jutott gondolataiban. Várhatta, — mit várhatott? Ritkán, nagyon ritkán ugy tetszett neki: egész élete azzal telik el, hogy erőt gyüjtsön arra a valamire, ami ugyse fog megtörténni soha.

Az élményre, amely nem jön el.

Azok az étkezések, — ugyan mirevaló volt olyan gondosan táplálkozni, négyszer napjában?!

— A gépet fűteni kell, — szokta mondani George — amikor biztatta Catherinet, hogy egyék.

George nagyon fontosnak találta a bőséges táplálkozást.

Készülődés, mindig csak készülődés volt az élete és nem tudta: mire?

Néha, nagyon ritkán gondolt Catherine ezekre a dolgokra.

Aztán a gondolat elszállt megint.

A szeretet, a barátság elhessegette.

Catherine boldoggá tette az embereket, akik körülötte éltek s azok, viszonzásul, boldoggá tették őt.

Schaumburg-Lippe hercegi udv. pince Villány. Pezsgő, palackbor V., Béla-u. 8.

KOSZTA JÓZSEF EMLÉKE *

Olyan festőművészre emlékezünk e helyen, aki életének egy részét, alkotó munkásságának nagyobbik felét Szentesen töltötte. Az ilyen tartós, állhatatos egy helyhez kötődés — legyen bármilyen jelentős művészi eredmények forrása — valljuk meg, művészeti-irodalmi életünkben mindmáig furcsálló megállapításokat, vegyes érzelmeket keltett. Egy művész, aki életét egy vidéki kisvárosban, annak is félreeső tanyáján éli, akinek a munkássága kizárólag egy tájból fakad, — tartsák bár hűségét tiszteletre méltónak — könnyen megkapta a múltban, s megkaphatja ma is a lebecsülő provinciális jelzőt. A Szenteshez hű Koszta Józsefről még a sűrűn váltakozó izmusokra esküdő művészek és műkritikusok sem állították soha, s nem mondhatják ma sem, hogy provincializmusba süllyedt, vidékies szürkeségben, érdektelen egyhangúságban rekedt volna.

Koszta 1913-ban, 52 évesen telepedett le Szentesen. A 20-as években tanyát vásárolt és ettől fogva ez a tanya állandó otthona, s itteni környezete — a várossszél, a szétszórt tanyavilág — szinte egyedüli munkára serkentő, ihlető közege. Még vidéki útjai és egyre ritkuló budapesti tartózkodásai is csak rövid „kiruccanások". Csupán élete utolsó éveiben, már betegen költözött ide, a városi házba, hogy gyógykezelő orvosához közelebb legyen.

Hogyan lehetséges, hogy ez az erdélyi születésű művész az Alföldön és éppen Szentesen telepszik le, itt találja meg művészi kifejezésmódja számára a legjobban megfelelő környezetet?

A művészi önkifejezés útjait nehéz, talán reménytelen vállalkozás kikövetkeztetni és újból végigjárni. Így vagyunk Kosztával is. A gyermek- és ifjúkora természeti környezetét nyújtó nagy hegyek „festői" világából a tág látóhatárú Alföldre származik és e táj egyik legsajátosabb és legegyetemesebb érvényű megörökítője, láttatója lesz. Egyik nyilatkozata talán közelebb visz e „műhelytitok" megoldásához. 1937-ben vallotta magáról:

„Hogy speciálisan miért lakom éppen Szentesen, arra csak azt mondhatom, hogy *ez az a táj, amely leginkább és legegyetemesebben viseli magán a magyar táj jellegzetességeit.* Csak itt érzem magam jól és csak itt tudok igazán dolgozni. Összes munkáim, amelyekkel feltűnést keltettem, mind-mind tanyai alkotásaim. A magyar táj színei, hangulatai annyira lenyűgöző hatással vannak rám és annyira idekötnek, hogy *úgy érzem, másutt nem is igen tudnék dolgozni.* Annyira magáévá tett és áthasonított a magyar föld varázsa, hogy talán élni sem tudnék már nélküle és képeim, amelyeket itt alkottam, talán a magyar tájhangulat kifejező erejével képesek annyira hatni, mint azt a külföldi elismerésekből látom."

Megkapó ez a hűségnyilatkozat: tiszteletet parancsoló, de tanulságos is. Koszta művészi célkitűzése a magyar táj jellegének és a benne élő embereknek egyéni látású ábrázolása. A szentesi tájban véli fölfedezni azt a kis világot, amit kifejezni kíván és éppen itt találja meg azokat az eszközöket, amelyek a választott, jellegzetes környezet tükrözésére s még inkább önmaga kifejezésére a legalkalmasabbak. Lehetne tán ezt az egymásra találást — az alkotó, a művészi szándék és a témát adó táj találkozását — véletlennek tartani, de ez csupán játék a szavakkal. A valóság az — Bényi Lászlót, Koszta monográfusát idézzük — hogy „Szentes volt művészetének táplálója. Ami Kosztában megvolt, mint művészi szándék és mondanivaló, s ami a tájban megvolt, mint festői adatanyag, e kettő az évtizedek folyamán összeérett."

Történt ez oly módon, hogy Koszta szinte a paraszt életrendjét élte — megtoldva azt az alkotóművésznek környezete minden rezdülésére figyelő érzékenységével.

„Reggel felkelek hatkor — mondotta — kimegyek, megnézem a teheneket. Aztán bemegyek a műterembe, megnézem, mit is csináltam tegnap. Nap közben csatangolok, barangolok, kiválasztom a témát, amit meg akarok festeni. Az embernek ilyenkor már az idegeiben van a kép, izgatja . . . Nyáron úgy a délután öt óra körüli hangulatot szeretem . . . s dolgozom vagy két óra hosszat odakint . . ."

Élete s művészete gyökereit eltéphetetlenül a fehéren vakító falú szentesi tanyák közé, az ősszel sárguló, érett kukoricások földjébe eresztette, a mezei munkában megfáradt tanyai parasztok életét élte — ez az együttlét, teljes azonosulás adta számára az új és új képeket termő gazdagságot.

Tudjuk, nem példa nélkül álló ez a tájjal való mély összeforrottság a magyar művészetben. Tornyai János éppúgy összenőtt a vásárhelyi határral és népével, mint Koszta a szentesivel és az egész alföldi parasztságra, a korabeli magyar társadalomra érvényes igazságokat tudott így kifejezni, mint Koszta is a maga eszközeivel. Vehetnék példákat a mai művészeti életből, de inkább irodalmi párhuzamokra hivatkozom: a néprajztudós Kiss Lajosra, aki Vásárhelyről elszármazva is az odavaló nép, a délalföldi szegényemberek életének megörökítésén dolgozik, Tömörkény Istvánra, akinek az életműve szintén egyetlen tájhoz: Szegedhez és a szegedi tanyavilághoz kötődik.

Úgy érzem, Koszta szemlélete és az ábrázolt „mikrokozmosz"-hoz ragaszkodása leginkább Tömörkénnyel tart rokonságot. Mindketten a tanyavilág népét ábrázolják legnagyobb kedvvel és legmélyebb átéléssel. Helyismeretük, beleélésük oly tökéletes, hogy az az érzésünk, maga a tanyai parasztember beszél, cselekszik, egy valóságos tanya jelenik meg műveikben. Koszta is, Tömörkény is szereti az alföldi parasztembert, ismeri dolgos hétköznapjait, kenyérgondjait, ünnepeit, és nem lehajol hozzá, mint némely „együttérző" városiak, hanem vele él, így belülről, lelki gazdagságában tudja megmutatni. Koszta vásznai néhol erőteljesebbek, összegezők, egyetemesebb érvényűek, mint Tömörkény lapjai. Tömörkény gyakran tárgyiasabb, „néprajzibb", jobban tapad az egyszeri, látotthallott valósághoz s így helyi érdekű igazságot summáz, de ők ketten, korban is csaknem egyívásúak, a képzőművészet és a szépirodalom szerűjén jól megférnek egymás mellett.

Mit jelentett hát Koszta számára Szentes? — Az Alföldet, az alföldi tájban jellegzetesnek talált tanyavilágot, művészete éltető forrását, egyszóval mindent, amit egy művész az alkotó munkához megkívánhat. Koszta nem akárhogyan, nem „aprópénzzel" viszonozta a modellül szolgáló szentesi táj és az emberi környezet gazdag kitárulkozását. Ő azzal fizetett, hogy a magyar művészet és az egyetemes művészet részévé alkotta Szentes környéki kis világát: a tanyákat, a beregháti szélmalmokat, a kukoricatörőket, a hazatérő aratókat, a muskátlis kis parasztlányokat.

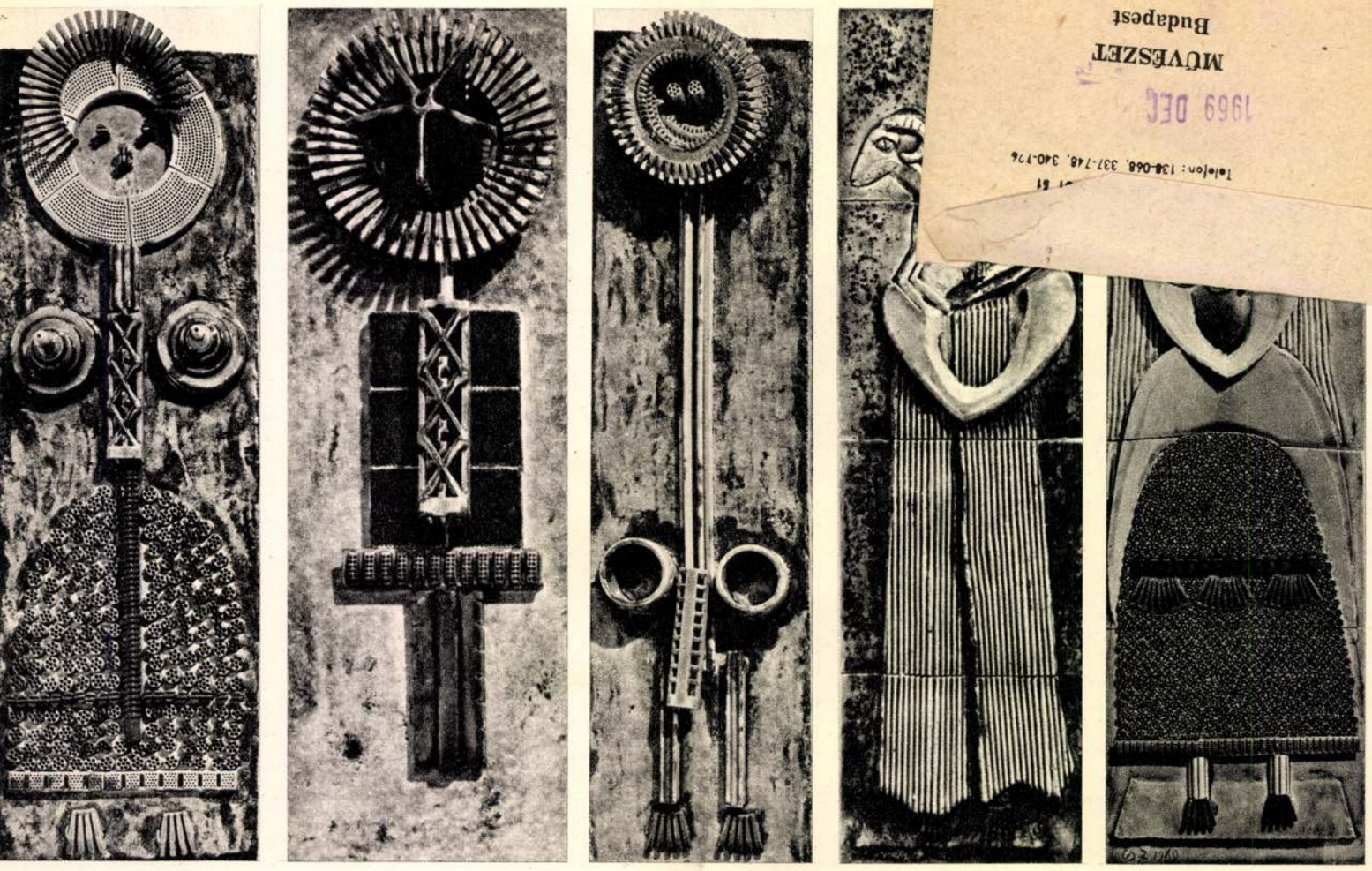
Ám ha Koszta és Szentes kapcsolatának másik oldalát nézzük: mit adott maga a város a festőnek? — keveset tehetünk a mérleg serpenyőjébe. Országosan elismert festőművész volt, képei külföldi kiállításokon sikerrel szerepeltek, de „otthon" még alig ismerték. Öreg napjaiban nélkülözött, csak néhány megértő, művészetszerető műgyűjtő segített nehéz anyagi helyzetén. Közöttünk vannak, akik még ismerték a zsémbes, sokszor mogorvának tűnő, de vásznain oly gyöngéden érző öreg festőt, — hiszen alig múlt húsz esztendeje, hogy elhúnyt. Élete utolsó évében ugyan államunk Kossuth-díjjal tüntette ki, de városának még tartozása volt vele szemben. Ebből kívánunk most törleszteni, nem sokkal halála 20. évfordulója után. Itt Szentesen, egykori alkotóműhelye körül még gondosabban kell őriznünk emlékét, mint másutt. És emeljük magasra egyszerű, becsületes élete és értékes művészete tanulságos példáját.

Juhász Antal

*

Koszta József halálának huszadik évfordulóján Szentes városa kegyeletes ünnepséget rendezett a nagy festő emlékére. A Horváth Mihály gimnáziumban Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója tartott előadást az alföldi festészetről. Majd Dömötör János, a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum igazgatója, a város egyik hangulatos kis terén avató beszédet tartott Borsos Miklós Koszta Józsefről készített mellszobra előtt. Utóbb Juhász Antal, a szentesi múzeum mb. igazgatója emléktáblát leplezett le azon a házon, mely utolsó évei idejére a mester otthona lett. A Tanácsházán gazdag kiállítás nyílt Koszta József életművének jellemző darabjaiból Szelesi Zoltán múzeumi csoportvezető rendezésében. A tárlat megnyitóján Bényi László festőművész ismertette a gazdag anyagot.

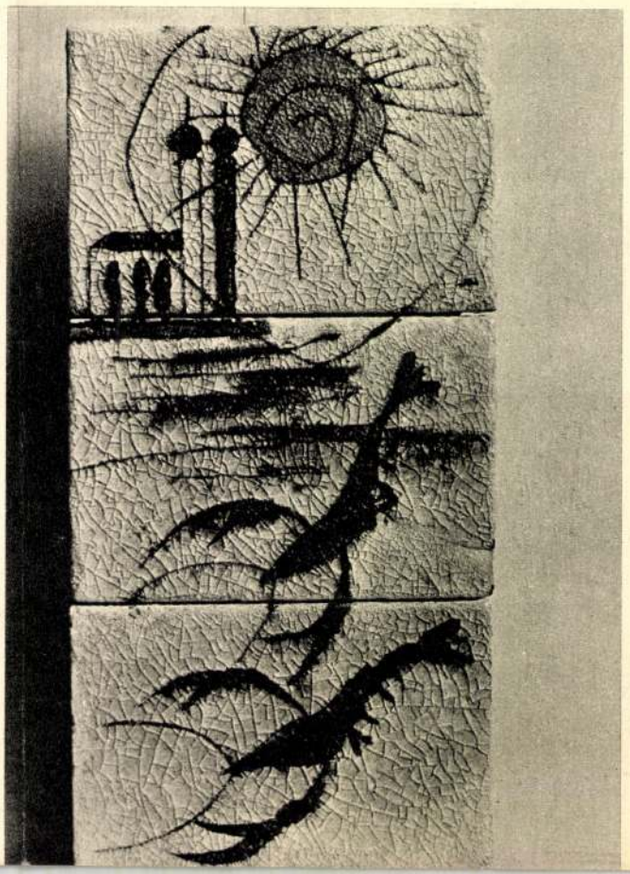
* Elhangzott a mester emlékére rendezett szentesi ünnepségek alkalmából

MŰVÉSZET
Budapest
1969 DEC

nak kerámiatáblái. Nem a naturális hasonlóságra törekedett, hanem egy közös értelmi, érzelmi alapra hivatkozó formajelekből építette alakjait kompozícióiban. Korunk nagy ügyéhez, szolgáltatnak adalékokat Csizmadia Zoltán ezen új munkái. Abban az ügyben, perben bizonyítóak munkái, mely azt vitatja, hogy egyezményes, mindenki által érthető jelbeszéde legyen a mai képzőművészetnek. Más tekintetekből pedig az absztraktok is egy ilyen jelbeszéd kialakításán fáradoznak. Miként a zenei kifejezésekben is az elemi zenei megnyilvánulásokat a népdalokban találják meg a kutatók, úgy a formai jelbeszéd elemi megnyilvánulásai is a népművészetben találhatók. Kérdés, hogy ami hajdan elemi megnyilvánulás volt, vajon ma is az még? Úgy tetszik, hogy a népművészet még nem elfelejtett, és lehetőségeit eléggé még ki nem fejlesztett jelbeszéd, vagyis hogy a népművészeti motívumokat tovább építve a mai művészet is tud általuk valóságélményeket kifejezni. A régi kerámiák fémformái az agyagművességet bravúrokra késztették. Egyre ridegebbek lettek ettől az utánzástól a lágy kerámia formák. A modern technika műszaki formáit viszont jóízű dekorációvá nemesítheti a maga valóságát esztétikusan kifejező ember — lágyabbak, melegebbek lesznek agyagban a rideg műszaki és fém formák. Mindezek a lehetőségek felvetődnek, megoldódnak s olykor egyszerűen abbahagyódnak Csizmadia Zoltán kerámia táblaképein. Sokszor egyszerűen enged a fémformáknak és belőlük, velük próbál esztétikumot kifejezni. Valóban, a fémformának is van esztétikuma, még így kerámia áttételben is. De jobban tetszenek Csizmadia Zoltánnak azok a táblái, amelyeken a népművészet humanizált jeleivel teszi mély hatásúvá, érthetővé jelentéseit. E munkáinak esztétikuma inkább a közösséghez szóló, mélyebben fekvő emlékképeket, emóciókat éleszt fel bennünk. Emlékezünk és egyben ki is teljesülünk e művei láttán. Csizmadia Zoltán kerámia táblái nem egyedülálló próbálkozások a népművészeti jelbeszéd továbbfejlesztésére. A világ különböző részein találkozunk hasonló törekvésekkel. Valahogy úgy lesz ezzel is, mint a nyelvbeszéd jeleivel, ha csak szimpla motivációkat közlünk általuk egy új sematizmus lehetőségeivel szolgának. De ha kifejezzük segítségükkel megindultságunkat, eszményeinket, ha a valóság szépségei keltette örömünket közöljük általuk, úgy élő jelbeszéd lesz, eleven összekötő ember s ember között. Csizmadia Zoltán festményeiben és rajzaiban, tájképeiben és portréiban az emberi lélek reális valóságának megmutatására, kifejezésére törekszik. Munkássága bizonyítja, hogy nem eredménytelenek ezek a törekvései. Ezekben a művekben nyomon követhető élménye, és a művek tükrözik akarását. Kerámia táblaképeiben viszont nem mindig tisztázott, hogy mikor folytatja, s mikor egyszerűen csak alkalmazza a népművészet jelbeszédét. Amikor csak alkalmazza, akkor is sikerül dekoratív hatásokat elérnie. Amikor folytatja, amikor maga is a díszítő beszédben fejezi ki önmagát, mint a menyecskét ábrázoló kerámia táblaképén is, úgy vélem, ekkor tisztelhetjük művészete teljességét. Kerámia táblaképei mindenképpen közösségi helyre kívánkoznak. Szemlélnünk kell őket, viselnünk társaságukat, hiszen kifejezik korunknak azt a tisztaság vágyát, amellyel a régi népművészeti alkotásokra tekint.

Kovács Gyula

(5) Koszta József

Koszta József (1861—1949) volt az alföldi festők körének legnagyobb tehetsége. Szentesen élt, magányosan, távol az európai és a magyar művészet központjaitól; képein alföldi tanyák, kukoricások, paraszti alakok tűnnek fel. Tanult a nagybányaiaktól, az impresszionista fényfestés szabadította föl a színeket semmi máshoz nem hasonlítható, egyéni stílusa számára, melyben a téma egyszerűségét a színek vad harsogása izzítja tragikus hangulatúvá, s egy csupasz fehér fal, egy kendő sárga vagy kék lobogása végtelen indulatokat sejtet. Rőzsehordó lányt ábrázoló képe egyik legszebb példája őserejű művészetének. Óriási ellentétekkel dolgozik: az alakot a piros arc, a sárga blúz, a piros kötény és a fehéres szoknya négy nagy foltjából építi fel, mély kék árnyakkal ellenpontozza, s a hara-

provinciális elmaradottságból európai nyelven kifejezni magyar társadalmi mondanivalókat. E feladatot a festészetben a *Nyolcak csoportja* végezte el, nyolc ihletett és nagyotakaró művész, köztük Berény Róbert.

Társai közül ő volt a leglíraibb egyéniség. Megtanulta *Cézanne* leckéjét, mely az impresszionizmus apró szín-szemcsékre porlott világképe helyébe szigorú rendet parancsolt:

Kozta József

V. Kosztа József: Rőzsés lány
Népművelés 1963 XII

1

KOSZTA JÓZSEF

KOSSUTH DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZEK
SZABAD SZERVEZETÉNEK [illegible]EZÉSÉBEN

THORMA JÁNOS: SZENVEDŐK

KOSZTA JÓZSEF: TÁNYÉRTÖRÖLGETŐ

Koszta József

Néprajz

Koszta József jubileumára

125 évvel ezelőtt, 1861. március 27-én született Koszta József, nemzeti festészetünk kiemelkedő mestere, a magyar parasztság sorsának európai rangú krónikása. Az Alföld festője volt, pedig Erdély egyik legszebb városából, Brassóból származott, s onnan került rövid nagybányai és szolnoki tartózkodás után Szentesre, ahol haláláig, 1949-ig élt és dolgozott.

Művészetét szoros szálak fűzik az európai piktúra realista hagyományaihoz, illetve a magyar festészet Munkácsy kimunkálta romantikus, népies szemléletéhez. Azonosulásának alapja személyes sorsa és küzdelmes életpályája: mélyről, a társadalom perifériájáról jött, s így bőséges élettapasztalatokkal rendelkezett a század eleji Magyarország vérlázító szociális viszonyait illetően. Pályakezdésének körülményei, a nyomasztó gondok, egyéniségére is kihatottak: magányos, kesernyés természet volt, aki csak sorsosai körében, a szentesi tanyavilágban érezte otthon magát.

Lassan talált rá egyéni hangjára, de ezt követően fejlődése rohamléptű volt. A felszabadító élményt a mezőn találta meg, a parasztság életével foglalkozó témákban, az aratás, a kukoricatörés, a földdel való mindennapi küzdelem miliőjében. Nem volt tág horizontú festő, hisz egész életében alig néhány motívum foglalkoztatta, ám ezeket mélyen ismerte és átélte, szinte önmagához hasonlította.

Ami művészetét az alföldi piktúrán belül is egyénivé teszi, az rendkívüli színérzéke és lélekábrázolásának elmélyültsége. Darabosan, erőteljes ecsetnyomokkal, égő szenvedélyű, vad kolorittal dolgozott, ami sajátos, tragikus hangoltságot, kritikai erőt, forradalmas nyugtalanságot ad minden munkájának. Nem véletlenül nevezték a két világháború között a festészet Móricz Zsigmondjának.

Híre és neve a húszas évektől kezdődően mind idehaza, mind külföldön nőttön-nőtt, magas kitüntetések és díjak sorával ismerték el munkásságát. Az elismerések hatására sem változtatott életstílusán, továbbra is tanyalakó maradt, a magyar vidék és népélet állhatatos megörökítője, miközben művészete monumentálissá érett és klasszikus súlyúvá nőtt.

Még megérte 1948-as nagy gyűjteményes kiállítását és a Kossuth-díjat, s érezhette annak a népnek az ünneplését, amelynek egész életét és festészetét szentelte. (Képünkön az egyik legismertebb Koszta-kép; az 1920 körül festett Ruhaszárítás reprodukciója.)

T. A.

geket. *Dr. Sinkovics Mátyás* főigazgató főorvos, budapesti képviselő, és *dr. Holzberger Mária* osztályvezető főorvos előterjesztésükben sokkoló hatású számokkal támasztották alá a téma létjogosultságát. Huszonhárom év alatt — magunk mögött hagyva a nemzetközi mezőnyt — az *egy főre jutó* égetett szeszesital-fogyasztás 343 százalékkal nőtt. Alkoholfogyasztásra visszavezethető okból százezer ember közül dokumentáltan 56-an *haltak meg* tavaly, 64 százalékban *produktív korúak*. Sorolhatnánk még adatokat a közlekedési balesetekről, öngyilkosságokról, bűncselekményekről, válásokról, amelyek hátterében szintén tekintélyes arányt képvisel az italozás.

A képviselők főként az előterjesztésben kifejtett *elsődleges* és *másodlagos megelőzés* lehetőségeihez szóltak hozzá, bőséggel szolgáltatva érveket a kérdés napirendre tűzésének fontossága mellett. *Dr. Mezey Károly* kisvárdai képviselő szerint az elsődleges megelőzés hatásfokát, az italozó életmód kialakulásának megakadályozását kérdésessé teszi, hogy jelenleg csaknem *félmillióra* tehető az alkoholisták, illetve iszákosok száma, ezért félő, hogy az ifjúság által látott *rossz példák mennyiségét* nehezen képes ellensúlyozni a nevelés.

ságra vezethető vissza.

A megelőzés érdekében a képviselő az összes tárcát *átfogó jogi szabályozást* szorgalmazott többek között a legveszedelmesebb *tömény szeszesital-termelés visszaszorítására*. A fogyasztás térben-időben való szűkítésével kapcsolatban javasolta, hogy csemege-, édesség-, zöldség-gyümölcs-boltban, kulturális és sportrendezvényeken *ne árusítsanak* szeszesitalt. Az érvényes rendeletek betartása jegyében *az érdekeltség oldaláról* is váljék lehetetlenné a 18 éven aluliak kiszolgálása.

Dr. Papp Elemér (Zala megye) az alkoholizálásból eredő májzsugorodás okozta *halálozás megháromszorozódásáról*, a detoxikáló állomás 150 százalékos forgalomemelkedéséről számolt be. Szólt a gondozás hiányosságairól és a megfelelő életforma kialakításának vonzóvá tételének jelentőségéről. Hasonlóképpen *életformaminta-teremtésről* beszélt *Eke Károly* (Csongrád megye). *Fodor László* Borsod megyei képviselő a megbetegedési arány és a gyógyítást szolgáló ágyszám *aránytalanságait* kifogásolta feltéve a kérdést, ágyhiány vagy *szemléletet* tükröz-e ez. Kérdés továbbá, lehet-e *annyi ágyon annyi beteget* megfelelő hatásfokkal kezelni. Elismeréssel szólt a János-kórházi osztály impo-

KOSZTA JÓZSEF

KOSSUTH DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ

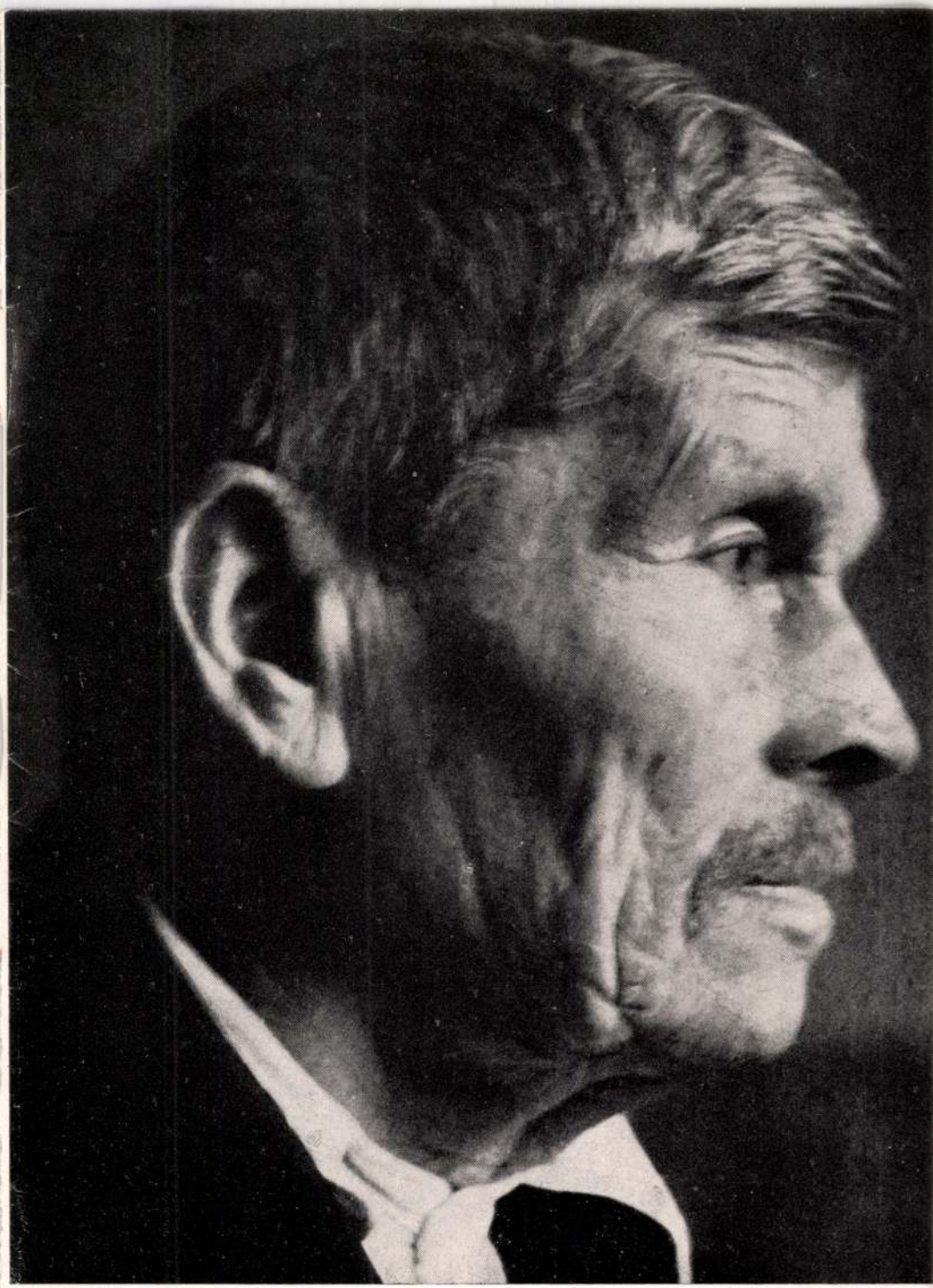
GYÜJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZEK SZABAD SZERVEZETÉNEK RENDEZÉSÉBEN

A NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET HELYISÉGEIBEN

1948 OKTÓBER 23—NOVEMBER 2-IG

Kosta Jovey
1948

Bevezető

Ha végigtekintünk Koszta József gazdag életművén — amelyből ez a kiállítás bő és jellemző válogatással igyekszik mennél hívebb képet adni — már első pillantásra is szemünkbe tűnik a paraszti témának tájképben és alakos kompozícióban egyaránt megnyilvánuló döntő túlsúlya. Ha pedig jobban belemélyedünk a képek hangulatába, lehetetlen meg nem éreznünk, hogy a paraszti táj, a paraszti típusok, a paraszti munka képei mellett egy-egy bájos gyermek-arcképében, sőt egyszerű virágcsendéleteiben is a paraszti élet szerény örömeinek ad hangot. Lehetetlen meg nem éreznünk, hogy egyetlen történelmi képének nem véletlenségből választotta tárgyául a magyar nép legendás királyát, az urakat megleckéztető Igazságos Mátyást, mint ahogy a Három Királyok bibliai mondáját sem véletlenül plántálta a paraszti valóság tömör talajába. És elkerülhetetlenül felmerül bennünk az elismerő meghatározás: Koszta József a dolgozó szegényparasztság festője.

Holott Koszta sem a magyar, sem az európai művészetben nem áll egyedül a parasztság életéhez és környezetéhez tapadó témakörével. Sokan merítették tárgyukat az utolsó száz évben a falusi élet, a mezei munka köréből és nem egy művész volt, akinek ez valósággal „specialitásává" lett. A tájképnek pedig közismert a XIX. század festészetében betöltött jelentős szerepe és a tájfestők nagyrésze foglalkozott előszeretettel a szántóföldek, tanyák, falusi utcák ábrázolásával. De még a bibliai jeleneteknek a paraszti életképpel való összekapcsolása is úgyszólván divattá vált egy időben, a német Uhde érzelmes kezdeményezése nyomán.

Mi az tehát, ami Koszta festészetét kiemeli az utolsó száz év művészetének ezek közül az általánosan ismert megnyilvánulásai közül? Mi különbözteti meg őt azoktól a művészektől, akik az uralomra jutott polgárság fölényes humorával vagy érzelgős leereszkedésével szemlélik a parasztok világát, valamint azoktól is, akik — jobbik esetben — a fejlődő városok kőfalai közé szorult ember meghatott, szépítő vágyódásával emlékeznek a falusi élet, a szabad természet elveszett paradicsomára? Vagy mi különbözteti meg azoktól a tájfestőktől, akik csupán a finom fény- és párarezdülések megfigyelésének, a láthatatlan természeti erők látható ábrázolásának kísérleti anyagát keresték a tájképekben? Miben látjuk és mivel magyarázzuk azt a döntő különbséget, amely Koszta Józsefet — a fenti példákkal ellentétben — oly gyökeresen kapcsolja a paraszti valósághoz és valóban méltóvá teszi „a parasztság festője" megtisztelő elnevezésre?

A feltett kérdés nemcsak Koszta művészetének kérdése, hanem szorosan összefügg az egész magyar képzőművészet egyik legfontosabb problémájával. Éppen ezért, ha kielégítő választ akarunk kapni, meg kell vizsgálnunk képzőművészetünk viszonyát egyfelől az egyetemes képzőművészethez és másfelől a magyar irodalmi és művészeti kultúra egészéhez, hogy annak alapján próbáljuk meghatározni Koszta piktúrájának jelentőségét.

*

A szabadságharc bukása, de méginkább a 67-es kiegyezés hosszú időkre megpecsételte nemcsak a magyar nép, de a magyar kultúra sorsát is. Köztudomású, hogyan egyezett meg 1867-ben egyrészt a hatalomra törő kapitalizmus a hatalmát védő hűbéri nagybirtokrendszerrel, másrészt mindkettő az osztrák gyarmatosító törekvésekkel — a nép kontójára. De a kompromisszum sikeres fenntartásának, kiadós gyümölcsöztetésének előfeltétele volt a kiegyezés lényegének eltitkolása, elködö-

sítése annak, hogy az urak jóbarátságának árát hogyan fizeti a szegény dolgozó nép háromszoros kiszolgáltatottságával, elkendőzése a magyar társadalom legsorsdöntőbb kérdéseinek. Ez az elkendőzés nyomta rá bélyegét az irodalmi és művészeti életre is, ez a szellem magasztalta fel a Herczeg Ferenceket, Benczúr Gyulákat és sujtotta szegénységgel, hajszolta meghasonlásba azokat a művészeket, akik a haladás, az igazság útját keresték.

Ez a szellem olyan súllyal nehezedett a magyar életre, hogy még a legjobb íróink, művészeink sem vonhatták ki teljesen magukat a befolyása alól. Így adódott, hogy azok a műfajok, amelyeknek lényege a valóságnak széleskörű, mélyreható, tárgyilagos feltárása, nálunk csak tengődtek és az elfojtott haladó, realista törekvések azokba a művészeti ágakba sűrűsödtek, amelyek az indulat, a szubjektív átérzés egy-egy ragyogó fellobbanásával világítanak át a magyar valóságot eltakaró hazugságok szövedékén. Ez magyarázza a líra elsőbbségét a drámával és az epikával szemben az irodalmon belül, valamint a zene nagy jelentőségét a magyar kultúra egészében. De ez magyarázza képzőművészetünk — elsősorban a festészet — meglepő pályafutását is.

Mert a képzőművészet nem utolsó helyet foglal el ezek közt a „szubjektív" művészetek között. Igaz ugyan, hogy a szobor, a kép tárgyában objektíven megjelenik a valóság kiszemelt része — de milyen kis része! Hiszen amit a mű közvetlenül, tárgyilag ábrázol, az sohasem lehet több, mint amennyit a szem egyetlen tekintettel át tud fogni és annak is csak a látható felszíne, annak is csak egy pillanatnyi állapota. A képzőművészi alkotás azonban — ha valóban megérdemli ezt a nevet — ennél sokkalta többet mond el a valóságról. A mű tárgya csak megindítja képzeletünket, gondolkodásunkat egy bizonyos irányban, s azután már a művészi formának — a szín, vonal, tónus, kompozíció és anyagkezelés együtthatásának — szubjektív kifejezőereje ragadja tovább időben és térben, a téma által csupán érintett probléma mélyebb vonatkozásai, legbensőbb összefüggései felé.

Ezért válhatott — a líra és a zene mellett harmadikul — festészetünk a magyar kultúra nagy erősségévé, ezért történhetett, hogy a kiegyezés utáni évtizedekre — tehát éppen arra az időre, amely még lírai költészetünk számára is a legsivárabb korszakot jelentette — esik a magyar festészet európai színvonalra való felfejlődése, nemzeti sajátosságainak kialakulása, amely sajátosságok között alapvető éppen a realisztikus erők túlsúlya volt. De ebből következett képzőművészeti realizmusunk különleges jellege is: hogy a téma és forma viszonyában a súlypont — más nemzetek művészetével összehasonlítva — erősen a formának szubjektív hatása felé tolódott el és kialakult a formának egy különleges érzékenysége, a tónusnak, színnek, anyagkezelésnek, a tömörebb vagy lazább tömegeknek egy olyan kifejező gazdagsága, amely szárnyakat ad a fantáziáknak és a legkülönbözőbb, sokszor pedig a legigénytelenebb témákból is széles távlatot nyit a magyar valóság mélységei felé. Mi volt ez a valóság? Madarász Viktor Hunyadi László ravatali gyertyáival nemzeti függetlenségünk tragédiáját világította meg, Rippl-Rónai látszólag derűs kisvárosi életképei mögött ott bűzlik az úri középosztály egész rothadtsága, Nagy-Balogh János egy szerény, őszirózsás csendéletbe a külvárosi proletárélet sivárságát sűrítette bele. Az a probléma azonban, amellyel festőink a leggyakrabban szembetalálták magukat, amelyre napi munkájuk során, a sárba fulladt dűlőutak, végtelen ugarok, áporodott parasztszobák festése közben újra meg újra rádöbbentek, az a probléma az ország feudális elmaradottsága, a földkérdés megoldatlansága, a szegényparasztság tarthatatlan nyomora volt. De a művészeti élet harcaiban rá kellett döbbenniök

Koszta József: Szélmalom

Magántulajdon

arra is, hogy ugyanaz az elmaradottság gátolja a magyar kultúra haladását, szabád fejlődését és meg kellett érezniök a sorsközösséget azzal a parasztsággal, amely a kurtanemes jegyzők, szolgabírák, meg a főúri latifundiumok nyomása alatt éppúgy sínylődött, mint ahogy művészetünk sorvadozott a hazug és maradi, szűklátókörű dzsentry-arisztokrata szellem uralma alatt.

Így kapcsolódott össze legjobbjaink festészete a magyar földnek, a föld népének életével, így vált a magyar piktúra érzéssel telített, gazdag festőisége elsősorban a paraszti valóság tükrözőjévé. És míg nyugaton Millet életműve monumentális kompoziciók során át alakult a paraszti élet hatalmas himnuszává, a nagy tájképfestők viszont: a barbizoniak a szűzi természet költői magányát, az impresszionisták a fény- és páratelt levegő finom törvényeit keresték a folyók partján, a réteken és az erdőkben, addig a mi legnagyobb festőinknél a tájkép és az alakos kompozíció, a természet és az ember teljesen összefonódott: a föld és a nép elválaszthatatlan egységévé kovácsolódott. A parasztsággal való sorsközösség, a parasztság iránti együttérzés átitatta egész művészetüket, az alakította ki stílusuk sajátos magyar zamatát, az sugározta műveikből minden témán keresztülhatolva a magyar társadalom legégetőbb problémáját.

Ezek közé a legnagyobbak közé tartozik Koszta József is. Ugyanezek az erők hatják át az ő művészetét is — de mindeniknél fokozottabb egyértelműséggel és ha a többieknél sorsközösségről, együttérzésről beszéltünk, nála nyugodtan szólhatunk a parasztsággal való teljes azonosulásról.

*

Koszta maga is parasztcsaládból származik. Legendák szólnak nagyapjáról, aki szívós tudásvággyal lett disznópásztorból lelkésszé és ha édesapja már mészáros volt is, a vidéki kisiparos nyolcadik gyermekének, a brassói fényképészinasnak, az erdélyi kastélyok vándorpiktorának bőven volt alkalma megismerni a szegényember életét a földesurak árnyékában — amíg annyi pénzt összekuporgatott, hogy végre elkezdhetett tanulni, feljöhetett Pestre, a Mintarajziskolába.

Itt viszont az úri Magyarország lélekölő művészetpolitikájával ismerkedett meg. Már első mesterétől, a polgárosodó Budapest divatos, könnyűkezű dekorátorától, Lotz Károlytól riadtan menekült Székely Bertalan osztályára, akinek rokonlelkű oktatásában találta meg sivár tanulóéveinek egyetlen vígasztaló, de rövidéletű epizódját. Mert a mult század magyar művésznövendékeinek hagyományos útja hamar továbbszólította a müncheni akadémiára, majd onnan hazatérve a Benczúr-féle Mesteriskolába. Az úri piktúra atyamesterével azonban végkép nem tudott megegyezni. Most már öntudattal utasította vissza az idegen szellemű mester tanítását, ha az belejavított a munkájába, ő letörölte és rövidesen ki is szakította magát az iskola dohos falai közül, hogy az Alföld szabad ege alatt, a dolgozó parasztság világában végre megtalálja önmagát.

Ettől kezdve hosszú éveken át nélkülözve, de paraszti művészetében egyre erősödve, vándorolt festőládájával az Alföld falvai és tanyái közt. Súlyosan igazmondó piktúrája természetesen nem egykönnyen találhatott az akkori világ tetszésére: első nagy sikereit csak 57 éves korában, az 1917-es gyüjteményes kiállításával, majd hamarosan utána, 1920-ban aratta. De a kései elismerés sem tudta megnyerni az urak Magyarországa számára. E kiállításokon eladott képeinek árából kis tanyát, földecskét vásárolt Szentes határában, visszavonhatatlanul lekötve magát az Alföld rögéhez. Ott festett és ott gazdálkodott egészen a legutóbbi időkig, teljesen eggyé

válva azzal a parasztsággal, amelyből származott, amellyel éveken át együtt nyomorgott, amelynek egész munkásságát szentelte és amelyből művészetének erejét mindvégig meríti.

Életpályájával a parasztsághoz, az Alföld életéhez fűződő kapcsolat fokozatos mélyülésével párhuzamosan fejlődött művészete is, alakult ki jellegzetes stílusa. Első nagy kompozíciója, a „Hazatérő földművesek", amely még a Benczúr-iskolában készült, paraszti tárgyán kívül nem sok kapcsolatot tart a későbbi Kosztával: egész festésmódja a Bastien-Lepage-féle finom naturalizmus akkor divatos hatását mutatja. De az iskolával való szakítása, leköltözése az Alföldre, éles fordulatot hozott stílusában is. A Bastien-Lepage-i lágyságot szinte egyik napról a másikra váltotta fel a formák tömörsége, a fény és árnyék kemény ellentéte, azok a sajátságok, amelyek később annyira jellemzőkké váltak az érett Koszta festészetére.

De első ilyen képein a keresetten hangulatos világítási hatások és az a puha simaság, amellyel a fénycsíkok végigömlenek a sötét formák felületén, még elárulják azt az érzelmes elfogódottságot, amely az újonnan felfedezett világ láttára a művészt megragadta. Rövid néhány év alatt azonban megszabadult az elfogódottságtól, művészete teljesen meggyökeresedett a paraszti életben. Kialakult stílusa, amely már parasztos tárgyilagossággal tükrözi a paraszti valóságot, de amely éppen tárgyilagosságában megdöbbentő drámai erővel jeleníti meg a dolgozó parasztság sorsát.

Ez a stílus, bármennyire ízig-vérig paraszti és magyar, kialakulásában nem nélkülözhette a modern európai művészet nagy eredményeit: míg gyökereit az Alföld talajába eresztette, a termékenyítő harmatot az impresszionizmus tanulságai hozták számára. Koszta József sokat utazott külföldön is és különös örömmel tartózkodott Párizsban, amelynek festészete akkor a haladás élén járt. Megismerte a művészet időszerű problémáit, de átformálta azokat a saját népe szolgálatára. Az impresszionizmus laza foltjai nála súlyos tömbökben zárkóznak egymáshoz, a napsütötte levegő finom rezdülései fény és árnyék kemény harcává élesednek, a szabad természet gazdag színszövedékei harsány pirosak és sűrű zöldek, vakító fehérek és mélységes kékek barbár ellentétévé tömörülnek. A delelőjén álló francia polgárság színes és mozgékony látásmódjával így alakult Koszta kezén a feudális maradványok börtönében fuldokló magyar valóság vaskos művészete, amely bármit ábrázol is, mindig a paraszti sors súlyát, a tűrhetetlen nyomást és a kitörni kész erők fojtott küzdelmét, a paraszti érzésvilág komor hullámzását tükrözi.

Így válik érthetővé, hogy legszerényebb virágcsendéletei sem puszta műhelygyakorlatoknak, hanem a paraszti élet megnyilvánulásaiként hatnak, hogy tanulmányfejeiből a paraszti világ sokrétű változatosságát ismerjük meg. Így válik érthetővé, hogy amikor bibliai tárgyú képet festett, akkor is — az Uhde-féle népies Krisztus-képekkel ellentétben — valóban a nép világát, a paraszti valóságot ábrázolta, míg a paraszti valóság, a paraszti munka ábrázolásában sokszor bibliai magasságokig emelkedett. Így válik érthetővé, hogy amilyen mértékben érik stílusa, abban a mértékben növekszik művészetében a tájkép jelentősége, abban a mértékben válnak az Alföld végtelen síkjai, apró tanyái, napégette falusi utcái a föld és a nép elválaszthatatlan problémájának hordozóivá, Koszta mondanivalóinak legteljesebb kifejezőivé.

A sötkéken ízző ég, a vakító fények és fekete árnyékok foltjai tömören, az alföldi kánikula tikkasztó súlyával nehezednek a kiégett mezők és szegényes udvarok dolgozóira. A vészterhes, fülledt levegőben már szinte fuldoklik a táj, fuldokolnak a sárga tarlók és méregzöld vetések, a riadtan meghúzódó kis tarka virágoskertek

Koszta József: Muskátlis lány

Magántulajdon

és a fehéren villogó házsorok, amelyek mögött feketén rajzolódik az égre egy-egy öreg szélmalom, mint a felszámolatlan mult nyomasztó kísérlete. S a nyomás egyre súlyosbodott, a helyzet egyre tarthatatlanabbá vált. Koszta József néhány legutóbbi, közvetlenül a felszabadulás előtt festett tájképében a végsőkig felfokozott feszültség új kezdeményezésre ragadta az akkor már 84 éves mestert. Korábbi képeinek a vízszintesek és függélyesek megingathatatlan rendszerére épült kompozíciója most kilendül tengelyéből és a ferde síkok vésztjosló hullámzásába kezd, színeinek lefojtott, sötét ereje hirtelen a barnák, sárgák, vörösek forró izzásába csap át és a lilában, zöldben játszó alkonyati égbe, mint egy fenyegető kiáltás, hasít bele egy fantasztikusan meggörbült fa vörhenyesfényű koronája.

*

A forma szubjektív hatásának ez a magyar művészetre jellemző túlsúlya eleve magában hordja azt a veszélyt, hogy festészetünk a valóság tükrözéséből mindig könnyen csap át egy bizonyos lágy érzelmességbe, amelyben aztán elmosódnak a valóságos összefüggések és amelyből lassanként kialakult a magyar képzőművészet sajátos realizmusának sajátos ellenpólusa. A Horthy korszak egészségtelen levegőjében ez a valóságidegen, befelénéző, finomkodó líraiság vált az uralkodó iránnyá s csak kevesen őrizték és fejlesztették tovább a magyar realizmus nagy hagyományait. E kevesek közé tartozik Koszta József is. Ma, a népi demokrácia korszakában szükséges, hogy visszanyúljunk ezekhez a hagyományokhoz és Kosztához, e hagyományok élő képviselőjéhez.

A népi demokrácia Kossuth-díjjal tűntette ki, a legnagyobb megbecsüléssel veszi körül a 88 éves mester személyét. De talán ennél is fontosabb, hogy művészetéből tanuljunk. Koszta József a parasztság festője, mégpedig az elnyomott, a kisemmizett parasztság festője volt. De ha mai fiataljaink ugyanazzal a feltétlen azonosulással forrnak össze a mai dolgozókkal, mint ő az úri Magyarország nincstelenjeivel, akkor hamarosan üdvözölhetjük a felszabadult parasztság, a szocializmust építő munkásság festőit, szobrászait is.

Háy Károly László

Képek jegyzéke

1. Négy alakos tájkép, A művész tulajdona.
2. Két alakos tájkép, műv. tul.
3. Krumpliszedők, műv. tul.
4. Ülő alak virággal, műv. tul.
5. Leány tehénnel, műv. tul.
6. Kosaras leány, műv. tul.
7. Tanyarészlet, műv. tul.
8. Tanyarészlet, műv. tul.
9. Stoppoló leány, műv. tul.
10. Két leány a mezőn, műv. tul.
11. Tanyarészlet kapáló alakkal, műv. tul.
12. Cigányputri lilaszoknyás alakkal, műv. tul.
13. Tanyarészlet két fehér házzal, műv. tul.
14. Tájkép, műv. tul.
15. Tájkép világos éggel, műv. tul.
16. Tájkép két gereblyéző alakkal, műv. tul.
17. Tanyarészlet, két boglya egy alakkal, műv. tul.
18. Koszta néni virággal, műv. tul.
19. Asszony tyúkkal, műv. tul.
20. Rózsaszínblúzos leány kávéscsészével, műv. tul.
21. Fehérblúzos kisleány, műv. tul.
22. Parasztasszony piros kendővel, műv. tul.
23. Tájkép, fehérblúzos alak piros köténnyel, műv. tul.
24. Tanyarészlet három fehér házzal, műv. tul.
25. Tájkép egy világos és egy sötét boglyával, műv. tul.
26. Tanyaudvar tyúkokkal, műv. tul.
27. Tanyarészlet két boglyával, műv. tul.
28. Tájkép világos éggel, kis tehénnel, műv. tul.
29. Cigányputrik három kis alakkal, műv. tul.
30. Önarckép, műv. tul.
31. Virágcsendélet, műv. tul.
32. Virágcsendélet-primulák, műv. tul.
33. Három rózsa, műv. tul.
34. Virágcsendélet, műv. tul.
35. Virágcsendélet, fehér rózsa, műv. tul.
36. Virágcsendélet, szekfűk, műv. tul.
37. Virágcsendélet, violák, műv. tul.
38. Virágcsendélet, rózsák, műv. tul.
39. Virágcsendélet, fehér jázminokkal, műv. tul.
40. Tengerparti részlet, műv. tul.
41. Tájkép kis patakkal, műv. tul.
42. Őszi táj nyárfával, műv. tul.
43. Tanyarészlet két kis fehér tehénnel, műv. tul.

44. Cigányputrik napraforgóval, műv. tul.
45. Cigányputrik jegenyékkel, műv tul.
46. Tanyarészlet egy alakkal, műv. tul.
47. Tanyarészlet virágzó fával, műv. tul.
48. Cigányputrik, műv. tul.
49. Tanyarészlet, műv. tul.
50. Cigánysor, műv. tul.
51. Tanyarészlet tyúkokkal, műv. tul.
52. Virágcsendélet muskátlival, műv. tul.
53. Tanyarészlet fehér libákkal,
54. Szekfűs leány, mgt.
55. A tyúk, mgt.
56. Szélmalom, mgt.
57. Tanyai házak piros alakokkal, mgt.
58. Rőzsés leány, mgt.
59. Muskátlis leány, mgt.
60. Sötét fák, Székesfőv. tul.
61. Menyecske, Székesfőv. tul.
62. A nagy ház, Szépművészeti Múzeum tul.
63. Faluvége, mgt.
64. Virágcsendélet, Főv. Képtár tul.
65. Fehérblúzos leány, Főv. Képtár tul.
66. Pipacsos leány, Főv. Képtár tul.
67. Virágos mező, mgt.
68. Kismodell, Piri, mgt.
69. Hazatérés, Főv. Képtár tul.
70. Vízben tükörző házak, mgt.
71. Önarckép, Főv. Képtár tul.
72. Falurészlet, Főv. Képtár tul.
73. Havas táj, mgt.
74. Három királyok, Szépművészeti Múzeum tul.
75. Három királyok, Főv. Képtár tul.
76. Szénagyüjtés, Szépművészeti Múzeum tul.
77. Hazatérők, Szépművészeti Múzeum tul.
78. Kukoricatörők, mgt.
79. Kukoricatörők, Szépművészeti Múzeum tul.
80. Szélmalmok, mgt.
81. Kati, mgt.
82. Boglyás fák, mgt.
83. Patakpart, eladó.
84. Kiskert, eladó.
85. Kendős lányka, eladó.
86. Estefelé, eladó.
87. Utcarészlet, eladó.
88. Téli nap, eladó.
89. Kislány boglya közt.
90. Lány fekete tyúkkal, Szépművészeti Múzeum tul.
91. Cigánytelep, Szépművészeti Múzeum tul.

92. Fehér házak, Szépművészeti Múzeum tul.
93. Muskátlis kislány, Szépművészeti Múzeum tul.
94. Kalapos önarckép, Főv. Képtár tul.
95. Kapirgáló tyúkok, mgt.
96. Tanya szélmalommal, mgt.
97. A nagy kukoricatörők, mgt.
98. Ruhaszárítás, Főv. Képtár tul.

Felelős kiadó: Dr. Pogány Károly.
5809. 48. Független-nyomda, Budapest Felelős: Földi Vilmos vállalatvezető.

81 Koszta József: Genre-vázlat.

375 Goth Móric: Gyermek anya ölében.

29. KOSZTA JÓZSEF. A HAZATÉRŐK.

30. Horovitz Lipót. kohner ágoston arczképe.

Képzőműv. társ 1897/98. évi
kiáll. tárgya.

Ez a tüz a „*Kukoricatörök*"-ben kulminált; ugy lángolt az föl palettájáról, mint valami égő szökőkut. Hol van ez már a „*Hazatérők*" pedáns vonalvezetésétől, természethüségre törekvő hangulat-illusztrációjától! *A természet:*

Pólya Tibor : Koszta József

MFI, Petrá

mindennapi érintkezésben alig jutott kifejezésre, müveiben azonban őszintén megnyilatkozott.

vásáron, lakomákon, disznóölés
csolyapályán, hirtelen támadó
kocsmában, a falusi szekereke

20924 1 J

Koszta kisajátítása Szentesen - V.

Festészetéről a vészkorszakban

Ma ötven éve, 1949. július 29-én, péntek délután 6 órakor halt meg Budapesten, a VII. kerület Korányi Sándor utcai kórházban, 87 éves korában. A halál oka a hivatalos iratok szerint aggkori végelgyengülés, szívgyengeség volt. Márta és Flóra napján éppen melegfront közeledett, és a Gergely-naptár még Szerafinát és Szent László király depozícióját is jegyezte. Temetésén Szentesről nem volt ott senki sem.

Nem így képzelte el a halálát. Kemény Simonnak még a tizes évek végén egyszer azt nyilatkozta a frissen festett önarcképe előtt: *„Olyan felindulásban dolgozom, hogy egyszer holtan fogok összeesni a festőállvány előtt!"* Az ifjú Koszta valóban szangvinikus alkat volt. Amikor a Műcsarnok egy sötét sarkában „elakasztva" találta a saját képét, bicskát vett elő, kimetszette a vásznat és szó nélkül hazavitte. A kutyáit mindig ráuszította a hivatlan vendégre. Ha „véletlenül" nem állt meg a vonat a tanyájánál, hát inkább kiugrott belőle. ***Hörcsög*** volt a művészvilágbeli csúfneve. Pólya Tibor grafikája karikírozza legkitűnőbben erős járomcsontját, akaratos arcélét, mongolos szeme-hunyorát. (Képünk.)

Még harminckettőben is így nyilatkozott Herman Lipótnak:

„- A piktor, aki nem a természetben, mélyen a földben gyökeredzik, az nem az igazi. Annak a fantáziája csak agyaglábakon jár! A kiagyalt kép sohasem lehet jó. Technikailag talán érdekes, de nincs igazi súlya. - Mit csinálok, ha nem festek? Kicsit veszekszem a cseléddel. A szénát hozom rendbe, a gyümölcsfákat ápolom, tisztítom, kefélem őket. Felmászok egy odatámasztott létrán, s ettől a kis munkától nagyot lélegzik az ember a friss levegőn. - Néha bemegyek a városba, a kávéházban elbeszélgetek a fiatalsággal; sok művelt, okos ember akad ott. Nagyokat sétálok, újságot olvasok. - Jó künn a falun, a tanyán. Megvan a fizikai és lelki kielégülésem, és ami a fő, pingálhat az ember - bis zur bewustlösigkeit!"

- Hol volt már akkor mindez ? A Mester első gyomorvérzése, amikor Annuska egy éjjelen talicskán tolta át a csongrádi kórházba, már a negyvenes évek elején bekövetkezett. A kis lelencfiút, akit magukhoz vettek, egy eltévedt golyó a tanya udvarán teritette le. A már majd hetven-nyolcvan éves gyermektelen pár apatikus mély gyászba borította az eset. Bunkert ástak az udvaron, abban aludtak, és még sokáig „Papukának és Mamukának" szólították egymást. A harci eseményeket Vajda doktor Zrínyi utcai házában vészelték át. A tanyára, az istállóból lett műterembe soha vissza nem mehettek. Koszta akkor már csak „gondolatban" festett, és hiába volt a budai szanatórium és a fürdő is...

Megöregedtek. Negyvenhatban a *Szabadság* c. lapban megjelent Koszta halálhíre. Másnap megcáfolták. Harmadnap arról írtak, hogy új képet fest a gyermekkórház javára. Annuskának ekkor még arra is volt ereje, hogy a *„Stoppoló nő"*-t a Tóth József Színházban megrendezett aukciós kiállításról leakassza, és hazavigye, mert azt nem tették a fő helyre. A helyi ujságban kolumnás cikk jelent meg, hogy Koszta József miért szavaz a Kommunista Pártra. **Negyvennyolcban** a Kossuth-díjért már nem utaztak fel a fővárosba, így azután megvárták otthon, míg kihozta Papukának a postás... A *Puszták Népé*ben Nagy Zoltán méltatta a díjazottat. A Nemzeti Szalonban Bóka államtitkár nyitotta meg a tárlatát. (Képeiből egy sem került vissza.) **Novemberben** Annuska végrendelkezett a már-már öntudatlan Papuka helyett. Húsz-húsz elvitt képet a Magyar Államnak, és a Szépművészeti Múzeum leendő „Koszta-termének", négyet Szentes városának - sirjaik örökös ápolásáért -, a többit két testvérének hagyományozta. Néhányat meg gyógyszerekért, cukorért eladogatott addig is. De már nem érhette meg a következő tavaszt. A Kossuth-díjból temették el Vajdáék. Papuka pedig nem volt hajlandó tudomásul venni Mamuka halálát. Kis cselédek látták el utolsó hónapjaiban, míg Gink Károly fotóművész látogatása után Ortutay Gyula és leánya Pestre vitették a Rusznyák Szanatórium ba.

Temetésén - nem Szentesen, ahogy végrendelkeztek -, hanem a Kerepesi temetőben ÉK Sándor búcsúztatta a szakma nevében:

***„Koszta Józsefnek**, nemzeti festőművészetünk nagy halottjának ravatalánál a Magyar Dolgozók Pártjának kegyeletét rovom le.*

***Koszta József** művészetével tudatosan állt a dolgozó parasztság oldalára, szembehelyezkedett ennek mindenféle és fajta elnyomóival. Művészetét jóllehet nem irányította szocialista öntudat és az a felismerés, hogy az úri Magyarország elnyomott parasztjai csakis a munkásosztállyal szövetkezve, ennek vezetése mellett szabadulhatnak meg attól az úgynevezett 'paraszti valóságtól', amely lényegileg számára előbb a Habsburgokkal való kiegyezés, majd pedig a Horthy-fasizmus bilincseit jelentette. Bilincseket, és azt a nincstelenséget, amely minden átkával nyakába szakadt a száz évvel ezelőtti szabadságharcunk bukása után, és amelynek a fasizmust szétzúzó Szovjet-hadsereg dicsősége vetett véget akkor, amikor győzelmével utat nyitott hazánkban a szocializmus építését biztosító munkás-paraszt szövetségnek."*

A többi bekezdésből csak a vezérmondatokat idézzük:

*„**Koszta József** művészetéből hiányzott a szocialista harc tudatossága, amely például nagy kortársát, Biró Mihályt annyira jellemezte...*

***Koszta József** realizmusa nem érte el a tudatosságnak azt a fokát, mint a nagy orosz forradalmi demokraták realistái, a nép közé vitt vándorkiállítások szervezői a 'PEREDVIZSNYIKOK'..."*

- Hol van azóta Biró Mihály, és mit tudunk a „peredvizsnyikokról" ? - S végül:

*„**Búcsúzunk Koszta Józseftől** abban a tudatban, hogy hagyatéka, ha kritikailag átértékelve is, nagy és jelentős örökségként fog élni tovább az új magyar képzőművészeti fejlődésben, amely a formalisták és ál-realisták minden mesterkedései ellenére is a szocialista realizmus győzelmével terhes, és amelynek nagy magyar előharcosa **Koszta József is** volt.*

- Nyugodj békében!" - Mi ez, ha nem végleges kisajátítás ? **(RG)**

K O S Z T A J Ó Z S E F

festőművész bibliografiája

8 Uhr Abendblatt /Berlin/. 1925. jun.19. -

A Mügyüjtő. 1928. 285.l. /Magyar művészek Rómában./

A Reggel. 1937. jan.11. /Két szép kiállitás./ - jan.18. /Vasárnap ünnepelték Koszta J. 50 éves művészjubil.-t./

Asszonyok. 1949.aug.15. /sz.: Koszta József, képekkel./

Az Est. 1935.máj.9. / K.J.kis aranyérmet kapott, arcképpel./ - 1937.jan.9. /K.S.: Beszélgetés... K.J.-vel,arcképpel./ - 1937.jan.19. / A Szinyei Társ. Koszta-ünnepélye./

Az Est Hármaskönyve. 1923. 398.h. /K.J.,arcképpel./ - 1929. I.k. /Kép./

Az Ujság. 1920.jan.11. / e.a.: Az Ernst Muz. csoportkiállitása./ - 1922. febr.12. / e.a.: Hét művész./

Balás-Piry L.: Die ung.Malerei des 19.u.20.Jahrhunderts. Berlin,1940. 20, 21, 26.l., 88,89.t.

Bálint A.: Két magyar festő. Nyugat. 1920.jan. 1-2.sz. 91-92.l.

Bálint J.: Művészfejek. Bp. 1929. /Önarcképpel./

Berend I.: Koszta J.képei. Képes Figyelő. 1948.okt.30./Önarcképpel./ -

" " : Koszta J. /nekrolog/. Képes Figyelő. 1949.aug.6. /Önarcképpel./

Berliner Lokalanzeiger. 1925. jun.12.

Biró J.: A marosvásárhelyi képtár. Magyar Művészet. 1937. 177.l.

Bodnár: Okt.23.-án nyitják meg K.J.kiállitását. Szabadság. 1948.okt.21.

Bóka László államtitk.beszéde a K.-kiállitás megnyitásán. Szabad Művészet. 1948. 337.l.

Bortnyik-Hevesy-Rabinovszky: 2000 év festészete. Bp. 1943. 246,248,349, 394.l./Képekkel./

Budapesti Hirlap. 1917.nov.24. /Kitüntetett művészek./

Corvina. 1922. I. 132.l.

Csánky D.: Az elmult 30 év magyar festészete. Kolozsvár, 1943.

Csókássy I.: A mü és alkotója. Bp. 1933. 101.l. /Képpel./

Dalmady S.: A Mübarátok Köre 25 éves története. Bp. 1915. 57.l.

Debrecen. 1949.szept.8. /Koszta-szobát rendeznek be Szentesen./

Debreceni Déri Muzeum Évkönyve. 1941. 8.l.

Der Bund /Bern/. 1944.jan.28. /Moderne ung.Kunst./

Déry B.: Müvészeti kiállitások külföldön az 1927.évben. Bp.1928. /lásd névmutatót./

Deutsches Lyzeum von Kronstadt. 1951.máj.23. /Közli K.J.hiteles születési dátumát: 1861.márc.27.Brassóban./

Deutsche Tageszeitung/Berlin/. 1925. jun.16.

Diner-Dénes J.: Magyar képzőmüv.kiállitás. Magyarország a párisi világkiállitáson,1900. Bp. 1901. 38,40.l. /Képpel./

Dömötör I.: A müpártoló Budapest. Magyar Müvészet. 1925. 204.l.

" " : Koszta József. Magyar Müvészet. 1927. 240.l.u., 241-50.l. /Önarcképpel,képekkel és szines képmelléklettel./

Dutka M.: Koszta J.életmüve. Világ. 1948.okt.28.

Éber-Gombosi: Müvészeti Lexikon. I.k. 587.l.

Ék Sándor: Buesubeszéd Koszta J. [illegible]atalánál. Szabad Müvészet.1949.425.l.

Elek A.: Tavaszi tárlat. Az Ujság. 1915.márc.13.

" " : Három magyar festő. Az Ujság. 1917.szept.8.

" " : Koszta József. Nyugat. 1920.aug.sz. 786-791.l.

" " : Három müvészremzedék. Az ujabb magyar müvészet egyéniségei. Bp. 1923. 61.l.

" " : Koszta J.müvészete. Kiáll.az Ernst Muz.-ban. Ujság.1937.jan.10.

Ernst E.: A Szinyei Merse Pál Társ.és müvésztagjai. Bp. 1926. 32-34.l.

Esti Ujság. 1943.jan.21. /Szentes város leleplezte a kormányzó arcképét./

Evangélikus Élet. 1948.dec.4. /Két kiállitás./

Farkas Z.: Koszta J.kiállitása az Ernst Muz.-ban. Vas.Ujság. 1917. 627.l. /Képekkel./

" " : Budapesti levél. Forum/Bratislava/. 1937. 10.l.

" " : Az Alföld festői. Nemzeti Ujság. 1943.márc.7.

Fenyő A.E.: A Kossuth-dijas Koszta J. gyüjt.kiállitása. Szabad Nép. 1948. okt.26.

Feuille d'Avis de Nauchâtel. 1944.márc.7. /Th.D.: L'art hongrois moderne au Musée des Beaux-Arts./

Fleischer Gy.: Magyarok a bécsi képzőmüv.akadémián. Bp.1935. 60.l.

Fontanes, J.de: cikke. Reflets /Genève/. 1944.jun.sz.

Fővárosi Lapok. 1895.jun.?. /Képzőművészeti ösztöndijak./

Gáborjáni Szabó K.: Koszta J.: Ruhaszáritás. Müvészetszemlélet. 1948.4.sz. /Képpel./

Gazette de Lausanne. 1944.jan.26. /J.S.: Une exposition à Berne d'art hongrois contemporain./

Genthon I.: Az uj magyar festőművészet tört. 1800-tól napjainkig. Bp.1935. 206-7.l., 56-57.sz.képek.

" " : Erdély müvészete. Kny. a Tört.Erdély-ből. 1936. 30.l.

Gerevich T.: A magyar müvészet szelleme. Szekfü Gy.: Mi a magyar ? Bp.1939. 455,484.l.

" " : Erdélyi magyar művészet. Erdély. 1940. 165.l.

Gerlőtei,E.: A la découverte de l'art hongrois. Les Beaux-Arts. 1948.jun.25.

Gerő Ö.: A magyar népéletkép. Magyar Müvészet. 1927. 30.l. /Képpel./

Gerő-Londesz: Modern magyar festőművészek. Bp. é.n. 89,106.l./Képpel./

Gyöngyösy N.: A mai magyar művészet. 1914-15. Bp.1916. 107.l. /Kép./

Hankiss J.: A magyar géniusz. Bp. 1941. 228.l. /Kép./

Herman L.: Müvészek munka közben. Koszta J. Pesti Napló. 1932.febr.21. /Arcképpel H.-tól./

" " : Miklós Andor. Magyar Müvészet. 1933. 379.l.

" " : Koszta József. Pesti Napló. 1937. jan.10. /Arcképpel H.-tól./

" " : Müvészhumor. Magyar Müvészet. 1948. 32.l.

Hevesy I.: Az impresszionizmus müvészete. Gyoma, 1922. 49.l.

Hirlap. 1948. okt.20. /Koszta J.kiállitását a kultuszmin.nyitja meg./ - 1949.aug.3. /Eltemették Koszta J.-t./

Hubay M.: Szentesen, Kosztánál és a tanyákon. Csillag. 1948.márc. 4.sz.

Jövendő. 1946. 15.sz. ápr.18. /H.K.L.: Az örökifju Koszta József, arcképpel és képekkel./

Kállai E.: Uj magyar piktura. 1900-1925. Bp. 1925. 22,33,34.l.

" " : Neue Malerei in Ungarn. Prof.Biermann: Die junge Kunst in Europa. Bd.II. Leipzig,1925. 21.l.

Kanizsai Nagy A.: A Fővárosi Képtár 1941-42.évi uj szerzeményei. Szépmüvészet. 1943. 61.l.

Kassák L.: Képzőművészetünk Nagybányától napjainkig. Bp. 1947. 12,13.l. /Képpel./

Képzőművészet. 1932. 81.l. /Kép./ - 1934. 103.l. /Kép./

Képzőművészeti Főiskola Évkönyve. 1932-33. 103.l.

Képzőművészeti Társulat Évkönyve. 1929. 48.l. /Kép./

KÉVE Könyve. Bp. 1928. 62.l. /B.K.M.: A művésztelepek jelentőségéről./

Ki-Kicsoda ? Kortársak lexikona. Bp. 1937. 448.l.

Kiss P.: Marosvásárhely története. U.o., 1942. 148.l.

" " : Harminc éves a marosvásárhelyi Képzőművészeti Ház képtára. Szépmüvészet. 1943. 52.l.

M.Kiss P.: A magyar paraszt ábrázolása a magyar festészetben. Szabad Művészet. 1948. 205-6.l. /Képpel./

Kis Ujság. 1949.jul.31. / Meghalt Koszta József./

Kopp J.: Budapest szív.uj szerzeményei. Magyar Müvészet. 1937. 27.l.

" " : A magyar müvészet sikere Velencében és Milanoban. Szépmüvészet. 1940. 20.l.

" " : A Fővárosi Képtár képei. Bp. 1943. /Kép./

Kortárs. 1948. márc.l. 309.l. /Kép./

Kossuth Népe. 1945.aug.11. /F.J.: Sport,Balaton,magyar tájak. Kiállitás a v.Ernst Muzeumban./

Koszta József emlékkiállitás katalogusa. Szentesen,a v.Megyeháza közgyülési termében. 1950.jun.

Krücken-Parlagi: Das Geistige Ungarn. Wien-Leipzig. 1918. II.k. 68.l.

KUT. 1926. dec.31. /Cimlapkép./

Lázár B.: Egy magyar gyüjtemény. /Wolfner/ Bp. 1922. 103-104.l., XXXI.t.

" " : Beczkói Biró Henrik gyüjteménye. Magyar Müvészet. 1931. 530-533.l./Képekkel./

" " : Koszta József müvészete. Magyar Müvészet. 1937. 79-85.l. /Képekkel./

" " : A Beczkói Biró Henrik-gyüjtemény. Bp. 1937. 22,25,40-45,46, 47,74.l. /Képekkel./

Leffler B.: Ungersk konst. Stockholm, 1928. 74.l. /Képpel./

Loránth L.: Paletta. Bp. 1944. 114-117.l. /Önarcképpel./

Lyka K.: A Szinyei Társ.kiállitása. Magyar Müvészet. 1926. 2.l.

" " : A magyar tanyák festője. Koszta J. jubiláris kiállitása az Ernst Muz.-ban. Pesti Hirlap. 1937.jan.10.

II.k.
Lyka K.: A müvészetek története. 2.kiad. Bp. 1939. 312,313.l.

Magyar Géniusz. 1901. 254.l. /Koszta J.karikaturája Márk Lajostól./

Magyar Müvészet. 1925. 53.l. / r.e.: Bómai egyházmüvészeti kiállitás./-,
232-33.l. /Müvészetünk a külföldön./
284.l. / " " " " /
433-34.l. /A Szinyei Társaság londoni kiállitása./
582.l. /Müvészetünk a külföldön./ -
1926. 34.l. / Képek./
126-27.l. /Magyar képek az 1926-os drezdai kiállitáson./
297-99.l. /A Szinyei Társ. brüsszeli kiállitása./
301-2.l. / " " " " " " " /
1927. 5.sz. / Cimlapkép./
1928. 400.l. /A Szépmüvészeti Muzeum gyarapodása 1927-ben/
1929. 176-79.l. / A stockholmi magyar kiállitás a svéd sajtóban./
1934. 172.l. /Kép./
1935. 122.l. /Kép./
1937. 67.l. /Koszta J. ünneplése./,- 94.l. /A Szinyei Társ.tiszt.tagjává választotta./
1938. 44.l. / Arcképe Pólya Fibortól./

Magyar Nemzet. 1948. nov.3. / K.I.: Koszta József./ - 1948.nov.14. /H.B.D.: Hogyan születnek az anekdoták/
1949. jul.30. /Meghalt Koszta J./

Magyarország. 1937.jan.10. / d.m.: Egy igazi magyar festő jubileumi kiállitása./
1940. dec. 25. /Kép a mellékletben./

Magyar Ünnep. 1944. 6.sz. /Kép./

Meier-Graefe,J.: Im alten Oesterreich-Ungarn. Berliner Tageblatt. 1920. aug.8.

Michel,A.: Histoire de l'art. VIII/3.k. Paris, 1929. 1016.l.

Müvészet. 1905. 338.l. /Kitüntetések./
1910. 148.l. /Kép./
1911. 21.l. / Kép./ ,- 37.l. /A téli kiállitás./,- 39.l./Krónika./,- 129.l. /Kitüntetések és pályadijak./,-
137, 139-143.l. /Állami vásárlások./

Müvészet. 1912. 90.l. /Kép./
1915. 186.l. / Vásárlások./
1917. 63,64.l. /Krónika, képpel./
1918. 32.l. /Kitüntetések./

Müvészet. 1937. 5.sz. 14.l. /Koszta J.,Szentgyörgyi I.és Urumoff P.az Ernst Muz.-ban./

Müvészi Ipar. 1894. 100.l.

Nagy I.: Szentes. M.Városok Monogr. III. Bp. 1928. 218.l./Arcképpel./

Nagy Z.: Az erdélyi magyar müvészet kisebbségi élete. Szépmüvészet. 1940. 15.l.

" " : Uj magyar müvészet. 100 év szobrászata és festészete. Bp.1941. 13,32,33.t.,70,71.l.

" " : Kossuth-dijas Koszta J. Puszták Népe /Hódmezővásárhely/.1948. 144-45.l.

Neue Züricher Zeitung. 1944.jan.24. /Ungarische Kunst der Gegenwart./

Oelmacher A.: Déri Muzeum képtára. I.r. Debrecen, 1949. 11.l.

Pásztortüz. 1934. szept.15-30. /Kép./

Patocchi,A.: La mostra d'arte ungherese moderna a Locarno. Libera Stampa. 1944. szept.27. /Képpel./

Peregriny J.: A Szépmüv.Muzeum állaga. III/3.k. 274, 1459.l.

Pérely I.: Magyar fejek. Bp. 1922. /Arcképpel./

Pest. 1943.jun.21. /Leleplezték Szentesen a kormányzó arcképét./ - 1944. febr.18. /Magyar képzőmüv.kiállitás Svájcban./

Pesti Hirlap. XXX 1931.jun.2. / A Munkácsy Céh közgyülése./

Pesti Napló. 1935.dec.25. /Kép./ - 1936.dec.25. /Kép./ - 1937. jan. 10. /K.A.: Ernst Muzeum: Koszta József./ - 1937. jan.10. /A jubiláló müvész, arcképpel és képekkel a mellékletben./ - 1939.okt.29. /t.: Nemz.Képzőmüvészeti Kiállitás Kassán./

Pesti Napló /A 80 éves/ Ajándékalbuma. 1850-1930. /Kép./

Péter A.: A m.müvészet története. II.k. Bp. 1930. 148.l.

" " : Fruchter Lajos gyüjteménye. Magyar Müvészet. 1931. 83.l.

" " : Kiállitások naplója. Tükör. 1937. 133-35.l.

" " : Magyar Képzőmüvészet. Magyarország tört.Vereckétől napjainkig. Bp. é.n. V.k. 110.l.

Péter J.: Látogatás Koszta Józsefnél. Magyar Nemzet. 1948.jun.13.

Petrovics E.: Szépmüv.Muzeum. Az uj szerzeményi kiállitás./1921-24./ Bp. 1924. 34,35.l.

" " " : Samtida konst i Ungern. Malmö, 1934. 31,110.l./Képpel./

" " " : Élet és müvészet. Bp. 1937. 208.l.

" " " : Magyar mestermüvek. Bp. 1936. XIV., 65,112.l./Képpel és szines képmelléklettel./

" " " : A modern festészet kialakulása. M.Müvelődéstört. V.k. Bp. é.n. 531,532.l.

" " " : Egy kimult képtár emlékezete. Magyar Csillag. 1942. II. 168.l.

Pogány Ö.G.: A magyar festészet forradalmárai. Ars Mundi X. Bp.1947. 23,40-42, 134, 135.l. / Képekkel./

" " " : Magyar realisták. Szabad Müvészet. 1948. 344,345.l. /Képpel./

" " " : Hundert Jahre ungarische bildende Kunst. Wien,1948. 21.l.

Rabinovszky M.: Révész István gyüjteménye. Magyar Müvészet. 1936. 212.l.

" " " " : Haladó hagyományok a magyar festészetben. Szabad Müvészet. 1950. 204.l.

Révai Lexikon. XX.k. 508.l.

Rónay K.: A Szfvárosi Képtár 1937-38.évi uj szerzeményei. Képes Krónika. 1939. 24.sz. 64.l. /Ónaroképpel./

Rosner K.: The art of Hungary. The Studio /London/. 1937. márc.sz. /Ism.: Magyar Iparmüvészet. 1937. 62.l./

Rózsa M.: A magyar impresszionista festészet. Bp. 1914. 187.l.

Sőregi J.: Vezető Debrecen város Déri Muzeumában. Debrecen,1939. 305.l.

Szabad Esti Szó. 1948.okt.22. /Koszta J./

Szabad Müvészet. 1948. 3.sz. 125.l. /A londoni magyar kiállitásról./,- 331.l. /Lapszemle./,- 395.l. / Kis lexikon./,- 398.l. /A Müvészeti Tanács vásárlásai./

1950. 272.l. /Emlékkiállitása Szentesen./

1951. 243.l. /Müvészet, melyet az élet lelkesit./

1952. 250.l. /A Magyar Képző- és Iparmüv.Szöv.közgyül./

Szabad Nép. 1949.aug.2. /K.J. halála./

Szegi P.: Koszta József. Szabadság. 1948. okt.29.

" " : Séta a szegedi Közmüvelődési Palota képtárában. Szabad Müvészet 1949. 477.l.

Székely Z.: A 88 éves Koszta József példát mutat. Független Magyarország. 1948. nov.2.

Szentesi Magyar Alföld. 1949.aug.3. /Szentes dolgozói bucsuznak Koszta Józseftől./

Szépmüvészet. 1941. 5.sz. /Önarckép./
1943. 192.l. /A Szépmüv.Muzeum számára vásárolt örök letétek, képpel./
1944. 142-43.l. / A svájci sajtó a magyar kiállitásról./,-
206.l. /A svájci magyar kiállitás ujabb sikerei./

Szépmüvészeti Muzeum Évkönyve. IX.k. 273-75.l.

Szinház. 1948. 14

Szolnok a müvés

Tamás E

Ybl E.: Az Ernst Muzeum csoportkiállitása. Budapesti Hirlap. 1937.jan.10.

" " : Három kiállitás. Budapesti Szemle. 1937. febr.sz. 241,242.l.

" " : A mai magyar festészet és szobrászat svájci kiállitása. Szépmüvészet. 1944. 92-93.l. /Képpel./

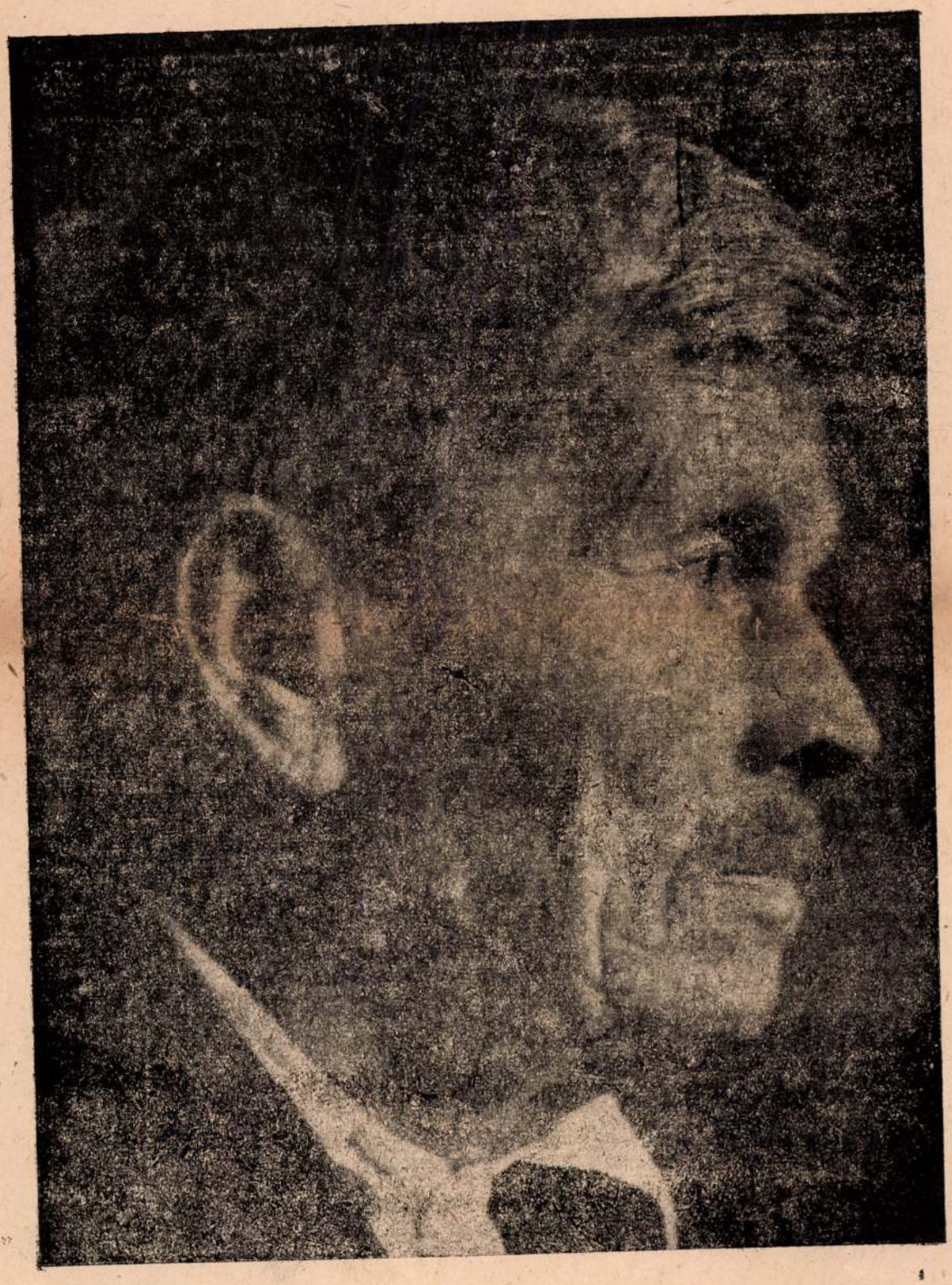
" " : Die ungarische Malerei u.Plastik im 19.u.20.Jahrhundert. Der Kleine Bund /Bern/. 1944.febr.6.

" " : L'art hongrois moderne au Musée Rath. Les Musées de Genève. 1944. máj.sz.

Zárda J.I.: Miből látom,hogy Koszta József a magyar valóság ábrázolója. Szabad Müvészet. 1949. 218-19.l.

Konta Gorog
1948

[illegible]

Bevezető

Ha végigtekintünk Koszta József gazdag életművén — amelyből ez a kiállítás bő és jellemző válogatással igyekszik mennél hívebb képet adni — már első pillantásra is szemünkbe tűnik a paraszti témának tájképben és alakos kompozícióban egyaránt megnyilvánuló döntő túlsúlya. Ha pedig jobban belemélyedünk a képek hangulatába, lehetetlen meg nem éreznünk, hogy a paraszti táj, a paraszti tipusok, a paraszti munka képei mellett egy-egy bájos gyermek-arcképében, sőt egyszerű virágcsendéleteiben is a paraszti élet szerény örömeinek ad hangot. Lehetetlen meg nem éreznünk, hogy egyetlen történelmi képének nem véletlenségből választotta tárgyául a magyar nép legendás királyát, az urakat megleckéztető igazságos Mátyást, mint ahogy a Három Királyok bibliai mondáját sem véletlenül plántálta a paraszti valóság tömör talajába. És elkerülhetetlenül felmerül bennünk az elismerő meghatározás: Koszta József a dolgozó szegényparasztság festője.

Holott Koszta sem a magyar, sem az európai művészetben nem áll egyedül a parasztság életéhez és környezetéhez tapadó témakörével. Sokan merítették tárgyukat az utolsó száz évben a falusi élet, a mezei munka köréből és nem egy művész volt, akinek ez valósággal „specialitásává" lett. A tájképnek pedig közismert a XIX. század festészetében betöltött jelentős szerepe és a tájfestők nagyrésze foglalkozott előszeretettel a szántóföldek, tanyák, falusi utcák ábrázolásával. De még a bibliai jeleneteknek a paraszti életképpel való összekapcsolása is úgyszólván divattá vált egy időben, a német Uhde érzelmes kezdeményezése nyomán.

Mi az tehát, ami Koszta festészetét kiemeli az utolsó száz év művészetének ezek közül az általánosan ismert megnyilvánulásai közül? Mi különbözteti meg őt azoktól a művészektől, akik az uralomra jutott polgárság fölényes humorával vagy érzelgős leereszkedésével szemlélik a parasztok világát, valamint azoktól is, akik — jobbik esetben — a fejlődő városok kőfalai közé szorult ember meghatott, szépítő vágyódásával emlékeznek a falusi élet, a szabad természet elveszett paradicsomára? Vagy mi különbözteti meg azoktól a tájfestőktől, akik csupán a finom fény- és párarezdülések megfigyelésének, a láthatatlan természeti erők látható ábrázolásának kisérleti anyagát keresték a tájképekben? Miben látjuk és mivel magyarázzuk azt a döntő különbséget, amely Koszta Józsefet — a fenti példákkal ellentétben — oly gyökeresen kapcsolja a paraszti valósághoz és valóban méltóvá teszi „a parasztság festője" megtisztelő elnevezésére?

A feltett kérdés nemcsak Koszta művészetének kérdése, hanem szorosan összefügg az egész magyar képzőművészet egyik legfontosabb problémájával. Éppen ezért, ha kielégítő választ akarunk kapni, meg kell vizsgálnunk képzőművészetünk viszonyát egyfelől az egyetemes képzőművészethez, és másfelől a magyar irodalmi és művészeti kultúra egészéhez, hogy annak alapján próbáljuk meghatározni Koszta piktúrájának jelentőségét.

✣

A szabadságharc bukása, de méginkább a 67-es kiegyezés hosszú időkre megpecsételte nemcsak a magyar nép, de a magyar kultúra sorsát is. Köztudomású, hogyan egyezett meg 1867-ben egyrészt a hatalomra törő kapitalizmus a hatalmát védő hűbéri nagybirtokrendszerrel, másrészt mindkettő az osztrák gyarmatosító törekvésekkel — a nép kontójára. De a kompromisszum sikeres fenntartásának, kiadós gyümölcsöztetésének előfeltétele volt a kiegyezés lényegének eltitkolása, elködö-

sítése annak, hogy az urak jóbarátságának árát hogyan fizeti a szegény dolgozó nép háromszoros kiszolgáltatottságával, elkendőzése a magyar társadalom legsorsdöntőbb kérdéseinek. Ez az elkendőzés nyomta rá bélyegét az irodalmi és művészeti életre is, ez a szellem magasztalta fel a Herczeg Ferenceket, Benczúr Gyulákat és sujtotta szegénységgel, hajszolta meghasonlásba azokat a művészeket, akik a haladás, az igazság útját keresték.

Ez a szellem olyan súllyal nehezedett a magyar életre, hogy még a legjobb íróink, művészeink sem vonhatták ki teljesen magukat a befolyása alól. Így adódott, hogy azok a műfajok, amelyeknek lényege a valóságnak széleskörű, mélyrehatóló, tárgyilagos feltárása, nálunk csak tengődtek és az elfojtott haladó, realista törekvések azokba a művészeti ágakba sűrűsödtek, amelyek az indulat, a szubjektív átérzés egy-egy ragyogó fellobbanásával világítanak át a magyar valóságot eltakaró hazugságok szövedékén. Ez magyarázza a líra elsőbbségét a drámával és az epikával szemben az irodalmon belül, valamint a zene nagy jelentőségét a magyar kultúra egészében. De ez magyarázza képzőművészetünk — elsősorban a festészet — meglepő pályafutását is.

Mert a képzőművészet nem utolsó helyet foglal el ezek közt a „szubjektív" művészetek között. Igaz ugyan, hogy a szobor, a kép tárgyában objektíven megjelenik a valóság kiszemelt része — de milyen kis része! Hiszen amit a mű közvetlenül, tárgyilag ábrázol, az sohasem lehet több, mint amennyit a szem egyetlen tekintettel át tud fogni és annak is csak a látható felszíne, annak is csak egy pillanatnyi állapota. A képzőművészi alkotás azonban — ha valóban megérdemli ezt a nevet — ennél sokkalta többet mond el a valóságról. A mű tárgya csak megindítja képzeletünket, gondolkodásunkat egy bizonyos irányban, s azután már a művészi formának — a szín, vonal, tónus, kompozíció és anyagkezelés együttihatásának — szubjektív kifejezőereje ragadja tovább időben és térben, a téma által csupán érintett probléma mélyebb vonatkozásai, legbensőbb összefüggései felé.

Ezért válhatott — a líra és a zene mellett harmadikul — festészetünk a magyar kultúra nagy erősségévé, ezért történhetett, hogy a kiegyezés utáni évtizedekre — tehát éppen arra az időre, amely még lírai költészetünk számára is a legsivárabb korszakot jelentette — esik a magyar festészet európai színvonalra való feltejlődése, nemzeti sajátosságainak kialakulása, amely sajátosságok között alapvető éppen a realisztikus erők túlsúlya volt. De ebből következett képzőművészeti realizmusunk különleges jellege is: hogy a téma és forma viszonyában a súlypont — más nemzetek művészetével összehasonlítva — erősen a formának szubjektív hatása felé tolódott el és kialakult a formának egy különleges érzékenysége, a tónusnak, színnek, anyagkezelésnek, a tömörebb vagy lazább tömegeknek egy olyan kifejező gazdagsága, amely szárnyakat ad a fantáziának és a legkülönbözőbb, sokszor pedig a legigénytelenebb témákból is széles távlatot nyit a magyar valóság mélységei felé. Mi volt ez a valóság? Madarász Viktor Hunyadi László ravatali gyertyáival nemzeti függetlenségünk tragédiáját világította meg, Rippl-Rónai látszólag derűs kisvárosi életképei mögött ott bűzlik az úri középosztály egész rothadtsága, Nagy-Balogh János egy szerény, őszirózsás csendéletbe a külvárosi proletárélet sivárságát sűrítette bele. Az a probléma azonban, amellyel festőink a leggyakrabban szembetalálták magukat, amelyre napi munkájuk során, a sárba fulladt dűlőutak, végtelen ugarok, áporodott parasztszobák festése közben újra meg újra rádöbbentek, az a probléma az ország feudális elmaradottsága, a földkérdés megoldatlansága, a szegényparasztság tarthatatlan nyomora volt. De a művészeti élet harcaiban rá kellett döbbenniök

arra is, hogy ugyanaz az elmaradottság gátolja a magyar kultúra haladását, szabad fejlődését és meg kellett érezniök a sorsközösséget azzal a parasztsággal, amely a kurtanemes jegyzők, szolgabírák, meg a főúri latifundiumok nyomása alatt éppúgy sínylődött, mint ahogy művészetünk sorvadozott a hazug és maradi, szűklátókörű dzsentry-arisztokrata szellem uralma alatt.

Így kapcsolódott össze legjobbjaink festészete a magyar földnek, a föld népének életével, így vált a magyar piktúra érzéssel telített, gazdag festőisége elsősorban a paraszti valóság tükrözőjévé. És míg nyugaton Millet életműve monumentális kompozíciók során át alakult a paraszti élet hatalmas himnuszává, a nagy tájképfestők viszont: a barbizoniak a szűzi természet költői magányát, az impresszionisták a fény- és páratelt levegő finom törvényeit keresték a folyók partján, a réteken és az erdőkben, addig a mi legnagyobb festőinknél a tájkép és az alakos kompozíció, a természet és az ember teljesen összefonódott: a föld és a nép elválaszthatatlan egységévé kovácsolódott. A parasztsággal való sorsközösség, a parasztság iránti együttérzés átitatta egész művészetüket, az alakította ki stilusuk sajátos magyar zamatát, az sugározta műveikből minden témán keresztülhatolva a magyar társadalom legégetőbb problémáját.

Ezek közé a legnagyobbak közé tartozik Koszta József is. Ugyanezek az erők hatják át az ő művészetét is — de mindeniknél fokozottabb egyértelműséggel és ha a többieknél sorsközösségről, együttérzésről beszéltünk, nála nyugodtan szólhatunk a parasztsággal való teljes azonosulásról.

✠

Koszta maga is parasztcsaládból származik. Legendák szólnak nagyapjáról, aki szívós tudásvággyal lett disznópásztorból lelkésszé és ha édesapja már mészáros volt is, a vidéki kisiparos nyolcadk gyermekének, a brassói fényképészinasnak, az erdélyi kastélyok vándorpiktorának bőven volt alkalma megismerni a szegényember életét a földesurak árnyékában — amíg annyi pénzt összekuporgatott, hogy végre elkezdhetett tanulni, feljöhetett Pestre, a Mintarajziskolába.

Itt viszont az úri Magyarország lélekölő művészetpolitikájával ismerkedett meg. Már első mesterétől, a polgárosodó Budapest divatos, könnyűkezű dekorátorától, Lotz Károlytól riadtan menekült Székely Bertalan osztályára, akinek rokonlelkű oktatásában találta meg sivár tanulóéveinek egyetlen vigasztaló, de rövidéletű epizódját. Mert a mult század magyar művésznövendékeinek hagyományos útja hamar továbbszólította a müncheni akadémiára, majd onnan hazatérve a Benczúr-féle Mesteriskolába. Az úri piktúra atyamesterével azonban végképp nem tudott megegyezni. Most már öntudattal utasította vissza az idegen szellemű mester tanítását, ha az belejavított a munkájába, ő letörölte és rövidesen ki is szakította magát az iskola dohos falai közül, hogy az Alföld szabad ege alatt, a dolgozó parasztság világában végre megtalálja önmagát.

Ettől kezdve hosszú éveken át nélkülözve, de paraszti művészetében egyre erősödve, vándorolt festőládájával az Alföld falvai és tanyái közt. Súlyosan igazmondó piktúrája természetesen nem egykönnyen találhatott az akkori világ tetszésére: első nagy sikereit csak 57 éves korában, az 1917-es gyüjteményes kiállításával, majd hamarosan utána, 1920-ban aratta. De a kései elismerés sem tudta megnyerni az urak Magyarországa számára. E kiállításokon eladott képeinek árából kis tanyát, földecskét vásárolt Szentes határában, visszavonhatatlanul lekötve magát az Alföld rögéhez. Ott festett és ott gazdálkodott egészen a legutóbbi időkig, teljesen eggyé

válva azzal a parasztsággal, amelyből származott, amellyel éveken át együtt nyomorgott, amelynek egész munkásságát szentelte és amelyből művészetének erejét mindvégig meríti.

Életpályájával a parasztsághoz, az Alföld életéhez fűződő kapcsolat fokozatos mélyülésével párhuzamosan fejlődött, művészete is, alakult ki jellegzetes stílusa. Első nagy kompozíciója, a „Hazatérő földművesek", amely még a Benczúr-iskolában készült, paraszti tárgyán kívül nem sok kapcsolatot tart a későbbi Kosztával: egész festésmódja a Bastien-Lepage-féle finom naturalizmus akkor divatos hatását mutatja. De az iskolával való szakítása, leköltözése az Alföldre, éles fordulatot hozott stílusában is A Bastien-Lepage-i lágyságot szinte egyik napról a másikra váltotta fel a formák tömörsége, a fény és árnyék kemény ellentéte, azok a sajátságok, amelyek később annyira jellemzőkké váltak az érett Koszta festészetére.

De első ilyen képein a keresetten hangulatos világítási hatások és az a puha simaság, amellyel a fénycsíkok végigömlenek a sötét formák felületén, még elárulják azt az érzelmes elfogódottságot, amely az újonnan felfedezett világ láttára a művészt megragadta. Rövid néhány év alatt azonban megszabadult az elfogódottságtól, művészete teljesen meggyökeresedett a paraszti életben. Kialakult stílusa, amely már parasztos tárgyilagossággal tükrözi a paraszti valóságot, de amely éppen tárgyilagosságában megdöbbentő drámai erővel jeleníti meg a dolgozó parasztság sorsát.

Ez a stílus, bármennyire izig-vérig paraszti és magyar, kialakulásában nem nélkülözhette a modern európai művészet nagy eredményeit: míg gyökereit az Alföld talajába eresztette, a termékenyítő harmatot az impresszionizmus tanulságai hozták számára. Koszta József sokat utazott külföldön is és különös örömmel tartózkodott Párizsban, amelynek festészete akkor a haladás élén járt. Megismerte a művészet időszerű problémáit, de átformálta azokat a saját népe szolgálatára. Az impresszionizmus laza foltjai nála súlyos tömbökben zárkóznak egymáshoz, a napsütötte levegő finom rezdülései fény és árnyék kemény harcává élesednek, a szabad természet gazdag színszövedékei harsány pirosak és sűrű zöldek, vakító fehérek és mélységes kékek barbár ellentétévé tömörülnek. A delelőjén álló francia polgárság színes és mozgékony látásmódjából így alakult Koszta kezén a feudális maradványok börtönében fuldokló magyar valóság vaskos művészete, amely bármit ábrázol is, mindig a paraszti sors súlyát, a tűrhetetlen nyomást és a kitörni kész erők fojtott küzdelmét, a paraszti érzésvilág komor hullámzását tükrözi.

Így válik érthetővé, hogy legszerényebb virágcsendéletei sem puszta műhelygyakorlatoknak, hanem a paraszti élet megnyilvánulásaiként hatnak, hogy tanulmányfejeiből a paraszti világ sokrétű változatosságát ismerjük meg. Így válik érthetővé, hogy amikor bibliai tárgyú képet festett, akkor is — az Uhde-féle népies Krisztus-képekkel ellentétben — valóban a nép világát, a paraszti valóságot ábrázolta, míg a paraszti valóság, a paraszti munka ábrázolásában sokszor bibliai magasságokig emelkedett. Így válik érthetővé, hogy amilyen mértékben érik stílusa, abban a mértékben növekszik művészetében a tájkép jelentősége, abban a mértékben válnak az Alföld végtelen síkjai, apró tanyái, napégette falusi utcái a föld és a nép elválaszthatatlan problémájának hordozóivá, Koszta mondanivalóinak legteljesebb kifejezőivé.

A sötétkéken izzó ég, a vakító fények és fekete árnyékok foltjai tömören, az alföldi kánikula tikkasztó súlyával nehezednek a kiégett mezők és szegényes udvarok dolgozóira. A vészterhes, fülledt levegőben már szinte fuldoklik a táj, fuldokolnak a sárga tarlók és méregzöld vetések, a riadtan meghúzódó kis tarka virágoskertek

és a fehéren villogó házsorok, amelyek mögött feketén rajzolódik az égre egy-egy öreg szélmalom, mint a felszámolatlan mult nyomasztó kísértete. S a nyomás egyre súlyosbodott, a helyzet egyre tarthatatlanabbá vált. Koszta József néhány legutóbbi, közvetlenül a felszabadulás előtt festett tájképében a vésőkig felfokozott feszültség új kezdeményezésre ragadta az akkor már 84 éves mestert. Korábbi képeinek a vízszintesek és függélyesek megingathatatlan rendszerére épült kompozíciója most kilendül tengelyéből és a ferde síkok vésztjósló hullámzásába kezd, színeinek lefojtott, sötét ereje hirtelen a barnák, sárgák, vörösek forró izzásába csap át és a lilában, zöldben játszó alkonyati égbe, mint egy fenyegető kiáltás, hasít bele egy fantasztikusan meggörbült fa vörhenyesfényű koronája.

✠

A forma szubjektív hatásának ez a magyar művészetre jellemző túlsúlya eleve magában hordja azt a veszélyt, hogy festészetünk a valóság tükrözéséből mindig könnyen csap át egy bizonyos lágy érzelmességbe, amelyben aztán elmosódnak a valóságos összefüggések és amelyből lassanként kialakult a magyar képzőművészet sajátos realizmusának sajátos ellenpólusa. A Horthy korszak egészségtelen levegőjében ez a valóságidegen, befelénéző, finomkodó líraiság vált az uralkodó iránnyá s csak kevesen őrizték és fejlesztették tovább a magyar realizmus nagy hagyományait. E kevesek közé tartozik Koszta József is. Ma, a népi demokrácia korszakában szükséges, hogy visszanyúljunk ezekhez a hagyományokhoz és Kosztához, e hagyományok élő képviselőjéhez.

A népi demokrácia Kossuth-díjjal tűntette ki, a legnagyobb megbecsüléssel veszi körül a 88 éves mester személyét. De talán ennél is fontosabb, hogy művészetéből tanuljunk. Koszta József a parasztság festője, mégpedig az elnyomott, a kisemmizett parasztság festője volt. De ha mai fiataljaink ugyanazzal a feltétlen azonosulással formák össze a mai dolgozókkal, mint ő az úri Magyarország nincstelenjeivel, akkor hamarosan üdvözölhetjük a felszabadult parasztság, a szocializmust építő munkásság festőit, szobrászait is.

Háy Károly László

1. Négy alakos tájkép, műv. tul.
2. Két alakos tájkép műv. tul.
3. Krumpliszedők, műv. tul.
4. Ülő alak vrággal, műv. tul.
5. Leány tehénnel, műv. tul.
6. Kosaras leány, műv. tul.
7. Tanyarészlet, műv. tul.
8. Tanyarészlet, műv. tul.
9. Stoppoló leány, műv. tul.
10. Két leány a mezőn, műv. tul.
11. Tanyarészlet kapáló alakkal, műv. tul.
12. Cigányputri lilaszoknyás alakkal, műv. tul.
13. Tanyarészlet két fehér házzal, műv. tul.
14. Tájkép, műv. tul.
15. Tájkép világos éggel, műv. tul.
16. Tájkép két gereblyéző alakkal, műv. tul.
17. Tanyarészlet, két boglya egy alakkal, műv. tul.
18. Kosztanéni virággal, műv. tul.
19. Asszony tyúkkal, műv. tul.
20. Rózsaszínblúzos leány kávéscsészével, műv. tul.
21. Fehérblúzos kisleány, műv. tul.
22. Paraszlasszony piros kendővel, műv. tul.
23. Tájkép, fehérblúzos alak piros köténnyel, műv. tul.
24. Tanyarészlet három fehér házzal, műv. tul.
25. Tájkép egy világos és egy sötét boglyával, műv. tul.
26. Tanyaudvar tyúkokkal, műv. tul.
27. Tanyarészlet két boglyával, műv. tul.
28. Tájkép világos éggel, kis tehénnel, műv. tul.
29. Cigányputrik három kis alakkal, műv. tul.
30. Önarckép, műv. tul.
31. Virágcsendélet, műv. tul.
32. Virágcsendélet-primulák, műv. tul.
33. Három rózsa, műv. tul.
34. Virágcsendélet, műv. tul.
35. Virágcsendélet, fehér rózsa, műv. tul.
36. Virágcsendélet, szekfűk, műv. tul.
37. Virágcsendélet, violák, műv. tul.
38. Virágcsendélet, rózsák, műv. tul.
39. Virágcsendélet, fehér jázminokkal, műv. tul.
40. Tengerparti részlet, műv. tul.
41. Tájkép kis patakkal, műv. tul.
42. Őszi táj nyárfával, műv. tul.
43. Tanyarészlet két kis fehér tehénnel, műv. tul.
44. Cigányputrik napraforgóval, műv. tul.
45. Cigányputrik jegenyékkel, műv. tul.
46. Tanyarészlet egy alakkal, műv. tul.
47. Tanyarészlet virágzó fával, műv. tul.
48. Cigányputrik, műv. tul.

49. Tanyarészlet, műv. tul.
50. Cigánysor, műv. tul.
51. Tanyarészlet tyúkokkal, műv. tul.
52. Virágcsendélet muskátlival, műv. tul.
53. Tanyarészlet fehér libákkal,
54. Szekfűs leány, mgt.
55. A tyúk, mgt.
56. Szélmalom, mgt.
57. Tanyai házak piros alakokkal, mgt.
58. Rőzsés leány, mgt.
59. Muskátlis leány, mgt.
60. Sötét fák, Székesfőv. tul.
61. Menyecske, Székesfőv. tul.
62. A nagy ház, Szépművészeti Múzeum tul.
63. Faluvége, mgt.
64. Virágcsendélet, Főv. Képtár tul.
65. Fehérblúzos leány, Főv. Képtár tul.
66. Pipacsos leány, Főv. Képtár tul.
67. Virágos mező, mgt.
68. Kismodell, Piri, mgt.
69. Hazatérés, Főv. Képtár tul.
70. Vízben tükröző házak, mgt,
71. Önarckép, Főv. Képtár tul.
72. Falurészlet, Főv. Képtár tul.
73. Havas táj, mgt.
74. Három királyok, Szépművészeti Múzeum tul
75. Három királyok, Főv. Képtár tul.
76. Szénagyüjtés, Szépművészeti Múzeum tul.
77. Hazatérők, Szépművészeti Múzeum tul.
78. Kukoricatörők, mgt.
79. Kukoricatörők, Szépművészeti Múzeum tul.
80. Szélmalmok, mgt.

Felelős kiadó: Koszta József.
5608.48. Független nyomda, Budapest. Felelős: Földi Vilmos vállalatvezető.

16.

Ruhaszárítás

Virágcsendélet

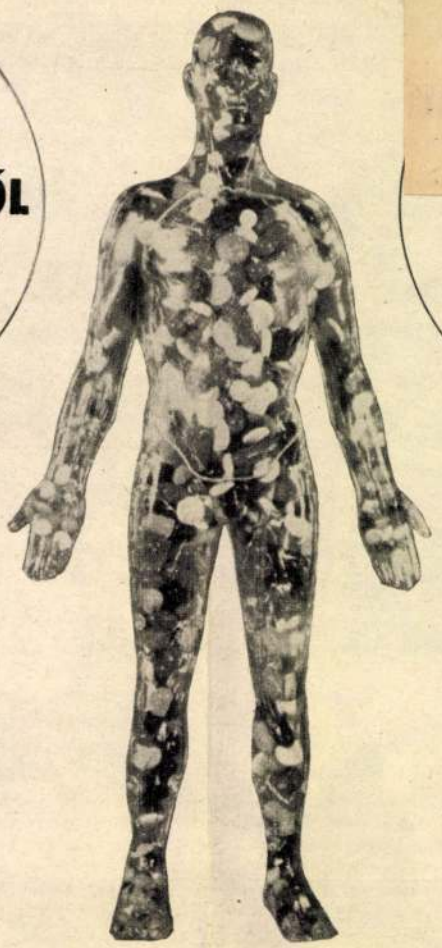
(A Corvina Archivum reprodukciói)

ismerték azt az *alázatát*, amely csak a kivételes intelligenciájú embereknek adatik meg: hogy tisztelettel tanulják meg a legegyszerűbb embertársaiktól is a maradandó bölcsességet.

Koszta igen alaposan ismerte ifjú korától a városi élet és a civilizáció megbecsülendő vívmányait, de a *veszélyeit és fonákjait* is idejében, okosan átérezte. Voltaképpen ez utóbbiak ellenszeréül nagyon reálisan és éppenséggel nem romantikusan kereste a biztonságot természetközelségű otthonában. Meg is találta ezt: olyan egyszerű emberek *bölcsességében, nyugodt kedélyvilágában*, akik ősidők kultúraalapozóinak jellemvonásait őrizték, mert primitív fokon is megtanultak a természettel társalogni, az ember számára veszélytelenül, barátian. Mesterünk a modern természeti s társadalmi bölcselőkkel csaknem egyidejűleg — s tőlük függetlenül — jött rá, mennyire kívánatos a természetet ismerő legegyszerűbb embereket méltóképpen *megbecsülni*. És átérezte azt is, hogy mit árt az ember önmagának és embertársainak, ha az ő örökségüket nem tiszteli! Koszta művészetének és jellemének megformálását e felismerés erősen táplálta. Jóllehet ennek igazáról csakis festészetében vallott tökéletesen, amely ismert lett immár egész Európában, sőt hovatovább az egész világon.

Nagy Tibor

A GYÓGYSZEREKRŐL MINDENKINEK!

ÉS HOVA ADJUK?

Két héttel ezelőtti cikkünkben arról szóltunk, hogy egy gyógyszernek csak akkor mutatkozik meg a hatása, ha a gyógyszermolekula előbb a sejtek felületén levő és neki megfelelő *érzékelőkhöz* (receptorokhoz) kapcsolódik. Igen ám, de ez csak akkor következik be, ha a hatóanyag *eljut* a kötődés helyére. Attól függően: hol akarjuk, hogy a gyógyszer hasson, milyen a gyógyszer halmazállapota, formája, „kiszerelése" és mennyire gyors hatást várunk tőle, a gyógyszert kenhetjük a bőrre, beültethetjük a bőr alá, beadhatjuk a szájon, a végbélen, az orron, a hüvelyen vagy a húgycsövön át, és sokféle helyre adhatjuk injekcióban is.

A bőrre és a bőr alá

A *bőr felületét* olyan készítményekkel (kenőcsökkel, krémekkel, pasztákkal, oldatokkal, porokkal, tapaszokkal stb.) kezeljük, amelyektől általában *helyi* hatást várunk. Ha például a bőrön fertőzés vagy valamilyen külső vagy belső ártalom miatt *gyulladás* támad, sok esetben nincs szükség arra, hogy a gyulladást csökkentő gyógyszert — mondjuk — a szájon át szedjük be; elegendő, ha azt a gyulladt bőrfelületre kenjük. Ezek a gyógyszerfajták ugyanis csak a bőrbe ivódnak be, vagyis oda, ahol hatniuk kell, s nem jutnak el a vérrel a test távolabbi részeibe. S ez azért előnyös, mert nem egy bőrre szánt gyógyszer *mérgezést* okozna, ha a *szájunkon* át jutna a szervezetünkbe.

A bőrgyógyászatban használt készítményekben azonban nemcsak hatóanyagok, hanem olyan vegyületek is vannak, amelyek a bőr *zsír-* és *nedvességtartalmának* módosításával segítik elő a gyógyulást.

Amikor az a cél, hogy egy gyógyszer *lassan*, esetleg csak hónapok alatt szívódjon fel a szervezetbe, a gyógyszert *csíramentes* tablettában, parányi kristály alakban vagy kapszulában — tokocskában — ültetik be *a bőr alatti kötőszövetbe*. A csíramentesség azért alapkövetelmény, mert ha a gyógyszerrel esetleg gennykeltő kórokozók is lejutnának a bőr mélyebb rétegeibe, ezzel maga a gyógyszert beültető személy idézné elő a bőrgyulladást. (Az így keletkező betegség az úgynevezett *iatrogén* ártalmak közé tartozik — ezeket az jellemzi, hogy az *orvosi* beavatkozás nyomán támadnak.)

Ma még kevés ilyen „bőr alá beültethető" gyógyszerünk van. De mert sokfajta gyógyszert nagyon előnyös volna ezen a módon juttatni a szervezetbe, a kutatók dolgoznak azon, hogy számos készítményt ebben az alakban is gyárthassanak. Ez azonban nem mindig egyszerű dolog. Például a széles körben használt B_{12}-vitamint ma is *injekcióban* hozzák forgalomba, mert még nem jártak eredménnyel azok a kísérletek, hogy e hatóanyagot például tablettázzák.

Tabletták, kúpok

Leggyakrabban olyan gyógyszereket kell szednünk, amelyeket *tablettában, kapszulában, porban* vagy *ostyába zárva a szájon át* veszünk be, vagy amelyeket *kúpban a végbélbe* dugunk.

A tablettás gyógyszerek — a hatóanyaguktól függően — *vízben* vagy *zsírban* oldódnak. Az előbbiek már a *nyállal* érintkezve oldódni kezdenek, következésképp felszívódásuk is megkezdődik a *száj* és a *nyelőcső* nyálkahártyáján. De onnan csak kevés hatóanyag jut a véráramba, mert a gyógyszer csak rövid ideig érintkezik a nyálkahártyával. A tablettás gyógyszerek tehát jobbára *a gyomorból és a vékonybélből szívódnak fel* a vérbe, s vele a májba jutnak.

A *májon* való áthaladás megszabja a gyógyszerek sorsát. Ebben a szervünkben tudniillik bizonyos anyagok *megkötődnek*, s szép számmal vannak olyanok is, amelyek *átalakulnak*, illetőleg *hatástalanná* válnak. A gyógyításra szoruló szervet tehát csak azok az anyagok érik el, amelyeket a máj *továbbenged* a vénás rendszerbe.

A májnak a vegyi anyagokat megkötő, átalakító és hatástalanító munkáját úgy védhetjük ki legegyszerűbben, ha a gyógyszert a *végbélen* át juttatjuk a szervezetbe. Onnan ugyanis *a máj kikerülésével* jut a hatóanyag a véráramba. De olyankor is ehhez az eljáráshoz folyamodunk, amikor a gyógyszer fokozottan izgatná a gyomor nyálkahártyáját, s emiatt a szájon át való bevitele nem előnyös.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a végbélen át bejuttatott gyógyszerek *hamarabb* jutnak el hatásuk helyére, mint amikor szájon át vesszük be őket, s ez elsősorban bizonyos

1021

Koszta József festőművész

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
5
ÉLET ÉS TUDOMÁNY
Budapest
1978 SEP 8

AZ A[illegible] LÁTNOKA: KO[illegible]ZSEF

Al[illegible] képz[illegible] nem[illegible] lusú[illegible] gált[illegible] ügy[illegible] [illegible]endáriumában megjelent — tisztelettel és kegyelettel a , eredeti egyéniségű és sti- mint két évtizeden át szol- a magyar ismeretterjesztés

Az Élet és Tudomány szerkesztősége és szerkesztő bizottsága

Koszta Józsefet (1864—1949) *Nagy István* (1873—1937) mellett *Alföldünk* legerőtelibb egyéni stílusú és erős személyi varázsú festőjeként méltathatjuk. Úgy lettek az Alföld festői, hogy *egyikőjük sem volt alföldi születésű*, s egyik sem sorolható az ismert alföldi művészeti központok (a szolnoki, a hódmezővásárhelyi vagy a kecskeméti) körébe.

A *brassói* születésű Koszta József — a Székelyföldön született Nagy Istvánnal együtt — már alkotó élete teljében kapcsolódott az alföldi környezethez. Míg a *Baján* végleg megtelepült Nagy István az Alföldből a peremi dombságokkal határos löszhátak és homokbuckák változatos felszíni formáit jelenítette meg immár ugyancsak klasszikus értékű stílusával, a *szentesi* tanyavilágban megotthonosult Koszta József jobbára az asztallap simaságú alföldi terepek, sík pusztai és mezőségi tájnészek iránt érzett festői vonzalmat.

Muskátlis kislány

A rajzban és kétszínű reprodukcióban is tökéletes festői hatású Nagy Istvántól eltérően Koszta képalkotását nem a kontúr, nem a fény és nem az árnyékoló tónus teszi különösképp varázslatossá, hanem a sajátos értékű *színek, színhatások:* a koloritok tündökletes tobzódása, s bizonyos hangsúlyozott színeknek — nemcsak kevert színeknek — egyénien finom, nemes jellegzetességű ragyogása. Koszta művészete így *koloritfestészet* a legjavából, s elsősorban művészi lá-

Faluvége

tomású színvilága miatt nevezhetjük méltán őt az Alföld legerőtelibb koloritfestőjének.

A brassói mesterlegény

De amíg mesterünk eddig eljutott, bizony sokáig és erősen próbára tevő áldozatok, önmegtartóztatások árán kellett megérlelnie személyiségét, stílusát s jellemléhez is hű mondanivalóját. Azonkívül — s ezzel is számolnunk kell — szinte hiábavaló lett volna sok-sok erőfeszítése, ha véletleneknek is felfogható különös alkalmak, tehetségére felfigyelő műértők és mecénások nem segítik anyagi ösztönzéssel és sok egyéb módon. Noha Koszta — mint egykori brassói mesterlegény — bravúrosan ügyes kezű, praktikus érzékű, vagyonszerzéssel kacérkodó, szervező hajlamú *ezermesternek* indult, a könnyű meggazdagodás kísértését önszántából, legjobb lelkiismeretével távolította el magától. Jól tudta már festőnövendék korában, hogy érdemes önmegtagadást vállalnia; érezte: a tartós szegénység, sőt az átmeneti nyomorgások szemérmes hordásával és szüntelen tanulással, élmény- s tapasztalatszerzéssel nem

Kukoricatörés

KOSZTA JÓZSEF

akármilyen festővé válhat. Az ifjú Koszta József még nem egészen tisztázott előzmények után határozta el, hogy festő lesz. Ezt az elhatározást még azzal is erősítette, hogy több irányú *ipari képzettségét* kiegészítette *a fotómesterségben* való jártassággal is. A fotózás gyermekkorát élte akkor, s a merész vállalkozóknak még a vándorfényképezés is *vagyonszerző* alkalmakkal kecsegtetett. Ám Koszta ezeket az alkalmakat a festői *magánképzéssel*, vándorló *önpallérozással* akarta összekapcsolni: miután kedvet kapott ehhez egy brassói vándorpiktortól. De csakhamar be kellett látnia, hogy a kettő együtt neki nem megy. Így hát csupán a *festészetre* való felkészülésre összpontosította figyelmét. A fotózással — főleg kiváló retusáló készségével — annyi pénzt gyűjtött, hogy a *magyar és német* nyelvet egyaránt értő, sőt a *román* nyelvben is otthonos ifjúként Bécsben beiratkozhatott a császárváros művészképző akadémiájára az 1882—83-as tanévben.

Első tanulmányait — pár portrét — három év múltán egy *kolozsvári könyvesbolt* kirakatában állították ki a nyilvánosság előtt. 1885-től néhány évig megszakításokkal a budapesti *Mintarajztanodában* folytatta előtanulmányait, a freskófestő *Lotz Károlynál* és a történelmi arcképfestő *Székely Bertalannál*. De őt főképp az *életképfestészet* vonzotta, s ennek alapjaiba az azóta elfeledett *Greguss Imre* vezette be ugyanott. Ez irányban *Szolnokon* is dolgozott, s több ott és egyebütt készült képét kiállították — sőt szerény áron meg is vásárolták — a *Műcsarnokban*. 1891-ben ösztöndíjjal *Münchenben* tanulhatott. Hazatérése után átmenetileg *Benczúr Gyula* mesteriskoláját is látogatta, de aztán az 1890-es évek derekán a *Sárréten* lakó rokonok meglátogatása során annyira megragadta őt az alföldi környezetben a szabad természet — és a hozzá bölcsen alkalmazkodó emberek — példája, hogy ezt követően úgyszólván ebben látta életpályája első számú iskoláját.

Megtalálta önálló stílusát

Ilyen alföldi környezetben érlelt első híres életképe a *Hazatérés* vagy a *Hazatérő aratók* címmel vált ismertté 1897-ben a Műcsarnok egyik kiállításán. Ez a képe — ma a *Nemzeti Galéria* tulajdona — elnyerte az egyik akkori legkimagaslóbb művészi jutalmat: a *Műbarátok ösztöndíját*. „*Ez — Lyka Károly* szavaival élve — *egyelőre kiszabadította nagy szegénységéből, és beemelte azoknak a művészeknek a rangsorába, akikkel ezentúl komolyabban kell számolni.*"

1899-ben *Rómában* tanult és dolgozott, a következő évben, a századforduló évében pedig Párizsban. 1902-ben, főleg *Ferenczy Károly* kedves, baráti figyelmű biztatására *Nagybányán* működött, s ennek maradandó emléke *Domboldalon* című, jellegzetesen *„nagybányaias"* festménye. A következő évben azonban visszatért az Alföldre, egyelőre még mindig vándorolva festői kellékeivel. Fő állomásai *Abony*, *Cibakháza*, Szolnok határa, ahol a többi közt a *Vízhordók*, a *Kosaras lány* (1903), a mozgalmas levegőégű *Mezőn* (1904) című festményeit munkálta meg. 1906-ban az őt egyházias vagy legalábbis vallási tárgykörű képalkotásra kötelező *Fraknói ösztöndíj* kitüntetettjeként tartósabb ideig Rómában, majd Párizsban élhetett. Műves „tartozása", a *Háromkirályok* (1906—1907) azonban nem egyházias kötöttségű festmény lett; sőt a valláshoz is csupán a bibliatörténeti tárgy modern, világias átköltésével alkalmazkodott, felmagasztosítva a megkedvelt alföldi tájat és jellegzetes népalakjait. A kép szépséges *Szűzanyája* menyasszonyi pártájú nemes *parasztmadonna*, karjában a kis Jézus *paraszti kisded*, s az előttük hódoló Háromkirályok mindegyike ugyancsak sugárzó bölcsességű, méltóságtartóan kedélyes, egyszerű *pásztorember*.

Az első világháború kitöréséig még több ízben járt külföldön, de mintha minden külföldi útján csupán azokat a formai sorkentéseket kereste volna, amelyeket az alföldi környezetben bölcs kritikai szűréssel, megfontoltsággal fűzött egyéni színlátomású festészetébe. Így munkálta ki 1907 és 1917 között olyan maradandóan egyéni színvilágú festményeit, mint a *Mezei munkások*, a *Borús est* és a különösképp lenyűgözően mozgalmas egű *Vihar előtt*, meg a több változatú szélmalmos, kukoricás, parasztudvaros festményét, a mákszedést és egyéb paraszti munkákat megjelenítő vásznait, továbbá kedvelt *Kati-képét* és az 1917-ben készített *Muskátlis kislányt* is. Mindezeket 1917-ben nagy ünnepi kiállításon mutatta be a budapesti *Nagymező utcában* ma is fennálló *Ernst Múzeum*. Koszta ekkor aratta az első *átütő erejű közönségsikerét*, mert csodák csodájaként *minden kiállított képét megvásárolták*. Ez a siker nemcsak Koszta József jólétét alapozta meg, hanem egyúttal biztatóan jellemezte a közízlés *finomulását* is — a legválasztékosabb műveltségű városi középpolgárság s bizonyos értelmiségi rétegek népes körében. A kiállítás legérettebb alkotásai — így a *Kukoricatörés* — azt is szemlélteték, hogy mesterünk már tökéletesen megtalálta, amire törekedett: *önálló személyi stílusát*.

Színfoltjai

A húsz évvel előbb festett *Hazatérő aratókban* még sok a rajzos részletezés, a térábrázolói s egyéb kölcsönhatás. De azt követően Koszta következetesen és fokozatosan kezdett megszabadulni mindattól, ami alkotói lényegétől idegen. Szerkesztésmódja egyre inkább *egyszerűsödik*, a rajzos részletek elmaradnak, a térbeli távlat éreztetésére sincs szüksége, *síkban* beszélő tömör, tiszta festői formanyelven komponált képein már nem hagy rendeltetés nélküli kilátást, tárgyi körvonalazást sem, hanem különös *színfoltjai* veszik át a főszerepet.

Az első ilyen egyéni koloritképe a *Kukoricatörés*, amelyben a sárga színözönben pompázó kukoricaszárak szinte kulisszaszerűen záró színfalat képezve nem hagynak kitekintő rést a kukoricatöréssel foglalatoskodó emberek számára.

Ezután már nem mondsokat Kosztáról semmi külső esemény taglalása. További nagy művei ugyanis — *Faluvége*, *Ruhaszárítás*, *tanyaképei*, *virágcsendéletei* — mind-mind a további kiteljesedések utánozhatatlan szellemi kincsei. Az 1917-ben kapott *Wolfner-díj*, a szinte évente ismétlődő újabb művészi jutalmak, külföldi útjai — amelyek közül a *németalföldi* parasztfestészet tanulmányozását tekintette a leginkább élményadónak — sorkentéseikkel már nem alakíthatták különösebben kiforrott festészetét. Hovatovább *megunta* ezeket az utakat, de még a budapesti látogatásokat és a kávéházi entellektüel-vitázásokat is! Igen *szófukar* lett még ama művelt városi ismerősei, barátai irányában is, akik szentesi házában fölkeresték. Ha vitatkoztak vele, olykor kedves jószándékkal, olykor meg nyersen vágta el a vita élét. Így ijesztette meg azt a pedagógus tisztelőjét is, aki az egyik kukoricakapálást ábrázoló festménye láttán kedvesen kérdezte meg tőle, hogy festői látomásában miként vonta össze a nyár végi színtüneményű kukoricasárgulást a növény beérési időszakában már szokatlan látványú kapálási művelettel.

Még kurtábban intézte el ama kevésbé tapintatos kíváncsiakat, akik a mestert arról faggatták, miként varázsolt egyik képén nyár éjszakai környezetben napfényes tüneményű színtobzódást. Így aztán könnyen hozták különcködő, harapós ember hí ébe olyanok, akik nem ismerték igaz, szelíd alaptermészetét. És akik nem

A siófoki művelődési ház színháztermének külső fala — a szerző terve. A háromféle elemből kialakított kompozíció a vízbe dobott kő okozta hullámzást idézi fel (Joób F. Tamás felvétele)

mia *értéktelen*, mert ha az épülő új városokban, városnegyedekben és lakótelepeken minden házat ezekkel borítanának, unalmas *egyenruhába* öltöztetnék őket. Sajnos, erre van példa! A nem kellő körültekintéssel tervezett kerámia csakugyan inkább ront, mint javít a házak összképén, de ront akkor is, ha a gyárakból kikerülő színvonalas, jó burkolóelemeket a helyhez, a környezethez való alkalmazkodás, illetőleg tervezés nélkül gépiesen építik be az éppen soron következő — „valamilyen" burkolatot kívánó — helyre.

Ám, ha nem így járnak el, hanem az elemekből színben, kompozícióban, anyagban mást és mást, *eredetit* építenek, olyant, ami csak azon a helyen és csak úgy jó, ahogyan oda tervezték, nagy szolgálatot tehetnek a ma építészetének. Ekkor az épület úgy hat, mint az a szép nő, akire a ruha „rá van öntve": kiemeli szépségét. Tehát a ruha — meg a kerámia — nemcsak gyakorlatias feladatot tölt be, hanem esztétikusat is.

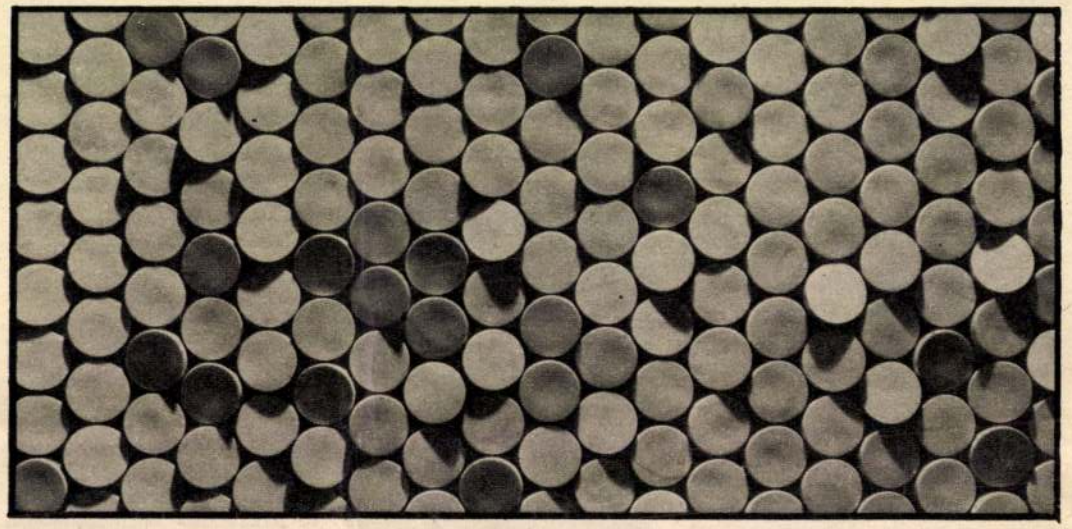
Néhány elemből

A néhány darabból álló plasztikus, sokféle helyen, sokféle feladatot betöltő, mindig másként használható *elemrendszereknek* a „titka" megalkotásuk módjában rejlik. Az elemalkotásnak egyik fő meghatározója a burkolat *rasztere* (hálózata, vonalrendszere, illetőleg osztásrendje), amelyet a tervezőművész legcélszerűbben úgy hoz létre, hogy figyelembe veszi a ma épülő házak típusméreteit (modulját), mert azok mind a belső térben, mind a homlokzaton mutatkozó szintkülönbségeket, az ablakok és ajtók elhelyezésének a ritmusrendjét, a parapetmagasságot* stb. jellemzik, vagyis mindazokat a helyeket, ahova a kerámia burkolat kerülhet. A jól megtervezett raszterű elemrendszerben azután burkoláskor nem kell az elemekből a sor-, illetőleg a falvégeken vagdosni, tehát nem kell fél elemekkel zárni egy-egy kompozíciós egységet. Így a látvány nem az esetlegesség, hanem a befejezettség hatását kelti.

A jól *variálhatóság* az a másik követelmény, amelyet az elemrendszernek ki kell elégítenie. Ez két ok miatt is fontos. Részben azon fordul meg, hogy hányféle kompozíció hozható létre a rendszer elemeiből. Részben pedig attól függ az, hogy a falak síkbeli rendszerét és a ház teljes térbeliségét a burkolatban is össze tudjuk-e kapcsolni: vagyis az íves falfelületeken, a fordulókon, a sarokpontokon is.

Az egyszer jól megtervezett elemrendszert a művész a gyárból *sorozattermékként* (olcsón) kapja vissza, s a szín, a fény és a formai hatások adta számtalan lehetőség közül éppen azt az egyet választja ki, amely megítélése szerint ott, azon a helyen a legjobb. S nemcsak a színnel meg az elemek kombinációival variálhat. Ha egy elemrendszernek az elemeit több különböző anyagból készítik el, merőben más lesz a hatás! A mázatlan kerámia például teljesen rusztikus (durva), míg — mondjuk — a félporcelán ugyanazt az elemet meghittebbé, gyengédebb plasztikájúvá teszi.

Való igaz: az elemrendszert *jól* megcsinálni nem könnyű! Ehhez az kell, hogy a tervező ismerje a ma használatos építési technológiákat, s igazodjon hozzájuk. Akár paneles, akár

A mezopotámiai agyagszögekre emlékeztet Horváth László nak egyforma nagyságú, lemetszett henger alakú elemekből álló kerámiája, amely a Péti Nitrogénművek épületét díszíti (Hegede Béla felvétele)

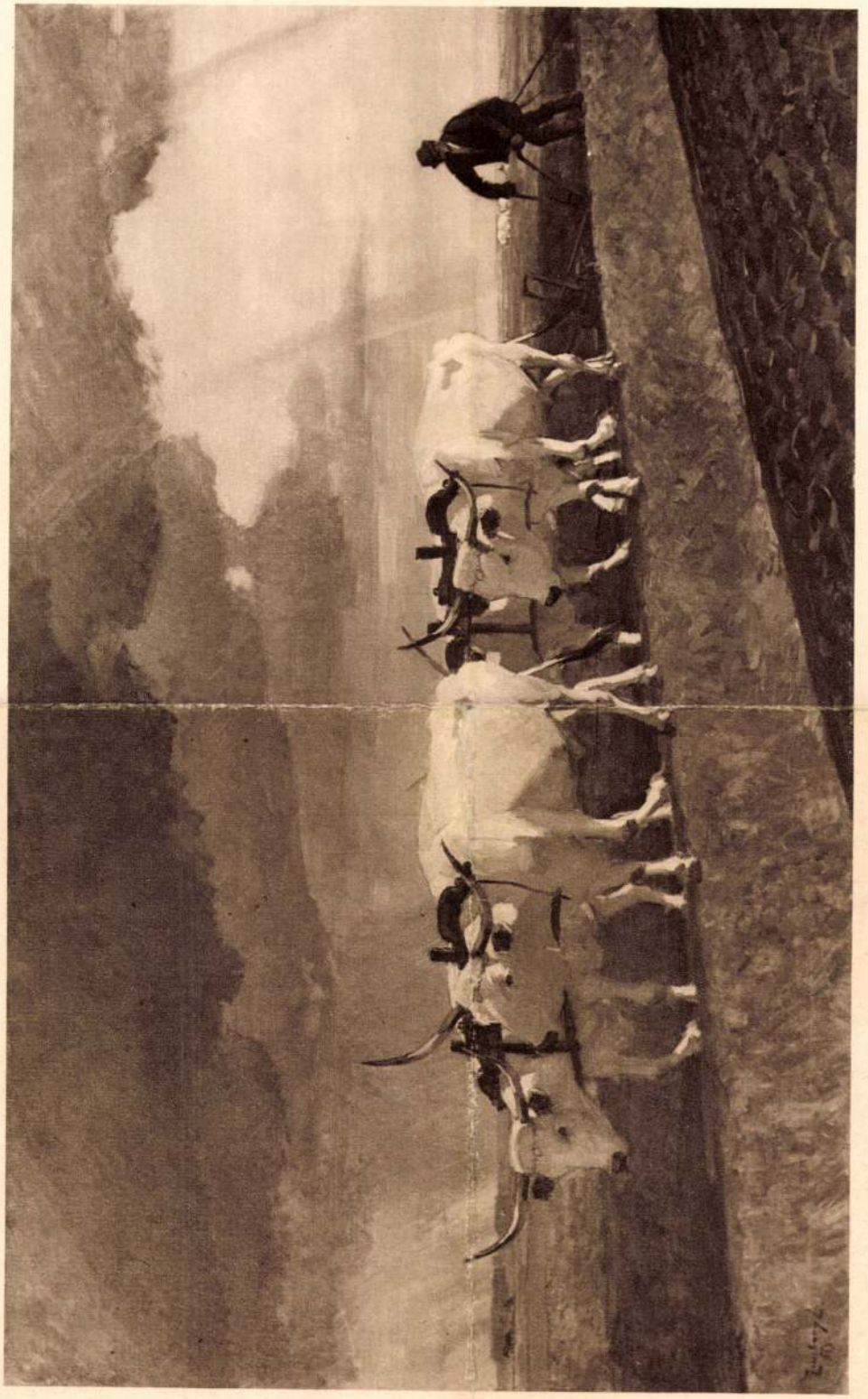

Egy rotterdami középület falának részlete. Henry Moore terve 1955-ből

acél- és üvegszerkezetről van szó, számolnia kell a panelek moduljával, az üveg- vagy acélgerendatípusok méreteivel. De ismerni kell a kerámiagyár technológiai adottságait is, mert már a megtervezéskor számítani kell az elemek gyártásakor bekövetkező méreteltérésekre.

Ám, ha mindezt sikerül jól megvalósítani, ugyanannak a három-négyféle elemnek a rendszeréből az élet és a rendeltetés kívánalmainak megfelelően egyszer csupán szőnyegszerű falburkolat rakható, máskor az épület vertikális vagy horizontális jellegét vagy egy lényeges csomópontját — mondjuk bejáratát — hangsúlyozó ritmus hozható létre, olykor meg — ahol ez is óhaj — a burkolat valamilyen gondolatnak, például a víz hullámzásának vagy egyéb jelképnek a kifejezője is lehet.

Kálmán Anikó

ZOMBORY LAJOS: SZÁNTÁS.

Szolnok és művésztelep
Évk KMT 1929. 48. l. kép

KOSZTA JÓZSEF: VÍZHORDÓK.

ADALÉK KOSZTA JÓZSEF STÍLUSÁNAK TÖRTÉNETÉHEZ

ÍRTA: LYKA KÁROLY

Koszta József azoknak a ritka festőknek egyike, akiknek művészetében, legalábbis teljes befejezettségi fokon alig mutatható ki meggyőző módra más festő stílusának befolyása. Érett művészetét eredetinek tekintjük, éppen ezért érdekel minket kialakulása is.

Ez a művészet nem formálódott „légüres térben", hiszen Koszta sokfelé fordult meg, sokféle művészet körében. Járt Budapesten a Mintarajziskolába és Benczur mesteriskolájába, amott Székely Bertalan rajzoktatásában volt része, ami korai képeinek néhányán, de csakis ezeken kissé megérezhető, emitt pedig egészen meddő volt a munkája, legalábbis művészeti szempontból. A müncheni akadémia sem hagyott nyomot benne. Járt Párizsban, az új művészet hangosan zajló csataterén is. Hazajövet ingerülten szidta Matisset és az összes kubistákat, mintha személyes ellenségei lettek volna. Látókörének bizonyos korlátoltsága megakadályozta, hogy az ott megismert művészeti elméletek eltérítsék ösztönös útjáról. Volt Rómában is, de ez az ösmeretség csak felszínes volt, mélyebb hatását megakadályozta kulturális felkészültségének szerény foka. Itt sem kerül művészetébe valamely idegen stílussajátság. Mint annyi más festő, ő is fölkereste Nagybányát, és háromnegyed évet töltött a tavasziasan friss és ihlesztő modern magyar művészet fészkében. De idejének nagyobb részét mégis inkább a közeli Felsőbányán töltötte, biztos távolságban a festőktől hemzsegő művészteleptől. Ez az időszak megerősítette eredeti hajlandóságában, amely a valóság festésére biztatta. Megismerkedett Szolnokkal is, de ott sem vert gyökeret, gyakran el-elhagyogatta rövidebb-hosszabb időre, nem csatlakozott szorosabban az odavaló festőkhöz, tulajdonképpen mindenütt idegennek érezte magát. Nem tartott ott semmi közösséget a borús alföldi népfestés mesterével Fényes Adolffal sem, sőt kellő távolságban tartotta magát tőle különösen attól fogva, hogy meglátta nála azokat az új stílusú romantikus, mesehangú képeket, amelyek annyira különböztek nagy munkásképeitől. Mindebből látnivaló, hogy eleget forgott a legkülönfélébb művészet körében, mégis sikerült stílusát befolyásmentes eredetiségében megőrizni, pedig a kísértés igen nagy volt.

Az immunitásnak ez a ritka nagy foka — amely ebben az esetben termékenynek bizonyult — önkénytelenül fölvetteti a szemlélőben a kérdést: mi lehet ennek a feltűnő jelenségnek az oka? Bizonyos, hogy semmi esetre sem a közöny. Hiszen a maga szántából kereste fel a művészek tanyáit, csakis érdeklődés vihette oda, sőt nem sajnálta alkalom adtán egy hosszú külföldi út költségeit, ő, aki szinte gyermekesen örült egy kisebb képeladás alkalmával

Műv. Tört. Levéltár. Bp. 1957.

kapott kevés pénznek is és garast garasra rakosgatva takarékoskodott. Tompaság, egykedvűség sem volt tulajdonsága, hiszen említettük már, mennyire kihozta sodrából a kubisták művészete, holott semmi köze sem volt hozzájuk, de ingerültté tette, hogy a művészetben ilyesmi is lehetséges. Ezt nem is egyszer ismételte e sorok írója előtt is.

Ezeknek a különös és érdekes sajátosságoknak nyitját nem annyira külső okokban, mint inkább egyéniségében véljük megtalálni. Mindenképpen különös ember volt. Élete legnagyobbrészt magános élet volt. Nem volt éppen emberkerülő, mégis bizonyos távolságban tartott magától mindenkit. Nem barátkozott. Nem volt igazi társaslény. Természete gyanakvó és bizalmatlan volt, hamar ellenségeskedést vagy legalább lebecsülést látott olyankor is, amikor nem volt rá semmi oka. Magánosan járogatta az Alföldet, amelynek fáradhatatlan nomádja volt s amelynek szerette népét, a falu, a tanya dolgos emberét, de anélkül, hogy valamely kapocs alakult volna ki közte és e nép közt. Esete tehát nagyon különbözött más alföldi festők esetétől. Mert például Tornyai János Hódmezővásárhelyen és Mártély környékén, Nyilassy Sándor Kamaráserdő, Horgos és végül Tápé parasztjai körében élt, meleg rokonszenv, sőt barátság alakult ki köztük. Ilyesmire nincs példa Koszta örömtelen életében, aki mindvégig művészetének és csakis művészetének élt, és akinek érzelmi világát kései koráig senki ember fia nem vonzotta, legfeljebb mint festeni való téma.

Miután teljesen művészetében élte ki magát, mint valami szent kincset dédelgette azt. Valóságos szenvedély vezette festés közben az ecsetjét. Olykor a megszállottság állapotában készültek képei, a legnagyobb hévvel, a neki sajátos türelmetlenséggel, kivált munkálkodásának második szakaszában, amikor művészete elérte delelőjét, munkássága pedig forrpontját.

Művészetének értékéről feltétlenül meg volt győződve, nagyra becsülte és éktelen indulatba jött, ha úgy vélte, hogy azon sérelem esett. Amikor valamely képét Budapesten kiállította, utána feljött maga is a fővárosba ellenőrizni jól akasztották-e. Ha a képet nem úgy helyezték el ahogy várta, nagy haragra lobbant. Egyszer a Műcsarnokban ilyen okból késsel akarta fölszabdalni művét, alig lehetett visszatartani. Máskor lemondott a Szinyei Társaság tagságáról, mert ennek kiállításán nem akasztották képét kitüntető helyre. Neki a műve vér volt a véréből, énjének része, amelybe bele volt zárva minden érzése. Stílusát éppen ezért valóban saját egyéni stílusának érezte, amelybe nem engedett idegen művészeti elemeket belesikkadni.

Egy ilyen komoly, csaknem komor hangoltságú mesternek művészete nem lehetett simulékony, gyöngéd, életörömöt sugárzó. Művészete a maga elszigeteltségében folyamatos átalakulás, fejlődés képét mutatja. Munkálkodása első felének stílusa mintegy előkészítése a következő korszak stílusának.

Korai művei közül a Hazatérő aratók című szerezte neki az első nagy elismerést, a Műbarátok ösztöndíját. Egyben jól jellemzi stílusa első korszakának sajátosságát is. Emberek, asszonyok kaszával, gereblyével a vállukon indulnak otthonuk felé. Az egyes alakokat szigorú és biztos rajzú körvonalak különítik el a háttértől, a kar, az arc, az ingujj, a szoknya, a körvonalak által

Minden össze van vonva gazdag meleg színfoltokba, amelyek világító erővel sorakoznak mély fekete foltok mellé. Ezzel igen erős ellentétek kerültek a képbe, és a hatalmas erejű parázsló és dús színek veszik át az uralmat. Még fokozottabbak ezek a sajátságok azokon a képein, amelyeken legkedveltebb tárgyát, a kukoricatörést festette látható nagy kedvvel. Ecsetje itt sötét környezetbe ágyalja a kukoricaszárak kivillanó aranysárgáját, az asszonyok pipacspiros fejkendőjét, a búzavirágszínű szoknyákat, mindezt a legtüzesebb kiadásban, szélesen járó technikával, a legnagyobb hevületben a vászonra teremtve. Ez a hirtelen festés egyetlen meleg folttá sommáz egy-egy arcot, amelyen nem különíti el a szemet, a szájat, s egyetlen nagy elévillanó fehérséggé az ingeket, amelyekben nem látni egyetlen redőt sem. Bár így összevont mindent, a néző mégis teljesnek érzi az ábrázolatot. Minden lappangó feszültséggel tölti meg a képet, izgatja a szemet, mozgatja a képzeletet.

A harmincas években festett tájképeinek egy során, amelyeken csak néhány kis házat, kerti kerítést lehet látni, még fokozottabb az ellentétek hangsúlya. Eltűnt az utolsó részlet, az utolsó plasztikus forma is. Amik a képen még láthatók, mind szinte felfoszlanak a leghevesebb ellentétekben. A művész most már csupán benyomásait adja a dolgoknak, nem a látottakat a maguk teljességében. Stílusa körülbelül e kontrasztokban dús és erős átírásokban mondja ki az utolsó szót.

Még egy körülményre szeretnők felhívni Koszta amatőrjeinek figyelmét. Arra, hogy ennek a bennszülött művészetnek stílusa éppoly kevéssé társul más stílusokhoz, mint amilyen társtalan volt szerzője. A merészen villogó színek a melléjük festett fekete mélységekkel éppolyan heves ellentétet adnak, mint amilyen hévvel teljes volt létrehozójuk. Éppoly kevéssé simulékony ez a stílus, éppoly kevéssé gyöngéd mint indulatos festője, éppolyan különálló, eredeti, mint amilyen különálló jellem a mestere.

Föntebb igyekeztünk ezt a különös művészt emberi jellemének oldaláról vázolni. Most új stílusának szempontjából nézve körülbelül úgy hat reánk a művészete, mintha tükre volna művészetünknek.

Koszta halálakor jegyeztem fel magamnak — pro memoria — egyetmást, azt most formábaöntöttem. (Lyka Károly leveléből.)

határolt plasztikus formák belső rajza részletező, és pontosan kiemeli a ruha redőit, az ingujj gyűröttségét, az arc részleteit, még az öltözetek szövetszerűségét is. A színhatás csaknem rideg, közömbös, a lokális színek kissé kietlenek. A kép mégis megérdemelte a kitüntetést, mert a művésznek volt bátorsága az életet erről az oldaláról bemutatni a maga valódiságában, minden kikészítés nélkül.

Ez a festés párhuzamos azzal a művészettel, amelyet a franciák naturalizmusnak neveztek el, s amely nálunk rövid ideig jellemezte például Ferenczy Károly legkoraibb munkáit (Kallós arcképe), hosszabb ideig Nyilassy stílusát, az alakok élesebb körvonalaival és sokkal gazdagabb belső rajzzal, nem lokális, hanem valóban látott színeivel (Arató). Kosztának ebben a korszakban festett képei mégis valamivel összefoglaltabbak, rajzuk kevésbé elemző, a szín pedig nem a szabad természetben látott szín, hanem lokális és nem olyan dús változatú, mint ilyen világítás mellett a szabadban szokott lenni. Ezek a sajátságok elválasztják a franciák értelmében vett, tehát eredeti naturalista módtól.

Mégsem ilyen, a valóságtól közvetlenül, mentül hívebben megközelíteni akaró képek biztosítanak Kosztának kiváló rangot művészetünk történetében, hanem azok az alkotásai, amelyek életének második szakaszában kerültek ki ecsetje alól. Hogy a huszas, harmincas évek képeinek stílusa különbözik az előző korszakának stílusától, annyira feltűnő, hogy a két korszaknak elkülönítése bizonyára jogosult. Nincs itt szó egy festő élete művének mesterséges ketté hasításáról, hiszen az átmenetek sora köti össze azokat, mint ahogy a szivárvány színei folyamatosan átsiklanak egymásba, anélkül, hogy a sárga vagy zöld azonos volna a kékkel vagy ibolyaszínnel.

A festési módnak ilyen elváltozása többféle okból keletkezhetik. Ferenczy Károlynál egy bizonyos időben a verőfény hatásának érdekessége, új hangulata, még kihasználatlan stílus-indító ereje adott új jelleget festésének. Szinyei Mersét egy kirándulás emléke, színtapasztalata térítette el az aszfalt barna skálájától a friss és üde szín kiaknázására. Fényes Adolfot egyenest festési tapasztalatok késztették egyszerűsítésekre. Egyébként is aki eleget festegetett, jól tudja, hogy olykor a munka hevében, festés közben közvetlenül és váratlanul is adódhatnak új megoldások. Koszta második korszakának stílusát — azt hisszük — ilyen festésközi izgalom (egyébként is sajátossága) terelte a festésnek erre az új módjára, nem pedig valamely elméleti meggondolás, ami éppen nem vallana az ő minden spekulációtól idegen szellemiségére.

De bármi legyen is az ok : az okozat itt van előttünk, könnyen felismerhető, erős hatása rávall egy izgatott vérmérsék sáfárkodására.

Sok képe közül elég ha itt egyre hivatkozunk, arra, amelyet egy tányért törülgető leányról festett. Ennek a képnek stílusa sok mindenben eltér kezdeti korának, például a Hazatérő aratók című már idézett műnek stílusától. Mert rendkívüli egyszerűsítéssel elvetette a régi határozott körvonalakat, amelyek egykor körülfogták alakjait. Elvetette a formáról-formára való festést, sőt magát a határozott plasztikai formát is. Megszűnt az alak elemző rajzának gazdagsága. Megszűnt a részletek gondos elkülönítése az arcon, a kézen.